

**Läroplanen för den
grundläggande
utbildningen i Grankulla**

Namn	Läroplanen för den grundläggande utbildningen i Grankulla
Kommun	Grankulla
Skola	Granhultsskolan
	Hagelstamska högstadiet
Träder i kraft	

Innehållsförteckning

1. Värdegrunden för den grundläggande utbildningen.	1
1.1. Den lokala läroplanen/värdegrunden i Grankulla svenska skolväsende.	2
2. Synen på lärande i den grundläggande utbildningen.	3
3. Lokal timfördelning.	5
4. Språkprogram.	6
5. Eventuell intensifierad undervisning.	7
6. Enhetligheten i den grundläggande utbildningen och samarbetet i övergångsskedena.	8
7. Planer och program som kompletterar läroplanen.	10
8. Handlingsplan för elevhandledningen.	11
9. Samarbete med social- och hälsovårdsmyndigheter.	13
10. Uppföljning, utvärdering och utveckling av läroplanen.	14
11. Sammanfattning av den allmänna delen i Grankulla.	15
12. Den grundläggande utbildningens uppdrag.	18
13. Mångsidig kompetens i den lokala läroplanen.	20
14. Verksamhetskulturen i en enhetlig grundläggande utbildning.	25
15. Lär miljöer.	28
16. Arbetssätt.	29
17. Helhetsskapande undervisning och mångvetenskapliga lärområden.	30
17.1. Mångvetenskapliga lärområden.	31
18. Gemensamt ansvar för skoldagen.	32
18.1. Elevernas delaktighet.	32
18.2. Samarbete mellan hem och skola.	33
18.3. Skolans interna samarbete och samarbete med andra parter.	33
19. Fostrande samtal och disciplinära åtgärder.	35
20. Fjärruppkoppling i undervisningen.	37
21. Årskursintegrerade studier.	38
22. Undervisning i sammansatt klass.	39
23. Flexibel grundläggande utbildning.	40
24. Undervisning i särskilda situationer.	42
25. Annan verksamhet som stödjer målen för undervisning och fostran.	43

26. Bedömningskulturens lokala betoningar.	45
27. Bedömningen under studierna.	47
28. Slutbedömningen i den grundläggande utbildningen.	52
29. Centrala riktlinjer för hur stödet för lärande och skolgång ordnas i praktiken.	55
29.1. Allmänt stöd.	56
29.2. Intensifierat stöd.	57
29.3. Särskilt stöd.	59
29.4. Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning.	65
29.5. Tolknings- och biträdestjänster.	67
30. Lokala mål och tillvägagångssätt inom elevvården.	68
31. Särskilda frågor som anknyter till språk och kultur.	72
32. Undervisning på två språk.	73
33. Undervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip.	75
34. Årskurs 1-2.	76
34.1. Övergången mellan förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen.	76
34.2. Att utvecklas till skolelev.	76
34.3. Övergången mellan årskurs 2 och 3.	76
34.4. Mångsidig kompetens i årskurs 1–2.	77
34.5. Mångsidiga kompetensområden.	77
34.6. Läroämnena.	81
34.6.1. Bildkonst.	81
34.6.2. Det andra inhemska språket.	87
Finska, A-lärokurs.	87
Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs.	88
34.6.3. Elevhandledning.	88
34.6.4. Främmande språk.	89
Tyska, A-lärokurs.	89
Engelska, A-lärokurs.	90
34.6.5. Gymnastik.	90
34.6.6. Livsåskådningskunskap.	96
34.6.7. Matematik.	100
34.6.8. Modersmål och litteratur.	109
Svenska och litteratur.	111
34.6.9. Musik.	117

34.6.10. Omgivningslära.	122
34.6.11. Religion.	131
Evangelisk-luthersk tro.	133
34.6.12. Slöjd.	139
35. Årskurs 3-6.	144
35.1. Övergången mellan årskurs 2 och 3.	144
35.2. Att utvecklas som elev.	144
35.3. Övergången mellan årskurs 6 och 7.	144
35.4. Mångsidig kompetens i årskurs 3–6.	145
35.5. Mångsidiga kompetensområden.	145
35.6. Läroämnen.	149
35.6.1. Bildkonst.	149
35.6.2. Det andra inhemska språket.	166
Finska, A-lärokurs.	167
Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs.	189
35.6.3. Elevhandledning.	225
35.6.4. Främmande språk.	226
Tyska, A-lärokurs.	226
Engelska, A-lärokurs.	251
35.6.5. Gymnastik.	275
35.6.6. Historia.	294
35.6.7. Livsåskådningskunskap.	304
35.6.8. Matematik.	305
35.6.9. Modersmål och litteratur.	330
Svenska och litteratur.	332
35.6.10. Musik.	357
35.6.11. Omgivningslära.	374
35.6.12. Religion.	411
Evangelisk-luthersk tro.	412
35.6.13. Samhällslära.	435
35.6.14. Slöjd.	444
36. Årskurs 7-9.	459
36.1. Övergången mellan årskurs 6 och 7.	459
36.2. Att växa som medlem i gemenskapen.	459
36.3. Övergången från den grundläggande utbildningen till följande utbildningsstadium.	460
36.4. Mångsidig kompetens i årskurs 7–9.	460
36.5. Mångsidiga kompetensområden.	460

36.6. Läroämnen.	464
36.6.1. Bildkonst.	464
36.6.2. Biologi.	470
36.6.3. Det andra inhemska språket.	485
Finska, A-lärokurs.	486
Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs.	496
36.6.4. Elevhandledning.	510
36.6.5. Främmande språk.	520
Tyska, A-lärokurs.	520
Engelska, A-lärokurs.	533
36.6.6. Fysik.	548
36.6.7. Geografi.	571
36.6.8. Gymnastik.	590
36.6.9. Historia.	604
36.6.10. Huslig ekonomi.	614
36.6.11. Hälsokunskap.	621
36.6.12. Kemi.	634
36.6.13. Livsåskådningskunskap.	653
36.6.14. Matematik.	662
36.6.15. Modersmål och litteratur.	688
Svenska och litteratur.	691
36.6.16. Musik.	714
36.6.17. Religion.	721
Evangelisk-luthersk tro.	722
36.6.18. Samhällslära.	735
36.6.19. Slöjd.	740

1. Värdegrunden för den grundläggande utbildningen

Grunderna för läroplanen har utarbetats i enlighet med den värdegrund som beskrivs här.

Alla elever är unika och har rätt till god undervisning

Den grundläggande utbildningen bygger på övertygelsen om att barndomen har ett egenvärde. Varje barn är unikt och värdefullt i sig. Var och en har rätt att växa till sin fulla potential som människa och samhällsmedlem. I detta behöver eleven uppmuntran och individuellt stöd. Eleven behöver känna sig hörd och uppskattad i skolgemenskapen samt känna att hen får stöd för sitt lärande och välbefinnande. Lika viktigt är också erfarenheten av delaktighet och av att tillsammans bidra till det gemensamma arbetet och välbefinnandet.

Varje elev har rätt till god undervisning och att lyckas i skolarbetet. I takt med att eleverna lär sig formar de sin identitet, människosyn, världsbild och världsåskådning samt sin plats i världen. Samtidigt skapar eleverna en relation till sig själva, andra människor, samhället, naturen och olika kulturer. Att marginaliseras från lärande innebär att rätten till bildning inte förverkligas och detta utgör ett hot mot växande och utveckling. Den grundläggande utbildningen ska skapa möjligheter för livslångt lärande, som är en förutsättning för ett gott liv.

Betydelsen av värdegrundsarbetet i skolan ökar i en värld, där det multimediala informationsflödet, globala nätverk, sociala medier och kamratrelationer formar barnens och de ungas värderingar. Värdediskussioner som förs tillsammans med eleverna ger dem förutsättningar att känna igen och definiera värden och värderingar som de konfronteras med samt att kritiskt reflektera kring dem. Eleverna ska få stöd i att utveckla sin egen värdegrund. Gemensam reflektion kring värderingar i skolan och hemmen och det samarbete som bygger på denna bidrar till att trygga elevernas helhetsmässiga välbefinnande. Skolans personal ska bemöta hennens olika religioner, åskådningar, traditioner samt hennens olika syn på fostran med öppenhet och respekt för att skapa förutsättningar för konstruktiv kommunikation.

Humanitet, bildning, jämlikhet och demokrati

Den grundläggande utbildningen ska stödja elevernas utveckling till humana människor som strävar efter sanning, godhet och skönhet samt rättvisa och fred. I denna utveckling är motsättningar mellan strävan och rådande verklighet oundvikliga. Bildning innebär bland annat att kunna hantera dessa motsättningar på ett etiskt och empatiskt sätt och våga försvara det goda. Bildning innebär att både individuellt och i grupp kunna fatta beslut utgående från etisk reflektion, en annan människas situation och kunskap. Etiska och estetiska aspekter ger upphov till reflektion över vad som är värdefullt i livet. Bildning syns i sättet att förhålla sig till sig själv, till andra människor, till omgivningen och till kunskap samt i sättet och viljan att agera. En bildad människa strävar efter att handla rätt och att respektera sig själv, sin omgivning och andra människor. En bildad människa kan använda information på ett kritiskt sätt. Bildning innefattar också strävan till självreglering och ansvar för sin egen utveckling och sitt eget välbefinnande.

Den grundläggande utbildningen grundar sig på respekt för liv och mänskliga rättigheter och på att man försvarar dessa. Den grundläggande utbildningen ska främja välbefinnande, demokrati och aktiv medverkan i medborgarsamhället. Jämlikhet och en allmän princip om alla människors lika värde är ett centralt mål för den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska främja ekonomisk, social och regional jämlikhet och jämställdhet mellan könen. Undervisningen ska vara religiöst, konfessionellt och partipolitiskt obunden. Skolan och undervisningen får inte användas som kanal för kommersiell påverkan.

Kulturell mångfald är en rikedom

Den grundläggande utbildningen bygger på det mångskiftande finländska kulturarvet som har formats och kontinuerligt formas genom växelverkan mellan olika kulturer. Undervisningen ska stödja elevernas kulturella identiteter och sporra dem att aktivt delta i egna kulturella och sociala gemenskaper och också till att de intresserar sig för andra kulturer. Samtidigt ska undervisningen

stärka uppskattningen för kreativitet och kulturell mångfald, främja kulturell och interkulturell kommunikation och på så sätt lägga grund för en kulturellt hållbar utveckling.

Inom den grundläggande utbildningen möts människor med olika kulturell och språklig bakgrund och bekantar sig med olika seder och bruk, synsätt och livsåskådningar. Eleverna ska handledas att lära sig att se saker utifrån andra människors livssituationer och förhållanden. Att lära sig tillsammans över språk-, kultur-, religions- och livsåskådningsgränserna skapar förutsättningar för genuin kommunikation och gemenskap. Den grundläggande utbildningen ska ge en grund för ett världsmedborgarskap som respekterar de mänskliga rättigheterna och som sporrar till positiva förändringar.

Nödvändigheten av en hållbar livsstil

Människan är en del av naturen och helt beroende av livskraftiga ekosystem. Att förstå detta är centralt i att växa som människa. Den grundläggande utbildningen ska främja en hållbar livsstil och eko-social bildning. Hållbar utveckling och livsstil kan ses ur ett ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt perspektiv. Den ledande tanken inom eko-social bildning är att skapa en livsstil och kultur som värnar om människans okränkbara värde och ekosystemens mångfald och förmåga att förnya sig samt att samtidigt bygga en kunskapsbas för en cirkulärekonomi som grundar sig på hållbar användning av naturresurser. Eko-social bildning innebär förståelse i synnerhet för allvaret i klimatförändringen och en strävan att främja en hållbar livsstil.

Människan utvecklar, använder och fattar beslut om teknologi utifrån sina värderingar. Människan bär ansvar för att styra teknologin i en riktning som tryggar människans och naturens framtid. Inom den grundläggande utbildningen ska man reflektera över konflikter mellan konsumtions- och produktionssätt som står i strid med en hållbar framtid. Dessutom ska man tillsammans försöka hitta och tillämpa lösningar, som korrigerar en icke-hållbar livsstil. Den grundläggande utbildningen ska öppna perspektiv mot ett globalt ansvar som sträcker sig över generationer.

1.1. Den lokala läroplanen/värdegrunden i Grankulla svenska skolväsende

Skolans värdegrund beskrivs i skolans **läsårsplan** och i den lokala **utvecklingsplanen**. Den diskuteras årligen och revideras vid behov. Skolan följer det bildningspolitiska programmet för Grankulla stad: levande tvåspråkighet, barns och ungas välbefinnande samt föregångare i metropolområdet. Skolan följer också Grankulla stads tvåspråkighetsprogram.

Den finlandssvenska identiteten och samhörigheten är en viktig del av skolans verksamhetskultur.

Värdegrundsdiskussionen är fortgående i all verksamhet och värdegrunden påverkar även skolans val av samarbetspartner. Värdegrunden diskuteras aktivt i lärarkåren och genomsyrar skolans elevsyn, undervisning, bedömning och utvärdering. Skolan tar elevens bakgrund i betraktande för att förbereda hen för en heterogen, föränderlig värld där hens värdegrund styr många val. Skolan strävar efter att utveckla elevens sociala samvete, etiska tänkande och ansvarstagande. Utvärderingen av det praktiska arbetet kring värdegrunden och synen på lärandet sker vart tredje år, i samband med den stora utvärderingen (edu-ZEF).

[Länk till planerna.](#)

2. Synen på lärande i den grundläggande utbildningen

Grunderna för läroplanen har utarbetats utgående från en syn på lärande där eleven har en aktiv roll. Eleven ska lära sig att ställa upp mål och lösa problem både självständigt och tillsammans med andra. Lärandet är en oskiljbar del i den process då individen växer som människa och då man skapar ett gott samhällsliv. Att använda språket, kroppen och olika sinnen har stor betydelse för tänkande och lärande. Eleven tillägnar sig nya kunskaper och färdigheter och lär sig samtidigt att reflektera över sitt lärande, sina upplevelser och sina känslor. Positiva känslor, glädje över att lära och nyskapande verksamhet främjar lärandet och sporrar eleven att utveckla sin kompetens.

Lärandet sker genom kommunikation med andra elever, lärare och andra vuxna samt i olika grupper och sammanhang och i olika lärmiljöer. Lärande innebär individuellt och gemensamt arbete, tankeverksamhet, planering och utforskning samt mångsidig utvärdering av dessa processer. Därför har elevernas vilja och växande förmåga att arbeta och lära sig tillsammans stor betydelse för lärprocessen. Eleverna ska också lära sig att beakta följderna av sitt arbete och hur det påverkar andra människor och omgivningen. Gemensamt lärande främjar elevernas problemlösningsförmåga och förmåga att tänka kreativt och kritiskt samt förmågan att förstå olika perspektiv. Det bidrar också till att vidga elevernas intresseområden. Lärande är mångfacetterat och knutet till det som eleven ska lära sig, till tid och plats.

Att utveckla färdigheter att lära sig är grunden för målinriktat och livslångt lärande. Därför ska eleven uppmuntras att reflektera över sina sätt att lära sig och att använda denna kunskap till att främja sitt lärande. En elev som är medveten om och tar ansvar för sin lärprocess lär sig att handla allt mer självständigt. Under lärprocessen utvecklas elevens förmåga att arbeta och tänka och eleven lär sig att förutse och planera olika faser i lärandet. För att eleverna ska kunna lära sig nya begrepp och fördjupa sin förståelse för det som de lär sig, ska de handledas att koppla innehållet och de nya begreppen till sina tidigare kunskaper. Lärande är en kumulativ process som ofta kräver lång och ihärdig träning.

Lärprocessen och motivationen styrs av elevens intressen, värderingar, arbetssätt och känslor samt erfarenheter och uppfattningar om sig själv som lärande individ. Elevens självbild i kombination med självkänslan och tron på sin egen förmåga inverkar på hurdana mål eleven ställer upp för sig. Uppmuntrande respons under lärprocessen stärker elevens tro på sina egna möjligheter. Att ge och få mångsidig, positiv och realistisk respons är en viktig del i en kommunikation som både stödjer lärandet och vidgar intresseområdena.

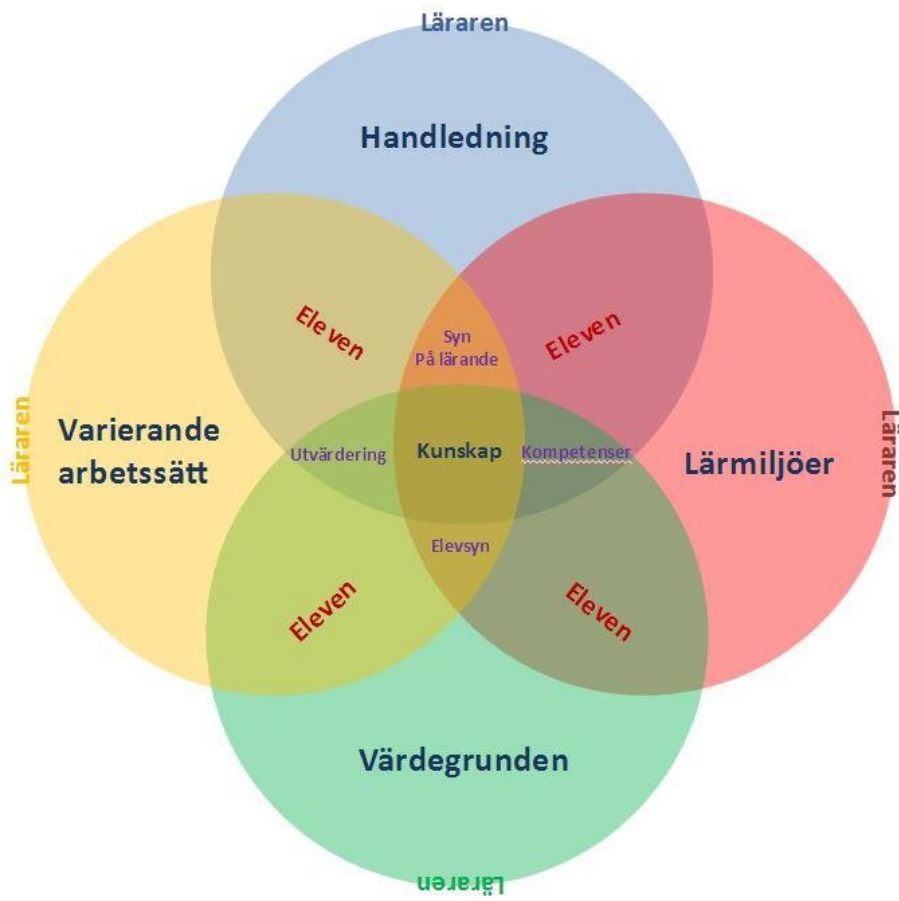
Lokalt tillägg:

Lärarens roll

Kunskapen är en central del av undervisningen men det finns andra kompetenser och färdigheter som också är en del av elevens lärande. Utgångsläget för skolarbetet är lärarens elevsyn, och syn på lärandet vilket ska stöda eleven.

Till lärarens uppgift hör att handleda eleven, att använda varierande arbetssätt i olika lärmiljöer samt att ge eleven en sund värdegrund.

Även då eleven arbetar självständigt följer läraren med elevens arbetsprocess och kan vid behov stöda och handleda hen. Utvärderingen är en naturlig del av processen och elevens lärande vägs mot mål som läraren synliggör för eleven under processen.

3. Lokal timfördelning

Statsrådets förordning om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen.

Lokala timfördelningen är godkänd av svenska nämnden för utbildning och småbarnsfostran.

Länk till timfördelningen.

4. Språkprogram

Språkprogrammet beskrivs i timfördelningen.

[Länk till timfördelningen.](#)

5. Eventuell intensifierad undervisning

Skolans plan för specialundervisning hittar du i dokumentet [Spec_elevvårdLäroplanentillägg 2011.pdf](#)

6. Enhetligheten i den grundläggande utbildningen och samarbetet i övergångsskedena

Den grundläggande utbildningen ska utvecklas som en läroplansmässigt och pedagogiskt sammanhängande helhet. Den grundläggande utbildningen indelas enligt statsrådets förordning i helheter som består av årskurserna 1–2, 3–6 och 7–9. Årskurserna ska bilda en enhetlig didaktisk och logisk pedagogisk kontinuitet. Samarbete med förskoleundervisningen ökar långsiktigheten i arbetet. Utbildningsanordnaren ska garantera samarbete och enhetlighet i undervisningen, oberoende av om förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen eller olika årskurser i den grundläggande utbildningen administrativt fungerar i olika enheter eller byggnader. I mån av möjlighet ska man även samarbeta med läroanstalter inom följande utbildningsstadium.

Verksamhetskulturen spelar en central roll när det gäller att skapa enhetlighet i den grundläggande utbildningen. Den inverkar alltid på hur eleverna upplever kvaliteten i skolarbetet. En skolas verksamhetskultur är dess historiskt och kulturellt formade sätt att arbeta. Verksamhetskulturen kan utvecklas och förändras. Den är en helhet som bygger på

- tolkning av de normer och mål som styr arbetet
- ledning samt organisering, planering, genomförande och utvärdering av arbetet
- kompetens som finns i skolan och hur man utvecklar skolans verksamhet
- pedagogik och professionalitet
- kommunikation, atmosfär, daglig praxis och lärmiljöer.

Verksamhetskulturen formas av både medvetna och omedvetna, och ibland även oavsiktliga, faktorer. Verksamhetskulturen påverkar alla som tar del av den, oberoende av om de är medvetna om dess betydelse och effekter eller inte. De vuxnas sätt att agera överförs till eleverna, som tillägnar sig skolans värden, attityder och vanor. Till exempel överförs modeller för kommunikation och språkbruk samt könsroller till eleverna. För att utveckla verksamhetskulturen är det viktigt att fundera över verksamhetskulturens inverkan och lägga märke till icke-önskvärda drag och korrigera dem.

Verksamhetskulturen syns mest i de gemensamma handlingssätten. All verksamhet i den grundläggande utbildningen ska utformas så att den stödjer målen för undervisning och fostran. Skolans verksamhetskultur ska stödja att alla förbinder sig till målen och främja att den gemensamma värdegrunden och synen på lärande förverkligas i skolarbetet. En förutsättning för att utveckla verksamhetskulturen är en öppen, interaktiv diskussion där alla är delaktiga och där man uppskattar varandra och skapar förtroende för varandra.

Den lokala läroplanen

Den lokala läroplanen för Grankulla skrivs in i verktyget eGrunder och följer det format som finns upplagt i tjänsten. Läroplanen publiceras digitalt i eGrunderna.

Personal och elever arbetar med olika delområden och presenterar sitt arbete för varandra. Vårdnadshavarna, skolkommittén och svenska nämnden för utbildning och småbarnsfostran deltar med respons på hemsidan samt genom dialog med personalen i skolan.

Samarbetsmöten med förskolorna och möten för generella elevvårdsgruppen hålls kontinuerligt.

Särdrag och utvärderingsresultat beaktas på de olika stadierna när läroplanen utarbetas. I den lokala läroplanen hänvisas till kommunens planer samt till skolans övriga planer.

Främjande av enhetligheten i den grundläggande utbildningen och samarbetet i övergångsskedena finns beskrivet i **elevvårdsplanen**. Information om andra stadiet ges och studiebesök ordnas enligt behov.

Vi har en skolvis **jämställdhetsplan**.

[Länk till planerna.](#)

7. Planer och program som kompletterar läroplanen

Läroplanen ska främja en fortlöpande utveckling av undervisningens kvalitet och stärka utbildningens kontinuitet. Den ska skapa en god grund för övergången från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen och från den grundläggande utbildningen till följande utbildningsstadium. Läroplanen ska utarbetas med hänsyn till övriga lokala planer, såsom

- eventuell plan för småbarnspedagogik
- förskoleundervisningens läroplan
- eventuell plan för undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen
- eventuell plan för morgon- och eftermiddagsverksamheten
- välfärdsplan för barn och unga enligt barnskyddslagen
- likabehandlingsplan enligt lagen om likabehandling
- eventuell plan för hållbar utveckling, kulturell fostran och övriga planer och beslut som utbildningsanordnaren fattat i synnerhet angående utbildning, barn, ungdomar och familjer.

[Länk till de lokala planerna i Grankulla.](#)

8. Handlingsplan för elevhandledningen

Elevhandledningen har en central betydelse ur såväl elevernas och skolans som ur samhällets perspektiv. Handledningsverksamheten ska bilda en sammanhängande helhet som fortgår under hela den grundläggande utbildningen och vidare under studierna efter den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska främja att eleverna lyckas i skolarbetet, att studierna löper smidigt och att eleverna uppnår goda studieresultat.

Elevhandledningens uppdrag är att främja elevernas fostran och utveckling så att de kan vidareutveckla sina studievanor och sina sociala färdigheter och tillägna sig kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Elevhandledningen ska stödja eleverna att fatta beslut och att göra val gällande vardagslivet, studierna, fortsatta studier och framtiden utgående från sina egna förutsättningar, sina värderingar, sitt utgångsläge och sina intressen. Med hjälp av elevhandledningen lär sig eleverna att bli medvetna om sina möjligheter att påverka planeringen och besluten i sitt eget liv. Eleverna ska uppmuntras att fundera över och ifrågasätta sina förhandsuppfattningar om utbildning och yrken och att göra sina val utan könsbundna rollmodeller. Elevhandledningen ska genomföras i samarbete med vårdnadshavarna.

Strukturen, verksamhetssätten, arbets- och ansvarsfördelningen inom elevhandledningen samt de yrkesövergripande nätverk som behövs för att uppnå målen för elevhandledningen ska beskrivas i skolans handledningsplan. I planen ska även samarbetet mellan hem och skola gällande handledning beskrivas, likaså skolans samarbete med arbetslivet och arrangemang i anslutning till praktisk arbetslivsorientering. Det är viktigt att systematiskt utvärdera hur målen i handledningsplanen nås. För att elevernas studier ska fortlöpa smidigt vid etappmålen inom den grundläggande utbildningen och vid övergången till fortsatta studier är det viktigt med samarbete mellan lärarna och studiehandledarna och att man vid behov samarbetar med andra yrkeskategorier. Lärarna ska i sitt arbete använda aktuell information om fortsatta studier, arbetsliv och arbetsuppgifter samt förändringar i dessa.

Elevhandledningen fungerar som en länk mellan skolan, samhället och arbetslivet. Elevhandledningen ska främja rättvisa, likvärdighet, jämlikhet och delaktighet samt förebygga marginalisering från utbildning och arbetsliv. De kunskaper och färdigheter som utvecklas inom elevhandledningen bidrar för sin del till att trygga tillgången på kompetent arbetskraft och till att efterfrågan och utbud på kunnande sammanfaller i det framtida arbetslivet.

I årskurserna 1–2 genomförs elevhandledningen som en integrerad del av den övriga undervisningen och skolans verksamhet. Klassläraren ansvarar tillsammans med de övriga lärarna för elevhandledningen. Handledningen ska främja utvecklingen av elevernas studievanor och -färdigheter samt stödja eleverna att gradvis börja ta ansvar för skolarbetet, sina egna uppgifter och sin egendom. Eleverna ska få handledning i att ställa upp individuella mål samt uppmuntrande och vägledande respons på hur målen nås på ett sådant sätt att förmågan att lära sig stärks. Med tanke på målen för elevhandledningen är det viktigt att välja sådana arbetssätt och ge respons på ett sådant sätt att eleverna kan bilda sig en positiv uppfattning om sig själva som elever och som medlemmar i gruppen. Eleverna ska handledas till att utveckla sina sociala färdigheter och sin förmåga att arbeta i grupp. De uppmuntras även till aktiv delaktighet i sin närmiljö. Med hjälp av elevhandledningen läggs grunden för samarbetet mellan hem och skola i ett tidigt skede av den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska stödja eleverna och vårdnadshavarna att göra de första valen gällande utbildning och hjälpa dem att förstå valens betydelse för framtida studier. Eleverna bekantar sig med olika yrken och med arbetslivet utgående från de yrken som finns representerade i skolan och i deras närmaste omgivning.

I årskurserna 3–6 genomförs elevhandledningen huvudsakligen som en integrerad del av den övriga undervisningen och verksamheten i skolan. Man kan också reservera lektioner för elevhandledning på det sätt som fastställs i läroplanen. Klassläraren ansvarar tillsammans med de övriga lärarna för elevhandledningen. Utöver den egna skolan och närmiljön kan även företag och andra samarbetsparter i den närmaste omgivningen fungera som lärmiljöer. Elevhandledningen ska stödja eleverna att hitta och utveckla studiestrategier, stärka deras förmåga att ställa upp individuella mål och utvärdera hur målen nås samt bidra till att utveckla förmågan att lära sig. Handledningen ska hjälpa eleverna att tillägna sig olika färdigheter och metoder som behövs för

att lära sig, arbeta, inhämta kunskap och hantera information i studierna. De ska också lära sig att identifiera läroämnenas särdrag samt att välja lämpliga inlärningsstrategier för varje läroämne.Handledningen ska stödja utvecklandet av elevernas sociala färdigheter och färdigheter att arbeta i grupp.Elevhandledningen ska utveckla färdigheter som behövs i livet och stärka elevernas positiva uppfattning om sig själva som elever. Eleverna ska vägledas att identifiera och värdesätta både sina egna och andras styrkor, förmågor och färdigheter. De ska stödjas att ta ansvar för sitt liv, sina studier, sina val och sin medverkan som aktiva medlemmar och aktörer i gruppen och närmiljön. Eleverna ska ges möjligheter att delta och påverka i skolgemenskapen och närmiljön, för att de småningom ska få en uppfattning om sina möjligheter att påverka i samhället.Via elevhandledningen ska eleverna bekanta sig med yrken, arbetsplatser och näringsliv i den närmaste omgivningen. Syftet med eventuella studiebesök och exkursioner är att ge eleverna en bild av arbetsliv, företagsamhet och olika yrken. Genom besöken väcks också elevernas intresse för olika yrken.Elevhandledningen ska stödja eleverna och vårdnadshavarna när det gäller att få information och göra val förknippade med studierna. De ska ha möjlighet till personliga handledningssamtal om studier och val och att få svar på olika frågor gällande lärande och skolgång.

I årskurserna 7-9 har elevhandledningen som uppdrag att stödja elevernas övergång till lärmiljöerna och arbetssätten i årskurserna 7–9. I årskurserna 7–9 vägleds varje elev fortsättningsvis att utveckla sin förmåga att lära sig och sina studiefärdigheter. Eleverna får hjälp med att förstå hur deras val inverkar på studierna och framtiden. Elevhandledningen har tillsammans med de övriga läroämnena som uppdrag att klargöra läroämnenas betydelse för fortsatta studier och arbetslivsfärdigheter samt att utöka elevernas kunskaper om arbetslivet, olika arbetsuppgifter, entreprenörskap och framtida kompetensbehov. Studiehandledaren har huvudansvaret för elevhandledningen.Elevhandledningens uppdrag är att öka elevernas beredskap att klara sig i föränderliga livssituationer och i övergångsskeden i studier och yrkeskarriär. Eleverna ska få lära sig att använda och utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster. Handledningen ska stärka elevernas företagsamhet och förmåga att ta egna initiativ i beslut som gäller deras utbildnings- och karriärval. I samarbete med den mottagande läroanstalten och vårdnadshavarna ska elevhandledningen ge eleverna information och möjlighet att bekanta sig med utbildnings- och studiealternativ efter grundskolan. Handledningen har som uppgift att bidra till att studierna slutförs och att med hjälp av planering av fortsatta studier i samband med gemensam ansökan stödja övergången till studier efter den grundläggande utbildningen.

Handledningsplan Grankulla: [HANDLEDNINGSPLAN \(1\).pdf](#)

9. Samarbete med social- och hälsovårdsmyndigheter

Samarbete med aktörer utanför skolan berikar skolarbetet och knyter det till det omgivande samhället. Till de delar läroplanen berör elevvård och samarbete mellan hem och skola förpliktar lagen om grundläggande utbildning utbildningsanordnaren att utarbeta läroplanen i samarbete med de myndigheter som ansvarar för social- och hälsovården i kommunen. Det behövs även samarbete med övriga förvaltningar för att kunna garantera alla elevers skolgång, trygghet, säkerhet och välbefinnande. Samarbete med andra organisationer och olika experter förbättrar ytterligare kvaliteten på planerna och skolarbetet.

Skolans centrala mål och metoder för att skapa en bra och trygg skoldag och för att organisera samarbetet är närmare beskrivna i **läsårsplanen**.

Samarbetet med olika aktörer inom huvudstadsregionen organiseras, följs upp och utvecklas enligt läsårsplanen och utbildningsanordnarens **utvärderingsplan**.

[Länk till planerna.](#)

10. Uppföljning, utvärdering och utveckling av läroplanen

Utbildningsanordnaren ska utvärdera sin utbildning och utbildningens effekt och delta i extern utvärdering av sin verksamhet. Syftet med utvärderingen är att utveckla utbildningen och förbättra förutsättningarna för lärande. Uppföljning, regelbunden utvärdering och utveckling av den lokala läroplanen och läsårsplanen är en del av denna utvärderingsskyldighet.

I utbildningsanordnarens och skolornas interna utvärderingar kan resultaten från nationella utvärderingar och utvecklingsprojekt och de nationella kvalitetskriterierna för den grundläggande utbildningen användas. Samarbete med eleverna, vårdnadshavarna och andra aktörer främjar öppen och konstruktiv självvärdering.

Ändringar i läroplansgrunderna förutsätter att motsvarande ändringar görs i den lokala läroplanen och omsätts i praktiken. Utbildningsanordnaren kan granska sin läroplan och förbättra dess kvalitet och ändamålsenlighet utifrån lokala behov och genom att utnyttja resultaten från utvecklingsarbete.

Utvärderingsplanen i Grankulla. [UTVÄRDERINGSPLAN 5.1 .pdf](#)

11. Sammanfattning av den allmänna delen i Grankulla

1 Den lokala läroplanens betydelse och uppgörandet av den

Den lokala läroplanen skrivs in i verktyget eGrunder och följer det format som finns upplagt i tjänsten. Läroplanen publiceras digitalt i eGrunderna.

Personal och elever arbetar med olika delområden och presenterar sitt arbete för varandra. Vårdnadshavarna, skolkommittén och svenska nämnden för utbildning och småbarnsfostran deltar med respons på hemsidan samt genom dialog med personalen i skolan. Samarbetsmöten med förskolorna och möten för generella elevvårdsgruppen hålls kontinuerligt.

Särdrag och utvärderingsresultat beaktas på de olika stadierna när läroplanen utarbetas. I den lokala läroplanen hänvisas till kommunens planer samt till skolans övriga planer. Främjande av enhetligheten i den grundläggande utbildningen och samarbetet i övergångsskedena finns beskrivet i elevvårdsplanen. Information om andra stadiet ges och studiebesök ordnas enligt behov. Vi har en skolvis jämställdhetsplan.

Lokala timfördelningen är godkänd av svenska nämnden för utbildning och småbarnsfostran. Språkprogrammet beskrivs i timfördelningen. De valfria ämnena erbjuds i årskurs 8 och 9. De preciseras i läsårsplanen. Skolorna har en godkänd handledningsplan där det beskrivs hur elevhandledningen ordnas.

2 Den grundläggande utbildningen som grund för allmänbildning

Skolans värdegrund beskrivs i skolans läsårsplan och i den lokala utvecklingsplanen. Den diskuteras årligen och revideras vid behov. Skolan följer det bildningspolitiska programmet för Grankulla stad: levande tvåspråkighet, barns och ungas välbefinnande samt föregångare i metropolområdet. Skolan följer också Grankulla stads tvåspråkighetsprogram.

Den finlandssvenska identiteten och samhörigheten är en viktig del av skolans verksamhetskultur.

Värdegrundsdiskussionen är fortgående i all verksamhet och värdegrunden påverkar även skolans val av samarbetspartner. Värdegrunden diskuteras aktivt i lärarkåren och genomsyrar skolans elevsyn, undervisning, bedömning och utvärdering. Skolan tar elevens bakgrund i betraktande för att förbereda hen för en heterogen, föränderlig värld där hens värdegrund styr många val. Skolan strävar efter att utveckla elevens sociala samvete, etiska tänkande och ansvarstagande. Utvärderingen av det praktiska arbetet kring värdegrunden och synen på lärandet sker vart tredje år, i samband med den stora utvärderingen (edu- ZEF).

3 Den grundläggande utbildningens uppdrag och allmänna mål

Skolan arbetar för att de nationella målen för undervisning och fostran uppfylls på lokal nivå genom:

- att utveckla skolsamarbetet inom närområdet, både mellan olika skolstadier och över språkgränserna, bland annat i syfte att stärka jämlikhet i våra skolsammanhang.
- att samarbeta med intressenter och aktörer på lokal nivå för att främja företagsamhet, etiskt tänkande, ekologisk medvetenhet samt sunda levnads- och konsumtionsvanor.
- att knyta an till den starka kulturbakgrund som finns i Grankulla tack vare stadens unika historia och genom att fortsätta att utveckla traditionerna i trädgårdsstaden Grankulla.
- att ta vara på de möjligheter som finns inom kulturen i Grankulla.
- att ta vara på de möjligheter idrottsverksamheten och det mångsidiga idrottsutbudet Grankulla erbjuder.
- att aktivt delta i de olika evenemang och tillställningar huvudstadsregionen erbjuder.

- att lyfta fram Grankulla som en del av ett större sammanhang och genom att medvetandegöra den mångfald och de olika livsmiljöer som finns i vårt samhälle. Specifika projekt, arbetsformer och aktörer tas upp i läsårsplanen. Genom ovannämnda arbetsformer förankras skolan och undervisningen i närmiljön. Livslångt lärande och mångsidig kompetens betonas.

4 Verksamhetskulturen i en enhetlig grundläggande utbildning

Skolspecifika tyngdpunktsområden planeras, diskuteras och fastställs årligen. De utvärderas en gång per läsår. I skolans utvärderingsplan finns närmare information om tillvägagångssättet. Elever och vårdnadshavare informeras om tyngdpunktsområdena via läsårsplanen och i samband med föräldramöten. Via föreningen Hem och Skola samt under föräldrakvällar och utvecklingssamtal ges vårdnadshavarna en inblick i skolans verksamhetskultur och en möjlighet att göra sin röst hörd gällande skolans utvecklingsarbete.

Information om skolans vardag och händelser delges vårdnadshavare och elever via skolans hemsidor eller andra kommunikationskanaler som finns tillgängliga för ändamålet. Eleverna i varje årskurs deltar i mångvetenskapliga lärområden, vilka preciseras i de enskilda skolornas läsårsplaner.

Tema och inlärningsmål väljs med skolans värdegrund i åtanke. Mångsidiga arbetsätt och lärmiljöer värdesätts i undervisningen. Dessa diskuteras, utvärderas, dokumenteras samt används som stöd för utveckling.

Personalen uppmuntras att delta i relevanta fortbildningar för att förutsättningarna för professionalism ska tryggas.

Riktlinjerna för jämlikhet behandlas i skolans jämställdhetsplan.

5 Skolarbete som främjar lärande och välbefinnande

Skolans centrala mål och metoder för att skapa en bra och trygg skoldag och för att organisera samarbetet är närmare beskrivna i läsårsplanen. Samarbetet med olika aktörer inom huvudstadsregionen organiseras, följs upp och utvecklas enligt läsårsplanen och utbildningsanordnarens utvärderingsplan.

Genomförandet av fostrande samtal och disciplinära åtgärder beskrivs i skolans ansvarstrappa i läsårsplanen. Vidare beskrivningar finns att tillgå i skolans plan mot våld, mobbning och andra trakasserier, skolans plan för specialundervisning, skolans plan för barns och ungas välmående, skolans elevvårdsplan, handlingsplan vid oroväckande frånvaro samt i skolans räddningsplan.

Utvecklingsarbete angående fostrande samtal och disciplinära åtgärder utförs aktivt under lärarmöten samt i samarbete med elevkåren och hemmen.

Frågor som behandlar årskursintegrerade studier eller sammansatta klasser redogörs för i läsårsplanen vid behov.

Frågor som behandlar flexibel undervisning redogörs för i skolans plan för specialundervisning samt i skolans elevvårdsplan.

Undervisning i särskilda situationer redogörs för i skolans elevvårdsplan, skolans specialundervisning, skolans plan för barns och ungas välmående samt läsårsplanen.

Annan verksamhet som stödjer målen för undervisning och fostran finns synlig i skolans elevvårdsplan, i skolans plan för specialundervisning samt i läsårsplanen.

6 Bedömning av lärande

Principerna för hur skolan ska förverkliga den formativa bedömningen och responsen behandlas i läsårsplanen. Läsårsbedömningen är verbal i årskurs 1-3. I årskurs 4-9 är det sifferbedömning. Principerna för hur skolan ska förverkliga kamratrespons och självutvärdering behandlas i läsårsplanen.

Vid övergång från åk 2-3 och åk 6-7 hålls överlåtelsemöten. Berörda lärare, speciallärare och elevvårdspersonal deltar. Betygsblanketterna godkänns av svenska nämnden för undervisning och småbarnsfostran. Informationsgången mellan skolan och hemmet sker i samband med föräldramöten samt under möten med vårdnadshavare, bland annat i form av utvärderingssamtal. Skolan strävar efter en kontinuerlig dialog mellan lärare och vårdnadshavare. Skolan använder aktivt Wilma eller motsvarande verktyg. Tidtabellen för planerad informationsgång finns i läsårsplanen. Förfarandet vid slutbedömning och avgångsbetyg följer den nationella läroplanen.

7 Stöd för lärande och skolgång

Arrangemang vid förlängd läroplikt redogörs för i skolans plan för specialundervisning.

8 Elevvård

Elevvårdsarrangemang finns beskrivna i den skolspecifika elevvårdsplanen, i plan för barns och ungas välmående, i plan mot våld, mobbning och andra trakasserier, i handlingsplanen för oroväckande frånvaro samt i räddningsplanen.

9 Särskilda frågor som anknyter till språk och kultur

Särskilda frågor som anknyter till språk och kultur tas upp i läsårsplanen, elevvårdsplanen samt i skolans plan för specialundervisning.

10 Undervisning på två språk

Om det blir aktuellt med undervisning på två språk, ordnas undervisningen så att elevens inlärning, välmående och utveckling stöds. I läsårsplanen samt i elevens individuella plan redogörs för mål och metoder.

11 Undervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller en pedagogisk princip

Inga lokala tillägg eftersom kommunen inte upprätthåller en särpräglad skola inom ramen för viss världsåskådning eller en pedagogisk princip.

12 Valfrihet i den grundläggande utbildningen

Konst- och färdighetsämnena 5h åk 8 och 9. Utöver detta 9h valbara ämnen åk 8 och 9. Här ingår även valbara språk enligt språkprogrammet.

12. Den grundläggande utbildningens uppdrag

Den grundläggande utbildningen är stommen i utbildningssystemet och samtidigt en del av den kontinuerliga utbildningsprocess som börjar i förskolan. Den grundläggande utbildningen ska ge eleverna möjlighet att lägga grunden för en bred allmänbildning och att fullgöra sin läroplikt. Den ska också ge eleverna förutsättningar och behörighet för studier på andra stadiet. Den ska hjälpa eleverna att hitta sina egna styrkor och att med hjälp av lärandet bygga en framtid.

Den grundläggande utbildningen har förutom uppdraget att undervisa och fostra ett samhällligt uppdrag, ett kulturellt uppdrag och ett framtidsuppdrag. Den grundläggande utbildningen ska utvecklas enligt principen om inkludering. Man ska se till att utbildningen är tillgänglig och fri från hinder.

Varje skola som ger grundläggande utbildning har som uppdrag att undervisa och fostra. Detta innebär att varje elevs lärande, utveckling och välbefinnande ska stödjas i samarbete med hemmen. Den grundläggande utbildningen ska erbjuda eleverna möjlighet att på ett mångsidigt sätt utveckla sin kompetens. Den ska ge eleverna en positiv identitet som människor, lärande individer och samhällsmedlemmar. Undervisningen ska främja delaktighet och en hållbar livsstil samt stödja elevernas utveckling till medlemmar i ett demokratiskt samhälle. Den grundläggande utbildningen ska fostra eleverna till kännedom om de mänskliga rättigheterna och till att de högaktar och försvarar dem.

Den grundläggande utbildningens samhälleliga uppdrag är att främja jämlikhet, likabehandling och rättvisa. Den grundläggande utbildningen ökar humankapitalet och det sociala kapitalet. Humankapitalet består av kompetens och det sociala kapitalet av kontakter, kommunikation och förtroende mellan människorna. Tillsammans främjar de individens och samhällets välbefinnande och utveckling. Den grundläggande utbildningens uppdrag är att för sin del förebygga ojämlikhet och utslagning och att främja jämställdhet mellan könen. Den grundläggande utbildningen ska på ett jämlikt sätt uppmuntra flickor och pojkar i studierna i olika läroämnen och öka kunskapen och insikten om könets mångfald. Varje elev ska få hjälp med att upptäcka sina möjligheter och skapa sin lärtig utan könsbundna rollmodeller.

Den grundläggande utbildningens kulturella uppdrag är att främja mångsidig kulturell kompetens och en högaktning av kulturarvet samt att stödja eleverna att forma egna kulturella identiteter och egna kulturella kapital. Undervisningen ska öka förståelsen för kulturell mångfald och hjälpa eleverna att se kulturer som en obruten följd av det förflutna, nutiden och framtiden, där var och en aktivt kan medverka.

Omvärldens förändringar påverkar oundvikligen såväl elevernas utveckling och välbefinnande som skolans verksamhet. I den grundläggande utbildningen ska eleverna lära sig att vara öppna för förändringsbehov, bedöma dem kritiskt och ta ansvar för val som påverkar framtiden. Global fostran i den grundläggande utbildningen skapar förutsättningar för en rättvis och hållbar utveckling i enlighet med FN:s mål för utveckling. Skolorna ska i mån av möjlighet samarbeta med skolor och utbildningsutvecklare i andra länder. Den grundläggande utbildningen ska inverka positivt och konstruktivt på samhällsutvecklingen både nationellt och internationellt.

Den grundläggande utbildningen i Grankulla arbetar för att de nationella målen för undervisning och fostran uppfylls på lokal nivå genom:

- att utveckla skolsamarbetet inom närområdet, både mellan olika skolstadier och över språkgränserna, bland annat i syfte att stärka jämlikhet i våra skolsammanhang.
- att samarbeta med intressenter och aktörer på lokal nivå för att främja företagsamhet, etiskt tänkande, ekologisk medvetenhet samt sunda levnads- och konsumtionsvanor.
- att knyta an till den starka kulturbakgrund som finns i Grankulla tack vare stadens unika historia och genom att fortsätta att utveckla traditionerna i trädgårdsstaden Grankulla.

- att ta vara på de möjligheter som finns inom kulturen i Grankulla.
- att ta vara på de möjligheter idrottsverksamheten och det mångsidiga idrottsutbudet Grankulla erbjuder.
- att aktivt delta i de olika evenemang och tillställningar huvudstadsregionen erbjuder.
- att lyfta fram Grankulla som en del av ett större sammanhang och genom att medvetandegöra den mångfald och de olika livsmiljöer som finns i vårt samhälle.

Specifika projekt, arbetsformer och aktörer tas upp i **läsårsplanen**. Genom ovannämnda arbetsformer förankras skolan och undervisningen i närmiljön. Livslångt lärande och mångsidig kompetens betonas.

[Länk till läsårsplanen.](#)

13. Mångsidig kompetens i den lokala läroplanen

Med mångsidig kompetens avses en helhet som består av kunskaper och färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Kompetens innebär också förmåga att använda sina kunskaper och färdigheter på det sätt som situationen kräver. Elevernas värderingar, attityder och vilja att agera påverkar elevernas sätt att tillämpa sina kunskaper och färdigheter. Behovet av mångsidig kompetens uppstår ur de förändringar som sker i den omgivande världen. Att växa som människa, att studera och arbeta samt att fungera som samhällsmedborgare förutsätter både nu och i framtiden en bred kompetens som överskrider och förenar olika vetenskapsområden.

Värdegrunden, synen på lärande och verksamhetskulturen lägger grund för utvecklingen av kompetens. Varje läroämne bygger upp kompetensen genom att tillämpa innehållet och metoderna inom den egna vetenskapsgrenen. Hur kompetensen utvecklas beror på både de innehållsområden man behandlar och i synnerhet hur man arbetar och hur kommunikationen mellan eleven och omgivningen fungerar. Responsen som eleverna får samt handledningen och stödet för lärande inverkar framför allt på attityderna, motivationen och viljan att agera.

Det finns sju delområden inom mångsidig kompetens. Kompetensområdena har flera beröringspunkter med varandra. Det gemensamma målet för dem står i samklang med den grundläggande utbildningens uppdrag och med beaktande av elevernas ålder att stödja utvecklingen som människa samt främja kompetens som förutsätts för delaktighet i ett demokratiskt samhälle och en hållbar livsstil. Särskilt viktigt är att eleverna uppmuntras att lära känna sig själva och sin personlighet, sina styrkor och utvecklingsmöjligheter och att värdesätta sig själva.

Målen för mångsidig kompetens preciseras i årskurshelheterna. Målen har beaktats vid beskrivningen av mål och centralt innehåll för läroämnena. Sambandet mellan läroämnets mål och mångsidig kompetens framgår ur läroämbeskrivningarna.

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Tankeförmåga och färdighet att lära sig lägger grunden för utveckling av all övrig kompetens och livslångt lärande. Tankandet och lärandet påverkas av hur eleverna uppfattar sig själva som lärande individer och hur de kommunicerar med sin omgivning. Viktigt är också hur de lär sig att göra iakttagelser och söka, bedöma, bearbeta, producera och dela information och idéer. Eleverna ska handledas att upptäcka att kunskap kan byggas på många olika sätt, till exempel genom att medvetet dra slutsatser eller intuitivt med hjälp av egna erfarenheter. Undersökande och kreativa arbetssätt, samarbete och möjlighet att fördjupa sig och koncentrera sig främjar utvecklingen av tankandet och färdigheten att lära sig.

Det är viktigt att lärarna uppmuntrar eleverna att lita på sig själva och sina åsikter och att samtidigt vara öppna för nya lösningar. Uppmuntran behövs också för att kunna förhålla sig till otydlig och motstridig information. Eleverna ska uppmuntras att betrakta saker ur olika perspektiv, söka ny information och utifrån den reflektera över sitt sätt att tänka. Eleverna ska ges utrymme att fråga och de ska spöras att söka svar och lyssna på andras åsikter och samtidigt fundera över den kunskap de själva har. De ska spöras att hitta ny kunskap och nya synsätt. Elevernas förmåga att agera stärks när de som medlemmar i skolkommuniteten får stöd och uppmuntran för sina idéer och initiativ.

Eleverna ska få lära sig att använda kunskap på egen hand och tillsammans med andra för att lösa problem, argumentera och dra slutsatser och för att göra innovationer. Eleverna ska ha möjlighet att kritiskt analysera det innehåll som behandlas ur olika perspektiv. För att hitta innovativa lösningar förutsätts att eleverna lär sig att fördomsfritt se alternativ och kombinera olika perspektiv och använda sin fantasi för att överskrida existerande gränser. Lek, spel, fysisk aktivitet, experiment och andra konkreta arbetssätt främjar glädjen i lärandet och stärker förutsättningarna för insikt och kreativt tänkande. Förmågan att tänka systematiskt och etiskt utvecklas gradvis, när eleverna lär sig att se växelverkan och samband mellan olika saker och att uppfatta helheter.

Alla elever ska få hjälp med att iaktta hur de lär sig och att utveckla sina lärstrategier. Färdigheten att lära sig utvecklas när eleverna får ställa upp mål, planera sitt arbete, utvärdera sina framsteg och använda tekniska och andra hjälpmedel i sina studier på ett för åldern lämpligt sätt. Under den grundläggande utbildningen ska eleverna stödjas så att de utvecklar en god kunskaps- och färdighetsgrund och en bestående motivation för fortsatta studier och livslångt lärande.

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Eleverna växer upp i en värld som kännetecknas av kulturell och språklig mångfald och av olika religioner och åskådningar. Att leva på ett kulturellt hållbart sätt i en mångfacetterad miljö förutsätter kulturella färdigheter grundade på respekt för mänskliga rättigheter samt förmåga att kommunicera på ett hänsynsfullt sätt och kunna uttrycka sig själv och sina åsikter på olika sätt.

I den grundläggande utbildningen ska eleverna få hjälp med att identifiera och uppskatta kulturella fenomen i omgivningen och att bygga en egen kulturell identitet och ett positivt förhållningssätt till omgivningen. Eleverna ska få lära känna och uppskatta sin livsmiljö och dess kulturarv samt sin egen sociala, kulturella, religiösa, åskådningsmässiga och språkliga bakgrund. Eleverna ska uppmuntras att fundera över betydelsen av sin egen bakgrund och över sin roll i generationskedjan. De ska lära sig att se kulturell och språklig mångfald och olika åskådningar som en positiv resurs. Samtidigt ska de få lära sig att känna till hur kulturer, religioner och åskådningar påverkar samhället och vardagen och hur kulturen omformas av media. De ska också få fundera över vilka saker man inte kan acceptera på grund av att de strider mot de mänskliga rättigheterna. Genom samarbete i och utanför skolan lär sig eleverna att lägga märke till kulturella särdrag och att fungera på ett smidigt sätt i olika miljöer. De ska fostras att bemöta andra människor med respekt och att iaktta goda vanor. Eleverna ska få möjlighet att uppleva och tolka konst, kultur och kulturarv. De ska också få lära sig att förmedla, forma och skapa kultur och traditioner och upptäcka deras betydelse för välbefinnandet.

Skolarbetet ska erbjuda eleverna gott om tillfällen där de får öva sig att framföra sina åsikter på ett konstruktivt sätt och att handla etiskt. Eleverna ska lära sig att sätta sig in i andras situation och granska frågor och situationer ur olika perspektiv. Skolarbetet ska systematiskt främja kännedom och respekt för de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter och att man handlar enligt dem. Respekten och förtroendet för andra människogrupper och folkslag ska stärkas i all verksamhet, också i det internationella samarbetet.

Eleverna ska i skolan uppleva vilken betydelse kommunikation har också för den egna utvecklingen. De ska få träna sina sociala färdigheter, lära sig att uttrycka sig på olika sätt och att uppträda i olika situationer. I undervisningen ska eleverna stödjas så att de utvecklas till skickliga språkbrukare som använder både sitt modersmål och andra språk på ett mångsidigt sätt. Eleverna ska uppmuntras att kommunicera och uttrycka sig även med hjälp av ringa språkkunskaper. Lika viktigt är det att lära sig att använda matematiska symboler, bilder och andra visuella uttryck, drama, musik och rörelse för att kommunicera och uttrycka sig. Skolarbetet ska också ge eleverna mångsidiga möjligheter att arbeta med händerna. Eleverna ska lära sig att uppskatta och kontrollera sin kropp och att använda den för att uttrycka känslor och åsikter, tankar och idéer. I skolarbetet ska de uppmuntras att använda sin fantasi och sin uppfinningsrikedom. De ska lära sig att främja det estetiska och att njuta av dess olika uttrycksformer.

Vardagskompetens (K3)

För att klara sig i livet och i vardagen förutsätts allt mångsidigare färdigheter. Det handlar om hälsa, säkerhet och människorelationer, motion och trafik, att fungera i en teknologiserad vardag och att kunna hantera sin ekonomi och konsumtion, allt sådant som påverkar en hållbar livsstil. I den grundläggande utbildningen ska elevernas framtidstro stödjas.

Skolgemenskapen ska hjälpa eleverna att förstå att var och en med sitt eget agerande påverkar såväl sitt eget som andras välbefinnande och sin egen och andras hälsa, trygghet och säkerhet. Eleverna ska uppmuntras att ta hand om sig själva och andra. De ska spurras till att öva färdigheter som är viktiga för deras eget liv och vardag och till att bidra till ökat välbefinnande i sin omgivning. Eleverna ska under den grundläggande utbildningen lära känna och förstå vilka faktorer som inverkar positivt respektive negativt på välbefinnande och hälsa och inse betydelsen av välmående, trygghet och säkerhet samt lära sig att hitta information om dessa.

De ska ges möjlighet att ta ansvar för eget och gemensamt arbete och att utveckla sin sociala förmåga och förmågan att hantera sina känslor. Eleverna lär sig att inse betydelsen av mänskliga relationer och ömsesidig omsorg. De ska också få lära sig att hantera tid, vilket är en viktig del av vardagskompetens och självreglering. Eleverna ska ges tillfälle att öva sig att i sitt agerande beakta sin egen och andras trygghet och säkerhet i olika situationer, också i trafiken. De ska få lära sig att förutse och klara av risksituationer på ett ändamålsenligt sätt. De ska också få lära sig att känna igen viktiga symboler som anknyter till trygghet och säkerhet och att skydda sitt privatliv och sin personliga integritet.

Eleverna behöver grundläggande kunskap om teknologi och dess utveckling och effekter inom olika livsområden och i omgivningen. De behöver också handledning för att göra förnuftiga teknologiska val. Teknologins mångfald ska behandlas i undervisningen och eleverna lär sig förstå principerna för hur den fungerar och vad den kostar. Eleverna ska uppmuntras till en ansvarsfull användning av tekniken och att reflektera över etiska frågor gällande den.

Eleverna ska få hjälp med att utveckla sina konsumentkunskaper samt sina förutsättningar att sköta och planera sin egen ekonomi. Eleverna ska handledas i att fungera som konsument. De ska också få kunskap om sina rättigheter och skyldigheter och uppmuntras till en etisk användning och måttlighet. Eleverna uppmuntras till att dela med sig och vara sparsamma. Under den grundläggande utbildningen får eleverna lära sig att göra val och att leva i enlighet med en hållbar livsstil.

Multilitteracitet (K4)

Med kompetens i multilitteracitet avses förmågan att tolka, producera och värdera olika slag av texter i olika medier och miljöer. Denna kompetens gör det möjligt för eleverna att förstå många olika slag av kulturella uttryck och att forma sin egen identitet. Begreppet multilitteracitet har koppling till det vidgade text- och språkbegreppet. Med texter avses här olika slag av information som kommer till uttryck genom verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa. Texterna kan tolkas och produceras till exempel i skriven, talad, tryckt, audiovisuell eller digital form.

Eleverna behöver ha kompetens i multilitteracitet för att kunna förstå och tolka världen omkring sig och skapa sig en bild av den kulturella mångfalden. Kompetens i multilitteracitet innebär att kunna söka, kombinera, omforma, producera, presentera och kritiskt granska information i olika former, i olika kontexter och med hjälp av olika verktyg. Kompetensen i multilitteracitet bidrar även till att utveckla ett kritiskt tänkande och studiekompetens det vill säga att lära sig att lära. I denna kompetens ingår även etisk och estetisk läskunnighet. Det är viktigt att eleverna får möjlighet att träna sin mångsidiga läskunnighet både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer där man använder digitala verktyg på många olika sätt.

Eleverna ska utveckla mångsidig läskunnighet inom alla läroämnen via vardagsspråket för att kunna behärska begrepp och kommunikationsformer inom olika fackområden. För att eleverna ska nå kompetens i multilitteracitet krävs en mångsidig textmiljö, en pedagogik som utnyttjar denna och samarbete mellan olika läroämnen och andra aktörer. Eleverna ska ges möjlighet att använda, tolka och producera olika slag av texter både individuellt och tillsammans med andra. Olika slag av multimodala läromedel ska användas och man ska göra det möjligt för eleven att förstå de kulturella sambanden mellan dessa texter. I undervisningen ska man analysera och reflektera kring texter som är autentiska och meningsfulla för eleverna. På detta sätt blir det möjligt för eleverna att använda sina styrkor i studierna och utnyttja texter och innehåll som intresserar dem samt att delta aktivt och påverka.

Digital kompetens (K5)

Digital kompetens är en viktig medborgarfärdighet, både i sig och som en del av multilitteraciteten. Den är både föremål och redskap för lärandet. I den grundläggande utbildningen ska alla elever ha möjligheter att utveckla sin digitala kompetens. Informations- och kommunikationsteknik ska systematiskt användas i den grundläggande utbildningens alla årskurser, i de olika läroämnena, i de mångvetenskapliga lärområdena och i det övriga skolarbetet.

Den digitala kompetensen ska utvecklas inom fyra huvudområden: 1) Eleverna får lära sig att förstå centrala begrepp och principerna för hur digitala verktyg används och fungerar och ges möjlighet att utveckla sin praktiska digitala kompetens när de utarbetar egna produkter. 2) Eleverna får handledning i hur man använder digitala verktyg på ett ansvarsfullt, ergonomiskt och tryggt sätt. 3) Eleverna får lära sig att använda digitala verktyg som hjälpmedel i informationshantering och i undersökande och kreativt arbete. 4) Eleverna får erfarenheter och övning i att använda digitala verktyg för att kommunicera och bilda nätverk. Inom alla dessa fyra områden är det viktigt att eleverna är aktiva och ges möjlighet att vara kreativa och hitta arbetssätt och lärstigar som lämpar sig för dem. Det är också viktigt att de upplever glädje över att arbeta tillsammans och upptäcka världen tillsammans, vilket påverkar studiemotivationen. Användningen av digitala verktyg ger eleverna möjligheter att synliggöra sina tankar och idéer på olika sätt. På så sätt utvecklas också deras förmåga att tänka och lära sig.

Eleverna ska få bekanta sig med tillämpningar och användning av olika digitala verktyg för olika syften och lära sig se deras betydelse i vardagen och i kommunikationen mellan människor och som medel för att påverka. Man ska tillsammans fundera över varför digitala verktyg behövs i studierna, i arbetslivet och i samhället och hur denna kompetens har kommit att bli en del av de allmänna färdigheter som behövs i arbetslivet. Eleverna ska lära sig att bedöma informations- och kommunikationsteknikens inverkan ur ett hållbarhetsperspektiv och att vara ansvarsfulla konsumenterna. Eleverna ska under den grundläggande utbildningen få använda digitala verktyg även i internationell kommunikation. De lär sig att uppfatta deras betydelse, möjligheter och risker i en global värld.

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Arbetslivet, yrkena och arbetets karaktär förändras bland annat på grund av den teknologiska utvecklingen och genom att ekonomin globaliseras. Det blir svårare att förutspå arbetskraven än tidigare. Eleverna ska i den grundläggande utbildningen utveckla allmänna färdigheter som främjar intresset och en positiv attityd gentemot arbete och arbetslivet. Det är viktigt att eleverna får erfarenheter som hjälper dem att inse betydelsen av arbete och företagsamhet och möjligheterna till entreprenörskap samt sitt eget ansvar som medlemmar i en grupp och i samhället. Skolarbetet ska ordnas så att eleverna kan utveckla sin kännedom om arbetslivet, lära sig entreprenörskap samt inse betydelsen av de kunskaper som inhämtas i skolan och på fritiden för den egna karriären.

Eleverna ska få lära sig vad som är utmärkande för näringslivet i närmiljön och vilka de centrala branscherna är. Under den grundläggande utbildningen ska eleverna bekanta sig med arbetslivet och få erfarenheter av att arbeta och av att samarbeta med aktörer utanför skolan. På detta sätt får eleverna träning i sakligt uppförande och samarbetsförmåga som behövs i arbetslivet och upptäcker vikten av goda språkkunskaper och kommunikationsfärdigheter. Förmåga att sysselsätta sig själv, entreprenörskap och färdigheter att uppskatta och hantera risker utvecklas genom olika projekt. I skolan ska eleverna öva sig att arbeta i grupper, med projekt och inom nätverk.

Eleverna ska ges möjlighet att öva sig att arbeta självständigt och tillsammans med andra och att arbeta metodiskt och långsiktigt. När eleverna arbetar tillsammans kan var och en se sitt arbete som en del av helheten. De lär sig också ömsesidighet och att anstränga sig för att nå ett gemensamt mål. I aktiverande undervisningssituationer kan eleverna lära sig att planera arbetsprocesser, ställa upp hypoteser, testa olika alternativ och dra slutsatser. De övar sig att uppskatta tid och se övriga förutsättningar för arbetet och att hitta nya lösningar om situationen förändras. Samtidigt lär sig eleverna förutse eventuella svårigheter i arbetet och att hantera misslyckanden och besvikelser. Eleverna ska uppmuntras att vara uthålliga och slutföra sitt arbete samt att värdesätta arbetet och resultatet av det.

Eleverna ska uppmuntras att förhålla sig öppet till nya möjligheter och att handla flexibelt och kreativt om situationen förändras. De ska lära sig att aktivt ta initiativ och att söka olika alternativ. Eleverna ska få hjälp med att upptäcka yrken som intresserar dem och att välja lämpliga fortsatta studier utgående från sina egna förutsättningar, medvetna om traditionella könsroller och andra rollmodellernas inverkan.

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Den grundläggande förutsättningen för demokrati är att människorna deltar i verksamheten i samhället. För att lära sig att delta och påverka och förhålla sig ansvarsfullt till framtiden krävs övning. Skolan erbjuder trygga ramar för detta. Samtidigt ger den grundläggande utbildningen eleverna en kunskapsgrund för att växa till aktiva medborgare som utövar sina demokratiska rättigheter och friheter på ett ansvarsfullt sätt. Skolan ska stärka varje elevs delaktighet.

Den grundläggande utbildningen ska skapa förutsättningar för eleverna att utveckla intresse för frågor som gäller skolan och samhället. Deras rätt att delta i beslutsfattande enligt sin ålder och utvecklingsnivå ska respekteras i skolan. Eleverna ska delta i planeringen, förverkligandet och utvärderingen av sina studier, det gemensamma skolarbetet och lärmiljön. De ska få kunskaper och erfarenheter av olika sätt att delta och påverka i medborgarsamhället och av gemensamt arbete utanför skolan. Genom att eleverna får ett personligt förhållande till naturen inser de betydelsen av naturskydd. Eleverna får lära sig att bedöma mediernas påverkan i samhället och att använda sig av de möjligheter medierna erbjuder. Genom egna erfarenheter lär sig eleverna att påverka, fatta beslut och ta ansvar. Samtidigt lär de sig att uppfatta betydelsen av regler, överenskommelser och förtroende. Genom att delta i skolan och utanför skolan lär sig eleverna att uttrycka sina åsikter på ett konstruktivt sätt. De lär sig att arbeta tillsammans och får tillfälle att öva sig att förhandla, medla och lösa konflikter samt att förhålla sig kritiskt till olika fenomen. Eleverna ska uppmuntras att reflektera över sina ställningstaganden ur olika perspektiv: likabehandling, jämlikhet, jämställdhet och rättvisa och med tanke på en hållbar livsstil.

Under den grundläggande utbildningen ska eleverna fundera över sambandet mellan det förflutna, nutiden och framtiden samt olika framtidsalternativ. De ska lära sig förstå betydelsen av sina val, levnadssätt och handlingar, inte bara för det egna livet, utan även för den närmaste omgivningen, samhället och naturen. Eleverna ska få färdigheter att utvärdera och förändra både sina egna, skolans och samhällets förfaringssätt och verksamhetsstrukturer så att de bidrar till att bygga en hållbar framtid.

14. Verksamhetskulturen i en enhetlig grundläggande utbildning

Principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen i den grundläggande utbildningen ska hjälpa utbildningsanordnarna och skolorna att styra sin verksamhet. Principerna beskrivs i synnerhet utifrån skolans perspektiv. Utbildningsanordnaren ska skapa förutsättningar för att skolorna ska kunna tillämpa principerna och utveckla sin egen verksamhetskultur i samma riktning. Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar lärande, delaktighet, välbefinnande och en hållbar livsstil. För att principerna ska kunna förverkligas krävs att man beaktar lokala behov och möjligheter, att man samarbetar med vårdnadshavarna och andra samarbetspartner och att eleverna på riktigt får vara med och utveckla skolgemenskapen.

En lärande organisation är kärnan i verksamhetskulturen

Skolan ska fungera som en lärande organisation som stödjer alla sina medlemmar i lärandet. Den lärande organisationen ska utvecklas genom dialog. Samarbete och delaktighet stärker gemenskapen. Att man reflekterar över målen och regelbundet utvärderar det egna arbetet och att man kan arbeta i lugn och ro främjar lärandet i skolgemenskapen. Respons från hemmen och andra samarbetspartner stödjer lärandet. Det är också viktigt att utnyttja resultat från utvecklingsarbete, utvärderingar och forskning. Betydelsen av pedagogiskt och delat ledarskap betonas och ledarskapet inriktas framför allt på att trygga förutsättningarna för lärande.

En lärande organisation ska skapa förutsättningar för medlemmarna att lära sig tillsammans och av varandra. Den ska också skapa förutsättningar för undersökande och experimenterande arbete och ge erfarenheter av att känna sig inspirerad och av att lyckas. En lärande organisation ska uppmuntra alla sina medlemmar att försöka och att lära sig också av misstag. Den ska ge medlemmarna lämpliga utmaningar och hjälpa dem att hitta och dra nytta av sina styrkor. Som medlemmar i gemenskapen kan eleverna skapa en positiv och realistisk bild av sig själva och utveckla sin naturliga vilja att experimentera och undersöka. I en lärande organisation inser man att fysisk aktivitet har betydelse för lärandet och strävar till att frigöra sig från en stillasittande livsstil. Den ska värdesätta att man fördjupar sig i arbetet, anstränger sig i lärandet och slutför arbetet.

Välbefinnande och en trygg vardag

Strukturerna och verksamhetssätten i en lärande organisation ska främja välbefinnande och trygghet och på så sätt skapa förutsättningar för lärande. Dessa två aspekter ska beaktas i allt skolarbete och styra allas arbete. Medlemmarna ska ses som individer och behandlas jämlikt men också gemenskapens behov ska beaktas. Skoldagens verksamhetssätt ska vara smidiga och möjliggöra en mångsidig verksamhet. Motion och gemensamma aktiviteter som främjar det psykiska välbefinnandet ska utgöra en naturlig del av varje skoldag. Gemensam elevvård är en viktig del av verksamhetskulturen.

Eleverna ska ha jämlika möjligheter att få handledning och stöd för sin utveckling och sitt lärande, både som individer och som medlemmar i gruppen. Välvillighet och vänlighet ska värdesättas. Mobbning, våld, rasism eller annan diskriminering ska inte accepteras och man ska genast ingripa vid osakligt beteende. I skolarbetet ska man sträva efter att förutse vardagen så att den löper harmoniskt. Att bli hörd och uppleva rättvisa skapar förtroende. En lugn och accepterande atmosfär, goda sociala relationer och en trivsamt miljö främjar arbetsron.

Kommunikation och mångsidiga arbetssätt

Kommunikation, samarbete och mångsidiga arbetssätt främjar hela gemenskapens lärande och välbefinnande. En lärande organisation ska identifiera olika former av lärande och kunskapsbyggande och fungera smidigt. Den uppmuntrar till att pröva och experimentera och ger utrymme för aktivitet, kreativitet, motion, lek och upplevelser som är karakteristiskt för olika åldrar och elever.

I skolarbetet ska man systematiskt använda sig av olika arbetsätt och lärmiljöer och sträva till att regelbundet föra ut undervisningen ur klassrummet. Man ska skapa möjligheter till projektbaserat arbete och helhetsbaserat lärande samt till samarbete både inom skolan och med aktörer utanför skolan. Samarbetet och kommunikationen mellan vuxna i skolan och med det omgivande samhället stärker elevernas förmåga att kommunicera och samarbeta. När eleverna arbetar tillsammans lär de känna sig själva och sin personlighet och att arbeta konstruktivt tillsammans med många olika slags människor. Informations- och kommunikationsteknik ska användas för att främja kommunikation och multisensoriskt arbete via olika kanaler.

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Skolan som en lärande organisation är en del av ett kulturellt föränderligt och pluralistiskt samhälle, där det lokala och det globala överlappar varandra. Olika identiteter, språk, religioner och åskådningar lever sida vid sida och är i växelverkan med varandra. Internationalisering på hemmaplan är en viktig resurs i skolan. Som lärande organisation tar skolan tillvara och uppskattar landets kulturarv och nationalspråk samt den egna och omgivningens kulturella, språkliga, religiösa och åskådningsmässiga mångfald. Den lyfter fram den samiska och andra minoriteters betydelse i Finland. Den utvecklar förståelsen och respekten mellan individer och grupper och ett ansvarsfullt agerande gentemot varandra. Rätten till det egna språket och den egna kulturen är en grundrättighet som man i skolan medvetet arbetar utgående från. I skolan ska man bekanta sig med kulturella traditioner, diskutera olika tanke- och handlingsmönster på ett konstruktivt sätt och tillsammans skapa nya sedvänjor.

Flerspråkighet är en form av kulturell mångfald. Varje gemenskap och varje medlem i gemenskapen är flerspråkig. Det ska vara naturligt att använda olika språk parallellt i skolans vardag och språk ska värdesättas. I den språkmedvetna gemenskapen diskuteras attityder gentemot språk och språkgrupper och man förstår språkets centrala betydelse för lärandet, för kommunikation och för samarbete samt för identitetsskapandet och integreringen i samhället. Varje läroämne har sitt eget språk, textbruk och begreppssystem. De olika vetenskapsgrenarnas språk och symbolsystem öppnar olika perspektiv på samma fenomen. Undervisningen ska gå från vardagsspråk mot mera abstrakta begrepp. I en språkmedveten skola är alla vuxna både språkliga modeller och språklärare i det läroämne de undervisar.

Delaktighet och demokrati

Den lärande organisationens verksamhetssätt ska utvecklas gemensamt. En demokratisk verksamhetskultur som främjar delaktighet och uppfyller de mänskliga rättigheterna ger eleverna förutsättningar att växa till aktiva medborgare.

Eleverna ska enligt sin utvecklingsnivå få vara med och planera, utveckla och utvärdera verksamheten. De ska få uppleva att de blir hörda och uppskattade som medlemmar i gemenskapen. Gemenskapen ska uppmuntra demokratisk dialog och delaktighet och utveckla sådana verksamhetssätt och strukturer som det förutsätter. Elevårsverksamheten erbjuder ett viktigt forum för elevernas delaktighet. Också andra verksamhetsformer såsom stödelevs- och fadderverksamhet och engagemang i frivilligt arbete och hållbar utveckling ökar elevernas delaktighet. Samtidigt stärker de samarbete och växelverkan i hela skolgemenskapen. Samarbete med olika förvaltningar, församlingar, organisationer, företag och andra aktörer fördjupar bilden av samhället och verksamheten i medborgarsamhället. Kontakten med skolor i olika länder ökar förmågan att komma till rätta i en globaliserad värld.

Likabehandling och jämlikhet

En lärande organisation ska främja likabehandling och jämlikhet. Medlemmarna ska bemötas och behandlas likvärdigt oberoende av faktorer som hänger samman med personen i fråga. Likvärdighet betyder inte att alla är likadana. Likabehandling förutsätter både att man garanterar grundläggande rättigheter och möjligheter till delaktighet och att man beaktar individuella behov.

Under grundskoletiden utvecklas elevernas uppfattning om sin egen sexuella identitet och sexualitet. En lärande organisation främjar genom sina värderingar och sin praxis jämställdhet mellan könen och stödjer eleverna i deras identitetsskapande. Undervisningen ska ha ett könssensitivt förhållningssätt. Skolan ska uppmuntra eleverna att upptäcka sina egna möjligheter

och att förhålla sig till olika läroämnen, göra val och binda sig till studierna utan könsbundna rollmodeller. Genom val och utveckling av lärmiljöer, arbetssätt och undervisningsmaterial ger man synlighet åt och visar respekt för den mänskliga mångfalden.

Ansvar för miljön och en hållbar framtid

En lärande organisation ska i all sin verksamhet fästa uppmärksamhet vid nödvändigheten av en hållbar livsstil. Genom sina val och sitt handlande i vardagen visar skolan ett ansvarsfullt förhållningssätt till miljön. Materialval och handlingsmönster som innebär slöseri med råmaterial, energi och biologisk mångfald ska förändras så att de blir hållbara. Betydelsen av immateriella värden för välbefinnandet och en hållbar livsstil lyfts fram och dessa värden ges tid och synlighet i det dagliga skolarbetet. Eleverna är med och planerar och förverkligar en hållbar vardag.

En lärande organisation ska inge hopp om en bra framtid genom att skapa en kunskapsgrund för eko-social bildning. En realistisk och praktisk attityd till förutsättningarna för en bra framtid stärker utvecklingen till ansvarsfulla medlemmar i gemenskapen, kommuninvånare och medborgare. Det sporrar eleverna att bemöta världens mångfald öppet och nyfiket och att arbeta för en rättvisare och hållbarare framtid.

Verksamhetskulturen i Grankulla:

Skolspecifika tyngdpunktsområden planeras, diskuteras och fastställs årligen. De utvärderas en gång per läsår. I skolans **utvärderingsplan** finns närmare information om tillvägagångssättet. Elever och vårdnadshavare informeras om tyngdpunktsområden via **läsårsplanen** och i samband med föräldramöten.

Via föreningen Hem & Skola samt under föräldrakvällar och utvecklingssamtal ges vårdnadshavarna en inblick i skolans verksamhetskultur och en möjlighet att göra sin röst hörd gällande skolans utvecklingsarbete.

Information om skolans vardag och händelser delges vårdnadshavare och elever via skolans hemsidor eller andra kommunikationskanaler som finns tillgängliga för ändamålet.

Eleverna i varje årskurs deltar i mångvetenskapliga lärområden, vilka preciseras i de enskilda skolornas **läsårsplaner**.

Tema och inlärningsmål väljs med skolans värdegrund i åtanke.

Mångsidiga arbetssätt och lärmiljöer värdesätts i undervisningen. Dessa diskuteras, utvärderas, dokumenteras samt används som stöd för utveckling.

Personalen uppmuntras att delta i relevanta fortbildningar för att förutsättningarna för professionalism ska tryggas.

Riktlinjerna för jämlikhet behandlas i skolans **jämställdhetsplan**.

[Länk till planerna.](#)

15. Lärmiljöer

Med lärmiljöer avses de lokaler, platser, grupper och aktiviteter, där studierna och lärandet sker. Lärmiljöer innefattar också redskap, tjänster och material som används i undervisningen. Lärmiljöerna ska stödja elevernas individuella och gemensamma utveckling, lärande och kommunikation. Alla medlemmar i skolgemenskapen påverkar lärmiljöerna genom sitt agerande. Valfungerande lärmiljöer främjar kommunikation, delaktighet och kollaborativt kunskapsbyggande. De ger också möjlighet till aktivt samarbete med utomstående aktörer eller sakkunniga.

Målet med utveckling av lärmiljöerna är att de bildar en mångsidig och flexibel pedagogisk helhet. När man utvecklar lärmiljöerna ska man beakta olika läroämnes specialbehov. Lärmiljöerna ska ge möjlighet till kreativa lösningar samt till att analysera och undersöka företeelser ur olika perspektiv. Dessutom ska man när man utvecklar och väljer lärmiljöer beakta att eleverna tillägnar sig nya kunskaper och färdigheter också utanför skolan.

Utrymmena ska utvecklas, planeras, utformas och användas så att de är ergonomiska, ekologiska, estetiska och tillgängliga, ljusa, trivsamma, välordnade och rena, de akustiska förhållandena är goda och inomhusluften av god kvalitet. Skolans utrymmen, inklusive möbler, utrustning och redskap ska ge möjlighet att stödja den pedagogiska utvecklingen av undervisningen och elevernas aktiva deltagande. Målet är att eleverna ska ha tillgång till utrymmen, redskap, material och bibliotekstjänster så att de också har möjlighet att studera självständigt. Utöver skolans utrymmen och skolgården ska naturen och den byggda miljön användas i undervisningen. Bibliotek, motions-, konst- och naturcenter, muséer och många andra samarbetspartner erbjuder mångsidiga lärmiljöer.

Informations- och kommunikationstekniken är en viktig del av mångsidiga lärmiljöer. Elevernas delaktighet och förmåga att arbeta kollaborativt ska stärkas och elevernas personliga lärtigar stödjäs med hjälp av digitala verktyg. När man utvecklar lärmiljöerna ska man beakta den mångformiga mediekulturen. Nya digitala verktyg ska tas i bruk för att främja och stödja lärandet. Elevernas egna digitala verktyg kan användas som stöd för lärandet enligt vad man kommer överens med vårdnadshavarna. Samtidigt säkerställer man att alla elever har möjlighet att använda digitala verktyg.

Erfarenheter och upplevelser av att lyckas i olika miljöer och lärsituationer sporrar eleverna att utveckla sina kunskaper. Eleverna ska delta i utvecklingen av lärmiljöerna. Lärmiljöerna ska planeras utifrån elevernas individuella behov. På det viset kan man förebygga behovet av särskilt stöd för lärande och skolgång. Lärmiljöer som skräddarsys utifrån behovet av stöd kan utgöra en del av en elevs planerliga stöd.

Lärmiljöerna ska utvecklas med beaktande av varje elevs och hela skolans totala välbefinnande. Miljöerna ska vara trygga och hälsosamma och främja elevernas sunda utveckling och välbefinnande i enlighet med deras ålder och förutsättningar. Eleverna ska lära sig att handla på ett ansvarsfullt och tryggt sätt i alla lärmiljöer. Arbetsro och en vänlig och lugn atmosfär stödjer lärandet.

16. Arbetsätt

Utgångspunkt för valet av arbetsätt är de mål som ställts upp för undervisningen samt elevernas behov, förutsättningar och intressen. Varierande arbetsätt stödjer och styr såväl undervisningsgruppens som den enskilda elevens lärande. Arbetsätt som lämpar sig för olika åldrar och olika undervisnings- och lärsituationer ska användas i undervisningen. Genom mångsidiga arbetsätt och bedömningsmetoder får eleverna möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt. Vid val av arbetsätt ska man sträva efter att identifiera och förändra könsbundna attityder och rutiner.

Mångsidiga arbetsätt bidrar till glädje i lärandet och till att eleverna upplever att de lyckas samt stödjer kreativ verksamhet som är karakteristisk för olika åldrar. Erfarenhetsbaserade och aktiverande arbetsätt samt rörelse och användningen av olika sinnen berikar lärandet och stärker motivationen. Också arbetsätt som stödjer självreglering och känslan av att höra till gruppen stärker motivationen. Drama och andra konstnärliga uttrycksformer hjälper eleverna att lära känna sig själva och att utvecklas till kreativa människor med sund självkänsla. Det ger eleverna förutsättningar att uttrycka sig mångsidigt och kommunicera konstruktivt med olika människor och grupper. Genom valet av arbetsätt kan man också stödja kollaborativt lärande, där kunskap och förståelse byggs upp genom interaktion med andra. Eleverna ska få agera i olika roller, dela uppgifter med varandra och ta ansvar för både individuella och gemensamma mål.

Vid val av arbetsätt ska olika läroämnens särdrag och utvecklingen av mångsidig kompetens beaktas. Genom att använda arbetsätt som är typiska för olika läroämnen hjälper man eleverna att både strukturera sina kunskaper och tillägna sig färdigheter. Viktiga färdigheter med tanke på lärandet är förmåga att söka, behandla, analysera, presentera, tillämpa, kombinera, bedöma och skapa information. Undersökande och problembaserat arbete, lek, användning av fantasi och konstnärlig verksamhet utvecklar abstrakta och metodiska kunskaper, kritiskt och kreativt tänkande och förmåga att tillämpa sina kunskaper.

Differentiering i undervisningen ska styra valet av arbetsätt. Differentieringen ska grunda sig på kännedom om eleverna och vara ett centralt pedagogiskt perspektiv i all undervisning. Differentiering berör studiernas omfattning och djup, arbetsrytm, arbetsgång och elevernas olika sätt att lära sig. Differentieringen ska utgå från elevens behov och möjligheter att själv planera sina studier, att välja olika arbetsätt och studera i egen takt. Elevernas individuella olikheter och skillnader i elevernas utveckling ska också beaktas vid valet av arbetsätt. Genom differentiering stödjer man elevens självkänsla och motivation och tryggar arbetsron. Differentiering bidrar också till att förebygga behov av stöd.

Även en helhetsskapande undervisning styr valet av arbetsätt.

En mångsidig och ändamålsenlig användning av informations- och kommunikationsteknik ökar elevernas möjligheter att utveckla sitt arbete och sin förmåga att skapa nätverk. Det ökar deras förmåga att söka, behandla och producera information på ett kreativt, självständigt, interaktivt och kritiskt sätt. Vid valet av arbetsätt ska man använda sig av de möjligheter som spel och spelifiering erbjuder.

Läraren ska välja arbetsätt i samråd med eleverna och handleda dem i synnerhet i användningen av nya arbetsätt för att de på så sätt ska bli mera självständiga och målinriktade i sitt sätt att arbeta. Förmågan att lära sig lära utvecklas bäst när läraren också uppmuntrar eleverna att planera och utvärdera sina arbetsätt. Det motiverar och hjälper eleverna att ta ansvar för lärandet och arbetet i skolgemenskapen. Gemensam reflektion kring mål och bedömningsgrunder förbinder till målmedvetet arbete.

17. Helhetsskapande undervisning och mångvetenskapliga lärområden

Helhetsskapande undervisning är en viktig del av den verksamhetskultur som stödjer pedagogisk enhetlighet i den grundläggande utbildningen. Målet är att göra det möjligt att förstå förhållandet mellan olika fenomen och på vilket sätt de är beroende av varandra. Helhetsskapande undervisning ger eleverna bättre möjligheter att kombinera kunskaper och färdigheter från olika vetenskapsgrenar och att i växelverkan med andra strukturera dem till meningsfulla helheter. Arbetsperioder då eleverna undersöker helheter och kombinerar och undersöker olika vetenskapsgrenar ger dem möjlighet att tillämpa sina kunskaper och får dem att känna sig delaktiga i att bygga upp gemensam kunskap. Detta stärker elevernas förmåga att uppfatta vilken betydelse det som de lär sig i skolan har för det egna livet och den egna gruppen och i ett vidare perspektiv för samhället och mänskligheten. Samtidigt får eleverna redskap för att vidga och strukturera sin världsbild.

Helhetsskapande undervisning förutsätter ett pedagogiskt grepp, som rör både undervisningens innehåll och arbetsmetoder, där man inom undervisningen i varje läroämne och i synnerhet över läroämnesgränserna studerar olika teman eller företeelser i den verkliga världen som helheter. Omfattningen och sättet på vilket man förverkligar helhetsskapande undervisning kan variera beroende på elevernas behov och målen för undervisningen. Undervisningen kan t.ex. genomföras genom att

- samma tema studeras parallellt i två eller flera läroämnena samtidigt
- innehåll som hör till samma tema delas in i perioder som följer på varandra
- ordna aktiverande evenemang såsom temadagar, olika tillställningar, kampanjer, studiebesök och lägerskolor
- planera mångvetenskapliga lärområden som omfattar en längre period och flera läroämnena och som kan innehålla ovannämnda helhetsskapande metoder
- skapa helheter där många läroämnena samverkar
- erbjuda samordnad undervisning, så att all undervisning är helhetsbaserad såsom i förskoleundervisningen.

För att kunna garantera att alla elever har möjlighet att ta del av arbete med lärområden och att få undersöka det som de är intresserade av ska utbildningsanordnaren se till att elevernas studier innehåller minst ett mångvetenskapligt lärområde per läsår. Om de mångvetenskapliga lärområdenas mål och innehåll och om hur de förverkligas ska beslutas i den lokala läroplanen och preciseras i skolans läsårsplan. Den tidsmässiga omfattningen av ett lärområde ska planeras så att eleverna har tid att fördjupa sig i innehållet och att arbeta målinriktat, mångsidigt och uthålligt. I den lokala läroplanen och i läsårsplanen kan man också besluta om andra sätt att göra undervisningen mera helhetsskapande.

De mångvetenskapliga lärområdena ska främja den grundläggande utbildningens mål och i synnerhet utvecklingen av mångsidig kompetens. Innehållet i lärområdena ska planeras lokalt så att de återspeglar principerna för verksamhetskulturen.

De mångvetenskapliga lärområdena ska planeras och genomföras utgående från de lokala resurserna och möjligheterna. Lärområdena erbjuder ett bra tillfälle för samarbete mellan skolan och det övriga samhället. Lärarnas och elevernas motivation ökar när de ämnena som behandlas har lokal anknytning, är aktuella och har samhällsrelaterad betydelse. Det är viktigt att eleverna deltar i planeringen. Syftet med lärområdena är att konkret behandla sådant som ingår i och som vidgar elevernas erfarenhetsvärld, varvid målet är att

- stärka elevernas delaktighet och ge dem möjligheter att vara med och planera målen, innehållet och arbetssätten i studierna
- lyfta fram frågor som eleverna upplever som viktiga och skapa tillfällen att behandla och påverka dem
- öka elevernas möjligheter att studera i olika grupper och med elever i olika åldrar och att arbeta med många olika vuxna

- ge eleverna möjligheter att kombinera lärande utanför skolan med skolarbetet
- ge utrymme för intellektuell nyfikenhet, upplevelser och kreativitet samt skapa många olika slag av kommunikations- och språksituationer
- göra det möjligt att tillämpa kunskaper och färdigheter i praktiken och ge övning i att handla i enlighet med en hållbar livsstil
- sporra eleverna att handla på ett sätt som gynnar skolgemenskapens och samhällets bästa.

Planeringen och förverkligandet av mångvetenskapliga lärområden förutsätter samarbete mellan läroämnena som representerar olika perspektiv samt att skolans övriga verksamhet utnyttjas. Alla läroämnena ska i tur och ordning delta i genomförandet av ett lärområde på det sätt som respektive lärområde förutsätter. Innehållet i lärområdena ska väljas enligt principerna för verksamhetskulturen och så att det intresserar eleverna och lämpar sig för samarbete mellan läroämnena och lärare. I studierna utnyttjas de infallsvinklar, begrepp och metoder som är kännetecknande för de olika läroämnena.

Eleverna ska ges respons under den tid man arbetar med lärområdet och deras kunskaper och färdigheter ska beaktas i den verbala bedömningen eller när man ger vitsord i de läroämnena som varit involverade i lärområdet.

Eleverna i varje årskurs deltar i mångvetenskapliga lärområden, vilka preciseras i de enskilda skolornas [läsårsplaner](#).

Tema och inlärningsmål väljs med skolans värdegrund i åtanke.

Mångsidiga arbetssätt och lärmiljöer värdesätts i undervisningen. Dessa diskuteras, utvärderas, dokumenteras samt används som stöd för utveckling.

17.1. Mångvetenskapliga lärområden

De mångvetenskapliga lärområdena preciseras i de enskilda skolornas läsårsplaner. [Länk till läsårsplanerna](#).

18. Gemensamt ansvar för skoldagen

Värdegrunden, synen på lärande och verksamhetskulturen ska genomsyra det praktiska skolarbetet. Skolarbetet ska främja målen för undervisning och fostran och bidra till att den grundläggande utbildningens uppdrag genomförs. Man ska skapa förutsättningar för elevernas välbefinnande, utveckling och lärande och se till att skolarbetet och samarbetet löper smidigt. De dagliga rutinerna i skolan ska också främja en hållbar livsstil.

Utgångspunkten är gemensamt ansvar för och omsorg om en bra och trygg skoldag för alla. Det fostrande arbetet och att främja välbefinnande åligger alla vuxna i skolan, oberoende av deras arbetsuppgift. Alla elevers behov, förutsättningar och styrkor ska beaktas i skolarbetet. Samarbete med vårdnadshavarna och andra parter bidrar till att det lyckas.

Varje elev har alla skoldagar rätt till undervisning enligt läroplanen, handledning, elevvård och stöd samt till en trygg lärmiljö. Utbildningsanordnaren ansvarar för att elevernas rättigheter tillgodoses och skapar förutsättningar för skolarbete som främjar detta. Skolans ledning har det praktiska ansvaret för lösningar i anslutning till undervisningen, handledningen, elevvården och stödarrangemangen i skolan, i alla årskurser och i alla läroämnena. Det inkluderar också att förebygga problem och att identifiera och eliminera hinder för växande och lärande i skolan. Varje lärare har ansvar för verksamheten, lärandet och välbefinnandet i sin undervisningsgrupp. Läraren ska påverka dessa genom sina pedagogiska lösningar och sitt sätt att handleda. Till lärarens uppgift hör att följa med och främja elevernas lärande, arbete och välbefinnande, att värdesätta och rättvist bemöta varje elev, att upptäcka eventuella svårigheter i god tid samt att handleda och stödja eleverna. Läraren ska se till att elevernas rätt till handledning samt stöd för lärande och elevvård tillgodoses. Det förutsätter kommunikation med eleverna och vårdnadshavarna, samarbete mellan lärarna och i synnerhet samarbete med elevvårdspersonalen.

Eleverna har också ett eget ansvar som medlemmar i skolgemenskapen. Det innebär att regelbundet delta i skolarbetet, att vara hygglig och bemöta sina skolkamrater och de vuxna i skolan med respekt och att följa gemensamma regler. Att respektera andra människors integritet, arbete och arbetsro och sköta överenskomna uppgifter är nödvändigt i skolarbetet. Lagen förpliktar eleverna att delta i den grundläggande utbildningen, att utföra sina uppgifter samvetsgrant och att uppträda sakligt. En elev kan endast av särskilda skäl tillfälligt befrias från undervisning. Hemmet och skolan ska tillsammans handleda eleven att agera i enlighet med lagen och stödja eleven i hans ansträngningar. Det är skolans uppgift att ingripa vid frånvaro och hjälpa eleven att lyckas i sitt skolarbete.

18.1. Elevernas delaktighet

Skolarbetet ska ordnas så att det grundar sig på elevernas delaktighet och på att eleverna blir hörda i skolarbetet. Läraren ska se till att eleverna får erfarenheter av samarbete och demokratisk verksamhet i sin egen undervisningsgrupp, i skolan och närmiljön och i olika nätverk.

Delaktigheten stärks på ett naturligt sätt när eleverna deltar i planeringen av sitt skolarbete och arbetet i den egna gruppen. Elevernas insats är viktig vid planeringen av de mångvetenskapliga lärområdena. Eleverna ska också uppmuntras att påverka planeringen och utvecklandet av skolans gemensamma verksamhet och lärmiljöer. Eleverna ska ges möjlighet att delta i beredningen av läroplanen, planerna som anknyter till läroplanen och skolans ordningsregler. Eleverna ska också vara med och utvärdera och utveckla skolans samarbete.

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska skolan ha en elevkår som består av skolans elever. Elevkåren och dess organ har som uppgift att främja samarbetet mellan eleverna och öka elevernas påverkningsmöjligheter och delaktighet. Elevkåren ska sporra eleverna att framföra sina åsikter, att vara aktiva och påverka egna och gemensamma ärenden. Elevkåren, liksom andra strukturer och verksamhetssätt som stödjer delaktighet i skolan och kommunen, erbjuder möjligheter att träna demokrati i praktiken.

18.2. Samarbete mellan hem och skola

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska undervisningen genomföras i samarbete med hemmen. Genom samarbetet stöds undervisningen och fostran så att varje elev får undervisning, handledning och stöd enligt sin utvecklingsnivå och sina behov. Samarbetet främjar elevernas sunda växande och utveckling. Vårdnadshavarnas delaktighet och deras möjlighet att vara med i skolarbetet och utveckla det är en central del av skolans verksamhetskultur. Hemmets och skolans fostringssamarbete ökar elevens, klassens och hela skolans välbefinnande och trygghet.

Vårdnadshavaren har det primära ansvaret för sitt barns fostran. Vårdnadshavaren ska också se till att läroplikten fullgörs. Enligt lagen om grundläggande utbildning kan läroplikten fullgöras genom att eleven deltar i undervisning eller på annat sätt inhämtar de kunskaper som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs. Skolan ska stödja hemmens fostrande uppgift och svara för elevens undervisning och fostran i skolan.

Utbildningsanordnaren ansvarar för att utveckla förutsättningarna för samarbete mellan hem och skola. Utgångspunkter för samarbetet är förtroende, jämlikhet och ömsesidig respekt. I samarbetet ska familjernas mångfald samt behov av information och stöd beaktas. För ett lyckat samarbete förutsätts att skolans personal är aktiv och har personlig kontakt med vårdnadshavarna och att kommunikationen i övrigt är mångsidig. Samarbetet mellan hem och skola ska ske såväl på kollektiv nivå som på individnivå.

För att kunna uppfylla sin fostrande uppgift, måste vårdnadshavarna få information om hur deras barns lärande och växande framskrider och om eventuell frånvaro. Centrala frågor som gäller undervisningen, till exempel läroplanen, målen för lärandet, lärmiljöer och arbetssätt, stöd för lärandet och elevvård, bedömning och betyg samt om val i samband med studierna och om olika evenemang under läsåret ska diskuteras med vårdnadshavarna. Det är viktigt med uppmuntrande meddelanden som beskriver elevens lärande och utveckling i positiva ordalag. När vårdnadshavarna regelbundet får information, kan de för sin del stödja sina barn i deras lärande och skolgång. Särskilt viktigt är samarbetet vid övergångarna mellan skolstadierna och vid planering och genomförande av stöd för lärande och skolgång. Utöver personliga möten och gruppmöten ska även informations- och kommunikationsteknik utnyttjas i samarbetet.

Vårdnadshavarna ska ges möjligheter att tillsammans med skolans personal och elever bekanta sig med skolans vardag och att delta i planeringen, utvärderingen och utvecklingen av målen för skolans verksamhet och fostrande arbete. En gemensam diskussion om värderingar lägger grund för ett gemensamt fostringsarbete. Samarbetet mellan hem och skola främjar också kontakten vårdnadshavarna emellan och lägger grund för föräldraföreningsverksamhet. Nätverk bland föräldrarna och gemensamma aktiviteter stärker gemenskapen och stödjer lärarnas och skolans arbete.

Via föreningen Hem & Skola i Grankulla samt under föräldrakvällar och utvecklingssamtal ges vårdnadshavarna en inblick i skolans verksamhetskultur och en möjlighet att göra sin röst hörd gällande skolans utvecklingsarbete.

Information om skolans vardag och händelser delges vårdnadshavare och elever via skolans hemsidor eller andra kommunikationskanaler som finns tillgängliga för ändamålet.

18.3. Skolans interna samarbete och samarbete med andra parter

Undervisningsväsendet och skolan ska bedriva mångsidigt samarbete för att garantera enhetlighet och kvalitet i den grundläggande utbildningen, öka öppenheten i verksamheten och stödja elevernas lärande och växande. Samarbete behövs även för att garantera mångsidiga lärmiljöer, trygghet, säkerhet och välbefinnande i skolan. Samarbetet ska vara systematiskt och utvärderas i samråd med skolans samarbetspartner.

Ett gott samarbete inom personalen bidrar till att målen för undervisning och fostran ska uppnås. Skolarbetet ska ordnas på ett ändamålsenligt och flexibelt sätt genom samarbete och arbetsfördelning. Samarbete mellan vuxna, såsom kompanjonlärarskap, ger också eleverna en bild av skolan som en lärande organisation. Samarbete behövs i synnerhet vid planering och genomförande av de mångvetenskapliga lärområdena, vid bedömning och stöd för lärande samt inom elevvården.

Skolorna ska också samarbeta med varandra. Målet är att främja att undervisningen är enhetlig och utvecklas samt att stärka personalens kompetens. Samarbete behövs vid övergångarna i den grundläggande utbildningen och när eleverna flyttar från en skola till en annan. Ofta förutsätter även undervisningen för olika språk- och kulturgrupper, stöd för lärandet och smidig elevvård ett gott samarbete mellan skolorna. Medverkan i lokala, nationella och internationella nätverk stödjer den pedagogiska utvecklingen.

För att trygga en enhetlig lärtid ska skolan samarbeta med småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen samt gymnasierna och yrkesläroanstalterna. Ett gott samarbete med klubb- samt morgon- och eftermiddagsverksamheten främjar elevernas välbefinnande. Samarbete med ungdoms-, biblioteks-, idrotts- och kulturväsendet, polisen samt församlingar, organisationer, företag och andra aktörer i närmiljön såsom naturskolor, muséer och ungdomscentraler bidrar till mångsidigare lärmiljöer och stödjer skolans fostrande uppdrag.

Samarbetet med olika aktörer inom huvudstadsregionen organiseras, följs upp och utvecklas enligt läsårsplanen och utbildningsanordnarens utvärderingsplan.

[Länk till planerna i Grankulla.](#)

19. Fostrande samtal och disciplinära åtgärder

Den som deltar i utbildning har rätt till en trygg studiemiljö, arbetsro och ostörda studier. Skolan kan påverka arbetsron på många sätt, främst genom utveckling av verksamhetskulturen, samarbete, gemensamt ansvar och omsorg. Genom att utveckla pedagogiska lösningar och bygga upp en atmosfär som präglas av förtroende och omsorg skapas förutsättningar för en bra arbetsro. För att trygga arbetsron och ta itu med olämpligt uppförande har utbildningsanordnaren också rätt att använda fostrande samtal och olika disciplinära åtgärder. Om förfaringssätten vid fostrande samtal och disciplinära åtgärder regleras i lagen om grundläggande utbildning.

Fostrande samtal används som första åtgärd för att ta itu med en elevs olämpliga uppförande. Syftet med samtalet är att tillsammans med eleven specificera den gärning eller försummelse som föranlett åtgärden, höra eleven, utreda orsakerna till och konsekvenserna av uppförandet i mera omfattande utsträckning samt fundera över hur situationen kan förbättras. Avsikten med åtgärden är att komma fram till hur elevens uppförande i skolan och elevens välbefinnande kan förbättras. Utbildningsanordnaren beslutar i hurdana fall fostrande samtal används.

Disciplinära åtgärder är enligt lagen om grundläggande utbildning kvarsittning, skriftlig varning och avstängning för viss tid. En elev som stör undervisningen kan uppmanas att lämna klassrummet eller det rum där undervisningen ges, eller en skoltillställning. En elev kan dessutom förvägras rätt att delta i undervisningen för högst den återstående arbetsdagen, om eleven uppför sig våldsamt eller hotfullt och hotar säkerheten för en annan elev eller person eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av elevens störande beteende.

Lagen om grundläggande utbildning förpliktar utbildningsanordnaren att i samband med läroplanen utarbeta en plan och anvisningar om användningen av fostrande samtal och disciplinära åtgärder och förfaringssätt. Syftet med planen är att se till att förfaringssätten är lagenliga och enhetliga och att eleverna behandlas jämlikt. Planen bidrar också till att skolans ordningsregler följs.

Utbildningsanordnaren ska se till att varje skola har en plan för användningen av fostrande samtal och disciplinära åtgärder. Planen kan utarbetas gemensamt för alla utbildningsanordnarens skolor eller så att planens struktur och de centrala gemensamma riktlinjerna ingår i den lokala läroplanen och planen sedan preciseras skolvis. Den skolvisa planen kan utarbetas separat eller inkluderas i den eventuella skolvisa läroplanen.

Vid utarbetandet av planen är det viktigt att notera att endast disciplinära åtgärder som nämns i lagen får användas och att man vid användningen av disciplinära åtgärder ska iaktta de allmänna rättsskyddsprinciperna inom förvaltningen. Användningen av åtgärder ska grunda sig på sakliga, allmänt godtagbara och objektiva skäl. Konsekvenserna av likartade gärningar ska vara de samma, oberoende av gärningsman, dock så att upprepade gärningar kan anses som en försvårande omständighet. De disciplinära konsekvenserna ska stå i proportion till gärningen. Också elevens ålder och utvecklingsstadium ska beaktas. Disciplinära åtgärder får inte användas på ett sätt som kränker eller förolämpar eleven.

Utbildningsanordnaren beslutar om vilka parter som ska delta i utarbetandet och beredningen av planen. Eleverna ska enligt lagen ges möjlighet att delta i beredningen av planen. Samarbete med vårdnadshavarna och företrädare för bland annat social- och hälsovården stödjer genomförandet av planen. Personalen och elevkåren ska höras innan planen godkänns eller uppdateras.

Genomförandet av fostrande samtal och disciplinära åtgärder beskrivs i Grankulla i skolans ansvarstrappa i läsårsplanen. Vidare beskrivningar finns att tillgå i skolans **plan mot våld, mobbning och andra trakasserier**, **skolans plan för specialundervisning**, **skolans plan för barns och ungas välmående**, **skolans elevvårdsplan**, **handlingsplan vid oroväckande frånvaro** samt i **skolans räddningsplan**.

Utvecklingsarbete angående fostrande samtal och disciplinära åtgärder utförs aktivt under lärarmöten samt i samarbete med elevkåren och hemmen.

[Länk till planerna i Grankulla.](#)

20. Fjärruppkoppling i undervisningen

I den grundläggande utbildningen kan man använda fjärruppkoppling i undervisningen för att komplettera undervisningen samt erbjuda mångsidigare studiemöjligheter i olika läroämnen. Undervisning med hjälp av fjärruppkoppling kan ges endast av en utbildningsanordnare som har tillstånd att ordna grundläggande utbildning. Vid val av pedagogik ska man i synnerhet beakta elevernas ålder och förutsättningar.

Genom fjärruppkoppling kan i synnerhet undervisningen i mera sällsynta språk och religioner och valfria ämnen stödjas. Fjärruppkoppling i undervisningen främjar jämlika möjligheter för eleverna till en mångsidig och god grundläggande utbildning oberoende av skolans storlek eller läge. Användning av fjärruppkoppling i undervisningen ökar i sin tur skolans ekologiska hållbarhet.

Med hjälp av fjärruppkoppling kan undervisningen både differentieras och göras mera helhetsbetonad. Man kan möta elevernas individuella behov, erbjuda undervisning som stödjer utvecklandet av specialbegåvning, fördjupa det stöd för lärande och skolgång som skolan erbjuder eller sköta undervisningen i undantagssituationer, till exempel då en elev är sjuk under en längre period. Fjärruppkoppling och användning av digitala verktyg bidrar till mångsidigare lärmiljöer. Genom fjärruppkoppling kan man utnyttja olika lärares kompetens, sakkunskapen hos skolans samarbetspartner och eventuella internationella nätverk utgående från elevernas behov och målen för undervisningen.

Lärmiljön ska vara trygg och eleverna ska övervakas och handledas enligt samma principer som i andra undervisningssituationer. En ansvarig lärare ska värna om undervisningsgruppens trygghet, säkerhet och välbefinnande samt trygga elevernas möjligheter till kommunikation som främjar lärande. En god undervisning förutsätter pedagogisk planering som beaktar elevernas behov och utnyttjar teknikens möjligheter. Det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid lagstiftningen om upphovsrätt.

21. Årskursintegrerade studier

Årskursintegrerade studier innebär flexibla arrangemang som ger möjlighet till en individuell studiegång. Årskursintegrerade arrangemang kan tillämpas i studier för en hel skola, endast vissa årskurser eller enskilda elever. Den kan också tillämpas för att till exempel stödja elever med särskild begåvning eller som ett sätt att förebygga studieavbrott.

Årskursintegrerade studier förutsätter ett beslut i den lokala läroplanen. Det betyder att man i läroplanen beslutar att studierna i vissa läroämnen kan följa elevens eget studieprogram, i stället för en i årskurser indelad lärokurs. Elevernas egna studieprogram ska bygga på de studiehelheter som fastställs i läroplanen. Studiehelheterna ska planeras utifrån målen och innehållet i de olika läroämnena. En förutsättning för att gå vidare i studierna i ifrågavarande läroämne och i studierna som helhet är att studiehelheterna slutförts med godkänt resultat. I läroplanen ska fastställas vilka studiehelheter som är obligatoriska och vilka som är valfria. Det är viktigt att regelbundet följa upp hur elevens studier och studiehelheter fortlöper. Bedömningen av lärande vid studier enligt ett eget studieprogram beskrivs i samband med bedömningen av lärande.

Vid årskursintegrerade studier fastställs timfördelningen samt målen och innehållet i läroämnena per studiehelhet. Studiehelheterna ska i varje ämne utformas utgående från de årskurshelheter som bildas mellan etappmålen i statsrådets förordning om timfördelningen. Årskurshelheterna kan delas upp i två eller flera studiehelheter. Innehållet i studiehelheterna kan också utformas genom att kombinera målen och innehållet i olika ämnen inom årskurshelheterna eller vid behov över etappmålen i timfördelningen.

Vid behov kan ett beslut om studier enligt ett eget studieprogram också fattas för en enskild elev genom ett förvaltningsbeslut med stöd av 18 § i lagen om grundläggande utbildning. Ett dylikt förvaltningsbeslut är möjligt även då den lokala läroplanen inte är uppgjord enligt årskursintegrerade studier. En plan för elevens lärande ska utarbetas. Där ska stå vilka studiehelheter som ingår i elevens studieprogram, i vilken ordning och enligt vilken tidtabell studierna ska genomföras och eventuella särskilda mål för studierna.

Den grundläggande utbildningen i Grankulla:

Frågor som behandlar årskursintegrerade studier eller sammansatta klasser redogörs för i läsårsplanen vid behov.

[Länk till läsårsplanen.](#)

22. Undervisning i sammansatt klass

Med sammansatt klass avses en undervisningsgrupp som består av elever från olika årskurser eller, vid årskursintegrerade studier, elever i olika åldrar. En sammansatt klass kan bildas antingen på grund av lågt elevantal eller av pedagogiska skäl.

Undervisningen i en sammansatt klass kan i sin helhet genomföras enligt elevernas årskurser eller delvis enligt principen om växelkurser. Vid studier enligt växelkurser är det viktigt att värna om kontinuitet och konsekvens i fråga om studiernas innehåll. Särskilt viktigt är att måna om att elevernas studiefärdigheter utvecklas. Ifall de olika årskurserna i en sammansatt klass i vissa läroämnen har olika antal veckotimmar, kan årsveckotimmarna i läroämnena också uppdelas i delar för att på det viset jämna ut undervisningstimmarna. Vid utjämning av undervisningstimmarna i läroämnena ska elevernas rätt till det totala antal timmar som fastställs i läroplanen alltid tryggas. Om en elev övergår från att ha följt principen om växelkurser till en undervisningsgrupp som framskrider årskursvis ska eleven få individuell undervisning för att avlägga en eventuell lärokurs eller en del av en lärokurs som saknas.

Studier i en sammansatt klass kan också genomföras som årskursintegrerade studier i enlighet med förordningen om grundläggande utbildning. I det fallet fastställs lärokursen i läroplanen som studiehelheter och delas inte in i årskurser. De årskursintegrerade studierna kan gälla alla skolans elever, en viss sammansatt klass eller enskilda elever.

Undervisningen i sammansatt klass ger goda förutsättningar för en helhetsbetonad undervisning där man använder mångvetenskapliga lärområden. I undervisningen i sammansatt klass ska de möjligheter som i synnerhet kollaborativt lärande och modellinlärning ger utnyttjas. I sammansatta klasser kan närundervisningen också stödjas och berikas med hjälp av fjärruppkoppling i undervisningen.

23. Flexibel grundläggande utbildning

Enligt lagen om grundläggande utbildning kan en kommun, i den omfattning kommunen beslutar, ordna flexibel grundläggande utbildning för årskurserna 7–9. Utbildningen ska ordnas i enlighet med lagstiftningen och läroplansgrunderna för den grundläggande utbildningen.

Syftet med den flexibla grundläggande utbildningen är att minska studieavbrott i den grundläggande utbildningen och förebygga utslagning. Målet är att stärka elevernas studiemotivation och livskompetens. Förutom att eleverna ska slutföra den grundläggande utbildningens lärokurs får de stöd vid övergången till följande utbildningsstadium och ges färdigheter som behövs för att klara av studierna.

Den flexibla grundläggande utbildningen är avsedd för sådana elever i årskurs 7–9 som underpresterar och har svag studiemotivation och för elever som man bedömer riskeras av att bli utslagna från fortsatt utbildning och arbetslivet. Undervisningen ska präglas av yrkes- och sektorsövergripande samarbete och samarbete mellan olika organisationer. Också yrkesläroanstalter och gymnasier, läroanstalter inom det fria bildningsarbetet samt verkstäder för unga kan delta i samarbetet. En styrgrupp kan inrättas för att planera och organisera flexibel grundläggande utbildning.

Skolans arbetssätt och undervisningsmetoder ska utvecklas så att de motsvarar de individuella behoven hos de elever som valts till utbildningen. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid arbetsformer som ökar elevernas delaktighet och samhörighet i skolan samt stärker det fostrande arbete som är gemensamt för vårdnadshavarna och alla som arbetar inom den flexibla grundläggande utbildningen. Aktiverande och arbetsinriktade studiemetoder ska prioriteras i undervisningen.

Flexibel grundläggande utbildning ska ordnas i små grupper i skolan, på arbetsplatser och i andra lärmiljöer med hjälp av sektorsövergripande samarbete samt med hjälp av stöd- och rådgivningstjänster. Flexibel grundläggande utbildning ska utöver läraren involvera en av utbildningsanordnaren utsedd yrkeskunnig person som vet hur man stödjer ungas sociala växande, samarbetet med familjerna och är insatt i annat stöd- och rådgivningsarbete. Undervisningen kan vid behov också delvis genomföras i anslutning till en annan undervisningsgrupp.

Undervisningen ska ordnas som närundervisning i skolan och i form av handledda studier på arbetsplatser och i andra lärmiljöer. Studier utanför skolan är en viktig del av den flexibla grundläggande utbildningen. Under dessa perioder har eleverna rätt till handledning och undervisning av en lärare. Eleverna ska ges uppgifter i enlighet med läroplanen och resultaten ska beaktas vid bedömningen. Personal på arbetsplatser och i övriga lärmiljöer som arbetar med elever ska göras förtrogna med föreskrifter som berör arbetarskydd, dataskydd och sekretess och andra nödvändiga föreskrifter.

En elev väljs till flexibel grundläggande utbildning på anhållan av eleven eller vårdnadshavaren. Likvärdiga antagningsgrunder ska tillämpas vid antagningen av elever. Utbildningsanordnaren ska besluta om grunderna för antagningen av elever och om antagningsförfarandet. Om elevantagningen fattas ett förvaltningsbeslut som bereds på ett yrkesövergripande sätt. Om den flexibla grundläggande utbildningen för en enskild elev avslutas innan den grundläggande utbildningen är slut, förutsätts ett förvaltningsbeslut.

Elever som deltar i flexibel grundläggande utbildning har rätt till lagstadgat stöd för lärande och skolgång, handledning och elevvård. En elev kan vid behov få allmänt eller intensifierat stöd. I undantagsfall kan även en elev som får särskilt stöd antas till flexibel grundläggande utbildning, om eleven kan följa den läroplan som används i undervisningen och om arrangemanget kan anses vara till fördel för eleven.

För en elev som deltar i flexibel grundläggande utbildning ska man utarbeta en plan för elevens lärande eller justera den plan som tidigare utarbetats. Planen ska utarbetas i samarbete med eleven och vårdnadshavaren. Den ska i tillämpliga delar innehålla samma delområden som den plan för elevens lärande som utarbetas inom intensifierat stöd. Planen ska dessutom beskriva

speciella omständigheter i den flexibla grundläggande utbildningen för eleven, till exempel om undervisningen ordnas i lärmiljöer utanför skolan. Ifall eleven får särskilt stöd, ska den flexibla grundläggande utbildningen på motsvarande sätt beskrivas i en individuell plan (IP) för hur undervisningen ska ordnas.

Den grundläggande undervisningen i Grankulla:

Frågor som behandlar flexibel undervisning redogörs för i **skolans plan för specialundervisning** samt i skolans **elevvårdsplan**.

[Länk till planerna.](#)

24. Undervisning i särskilda situationer

För att ordna undervisning och stöd för en elev som till exempel är allvarligt sjuk eller befinner sig i en svår livssituation förutsätts särskilda åtgärder. Den grundläggande utbildningen kan i sådana fall ordnas bland annat som sjukhusundervisning, på skolhem, upptagningshem, förläggningar eller i fängelser eller andra straffanstalter.

Den kommun där sjukhuset ligger är skyldig att för elever som är patienter på sjukhuset ordna undervisning i den omfattning det är möjligt med hänsyn till elevens hälsa. Den kommun där det sjukhus som svarar för vården finns är skyldig att ordna undervisning och stöd även för andra läropliktiga elever som får specialiserad sjukvård i den omfattning detta är motiverat med beaktande av elevens hälsa, pedagogiska specialbehov och terapeutiska och rehabiliterande åtgärder inom den specialiserade sjukvården, om det inte trots stödåtgärder enligt lagen om grundläggande utbildning eller någon annan lag är till elevens fördel att undervisningen ordnas på något annat sätt. Även kommuner där det finns en annan verksamhetsenhet inom den specialiserade sjukvården kan ordna undervisning för elever som får specialiserad sjukvård. Eleven ska få det stöd som behövs vid övergången till sjukhusundervisning eller återgången tillbaka till sin egen skola. Elevens utbildningsanordnare ska tillsammans med den kommun där det sjukhus som ansvarar för vården finns i yrkesövergripande samarbete komma överens om och ordna det stöd för undervisningen som är nödvändigt när eleven övergår till sjukhusundervisning eller återgår från sjukhusundervisning till den tidigare undervisningen i den egna skolan. Inom sjukhusundervisningen kan man också använda fjärruppkoppling i undervisningen. Elevens hemkommun är skyldig att betala hemkommunsersättning för elever som får undervisning i en sjukhusskola.

För undervisningen av barn som har placerats utanför hemmet ansvarar den kommun där barnet är bosatt. För undervisningen av en elev som har placerats på en barnskyddsanstalt svarar den skola som verkar på anstalten, om anstalten har tillstånd att anordna utbildning. För elever som blivit placerade med stöd av barnskyddslagen är elevernas hemkommun skyldig att betala hemkommunsersättning. För fängelseundervisningen av läropliktiga svarar den kommun där fängelset ligger.

Enligt avtal kan en kommun också, i stället för en skola i den egna kommunen, som närskola anvisa eleven en skola i en annan kommun, en skola som drivs av en privat sammanslutning eller en stiftelse som har tillstånd att anordna utbildning, eller en statlig skola.

I Grankulla:

Undervisning i särskilda situationer redogörs för i **skolans elevvårdsplan, skolans specialundervisning, skolans plan för barns och ungas välmående** samt **läsårsplanen**.

[Länk till planerna.](#)

25. Annan verksamhet som stödjer målen för undervisning och fostran

För eleverna kan i samband med den grundläggande utbildningen ordnas biblioteksverksamhet, klubbverksamhet och annan verksamhet som nära anknyter till utbildningen. Utbildningsanordnaren beslutar om ordnandet och omfattningen av verksamheten. Också skolmåltider, rastaktiviteter, morgonsamlingar, fester, utfärder, studiebesök och lägerskolor samt i mån av möjlighet skolresor ska ordnas så att de stödjer de mål som ställts upp för elevernas lärande, mångsidiga utveckling och välbefinnande. De förstärker också för sin del upplevelsen av en bra och trygg skoldag och möjliggör utgående från elevernas perspektiv en enhetlig, uppiggande och omväxlande dag. I den lokala läroplanen fastställs målen för verksamheten och principerna för att ordna verksamheten. Om de skolvisa arrangemangen bestäms i läsårsplanen.

Klubbverksamhet i skolan

Klubbverksamhet är verksamhet utanför lektionstid som utgår från skolans mål för undervisning, fostran och handledning. Verksamheten är en del av den avgiftsfria grundläggande utbildningen främjar för sin del gemenskap och berikar skolans verksamhetskultur. Klubbverksamheten ska på ett mångsidigt sätt stödja elevernas växande och utveckling. Klubbarna erbjuder eleverna möjlighet att bekanta sig med olika fritidsaktiviteter. Målet är att inspirera eleverna att ta del av fritidsaktiviteter och ge dem möjlighet att arbeta tillsammans, känna glädje och uppleva att de kan och lyckas. I klubbverksamheten ges eleverna tillfällen att tillämpa det som de har lärt sig i skolan och tillfällen för kreativ verksamhet och mångsidig kommunikation med vuxna och andra elever. Klubbarna kan öka elevernas delaktighet och möjligheter att påverka samt hjälpa dem att hantera vardagen och känna sig trygga.

Flexibla lösningar inom klubbverksamheten stödjer att elevens dag bildar en helhet. Klubbverksamheten utvecklas och lärmiljöerna utformas så att de stödjer deltagande i fritidsaktiviteter. Eleverna får i större utsträckning delta i planeringen av klubbverksamheten. Klubbverksamheten erbjuder möjligheter att stärka fostringssamarbetet mellan hem och skola samt samarbetet med det omgivande samhället. Skolorna kan då de ordnar klubbverksamhet använda sig av den kompetens som finns inom olika sektorer, föreningar, företag och organisationer och hos andra samarbetspartner.

Skolbiblioteksverksamhet

För att stödja skolans undervisning och fostrande arbete kan man ordna skolbiblioteksverksamhet och förverkliga den i samarbete med närbibliotek och andra bibliotek. Biblioteksverksamheten bidrar till att stärka elevernas allmänbildning och till att bredda och vidga deras världsbild. Mångsidig skolbiblioteksverksamhet stödjer förverkligandet av synen på lärande i verkliga lärsituationer och ger eleverna möjligheter att sköta olika ansvarsuppdrag. Skolbiblioteket och andra bibliotek erbjuder aktiverande och stimulerande lärmiljöer och mångsidiga arbetssätt. Biblioteksverksamheten ska uppmuntra eleverna att självmant läsa och välja böcker, tillgodose deras kunskapsbehov, uppmuntra dem att söka information i olika källor och granska informationskällorna. Verksamheten ökar möjligheterna att differentiera undervisningen, att arbeta utgående från elevernas personliga intressen samt att samarbeta med hemmen. Tillsammans handleder skolan och biblioteket eleverna till livslångt lärande och aktivt medborgarskap.

Skolmåltiden

Syftet med skolmåltiden ska vara att stödja elevernas sunda växande och utveckling samt deras studieförmåga och måltidskunskap. Den som deltar i undervisningen ska varje skoldag avgiftsfritt få en fullvärdig måltid. Måltiden ska vara ändamålsenligt ordnad och övervakad. Skolmåltiden ska ordnas med hänsyn till måltidens hälsomässiga, sociala och kulturella betydelse. Skolmåltiderna har en viktig avkopplande och social funktion. Med skolmåltiden kan man främja målen för en hållbar livsstil, kulturell kompetens och närings- och umgängesfostran. När måltiden och eventuella mellanmål intas vid rätt tidpunkt i lugn och ro försäkras man sig om att eleverna orkar under skoldagen. En trivsamt skolmåltid ökar välbefinnandet i hela skolan.

Skolmåltiden är för eleverna en viktig del av skoldagen. Eleverna ska uppmuntras att delta i planeringen, genomförandet och utvärderingen av skolmåltiden och i synnerhet av måltidssituationerna. Lärarna, tillsammans med andra vuxna i skolan, bär ansvar för att ge handledning i samband med måltiden och för att målen för fostran nås. Målen för skolmåltiderna och hur de organiseras ska diskuteras med hemmen och tillsammans stödjer man elevernas utveckling. Man ska regelbundet följa upp hur många som deltar i skolmåltiden och utvärdera kvaliteten på maten och måltidssituationen.

Skolmåltiden ska ordnas och verksamheten utvecklas genom samarbete mellan undervisningspersonalen och personalen som ansvarar för måltiden. Om en elev har individuella behov som gäller kost, hälso- eller sjukvård, ska man tillsammans med eleven, vårdnadshavaren, personalen som ansvarar för måltiden och skolhälsovården komma överens om stödåtgärder och övervakning i samband med måltiden.

Raster, morgonsamlingar och andra gemensamma evenemang samt studiebesök och lägerskolor

Enligt förordningen om grundläggande utbildning ska minst 45 minuter per timme användas för undervisning och den tid som används för undervisning ska indelas i ändamålsenliga undervisningsavsnitt. En del av arbetstiden kan användas för arbetslivsorientering, avslutningar och andra gemensamma evenemang. Förordningen gör det möjligt att på olika sätt strukturera skoldagen och att ordna rasterna på sätt som främjar elevernas välbefinnande. Gemensamma evenemang kan vara bl.a. skolans fester, temadagar och utfärder. Studiebesök och lägerskolor kan omfatta hela skolan eller endast några eller någon undervisningsgrupp. Även då utnyttjas möjligheten att ordna skolarbetet på ett flexibelt sätt i enlighet med förordningen om grundläggande utbildning. Dagens arbete ska inledas med en kort morgonsamling.

Rasterna, morgonsamlingarna och olika gemensamma evenemang är viktiga för gemenskapen i skolan, för elevernas sunda utveckling och sociala relationer samt för att eleverna ska orka i studierna. De kan också ingå som en del i de mångvetenskapliga lärområdena. De stärker elevernas mångsidiga kompetens och synliggör skolans kulturella och språkliga mångfald. Studiebesök och lägerskolor ger för sin del möjligheter att vidga lärmiljön och att lära sig i autentiska situationer samt att samarbeta med olika aktörer.

Utbildningsanordnaren har stor möjlighet att påverka hur skoldagen delas in i undervisningsavsnitt och raster, vilken annan verksamhet som ingår i skoldagarna och hurdana verksamhetsformer som används. Dessa val formar skolans verksamhetskultur. De beslut man gör gällande skoldagens struktur görs med beaktande av principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen i den grundläggande utbildningen.

Skolväg och skoltransporter

Eleverna ska uppmuntras att ta sig till och från skolan på ett sätt som främjar hälsan och konditionen. Både när de rör sig självständigt och när de får skoltransport ska de lära sig att värna om sin egen och andras säkerhet och att uppföra sig väl under skolvägen.

Man ska komma överens om tillvägagångssätt och ansvarspersoner gällande övervakning och handledd verksamhet för dem som väntar på skoltransport samt gällande säkerheten under resan. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om tillvägagångssätten och transportarrangemangen. Om det kommit till skolans kännedom att det förekommit trakasseri, mobbning eller våld under skolvägen, är skolan skyldig att informera vårdnadshavarna till de skyldiga och de som utsatts och vid behov stödja vårdnadshavarna i att reda ut det skedda.

I Grankulla:

Annan verksamhet som stödjer målen för undervisning och fostran finns synlig i **skolans elevvårdsplan, i skolans plan för specialundervisning** samt i **läsårsplanen**.

[Länk till planerna.](#)

26. Bedömningskulturens lokala betoningar

I den grundläggande utbildningen indelas bedömningen i bedömning under studierna och slutbedömning. Både i bedömningen under studierna och i slutbedömningen ska de allmänna principerna för bedömning följas.

Bedömning utgående från mål och kriterier

Bedömningen av lärande, arbete och uppförande, såväl som responsen till eleverna, ska alltid utgå från de mål som fastställs i grunderna för läroplanen och preciseras i den lokala läroplanen. Eleverna och deras prestationer ska inte jämföras med varandra och elevens person, temperament eller andra personliga egenskaper ska inte påverka bedömningen. Lärarna ska se till att eleverna känner till målen och bedömningsgrunderna. Att eleven själv reflekterar över målen och analyserar sina framsteg i lärandet i relation till målen är också viktigt för att färdigheterna i självbedömning ska utvecklas.

Vid bedömningen av elevens kunskaper med hjälp av betyg ska de bedömningskriterier som härletts ur målen och fastställs i grunderna för läroplanen användas. Bedömningskriterier har fastställts för övergången mellan årskurs 6 och 7 och för slutbedömningen för att stödja lärarna i deras arbete och för att förenhetliga bedömningen. Kriterierna är inte mål som uppställts för eleverna, utan de beskriver vilken nivå som förutsätts för det verbala omdömet goda kunskaper eller vitsordet 8.

Om det i ett beslut om särskilt stöd fastställs att eleven ska studera ett läroämne enligt allmän lärokurs, bedöms elevens prestationer i relation till målen för den allmänna lärokursen med hjälp av ovannämnda bedömningskriterier. För elever som i ett eller flera läroämnena studerar enligt en individualiserad lärokurs, bedöms ifrågakavrande läroämnena i relation till elevens individuella mål som fastställs i den individuella planen (IP) för hur undervisningen ska ordnas och kunskapsnivån ska inte beskrivas med hjälp av ovannämnda bedömningskriterier.

Mångsidiga bedömningsmetoder och beaktande av elevernas ålder och förutsättningar

Praxis för bedömning och respons ska planeras och tillämpas utgående från elevernas ålder och förutsättningar. Responsen ska lyfta fram elevernas styrkor och framsteg i lärandet i förhållande till tidigare kunskaper.

Mångsidiga metoder ska tillämpas vid bedömningen. Läraren ska samla information om elevernas framsteg inom olika områden av lärandet och i olika lärsituationer. Det är viktigt att observera att eleverna lär sig och arbetar på olika sätt samt att se till att det inte finns hinder för att visa sina kunskaper och framsteg. I olika bedömnings- och provsituationer ska man se till att eleven förstår uppgiften och har tillräckligt med tid att utföra den. Läraren ska se till att eleverna vid behov har möjligheter att visa sina kunskaper med hjälp av digitala verktyg och muntligt. Man ska också se till att det finns tillgång till andra hjälpmedel och biträdestjänster som eleverna eventuellt behöver. Även lindriga inlärningssvårigheter och eventuella bristande kunskaper i undervisningsspråket/ svenska/finska ska beaktas när bedömnings- och provsituationer planeras och genomförs. På samma sätt ska eventuella tyngdpunktsområden i elevens studier beaktas.

I bedömningen av elever med invandrarbakgrund och elever med ett främmande språk som modersmål ska man ta hänsyn till varje elevs språkliga bakgrund samt till att kunskapen i svenska eller finska utvecklas småningom. För att eleven trots eventuella bristande kunskaper i svenska eller finska ska kunna visa sina kunskaper och framsteg ska man i bedömningen fästa särskild uppmärksamhet vid att använda mångsidiga och flexibla metoder som är anpassade till elevens situation.

Utveckling av förutsättningarna för självbedömning

I undervisningen ska man utveckla elevernas förutsättningar för självbedömning genom att ge dem utrymme att reflektera över hur lärandet och studierna framskrider. Eleverna ska både som individer och som grupp handledas att iaktta sitt lärande och sina framsteg och vilka faktorer som

påverkar dem. Tanken är att lärarna ska hjälpa eleverna att förstå målen och att hitta de bästa metoderna att nå dem.

I de lägre årskurserna utvecklas färdigheter i självbedömning genom att lärarna hjälper eleverna att identifiera sina framgångar och styrkor i skolarbetet och att bli medvetna om de överenskomna målen för arbetet. Lärarna ska hålla gemensamma utvärderingssamtal i undervisningsgruppen, ge positiv respons och visa hur var och en på olika sätt kan lyckas i sitt arbete. I de högre årskurserna är det fortfarande viktigt att fästa uppmärksamhet vid elevernas styrkor och när de lyckas i arbetet, men uppföljningen av framsteg i såväl lärandet som studierna kan vara mera analytisk. Det sporrar eleverna att bli allt mera självständiga. Också då är det viktigt att läraren utvecklar utvärderingsdiskussioner eleverna emellan, med andra ord kamratbedömning, som en del av arbetet i gruppen. Det ger eleverna möjlighet att lära sig att ge och få konstruktiv respons. Med hjälp av självbedömning och kamratbedömning kan varje elev bli medveten om sina framsteg och förstå hur hen själv kan påverka sitt lärande och sin framgång i skolarbetet.

I Grankulla:

Principerna för hur skolan ska förverkliga den formativa bedömningen och responsen behandlas i **läsårsplanen**.

Läsårsbedömningen är verbal i årskurs 1-3. I årskurs 4-9 är det sifferbedömning.

Principerna för hur skolan ska förverkliga kamratrespons och självutvärdering behandlas i **läsårsplanen**.

Vid övergång från åk 2-3 och åk 6-7 hålls överlåtelsemöten. Berörda lärare, speciallärare och elevvårdspersonal deltar.

Betygsblanketterna godkänns av svenska nämnden för undervisning och småbarnsfostran.

Informationsgången mellan skolan och hemmet sker i samband med föräldramöten samt under möten med vårdnadshavare, bland annat i form av utvärderingssamtal. Skolan strävar efter en kontinuerlig dialog mellan lärare och vårdnadshavare. Skolan använder aktivt Wilma eller motsvarande verktyg. Tidtabellen för planerad informationsgång finns i **läsårsplanen**.

Förfarandet vid slutbedömning och avgångsbetyg följer den nationella läroplanen.

[Länk till läsårsplanen.](#)

27. Bedömningen under studierna

Med bedömning under studierna avses all den bedömning och respons som ges före slutbedömningen. Bedömningen under studierna består i alla årskurser huvudsakligen av handledning i lärandet med hjälp av respons. Det centrala syftet med bedömningen under studierna är att handleda och uppmuntra eleven i studierna och stödja lärandet samt att främja färdigheterna i självbedömning och kamratbedömning. I bedömning under studierna ingår också att elevernas studieframgång och kunskapsnivå beskrivs vid vissa tidpunkter med hjälp av diskussioner, bedömningsinformation och betyg. Eleven och vårdnadshavaren ska tillräckligt ofta informeras om hur studierna framskrider, om elevens arbete och uppförande.

Bedömningen under läsåret

Huvudparten av bedömningen under studierna är till sin karaktär formativ. Då ges bedömningen och responsen under läsåret som en del av den dagliga undervisningen och det dagliga arbetet. Det förutsätter att lärarna observerar läroprocessen och kommunicerar med eleverna. Kamratbedömning och självbedömning, som utvecklar elevernas aktivitet i läroprocessen, är också en viktig del av bedömningen under studierna. Det är lärarens uppgift att skapa tillfällen, där man tillsammans ger och får respons som främjar och motiverar lärandet.

Respons som främjar lärandet ska vara kvalitativ och beskrivande och bestå av växelverkan där man analyserar och löser utmaningar i lärandet. Den ska ta hänsyn till att eleverna lär sig och arbetar på olika sätt. Eleverna ska med hjälp av responsen få lära sig att uppfatta sina framsteg, att strukturera de olika faserna i sitt lärande och att hitta olika sätt att nå målen. Responsen ska hjälpa eleverna att småningom börja styra sitt lärande, ställa upp egna mål och tillämpa lärstrategier som förbättrar resultaten.

Den respons läraren ger eleverna under läroprocessen ska hjälpa eleverna att uppfatta och förstå

- vad de ska lära sig
- vad de redan lärt sig
- hur de kan främja sitt lärande och förbättra sin prestation.

En dylik formativ bedömning och handledande respons hjälper eleverna att strukturera det de ska lära sig till kunskaps- och färdighetshelheter och utvecklar deras metakognitiva färdigheter och förmåga att arbeta.

Bedömningen vid läsårets slut

Bedömningen under studierna innefattar också den summativa bedömningen av nivån på elevernas kunskaper som görs efter läroprocessen och där resultaten tillkännages åt eleverna i form av betyg eller bedömningsinformation. Förordningen om grundläggande utbildning förpliktar att eleven i slutet av varje läsår ska få ett läsårsbetyg, där man verbalt eller med siffervitsord beskriver hur väl eleven under läsåret har uppnått målen i de läroämnen eller studiehelheter som ingår i elevens studieprogram. I läsårsbetyget ingår också en bedömning av uppförande. Bedömningen vid läsårets slut är en helhetsbedömning av elevens framsteg och prestationer under läsåret. Läsårsbetyget är också ett beslut om att eleven uppflyttas till följande årskurs eller stannar kvar på klassen.

I årskurserna 1–7 används verbal bedömning eller sifferbedömning eller en kombination av dem i enlighet med utbildningsanordnarens beslut. I betygen i årskurserna 8–9 används sifferbedömning. I undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde används verbal bedömning. I bedömningen av individualiserade lärokurser används verbal bedömning eller sifferbedömning i enlighet med utbildningsanordnarens beslut. Verbal bedömning kan också, utom vid slutbedömningen, användas vid bedömningen av elever, vars modersmål är något annat än undervisningsspråket.

Siffervitsordet är en genomsnittlig summativ bedömning av elevens kunskapsnivå i relation till målen i läroämnet eller studiehelheten. Verbal bedömning ger möjlighet att ge mångsidig respons om elevens lärande och prestationer. Med hjälp av verbal bedömning kan man förutom

elevens kunskapsnivå också beskriva elevens framsteg, styrkor och utvecklingsbehov. Med verbal bedömning går det också att ge mera detaljerad respons om elevens kunskaper och hur lärandet framskrider inom läroämnets olika delområden.

Studiegången i den grundläggande utbildningen

Undervisningen och praxis för bedömningen ska planeras så att eleven har tillräckligt mångsidiga och för eleven lämpliga möjligheter att visa sina kunskaper. Elevens helhetssituation ska granskas i tillräckligt god tid. Eleven har rätt att få den stödundervisning, specialundervisning på deltid, handledning och övrigt stöd som behövs, om hen på grund av sjukdom, inlärningssvårigheter, frånvaro som beror på en svår livssituation eller av någon annan orsak har blivit, eller riskerar att bli efter i sina studier. Ifall det finns risk för att elevens hela prestation underkänns i något läroämne, ska man ta upp saken med vårdnadshavaren och eleven i god tid under läsåret och komma överens om på vilket sätt lärandet ska stödjas.

Studiegången enligt årskurs

En elev som i de olika läroämnena som ingår i årskursens lärokurs har fått ett siffreritsord eller ett motsvarande verbalt omdöme som motsvarar åtminstone hjälpliga kunskaper och färdigheter uppflyttas till följande årskurs.

Eleven kan också uppflyttas till följande årskurs, även om elevens prestationer skulle vara underkända i något läroämne, om man bedömer att hen kommer att klara av studierna i följande årskurs med godkänt resultat. En elev kan stanna kvar i årskursen, om elevens prestation har underkänts i ett eller flera läroämnena som ingår i årskursens lärokurs. Eleven ska dock först beredas möjlighet att utan att delta i undervisningen i ett särskilt prov visa att hen inhämtat godtagbara kunskaper och färdigheter i läroämnet. Särskilda prov kan ordnas en eller flera gånger under läsåret eller efter läsårets slut på det sätt som bestäms i den lokala läroplanen. Det särskilda provet kan innehålla olika slags muntliga och skriftliga eller andra uppgifter, för att eleven på bästa sätt ska kunna visa sina kunskaper.

Om provet ordnas efter läsårets slut, kan eleven ges ett villkorligt beslut om kvarstannande i sitt läsårsbetyg. I beslutet ska anges vilka delar av årskursens lärokurs som förutsätter en godkänd prestation i ett särskilt prov för att eleven ska uppflyttas till följande årskurs.

En elev kan också stanna kvar på klassen, trots att eleven inte har underkända prestationer, om det anses ändamålsenligt med tanke på elevens allmänna framgång i skolan. Vårdnadshavaren ska i ett sådant fall ges möjlighet att höras innan beslutet fattas.

I och med att en elev stannar kvar på klassen, förfaller elevens prestationer i ifrågasvarande årskurs.

Årskursintegrerade studier enligt ett eget studieprogram

En elev i den grundläggande utbildningen kan studera över årskursgränserna enligt ett eget studieprogram, i stället för enligt en i årskurser indelad lärokurs. En elev som studerar enligt ett eget studieprogram får i slutet av läsåret ett läsårsbetyg över de studier som genomförts med godkänt resultat under läsåret och uppflyttas efter läsåret till följande årskurs. Genom studier enligt ett eget studieprogram kan man vid behov undvika att eleven stannar kvar på klassen och på så sätt undvika att elevens alla prestationer upphör att gälla. En elev som studerar enligt ett eget studieprogram kan stanna kvar på klassen endast i det fall att den allmänna skolframgången är svag. En elev i årskurs nio räknas som elev i ifrågasvarande årskurs, ända tills eleven slutfört hela den grundläggande utbildningens lärokurs och får ett avgångsbetyg eller avgår från skolan.

Bedömningen vid etappmålen

Genom timfördelningen i statsrådets förordning fastställs etappmålen så att den grundläggande utbildningen är uppdelad i helheter som består av årskurserna 1–2, 3–6 och 7–9.

Bedömningen i slutet av årskurs två

I slutet av årskurs två ligger tyngdpunkten på bedömning av hur lärandet framskrider. Eleven ges utöver ett läsårsbetyg även annan handledande respons på det sätt som utbildningsanordnaren

beslutar. Målet är att lyfta fram elevens styrkor gällande skolgången och stärka självkänslan och motivationen att lära sig. Ofta är det nödvändigt att tillsammans bedöma och planera också hurdan handledning och hurdan stöd eleven behöver. När övergången närmar sig ökar betydelsen av kommunikation mellan läraren, eleven och vårdnadshavaren. Det är viktigt att ta hänsyn till elevens egna omdömen och önskemål samt vårdnadshavarens synpunkter.

Följande centrala aspekter som grundar sig på målen för mångsidig kompetens är viktiga för elevens läroprocess. Läraren ska vid bedömning av elevens framsteg och då hen ger respons till eleven och vårdnadshavaren fästa uppmärksamhet vid

- framsteg i språkliga färdigheter, särskilt
 - förmåga att fråga och lyssna
 - kommunikationsfärdigheter och förmåga att uttrycka sig själv på olika sätt
- framsteg i förmåga att arbeta, särskilt
 - förmåga att arbeta självständigt och i grupp
- förmåga att sköta sina egna och gemensamt överenskomna uppgifter.

Eleven ska dessutom ges respons om hur studierna framskrider inom olika läroämnen och i läsårsbetyget beskrivs om eleven har uppnått målen för läroämnet med godkänt resultat.

Bedömningen i slutet av årskurs sex

I slutet av årskurs sex ska eleverna ges förutom läsårsbetyg också annan handledande respons enligt utbildningsanordnarens beslut. Responsen ska särskilt fokusera på hur förmågan att arbeta och färdigheten att lära sig utvecklats. Eleven behöver också information om sina framsteg i läroämnena och i fråga om mångsidig kompetens. Praxis för bedömning och respons ska utformas så att eleven och vårdnadshavaren får en mångsidig bild av hur elevens lärande framskrider. Särskild vikt ska fästas vid att stödja motivationen för lärandet.

För den bedömning som ska ges med hjälp av läsårsbetyg efter årskurs sex har för alla gemensamma läroämnen ur målen härletts bedömningskriterier för det verbala omdömet goda kunskaper eller vitsordet 8. Med hjälp av kriterierna beskrivs hurdana kunskaper eleven förutsätts ha för att uppnå ifrågavarande omdöme eller vitsord. Kriterierna är inte mål som uppställts för eleverna, utan hjälpmedel för läraren vid bedömningen. Läraren ska ge ett verbalt omdöme eller ett vitsord som motsvarar elevens framsteg i relation till målen i läroplanen och elevens kunskapsnivå i relation till de nationellt fastställda bedömningskriterierna. Läraren ska använda kriterierna för att ge eleven ett verbalt omdöme eller ett siffervitsord i läsårsbetyget efter årskurs sex. En elev ska få det verbala omdömet goda kunskaper eller vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som beskrivs i kriterierna. Svagare kunskaper inom något målområde kan kompenseras med kunskaper som överstiger kunskapskraven inom andra målområden.

Betyg som används i den grundläggande utbildningen:

1. Läsårsbetyg
2. Mellanbetyg
3. Skiljebetyg
4. Avgångsbetyg

Utbildningsanordnaren beslutar om betygens utseende.

Läsårsbetyg

Eleven ska få ett läsårsbetyg i slutet av varje läsår. I läsårsbetyget antecknas elevens studieprogram och för varje läroämne ett verbalt omdöme eller ett siffervitsord som beskriver hur eleven har uppnått målen under läsåret. Verbal bedömning kan användas i betygen i årskurserna 1–7. Också av verbala omdömen ska framgå om eleven har klarat läsårets studier i de läroämnena som ingår i elevens studieprogram med godkänt resultat. Ifall bedömningen ges med siffror, ska också bedömningsskalan som fastställs i 10 § i förordningen om grundläggande utbildning anges

i betyget. Siffervitsord kan alltid, utom i avgångsbetyget, kompletteras med verbala omdömen för att på det viset ge respons om kunskapsnivån och framstegen.

I läsårsbetyg och eventuella mellanbetyg antecknas bedömningen av uppförande som ett siffervitsord. Om bedömningen av uppförande ges som ett verbalt omdöme, ges det alltid som bilaga till betyget.

Vitsordet eller omdömet i religion och livsåskådningskunskap antecknas i läsårsbetyget och eventuella mellanbetyg i formen "religion/livsåskådningskunskap" utan att särskilja vilket av läroämnena eleven har studerat. Lärokursens omfattning antecknas inte i betygen. Om en elev får undervisning i sin egen religion, ska bedömningen antecknas i betyget om undervisningen ges av den som ordnar den grundläggande utbildningen. Eventuella vitsord från undervisning som ges av något religiöst samfund ska inte antecknas i betyget.

Om eleven fått minst 25 % av undervisningen på ett annat språk än skolans undervisningsspråk, ska språket och de läroämnen som undervisats på språket anges i betyget.

I läroämnen som studerats enligt individualiserad lärokurs kan verbala omdömen användas i betyget i stället för siffervitsord i alla årskurser. I studier enligt verksamhetsområde används verbal bedömning i alla årskurser. Det ska framgå av det verbala omdömet om elevens prestation är godkänd eller underkänd. Om en elev enligt beslut om särskilt stöd studerar ett eller flera läroämnen enligt individualiserad lärokurs, markeras siffervitsordet och det verbala omdömet i läroämnet i fråga med en asterisk (*). Under rubriken tillägguppgifter i betyget ska nämnas att eleven har studerat läroämnena som markerats med en asterisk (*) enligt individualiserad lärokurs.

I läsårsbetyget antecknas

- betygets namn
- utbildningsanordnarens och skolans namn
- elevens namn och födelsetid
- datum när betyget ges
- underskrift av läraren som ansvarar för undervisningsgruppen eller av rektor
- elevens studieprogram och en verbal bedömning eller sifferbedömning av hur eleven uppnått målen under ifrågavarande läsår
- en bedömning av elevens uppförande
- beträffande läroämnen som har flera lärokurser (modersmål och litteratur, andra inhemska språket och främmande språk) antecknas den lärokurs eller de lärokurser som eleven har studerat
- en anteckning om att eleven uppflyttas till följande årskurs eller eventuellt att eleven stannar kvar på klassen
- en anteckning om att betyget utfärdats enligt grunderna för läroplanen som Utbildningsstyrelsen fastställt 22.12.2014.

Mellanbetyg

Under läsåret kan man ge mellanbetyg på det sätt som bestäms i den lokala läroplanen. Ett mellanbetyg ges utgående från samma principer som läsårsbetyget då det gäller användning av och siffervitsord, anteckning om bedömning av uppförande, anteckning om bedömning av religion och livsåskådningskunskap, undervisningsspråket och studier enligt individualiserad lärokurs.

En elev i årskurs nio ska vid behov ges ett separat mellanbetyg för ansökan till fortsatta studier. I ett sådant mellanbetyg ska elevens kunskaper bedömas på samma grunder som vid slutbedömningen. Bedömning av elevens uppförande antecknas inte i det mellanbetyg som ges i årskurs nio.

I mellanbetyget antecknas

- betygets namn
- utbildningsanordnarens och skolans namn
- elevens namn och födelsetid
- datum när betyget ges
- underskrift av läraren som ansvarar för undervisningsgruppen eller av rektor

- elevens studieprogram och verbala omdömen eller siffervitsord för hur eleven uppnått målen vid den tidpunkt då mellanbetyget ges
- för läroämnena som omfattar flera lärokurs (modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk) antecknas den lärokurs eller de lärokurs som eleven har studerat
- en bedömning av elevens uppförande (inte då det gäller mellanbetyg i årskurs nio)
- en anteckning om att betyget utfärdats enligt grunderna för läroplanen som Utbildningsstyrelsen fastställt 22.12.2014.

Skiljebetyg

En elev som flyttar till en annan skola, avgår från den grundläggande utbildningen eller inte har fullgjort sin läroplikt inom utsatt tid ges ett skiljebetyg. Till skiljebetyget bifogas den timfördelning som skolan följt och en utredning över eventuell intensifierad undervisning. Om eleven flyttar till en annan skola som upprätthålls av samma utbildningsanordnare, behöver inget separat skiljebetyg ges.

Ett skiljebetyg ges utgående från samma principer som läsårsbetyget då det gäller användning av och siffervitsord, anteckning om bedömning av religion och livsåskådningskunskap, undervisningsspråket och studier enligt individualiserad lärokurs. I skiljebetyget antecknas inget omdöme om elevens uppförande.

I skiljebetyget antecknas

- betygets namn
- utbildningsanordnarens och skolans namn
- elevens namn och födelsetid
- datum när betyget ges
- rektors underskrift
- elevens studieprogram och verbala omdömen eller siffervitsord för hur eleven uppnått målen
- för läroämnena som omfattar flera lärokurs (modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk) antecknas den lärokurs eller de lärokurs som eleven har studerat
- en anteckning om att betyget utfärdats enligt grunderna för läroplanen som Utbildningsstyrelsen fastställt 22.12.2014.

I Grankulla:

Principerna för hur skolan ska förverkliga den formativa bedömningen och responsen behandlas i **läsårsplanen**.

Låsårsbedömningen är verbal i årskurs 1-3. I årskurs 4-9 är det sifferbedömning.

Principerna för hur skolan ska förverkliga kamratrespons och självutvärdering behandlas i **läsårsplanen**.

Vid övergång från åk 2-3 och åk 6-7 hålls överlåtelsemöten. Berörda lärare, speciallärare och elevvårdspersonal deltar.

Betygsblanketterna godkänns av svenska nämnden för undervisning och småbarnsfostran.

Informationsgången mellan skolan och hemmet sker i samband med föräldramöten samt under möten med vårdnadshavare, bland annat i form av utvärderingssamtal. Skolan strävar efter en kontinuerlig dialog mellan lärare och vårdnadshavare. Skolan använder aktivt Wilma eller motsvarande verktyg. Tidtabellen för planerad informationsgång finns i **läsårsplanen**.

Förfarandet vid slutbedömning och avgångsbetyg följer den nationella läroplanen.

[Länk till läsårsplanen.](#)

28. Slutbedömningen i den grundläggande utbildningen

Beroende på läroämne och på de beslut som fattats i den lokala läroplanen infaller slutbedömningen i årskurs 7, 8 eller 9. De tillvägagångssätt som används vid slutbedömningen ska motsvara elevernas ålder och förutsättningar.

Syftet med slutbedömningen är att fastställa hur eleven har uppnått målen för lärokursen i läroämnet när studierna avslutas. Vitsordet eller det verbala omdömet som ges efter utvärderingen ska beskriva nivån på elevens prestation i relation till målen och kriterierna för slutbedömningen i respektive ämneslärokurs.

I samband med slutbedömningen, medan läsåret ännu pågår, ska läraren förutom information om prestationer och aktuell kunskapsnivå också ge eleverna handledande respons som stödjer det fortsatta lärandet. Det är också viktigt att försäkra sig om att eleverna och vårdnadshavarna känner till målen, bedömningsgrunderna och kriterierna för slutbedömningen. Responsen och handledningen ska vara tillräckligt detaljerad och individuell. Ifall en elev i årskurs 9 trots stödåtgärder inte ser ut att klara sina studier och riskerar att stanna kvar på klassen, kan man genom att övergå till studier enligt ett eget studieprogram förebygga att elevens alla prestationer förfaller. Årskursintegrerade studier som framskrider enligt ett eget studieprogram beskrivs närmare i avsnittet Skolarbete som främjar lärande och välbefinnande.

Bildandet av slutvitsord

Slutvitsorden från den grundläggande utbildningen ska ges på jämlika grunder. För bildandet av slutvitsord beskrivs i grunderna för läroplanen principerna för bildandet av slutvitsord samt nationella kriterier för slutbedömningen för alla gemensamma läroämnena och lärokursen i det frivilliga A-språket.

Slutvitsordet i den grundläggande utbildningen ska inte bildas direkt på basis av medeltalet av elevens vitsord i tidigare kurs-, period- eller läsårsbetyg. Eftersom kunskaperna alltid utvecklas kumulativt, ska slutvitsordet grunda sig på elevens kunskapsnivå i relation till kriterierna för slutbedömningen när studierna avslutas.

Kriterierna för slutbedömningen beskriver den kunskaps- och färdighetsnivå som förutsätts för vitsordet åtta (8) i respektive läroämne. En elev får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper i läroämnet som beskrivs i kriterierna. Svaga kunskaper inom något målområde kan kompenseras med kunskaper som överstiger kunskapskraven för vitsordet åtta inom något annat målområde. En elev har uppnått målen i den grundläggande utbildningens allmänna lärokurs i ett läroämne med hjälpligt resultat (5), om eleven i någon mån uppvisar kunskaper som motsvarar de mål som ställts upp för läroämnet. I så fall har eleven slutfört den allmänna lärokursen i ifrågavarande läroämne med godkänt resultat. Vitsordet ska också i detta fall grunda sig på elevens genomsnittliga kunskaper. En underkänd prestation (4) inom något målområde kan alltså kompenseras med en prestation som överstiger nivån för hjälpliga kunskaper inom något annat målområde.

De gemensamma läroämnena som i slutbedömningen i den grundläggande utbildningen ska bedömas med siffror är: modersmål och litteratur, det andra inhemska språket, främmande språk, matematik, fysik, kemi, biologi, geografi, hälsokunskap, religion eller livsåskådningskunskap, historia, samhällslära, musik, bildkonst, slöjd, gymnastik och huslig ekonomi. I modersmål och litteratur kan eleven ha studerat enligt två i dessa grunder för läroplanen fastställda lärokurser. Då ska de båda lärokurserna i läroämnet modersmål och litteratur bedömas.

Ifall eleven är befriad från studier i ett läroämne inom den grundläggande utbildningens lärokurs fattas ett beslut i enlighet med 18 § i lagen om grundläggande utbildning och läroämnet i fråga bedöms inte.

Ifall eleven har bytt lärokurs i modersmål och litteratur, det andra inhemska språket eller ett främmande språk, bedöms vid slutbedömningen den lärokurs som eleven studerat senast.

Samma sak gäller om eleven har bytt från ett åskådningsämne till ett annat, eller från en lärokurs i ett åskådningsämne till en annan.

Valfria ämnen som bildar en helhet som omfattar minst två årsveckotimmar bedöms med siffervitsord. Valfria ämnen som omfattar färre än två årsveckotimmar och helheter som består av sådana lärokurser bedöms verbalt. Om ett valfritt ämne som ska bedömas verbalt anses som fördjupade studier i ett gemensamt ämne, kan prestationen i det valfria ämnet höja vitsordet i läroämnet i fråga.

Om en elev som får särskilt stöd studerar ett läroämne enligt den allmänna lärokursen, bedöms hans prestationer i relation till målen för den allmänna lärokursen och utgående från kriterierna för slutbedömningen. Om eleven enligt beslut om särskilt stöd studerar enligt en individualiserad lärokurs i ett eller flera läroämnen, bedöms elevens prestationer i ifrågavarande läroämnen i relation till de individuella mål och innehåll som fastställs i elevens individuella plan (IP) för hur undervisningen ska ordnas. I det fallet tillämpas inte de kriterier för slutbedömningen som fastställs i läroplansgrunderna vid bedömningen.

I läroämnen som studerats enligt individualiserad lärokurs kan verbala omdömen användas i stället för siffervitsord också vid slutbedömningen.

Slutbedömningen för en elev som omfattas av förlängd läroplikt grundar sig antingen på den grundläggande utbildningens allmänna lärokurser eller på individualiserade lärokurser, beroende på vad som fastställts i elevens beslut om särskilt stöd. Om studierna för en elev som omfattas av förlängd läroplikt genomförs i form av studiehelheter, ges bedömningen i betyget ändå per läroämne.

Om elevens studier har ordnats enligt verksamhetsområde, baserar sig slutbedömningen på de mål som uppställts i den individuella planen (IP) för hur undervisningen ska ordnas och bedömningen ges i form av verbala omdömen.

Intensifierad undervisning och slutbedömning

Om en skola betonar ett visst läroämne eller en läroämneshelhet i sin läroplan eller ordnar undervisning på två språk, är skolans mål för undervisningen i detta ämne eller språk i allmänhet högre än målen i de nationella läroplansgrunderna. För likvärdighetens skull ska prestationerna för de elever som deltar i intensifierad undervisning eller undervisning på två språk i slutet av den grundläggande utbildningen bedömas i relation till de nationella målen och kriterierna för slutbedömningen för att fastställa kunskapsnivån.

Kriterierna för slutbedömningen ska också användas för bedömningen i gemensamma läroämnen då en elev har genomfört sina studier enligt undervisningsarrangemang med särskild utbildningsuppgift.

Tilläggsuppgifter om den intensifierade undervisningen och elevens prestationer kan vid behov ges i en separat betygsbilaga.

Avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen

Avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen ska ges en elev som i relation till målen för lärokurserna i läroämnena uppnått godkänt resultat i alla läroämnen som ingår i elevens studieprogram. Det innebär åtminstone vitsordet fem (5) eller det verbala omdömet "godkänd".

I avgångsbetyget antecknas samma uppgifter som i övriga betyg under den grundläggande utbildningen med följande preciseringar

- elevens fullständiga namn och personbeteckning
- rektors underskrift
- i de gemensamma läroämnena och i de valfria ämnen som ska bedömas med siffror ges bedömningen med siffror (5–10) och med ord (hjälppliga – utmärkta)
- för läroämnen som omfattar flera lärokurser (modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk) antecknas den lärokurs eller de lärokurser som slutförts
- en anteckning om att elevhandledning och praktisk arbetslivsorientering ingått i elevens studieprogram.

Bedömning av elevens uppförande antecknas inte i avgångsbetyget.

Ifall minst 25 % av lektionerna i något läroämne som eleven studerar har undervisats på något annat språk än skolans undervisningsspråk antecknas vilket språk som använts i undervisningen.

De valfria ämnen som utgör en enhetlig lärokurs som omfattar minst två årsveckotimmar bedöms i betyget med siffror. För valfria ämnen som ska bedömas med siffror antecknas ämnets namn, antalet årsveckotimmar och vitsordet. Alla sådana valfria ämnen som hänför sig till ett gemensamt läroämne antecknas på avgångsbetyget direkt under läroämnet i fråga.

För valfria ämnen vars lärokurs understiger två årsveckotimmar och helheter som består av sådana lärokurser ges ett verbalt omdöme i betyget. För ett valfritt ämne som ska bedömas verbalt antecknas "valfria studier" vid det valfria ämnets namn, därefter det sammanlagda antalet årsveckotimmar för alla de ämnen som ska bedömas verbalt och som hänför sig till det gemensamma läroämnet i fråga och anteckningen "godkänd".

Fremmande språk som studeras som valfria ämnen och övriga valfria ämnen som inte hänför sig till något gemensamt ämne antecknas under rubriken "övriga valfria ämnen" i avgångsbetyget. Läroämnet namn, antalet årsveckotimmar och eventuell lärokurs uppges och en bedömning antingen med siffror eller med anteckningen "godkänd".

Om eleven byter ut ett valfritt ämne mot ett annat antingen i den egna skolan eller i samband med byte av skola, antecknas på avgångsbetyget namnet på båda de valfria ämnena. Ett valfritt ämne som inte har slutförts bedöms med siffror ifall eleven har hunnit avlägga minst två årsveckotimmar i det ifrågavarande ämnet. Ifall eleven har studerat ämnet mindre än två årsveckotimmar och studierna i ämnet inte slutförts antecknas "deltagit" vid det valfria ämnet. I betyget antecknas också antalet timmar som eleven har studerat i det valfria ämne som inte slutförts. Det nya valfria ämnet bedöms antingen med siffervitsord eller med anteckningen "godkänd", beroende på vad som fastställts om det valfria ämnets omfattning i skolans läroplan samt en anteckning om antalet timmar enligt läroplanen.

Om elevens vårdnadshavare skriftligen anhåller om att ett språk som studeras som valfritt språk inte ska bedömas med siffervitsord på avgångsbetyget, utelämnas vitsordet och på betyget antecknas "godkänd". Det andra inhemska språket undervisas dock som ett gemensamt läroämne och bedöms med siffror.

Vitsordet i religion och livsåskådningskunskap antecknas i läsårsbetyget och eventuella mellanbetyg i formen "religion/livsåskådningskunskap" utan att särskilja vilket av läroämnena eleven har studerat. Lärokursens omfattning antecknas inte i betygen. Om en elev får undervisning i sin egen religion, antecknas vitsordet i avgångsbetyget, om undervisningen ges av den som ordnar den grundläggande utbildningen. Eventuella vitsord från undervisning som ges av något religiöst samfund antecknas inte i betyget.

Om eleven studerar ett eller flera läroämnena enligt individualiserad lärokurs, kan också slutbedömningen i de läroämnena vara verbal. I avgångsbetyget kan läroämnena också bedömas med siffror. Såväl siffervitsordet som det verbala omdömet förses då med en asterisk (*). I punkten Tilläggsuppgifter antecknas att eleven har studerat de läroämnena som är försedda med asterisk (*) enligt en individualiserad lärokurs. För en elev vars undervisning har ordnats enligt verksamhetsområde är slutbedömningen verbal.

Avgångsbetyget kan innehålla bilagor, till exempel en bedömning av elevens uppförande och arbete och en bilaga som innehåller verbala omdömen om valfria ämnen som har omfattat mindre än två årsveckotimmar. Varje bilaga ska innehålla elevens identifikationsuppgifter. Avgångsbetygets bilagor ska inte omnämnas på avgångsbetyget.

I Grankulla:

Förfarandet vid slutbedömning och avgångsbetyg följer den nationella läroplanen.

29. Centrala riktlinjer för hur stödet för lärande och skolgång ordnas i praktiken

Principerna för stöd

Det finns tre nivåer av stöd för lärande och skolgång: allmänt, intensifierat och särskilt stöd. Av dessa kan en elev få stöd på endast en nivå åt gången. Stödformer som nämns i lagen om grundläggande utbildning är till exempel stödundervisning, specialundervisning på deltid, tolknings- och biträdestjänster samt särskilda hjälpmedel. Dessa stödformer kan användas på alla de tre nivåerna av stöd, antingen enskilt eller samtidigt så att de kompletterar varandra. Stödet ska vara flexibelt, långsiktigt planerat och anpassas enligt behovet av stöd. Stödet ska ges så länge, på den nivå och i den form som det behövs.

Undervisningen och stödet ska ordnas utgående från såväl den enskilda elevens som hela undervisningsgruppens styrkor och vad eleverna behöver utveckla och lära sig. Det är viktigt att lärandet kan löpa obehindrat och att inlärningssvårigheter förebyggs och upptäcks på ett tidigt stadium. Stöd för lärande och skolgång innebär både lösningar som berör hela gruppen och lärmiljön och lösningar som möter elevernas individuella behov. Undervisningen och stödet ska planeras med beaktande av att behovet av stöd kan variera från tillfälligt till kontinuerligt, från mindre till mer omfattande eller från en form av stöd till flera former av stöd.

Syftet med stöd är att förhindra att problemen växer, blir långvariga och komplicerade. Det är viktigt att ge eleven möjligheter att uppleva att hen lyckas i lärandet och som medlem i gruppen och att stödja elevens positiva uppfattning om sig själv och skolarbetet. Pedagogisk sakkunskap, samarbete mellan lärarna och yrkesövergripande samarbete inom elevvården är viktigt för att behovet av stöd ska upptäckas, när man bedömer behovet av stöd samt när stödet planeras och genomförs. Vilka yrkespersoner som ska delta i samarbetet avgörs från fall till fall.

Enligt lagen om grundläggande utbildning har den som deltar i undervisning rätt att få tillräckligt stöd för lärande och skolgång genast när behov uppstår. För att upptäcka behovet av stöd på ett tidigt stadium ska man kontinuerligt följa med hur elevernas lärande och skolgång framskrider. Först granskas de befintliga arbetssätten, undervisningsarrangemangen och lärmiljöerna och hur de lämpar sig för eleven. Utifrån det bedöms om man genom att ändra på dem kunde hitta bättre pedagogiska lösningar för eleven. Vid bedömningen och planeringen av stöd ska resultat av andra eventuella utvärderingar utnyttjas och elevens tidigare stöd beaktas.

Eleven ska i första hand ges stöd i sin egen undervisningsgrupp och skola genom olika flexibla arrangemang, om inte elevens bästa nödvändigtvis förutsätter att eleven flyttas till en annan undervisningsgrupp eller skola. Det är speciellt viktigt att se till att stödet fortsätter när ett barn övergår från förskoleundervisning till grundläggande utbildning, inom den grundläggande utbildningen och då eleven övergår från den grundläggande utbildningen till andra stadiet.

Handledning i samband med stöd

Det är alla lärares uppgift att handleda en elev som behöver stöd för sin skolgång och i studierna i olika läroämnen. Handledningen ska gälla alla undervisningssituationer, läroämnen och den respons eleven får. Målet med handledningen är att stärka elevens självförtroende, förmåga att utvärdera sig själv och lära sig lära och förmåga att planera sin framtid. Uppmärksamhet fästs vid elevens eventuella behov av stöd i fråga om vardagshantering, planering av studier, studiefärdigheter och samarbetsförmåga. Dessa färdigheter ska stärkas med ändamålsenliga metoder och handledning. Genom handledningen ska eleven lära sig att ställa upp mål för sitt lärande och att ta ansvar för sina studier.

Handledningsperspektivet ska beaktas när elevens behov av intensifierat stöd och särskilt stöd bedöms. Som en del av den pedagogiska bedömningen eller den pedagogiska utredningen utvärderas hur den handledning som eleven fått tidigare har räckt till och vilken inverkan den haft och om eleven har fortsatt behov av handledning. Målen och åtgärderna angående handledning

skrivs också in i planen för elevens lärande eller den individuella planen (IP) för hur undervisningen ska ordnas. Handledande stöd ska planeras i nära samarbete med eleven och vårdnadshavaren. Sakkunskapen hos elevvårdspersonalen och eventuell biträdande personal ska också utnyttjas.

I den handledning som ges i slutskedet av den grundläggande utbildningen ska man tillsammans med eleven utreda lämpliga möjligheter till fortsatta studier och kontrollera att det stöd som eleven behöver fortsätter på andra stadiet. Eleven och vårdnadshavaren till den elev som behöver stöd ska i slutskedet av den grundläggande utbildningen ges information och möjlighet att diskutera med elevhandledaren och sakkunniga inom elevvården om särskilda frågor i anslutning till elevens fortsatta studier.

Samarbete mellan hem och skola i samband med stöd

Undervisningen och fostran ska ordnas i samarbete med vårdnadshavarna så att varje elev får undervisning, handledning och stöd enligt sin utvecklingsnivå och sina behov. När en elev har behov av stöd ökar betydelsen av samarbete mellan hem och skola. Samarbetsmetoder och -modeller ska utvecklas för hela den grundläggande utbildningen och för övergångarna. Skolpersonalen ska känna till de lagar och föreskrifter som gäller samarbetet med vårdnadshavaren i anslutning till elevens stöd. Vårdnadshavarna ska informeras om hur dessa tillämpas i skolans vardag, t.ex. om hur ärenden som gäller en elev behandlas, hur uppgifter fås och lämnas ut samt om sekretess. Det är viktigt att skolans personal kontaktar hemmet genast när det framgår att en elev har problem i lärandet eller skolgången eller elevens välbefinnande är i fara.

Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om möjligheterna att få stöd, att det finns tre nivåer av stöd och vilka former av stöd som finns att tillgå. Vårdnadshavarna ska uppmuntras att för sin del stödja sitt barns målinriktade lärande och skolgång. Att bedöma elevens framsteg och behov av stöd och att planera stödet ska ingå i det regelbundna samarbetet mellan hem och skola. Målet är att handla i samförstånd med eleven och vårdnadshavaren. Eleven eller vårdnadshavaren kan inte vägra att ta emot stöd enligt vad som föreskrivs i lagen om grundläggande utbildning. Eleven kan också behöva individuellt elevvårdsstöd. Individuellt elevvårdsstöd baserar sig på frivillighet och förutsätter att eleven eller vid behov vårdnadshavaren ger sitt samtycke.

I Grankulla:

Arrangemang vid förlängd läroplikt redogörs för i **skolans plan för specialundervisning**.

[Länk till planen.](#)

29.1. Allmänt stöd

En god grundläggande utbildning lägger grunden för elevens lärande och välbefinnande. Svårigheter i lärande och skolgång ska förebyggas genom till exempel differentiering av undervisningen, samarbete mellan lärarna och den övriga personalen, handledning och flexibel gruppindelning. Undervisningen ska ta hänsyn till både gruppens och den enskilda elevens behov.

Det första sättet att möta en elevs behov av stöd är att ge allmänt stöd. Det innebär i allmänhet att enstaka pedagogiska lösningar och handlednings- och stödåtgärder sätts in som en del av skolvardagen för att påverka situationen på ett så tidigt stadium som möjligt. Allmänt stöd ska ges genast när behovet av stöd uppstår och det krävs inga särskilda undersökningar eller beslut för att påbörja stödet.

Att bedöma behovet av stöd och ge det stöd som behövs ska ingå i all undervisning och fostran. Stödet ska ordnas genom samarbete mellan lärarna och den övriga personalen och i nära samarbete med eleven och vårdnadshavaren. Det allmänna stödet kan innefatta alla former av stöd som ges inom den grundläggande utbildningen, utom den specialundervisning och den individualisering av lärokursen i ett läroämne som ordnas på basis av ett beslut om särskilt stöd. Elevens behov av stöd ska mötas till exempel med hjälp av stödundervisning, specialundervisning på deltid eller handledning.

En plan för elevens lärande kan vid behov användas inom det allmänna stödet. I det fallet ska planen i tillämpliga delar innehålla samma delområden som den plan för elevens lärande som görs upp i samband med intensifierat stöd. För en elev som gjort snabbare framsteg kan studierna fördjupas och breddas med hjälp av planen.

29.2. Intensifierat stöd

En elev som för lärande eller skolgång behöver regelbundet stöd eller flera olika former av stöd samtidigt ska utifrån en pedagogisk bedömning ges intensifierat stöd i enlighet med en plan för elevens lärande. Det intensifierade stödets kvalitet och kvantitet ska motsvara elevens individuella behov. Intensifierat stöd ges då det allmänna stödet inte räcker till och så länge eleven behöver det. Det intensifierade stödet ska planeras som en helhet. Stödet ska vara mer omfattande och långsiktigt än det allmänna stödet. Eleven behöver vanligtvis flera former av stöd. Intensifierat stöd ska ges i samband med den övriga undervisningen genom flexibla undervisningsarrangemang.

Det intensifierade stödet kan innefatta alla former av stöd som används inom den grundläggande utbildningen, utom den specialundervisning och den individualisering av lärokursen i ett läroämne som ordnas på basis av ett beslut om särskilt stöd. I samband med intensifierat stöd ökar betydelsen av till exempel specialundervisning på deltid, individuell studiehandledning och samarbete med hemmet. Också elevvårdens roll ska stärkas för att främja och upprätthålla elevens välbefinnande.

Stödet ska ordnas genom samarbete mellan lärarna och den övriga personalen. Stödet som ges inom det intensifierade stödet ska antecknas i planen för elevens lärande. Samarbetet med eleven och vårdnadshavaren har stor betydelse. Elevens lärande och skolgång ska regelbundet följas upp och utvärderas i samband med intensifierat stöd. Om det utifrån en bedömning konstateras att behovet av stöd har förändrats eller att eleven inte har nytta av det stöd som ges, ska planen för elevens lärande uppdateras så att den motsvarar den nya situationen.

Pedagogisk bedömning

Intensifierat stöd grundar sig på en pedagogisk bedömning. I den skriftliga pedagogiska bedömningen beskrivs

- elevens lärande och skolgång som helhet ur skolans, elevens och vårdnadshavarens perspektiv
- det allmänna stöd som eleven har fått och en bedömning av effekten av olika former av stöd
- elevens styrkor och intressen, förutsättningar för lärande och särskilda behov i anslutning till lärande och skolgång
- en bedömning av genom vilka pedagogiska stödåtgärder, stödåtgärder som gäller lärmiljön, handledning, elevvård eller andra stödåtgärder eleven kan stödjas
- en bedömning av behovet av intensifierat stöd.

Samarbetet med eleven och vårdnadshavaren är viktigt både för att utredningen av behoven samt planeringen och genomförandet av stödet ska lyckas. Den skriftliga pedagogiska bedömningen sammanställs av en eller flera av elevens lärare. Vid behov anlitas också andra sakkunniga. Den pedagogiska bedömningen sammanställs utgående från den plan för elevens lärande som eventuellt redan utarbetats inom det allmänna stödet. Ifall eleven har en habiliteringsplan eller andra planer, används de med vårdnadshavarens tillstånd.

När man inleder och ordnar intensifierat stöd, och vid behov återgår till allmänt stöd, ska detta behandlas utgående från den pedagogiska bedömningen genom yrkesövergripande samarbete med yrkespersoner inom elevvården. Uppgifterna om behandlingen av ärendet ska dokumenteras på det sätt som utbildningsanordnaren bestämt, till exempel i den skriftliga pedagogiska bedömningen.

Plan för elevens lärande inom intensifierat stöd

Stödet som ordnas för eleven inom det intensifierade stödet ska antecknas i en plan för elevens lärande. Planen för elevens lärande är en skriftlig plan som baserar sig på läroplanen och som

beskriver målen för elevens lärande och skolgång och vilka undervisningsarrangemang, stöd- och handledningsåtgärder som eleven behöver.

Syftet är att ge eleven förutsättningar att gå framåt i sina studier och främja elevens välbefinnande. Planen för elevens lärande stödjer lärarna när de ska planera sitt arbete och underlättar samarbetet mellan lärarna och med hemmet. Planen ger vårdnadshavarna information som gör att de bättre kan stödja sitt barn. Planen utgör underlag för bedömningen av elevens framsteg.

Den plan för elevens lärande som utarbetas inom intensifierat stöd bygger på information som tagits fram i samband med en pedagogisk bedömning. Planen ska utarbetas tillsammans med eleven och vårdnadshavaren, om det inte finns något uppenbart hinder för det. Vid behov anlitas också andra sakkunniga. Elevens andel i planeringen ökar när eleven kommer till de högre årskurserna i den grundläggande utbildningen. Ifall eleven har en habiliteringsplan eller andra planer, kan de användas med vårdnadshavarens tillstånd. I samband med att planen för elevens lärande utarbetas, avtalas också om uppföljningen av hur målen nås och hur ofta planen ska ses över. Planen ska dessutom alltid justeras om det sker förändringar i elevens situation, så att den motsvarar behovet av stöd.

Planen för elevens lärande som utarbetas inom intensifierat stöd ska innehålla följande uppgifter enligt vad som förutsätts för att ordna undervisningen och stödet för eleven:

Elevens mål

- elevens uppfattning om sina mål och intressen
- elevens styrkor, förutsättningar för lärande och särskilda behov för lärandet och skolgången
- målen för elevens lärande, förmågan att arbeta, kommunikativa färdigheter och skolgång.

Pedagogiska lösningar

- lösningar som gäller lärmiljöerna
- lösningar i anslutning till elevens stöd, såsom flexibel gruppindelning, kompanjonundervisning, undervisningsmetoder, studiestrategier, arbetssätt och sätt att kommunicera
- stödundervisning och specialundervisning på deltid som eleven får
- särskilt prioriterade områden i olika läroämnen
- mål och åtgärder angående handledningen av eleven.

Samarbete och tjänster som stödet förutsätter

- stöd av elevvården och andra sakkunniga samt ansvarsfördelningen mellan olika aktörer
- tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisningstjänster, hjälpmedel och habiliteringstjänster som förutsätts för att eleven ska kunna delta i undervisningen och som fastställs i lagen om grundläggande utbildning samt ansvarsfördelningen mellan olika aktörer
- samarbetet med eleven och vårdnadshavaren, vårdnadshavarens stöd.

Uppföljning och utvärdering av stödet

- uppföljning av hur målen i planen för elevens lärande nås, utvärdering av åtgärdernas effekt och tidpunkter för utvärderingen
- utvärdering av elevens lärande och skolgång som helhet i samråd med eleven och vårdnadshavaren samt elevens självbedömning
- vilka bedömningsmetoder som används för att eleven ska kunna visa sina kunskaper på ett lämpligt sätt
- granskning av planen för elevens lärande samt tidpunkt för granskningen
- vilka personer som varit med och utarbetat planen.

Planen för elevens lärande ska inte beskriva elevens personliga egenskaper.

Plan för elevens lärande i andra situationer

En plan för elevens lärande används även om eleven inte får intensifierat stöd, ifall

- en elev studerar enligt ett eget studieprogram i stället för enligt en i årskurser indelad lärokurs
- undervisningen ordnas genom särskilda undervisningsarrangemang
- en elev i årskurs 7–9 har antagits till flexibel grundläggande utbildning.

En plan som utarbetas i sådana fall ska i tillämpliga delar innehålla samma delområden som den plan för elevens lärande som utarbetas i samband med intensifierat stöd.

29.3. Särskilt stöd

Särskilt stöd ska ges elever som inte annars i tillräcklig utsträckning kan uppnå målen för växande, utveckling eller lärande. Syftet med det särskilda stödet är att ge eleven övergripande och systematiskt stöd så att eleven kan fullgöra sin läroplikt och får en grund för fortsatta studier efter den grundläggande utbildningen. Elevens självkänsla, studiemotivation och möjlighet att uppleva glädje över att lyckas och lära sig ska stärkas. Också elevens delaktighet och förmåga att ta ansvar för sina studier ska stödjas.

Särskilt stöd innefattar specialundervisning och annat stöd som eleven behöver och har rätt till enligt lagen om grundläggande utbildning. Specialundervisningen och det övriga stöd som eleven får ska bilda en systematisk helhet. Alla former av stöd som fastställs i lagen om grundläggande utbildning kan användas. Särskilt stöd ges antingen inom den allmänna läroplikten eller inom en förlängd läroplikt. En elev som får särskilt stöd studerar antingen enligt läroämne eller enligt verksamhetsområde. Ifall eleven studerar enligt läroämne, studerar eleven de olika läroämnena antingen enligt den allmänna lärokursen eller enligt en individualiserad lärokurs.

En elev som fått ett beslut om särskilt stöd ska ges specialundervisning i enlighet med en individuell plan (IP) för hur undervisningen ska ordnas. Syftet med olika pedagogiska lösningar i specialundervisningen är i första hand att säkerställa elevens lärande. De pedagogiska lösningarna kan till exempel gälla undervisningen och arbetssätten eller material och redskap. De varierar beroende på målen och innehållet och på elevens individuella behov. Enligt lagen om grundläggande utbildning har eleven också rätt att som en del av specialundervisningen få stödundervisning och specialundervisning på deltid som stöd för sitt lärande.

Utöver de pedagogiska lösningarna i specialundervisningen som stödjer lärandet, har en elev som får särskilt stöd också rätt till annat stöd. Sådant stöd är exempelvis handledning, individuell elevvård, tolknings- och biträdestjänster samt särskilda hjälpmedel.

Pedagogisk utredning

Innan ett beslut om särskilt stöd fattas, ska utbildningsanordnaren sammanställa en pedagogisk utredning om eleven. Samarbetet med eleven och vårdnadshavaren är viktigt både för att utredningen av behovet samt planeringen och genomförandet av stödet ska lyckas. Utbildningsanordnaren ska utse ett organ, en tjänsteman eller anställd som tar fram

- en skriftlig utredning om elevens framsteg i lärandet av de lärare som ansvarar för elevens undervisning
- en skriftlig utredning om det intensifierade eller särskilda stöd som eleven fått och om elevens helhetssituation som sammanställts genom yrkesövergripande samarbete med yrkesutbildade personer inom elevvården.

Utgående från dessa två utredningar gör utbildningsanordnaren en skriftlig bedömning av elevens behov av särskilt stöd. Den helhet som de två utredningarna och den bedömning som gjorts utifrån dem utgör kallas för pedagogisk utredning.

I den skriftliga pedagogiska utredningen beskrivs

- hur elevens lärande framskrider
- elevens lärande och skolgång som helhet ur skolans, elevens och vårdnadshavarens perspektiv

- det intensifierade eller särskilda stöd som eleven fått och en bedömning av vilken inverkan olika former av stöd haft
- elevens styrkor och intressen, förutsättningar för lärande och särskilda behov i anslutning till lärande och skolgång
- en bedömning av genom vilka pedagogiska stödåtgärder, stödåtgärder som gäller lärmiljön, handledning, elevvård, eller andra stödåtgärder eleven kan stödjas
- en bedömning av behovet av särskilt stöd
- en bedömning av om eleven behöver en individualiserad lärokurs i ett eller flera läroämnen och motiveringar till detta.

Den pedagogiska utredningen ska göras utgående från den pedagogiska bedömning och plan för elevens lärande som tidigare utarbetats för eleven. Om eleven redan har fått särskilt stöd, ska den tidigare pedagogiska utredningen och IP:n utnyttjas. För beredningen av ett beslut om särskilt stöd behövs, utöver en pedagogisk utredning, eventuellt också andra utlåtanden, såsom ett psykologiskt eller medicinskt utlåtande eller en motsvarande social utredning. Ifall eleven har en habiliteringsplan eller andra planer, kan också de användas med vårdnadshavarens tillstånd.

Beslut om särskilt stöd

För att ge särskilt stöd måste utbildningsanordnaren fatta ett skriftligt beslut. Innan beslutet om särskilt stöd fattas, ska utbildningsanordnaren höra eleven och elevens vårdnadshavare eller lagliga företrädare. Ett beslut om särskilt stöd ska fattas i enlighet med förvaltningslagen. Beslutet om särskilt stöd ska fastslå elevens huvudsakliga undervisningsgrupp, eventuella tolknings- och biträdestjänster och andra tjänster som eleven behöver, samt vid behov undantagsarrangemang i undervisningen. En besväransvisning ska fogas till beslutet, eftersom vårdnadshavarna har rätt att söka ändring i beslutet genom besvär. Ett beslut ska alltid motiveras. Motiveringarna till beslutet ska ingå i den pedagogiska utredningen och i eventuella utlåtanden.

Ett beslut om särskilt stöd fattas i allmänhet om det konstateras att det intensifierade stöd som eleven fått inte räckt till. Ett beslut om särskilt stöd kan också fattas innan förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen inleds eller under tiden sådan utbildning pågår, utan föregående pedagogisk utredning eller intensifierat stöd, om det ur en psykologisk eller medicinsk bedömning framgår att undervisningen för eleven till följd av handikapp, sjukdom, försenad utveckling, störningar i känslolivet eller någon annan därmed jämförbar orsak inte kan ordnas på annat sätt. Om ett beslut om särskilt stöd fattas under den grundläggande utbildningen utan att eleven fått intensifierat stöd, ska beslutet grunda sig på en omvärdering av elevens situation, till exempel till följd av en olycka eller svår sjukdom.

Behovet av särskilt stöd ska granskas efter årskurs två och innan eleven uppflyttas till årskurs sju. Beslutet om särskilt stöd ska också alltid granskas om elevens behov av stöd förändras på de punkter som bestäms i beslutet. För granskningen görs en ny pedagogisk utredning om eleven. Om behovet av stöd kvarstår, fattas ett nytt beslut om särskilt stöd. Om det visar sig att eleven inte längre behöver särskilt stöd, fattas ett beslut om att stödet avslutas. Eleven övergår därefter till intensifierat stöd.

Individuell plan för hur undervisningen ska ordnas

För verkställandet av ett beslut om särskilt stöd ska en individuell plan (IP) för hur undervisningen ska ordnas utarbetas för eleven. Planen ska beskriva den undervisning och det övriga stöd som eleven ska få i enlighet med beslutet om särskilt stöd. Alla stödåtgärder ska antecknas i IP:n. IP är en skriftlig plan som beskriver målen för och innehållet i elevens lärande och skolgång, undervisningsarrangemangen, de pedagogiska metoderna samt det stöd och den handledning som eleven behöver.

Den IP som utarbetas i samband med särskilt stöd ska bygga på information som tagits fram i samband med en pedagogisk utredning och på innehållet i beslutet om särskilt stöd. IP:n kan sammanställas utgående från planen för elevens lärande som utarbetats inom det intensifierade stödet. Om eleven redan har fått särskilt stöd, ska den tidigare pedagogiska utredningen och IP:n utnyttjas. Ifall eleven har en habiliteringsplan eller andra planer, kan de användas med vårdnadshavarens tillstånd. Elevens lärare ska utarbeta planen tillsammans med eleven och

vårdnadshavaren, om det inte finns något uppenbart hinder för det. Vid behov anlitas också andra sakkunniga.

Den IP för hur undervisningen ska ordnas som utarbetas i samband med särskilt stöd ska innehålla följande uppgifter i enlighet med vad som förutsätts för att ordna undervisningen och stödet för eleven:

Elevens mål

- elevens uppfattning om sina mål och intressen
- elevens styrkor, förutsättningar för lärande och särskilda behov för lärandet och skolgången
- målen för elevens lärande, förmågan att arbeta och skolgång
- mål i anslutning till elevens utveckling, såsom socioemotionella eller motoriska färdigheter
- läroämnena och ämnesgrupper samt valfria studier som eleven studerar och antalet årsveckotimmar.

Pedagogiska lösningar

- lösningar som gäller lärmiljöerna
- lösningar i anslutning till elevens stöd, såsom flexibel gruppindelning, kompanjonundervisning, undervisningsmetoder, studiestrategier, arbetssätt och sätt att kommunicera
- stödundervisning och specialundervisning på deltid som eleven får
- särskilt prioriterade områden i olika läroämnena
- mål och åtgärder angående handledningen av eleven.

Undervisningsarrangemang

- om undervisningen för eleven ordnas i samband med övrig undervisning och/eller i specialklass
- specialundervisning som ges som kompanjonundervisning, undervisning i smågrupp eller som individuell undervisning till elev som studerar i samband med övrig undervisning
- vilken klass eleven som studerar i specialklass anvisats inom den allmänna undervisningen och en plan för elevens studier i denna klass
- hur elevens skoltransporter ordnas och vem som ansvarar för dem samt en plan för handledd verksamhet och övervakning för en elev som väntar på transport.

Samarbete och tjänster som stödet förutsätter

- stöd av elevvården och andra sakkunniga samt ansvarsfördelningen mellan olika aktörer
- tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisningstjänster, hjälpmedel och habiliteringstjänster som fastställs i beslutet om särskilt stöd samt ansvarsfördelningen mellan olika aktörer
- samarbetet med eleven och vårdnadshavaren, vårdnadshavarens stöd
- elevens eventuella deltagande i morgon- och eftermiddagsverksamhet och en beskrivning av samarbetet med arrangören.

Uppföljning och utvärdering av stödet

- uppföljning av hur målen i IP:n nås, utvärdering av vilken effekt åtgärderna haft samt tidpunkter för utvärderingen
- utvärdering av elevens lärande och skolgång som helhet i samråd med eleven och vårdnadshavaren samt elevens självbedömning
- vilka metoder som används vid bedömning av lärande för att eleven ska kunna visa sina kunskaper på ett lämpligt sätt
- granskning av IP:n samt tidpunkt för granskningen
- vilka personer som varit med och utarbetat planen.

Ifall eleven studerar ett eller flera läroämnena enligt individualiserad lärokurs, ska IP:n utöver ovan nämnda uppgifter dessutom innehålla

- en förteckning över de läroämnen som eleven studerar enligt individualiserad lärokurs
- målen och det centrala innehållet i de individualiserade läroämnena
- bedömningen av läroämnena som studeras enligt individualiserad lärokurs i relation till målen och innehållet i IP:n.

Ifall eleven studerar enligt verksamhetsområde, ska IP:n utöver ovan nämnda uppgifter dessutom innehålla

- elevens individuella mål och det centrala innehållet per verksamhetsområde
- bedömningen av elevens framsteg i relation till elevens mål och innehåll i IP:n per verksamhetsområde.

Elevens personliga egenskaper ska inte beskrivas i IP:n. IP:n kan innehålla en bilaga med vårdnadshavarens specificerade tillstånd att överlåta information.

IP:n ska vid behov ses över så att den motsvarar elevens behov, dock minst en gång per läsår. Planen ska alltid ses över om elevens behov av stöd eller målen för undervisningen förändras. Om man beslutar att avsluta det särskilda stödet, utarbetas en plan för elevens lärande och eleven övergår till intensifierat stöd.

Individualisering av lärokursen i ett läroämne och befrielse från studier

Undervisningen ska ordnas utgående från elevernas förutsättningar och den kan basera sig på lärokursen av olika omfattning. Det primära målet är att stödja elevens studier så att målen för den allmänna lärokursen kan nås i alla läroämnen.

Svårigheter i olika läroämnen kan förebyggas och lärandet stödjars genom olika differentieringsmetoder och stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning. Om man fastställer särskilt prioriterade områden för en elev i något läroämne, kan eleven i sina studier koncentrera sig på det centrala innehållet i läroämnet. I det fallet studerar eleven fortfarande läroämnet enligt de allmänna målen och elevens prestation bedöms i relation till den allmänna lärokursen. Ifall det trots stödet inte är möjligt för eleven att nå målen för det centrala innehållet med godkänt resultat, kan lärokursen i läroämnet individualiseras. Språklig och kulturell bakgrund, frånvaro, brist på motivation, bristfällig studieteknik eller utmaningar gällande beteende kan inte i sig vara grunder för individualisering av en lärokurs, utan eleven ska i sådana fall stödjars på andra lämpliga sätt.

Individualisering av lärokursen i ett läroämne innebär att den eftersträfvade nivån för elevens lärande bestäms utifrån elevens förutsättningar. Målen ska ändå ge eleven tillräckliga utmaningar. Individualisering av en lärokurs ska fastställas i beslutet om särskilt stöd. Den pedagogiska utredningen ska innehålla motiveringar för individualiseringen för varje enskilt läroämne. Man ska för varje läroämne separat avgöra, om eleven kan studera läroämnet enligt den allmänna lärokursen eller om lärokursen måste individualiseras. Om det senare finns behov av att öka eller minska antalet individualiserade lärokursen, ska en ny pedagogisk utredning göras och utifrån den ett nytt beslut om särskilt stöd fattas.

Målen och innehållet i en individualiserad lärokurs ska härledas ur de allmänna målen och innehållet i läroämnet för den aktuella årskursen. Målen och innehållet för lägre årskurser kan också tillämpas. De ska beskrivas tillräckligt tydligt och detaljerat i elevens IP. Det här är viktigt, eftersom undervisningen och bedömningen i läroämnet genomförs i enlighet med det som står i IP. Elevens prestationer ska bedömas i relation till elevens individuella mål i IP:n. Elevens studier ska dessutom stödjars genom olika pedagogiska arrangemang och vid behov med olika former av stöd. Den eller de lärare som ansvarar för läroämnet i fråga ansvarar för att utarbeta ovan nämnda innehåll i elevens IP.

Ifall en elev studerar enligt en individualiserad lärokurs, ska siffervitsordet eller den verbala bedömningen i läroämnet markeras med en asterisk (*) både i bedömningen under studierna och i slutbedömningen. Under rubriken Tilläggsuppgifter ska nämnas att eleven har studerat läroämnena som markerats med en asterisk enligt individualiserad lärokurs. Verbal bedömning kan användas i stället för sifferbedömning i alla årskurser, även i avgångsbetyget.

Individualisering av en lärokurs är det primära alternativet innan en elev helt befrias från studierna i en lärokurs. Det ska finnas särskilt vägande skäl för befrielse från studier i en lärokurs och bedömningen ska göras individuellt för varje elev. För en elev, som annat än tillfälligt har befriats från studier i ett läroämne, ska annan motsvarande undervisning eller handledd verksamhet ordnas. Om befrielse från studier i ett läroämne fattas ett förvaltningsbeslut i enlighet med 18 § i lagen om grundläggande utbildning. Om en elev har ett beslut om särskilt stöd, ska beslutet om befrielse ingå i beslutet om särskilt stöd. För elever som omfattas av förlängd läroplikt finns särskilda bestämmelser om befrielse från studier i ett läroämne. För en elev som är befriad från studier i något läroämne under en längre tid ska ordnas annan undervisning eller ledd verksamhet i samma mån.

Beslut om individualisering av en lärokurs eller befrielse från studierna i ett läroämne ska fattas i samråd med eleven och vårdnadshavaren. De ska informeras om hur åtgärderna påverkar fortsatta studier.

Förlängd läroplikt

Om det är uppenbart att ett barn på grund av funktionshinder eller sjukdom inte på nio år kan nå de mål som ställts upp för den grundläggande utbildningen, blir barnet läropliktigt ett år tidigare än vad som bestäms i lagen om grundläggande utbildning. Läroplikten upphör när den grundläggande utbildningens lärokurs har fullgjorts eller när det har förflutit 11 år sedan läroplikten för eleven som omfattas av förlängd läroplikt började. För barn som omfattas av förlängd läroplikt kan förskoleundervisningen som ges inom specialundervisning omfatta ett eller två år. Syftet är att förbättra barnets förutsättningar att klara sina studier inom den grundläggande utbildningen så bra som möjligt.

Barn med grava funktionshinder omfattas av förlängd läroplikt. Också en svår sjukdom kan vara orsak till förlängd läroplikt. Ett beslut om förlängd läroplikt fattas i allmänhet innan barnet blir läropliktigt. Då fattas också ett beslut om särskilt stöd för barnet. En individuell plan (IP) för hur undervisningen ska ordnas utarbetas för barnet då förskoleundervisningen inleds. Alla barn har rätt till förskoleundervisning året innan läroplikten börjar. Barn som omfattas av förlängd läroplikt har rätt till förskoleundervisning från och med början av höstterminen det år barnet fyller fem år. Ett beslut om förlängd läroplikt behövs innan förskoleundervisningen inleds för att rätten ska kunna uppfyllas.

Sektorsövergripande samarbete är en förutsättning för att ett barn ska kunna ges stöd i ett tillräckligt tidigt skede. Barnets vårdnadshavare ska i tillräckligt god tid få information om de olika alternativen av förlängd läroplikt och om konsekvenserna av olika val. Vårdnadshavaren avgör om barnet ska delta i den frivilliga förskoleundervisningen. Hur länge barnet ska gå i förskola och när barnet ska inleda den grundläggande utbildningen ska planeras utgående från barnets framsteg, behov av stöd och situation som helhet.

Undervisningen för barn som omfattas av förlängd läroplikt kan ordnas på följande tre sätt

- Barnet börjar i frivillig förskoleundervisning det år barnet fyller fem år, fortsätter följande år inom den läropliktsenliga förskoleundervisningen och inleder därefter den grundläggande utbildningen.
- Barnet inleder den läropliktsenliga förskoleundervisningen det år barnet fyller sex år, deltar i förskoleundervisningen ett år och inleder därefter den grundläggande utbildningen.
- Barnet inleder den läropliktsenliga förskoleundervisningen det år barnet fyller sex år och deltar i förskoleundervisningen två år. Barnet inleder då den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som föreskrivs, det vill säga det år barnet fyller åtta år. Ett separat förvaltningsbeslut ska fattas om den grundläggande utbildningen inleds senare än vad som föreskrivs.

Elevens behov av förlängd läroplikt bedöms i samband med att beslutet om särskilt stöd granskas. Om det konstateras att en elev inte längre ska omfattas av förlängd läroplikt, fattas ett beslut om att den förlängda läroplikten upphör och eleven övergår därefter till den allmänna läroplikten. Vid behov kan eleven fortsättningsvis få särskilt stöd.

Undervisning enligt verksamhetsområde

För elever med mycket grava funktionshinder kan undervisningen ordnas enligt verksamhetsområde i stället för läroämnesvis. Också för en elev med annat funktionshinder eller allvarlig sjukdom kan det på grund av elevens hälsotillstånd vara befogat att ordna undervisningen enligt verksamhetsområde. Om undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde i stället för läroämnesvis bestäms i beslutet om särskilt stöd. Undervisningen ordnas enligt verksamhetsområde endast när det är uppenbart att eleven inte kan studera enligt en individualiserad lärokurs. Verksamhetsområdena är motoriska färdigheter, språk och kommunikation, sociala färdigheter, kognitiva färdigheter och färdigheter för dagliga rutiner.

Målet för undervisningen som ordnas enligt verksamhetsområde är att ge eleven sådana kunskaper och färdigheter som eleven behöver för att klara sig så självständigt som möjligt i livet. Undervisningen ska planeras utgående från elevens styrkor. De olika aktiviteterna under skoldagen ska utnyttjas i lärandet och lärmiljöerna ska utvecklas så att de är ändamålsenliga och motiverar eleven. Elevens individuella mål och det centrala innehållet samt en bedömning av elevens framsteg beskrivs i den individuella planen (IP) separat för varje verksamhetsområde. Målen ska ställas upp så att de är realistiska och relevanta för eleven.

Verksamhetsområdena kan innehålla målen och innehållet för ett visst enskilt läroämne, om eleven har styrkor i läroämnet i fråga. Innehållet i de olika verksamhetsområdena kan kombineras i undervisningen. Undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde ska stödja elevens helhetsutveckling samt främja och upprätthålla elevens funktionsförmåga. Undervisningen ska planeras och genomföras genom samarbete med eleven och vårdnadshavaren. Dessutom förutsätts samarbete bland lärarna och med den övriga personalen och olika experter.

Målet för lärandet gällande *motoriska färdigheter* är att stärka elevens uppfattning om sin kropp, att främja utvecklingen av elevens grov- och finmotorik och att ge eleven möjligheter att mångsidigt träna sina färdigheter i olika vardagssituationer. Undervisningen ska innehålla planering och handledning av motoriska funktioner samt element som utvecklar elevens balans, koordination, rytm, uthållighet och muskelstyrka.

Målet för lärandet gällande *kommunikativa färdigheter* är att eleven övar sig att förstå och skapa kommunikation. Målet är att eleven kommunicerar med sin omgivning, gör sig förstådd och själv förstår de andra eleverna och de vuxna i gruppen. Eleven ska ges möjlighet att kommunicera på det sätt som är ändamålsenligt för hen. Eleven ska vid behov ha tillgång till alternativa kommunikationsmetoder. Undervisningen i språk och kommunikation ska innehålla element som utvecklar elevens språkliga medvetenhet, språkliga framställning, begrepps- och ordförråd, förmåga att känna igen och använda tecken, symboler, bokstäver och ord samt tankeförmågan. De kommunikativa färdigheterna ska tränas i olika situationer under skoldagen.

Målet för lärandet gällande *sociala färdigheter* är att elevens färdigheter att fungera i grupp och att delta utvecklas. Undervisningen ska innehålla element som stödjer aktivitet i olika miljöer och utvecklar elevens sociala och emotionella färdigheter. Man ska stödja elevens självkännet och motivation för lärande genom att skapa förutsättningar för eleven att lyckas och genom att skapa en positiv atmosfär för socialt lärande.

Målet för lärandet gällande *kognitiva färdigheter* är att eleven aktiveras och lär sig att använda sina sinnen för att gestalta sin omgivning. Undervisningen ska stödja utvecklingen av processerna som styr elevens lärande, minne och tänkande. Lärandet av kognitiva färdigheter ska stimulera och träna sinnen och innehålla element som främjar förmågan att välja, klassificera, lösa problem och fatta beslut och att förstå förhållandet mellan orsak och verkan. Målet för lärandet är att utveckla elevens grundläggande färdigheter i läsning, skrivning och matematik. De kognitiva färdigheterna utvecklas med hjälp av innehållet i olika läroämnen.

Målet för lärandet gällande *dagliga färdigheter* är att eleven mera aktivt ska delta i aktiviteter i sin omgivning, att elevens initiativförmåga stärks och att eleven blir mera självständig. Undervisningen ska innehålla element som behandlar hälsa och trygghet, vardagskompetens, boende, förmåga att röra sig i omgivningen och delområden som behandlar fritidsaktiviteter. Träningen av de dagliga färdigheterna skapar möjligheter att öva och utveckla elevens motoriska färdigheter, språkliga och kommunikativa färdigheter, informations- och kommunikationstekniska färdigheter samt sociala och kognitiva färdigheter. De stärker i sin tur färdigheterna i de dagliga rutinerna.

I undervisning som ordnas enligt verksamhetsområden ska eleven bedömas per verksamhetsområde. Bedömningen är alltid verbal. Ifall något verksamhetsområde innehåller mål och innehåll för ett enskilt läroämne, kan detta beskrivas som en del av den verbala bedömningen eller i en bilaga till betyget.

29.4. Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning

Stödundervisning

En elev som tillfälligt blivit efter i studierna eller annars behöver kortvarigt stöd för sitt lärande har rätt att få stödundervisning. Stödundervisningen ska inledas genast då svårigheter gällande lärande eller skolgång upptäcks, så att eleven inte varaktigt blir efter i studierna. Stödundervisning kan även användas för att förebygga svårigheter. Stödundervisningen ska ordnas systematiskt och så ofta den behövs.

Stödundervisning karakteriseras av individuellt planerade uppgifter, individuell tidsanvändning och handledning. I stödundervisningen ska man använda mångsidiga metoder och olika material som hjälp för att hitta nya sätt att närma sig lärostoffet. I förebyggande stödundervisning går man igenom nytt lärostoff på förhand. Stödundervisning kan också användas för att möta ett behov av stöd som beror på frånvaro.

Skolarbetet ska planeras så att varje elev vid behov har möjlighet att delta i stödundervisning. Stödundervisningen ges antingen enligt elevens schema under de lektioner där eleven behöver stödundervisning eller utanför lektionerna. Olika flexibla grupparrangemang kan användas.

Initiativet till stödundervisning för en elev ska i första hand tas av elevens lärare, men kan också tas av eleven eller vårdnadshavaren. Det är varje lärares uppgift att följa med elevens lärande och växande och observera eventuella behov av stöd. Målet är att stödundervisningen ordnas i samförstånd med eleven och vårdnadshavaren. Eleven och vårdnadshavaren ska informeras om hur stödundervisningen genomförs och vilken betydelse den har för elevens lärande och skolgång samt om elevens skyldighet att delta i den stödundervisning som ordnas för hen.

Stödundervisning kan ges på alla nivåer av stöd. Som en del av den pedagogiska bedömningen och utredningen utvärderas hur den stödundervisning som eleven fått tidigare har räckt till och vilken inverkan den haft och om eleven har fortsatt behov av stödundervisning. Målen för stödundervisningen och hur den genomförs skrivs också in i planen för elevens lärande och i den individuella planen (IP).

Specialundervisning på deltid

En elev som har svårigheter med lärande eller skolgång har rätt att få specialundervisning på deltid vid sidan av den övriga undervisningen. Specialundervisning på deltid ges elever som till exempel har språkliga eller matematiska svårigheter, inlärningssvårigheter i enskilda läroämnen eller svårigheter i anslutning till studiefärdigheter, kommunikativa färdigheter eller skolgång. Målet med specialundervisningen på deltid är att stärka elevens förutsättningar för lärande och förebygga svårigheter i lärande och skolgång.

Specialundervisningen på deltid ska ordnas flexibelt som kompanjonundervisning, i en liten grupp eller som individuell undervisning. Målen och innehållet i specialundervisningen på deltid ska integreras i elevens övriga undervisning. Lärarna ska tillsammans och i samråd med eleven och vårdnadshavaren planera specialundervisningen på deltid samt bedöma behovet och effekten av ifrågavarande undervisning.

Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om hur specialundervisning på deltid genomförs. Målet är att specialundervisning på deltid ordnas i samförstånd med eleven och vårdnadshavaren. De ska informeras om vilken betydelse den har för elevens lärande och skolgång samt om elevens skyldighet att delta i den.

Specialundervisning på deltid ges på alla nivåer av stöd. Betydelsen av specialundervisning på deltid som stödform ökar i allmänhet inom det intensifierade stödet. En elev kan också få specialundervisning på deltid inom särskilt stöd och fastän eleven studerar i specialklass. Som en del av den pedagogiska bedömningen och utredningen utvärderas hur den specialundervisning på deltid som eleven fått tidigare har räckt till och vilken inverkan den haft och om eleven har fortsatt behov av specialundervisning på deltid. Målen för specialundervisningen på deltid och hur den genomförs skrivs också in i planen för elevens lärande och i den individuella planen (IP).

Tjänster och hjälpmedel som förutsätts för elevens deltagande i undervisningen

En elev har rätt att avgiftsfritt få de tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisningstjänster och särskilda hjälpmedel som fastställs i lagen om grundläggande utbildning och förutsätts för att eleven ska kunna delta i undervisningen. Syftet är att alla skoldagar garantera eleven grundläggande förutsättningar för lärande och skolgång, tillgängliga lärmiljöer och möjlighet till socialt samspel.

En elev ska vid behov få tolkning på grund av till exempel hörselskada eller specifika språkliga svårigheter. Eleven kan också ha behov av kommunikationsmetoder som stödjer eller ersätter tal, till exempel olika symbolsystem. För elever som använder teckenspråk kan man vid behov använda en teckenspråkstolk eller ett biträde som behärskar teckenspråk som stöd för elevens kommunikation. För elever med olika grader av hörselnedsättning kan också andra tolkningsmetoder än teckenspråkstolkning komma i fråga. För en elev med specifika språkliga svårigheter används en tolk för talhandikappade eller ett biträde som behärskar metoder som stödjer och ersätter tal. Också läraren kan stödja eleverna i kommunikationen med hjälp av tecken eller andra symboler.

Lärarens uppgift är att planera, undervisa, stödja och bedöma elevens och hela gruppens lärande och arbete. Biträdet ska handleda och stödja eleven i dagliga situationer och hjälpa eleven att utföra uppgifter i anslutning till lärande och skolgång enligt lärarens eller andra yrkespersoners anvisningar. Lärarna och biträdena ska planera och utvärdera sitt arbete tillsammans och vid behov med den övriga personalen. Det är viktigt att arbets- och ansvarsfördelningen är klar.

Det stöd som biträdet ger ska hjälpa eleven att klara sig självständigt, ta egna initiativ och utveckla en positiv självkänsla. Syftet med biträdestjänsterna är att stödja den enskilda eleven så att hen kan ta allt mera ansvar för sitt lärande och sin skolgång. Det stöd som biträdet ger kan riktas till en enskild elev eller till hela undervisningsgruppen.

En elev kan behöva särskilda hjälpmedel för att se, höra, röra sig eller för något annat fysiskt behov. Eleven kan också ha särskilda behov för lärandet. Då ska man i undervisningen använda till exempel olika slag av informationstekniska program, ljudböcker, åskådningmaterial för matematik och hjälpmedel som stödjer koncentrationen. De som arbetar med eleven ska vara tillräckligt insatta i användningen av de hjälpmedel som behövs för att eleven ska kunna delta i undervisningen och i samarbete med andra yrkespersoner som är insatta i stödfunktionerna handleda eleven och vårdnadshavaren i användningen av hjälpmedlen. Hjälpmedlen ska användas systematiskt och användningen och behovet ska regelbundet utvärderas.

De som arbetar med eleven ska tillsammans och vid behov med hjälp av andra sakkunniga planera användningen av de tjänster och hjälpmedel som förutsätts för att eleven ska kunna delta i undervisningen. Stödet till eleven kan förutsätta specialkompetens som den egna skolans personal saknar. I sådana fall utnyttjas till exempel center för lärande och handledning som erbjuder tjänster för eleverna och utbildning och konsultation för personalen.

Utbildningsanordnaren beslutar om tolknings- och biträdestjänster och om övriga undervisningstjänster och särskilda hjälpmedel. Behovet och omfattningen av tjänster och hjälpmedel bedöms i yrkesövergripande samarbete med utnyttjande av information från eleven och vårdnadshavaren samt eventuella utlåtanden av utomstående experter. Behovet av tjänster och hjälpmedel för en elev som får intensifierat stöd beskrivs i en pedagogisk bedömning. Om eleven får särskilt stöd, bedöms behovet av tjänster och särskilda hjälpmedel i en pedagogisk utredning och fastställs i ett beslut om särskilt stöd. För en elev som får allmänt och intensifierat stöd fattas ett förvaltningsbeslut om eventuella tjänster och särskilda hjälpmedel. Användningen

av tjänster och hjälpmedel beskrivs i planen för elevens lärande eller den individuella planen (IP) för hur undervisningen ska ordnas.

29.5. Tolknings- och biträdestjänster

30. Lokala mål och tillvägagångssätt inom elevvården

I grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen används begreppen elevvård, elev och skola i stället för de i lagen om elev- och studerandevård använda begreppen elevhälsa, studerande och läroanstalt.

I takt med att barnens och de ungas uppväxtmiljö och skolans verksamhetsmiljö förändras, har elevvården blivit en allt viktigare del av skolans kärnverksamhet. Elevvården hänger nära samman med skolans fostrings- och undervisningsuppdrag. Elevvårdsarbetet ska utgå från barnets bästa.

Eleven har rätt att avgiftsfritt få den elevvård som behövs för att eleven ska kunna delta i undervisningen. Elevvård innebär att främja och upprätthålla elevens studieframgång, goda psykiska och fysiska hälsa, sociala välbefinnande och verksamhet som ökar förutsättningarna för dessa i skolan. Elevvården ska i första hand bestå av förebyggande, gemensam elevvård som stödjer hela skolan. Utöver det har eleverna också lagstadgad rätt till individuell elevvård. Yrkesövergripande samarbete är centralt inom elevvården. Elevvårdsarbetet ska grunda sig på konfidentialitet och ett respektfullt förhållningssätt till eleven och vårdnadshavaren samt att man stödjer deras delaktighet.

Elevvården i den grundläggande utbildningen och planerna som anknyter till den regleras i lagen om elev- och studerandevård. I detta avsnitt beskrivs de centrala principerna för elevvården och målen för den elevvård som hör till undervisningsväsendet. Kapitlet innehåller även anvisningar för arbetet med den lokala läroplanen och den skolspecifika elevvårdsplanen. Stödet för lärande och skolgång som ingår i undervisningen beskrivs separat.

Yrkesövergripande samarbete inom elevvården

Elevvården ska ordnas genom yrkesövergripande samarbete med undervisningsväsendet och social- och hälsovårdsväsendet så att elevvården bildar en fungerande och sammanhängande helhet. Elevvården ska genomföras i samarbete med eleven och elevens vårdnadshavare med hänsyn till elevens ålder och förutsättningar. Vid behov ska man också samarbeta med andra aktörer. Om det finns orsak till oro gällande skolgemenskapen eller i anknytning till elevernas välbefinnande försöker man hitta en lösning i samarbete med eleverna och vårdnadshavarna.

Elevvården i skolan är en uppgift som hör till alla som arbetar i skolgemenskapen och alla som ansvarar för elevvårdstjänsterna. Skolans personal bär det primära ansvaret för välbefinnandet i skolgemenskapen. Till elevvårdstjänsterna hör psykolog- och kuratorstjänster samt skolhälsovårdstjänster. Dessa experters uppgifter berör både individen, gemenskapen och samarbetet. Tjänsterna ska vara lätt tillgängliga för eleverna och vårdnadshavarna. Tjänsterna ska ordnas inom lagstadgad tid.

Eleverna och deras vårdnadshavare ska informeras om den elevvård som finns att tillgå och anvisas att söka de elevvårdstjänster som de behöver. Elevens och vårdnadshavarens delaktighet i elevvården, systematiskt samarbete och information om elevvården ökar kännedomen om elevvården och sänker tröskeln att anlita tjänsterna. Att personalen inom olika yrkesgrupper konsulterar varandra är en viktig arbetsmetod inom elevvården.

Målen, uppdragen och principerna för genomförandet av elevvården ska utgöra en sammanhängande kontinuitet som sträcker sig från förskoleundervisningen till utbildningen på andra stadiet. Kommunikationen mellan de olika utbildningsstadierna är viktig när man funderar över elevvården som helhet. Enhetliga förfaringsätt stödjer elevens hälsa, välbefinnande och lärande i de olika utvecklingsstadierna. Samarbetsstrukturerna, -formerna och -förfaringsätten för den yrkesövergripande elevvården ska utvecklas inom skolan och med olika samarbetspartner. Utvecklingsarbetet förutsätter systematisk utvärdering av elevvården.

Elevvårdsgrupper

Utbildningsanordnaren ska tillsätta en styrgrupp för elevvården och elevvårdsgrupper för de enskilda skolorna. Ärenden som gäller en enskild elev ska behandlas i en expertgrupp som tillsätts

från fall till fall. Alla tre grupper har sina egna uppgifter och en sammansättning som bestäms utgående från uppgifterna. Alla elevvårdsgrupper ska vara yrkesövergripande, vilket innebär att gruppen utöver undervisningspersonal också ska ha medlemmar som företräder skolhälsovården samt psykolog- och kuratorstjänster i enlighet med vad ärendet som behandlas förutsätter.

Styrgruppen ansvarar för den allmänna planeringen, utvecklingen, styrningen och utvärderingen av den enskilda utbildningsanordnarens elevvård. Styrgruppens uppgifter kan också skötas av någon annan för ändamålet lämplig grupp. Två eller flera utbildningsanordnare kan också ha en gemensam styrgrupp. Samma grupp kan också vara gemensam för flera utbildningsformer och det är då befogat att använda benämningen styrgrupp för elevhälsa.

Skolans elevvårdsgrupp ansvarar för planeringen, utvecklingen, genomförandet och utvärderingen av skolans elevvård. Gruppen leds av en person som utses av utbildningsanordnaren. Utbildningsanordnaren ska tillsammans med de sektorer som producerar elevvårdstjänster bestämma om gruppens sammansättning, uppgifter och förfaringssätt. Elevvårdsgruppen kan vid behov höra experter. Gruppens viktigaste uppgift är att främja välbefinnande, trygghet och säkerhet i skolan och att genomföra och utveckla övrig gemensam elevvård.

En expertgrupp ska sammankallas för att utreda behovet av stöd och ordna elevvårdstjänster för en enskild elev eller en viss elevgrupp. Gruppen sammankallas av den person i undervisningspersonalen eller elevvården som ärendet på grund av personens arbetsuppgifter hör till. Gruppens yrkesövergripande sammansättning bestäms från fall till fall och utgående från ärendet som behandlas. Expertgruppen ska utse en ansvarsperson inom gruppen. För att utse experter till medlemmar i gruppen och för att andra samarbetspartner eller närstående till eleven ska få delta i arbetet i gruppen förutsätts elevens eller vårdnadshavarens samtycke.

Gemensam elevvård

Elevvården är en viktig del av verksamhetskulturen i den grundläggande utbildningen. Till den gemensamma elevvården hör att följa upp, utvärdera och utveckla välbefinnandet i skolgemenskapen och elevgrupperna. Dessutom ska man se till att skolmiljön är hälsosam, trygg och fri från hinder. Gemensamma förfaringssätt ska utvecklas i samarbete med eleverna, vårdnadshavarna och övriga myndigheter och aktörer som främjar barns och ungas välbefinnande.

Att eleverna och vårdnadshavarna är delaktiga och får sin röst hörd i frågor som gäller den gemensamma elevvården är viktigt och stärker välbefinnandet. Utbildningsanordnaren ska främja elevernas delaktighet. Elevvården skapar förutsättningar för samhörighet, omsorg och öppen växelverkan i skolan. Förfaringssätt som ökar delaktigheten hjälper också till att förebygga och upptäcka problem i ett tidigt skede och ordna det stöd som behövs.

Eleven har rätt till en trygg studiemiljö. Det innebär såväl fysisk och psykisk som social trygghet. Utgångspunkten för ordnandet av undervisningen är att garantera elevernas och personalens säkerhet i alla situationer. En lugn atmosfär främjar arbetsron. Ordningsregler ökar säkerheten, trivseln och den interna ordningen i skolan. Utbildningsanordnaren ska som en del av den skolspecifika elevvårdsplanen utarbeta en plan för att skydda eleverna mot våld, mobbning och trakasserier. Om det förekommit trakasserier, mobbning eller våld i skolan eller på skolvägen, ska läraren eller rektorn informera vårdnadshavarna till de inblandade eleverna.

Omsorg om skolbyggnad, undervisningslokaler och undervisningsmaterial bidrar till en hälsosam och trygg miljö. Skolan ska ha enhetliga förfaringssätt för undervisning som genomförs i olika lärmiljöer och för rasterna. Säkerhetsanvisningar för undervisningen i olika läroämnen ska följas. Utbildningsanordnaren ska se till att elevens lärmiljö är trygg under perioden med praktisk arbetslivsorientering. Man ska systematiskt främja och följa upp välbefinnandet i skolgemenskapen och att skolmiljön är hälsosam och trygg. Skolmiljön ska granskas och utvärderas med tre års mellanrum. Till främjande av trygghet hör också de förfaringssätt som gäller skoltransporterna, datasäkerheten och att förebygga olyckor.

Individuell elevvård

Med individuell elevvård avses skolhälsovårdstjänster, psykolog- och kuratorstjänster som ges eleven samt yrkesövergripande elevvård som gäller en enskild elev. De omfattande hälsoundersökningar som genomförs inom skolhälsovården och andra återkommande kontroller är en del av den individuella elevvården. Sammanställningarna av dem ger information som också kan användas inom den gemensamma elevvården.

Målet med den individuella elevvården är att följa upp och främja elevens utveckling, hälsa, välbefinnande och lärande som helhet. Det är också viktigt att garantera tidigt stöd och förebygga problem. Elevernas individuella förutsättningar, resurser och behov ska beaktas både när elevvårdsstödet planeras och i skolans vardag.

Individuell elevvård förutsätter alltid elevens och vid behov vårdnadshavarens samtycke. Elevens delaktighet, egna önskemål och åsikter om åtgärder och lösningar som gäller hen ska beaktas enligt elevens ålder, utvecklingsnivå och övriga personliga förutsättningar. Växelverkan ska vara öppen och präglas av respekt och konfidentialitet. Arbetet ska ordnas så att eleven upplever situationen som rofylld och att hen får sin röst hörd. Bestämmelser om sekretess och överlämnande av uppgifter ska följas i elevvårdsarbetet.

Också när det gäller stöd för en enskild elev ska behandlingen av ett ärende i en expertgrupp och gruppens sammansättning grunda sig på elevens eller vid behov vårdnadshavarens samtycke. Med specifikt skriftligt samtycke av eleven eller vårdnadshavaren får behövliga samarbetspartner inom elevvården eller närstående till eleven delta i behandlingen av ärendet. Medlemmarna i gruppen har dessutom rätt att be behövliga experter om råd i elevens ärende.

Behandlingen av en enskild elevs ärende i en expertgrupp ska dokumenteras i en elevvårdsjournal. Den ansvariga i gruppen ska i elevvårdsjournalen anteckna de uppgifter som är nödvändiga för att ordna och genomföra den individuella elevvården. Anteckningarna kan också göras av andra medlemmar i expertgruppen. Journalen ska föras i fortlöpande och kronologisk form. Enligt lagen om elev- och studerandevård ska journalen innehålla följande uppgifter

- elevens namn, personbeteckning, hemkommun och kontaktinformation samt, för minderåriga elever, vårdnadshavarens eller en annan laglig företrädarens namn och kontaktinformation
- datum för dokumenteringen samt vem som gjort den och hens yrkes- eller tjänsteställning
- vem som deltagit i mötet och deras ställning
- vad ärendet gäller och vem som inlett ärendet
- vilka åtgärder som vidtagits medan elevens situation har utretts, såsom utlåtanden, undersökningar och utredningar
- vilka åtgärder som vidtagits, såsom samarbete med olika parter samt tidigare och nuvarande stödåtgärder
- uppgifter om behandlingen av ärendet vid gruppens möte, mötesbesluten och planen för genomförande av besluten
- vem som ansvarar för genomförandet och uppföljningen.

Om uppgifter i en elevvårdsjournal lämnas ut till en utomstående, ska det i handlingen dessutom antecknas vilka uppgifter som lämnats ut, till vem och på vilka grunder.

Elevvårdsjournaler och övriga dokument som man inom elevvården upprättat eller erhållit angående enskilda elever ska införas i ett elevvårdsregister. Utbildningsanordnaren ansvarar för behandlingen av personuppgifter och upprätthåller ifrågavarande register. Uppgifter som införts i elevvårdsregistret och som gäller en enskild elev eller någon annan enskild person är sekretessbelagda.

Skolhälsovårdspersonalen och psykologerna ska på föreskrivet sätt anteckna det individuella elevvårdsarbetet i en patientjournal och andra journalhandlingar. På motsvarande sätt ska kuratorerna inom elevvården anteckna klientuppgifterna i en klientjournal.

Trots sekretessbestämmelserna har de som deltar i anordnandet och genomförandet av individuell elevvård för en elev rätt att av varandra få och till varandra och den myndighet som ansvarar för elevvården lämna ut sådana uppgifter som är nödvändiga för att den individuella elevvården ska kunna ordnas och genomföras. De har också rätt att få och till varandra och till elevens

lärare, rektor och utbildningsanordnaren lämna ut information som är nödvändig för att elevens undervisning ska kunna ordnas på ett ändamålsenligt sätt. Den som lämnar ut information måste till exempel överväga om det handlar om information som är nödvändig för att garantera elevens eller de övriga elevernas säkerhet. Informationen kan till exempel gälla en sjukdom som eleven har som måste beaktas i undervisningssituationerna. Även om det finns en lagstadgad grund för att lämna ut information är det, med tanke på samarbetet och förtroendet, alltid bäst att i första hand be om elevens eller vårdnadshavarens samtycke för att lämna ut sekretessbelagda uppgifter.

Om en elev övergår till undervisning eller utbildning som ordnas av en annan utbildningsanordnare, ska den tidigare utbildningsanordnaren begära samtycke av eleven eller vid behov av elevens vårdnadshavare till att sådana sekretessbelagda uppgifter i elevvårdens klientregister som behövs för elevvårdens kontinuitet får överlämnas till den nya utbildningsanordnaren. Däremot ska uppgifter som är nödvändiga med tanke på ordnandet av undervisningen, trots sekretessbestämmelserna och utan dröjsmål, överlämnas till den nya utbildningsanordnaren eller anordnaren av gymnasieutbildning eller yrkesutbildning. Motsvarande uppgifter kan också ges på den nya utbildningsanordnarens begäran.

Elevvårdsplaner

Läroplanen ska till den del den berör elevvården göras upp i samråd med de myndigheter som sköter uppgifter inom den kommunala social- och hälsovården. Eleverna ska ges möjlighet att delta i beredandet av läroplanen, planerna som anknyter till läroplanen och skolans ordningsstadga. Skolans elevkår ska höras innan planerna och reglerna fastställs. Beredningsarbetet ska ske i samarbete med vårdnadshavarna och vid behov också med andra myndigheter och samarbetspartner.

På lokal nivå består elevvårdsplanen av tre olika planer som tillsammans styr planeringen och genomförandet av elevvården. Planerna ska utarbetas i yrkesövergripande samarbete. Planerna är

- en välfärdsplan för barn och unga, där uppgifter om elevvården antecknas
- en beskrivning av elevvården i den lokala läroplanen
- skolspecifik elevvårdsplan.

Avsnittet om elevvård i den lokala läroplanen och skolspecifika elevvårdsplaner ska utarbetas utgående från välfärdsplanen för barn och unga och övriga riktlinjer som gäller barns och ungas välbefinnande och trygghet i kommunen.

I Grankulla:

Elevvårdsarrangemang finns beskrivna i den skolspecifika **elevvårdsplanen**, i **plan för barns och ungas välmående**, i **plan mot våld, mobbning och andra trakasserier**, i **handlingsplanen för oroväckande frånvaro** samt i **räddningsplanen**.

[Länk till planerna.](#)

31. Särskilda frågor som anknyter till språk och kultur

All undervisning ska följa de gemensamma målen och principerna som fastställs i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. Elevernas språkliga färdigheter och kulturella bakgrund ska beaktas i den grundläggande utbildningen. Varje elevs språkliga och kulturella identitet ska stödjas på ett mångsidigt sätt. Eleverna handleds att känna till, förstå och respektera den rätt till eget språk och egen kultur som varje medborgare enligt grundlagen har.

Målet är att lära eleverna att värdesätta olika språk och kulturer samt att främja två- och flerspråkighet och på så sätt stärka elevernas språkliga medvetenhet och metalingvistiska färdigheter. I skolarbetet kan ingå flerspråkiga undervisningssituationer där lärarna och eleverna använder alla de språk de kan. Den kunskap som eleverna, deras vårdnadshavare och andra i elevernas umgängeskrets har om naturen, levnadsvanor, historia, språk och kulturer inom det egna språk- och kulturområdet ska tas tillvara i undervisningen. Elevernas kulturella litteracitet kan stärkas med hjälp av mediekunskap och genom att ta tillvara elevernas och deras familjers erfarenheter av mediekultur.

Vid behov kan en plan för varje elevs lärande göras upp. Planen ska till tillämpliga delar innehålla samma delområden som den plan för elevens lärande som görs upp inom intensifierat stöd och som beskrivs i avsnittet Plan för elevens lärande inom intensifierat stöd.

Enligt lagen om grundläggande utbildning är undervisningsspråket antingen finska eller svenska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, romani eller teckenspråk. Dessutom kan en del av undervisningen meddelas på något annat språk än elevens egna ovan nämnda språk, om detta inte äventyrar elevens möjligheter att följa undervisningen.

I Grankulla:

Särskilda frågor som anknyter till språk och kultur tas upp i **läsårsplanen**, **elevvårdsplanen** samt i **skolans plan för specialundervisning**.

[Länk till planerna.](#)

32. Undervisning på två språk

Målet för undervisningen på två språk är att eleverna uppnår goda och mångsidiga språkkunskaper såväl i skolans undervisningsspråk som i målspråket. På lång sikt är målet för undervisningen på två språk att lägga grund för livslångt språklärande och uppskattning för språklig och kulturell mångfald. Eleverna ska erbjudas autentiska språkmiljöer i undervisningen på två språk. Målet eftersträvas genom att man, utöver lektionerna i modersmål och litteratur och lektionerna i språkbadsspråket/målspråket, även ordnar undervisningen i olika läroämnen på båda språken och utnyttjar båda språken i skolans vardag, också utanför undervisningen. Utbildningsanordnaren ska lokalt fastställa innehållet och timantalet i språkbadsspråket/målspråket. Språkbadsspråket/målspråket är oftast samtidigt elevens A1-språk.

Eleverna ska i alla läroämnen uppnå målen i de nationella grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen.

I undervisning på två språk ska tyngdpunkten ligga på naturlig kommunikation och interaktion, praktisk undervisning och att eleverna aktivt använder språket. Man ska medvetet stödja elevens möjligheter att använda både skolans undervisningsspråk och språkbadsspråket/målspråket i olika läroämnen. Skolans undervisningsspråk och språkbadsspråket/målspråket ska bilda en helhet och inlärningen av båda språken ska stödjas i samarbete med hemmen och vårdnadshavarna. Undervisningen på två språk ska återspeglas i skolans verksamhetskultur. Planeringen och genomförandet av undervisningen förutsätter systematiskt samarbete och dialog såväl mellan lärarna i de olika läroämnena som bland skolans övriga personal.

Det är bra om lärarna gemensamt planerar övergången från klassundervisning till ämnesundervisning. De särskilda krav som undervisningen på två språk ställer kan då målmedvetet tas i beaktande.

Planeringen och kontinuiteten i undervisningen och vid övergångarna förutsätter också samarbete mellan intressentgrupperna.

Undervisningen i språkbadsspråket/målspråket

Utbildningsanordnaren ska lokalt fastställa målen och innehållet i språkbadsspråket/målspråket. Målen kan till exempel ställas upp utgående från Nivåskalan för språkkunskaper. I undervisningen i språkbadsspråket/målspråket ska elevernas språkkunskaper utvecklas mångsidigt med hänsyn till vilka krav de olika läroämnena ställer på språkkunskapen.

I och med att undervisningen i läroämnena blir mera abstrakt, behövs också färdigheter att producera och förstå svårare faktatexter samt förmåga att diskutera om svårare ämnen. Språkriktigheten ska också ägnas allt större uppmärksamhet. Utvecklingen av språkbadsspråket/målspråket ska stödjas och följas upp.

Undervisning i övriga läroämnen på språkbadsspråket/målspråket

Undervisning i olika läroämnen på språkbadsspråket/målspråket förutsätter att läraren antar ett språkmedvetet och språkpedagogiskt perspektiv och behärskar språket tillräckligt bra. Det behövs gemensam diskussion om hurdana språkkonventioner och texter som kännetecknar de enskilda läroämnena. Utgående från det ska språkliga mål ställas upp för de olika läroämnena. Undervisningen ska vara åskådlig och konkret och präglas av elevcentrerade arbetssätt och kommunikation. Eleverna ska uppmuntras att använda språkbadsspråket/målspråket för att tillägna sig innehållet i olika läroämnen. Målet är att eleverna samtidigt är både språkinlärare och språkanvändare. Eleverna ska få stöd både av läraren och av varandra för att producera språkbadsspråket/målspråket.

Undervisning i övriga läroämnen på skolans undervisningsspråk

Man ska kontrollera att elevernas hantering av begrepp samt förmåga att förstå och producera texter på modersmålet utvecklas och motsvarar åldern också i undervisningen i andra läroämnen. Också i undervisning som ges på skolans undervisningsspråk förutsätts ett språkmedvetet och språkpedagogiskt perspektiv.

Uppföljning och bedömning inom undervisning på två språk

Bedömningen ska ge läraren, eleven och vårdnadshavaren mångsidig respons om hur eleverna behärskar ämnet och hur språkkunskapen utvecklas i relation till undervisningens mål. Utvecklingen av elevens språkkunskaper i bägge språken ska följas upp i de olika läroämnena, både genom samarbete mellan lärarna och med hjälp av elevernas utvärdering av sig själva och varandra. Här kan till exempel verktyget Europeisk språkportfolio användas.

Bedömningen i de olika läroämnena ska följa de allmänna bedömningsgrunderna för den grundläggande utbildningen, oberoende av på vilket språk läroämnena undervisas. Bedömningen ska också ta hänsyn till hur det språk som är specifikt för läroämnet har utvecklats i relation till de språkliga mål som fastställts i den lokala läroplanen.

I slutbedömningen i den grundläggande utbildningen ska kunskaperna i språkbadsspråket eller målspråket bedömas enligt kriterierna för slutbedömningen i A1-språket. Avsikten är att säkerställa likabehandling av eleverna med tanke på ansökan till studier på andra stadiet. Bedömningen genomförs i mån av möjlighet genom samarbete mellan lärarna som undervisar i de olika läroämnena. I samband med avgångsbetyget kan eleven få en bilaga med uppgifter om att eleven deltagit i språkbad eller annan undervisning på två språk.

Stöd för lärande och skolgång i undervisning på två språk

Vid pedagogiska bedömningar och planering av stödåtgärder ska man ta hänsyn till den tvåspråkiga språkutvecklingen och överväga på vilket språk och hur stort stöd som kan ges. Enligt lagen om grundläggande utbildning har en elev rätt att få handledning och tillräckligt stöd för sitt lärande och sin skolgång genast när behov uppstår. Behovet av stöd ska regelbundet följas upp och stödet ges efter behov. Meningen är att eleven ska få systematiskt, kontinuerligt stöd genast när behovet av stöd uppstår. Stödet för lärande och skolgång ska planeras genom samarbete mellan lärarna, eleven, vårdnadshavaren och elevvården.

I Grankulla:

Om det blir aktuellt med undervisning på två språk, ordnas undervisningen så att elevens inläring, välmående och utveckling stöds. I läsårsplanen samt i elevens individuella plan redogörs för mål och metoder.

[Länk till läsårsplanen.](#)

33. Undervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip

Statsrådet kan bevilja en registrerad sammanslutning eller stiftelse tillstånd att ordna grundläggande utbildning. I tillståndet kan utbildningsanordnaren beviljas en särskild utbildningsuppgift som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip.

Inom grundläggande utbildning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip ska verksamheten, undervisningen och fostran följa de allmänna målen för fostran och de mål som ställts upp för undervisningen. Undervisningen ska följa grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen utan att binda eleverna till en värdegrund eller pedagogisk syn som ligger bakom en viss världsåskådning eller pedagogisk princip. Om avvikelser och prioriteringar bestäms i tillståndet att ordna utbildning och i statsrådets förordning.

I Grankulla:

Inga lokala tillägg eftersom kommunen inte upprätthåller en särpräglad skola inom ramen för viss världsåskådning eller en pedagogisk princip.

34. Årskurs 1-2

34.1. Övergången mellan förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen

Barnets övergång från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen förutsätter systematiskt samarbete mellan personalen i förskolan och personalen i nybörjarundervisningen. Man behöver känna till varandras lärmiljöer, verksamhetssätt och styrdokument. Det är viktigt att samarbeta med hemmen och att bygga upp ett ömsesidigt förtroende. Varje barns situation, förutsättningar för lärande och behov ska beaktas. Barns eventuella behov av stöd för lärande och skolgång ska tryggas vid skolstarten och man ska också utreda behov och möjligheter för barnen att delta i morgon- och eftermiddagsverksamhet och klubbverksamhet. Barnen ska uppmuntras att vara stolta över de färdigheter de fått under tiden i förskolan. De ska spöras att ansluta sig till den nya gruppen och att samverka med de vuxna som de möter i den nya miljön.

34.2. Att utvecklas till skolelev

Utöver de gemensamma uppgifterna har varje årskurshelhet i den grundläggande utbildningen sitt särskilda uppdrag. Uppdraget förutsätter att elevernas ålder och utvecklingsnivå beaktas och att undervisningen planeras så att övergångarna löper smidigt och tryggt.

Undervisningen i årskurserna 1–2 ska ta hänsyn till de färdigheter som eleverna tillägnat sig i förskoleundervisningen och tidigare inom småbarnspedagogiken. Det särskilda uppdraget i årskurserna 1–2 är att ge eleverna förutsättningar att utveckla en positiv bild av sig själva som lärande individer och skolelever samt färdigheter för fortsatt arbete och lärande. I början av den grundläggande utbildningen är det särskilt viktigt att man följer med varje elevs lärande så att man kan garantera att eleven har förutsättningar att göra framsteg i sina studier.

Det är viktigt att varje elev får uppmuntrande respons och möjlighet att känna glädje över att lära sig och av att lyckas. Eleverna ska uppmuntras att föra fram sina intressen och att bli intresserade av nya fenomen. Undervisningen ska vara tillräckligt utmanande med tanke på varje elevs behov. Mobbning och diskriminerande beteende ska inte tillåtas i skolan. Eleverna ska uppmuntras att arbeta tillsammans, att ta egna initiativ och att ta ansvar för sina skoluppgifter. Särskild vikt ska fästas vid att utveckla elevernas språkliga, sociala och motoriska färdigheter och varje elevs individuella utveckling och minnesförmåga. Målet är att upptäcka svårigheter gällande utvecklingen och lärandet i ett tidigt skede och att ge stöd i rätt tid. Arbetssätten ska vara åskådliga och konkreta och präglas av lek och spel, fantasi och berättelser. Tillsammans med hemmen ska man stödja eleverna vid skolstarten och i att utvecklas till skolelever.

I årskurserna 1-2 blir förskoleundervisningens lärområden till läroämnena men undervisningen kan fortsättningsvis i huvudsak vara helhetsskapande. Elevernas initiativförmåga, förmåga att arbeta tillsammans och förstå samband mellan olika företeelser stärks genom att man förverkligar olika mångvetenskapliga lärområden. Då uppstår också fler tillfällen till samarbete såväl med förskoleundervisningen som med de högre årskurserna.

34.3. Övergången mellan årskurs 2 och 3

Vid övergången är det viktigt att försäkra sig om att eleven behärskar de grundfärdigheter som förutsätts i studierna och att stärka varje elevs självförtroende som skolelev. I synnerhet ska elevernas läs- och skrivfärdigheter, matematiska färdigheter och studiefärdigheter stödjas. Det blir allt viktigare att utveckla förmågan att arbeta självständigt och i grupp och att ta ansvar för sitt lärande. Skolan ska tillsammans med hemmen stödja eleverna att lyckas i skolarbetet. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om skolans språkprogram och om hur studierna ordnas, om de nya läroämnena som inleds i årskurs 3 och eventuella valfria eller frivilliga studier. Tillsammans

ska man fundera över de krav som studierna ställer och över hur det känns att eventuellt ansluta sig till en ny grupp.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före årskurs tre.

34.4. Mångsidig kompetens i årskurs 1–2

Grunden för en mångsidig kompetens läggs under småbarnsperioden, i förskoleundervisningen och under de första åren i den grundläggande utbildningen. Målet är att eleven genom att utveckla olika kompetenser ska förbättra förutsättningarna för att lära känna och uppskatta sig själv, forma sin identitet och utveckla en hållbar livsstil. Det är viktigt att skolan redan från början erbjuder varje elev en interaktiv och uppmanande gemenskap, där eleven kan känna att hen blir hörd, sedd och uppskattad. Fostran till en hållbar livsstil sker främst genom att skolan föregår med gott exempel. För att främja en hållbar livsstil ska man speciellt bemöda sig om att elevernas sociala färdigheter får möjlighet att utvecklas, att eleverna får lära sig observera kulturell mångfald i närmiljön och att de får vara ute i naturen och stärka sitt förhållande till naturen.

34.5. Mångsidiga kompetensområden

K1 Förmåga att tänka och lära sig

Tankeförmåga och färdighet att lära sig lägger grunden för utveckling av all övrig kompetens och livslångt lärande. Tankandet och lärandet påverkas av hur eleverna uppfattar sig själva som lärande individer och hur de kommunicerar med sin omgivning. Viktigt är också hur de lär sig att göra iakttagelser och söka, bedöma, bearbeta, producera och dela information och idéer. Eleverna ska handledas att upptäcka att kunskap kan byggas på många olika sätt, till exempel genom att medvetet dra slutsatser eller intuitivt med hjälp av egna erfarenheter. Undersökande och kreativa arbetssätt, samarbete och möjlighet att fördjupa sig och koncentrera sig främjar utvecklingen av tankandet och färdigheten att lära sig.

Det är viktigt att lärarna uppmanar eleverna att lita på sig själva och sina åsikter och att samtidigt vara öppna för nya lösningar. Uppmuntran behövs också för att kunna förhålla sig till otidlig och motstridig information. Eleverna ska uppmanas att betrakta saker ur olika perspektiv, söka ny information och utifrån den reflektera över sitt sätt att tänka. Eleverna ska ges utrymme att fråga och de ska spöras att söka svar och lyssna på andras åsikter och samtidigt fundera över den kunskap de själva har. De ska spöras att hitta ny kunskap och nya synsätt. Elevernas förmåga att agera stärks när de som medlemmar i skolgemenskapen får stöd och uppmaning för sina idéer och initiativ.

Eleverna ska få lära sig att använda kunskap på egen hand och tillsammans med andra för att lösa problem, argumentera och dra slutsatser och för att göra innovationer. Eleverna ska ha möjlighet att kritiskt analysera det innehåll som behandlas ur olika perspektiv. För att hitta innovativa lösningar förutsätts att eleverna lär sig att fördomsfritt se alternativ och kombinera olika perspektiv och använda sin fantasi för att överskrida existerande gränser. Lek, spel, fysisk aktivitet, experiment och andra konkreta arbetssätt främjar glädjen i lärandet och stärker förutsättningarna för insikt och kreativt tänkande. Förmågan att tänka systematiskt och etiskt utvecklas gradvis, när eleverna lär sig att se växelverkan och samband mellan olika saker och att uppfatta helheter.

Alla elever ska få hjälp med att iakttä hur de lär sig och att utveckla sina lärstrategier. Färdigheten att lära sig utvecklas när eleverna får ställa upp mål, planera sitt arbete, utvärdera sina framsteg och använda tekniska och andra hjälpmedel i sina studier på ett för åldern lämpligt sätt. Under den grundläggande utbildningen ska eleverna stödjas så att de utvecklar en god kunskaps- och färdighetsgrund och en bestående motivation för fortsatta studier och livslångt lärande.

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

Eleverna växer upp i en värld som kännetecknas av kulturell och språklig mångfald och av olika religioner och åskådningar. Att leva på ett kulturellt hållbart sätt i en mångfacetterad miljö förutsätter kulturella färdigheter grundade på respekt för mänskliga rättigheter samt förmåga att kommunicera på ett hänsynsfullt sätt och kunna uttrycka sig själv och sina åsikter på olika sätt.

I den grundläggande utbildningen ska eleverna få hjälp med att identifiera och uppskatta kulturella fenomen i omgivningen och att bygga en egen kulturell identitet och ett positivt förhållningssätt till omgivningen. Eleverna ska få lära känna och uppskatta sin livsmiljö och dess kulturarv samt sin egen sociala, kulturella, religiösa, åskådningsmässiga och språkliga bakgrund. Eleverna ska uppmuntras att fundera över betydelsen av sin egen bakgrund och över sin roll i generationskedjan. De ska lära sig att se kulturell och språklig mångfald och olika åskådningar som en positiv resurs. Samtidigt ska de få lära sig att känna till hur kulturer, religioner och åskådningar påverkar samhället och vardagen och hur kulturen omformas av media. De ska också få fundera över vilka saker man inte kan acceptera på grund av att de strider mot de mänskliga rättigheterna. Genom samarbete i och utanför skolan lär sig eleverna att lägga märke till kulturella särdrag och att fungera på ett smidigt sätt i olika miljöer. De ska fostras att bemöta andra människor med respekt och att iaktta goda vanor. Eleverna ska få möjlighet att uppleva och tolka konst, kultur och kulturarv. De ska också få lära sig att förmedla, forma och skapa kultur och traditioner och upptäcka deras betydelse för välbefinnandet.

Skolarbetet ska erbjuda eleverna gott om tillfällen där de får öva sig att framföra sina åsikter på ett konstruktivt sätt och att handla etiskt. Eleverna ska lära sig att sätta sig in i andras situation och granska frågor och situationer ur olika perspektiv. Skolarbetet ska systematiskt främja kännedom och respekt för de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter och att man handlar enligt dem. Respekten och förtroendet för andra människogrupper och folkslag ska stärkas i all verksamhet, också i det internationella samarbetet.

Eleverna ska i skolan uppleva vilken betydelse kommunikation har också för den egna utvecklingen. De ska få träna sina sociala färdigheter, lära sig att uttrycka sig på olika sätt och att uppträda i olika situationer. I undervisningen ska eleverna stödjas så att de utvecklas till skickliga språkbrukare som använder både sitt modersmål och andra språk på ett mångsidigt sätt. Eleverna ska uppmuntras att kommunicera och uttrycka sig även med hjälp av ringa språkkunskaper. Lika viktigt är det att lära sig att använda matematiska symboler, bilder och andra visuella uttryck, drama, musik och rörelse för att kommunicera och uttrycka sig. Skolarbetet ska också ge eleverna mångsidiga möjligheter att arbeta med händerna. Eleverna ska lära sig att uppskatta och kontrollera sin kropp och att använda den för att uttrycka känslor och åsikter, tankar och idéer. I skolarbetet ska de uppmuntras att använda sin fantasi och sin uppfinningsrikedom. De ska lära sig att främja det estetiska och att njuta av dess olika uttrycksformer.

K3 Vardagskompetens

För att klara sig i livet och i vardagen förutsätts allt mångsidigare färdigheter. Det handlar om hälsa, säkerhet och människorelationer, motion och trafik, att fungera i en teknologiserad vardag och att kunna hantera sin ekonomi och konsumtion, allt sådant som påverkar en hållbar livsstil. I den grundläggande utbildningen ska elevernas framtidstro stödjas.

Skolgemenskapen ska hjälpa eleverna att förstå att var och en med sitt eget agerande påverkar såväl sitt eget som andras välbefinnande och sin egen och andras hälsa, trygghet och säkerhet. Eleverna ska uppmuntras att ta hand om sig själva och andra. De ska spöras till att öva färdigheter som är viktiga för deras eget liv och vardag och till att bidra till ökat välbefinnande i sin omgivning. Eleverna ska under den grundläggande utbildningen lära känna och förstå vilka faktorer som inverkar positivt respektive negativt på välbefinnande och hälsa och inse betydelsen av välmående, trygghet och säkerhet samt lära sig att hitta information om dessa. De ska ges möjlighet att ta ansvar för eget och gemensamt arbete och att utveckla sin sociala förmåga och förmågan att hantera sina känslor. Eleverna lär sig att inse betydelsen av mänskliga relationer och ömsesidig omsorg. De ska också få lära sig att hantera tid, vilket är en viktig del av vardagskompetens och självreglering. Eleverna ska ges tillfälle att öva sig att i sitt agerande

beakta sin egen och andras trygghet och säkerhet i olika situationer, också i trafiken. De ska få lära sig att förutse och klara av risksituationer på ett ändamålsenligt sätt. De ska också få lära sig att känna igen viktiga symboler som anknyter till trygghet och säkerhet och att skydda sitt privatliv och sin personliga integritet.

Eleverna behöver grundläggande kunskap om teknologi och dess utveckling och effekter inom olika livsområden och i omgivningen. De behöver också handledning för att göra förnuftiga teknologiska val. Teknologins mångfald ska behandlas i undervisningen och eleverna lär sig förstå principerna för hur den fungerar och vad den kostar. Eleverna ska uppmuntras till en ansvarsfull användning av tekniken och att reflektera över etiska frågor gällande den.

Eleverna ska få hjälp med att utveckla sina konsumentkunskaper samt sina förutsättningar att sköta och planera sin egen ekonomi. Eleverna ska handledas i att fungera som konsument. De ska också få kunskap om sina rättigheter och skyldigheter och uppmuntras till en etisk användning och måttlighet. Eleverna uppmuntras till att dela med sig och vara sparsamma. Under den grundläggande utbildningen får eleverna lära sig att göra val och att leva i enlighet med en hållbar livsstil.

K4 Multilitteracitet

Med kompetens i multilitteracitet avses förmågan att tolka, producera och värdera olika slag av texter i olika medier och miljöer. Denna kompetens gör det möjligt för eleverna att förstå många olika slag av kulturella uttryck och att forma sin egen identitet. Begreppet multilitteracitet har koppling till det vidgade text- och språkbegreppet. Med texter avses här olika slag av information som kommer till uttryck genom verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa. Texterna kan tolkas och produceras till exempel i skriven, talad, tryckt, audiovisuell eller digital form.

Eleverna behöver ha kompetens i multilitteracitet för att kunna förstå och tolka världen omkring sig och skapa sig en bild av den kulturella mångfalden. Kompetens i multilitteracitet innebär att kunna söka, kombinera, omforma, producera, presentera och kritiskt granska information i olika former, i olika kontexter och med hjälp av olika verktyg. Kompetensen i multilitteracitet bidrar även till att utveckla ett kritiskt tänkande och studiekompetens det vill säga att lära sig att lära. I denna kompetens ingår även etisk och estetisk läskunnighet. Det är viktigt att eleverna får möjlighet att träna sin mångsidiga läskunnighet både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer där man använder digitala verktyg på många olika sätt.

Eleverna ska utveckla mångsidig läskunnighet inom alla läroämnen via vardagsspråket för att kunna behärska begrepp och kommunikationsformer inom olika fackområden. För att eleverna ska nå kompetens i multilitteracitet krävs en mångsidig textmiljö, en pedagogik som utnyttjar denna och samarbete mellan olika läroämnen och andra aktörer. Eleverna ska ges möjlighet att använda, tolka och producera olika slag av texter både individuellt och tillsammans med andra. Olika slag av multimodala läromedel ska användas och man ska göra det möjligt för eleven att förstå de kulturella sambanden mellan dessa texter. I undervisningen ska man analysera och reflektera kring texter som är autentiska och meningsfulla för eleverna. På detta sätt blir det möjligt för eleverna att använda sina styrkor i studierna och utnyttja texter och innehåll som intresserar dem samt att delta aktivt och påverka.

K5 Digital kompetens

Digital kompetens är en viktig medborgarfärdighet, både i sig och som en del av multilitteraciteten. Den är både föremål och redskap för lärandet. I den grundläggande utbildningen ska alla elever ha möjligheter att utveckla sin digitala kompetens. Informations- och kommunikationsteknik ska systematiskt användas i den grundläggande utbildningens alla årskurser, i de olika läroämnena, i de mångvetenskapliga lärområdena och i det övriga skolarbetet.

Den digitala kompetensen ska utvecklas inom fyra huvudområden: 1) Eleverna får lära sig att förstå centrala begrepp och principerna för hur digitala verktyg används och fungerar och ges möjlighet att utveckla sin praktiska digitala kompetens när de utarbetar egna produkter. 2)

Eleverna får handledning i hur man använder digitala verktyg på ett ansvarsfullt, ergonomiskt och tryggt sätt. 3) Eleverna får lära sig att använda digitala verktyg som hjälpmedel i informationshantering och i undersökande och kreativt arbete. 4) Eleverna får erfarenheter och övning i att använda digitala verktyg för att kommunicera och bilda nätverk. Inom alla dessa fyra områden är det viktigt att eleverna är aktiva och ges möjlighet att vara kreativa och hitta arbetssätt och lärstigar som lämpar sig för dem. Det är också viktigt att de upplever glädje över att arbeta tillsammans och upptäcka världen tillsammans, vilket påverkar studiemotivationen. Användningen av digitala verktyg ger eleverna möjligheter att synliggöra sina tankar och idéer på olika sätt. På så sätt utvecklas också deras förmåga att tänka och lära sig.

Eleverna ska få bekanta sig med tillämpningar och användning av olika digitala verktyg för olika syften och lära sig se deras betydelse i vardagen och i kommunikationen mellan människor och som medel för att påverka. Man ska tillsammans fundera över varför digitala verktyg behövs i studierna, i arbetslivet och i samhället och hur denna kompetens har kommit att bli en del av de allmänna färdigheter som behövs i arbetslivet. Eleverna ska lära sig att bedöma informations- och kommunikationsteknikens inverkan ur ett hållbarhetsperspektiv och att vara ansvarsfulla konsumenter. Eleverna ska under den grundläggande utbildningen få använda digitala verktyg även i internationell kommunikation. De lär sig att uppfatta deras betydelse, möjligheter och risker i en global värld.

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

Arbetslivet, yrkena och arbetets karaktär förändras bland annat på grund av den teknologiska utvecklingen och genom att ekonomin globaliseras. Det blir svårare att förutspå arbetskraven än tidigare. Eleverna ska i den grundläggande utbildningen utveckla allmänna färdigheter som främjar intresset och en positiv attityd gentemot arbete och arbetslivet. Det är viktigt att eleverna får erfarenheter som hjälper dem att inse betydelsen av arbete och företagsamhet och möjligheterna till entreprenörskap samt sitt eget ansvar som medlemmar i en grupp och i samhället. Skolarbetet ska ordnas så att eleverna kan utveckla sin kännedom om arbetslivet, lära sig entreprenörskap samt inse betydelsen av de kunskaper som inhämtas i skolan och på fritiden för den egna karriären.

Eleverna ska få lära sig vad som är utmärkande för näringslivet i närmiljön och vilka de centrala branscherna är. Under den grundläggande utbildningen ska eleverna bekanta sig med arbetslivet och få erfarenheter av att arbeta och av att samarbeta med aktörer utanför skolan. På detta sätt får eleverna träning i sakligt uppförande och samarbetsförmåga som behövs i arbetslivet och upptäcker vikten av goda språkkunskaper och kommunikationsfärdigheter. Förmåga att sysselsätta sig själv, entreprenörskap och färdigheter att uppskatta och hantera risker utvecklas genom olika projekt. I skolan ska eleverna öva sig att arbeta i grupper, med projekt och inom nätverk.

Eleverna ska ges möjlighet att öva sig att arbeta självständigt och tillsammans med andra och att arbeta metodiskt och långsiktigt. När eleverna arbetar tillsammans kan var och en se sitt arbete som en del av helheten. De lär sig också ömsesidighet och att anstränga sig för att nå ett gemensamt mål. I aktiverande undervisningssituationer kan eleverna lära sig att planera arbetsprocesser, ställa upp hypoteser, testa olika alternativ och dra slutsatser. De övar sig att uppskatta tid och se övriga förutsättningar för arbetet och att hitta nya lösningar om situationen förändras. Samtidigt lär sig eleverna förutse eventuella svårigheter i arbetet och att hantera misslyckanden och besvikelser. Eleverna ska uppmuntras att vara uthålliga och slutföra sitt arbete samt att värdesätta arbetet och resultatet av det.

Eleverna ska uppmuntras att förhålla sig öppet till nya möjligheter och att handla flexibelt och kreativt om situationen förändras. De ska lära sig att aktivt ta initiativ och att söka olika alternativ. Eleverna ska få hjälp med att upptäcka yrken som intresserar dem och att välja lämpliga fortsatta studier utgående från sina egna förutsättningar, medvetna om traditionella könsrollers och andra rollmodellens inverkan.

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Den grundläggande förutsättningen för demokrati är att människorna deltar i verksamheten i samhället. För att lära sig att delta och påverka och förhålla sig ansvarsfullt till framtiden krävs övning. Skolan erbjuder trygga ramar för detta. Samtidigt ger den grundläggande utbildningen eleverna en kunskapsgrund för att växa till aktiva medborgare som utövar sina demokratiska rättigheter och friheter på ett ansvarsfullt sätt. Skolan ska stärka varje elevs delaktighet.

Den grundläggande utbildningen ska skapa förutsättningar för eleverna att utveckla intresse för frågor som gäller skolan och samhället. Deras rätt att delta i beslutsfattande enligt sin ålder och utvecklingsnivå ska respekteras i skolan. Eleverna ska delta i planeringen, förverkligandet och utvärderingen av sina studier, det gemensamma skolarbetet och lärmiljön. De ska få kunskaper och erfarenheter av olika sätt att delta och påverka i medborgarsamhället och av gemensamt arbete utanför skolan. Genom att eleverna får ett personligt förhållande till naturen inser de betydelsen av naturskydd. Eleverna får lära sig att bedöma mediernas påverkan i samhället och att använda sig av de möjligheter medierna erbjuder. Genom egna erfarenheter lär sig eleverna att påverka, fatta beslut och ta ansvar. Samtidigt lär de sig att uppfatta betydelsen av regler, överenskommelser och förtroende. Genom att delta i skolan och utanför skolan lär sig eleverna att uttrycka sina åsikter på ett konstruktivt sätt. De lär sig att arbeta tillsammans och får tillfälle att öva sig att förhandla, medla och lösa konflikter samt att förhålla sig kritiskt till olika fenomen. Eleverna ska uppmuntras att reflektera över sina ställningstaganden ur olika perspektiv: likabehandling, jämlikhet, jämställdhet och rättvisa och med tanke på en hållbar livsstil.

Under den grundläggande utbildningen ska eleverna fundera över sambandet mellan det förflutna, nutiden och framtiden samt olika framtidsalternativ. De ska lära sig förstå betydelsen av sina val, levnadssätt och handlingar, inte bara för det egna livet, utan även för den närmaste omgivningen, samhället och naturen. Eleverna ska få färdigheter att utvärdera och förändra både sina egna, skolans och samhällets förfaringsätt och verksamhetsstrukturer så att de bidrar till att bygga en hållbar framtid.

34.6. Läroämnena

34.6.1. Bildkonst

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i bildkonst har som uppdrag att handleda eleverna att genom konsten utforska och uttrycka en kulturellt mångskiftande verklighet. Genom att producera och tolka bilder formas elevernas identitet samtidigt som den kulturella kompetensen och gemenskapen stärks. Undervisningen ska bygga på elevernas egna erfarenheter, fantasi och lust att experimentera. Undervisningen i bildkonst ska utveckla förmågan att förstå konst, omgivningen och annan visuell kultur. Eleverna ska erbjudas olika sätt att bedöma verkligheten och att påverka den. Genom att förstärka kännedomen om kulturarvet stödjer man att traditionerna förmedlas och förnyas. Undervisningen ska stödja eleverna att utveckla kritiskt tänkande och uppmuntra eleverna att påverka den egna livsmiljön och samhället. Undervisningen i bildkonst ska ge eleverna en grund för aktiv medverkan lokalt och globalt.

Det arbetssätt som är karakteristiskt för konsten främjar erfarenhetsbaserat, multisensoriskt och konkret lärande. Eleverna granskar bildkonst och annan visuell kultur ur ett historiskt och kulturellt perspektiv. Undervisningen ska ta upp olika uppfattningar om konstens uppgifter. Eleverna handleds att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt. Undervisningen ska sporra eleven att utveckla multilitteracitet både med hjälp av visuella metoder och andra undersöknings- och framställningssätt. Eleverna ska erbjudas möjligheter att arbeta med mångvetenskapliga lärområden i samarbete med den övriga undervisningen och med aktörer utanför skolan. I undervisningen bekantar man sig med museer och andra kulturobjekt och undersöker möjligheterna att utöva bildkonst som hobby.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1-2 skapas grunden för elevernas personliga förhållande till bildkonst och annan visuell kultur. Samtidig användning av olika sinnen och hela kroppen stödjer utvecklingen av uttrycksförmågan och de estetiska färdigheterna. Eleverna ska handledas att använda sin fantasi, begrepp inom bildkonsten och att uttrycka sig visuellt på olika sätt. Konkreta, lekfulla arbetssätt används i undervisningen. Eleverna uppmuntras till långsiktigt konstnärligt lärande. Förmågan att skapa och tolka bilder tränas också med hjälp av digitala verktyg och webbmiljöer. Eleverna uppmuntras att samarbeta, att dela med sig av sina upplevelser och att ta emot och ge respons på sitt visuella arbete.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i bildkonst i årskurs 1–2

Målet är att erbjuda lärmiljöer och arbetssätt som ger eleverna möjlighet att mångsidigt använda material, tekniker och uttryckssätt och tillämpa dem kreativt. Undervisningssituationerna ska präglas av en atmosfär som uppmuntrar eleverna att aktivt experimentera och öva. Genom pedagogiska lösningar stöds multisensoriska upplevelser, långsiktigt arbete samt ett undersökande och målinriktat konstnärligt lärande. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas individuella behov och eleverna ska ges möjlighet att arbeta på ett ändamålsenligt sätt självständigt och i grupp. Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar lärande och socialt samspel både i skolan och i miljöer utanför skolan. I årskurs 1–2 ska eleverna uppmuntras att experimentera på ett lekfullt sätt, att använda digitala verktyg och att arbeta tvärkonstnärligt. Undervisningen genomförs både i skolan och i olika byggda miljöer, i naturen och i webbmiljöer.

Handledning, differentiering och stöd i bildkonst i årskurs 1–2

Handledning, differentiering och stöd ska ordnas med hänsyn till elevernas sociala, psykiska och motoriska förutsättningar och färdigheter. Lärande i konst kännetecknas av att eleven lär sig både individuellt och tillsammans med andra, vilket stödjer elevens identitetsutveckling, delaktighet och välbefinnande. Elevens individuella behov av handledning ska beaktas i undervisningen. Undervisningen differentieras vid behov genom till exempel val av uttryckssätt, arbetssätt och lärmiljöer. I undervisningssituationerna ska eleverna få utnyttja sina styrkor samt tillämpa olika arbets- och tillvägagångssätt. Lärandet i konst ska utvecklas i en trygg atmosfär, där mångfald accepteras och där eleverna uppmuntras att uttrycka sig och får individuell handledning och stöd. Alternativa pedagogiska metoder kan behövas i synnerhet för att utveckla de motoriska färdigheterna och förmågan att uttrycka iakttagelser och känslor visuellt. Handledning, differentiering och stöd kan ordnas till exempel med hjälp av lekar, spel och multisensoriska upplevelser.

Bedömning av elevens lärande i bildkonst i årskurs 1–2

Bedömningen av lärandet i bildkonst ska vara uppmuntrande och handledande och beakta elevernas individuella framsteg. Bedömningen ska stödja eleven att utveckla sin förmåga att skapa och tolka bilder, kunskapen om konst och övrig visuell kultur, långsiktiga arbetssätt och färdigheter i självbedömning. Responsen ska vara mångsidig och uppmuntra eleverna att uttrycka sina tankar och att värdesätta andras synpunkter. Bedömningen av lärandet ska omfatta alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som definieras i målen för undervisningen.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i bildkonst är följande

- framsteg i förmågan att ställa upp mål för sitt arbete
- framsteg i att pröva olika material och öva olika tekniker
- framsteg i att använda uttryckssätt inom bildkonsten och diskutera om dem
- framsteg i förmågan att diskutera sina egna och andras bilder.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet väljs utgående från elevernas egna bilder och bildkulturer. Eleverna uppmuntras att bekanta sig med varandras bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt i det egna bildarbetet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturens betydelse i elevernas vardag, närmiljö och samverkan.

I2 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet omfattar olika omgivningar, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Omgivningens bildkulturer används som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen koncentrerar man sig på elevernas närmiljö och dess medier.

I3 Konstens världar

Innehållet omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna bekantar sig med bildkonstens värld genom att titta på olika verk, teman och fenomen. Man använder sig av konstverk som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen behandlar man det kulturella mångfald som konstverken och upplevelsen av dem ger.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5
M2	I1, I2, I3	K2, K4, K5, K6
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7
M7	I1, I2, I3	K1, K4, K5, K6
M8	I1, I2, I3	K2, K3, K6, K7
M9	I1, I2, I3	K1, K2, K5, K6
M10	I1, I2, I3	K2, K3, K6, K7
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder

Iaktta former och färger, natur och närmiljö. Skapa egna bilder, t.ex. illustrationer, serier.

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar

Diskutera iakttagelser i närmiljön. Använda olika begrepp. Utveckla fantasin.

M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar genom olika sätt att skapa bilder

Bearbeta iakttagelser på ett personligt och kreativt sätt.

M4 uppmuntra eleven att pröva olika material och tekniker samt träna olika visuella uttryckssätt

Teckna, måla, skapa tredimensionellt, t.ex. arbeta med lera. Arbeta med digitala bilder. Hantera och rengöra arbetsredskap.

M5 uppmuntra eleven till långsiktigt bildskapande arbete, både självständigt och tillsammans med andra

Planera arbetet och se skapandet som en process.

M6 uppmuntra eleven att iaktta hur man kan påverka visuellt genom att studera sina egna och andras bilder

Bekanta sig med illustrationer, t.ex. serier, barnboksillustrationer, reklam, fotografier, filmer och animationer. Påverka visuellt både i det egna klassrummet och i skolmiljön.

M7 handleda eleven att använda begrepp inom bildkonsten och att undersöka olika typer av bilder

Bekanta sig med olika begrepp inom bildkonsten. Bekanta sig med bildanalys.

M8 uppmuntra eleven att känna igen olika konstföremål och annan visuell kultur i näromgivningen

Bekanta sig med konst och visuell kultur i närmiljön, t.ex. trafikmärken och vardagliga föremål. Bekanta sig med media, t.ex. digitala bilder och reklam.

M9 uppmuntra eleven att göra bilder utgående från att granska sin egen omgivning, olika tider och olika kulturer

Bekanta sig med lokala museer och arkitektur i närmiljön. Bekanta sig med konstverk från olika tidsperioder.

M10 handleda eleven att känna igen olika värden i konsten, i sin omgivning och i den övriga visuella kulturen

Diskutera estetiska, ekologiska och etiska värden i bilder.

M11 stödja eleven att beakta det kulturella mångfaldet och hållbar utveckling i sitt bildskapande

Bekanta sig med konst från olika kulturer. Lära sig materialvård och återvinning. Arbeta med naturmaterial och restmaterial.

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet väljs utgående från elevernas egna bilder och bildkulturer. Eleverna uppmuntras att bekanta sig med varandras bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt i det egna bildarbetet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturens betydelse i elevernas vardag, närmiljö och samverkan.

I2 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet omfattar olika omgivningar, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Omgivningens bildkulturer används som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen koncentrerar man sig på elevernas närmiljö och dess medier.

I3 Konstens världar

Innehållet omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna bekantar sig med bildkonstens värld genom att titta på olika verk, teman och fenomen. Man använder sig av konstverk som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen behandlar man det kulturella mångfald som konstverken och upplevelsen av dem ger.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5
M2	I1, I2, I3	K2, K4, K5, K6
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7
M7	I1, I2, I3	K1, K4, K5, K6
M8	I1, I2, I3	K2, K3, K6, K7
M9	I1, I2, I3	K1, K2, K5, K6
M10	I1, I2, I3	K2, K3, K6, K7
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder

Iaktta former och färger, natur och närmiljö. Skapa egna bilder, t.ex. illustrationer, serier och filmer.

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar

Diskutera iakttagelser i närmiljön. Använda olika begrepp. Utveckla fantasin.

M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar genom olika sätt att skapa bilder

Bearbeta sina iakttagelser på ett personligt och kreativt sätt.

M4 uppmuntra eleven att pröva olika material och tekniker samt träna olika visuella uttryckssätt

Teckna, måla, göra collage och skapa tredimensionellt, t.ex. arbeta med lera. Arbeta med digitala bilder. Arbeta med förgrund och bakgrund. Hantera och rengöra redskap. Blanda färger utgående från färgcirkeln.

M5 uppmuntra eleven till långsiktigt bildskapande arbete, både självständigt och tillsammans med andra

Planera arbetet och se skapandet som en process.

M6 uppmuntra eleven att iaktta hur man kan påverka visuellt genom att studera sina egna och andras bilder

Bekanta sig med illustrationer, t.ex. serier, barnboksillustrationer, reklam, fotografier, filmer och animationer. Påverka visuellt både i det egna klassrummet och i skolmiljön.

M7 handleda eleven att använda begrepp inom bildkonsten och att undersöka olika typer av bilder

Bekanta sig med olika begrepp inom bildkonsten. Bekanta sig med bildanalys.

M8 uppmuntra eleven att känna igen olika konstföremål och annan visuell kultur i näromgivningen

Bekanta sig med konst och visuell kultur i närmiljön, t.ex. trafikmärken, gatukonst och vardagliga föremål. Bekanta sig med media, t.ex. digitala bilder och reklam.

M9 uppmuntra eleven att göra bilder utgående från att granska sin egen omgivning, olika tider och olika kulturer

Bekanta sig med lokala museer och arkitektur i närmiljön. Bekanta sig med konstverk från olika tidsperioder.

M10 handleda eleven att känna igen olika värden i konsten, i sin omgivning och i den övriga visuella kulturen

Diskutera estetiska, ekologiska och etiska värden i bilder.

M11 stödja eleven att beakta det kulturella mångfaldet och hållbar utveckling i sitt bildskapande

Bekanta sig med konst från olika kulturer. Lära sig materialvård och återvinning. Jobba med naturmaterial och restmaterial.

34.6.2. Det andra inhemska språket

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Undervisningen i det andra inhemska språket är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska språkmiljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Studierna i det andra inhemska språket ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska också ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med finskspråkiga elever och grupper. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna ska uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Finska, A-lärokurs

Lärokursens uppdrag i årskurs 1-2

Mål för undervisningen i A-lärokursen i finska i årskurs 1–2

Studierna i det första främmande språket eller det andra inhemska språket inleds oftast i årskurs 3. Undervisningen i A-lärokursen kan dock påbörjas redan före årskurs 3. I det fallet följs grunderna för läroplanen för A-lärokursen med hänsyn till elevernas ålder.

Redan innan undervisningen i A-lärokursen inleds kan eleverna preliminärt stifta bekantskap med finska, i första hand genom hörförståelse. Sådan verksamhet kallas ofta för språkdusch. Eleverna lär sig grunderna i språket samtidigt som de sjunger, leker, spelar och rör på sig. Innehållet väljs tillsammans med eleverna utifrån elevernas intressen. Undervisningen kan genomföras i samband med andra lektioner, som en del av den helhetsskapande undervisningen och de mångvetenskapliga lärområdena eller under särskilda lektioner eller undervisningspass. Språkdusch kan också ordnas i högre årskurser.

Handledning och stöd

Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs

Lärokursens uppdrag i årskurs 1-2

Mål för undervisningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 1-2

Studierna i det första främmande språket eller det andra inhemska språket inleds oftast i årskurs 3. Undervisningen i den modersmålsinriktade lärokursen kan dock påbörjas redan före årskurs 3. I det fallet följs grunderna för läroplanen för den modersmålsinriktade lärokursen med hänsyn till elevernas ålder.

Redan innan undervisningen i den modersmålsinriktade lärokursen inleds i åk 3 kan eleverna stifta bekantskap med finska texter av olika slag. Eleverna utvecklar sitt språk och sitt kunnande i finska samtidigt som de sjunger, leker, spelar och rör på sig. Innehållet väljs tillsammans med eleverna utifrån deras intressen. Undervisningen kan genomföras i samband med andra lektioner, som en del av den helhetsskapande undervisningen och de mångvetenskapliga lärområdena eller under särskilda lektioner eller undervisningspass. I den modersmålsinriktade lärokursen ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språkets och den finska kulturens särdrag.

34.6.3. Elevhandledning

Läroämnets uppdrag

Elevhandledningen har en central betydelse ur såväl elevernas och skolans som ur samhällets perspektiv. Handledningsverksamheten ska bilda en sammanhängande helhet som fortgår under hela den grundläggande utbildningen och vidare under studierna efter den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska främja att eleverna lyckas i skolarbetet, att studierna löper smidigt och att eleverna uppnår goda studieresultat.

Elevhandledningens uppdrag är att främja elevernas fostran och utveckling så att de kan vidareutveckla sina studievanor och sina sociala färdigheter och tillägna sig kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Elevhandledningen ska stödja eleverna att fatta beslut och att göra val gällande vardagslivet, studierna, fortsatta studier och framtiden utgående från sina egna förutsättningar, sina värderingar, sitt utgångsläge och sina intressen. Med hjälp av elevhandledningen lär sig eleverna att bli medvetna om sina möjligheter att påverka planeringen och besluten i sitt eget liv. Eleverna ska uppmuntras att fundera över och ifrågasätta sina förhandsuppfattningar om utbildning och yrken och att göra sina val utan könsbundna rollmodeller. Elevhandledningen ska genomföras i samarbete med vårdnadshavarna.

Strukturen, verksamhetssätten, arbets- och ansvarsfördelningen inom elevhandledningen samt de yrkesövergripande nätverk som behövs för att uppnå målen för elevhandledningen ska beskrivas i skolans handledningsplan. I planen ska även samarbetet mellan hem och skola gällande handledning beskrivas, likaså skolans samarbete med arbetslivet och arrangemang i

anslutning till praktisk arbetslivsorientering. Det är viktigt att systematiskt utvärdera hur målen i handledningsplanen nås. För att elevernas studier ska fortlöpa smidigt vid etappmålen inom den grundläggande utbildningen och vid övergången till fortsatta studier är det viktigt med samarbete mellan lärarna och studiehandledarna och att man vid behov samarbetar med andra yrkeskategorier. Lärarna ska i sitt arbete använda aktuell information om fortsatta studier, arbetsliv och arbetsuppgifter samt förändringar i dessa.

Elevhandledningen fungerar som en länk mellan skolan, samhället och arbetslivet. Elevhandledningen ska främja rättvisa, likvärdighet, jämlikhet och delaktighet samt förebygga marginalisering från utbildning och arbetsliv. De kunskaper och färdigheter som utvecklas inom elevhandledningen bidrar för sin del till att trygga tillgången på kompetent arbetskraft och till att efterfrågan och utbud på kunnande sammanfaller i det framtida arbetslivet.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 genomförs elevhandledningen som en integrerad del av den övriga undervisningen och skolans verksamhet. Klassläraren ansvarar tillsammans med de övriga lärarna för elevhandledningen. Handledningen ska främja utvecklingen av elevernas studievanor och -färdigheter samt stödja eleverna att gradvis börja ta ansvar för skolarbetet, sina egna uppgifter och sin egendom. Eleverna ska få handledning i att ställa upp individuella mål samt uppmuntrande och vägledande respons på hur målen nåts på ett sådant sätt att förmågan att lära sig stärks. Med tanke på målen för elevhandledningen är det viktigt att välja sådana arbetsätt och ge respons på ett sådant sätt att eleverna kan bilda sig en positiv uppfattning om sig själva som elever och som medlemmar i gruppen. Eleverna ska handledas till att utveckla sina sociala färdigheter och sin förmåga att arbeta i grupp. De uppmuntras även till aktiv delaktighet i sin närmiljö.

Med hjälp av elevhandledningen läggs grunden för samarbetet mellan hem och skola i ett tidigt skede av den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska stödja eleverna och vårdnadshavarna att göra de första valen gällande utbildning och hjälpa dem att förstå valens betydelse för framtida studier. Eleverna bekantar sig med olika yrken och med arbetslivet utgående från de yrken som finns representerade i skolan och i deras närmaste omgivning.

34.6.4. Främmande språk

Tyska, A-lärokurs

Mål för undervisningen i A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 1-2

Studierna i det första främmande språket eller det andra inhemska språket inleds oftast i årskurs 3. Undervisningen i A-lärokursen kan dock påbörjas redan före årskurs 3. I det fallet följs grunderna för läroplanen för A-lärokursen med hänsyn till elevernas ålder.

Redan innan undervisningen i A-lärokursen inleds kan eleverna preliminärt stifta bekantskap med olika språk, till exempel engelska, samiska eller annat främmande språk. Sådan verksamhet kallas för språkdusch. Eleverna lär sig grunderna i språket eller språken samtidigt som de sjunger, leker, spelar och rör på sig. Innehållet väljs tillsammans med eleverna utifrån elevernas intressen. Undervisningen kan genomföras i samband med andra lektioner, som en del av den helhetsskapande undervisningen och de mångvetenskapliga lärområdena eller under särskilda lektioner eller undervisningspass. Språkdusch kan också ordnas i högre årskurser.

Engelska, A-lärokurs

Mål för undervisningen i A-lärokursen i engelska i årskurs 1–2

Studierna i det första främmande språket eller det andra inhemska språket inleds oftast i årskurs 3. Undervisningen i A-lärokursen kan dock påbörjas redan före årskurs 3. I det fallet följs grunderna för läroplanen för A-lärokursen med hänsyn till elevernas ålder.

Redan innan undervisningen i A-lärokursen inleds kan eleverna preliminärt stifta bekantskap med olika språk, till exempel engelska, samiska eller annat främmande språk. Sådan verksamhet kallas för språkdusch. Eleverna lär sig grunderna i språket eller språken samtidigt som de sjunger, leker, spelar och rör på sig. Innehållet väljs tillsammans med eleverna utifrån elevernas intressen. Undervisningen kan genomföras i samband med andra lektioner, som en del av den helhetsskapande undervisningen och de mångvetenskapliga lärområdena eller under särskilda lektioner eller undervisningspass. Språkdusch kan också ordnas i högre årskurser.

34.6.5. Gymnastik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i gymnastikundervisningen är att påverka elevernas välbefinnande genom att stödja den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och en positiv inställning till den egna kroppen. Det är viktigt att de enskilda lektionerna i gymnastik ger eleverna positiva upplevelser och stödjer en aktiv livsstil. I gymnastiken betonas kroppsuppfattning, fysisk aktivitet och samarbete. Gymnastiken ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt stödja kulturell mångfald. Undervisningen ska vara trygg och utgå från de möjligheter som olika årstider och de lokala förhållandena erbjuder. Skolans lokaler, idrottsplatser i närmiljön och naturen ska utnyttjas mångsidigt i undervisningen. Eleverna ska handledas att främja ett tryggt och etiskt hållbart arbetssätt och inlärningsklimat.

I gymnastiken får eleverna lära sig att röra på sig och samtidigt utvecklas de genom att röra på sig. Att lära sig att röra på sig innebär fysisk aktivitet enligt elevernas ålder och utvecklingsnivå, träning av motoriska basfärdigheter och fysiska egenskaper. Eleverna ska få kunskaper och färdigheter för olika slags gymnastiksituationer. Att utvecklas genom att röra på sig innebär att man lär sig att respektera andra, att vara ansvarsfull, att utveckla sig själv långsiktigt, att identifiera och reglera känslor samt att utveckla en positiv självbild. Gymnastiken ska ge eleverna möjlighet att känna glädje, uttrycka sig med kroppen, delta, vara social, koppla av, tävla och kämpa på ett lekfullt sätt och att hjälpa andra. Eleverna ska också få beredskap att främja sin hälsa.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

"Vi leker och rör på oss tillsammans."

I årskurserna 1–2 ligger tyngdpunkten i undervisningen på att tillägna sig sensomotoriska färdigheter och grundläggande motoriska färdigheter, att göra saker tillsammans och att utveckla sociala färdigheter och stärka de positiva upplevelserna av gymnastik. Undervisningen ska hjälpa eleverna att möta emotionellt varierande situationer. Elevernas fantasi och idéer ska utnyttjas i undervisningen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i gymnastik i årskurs 1–2

Gymnastikens uppdrag och mål genomförs genom trygg och mångsidig undervisning i olika lärmiljöer inomhus och utomhus med betoning på elevernas delaktighet. I undervisningen beaktas på ett ändamålsenligt sätt årstiderna, de lokala förhållandena samt de möjligheter som skolan och omgivningen erbjuder. I undervisningen betonas arbetssätt som främjar fysisk aktivitet och gemenskap och ger möjlighet till uppmuntrande växelverkan och att hjälpa andra samt att

verksamheten är trygg både psykiskt och fysiskt. Det är viktigt att främja säkert trafikbeteende när man förflyttar sig till idrottsplatser utanför skolan.

Handledning, differentiering och stöd i gymnastik i årskurs 1–2

En uppmuntrande och accepterande atmosfär är en förutsättning för att målen för gymnastikundervisningen ska nås. Undervisningen ska ge alla elever möjlighet att lyckas och att delta samt stödja en tillräcklig funktionsförmåga med tanke på välbefinnandet. Det är viktigt att beakta elevernas individualitet, att arbetsklimatet är tryggt och att undervisningsarrangemangen och kommunikationen i undervisningen är tydliga. Upplevelsen av att kunna och den sociala samhörigheten stöds genom elevorienterade och engagerande arbetssätt, lämpliga uppgifter och uppmuntrande respons. I årskurs 1–2 är det viktigt att upptäcka sådana motoriska svårigheter som kan ha samband med andra inlärningsvårigheter.

Bedömning av elevens lärande i gymnastik i årskurs 1–2

Bedömningen av lärandet ska stödja eleverna att röra på sig med hjälp av gymnastik. Syftet är med andra ord att stödja utvecklingen av den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Bedömningen ska grunda sig på mångsidig information om elevernas lärande, arbetssätt och framsteg.

I bedömningen ska man sträva efter att fästa vikt vid elevernas individuella styrkor och utvecklingsbehov och stödja dem. Elevens hälsotillstånd och specialbehov ska beaktas i gymnastikundervisningen och bedömningen. Bedömningen görs utgående från observation av elevernas aktivitet och arbete och genom att eleverna handleds i självbedömning.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i gymnastik är följande

- framsteg i förmågan att finna lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer
- framsteg i de grundläggande motoriska färdigheterna och träningen av dem
- framsteg i förmågan att agera tryggt och aktivt i överenskomna uppgifter
- framsteg i förmågan att arbeta självständigt och tillsammans med andra.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik innehåller mycket fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs lekar, uppgifter och idrottsformer där eleverna får träna sin balans- och rörelseförmåga (t.ex. att klättra, springa och hoppa) och sin förmåga att hantera redskap (t.ex. utföra uppgifter med olika redskap och spela boll) och i olika lärmiljöer (t.ex. i en sal, i naturen, på snö och is). Kroppskontrollen främjas genom olika uppgifter (t.ex. gymnastik- och musiklekar), där eleverna övar sig att uppfatta sin kropp, att uttrycka sig och att röra sig i takt till en rytm.

Eleverna får genom mångsidiga och trygga uppgifter lära sig att röra sig inomhus och utomhus under olika årstider och i olika lärmiljöer. Vattenvaneövningar och simning ingår i gymnastikundervisningen.

I2 Social funktionsförmåga

Gymnastikundervisningen omfattar enkla motionslekar med regler, uppgifter och spel där eleverna samarbetar och får erfarenhet av att hjälpa varandra.

I3 Psykisk funktionsförmåga

I undervisningen väljs roliga och uppfriskande lekar och uppgifter där eleverna får uppleva att de lyckas samt med stöd av läraren möta emotionellt varierande situationer, t.ex. situationer som uppstår under lek, tävlingar eller spel.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3, K6, K7
M7	I2	K2, K3, K6, K7
M8	I2	K2, K6, K7
M9	I3	K1, K2, K3
M10	I3	K1, K2

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig och att självständigt och tillsammans med andra pröva nya, olika gymnastikuppgifter samt våga uttrycka sig själv genom gymnastiken

Vi fokuserar på varierande aktiviteter (lekar, bollspel, gymnastik samt övningar med och utan redskap).

M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Eleven tränar sina sensomotoriska färdigheter genom att forma olika mönster med hjälp av den egna kroppen och genom att röra på sig. Genom lekar övar eleven att löpa och röra sig i sicksack.

M3 stärka de grundläggande motoriska färdigheterna (balans- och rörelseförmåga, förmåga att hantera redskap), så att eleven lär sig att anpassa dem i olika lärmiljöer, i olika situationer och under olika årstider

Eleven tränar sin balans- och rörelseförmåga t.ex. genom balansövningar på olika redskap eller i naturen. Hinderbanor samt olika löp- och tafattlekar utgör en del av balansträningen. Eleven tränar också balans- och rörelseförmåga genom att åka skridsko och skida.

M4 lära eleven att röra sig tryggt i olika miljöer, med olika redskap och på olika ställningar

Eleven tränar sin förmåga att tryggt hantera redskap i samband med lekar och spel, t.ex. genom att rulla, studsa, kasta, fånga, sparka och slå bollen med handen eller med en racket.

M5 vänja eleven vid att röra sig i vatten och träna grundläggande simkunnighet

Eleven befäster vattenvanan genom rörliga lekar i vatten.

M6 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna

I Grankulla säkerställs att undervisningen sker i en trygg miljö genom tydliga regler och förhållningssätt.

M7 vägleda eleven att reglera sina handlingar och känslouttryck i sociala situationer i gymnastiken

Eleven lär sig att reglera handlingar och känslouttryck i gymnastiken med hjälp av olika spel och lekar. Eleven övar sig att behärska sina känslor vid både vinster och förluster, individuellt och i grupp. Rent spel betonas.

M8 stödja samarbetsfärdigheterna, t.ex. att följa gemensamt överenskomna regler genom att vägleda eleven att ta ansvar för att gemensamma spel och lekar lyckas

Samarbete betonas i lekar och spel. Eleven tränar att följa gemensamma regler för att spel och lekar ska fungera.

M9 stödja eleven att stärka sin positiva självbild och sin förmåga att arbeta självständigt och att uttrycka sig på olika sätt

Elevens självbild stärks genom nivåanpassade övningar.

M10 se till att eleven får positiva upplevelser av gymnastik och uppmuntra eleven att testa gränserna för sin förmåga

Eleven får positiva upplevelser och beröm genom övningar med lämplig svårighetsgrad.

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik innehåller mycket fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs lekar, uppgifter och idrottsformer där eleverna får träna sin balans- och rörelseförmåga (t.ex. att klättra, springa och hoppa) och sin förmåga att hantera redskap (t.ex. utföra uppgifter med olika redskap och spela boll) och i olika lärmiljöer (t.ex. i en sal, i naturen, på snö och is).

Kroppskontrollen främjas genom olika uppgifter (t.ex. gymnastik- och musiklekar), där eleverna övar sig att uppfatta sin kropp, att uttrycka sig och att röra sig i takt till en rytm.

Eleverna får genom mångsidiga och trygga uppgifter lära sig att röra sig inomhus och utomhus under olika årstider och i olika lärmiljöer. Vattenvaneövningar och simning ingår i gymnastikundervisningen.

I2 Social funktionsförmåga

Gymnastikundervisningen omfattar enkla motionslekar med regler, uppgifter och spel där eleverna samarbetar och får erfarenhet av att hjälpa varandra.

I3 Psykisk funktionsförmåga

I undervisningen väljs roliga och uppfriskande lekar och uppgifter där eleverna får uppleva att de lyckas samt med stöd av läraren möta emotionellt varierande situationer, t.ex. situationer som uppstår under lek, tävling eller spel.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3, K6, K7
M7	I2	K2, K3, K6, K7
M8	I2	K2, K6, K7
M9	I3	K1, K2, K3
M10	I3	K1, K2

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig och att självständigt och tillsammans med andra pröva nya, olika gymnastikuppgifter samt våga uttrycka sig själv genom gymnastiken

I Grankulla fokuserar vi på varierande aktiviteter (lekar, bollspel, gymnastik och övningar med och utan redskap).

M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Eleven tränar sina sensomotoriska färdigheter genom att forma olika mönster med hjälp av den egna kroppen och genom att röra på sig. Genom lekar övar eleven att löpa och röra sig i sicksack.

M3 stärka de grundläggande motoriska färdigheterna (balans- och rörelseförmåga, förmåga att hantera redskap), så att eleven lär sig att anpassa dem i olika lärmiljöer, i olika situationer och under olika årstider

Eleverna tränar sin balans- och rörelseförmåga t.ex. genom balansövningar på olika redskap eller i naturen. Hinderbanor samt olika löp- och tafattlekar utgör en del av balansträningen. Eleven tränar också balans- och rörelseförmåga genom att åka skridsko och skida.

M4 lära eleven att röra sig tryggt i olika miljöer, med olika redskap och på olika ställningar

Eleverna tränar sin förmåga att tryggt hantera redskap i samband med lekar och spel. T.ex genom att rulla, studsa, kasta, fånga, sparka och slå bollen med handen eller med en racket.

M5 vänja eleven vid att röra sig i vatten och träna grundläggande simkunnighet

Eleverna befäster vattenvanan genom rörliga lekar i vatten.

M6 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna

I Grankulla säkerställs att undervisningen sker i en trygg miljö genom tydliga regler och förhållningssätt.

M7 vägleda eleven att reglera sina handlingar och känslouttryck i sociala situationer i gymnastiken

Eleven lär sig att reglera handlingar och känslouttryck i gymnastiken med hjälp av olika spel och lekar. Eleven övar sig att behärska sina känslor vid både vinster och förluster, individuellt och i grupp. Rent spel betonas.

M8 stödja samarbetsfärdigheterna, t.ex. att följa gemensamt överenskomna regler genom att vägleda eleven att ta ansvar för att gemensamma spel och lekar lyckas

Samarbete betonas i spel och lekar, för att stödja samarbetsfärdigheterna. Eleverna tränar på att följa gemensamma regler för att spel och lekar ska fungera.

M9 stödja eleven att stärka sin positiva självbild och sin förmåga att arbeta självständigt och att uttrycka sig på olika sätt

Elevernas självbild stärks genom nivåanpassade övningar.

M10 se till att eleven får positiva upplevelser av gymnastik och uppmuntra eleven att testa gränserna för sin förmåga

Eleven får positiva upplevelser och beröm genom övningar med lämplig svårighetsgrad.

34.6.6. Livsåskådningskunskap

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för undervisningen i livsåskådningskunskap är att främja elevernas förmåga att sträva efter det goda livet. I livsåskådningskunskapen ses människorna som aktörer som förnyar och skapar sin kultur och som upplever och skapar mening tillsammans och i samverkan med omvärlden. Livsåskådningar, mänskliga sedvanor och deras innebörd anses vara resultat av växelverkan mellan individer, samhällen och kulturarv. I livsåskådningskunskapen betonas människans förmåga att aktivt påverka sina egna tankar och handlingar. Detta gäller även elevernas studier och lärande. Därför är det viktigt att undervisningen och studierna anpassas efter elevernas tanke- och upplevelsevärld.

Undervisningen i livsåskådningskunskap har som uppdrag att utveckla elevernas förmåga att växa till självständiga, toleranta, ansvarsfulla och omdömesgilla medlemmar i sitt samhälle. Målet är ett fullständigt demokratiskt medborgarskap i en allt mer global och snabbt föränderlig värld. Det förutsätter att undervisningen i livsåskådningskunskap mångsidigt ökar den åskådningsmässiga och kulturella allmänbildningen, utvecklar förmågan att tänka, förmågan att handla etiskt och kritiskt och att lära sig. Att tänka kritiskt innebär inom livsåskådningskunskap att söka orsaker, se sammanhang, ha känsla för situationer och att kunna ändra sitt förhållningssätt. Hit hör också en öppen och reflekterande attityd.

Livsåskådningskunskapen ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens, i synnerhet förmågan att tänka och lära sig, kulturell och kommunikativ kompetens, vardagskompetens och förmågan att delta, påverka och ta ansvar.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 ska tyngdpunkten i undervisningen i livsåskådningskunskap ligga på att utveckla elevernas samarbets- och kommunikationsförmåga, uttrycksförmåga samt tänkande och lärande. Genom att vara lyhörd för och respektera elevens tankar och erfarenheter hjälper man eleven att utveckla en sund självkänsla och en positiv självbild.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Vid valet av arbetssätt är det med tanke på läroämnets mål viktigt att skapa en trygg och öppen psykisk och social lärmiljö, där eleven upplever att hen blir hörd och respekterad. Eleven ska uppmuntras till självstyrt lärande. Den fysiska lärmiljön utvecklas så att den tar hänsyn till olika sätt att arbeta och lära sig och går lätt att förändra. De gemensamma, lärarledda undersökande diskussionerna berikas med konkreta aktiviteter, sagor, berättelser, lekar, musik, bildkonst och drama. Digitaliseringen av barnens livsmiljö ska beaktas i arbetet.

Handledning, differentiering och stöd i livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Med tanke på läroämnets mål är det centralt att handledningen och stödet stärker elevens självförtroende och känsla av delaktighet. Läroämnet livsåskådningskunskap ska stödja elevens välbefinnande, utveckling och lärande genom att erbjuda möjligheter och begreppsliga redskap att undersöka, strukturera och skapa en egen livsåskådningsidentitet tillsammans med andra. Handledning och stöd behövs särskilt för att utveckla kommunikations- och tankeförmågan. Elevernas individuella behov av stöd ska beaktas vid valet av arbetssätt.

Bedömning av elevens lärande i livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Bedömningen av lärande ska vara handledande och uppmuntrande. Mångsidig respons ges i samband med arbetet och gemensamma diskussioner. Bedömningen ska stödja och stärka

elevernas delaktighet och självförtroende. Responsen ska utveckla elevernas samarbetsförmåga och uppmuntra dem att uttrycka sina tankar. Eleverna ska i undervisningen ges utrymme och uppmuntras att ifrågasätta och ställa frågor samt att motivera sina åsikter och lyssna på andras synpunkter. Mångsidiga arbetssätt ger eleverna möjligheter att visa och själva ge akt på sina framsteg och kunskaper.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i livsåskådningskunskap är följande

- framsteg i att känna igen och namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö
- framsteg i förmågan att arbeta i grupp
- framsteg i förmågan att uttrycka tankar och att lyssna på andra.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Att växa till ett gott liv

Eleverna tränar samtalsfärdigheter genom att lära sig lyssna på andra med respekt och genom att öva att uttrycka sig tydligt. De reflekterar tillsammans över betydelsen av gott handlande, rätt och fel och att skilja mellan dem samt på människans godhet. Tillsammans undersöker man vad vänskap innefattar och betyder i barns liv.

I2 Olika sätt att leva

Eleverna reflekterar över frågan "Vem är jag?" och olika sätt att leva och tänka. Tillsammans undersöker man olika livsstilar, särskilt sådana som anknyter till elevens egen hem- och kulturbakgrund.

I3 Grunderna för ett gemensamt liv

Eleverna fördjupar sig i grunderna för att leva tillsammans genom att undersöka till exempel betydelsen av regler, förtroende, ärlighet och uppriktighet i olika vardagliga situationer och miljöer i sitt liv. De stiftar inledningsvis bekantskap med barnets rättigheter och barnets ställning i olika samhällen.

I4 Naturen och en hållbar framtid

Eleverna undersöker olika levnadssätt i världen och reflekterar samtidigt över livets förgänglighet. Tillsammans fördjupar man sig i berättelser om världens uppkomst. Eleverna undersöker sin egen närmiljö och granskar hur de egna valen och handlingarna påverkar miljön. Eleverna försöker hitta betydelsefulla upplevelser som hör samman med naturen.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K4
M2	I2	K1, K2, K7
M3	I1	K1, K2, K7
M4	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K7
M5	I1, I2, I3, I4	K1, K3, K4
M6	I1, I2, I3, I4	K1, K3, K7
M7	I2	K2, K4
M8	I1, I2, I3, I4	K2, K3, K7
M9	I4	K3, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att lyssna på andra elevers åsikter och tankar

M2 uppmuntra eleven att uttrycka sina egna tankar och känslor på olika sätt

M3 vägleda eleven att värdesätta sina egna och andras tankar

M4 främja elevens förmåga att ställa frågor och framföra motiverade argument

M5 vägleda eleven att uppfatta orsak och verkan samt etiska aspekter i vardagliga situationer

M6 uppmuntra eleven att reflektera över skillnaden mellan rätt och fel samt godhet

M7 handleda eleven att lära känna seder och bruk i närmiljön

M8 handleda eleven att förstå grundläggande faktorer för att människor ska kunna leva tillsammans

M9 vägleda eleven att respektera och uppskatta naturen och sin närmiljö

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Att växa till ett gott liv

Eleverna tränar samtalsfärdigheter genom att lära sig lyssna på andra med respekt och genom att öva att uttrycka sig tydligt. De reflekterar tillsammans över betydelsen av gott handlande, rätt och fel och att skilja mellan dem samt på människans godhet. Tillsammans undersöker man vad vänskap innefattar och betyder i barns liv.

I2 Olika sätt att leva

Eleverna reflekterar över frågan "Vem är jag?" och olika sätt att leva och tänka. Tillsammans undersöker man olika livsstilar, särskilt sådana som anknyter till elevens egen hem- och kulturbakgrund.

I3 Grunderna för ett gemensamt liv

Eleverna fördjupar sig i grunderna för att leva tillsammans genom att undersöka till exempel betydelsen av regler, förtroende, ärlighet och uppriktighet i olika vardagliga situationer och miljöer i sitt liv. De stiftar inledningsvis bekantskap med barnets rättigheter och barnets ställning i olika samhällen.

I4 Naturen och en hållbar framtid

Eleverna undersöker olika levnadssätt i världen och reflekterar samtidigt över livets förgänglighet. Tillsammans fördjupar man sig i berättelser om världens uppkomst. Eleverna undersöker sin egen närmiljö och granskar hur de egna valen och handlingarna påverkar miljön. Eleverna försöker hitta betydelsefulla upplevelser som hör samman med naturen.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K4
M2	I2	K1, K2, K7
M3	I1	K1, K2, K7
M4	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K7
M5	I1, I2, I3, I4	K1, K3, K4
M6	I1, I2, I3, I4	K1, K3, K7
M7	I2	K2, K4
M8	I1, I2, I3, I4	K2, K3, K7
M9	I4	K3, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att lyssna på andra elevers åsikter och tankar

M2 uppmuntra eleven att uttrycka sina egna tankar och känslor på olika sätt

M3 vägleda eleven att värdesätta sina egna och andras tankar

M4 främja elevens förmåga att ställa frågor och framföra motiverade argument

M5 vägleda eleven att uppfatta orsak och verkan samt etiska aspekter i vardagliga situationer

M6 uppmuntra eleven att reflektera över skillnaden mellan rätt och fel samt godhet

M7 handleda eleven att lära känna seder och bruk i närmiljön

M8 handleda eleven att förstå grundläggande faktorer för att människor ska kunna leva tillsammans

M9 vägleda eleven att respektera och uppskatta naturen och sin närmiljö

34.6.7. Matematik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i matematik är att utveckla ett logiskt, exakt och kreativt matematisk tänkande hos eleverna. Undervisningen ska lägga grund för förståelsen av matematiska begrepp och strukturer samt utveckla elevernas förmåga att behandla information och lösa problem. På grund av matematikens kumulativa natur ska undervisningen framskrida systematiskt. Konkreta och laborativa inslag är centrala i undervisningen och studierna i matematik. Lärandet stöds med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

Undervisningen i matematik ska stödja eleverna att utveckla en positiv attityd till matematik och en positiv bild av sig själva som elever i matematik. Den ska också utveckla elevernas förmåga att kommunicera, interagera och samarbeta. Undervisningen i matematik ska vara målinriktad och långsiktig och stödja eleverna att själva ta ansvar för sitt lärande.

Undervisningen ska handleda eleverna att förstå nyttan av matematik i sitt eget liv och i ett bredare samhällsperspektiv. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att använda och tillämpa matematik på ett mångsidigt sätt.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 ska eleverna i undervisningen i matematik erbjudas mångsidiga upplevelser för att tillägna sig matematiska begrepp och strukturer. Olika sinnen ska utnyttjas i undervisningen. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att uttrycka matematiska tankar med konkreta hjälpmedel, muntligt, skriftligt och genom att rita och tolka bilder. Undervisningen i matematik ska lägga en stabil grund för förståelse av talbegreppet och tiosystemet samt för räknefärdigheter.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i matematik i årskurs 1-2

Undervisningen ska utgå från bekanta ämnen och problem som intresserar eleverna. Målet är att skapa en lärmiljö där eleverna studerar matematik aktivt och med olika hjälpmedel. Varierande arbetssätt används i undervisningen. Eleverna får vänja sig vid att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Pedagogiskt ledda lekar och spel är ett viktigt arbetssätt. Digitala verktyg används i undervisningen och studierna.

Handledning, differentiering och stöd i matematik i årskurs 1-2

Vid skolstarten ska man klargöra vad eleverna redan kan och vilka skillnader det finns i deras kunskaper. Eftersom matematik är ett kumulativt läroämne, är det nödvändigt att behärska grundläggande matematiska begrepp och färdigheter för att kunna lära sig nya saker. Eleverna ska erbjudas stöd både för att komplettera bristfälliga kunskaper och färdigheter och för att tillägna sig nytt innehåll. Man ska reservera tillräckligt mycket tid och stödja lärandet systematiskt för att utveckla matematiklärandet och elevernas förmåga att ta till sig ny kunskap. Utvecklingen av elevernas kunskaper och färdigheter i matematik ska följas upp kontinuerligt. Stödet ska ge dem möjlighet att utveckla sina färdigheter och samtidigt känna glädje över att lära sig och att kunna. Eleverna ska erbjudas lämpliga hjälpmedel som stöd för lärandet samt möjligheter att själva komma till insikt och förstå. Eleverna ska ges möjlighet att öva tillräckligt.

Elever som behöver mera utmaningar ska erbjudas möjlighet att fördjupa förståelsen för innehållet i årskurserna 1–2. Uppgifterna kan till exempel omfatta egenskaperna hos naturliga tal, olika talföljder, geometri, kreativ problemlösning och mera krävande tillämpningar av grundläggande räkneoperationer.

Bedömning av elevens lärande i matematik i årskurs 1-2

Under läsåret är den huvudsakliga uppgiften för bedömningen av lärandet att stödja och främja elevernas matematiska tänkande och kunskapsutveckling inom alla målområden. Bedömningen av matematiklärandet och responsen ska vara uppmuntrande. Eleverna ska spöras att utnyttja sina styrkor och att träna de färdigheter som behöver utvecklas. Eleverna handleds att själva iakttä hur deras eget lärande framskrider.

Elevernas kunskapsnivå och förståelse av matematik kan utredas med hjälp av samtal, konkreta hjälpmedel, figurer eller skriftliga alster. De ska ha möjlighet att visa sina framsteg på olika sätt. Det är viktigt att vid sidan av korrekta lösningar även beakta på vilket sätt och hur obehindrat eleven räknar.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i matematik är följande

- framsteg i förståelsen av talbegreppet och talföljder
- framsteg i förståelsen av tiosystemet
- framsteg i hur obehindrat eleven räknar
- framsteg i förmågan att klassificera kroppar och figurer
- framsteg i förmågan att använda matematik vid problemlösning.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande

Eleverna erbjuds möjligheter att finna likheter, skillnader och mönster. De jämför, klassificerar och ordnar samt observerar samband mellan orsak och verkan. De övar sig att se matematiska situationer ur olika perspektiv. Eleverna får kunskap om programmeringens grunder genom att skapa stegvisa instruktioner som också testas.

I2 Tal och räkneoperationer

I räkneoperationerna används naturliga tal. Målet är att eleverna behärskar sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning. Eleverna breddar sin förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal. Förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal övas. Eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna tal, multiplar och halvering samt lär sig uppdelningarna av talen 1–10.

Eleverna handleds att använda tal på ett ändamålsenligt sätt i olika situationer: uttrycka antal, ordningsföljd och mätresultat samt använda talen i räkneoperationer.

Eleverna utforskar principen för tiosystemet med hjälp av konkreta modeller.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas först inom talområdet 0–20 och sedan inom talområdet 0–100. Man övar olika huvudräkningsstrategier för att utveckla elevernas räknefärdigheter. Addition och subtraktion konkretiseras med hjälp av tillämpningar i olika situationer. Eleverna lär sig att utnyttja principerna för kommutativitet och associativitet i addition.

Eleverna handleds med hjälp av konkreta exempel att förstå begreppet multiplikation och lär sig multiplikationstabellerna för talen 1–5 och 10. Grunden för förståelse av division och sambandet mellan multiplikation och division läggs. Man utnyttjar kommutativitet vid multiplikation och introduceras i associativitet vid multiplikation.

Grunden för begreppet bråk läggs genom att dela det hela i lika stora delar.

I3 Geometri och mätning

Elevernas förmåga att uppfatta den tredimensionella omgivningen och plangeometrin i den utvecklas. Eleverna övar sig att använda riktning- och lägesbegrepp.

Kroppar och plana figurer studeras tillsammans. Eleverna övar sig att känna igen, bygga och rita. De handleds att hitta och nämna egenskaper som också utgör grund för klassificering av kroppar och plana figurer.

Eleverna övar och handleds att inse mätningens principer. Man behandlar storheterna längd, massa, volym och tid och övar sig att använda motsvarande måttenheter. De centrala måttenheterna är meter och centimeter, kilogram och gram samt liter och deciliter. Eleverna övar klockslag och tidsenheter.

I4 Informationsbehandling och statistik

Eleverna lär sig samla och registrera information om intressanta ämnesområden. De utarbetar och tolkar enkla tabeller och stapeldiagram.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4	K4
M3	I1, I2, I3, I4	K2, K4, K5
M4	I1, I2, I3, I4	K1, K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4	K1, K4
M6	I2	K1, K4
M7	I2	K1, K4
M8	I2	K1, K4
M9	I3	K1, K4, K5
M10	I3	K1, K4
M11	I4	K4, K5
M12	I1	K1, K2, K4, K5

Mål för undervisningen

M1 stödja elevens iver och intresse för matematik samt utvecklingen av en positiv självbild och ett gott självförtroende

M2 handleda eleven att utveckla färdigheten att göra matematiska observationer samt tolka och utnyttja dem i olika situationer

- räkna antal i en bild
- se likheter och skillnader
- uppfatta mönster och former
- göra iakttagelser i omvärlden
- hitta kombinationer
- göra jämförelser
- sortera, ordna, gruppera

M3 uppmuntra eleven att framföra sina lösningar och slutledningar med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

- använda konkret material för att visa och beskriva matematiska begrepp
- bygga/avbilda figurer
- göra räknebilder eller räkneberättelser
- använda digitala verktyg för att presentera lösningar, t.ex. olika ritprogram, matteappar

M4 handleda eleven att utveckla förmågan att dra slutsatser och lösa problem

- skapa talföljder
- uppskatta längd
- skapa egna mönster
- fortsätta ett mönster

M5 handleda eleven att förstå matematiska begrepp och beteckningar

- läsa och skriva siffror, tal och tecken
- ecknen för plus, minus, är lika med, är inte lika med, större än, mindre än
- begreppen addition, addera, subtraktion, subtrahera
- begreppen lika många, fler, färre, flest, färst
- jämförelse, t.ex. störst och minst
- orden före, efter och mellan
- jämföra antal och dela upp

M6 stödja eleven att utveckla förståelsen av talbegreppet och principen för tiosystemet.

- centralt talområde 0–20
- talens uppbyggnad 0–100
- se samband mellan antal, talnamn och sifferbeteckningar
- uppskatta och räkna antal
- jämföra och ordna tal, säga och skriva talramsa
- uppdelning av talen upp till tio
- tioparen
- tiosystemet: ental, tiotal och hundratal
- använda tallinjen
- skriva talföljder
- udda och jämna tal

M7 introducera eleven i principerna för de grundläggande räkneoperationerna och deras egenskaper

- räkneoperationer med konkret material
- addition och subtraktion och sambandet mellan räknesätten
- addition och subtraktion med tiotalsovergång inom talområdet 0–20
- dela upp tal/enkla ekvationer , t.ex. $5 + \underline{\quad} = 6$

M8 handleda eleven att utveckla flytande grundläggande räknefärdigheter med naturliga tal samt att använda olika huvudräkningsstrategier

- huvudräkning, olika strategier
- göra räknehändelser, bild, muntligt eller skriftligt

M9 introducera eleven i geometriska former och handleda eleven att uppfatta deras egenskaper

- undersöka former och figurer i omvärlden
- känna igen och bygga tredimensionella kroppar t.ex. med klossar
- bekanta sig med geometriska kroppar: klot, cylinder, räblock, kub, kon och pyramid
- bekanta sig med plangeometriska figurer: rektangel, kvadrat, triangel och cirkel
- lägesord: ovanför, under, bakom, framför, mellan
- riktningar: framåt, bakåt, åt sidan, upp, ner

M10 handleda eleven att förstå principen för mätning

- längd: meter och centimeter
- mäta sträckor med linjal
- uppskatta längd

- jämföra längd
- massa: kilogram
- volym: liter och deciliter
- tid: timmar och minuter, avläsa och rita hela och halva klockslag
- analog och digital klocka
- bekanta sig med olika mätredskap

M11 introducera eleven i tabeller och diagram

- enkla tabeller
- avläsa stapeldiagram och själv presentera information i stapeldiagram

M12 lära eleven att skapa stegvisa instruktioner och att följa dem

- följa en muntlig instruktion
- avgöra ordningsföljd i en given situation; först, sedan, sist
- använda ordningstal

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande

Eleverna erbjuds möjligheter att finna likheter, skillnader och mönster. De jämför, klassificerar och ordnar samt observerar samband mellan orsak och verkan. De övar sig att se matematiska situationer ur olika perspektiv. Eleverna får kunskap om programmeringens grunder genom att skapa stegvisa instruktioner som också testas.

I2 Tal och räkneoperationer

I räkneoperationerna används naturliga tal. Målet är att eleverna behärskar sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning. Eleverna breddar sin förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal. Förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal övas. Eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna tal, multiplar och halvering samt lär sig uppdelningarna av talen 1–10.

Eleverna handleds att använda tal på ett ändamålsenligt sätt i olika situationer: uttrycka antal, ordningsföljd och mätresultat samt använda talen i räkneoperationer.

Eleverna utforskar principen för tiosystemet med hjälp av konkreta modeller.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas först inom talområdet 0–20 och sedan inom talområdet 0–100. Man övar olika huvudräkningsstrategier för att utveckla elevernas räknefärdigheter. Addition och subtraktion konkretiseras med hjälp av tillämpningar i olika situationer. Eleverna lär sig att utnyttja principerna för kommutativitet och associativitet i addition.

Eleverna handleds med hjälp av konkreta exempel att förstå begreppet multiplikation och lär sig multiplikationstabellerna för talen 1–5 och 10. Grunden för förståelse av division och sambandet mellan multiplikation och division läggs. Man utnyttjar kommutativitet vid multiplikation och introduceras i associativitet vid multiplikation.

Grunden för begreppet bråk läggs genom att dela det hela i lika stora delar.

I3 Geometri och mätning

Elevernas förmåga att uppfatta den tredimensionella omgivningen och plangeometrin i den utvecklas. Eleverna övar sig att använda rikttnings- och lägesbegrepp.

Kroppar och plana figurer studeras tillsammans. Eleverna övar sig att känna igen, bygga och rita. De handleds att hitta och nämna egenskaper som också utgör grund för klassificering av kroppar och plana figurer.

Eleverna övar och handleds att inse mätningens principer. Man behandlar storheterna längd, massa, volym och tid och övar sig att använda motsvarande måttenheter. De centrala måttenheterna är meter och centimeter, kilogram och gram samt liter och deciliter. Eleverna övar klockslag och tidsenheter.

I4 Informationsbehandling och statistik

Eleverna lär sig samla och registrera information om intressanta ämnesområden. De utarbetar och tolkar enkla tabeller och stapeldiagram.

Undervisningsmål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4	K4
M3	I1, I2, I3, I4	K2, K4, K5
M4	I1, I2, I3, I4	K1, K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4	K1, K4
M6	I2	K1, K4
M7	I2	K1, K4
M8	I2	K1, K4
M9	I3	K1, K4, K5
M10	I3	K1, K4
M11	I4	K4, K5
M12	I1	K1, K2, K4, K5

Mål för undervisningen

M1 stödja elevens iver och intresse för matematik samt utvecklingen av en positiv självbild och ett gott självförtroende

M2 handleda eleven att utveckla färdigheten att göra matematiska observationer samt tolka och utnyttja dem i olika situationer

- se likheter och skillnader
- uppfatta mönster och former
- göra iakttagelser i omvärlden
- hitta kombinationer
- göra jämförelser
- sortera, ordna, gruppera
- lösa slutledningsuppgifter

- gestalta regelbundenhet
- arbeta bakåt

M3 uppmuntra eleven att framföra sina lösningar och slutledningar med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

- skriva/berätta egna räknesagor
- använda konkret material för att visa och beskriva matematiska begrepp
- rita bild till ett uttryck
- skriva uttryck
- göra slutledningar
- använda digitala verktyg för att presentera lösningar, t.ex. olika ritprogram, matteappar

M4 handleda eleven att utveckla förmågan att dra slutsatser och lösa problem

- skriva talföljder
- öka och minska med 2, 3, 4, 5, 10, 100
- uppskatta längd, tid, massa och volym
- skapa egna mönster
- fortsätta på givet mönster
- gestalta delar av en figur

M5 handleda eleven att förstå matematiska begrepp och beteckningar

- addition: term, summa
- subtraktion: term, differens
- tecknen för multiplikation och division
- multiplikation: faktor, produkt
- division: täljare, nämnare, kvot
- visa räkneoperationer med konkret material

M6 stödja eleven att utveckla förståelsen av talbegreppet och principen för tiosystemet.

- centralt talområde 0–100
- talens uppbyggnad 0–1000
- skriva talföljder och använda tallinjen
- avgöra talens storleksordning och jämföra tal
- hälften och dubbelt
- använda ordningstal
- känna igen udda och jämna tal
- enkla bråk med konkret material, t.ex. ett halvt, en tredjedel, en fjärdedel

M7 introducera eleven i principerna för de grundläggande räkneoperationerna och deras egenskaper

- addition och subtraktion med tiotalsovergång inom talområdet 0–100
- tillämpa addition och subtraktion
- kontroll av subtraktion
- multiplikation, tabellerna 0–5, 10
- rita bild till multiplikation
- tillämpa multiplikation

- använda kommutativitet i addition och multiplikation
- division, delnings- och innehållsdivision med konkret material
- använda euro och cent
- uppskatta och jämföra priser

M8 handleda eleven att utveckla flytande grundläggande räknefärdigheter med naturliga tal samt att använda olika huvudräkningsstrategier

- tillämpa räknefärdigheter i situationer i omvärlden
- huvudräkning och huvudräkningsstrategier
- beskriva en räknestrategi

M9 introducera eleven i geometriska former och handleda eleven att uppfatta deras egenskaper

- avbilda tredimensionella kroppar
- gestalta föremål från olika håll
- rita plangeometriska figurer med linjal
- klassificera och namnge geometriska kroppar: klot, cylinder, rätkblock, kub, kon och pyramid
- klassificera och namnge plangeometriska figurer: rektangel, kvadrat, romb, triangel och cirkel
- bekanta sig med benämningarna sidoyta, hörn, kant, basyta, spets och vinkel
- enkla speglingar och förstoringar/förminskningar
- hitta symmetri

M10 handleda eleven att förstå principen för mätning

- area: uppskattning och jämförelse med hjälp av rutor
- tid: kalender
- tid: analog och digital tid
- tid: kvart före/över, 5 minuters noggrannhet
- avläsa och visa klockslag
- beräkna och uppskatta tid
- pris: euro och cent
- längd: enheterna meter, centimeter, millimeter
- mäta och rita sträckor med linjal
- begreppet omkrets
- massa: enheterna kilogram och gram
- volym: enheterna liter och deciliter
- välja lämplig måttenhet
- enkla enhetsbyten
- använda olika mätredskap
- uppskatta och jämföra måttenheter

M11 introducera eleven i tabeller och diagram

- söka, samla och registrera information
- avläsa och rita stapeldiagram
- slutledning med hjälp av en tabell
- hitta kombinationer med hjälp av en tabell

M12 lära eleven att skapa stegvisa instruktioner och att följa dem

- ange läge och riktning i ett rutsystem

- använda symboler
- upptäcka ordningsföljd, upprepningar och regler samt hitta alternativ

34.6.8. Modersmål och litteratur

Läroämnets uppdrag

Mål, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärande som hör samman med läroämnets uppdrag, lärmiljöer och arbetssätt gäller alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur.

Läroämnet modersmål och litteratur har som uppdrag att utveckla elevernas språk-, text- och kommunikationsfärdigheter, att stimulera eleverna att bli intresserade av språk, litteratur och övrig kultur och bli medvetna om sig själva som kommunikatörer och språkanvändare. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin kreativitet och vidga sitt vardagsspråk och sin textkompetens så att de med hjälp av lämpliga begrepp kan ge uttryck för iakttagelser och fenomen och verbalisera sina egna tankar.

Läroämnet modersmål och litteratur ansvarar, i samarbete med de övriga läroämnena och med hemmen, för elevernas språkliga utveckling. Undervisningen ska hjälpa eleverna att skapa sin språkliga och kulturella identitet i ett mångkulturellt och medialiserat samhälle. Modersmål och litteratur är ett mångvetenskapligt kunskaps-, färdighets- och kulturämne. Undervisningen ska baseras på en vidgad textsyn. Centrala färdigheter som ska betonas är färdighet i att tolka och producera mångformiga texter och i att söka och dela information. Kreativiteten stärks och fantasin får möjlighet att utvecklas på ett mångsidigt sätt genom att eleverna bekantar sig med litteratur som är lämplig för deras ålder och språkfärdighet. Litteraturen vidgar även elevernas uppfattning om sig själva som språkanvändare, skapar band till den egna kulturen och vidgar förståelsen för andra kulturer.

Eleverna ska uppmuntras till att kommunicera och uttrycka sig i olika slag av kommunikationsmiljöer. Genom att eleverna blir handledda i att inse hur deras egen språkanvändning påverkar andra människor bidrar modersmålsämnet även till elevernas etiska utveckling. Läs- och skrivstrategier är centrala metakognitiva färdigheter som ska betonas inom modersmålsundervisningen. Syftet med undervisningen om språket är att stödja och utveckla språklig medvetenhet och analytisk språkfärdighet. Undervisningen ska basera sig på en social och funktionell syn på språket: de språkliga strukturerna ska studeras i språkliga sammanhang och inom textgenrer som är lämpliga för den aktuella åldersgruppen. Undervisningen ska avancera trappstegsvis i enlighet med elevernas utvecklingsstadium.

Inom undervisningen ska eleverna lära känna flera kulturområden, av vilka ordkonsten, mediekulturen, drama och teater samt muntlig kommunikationskultur är de mest centrala. Undervisningen i ordkonst innebär att man skriver, läser och tolkar skönlitterära texter. Syftet med litteraturundervisningen är att väcka läslust, stödja eleverna i att få och dela med sig av läsoplevelser, fördjupa kulturkännedomen, stödja den etiska utvecklingen och att berika elevernas språk och fantasi. Drama i undervisningen stärker läroämnets funktionella, erfarenhetsbaserade och estetiska karaktär. Genom arbete med mediekunskap ökar elevernas medvetenhet om och vana att använda olika medieinnehåll och de lär sig förstå och tolka mediernas roll som ett kulturellt fenomen. Arbetet med muntlig kommunikation stärker elevernas kommunikativa kompetens.

Att innehållet i modersmåls- och litteraturundervisningen görs meningsfullt är en viktig motivationsfaktor för eleverna. Motivationen och intresset stärks genom att man i undervisningen utgår från barnens och de ungas språkvärld och erfarenheter och vidgar dessa samt låter eleverna göra egna val och vara aktiva aktörer. Det är också viktigt att man inom undervisningen beaktar elevernas egna textvärldar och erfarenheter och breddar dessa. Då skolan formar sina lärmiljöer och väljer undervisningsmetoder inom läroämnet modersmål och litteratur ska elevernas olikheter, olika förutsättningar och jämställdheten mellan könen beaktas. Både de som är specialbegåvade på området och de som har inlärningssvårigheter ska få stöd. De olika lärokurserna i läroämnet ska samarbeta med varandra.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1-2 har undervisningen i läroämnet modersmål och litteratur som särskilt uppdrag att, utgående från elevernas individuella förutsättningar, stärka uttrycks- och kommunikationsfärdigheterna och den språkliga medvetenheten samt att stödja eleven i att utveckla färdighet i att lyssna, tala, läsa och skriva. Undervisningens uppgift är att väcka intresset för språkliga uttrycksformer, drama och litteratur samt för att tolka och producera många olika slag av texter. Inom undervisningen ska man se till att läroprocessen blir progressiv från förskola till skola gällande både basfärdigheterna i modersmålet och de centrala mångsidiga kompetenserna.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1-2

Lärmiljön ska utgöra en mångsidig text- och språkmiljö. Det ska finnas god tillgång till litteratur och olika slags texter som intresserar eleverna. Eleverna ska självständigt och tillsammans få producera texter som publiceras i klassen och i andra bekanta miljöer. Språket ska undersökas genom lek, till exempel med hjälp av roll-, drama- och teaterlekar. De olika delområdena ska integreras i undervisningen så att eleverna tillägnar sig olika färdigheter i läroämnet samtidigt som de lär sig att gestalta olika företeelser språkligt. Genom att bekanta sig med skolbiblioteks- eller närbiblioteksverksamheten och med olika kulturevenemang för barn utvidgas lärmiljön till områden utanför klassrummet. Den kulturella mångfalden i närmiljön och medierna ska också utnyttjas. Undervisningen ska fokusera på att dela upplevelser och öva färdigheter tillsammans och individuellt, också med hjälp av digitala verktyg. Drama ska integreras i litteraturundervisningen och i andra läroämnen, till exempel musik, gymnastik, omgivningslära.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1-2

Målet är att stödja elevens språkliga utveckling samt inläringen av läs- och skrivfärdigheter i samarbete med hemmen. Det är viktigt att identifiera språksvårigheter vad gäller tal, läsning eller skrivning och att erbjuda stöd så tidigt som möjligt. Läraren ska visa hur man läser och förstår ord, meningar och texter och skriver på olika sätt. Eleven uppmuntras att använda medier på ett mångsidigt och tryggt sätt. Språkligt begåvade elever ska erbjudas mera utmanande uppgifter, material och textmiljöer. Alla elever oavsett kön ska stödjas så att de hittar texter och arbetssätt som intresserar dem.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1-2

Bedömningen ska handleda och sporra eleverna. Genom att diskutera med eleverna och genom att ge och ta emot respons styr läraren såväl hela undervisningsgruppen som den enskilda elevens lärande och framsteg. I årskurs 1-2 är utgångspunkten och målet för bedömningen av lärandet att ge en helhetsbild av elevens språkliga utveckling inom alla målområden. Genom den respons som baserar sig på bedömningen ska elevens kommunikativa färdigheter, verbala uttrycksförmåga samt utvecklingen av grundläggande läs- och skrivfärdigheter beaktas. Genom respons som baserar sig på utvärdering av elevens språkliga utveckling ska eleven få information om sina språkliga styrkor och om hur de språkliga och kommunikativa färdigheterna har utvecklats. Eleven ska också få mångsidig feedback om hur hen förstår och använder språket, uttrycker sig, deltar i diskussioner och tolkar och producerar texter. Det är viktigt med uppmuntrande respons inom de olika färdighetsområdena. Eleven ska uppmuntras att observera sina egna modersmålskunskaper och vårdnadshavarna ska ges tillräcklig information om hur deras barns språkliga färdigheter, inklusive läs- och skrivfärdigheter, utvecklas.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på läroprocessen inom alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur är följande

- framsteg i förmågan att uttrycka sig och kommunicera samt att utveckla ordförrådet
- framsteg i läsfärdigheten, textförståelsen och läsintresset
- framsteg i förmågan att producera texter, speciellt att skriva för hand och använda tangentbord
- framsteg i förmågan att förstå språk och kultur, speciellt då det gäller att reflektera över vardagsspråket och ords betydelser.

Svenska och litteratur

Lärokursens uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1-2 är det speciellt viktigt att eleverna lär sig grundläggande läs- och skrivfärdighet, och att de kommunicerar genom många olika uttryckssätt och lär sig att lära. Undervisningens syfte är att väcka intresse för språk och kommunikation och för att producera och tolka olika slag av texter.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1-2

Lärmiljön ska utgöra en mångsidig text- och språkmiljö. Det ska finnas god tillgång till litteratur och olika slags texter som intresserar eleverna. Eleverna ska självständigt och tillsammans få producera texter som publiceras i klassen och i andra bekanta miljöer. Språket ska undersökas genom lek, till exempel med hjälp av roll-, drama- och teaterlekar. De olika delområdena ska integreras i undervisningen så att eleverna tillägnar sig olika färdigheter i läroämnet samtidigt som de lär sig att gestalta olika företeelser språkligt. Genom att bekanta sig med skolbiblioteks- eller närbiblioteksverksamheten och med olika kulturevenemang för barn utvidgas lärmiljön till områden utanför klassrummet. Den kulturella mångfalden i närmiljön och medierna ska också utnyttjas. Undervisningen ska fokusera på att dela upplevelser och öva färdigheter tillsammans och individuellt, också med hjälp av digitala verktyg. Drama ska integreras i litteraturundervisningen och i andra läroämnen, till exempel musik, gymnastik, omgivningslära.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1-2

Målet är att stödja elevens språkliga utveckling samt inlärnigen av läs- och skrivfärdigheter i samarbete med hemmen. Det är viktigt att identifiera språksvårigheter vad gäller tal, läsning eller skrivning och att erbjuda stöd så tidigt som möjligt. Läraren ska visa hur man läser och förstår ord, meningar och texter och skriver på olika sätt. Eleven uppmuntras att använda medier på ett mångsidigt och tryggt sätt. Språkligt begåvade elever ska erbjudas mera utmanande uppgifter, material och textmiljöer. Alla elever oavsett kön ska stödjas så att de hittar texter och arbetssätt som intresserar dem.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1-2

Bedömningen ska handleda och sporra eleverna. Genom att diskutera med eleverna och genom att ge och ta emot respons styr läraren såväl hela undervisningsgruppen som den enskilda elevens lärande och framsteg. I årskurs 1-2 är utgångspunkten och målet för bedömningen av lärandet att ge en helhetsbild av elevens språkliga utveckling inom alla målområden. Genom den respons som baserar sig på bedömningen ska elevens kommunikativa färdigheter, verbala uttrycksförmåga samt utvecklingen av grundläggande läs- och skrivfärdigheter beaktas. Genom respons som baserar sig på utvärdering av elevens språkliga utveckling ska eleven få information om sina språkliga styrkor och om hur de språkliga och kommunikativa färdigheterna har utvecklats. Eleven ska också få mångsidig feedback om hur hen förstår och använder språket, uttrycker sig, deltar i diskussioner och tolkar och producerar texter. Det är viktigt med uppmuntrande respons inom de

olika färdighetsområdena. Eleven ska uppmuntras att observera sina egna modersmålskunskaper och vårdnadshavarna ska ges tillräcklig information om hur deras barns språkliga färdigheter, inklusive läs- och skrivfärdigheter, utvecklas.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på läroprocessen inom alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur är följande

- framsteg i förmågan att uttrycka sig och kommunicera samt att utveckla ordförrådet
- framsteg i läsfärdigheten, textförståelsen och läsintresset
- framsteg i förmågan att producera texter, speciellt att skriva för hand och använda tangentbord
- framsteg i förmågan att förstå språk och kultur, speciellt då det gäller att reflektera över vardagsspråket och ords betydelser.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

Eleverna får öva sig i att verbalt gestalta och benämna sin omvärld, att lyssna, fråga, svara och berätta ansikte mot ansikte i olika slag av kommunikationssituationer och för olika syften. De övar sig att kommunicera i grupp i olika textmiljöer. Med hjälp av kommunikationsövningar och drama, roll- och teaterlekar får eleverna möjlighet att gemensamt behandla barnlitteratur, sagor, berättelser, ramsor, faktatexter, medietexter och spel.

I2 Att tolka texter

Eleverna lär sig läsa och övar sig samtidigt i läsförståelse och i att använda grundläggande lässtrategier. Eleverna bekantar sig med sambandet mellan ljud och bokstav och med begreppen språkljud, stavelse, ord, sats, mening, punkt, rubrik, text och bild. Eleverna får möjlighet att iaktta och tolka många olika slag av texter i omgivningen och fundera över deras betydelser och strukturer. De arbetar med bland annat bilder, berättelser, sagor, dikter, enkla faktatexter och olika slag av medietexter. Eleverna bekantar sig även med olika sätt att uttrycka tid, ordningsföljd och plats, speciellt i berättande, beskrivande och instruerande texter, och de lär sig förstå berättelsens grundbegrepp såsom huvudperson, plats, tid och händelseförlopp. Läsoplevelsena diskuteras med de övriga i gruppen och eleverna övar sig att återge en text med egna ord och reflektera kring texters innehåll, ordval och ords betydelser och vidgar på så sätt sitt ordförråd. Eleverna övar sig i informationssökning genom att göra iakttagelser om sin omgivning, analysera bilder och skriva texter och berätta för andra om sina iakttagelser.

I3 Att producera texter

Eleverna övar sig att producera texter utgående från sina egna tankar, upplevelser och iakttagelser och ur sin fantasi och sina inre bilder, både individuellt och tillsammans. Dessutom bekantar sig eleverna med textuella och språkliga drag som är typiska för berättelser såsom uttryck för tid och plats och berättelsestruktur. De använder sig av dessa strukturer i sina egna texter. Eleverna lär sig att forma och skriva textade gemener och versaler för hand och att använda tangentbord och skriva digitalt, lär sig grundläggande skrivregler såsom mellanrum mellan ord, mening och skiljetecken, användningen av versal i början av en mening och i namn och de övar rättstavning med hjälp av läsning och övningar som utvecklar den fonologiska medvetenheten.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Elevernas språkliga medvetenhet stärks genom att de laborerar med talat språk och grundläggande språkliga begrepp samt läser och lyssnar till skrivna texter, såsom litteratur och kultur för barn. Eleverna får iaktta det talade språket i dess olika varianter och reflekterar kring hur

språkanvändningen påverkar omgivningen. De läser, lyssnar till, diskuterar och bearbetar många olika slag av texter såsom sagor, berättelser, dikter, serier och annan litteratur i flera olika medier. Tillsammans bekantar sig eleverna med biblioteket och hur det används. Eleverna får även bekanta sig med kulturutbudet för barn i närområdet och med olika kultur- och högtidstraditioner och de arbetar kreativt tillsammans inom olika kulturella uttrycksformer.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K3
M2	I1	K1, K2, K7
M3	I1	K1, K2, K7
M5	I2	K1, K4, K5
M6	I2	K1, K2, K4
M8	I2	K2, K4, K5
M9	I3	K1, K4, K5, K7
M10	I3	K2, K4, K5
M11	I3	K1, K4, K5
M12	I4	K2, K4, K7
M13	I4	K2, K3, K4
M14	I4	K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 stödja eleven i att stärka sin förmåga att uttrycka sig och fungera i olika kommunikationssituationer

M2 stödja eleven i att utveckla sitt språk och sin fantasi, kommunikations- och samarbetsförmåga genom att erbjuda möjlighet för eleven att delta i olika kommunikations-situationer och bli bekant med normerna för dessa

M3 stödja elevens lust och vilja att uttrycka sig både verbalt och icke-verbalt och genom drama

M5 sporra och handleda eleven vid läsinläringen och ge eleven möjlighet till övning i att använda strategier för läsförståelse samt uppmuntra eleven att iakta sin egen läsförståelse

M6 handleda eleven att analysera texter av många olika slag och att vidga sitt ordförråd i samband med textanalys

I årskurs 1 bearbetar eleven texter av många olika slag.

M8 sporra eleven att bli intresserad av (barn)litteratur, medietexter och andra texter genom att skapa positiva läsoplevelser och samtidigt

väcka intresse och lust att läsa och lära sig samt dela med sig av sina läsupplevelser

I åk 1 sporras eleven till att bli intresserad av (barn)litteratur. Skolan strävar efter att skapa positiva läsupplevelser och väcka intresse och lust att läsa och lära sig.

M9 inspirera eleven att berätta och uttrycka sina åsikter och beskriva sina upplevelser i tal, bild och skrift

M10 erbjuda eleven möjlighet att producera enkla berättelser, beskrivningar och andra texter, även i multimediala miljöer

I åk 1 erbjuds eleven möjlighet att producera enkla berättelser även i multimediala miljöer.

M11 lära eleven att skriva för hand och utveckla skrivförmågan och att använda tangentbord, handleda eleven i att småningom börja planera och strukturera texter samt lära känna de grundläggande färdigheterna i rättstavning och övriga skriftspråkskonventioner

I åk 1 ska eleven lära sig att både skriva för hand och använda sig av tangentbord.

M12 sporra eleven att utveckla sin språkliga medvetenhet gällande talat och skrivet språk och sin kunskap om grundläggande språkbegrepp samt handleda eleven i att göra iakttagelser om språk och språkbruk och bli medveten om hur det egna språkbruket påverkar andra

I åk 1 ska eleven sporras till att utveckla sin kunskap om grundläggande språkbegrepp. Eleven ska handledas i att göra iakttagelser om språk och språkbruk.

M13 uppmuntra eleven att lyssna till och själv läsa litteratur för barn, att hitta intressant läsning och utveckla sitt läsintresse och använda sig av bibliotek

I åk 1 uppmuntras eleven att lyssna på berättelser, och själv läsa barnlitteratur samt utveckla sitt läsintresse.

M14 handleda eleven att uppskatta sin egen och andras kultur och språk samt kulturell mångfald, ge eleven möjlighet att bekanta sig med olika former av barnkultur och sporra eleven att producera kultur tillsammans med andra

I åk 1 uppmuntras eleven att uppskatta sin egen och andras kultur och språk samt kulturell mångfald. Eleven ges möjlighet att bekanta sig med olika former av barnkultur.

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

Eleverna får öva sig i att verbalt gestalta och benämna sin omvärld, att lyssna, fråga, svara och berätta ansikte mot ansikte i olika slag av kommunikationssituationer och för olika syften. De

övar sig att kommunicera i grupp i olika textmiljöer. Med hjälp av kommunikationsövningar och drama, roll- och teaterlekar får eleverna möjlighet att gemensamt behandla barnlitteratur, sagor, berättelser, ramsor, faktatexter, medietexter och spel.

I2 Att tolka texter

Eleverna lär sig läsa och övar sig samtidigt i läsförståelse och i att använda grundläggande lässtrategier. Eleverna bekantar sig med sambandet mellan ljud och bokstav och med begreppen språkljud, stavelse, ord, sats, mening, punkt, rubrik, text och bild. Eleverna får möjlighet att iaktta och tolka många olika slag av texter i omgivningen och fundera över deras betydelser och strukturer. De arbetar med bland annat bilder, berättelser, sagor, dikter, enkla faktatexter och olika slag av medietexter. Eleverna bekantar sig även med olika sätt att uttrycka tid, ordningsföljd och plats, speciellt i berättande, beskrivande och instruerande texter, och de lär sig förstå berättelsens grundbegrepp såsom huvudperson, plats, tid och händelseförlopp. Läsupplevelserna diskuteras med de övriga i gruppen och eleverna övar sig att återge en text med egna ord och reflektera kring texters innehåll, ordval och ords betydelser och vidgar på så sätt sitt ordförråd. Eleverna övar sig i informationssökning genom att göra iakttagelser om sin omgivning, analysera bilder och skrivna texter och berätta för andra om sina iakttagelser.

I3 Att producera texter

Eleverna övar sig att producera texter utgående från sina egna tankar, upplevelser och iakttagelser och ur sin fantasi och sina inre bilder, både individuellt och tillsammans. Dessutom bekantar sig eleverna med textuella och språkliga drag som är typiska för berättelser såsom uttryck för tid och plats och berättelsestruktur. De använder sig av dessa strukturer i sina egna texter. Eleverna lär sig att forma och skriva textade gemener och versaler för hand och att använda tangentbord och skriva digitalt, lär sig grundläggande skrivregler såsom mellanrum mellan ord, mening och skiljetecken, användningen av versal i början av en mening och i namn och de övar rättstavning med hjälp av läsning och övningar som utvecklar den fonologiska medvetenheten.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Elevernas språkliga medvetenhet stärks genom att de laborerar med talat språk och grundläggande språkliga begrepp samt läser och lyssnar till skrivna texter, såsom litteratur och kultur för barn. Eleverna får iaktta det talade språket i dess olika varianter och reflekterar kring hur språkanvändningen påverkar omgivningen. De läser, lyssnar till, diskuterar och bearbetar många olika slag av texter såsom sagor, berättelser, dikter, serier och annan litteratur i flera olika medier. Tillsammans bekantar sig eleverna med biblioteket och hur det används. Eleverna får även bekanta sig med kulturutbudet för barn i närområdet och med olika kultur- och högtidstraditioner och de arbetar kreativt tillsammans inom olika kulturella uttrycksformer.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K3
M2	I1	K1, K2, K7
M3	I1	K1, K2, K7
M4	I1	K1, K2, K7
M5	I2	K1, K4, K5
M6	I2	K1, K2, K4
M7	I2	K1, K4, K5
M8	I2	K2, K4, K5
M9	I3	K1, K4, K5, K7
M10	I3	K2, K4, K5
M11	I3	K1, K4, K5
M12	I4	K2, K4, K7
M13	I4	K2, K3, K4
M14	I4	K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 stödja eleven i att stärka sin förmåga att uttrycka sig och fungera i olika kommunikationssituationer

M2 stödja eleven i att utveckla sitt språk och sin fantasi, kommunikations- och samarbetsförmåga genom att erbjuda möjlighet för eleven att delta i olika kommunikations-situationer och bli bekant med normerna för dessa

M3 stödja elevens lust och vilja att uttrycka sig både verbalt och icke-verbalt och genom drama

M4 stödja eleven i att utveckla kommunikativa färdigheter och förståelse för att människor kommunicerar på olika sätt

M5 sporra och handleda eleven vid läsinläringen och ge eleven möjlighet till övning i att använda strategier för läsförståelse samt uppmuntra eleven att iaktta sin egen läsförståelse

M6 handleda eleven att analysera texter av många olika slag och att vidga sitt ordförråd i samband med textanalys

M7 handleda eleven i att söka information på många olika sätt

M8 sporra eleven att bli intresserad av (barn)litteratur, medietexter och andra texter genom att skapa positiva läsoplevelser och samtidigt

väcka intresse och lust att läsa och lära sig samt dela med sig av sina läsupplevelser

M9 inspirera eleven att berätta och uttrycka sina åsikter och beskriva sina upplevelser i tal, bild och skrift

M10 erbjuda eleven möjlighet att producera enkla berättelser, beskrivningar och andra texter, även i multimediala miljöer

M11 lära eleven att skriva för hand och utveckla skrivförmågan och att använda tangentbord, handleda eleven i att småningom börja planera och strukturera texter samt lära känna de grundläggande färdigheterna i rättstavning och övriga skriftspråkskonventioner

M12 sporra eleven att utveckla sin språkliga medvetenhet gällande talat och skrivet språk och sin kunskap om grundläggande språkbegrepp samt handleda eleven i att göra iakttagelser om språk och språkbruk och bli medveten om hur det egna språkbruket påverkar andra

M13 uppmuntra eleven att lyssna till och själv läsa litteratur för barn, att hitta intressant läsning och utveckla sitt läsintresse och använda sig av bibliotek

M14 handleda eleven att uppskatta sin egen och andras kultur och språk samt kulturell mångfald, ge eleven möjlighet att bekanta sig med olika former av barnkultur och sporra eleven att producera kultur tillsammans med andra

34.6.9. Musik

Läroämnets uppdrag

Musikundervisningens uppdrag är att skapa förutsättningar för mångsidig musikalisk aktivitet och ett aktivt kulturellt deltagande. Undervisningen ska hjälpa eleverna att tolka musikens många betydelser i olika kulturer samt i individers och grupperns verksamhet. Genom att bredda musikkunskaperna stärks elevernas positiva relation till musiken, vilket lägger grund för livslångt musicerande. Musikundervisningen ska utveckla en positiv och nyfiken inställning till musik och kulturell mångfald.

Funktionell musikundervisning främjar utvecklingen av elevernas musikaliska kunskaper och förståelse, totala växande och förmåga att samarbeta med andra. Dessa stärks genom att man i musikundervisningen beaktar elevernas musikintressen, andra läroämnena, ämnesövergripande teman, fester och evenemang i skolan samt verksamhet utanför skolan. Genom att regelbundet erbjuda eleverna möjlighet att använda sin röst och musicera, komponera och skapa utvecklas deras tänkande och uppfattningsförmåga. I musikundervisningen studerar eleverna musik på ett mångsidigt sätt, vilket bidrar till att utveckla deras uttrycksförmåga.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 kan eleverna i musikundervisningen tillsammans upptäcka och uppleva hur var och en är unik i musiken och hur musikalisk aktivitet i bästa fall skapar glädje och en känsla av samhörighet. Musikundervisningen ska stödja den kinestetiska och auditiva uppfattningsförmågan, en sund röst användning och utveckla en positiv relation till musik. Eleverna lär sig musikbegrepp och uttrycks sätt när man sjunger, spelar, komponerar, rör sig och lyssnar till musik och diskuterar om det. Elevernas kreativa musikaliska tänkande samt estetiska och

musikaliska förståelse främjas när de ges möjlighet att planera och genomföra olika ljudhelheter och använda sin fantasi och påhittighet på egen hand eller tillsammans med andra. Musikalisk verksamhet ska vara en naturlig del av de ämnesövergripande studierna i skolans vardag och fest.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i musik i årskurs 1–2

Målet är att skapa pedagogiskt mångsidiga och flexibla studiehelheter i musik, som möjliggör olika arbetssätt, socialt samspel, gemensamt musicerande och andra gemensamma musikaktiviteter i musikundervisningen. Glädje i lärandet, en atmosfär som sporrar kreativt tänkande och positiva musikupplevelser inspirerar eleverna att utveckla sina musikaliska färdigheter. I undervisningssituationerna ska eleverna ges möjligheter att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. I undervisningen utnyttjar man de möjligheter som konst- och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.

Handledning, differentiering och stöd i musik i årskurs 1–2

Musikundervisningen och arbetet ska planeras med hänsyn till elevernas olika behov, förutsättningar och intressen. Utgående från dem fattas beslut om bland annat arbetssätt, användningen av olika instrument och gruppindelning, så att också eleverna får sin röst hörd. Musikundervisningen ska ge möjlighet till gemensamt musicerande som främjar lärande och delaktighet och stärker elevens självkänsla, samarbets- och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande i musik i årskurs 1–2

Bedömningen av elevernas lärande i musik ska handleda och sporra eleverna. Eleverna ska ges respons och möjligheter att utvärdera sin egen och gruppens aktivitet, så att responsen uppmuntrar dem att försöka och att träna sina färdigheter. I bedömningen ska särskild vikt fästas vid hur den musikaliska samarbetsförmågan och färdigheterna i musicerande utvecklats. Elevernas lärande ska bedömas med mångsidiga metoder.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i musik är följande

- framsteg i musikalisk samarbetsförmåga, i synnerhet att musicera i grupp
- framsteg i förmågan att uppfatta grundläggande musikaliska begrepp i musikalisk aktivitet.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

I samband med musicerande fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp och skapa en positiv vanda. Det centrala innehållet är att uppmuntra eleverna att uttrycka sig och komma med idéer, öva sig att andas naturligt, använda sin röst och sjunga samt hantera de instrument och anordningar som finns på ett ändamålsenligt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar

Det centrala i undervisningen är att eleverna lär sig uppfatta grundbegreppen tonläge, tonlängd, tonstyrka och klang. När elevernas kunskaper utvecklas behandlas också rytm, melodi, dynamik, klangfärg, harmoni och form.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser såväl gällande musik som olika vardagliga ljudmiljöer. Man funderar också över musikens betydelse i den egna livsmiljön.

I4 Repertoar

I musikundervisningen används sånger, lekar, ramsor, rörelser och uppgifter där eleverna ska spela eller lyssna samt kreativa övningar som beträffande tema och musikaliska egenskaper lämpar sig för elevernas ålder och skolans verksamhetskultur. Repertoaren planeras också så att man beaktar elevernas egna kulturer och värnar om kulturarvet. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta olika slag av musik, också barnsånger och elevernas eventuella egna kompositioner och musikstycken.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K4
M3	I1, I2, I3, I4	K1, K4
M4	I1, I2, I3, I4	K5, K6
M5	I1, I2, I3, I4	K2, K4
M6	I1, I2, I3, I4	K4
M7	I1, I2, I3, I4	K7
M8	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att musicera i grupp och utveckla en positiv självbild

Eleven uppmuntras att sjunga, spela, improvisera, röra sig och lyssna på musik i en trygg miljö. Eleven lär sig att fungera i musicerande grupp och bidrar till att stärka vi-andan i gruppen.

M2 handleda eleven att använda sin röst naturligt samt att sjunga och spela i grupp

Eleven uppmuntras att använda sin röst på ett naturligt sätt genom tal, rim, ramsor, lekar och sånger. Eleven försöker lyssna efter och uppfatta melodilinjen vid sång. Eleven försöker uppfatta grundpulsen i musiken genom att röra sig till två- och tretakts musik (vals-marsch) samt spela olika rytm- och stavspelsinstrument.

M3 uppmuntra eleven att uppleva och uppfatta ljudmiljöer, ljud, musik och musikbegrepp genom att röra sig och lyssna

Eleven handleds i att uppfatta grundbegreppen tonläge (högt-lågt), tonlängd (långa-korta), tonstyrka (starkt-svagt) och klang (auditivt känna igen de instrument som används) genom att sjunga, lyssna, leka och röra sig till musik. Eleven beskriver sina vardagliga ljudupplevelser med ord eller bilder. Genom aktivt musiklyssnande får eleven leva sig in i musiken, såväl motoriskt som genom fantasi, visualisering och improvisation.

M4 ge utrymme för elevernas egna musikaliska idéer och improvisationer samt handleda dem att planera och skapa mindre kompositioner eller andra helheter genom att använda ljud, rörelser, bilder, teknologi eller andra uttryckssätt

Eleven får skapa ljudlandskap, t.ex. till ramsor, sagor och berättelser såväl med instrument som med digitala verktyg. Eleven handleds i att skapa och improvisera utgående från enkla rytmiska och melodiska motiv.

M5 inspirera eleven att utforska det musikaliska kulturarvet genom att leka, sjunga och röra sig till musik samt att njuta av musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald

Eleven sjunger, dansar samt lyssnar på musik, såväl från den egna kulturen som från främmande kulturer. I mån av möjlighet samarbete med konst- och kulturinstitutioner.

M6 hjälpa eleven att förstå grundprinciperna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

Eleven får hitta på egna notationssätt och partitur till ljudcollage och små kompositioner.

M7 handleda eleven i att agera ansvarsfullt i samband med musicerande

Eleven handleds i att använda instrument och annan musikutrustning på ett ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt.

M8 ge eleven erfarenhet av att ställa upp mål och förstå betydelsen av gemensam övning för att lära sig musik

Eleven lär sig genom att öva och repetera, både individuellt och i grupp. Eleven bereds möjlighet att öva in program och uppträda tillsammans med andra elever på olika tillställningar.

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

I samband med musicerande fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp och skapa en positiv vanda. Det centrala innehållet är att uppmuntra eleverna att uttrycka sig och komma med idéer, öva sig att andas naturligt, använda sin röst och sjunga samt hantera de instrument och anordningar som finns på ett ändamålsenligt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar

Det centrala i undervisningen är att eleverna lär sig uppfatta grundbegreppen tonläge, tonlängd, tonstyrka och klang. När elevernas kunskaper utvecklas behandlas också rytm, melodi, dynamik, klangfärg, harmoni och form.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser såväl gällande musik som olika vardagliga ljudmiljöer. Man funderar också över musikens betydelse i den egna livsmiljön.

I4 Repertoar

I musikundervisningen används sånger, lekar, ramsor, rörelser och uppgifter där eleverna ska spela eller lyssna samt kreativa övningar som beträffande tema och musikaliska egenskaper lämpar sig för elevernas ålder och skolans verksamhetskultur. Repertoaren planeras också så att man beaktar elevernas egna kulturer och värnar om kulturarvet. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta olika slag av musik, också barnsånger och elevernas eventuella egna kompositioner och musikstycken.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K4
M3	I1, I2, I3, I4	K1, K4
M4	I1, I2, I3, I4	K5, K6
M5	I1, I2, I3, I4	K2, K4
M6	I1, I2, I3, I4	K4
M7	I1, I2, I3, I4	K7
M8	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att musicera i grupp och utveckla en positiv självbild

Eleven uppmuntras att sjunga, spela, improvisera, röra sig till och lyssna på musik i en trygg miljö. Elevens förmåga att fungera och musicera i grupp förstärks.

M2 handleda eleven att använda sin röst naturligt samt att sjunga och spela i grupp

Eleven uppmuntras att använda sin röst på ett naturligt sätt genom tal, rim, ramsor, lekar, kanonsånger och andra för åldersgruppen lämpliga barnsånger. Eleven övar att gestalta melodilinjerna och sjunga enligt den. Eleven försöker lyssna efter, uppfatta och träna grundpulsen i musiken genom att röra sig till två- och tretakts musik (vals-marsch) samt uppfatta skillnaden mellan grundrytm och melodirym. Eleven övar samspel på olika rytm- och stavspelsinstrument.

M3 uppmuntra eleven att uppleva och uppfatta ljudmiljöer, ljud, musik och musikbegrepp genom att röra sig och lyssna

Eleven repeterar grundbegreppen tonläge, tonlängd, tonstyrka och klang genom att sjunga, lyssna, leka och röra sig till musik. I samband med musicerande bekantar eleven sig med begreppen rytm (ta, ta-te med tillhörande pauser), melodi (stigande-fallande), dynamik (piano-

forte), klangfärg (auditivt känna igen de instrument som används), harmoni (dur-moll) och form (vers-refräng).

Eleven beskriver sina vardagliga ljudupplevelser med ord eller bilder. Genom aktivt musiklyssnande får eleven leva sig in i musiken, såväl motoriskt som genom att fantasi, visualisering, improvisation och analys

M4 ge utrymme för elevernas egna musikaliska idéer och improvisationer samt handleda dem att planera och skapa mindre kompositioner eller andra helheter genom att använda ljud, rörelser, bilder, teknologi eller andra uttryckssätt

Eleven får skapa ljudlandskap, t.ex. till ramsor, sagor och berättelser, såväl med instrument som med digitala verktyg. Eleven handleds i att skapa och improvisera utgående från enkla rytmiska och melodiska motiv.

M5 inspirera eleven att utforska det musikaliska kulturarvet genom att leka, sjunga och röra sig till musik samt att njuta av musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald

Eleven sjunger, dansar samt lyssnar på musik, såväl från den egna kulturen som från främmande kulturer. I mån av möjlighet samarbete med konst- och kulturinstitutioner.

M6 hjälpa eleven att förstå grundprinciperna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

I samband med musicerande får eleven bekanta sig med noter (c1-g1), tidsvärden (fjärdedel=ta, åttondel =ta-te med tillhörande pauser), och tempobeteckningar (2/4, 3/4). Eleven får hitta på egna notationssätt och partitur till ljudcollage och små kompositioner.

M7 handleda eleven i att agera ansvarsfullt i samband med musicerande

Eleven handleds i att använda instrument och annan musikutrustning på ett ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt.

M8 ge eleven erfarenhet av att ställa upp mål och förstå betydelsen av gemensam övning för att lära sig musik

Eleven lär sig genom att öva och repetera, både individuellt och i grupp. Eleven bereds möjlighet att öva in program och uppträda tillsammans med andra elever på olika tillställningar.

34.6.10. Omgivningslära

Läroämnets uppdrag

I läroämnet omgivningslära integreras ämnesområdena biologi, geografi, fysik, kemi och hälsokunskap. Undervisningen ska omfatta perspektivet för hållbar utveckling. I omgivningslära förenas såväl naturvetenskapliga som humanvetenskapliga perspektiv. I omgivningsläran ska eleverna ses som en del av den omgivning de lever i. Utgångspunkten är respekt för naturen och ett människovärdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna.

Undervisningen ska stödja eleven att utveckla sitt förhållande till miljön och sin världsbild samt att växa som människa. Målet för undervisningen i omgivningslära är att eleverna lär känna och förstå naturen och den byggda miljön, fenomen som förekommer i dem, sig själva och andra människor samt betydelsen av hälsa och välbefinnande. Omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär förutsätter att eleverna lär sig att söka, bearbeta, producera, presentera, bedöma och värdera information i olika situationer. Undervisningen ska vila på vetenskaplig grund och eleverna ska utveckla kritiskt tänkande. De ekologiska, kulturella, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbar utveckling ska beaktas i undervisningen i omgivningslära. Det centrala målet för omgivningsläran är att handleda eleverna att förstå hur människans val påverkar livet och miljön i dag och i framtiden.

Omgivningsläran ska lägga grund för kunskaper inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Målet är att förstå deras betydelse för miljön, tekniken, det vardagliga livet, människan och mänsklig verksamhet. Inom biologi är det centralt att eleverna lär känna och förstå naturmiljön, människan, livet och dess utveckling samt villkoren för liv på jorden. Inom geografi är det viktigt att eleverna undersöker deras egen närmiljö och förstår olika områden i världen, fenomen som förekommer i dem och hur livet ser ut för de människor som bor i områdena. Inom fysik är det viktigt att stödja eleverna att förstå naturens grundstrukturer och fenomen och att förklara dessa fenomen även med hjälp av information baserad på egna undersökningar. Inom kemi är det centralt att iakttä olik ämnen i vår omgivning. Man ska undersöka, beskriva och förklara ämnens egenskaper, deras sammansättning samt omvandlingar som de genomgår. Inom hälsokunskap är det viktigt att eleverna lär sig att förstå de faktorer som stödjer och skyddar hälsan i vår omgivning och i mänsklig verksamhet samt att främja kunskaper som stödjer hälsa, välbefinnande, trygghet och säkerhet.

Målet med undervisningen är att väcka och fördjupa elevernas intresse för de olika ämnesområdena i omgivningslära. Likvärdighet och jämlikhet främjas genom att varje elev erbjuds möjligheter att mångsidigt bekanta sig med omgivningslärans samtliga vetenskapsområden och med den teknik och de utbildningsmöjligheter som finns på området.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 planeras undervisningen i omgivningslära som helheter där man granskar elevernas egen omgivning samt eleverna och deras aktiviteter som en del av omgivningen. Genom uppgifter där man på ett lekfullt sätt löser problem och gör undersökningar väcks elevernas nyfikenhet och intresse för olika fenomen i omgivningen. Dessutom får eleven öva sig att strukturera och benämna omgivningen samt företeelser som anknyter till det egna välbefinnandet och den egna tryggheten och säkerheten.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i omgivningslära i årskurs 1–2

Utgångspunkten vid valet av arbetssätt och lärmiljöer är elevernas egna erfarenheter av olika företeelser, fenomen och händelser som anknyter till människan, omgivningen, människans aktiviteter och vardag. I valet av lärmiljöer och arbetssätt beaktas funktionalitet, erfarenhets- och upplevelseaspekten, användningen av drama och berättelser samt omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär. Målet är att undersöka fenomen inom omgivningslärans olika ämnesområden i naturliga situationer och miljöer. Som lärmiljöer används förutom skolans lokaler och den egna klassen mångsidigt även den närliggande naturen och den byggda miljön, olika sociala sammanhang och situationer, digitala lärmiljöer samt lokala möjligheter såsom samarbete med naturskolor, museer, företag, medborgarorganisationer samt natur- och vetenskapscentra. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar i planeringen och genomförandet av enkla undersökningar samt i diskussionen kring olika perspektiv och lösningar. Genom att eleverna arbetar aktivt med det fenomen, tema eller aktuella problem som studeras stödjer man lärandet enligt omgivningslärans mål.

Handledning, differentiering och stöd i omgivningslära i årskurs 1–2

Med tanke på målen för omgivningsläran är det viktigt att handleda eleverna att mångsidigt använda olika studiesätt. Handledning behövs särskilt för att varje elev ska lära sig agera tryggt och ta hänsyn till andra i olika lärmiljöer. I undervisningen och vid valet av arbetssätt beaktas elevernas tidigare kunskaper och färdigheter samt specialbehov i anslutning till utveckling, livssituation och kultur. Eleverna får lära sig att respektera allas rätt till integritet i personliga frågor. Ett undersökande arbetssätt och övningar som förutsätter olika nivåer av tänkande kan stödja differentiering enligt individuella behov. Gruppsamverkan stödjer att eleverna lär sig tillsammans och utnyttjar de olika styrkor som finns representerade i gruppen. Handledning och stöd, valet av arbetssätt samt känslan av att lyckas stärker elevernas självbild i omgivningslära. Eleverna ska även ges möjlighet till fördjupning samt till lugn och ro.

Bedömning av elevens lärande i omgivningslära i årskurs 1–2

Att dela in lärostoffet i helheter med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. Konstruktiv respons, frågor och konkreta utvecklingsförslag bidrar till att arbetet framskrider. Positiv respons och uppmuntran stärker elevernas motivation och ökar deras intresse för att utforska sin omgivning. Eleverna ska ges möjligheter att visa sina kunskaper och färdigheter på många olika sätt, inte endast skriftligt. I slutet av helheten bedöms hur väl de överenskomna målen uppnåtts. Eleverna ska öva sig att observera sitt eget lärande och sin aktivitet. Elevernas värderingar, attityder, hälsobeteende, sociala färdigheter, temperament eller andra personliga egenskaper är inte föremål för bedömningen.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i omgivningslära är följande

- framsteg i förmågan att undersöka, agera och röra sig i närmiljön
- framsteg i förmågan att iaktta och observera
- framsteg i förmågan att agera tryggt och säkert
- framsteg i förmågan att arbeta i grupp.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Att växa och utvecklas

Innehållet väljs så att eleverna får en uppfattning om människokroppens olika delar och livsfunktioner samt om livets gång och den egna åldersgruppens växande och utveckling i huvuddrag. Eleverna får träna sina emotionella färdigheter och att främja psykiskt välbefinnande, som att respektera sig själva och andra, i enlighet med åldern.

I2 Livet hemma och i skolan

Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till livet hemma och i skolan. Lärmiljöerna iakttas ur säkerhetsperspektiv. Eleverna får öva att röra sig på ett säkert sätt i närmiljön och i trafiken. De fördjupar sig i säkerhetsfärdigheter och -anvisningar och motiveringarna till att dessa behövs. Begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära används för att beskriva fenomen, teknik och vardagliga situationer, till exempel att klä sig enligt väderlek. Eleverna får öva sig att samarbeta och att arbeta i olika grupper. Dessutom får eleverna lära sig hur man betar sig i olika situationer i vardagen, att respektera fysisk integritet, att förhindra mobbning, att klara grundläggande egenvård i vardagen och att söka hjälp.

I3 Närmiljön och dess förändringar

Eleverna övar sig att iaktta och undersöka naturen i olika naturmiljöer och byggda miljöer i närheten av skolan. De lär sig att identifiera de vanligaste organismerna och deras livsmiljöer samt objekt i den byggda miljön. Naturens särdrag, fenomen och egenskaper under alla årstider studeras. Miljön och dess fenomen, såsom vädret, beskrivs med hjälp av begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Eleverna får skapa en gårdskarta över ett bekant område för att lära sig att förstå idén med kartor.

I4 Att undersöka och experimentera

Som innehåll väljs problemlösnings- och undersökningsuppgifter med anknytning till naturen, den byggda miljön, vardagliga fenomen och teknik samt människan och människans verksamhet. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Man experimenterar och hittar tillsammans på alternativ och lösningar till vardagliga problem. Man iakttar rörelse och funderar på orsaker till att en rörelse förändras. Småskaliga experiment och undersökningar görs i närmiljön och genom att odla växter.

I5 Att reflektera över de grundläggande förutsättningarna för liv

Eleverna fördjupar sig i de grundläggande förutsättningarna för liv – näring, vatten, luft, värme och omsorg. De får insikt i näringsproduktion och varifrån dricksvattnet kommer. Vardagliga hälsovanor och -färdigheter tränas. Man funderar över vad som gör en människa glad och på gott humör och utvecklar tillsammans dagsrutinerna i skolan med tanke på hälsa, välmående och lärande.

I6 Att träna en hållbar livsstil

Innehållet väljs mångsidigt från olika delområden inom hållbar utveckling. Eleverna övar sig att ta hand om sina egna och gemensamma saker. De får lära sig att minska mängden avfall samt att återvinna och sortera avfall. Eleverna får kunskap om den egna hembygden och dess betydelse. Man medverkar i att främja välbefinnandet i den närmaste omgivningen och i skolan. Man funderar på vilken betydelse de egna handlingarna har för en själv, andra människor samt den närmaste omgivningen.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K6
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M4	I2, I3, I4, I6	K3
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M14	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M15	I1, I5	K3

Mål för undervisningen

M1 ge eleven möjligheter att ge utlopp för sin naturliga nyfikenhet och hjälpa eleven att inse att innehållet i omgivningsläran är viktigt för hen

M2 uppmuntra eleven att glädjas över sitt lärande i omgivningsläran, de egna kunskaperna och nya utmaningar samt att öva sig att arbeta långsiktigt

M3 stödja eleven att utveckla känsla för miljön och handleda eleven att agera på ett hållbart sätt i närmiljön och i skolan

Hållbar livsstil.

Eleven övar sig att ta hand om både sina egna och gemensamma saker.

M4 handleda eleven att undersöka, röra sig och göra utflykter i sin närmiljö

Undersöka naturen i olika miljöer i närheten av skolan.

M5 uppmuntra eleven att undra och ställa frågor samt använda gemensamma reflektioner som utgångspunkt för små undersökningar och andra aktiviteter

M6 handleda eleven att göra iakttagelser och experiment i skolan och närmiljön med hjälp av olika sinnen och enkla undersökningsredskap samt att presentera sina resultat på olika sätt

Eleven undersöker vattnets aggregationstillstånd (fast, flytande och gas)

Eleven får insikt i de olika faserna av en undersökning.

M7 handleda eleven att mångsidigt beskriva, jämföra och klassificera organismer, livsmiljöer, fenomen, material och situationer samt namnge dessa

Eleven identifierar de vanligaste organismerna och djuren på gården och i skogen.

Eleven lär sig årstider, månader och veckodagar.

M8 vägleda eleven att agera på ett tryggt och säkert sätt, följa givna anvisningar och förstå motiveringarna för dem

Eleven lär sig grundläggande kunskaper för att röra sig tryggt i trafiken samt några viktiga trafikmärken.

M10 handleda eleven att träna sin förmåga att arbeta i grupp och sina emotionella färdigheter samt att stärka respekten för sig själv och andra

I Granhultsskolan prioriteras mobbningsförebyggande arbete.

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka information samt för att dokumentera och presentera observationer

Eleven övar att söka tillförlitlig information från olika informationskällor.

M12 handleda eleven att strukturera omgivningen, den mänskliga verksamheten och fenomen som förekommer i den med hjälp av begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära

Eleven bekantar sig med sin närmiljö, parker, byggd miljö och den orörda naturen.

M13 hjälpa eleven att förstå enkla bilder, modeller och kartor som beskriver omgivningen

Eleven får grundläggande kartkunskap genom att bekanta sig med väderkartan och gårdskartan.

M14 uppmuntra eleven att uttrycka sig och öva sig att motivera sina åsikter

M15 handleda eleven att reflektera över faktorer som främjar växande och utveckling, hälsa och välbefinnande samt de grundläggande förutsättningarna för liv

Att växa och utvecklas

- Grundläggande hälsa och hygien
- Att klä sig enligt väderlek
- Livets gång
- Den egna åldersgruppens växande
- Kroppsdelar
- Sinnena

Grundläggande förutsättningar för liv

- Näring, luft, vatten, värme och omsorg
- Vattnets kretslopp
- Odlar en växt

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Att växa och utvecklas

Innehållet väljs så att eleverna får en uppfattning om människokroppens olika delar och livsfunktioner samt om livets gång och den egna åldersgruppens växande och utveckling i huvuddrag. Eleverna får träna sina emotionella färdigheter och att främja psykiskt välbefinnande, som att respektera sig själva och andra, i enlighet med åldern.

I2 Livet hemma och i skolan

Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till livet hemma och i skolan. Lärmiljöerna iakttas ur säkerhetsperspektiv. Eleverna får öva att röra sig på ett säkert sätt i närmiljön och i trafiken. De fördjupar sig i säkerhetsfärdigheter och -anvisningar och motiveringarna till att dessa behövs. Begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära används för att beskriva fenomen, teknik och vardagliga situationer, till exempel att klä sig enligt väderlek. Eleverna får öva sig att samarbeta och att arbeta i olika grupper. Dessutom får eleverna lära sig hur man beter sig i olika situationer i vardagen, att respektera fysisk integritet, att förhindra mobbning, att klara grundläggande egenvård i vardagen och att söka hjälp.

I3 Närmiljön och dess förändringar

Eleverna övar sig att iakttä och undersöka naturen i olika naturmiljöer och byggda miljöer i närheten av skolan. De lär sig att identifiera de vanligaste organismerna och deras livsmiljöer samt objekt i den byggda miljön. Naturens särdrag, fenomen och egenskaper under alla årstider studeras. Miljön och dess fenomen, såsom vädret, beskrivs med hjälp av begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Eleverna får skapa en gårdskarta över ett bekant område för att lära sig att förstå idén med kartor.

I4 Att undersöka och experimentera

Som innehåll väljs problemlösnings- och undersökningsuppgifter med anknytning till naturen, den byggda miljön, vardagliga fenomen och teknik samt människan och människans verksamhet. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Man experimenterar och hittar tillsammans på alternativ och lösningar till vardagliga problem. Man iakttar rörelse och funderar på orsaker till att en rörelse förändras. Småskaliga experiment och undersökningar görs i närmiljön och genom att odla växter.

I5 Att reflektera över de grundläggande förutsättningarna för liv

Eleverna fördjupar sig i de grundläggande förutsättningarna för liv – näring, vatten, luft, värme och omsorg. De får insikt i näringsproduktion och varifrån dricksvattnet kommer. Vardagliga hälsovanor och -färdigheter tränas. Man funderar över vad som gör en människa glad och på gott humör och utvecklar tillsammans dagsrutinerna i skolan med tanke på hälsa, välmående och lärande.

I6 Att träna en hållbar livsstil

Innehållet väljs mångsidigt från olika delområden inom hållbar utveckling. Eleverna övar sig att ta hand om sina egna och gemensamma saker. De får lära sig att minska mängden avfall samt att återvinna och sortera avfall. Eleverna får kunskap om den egna hembygden och dess betydelse. Man medverkar i att främja välbefinnandet i den närmaste omgivningen och i skolan. Man funderar på vilken betydelse de egna handlingarna har för en själv, andra människor samt den närmaste omgivningen.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K6
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M4	I2, I3, I4, I6	K3
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3
M9	I2, I4, I6	K1, K3
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M14	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M15	I1, I5	K3

Mål för undervisningen

M1 ge eleven möjligheter att ge utlopp för sin naturliga nyfikenhet och hjälpa eleven att inse att innehållet i omgivningsläran är viktigt för hen

M2 uppmuntra eleven att glädjas över sitt lärande i omgivningsläran, de egna kunskaperna och nya utmaningar samt att öva sig att arbeta långsiktigt

M3 stödja eleven att utveckla känsla för miljön och handleda eleven att agera på ett hållbart sätt i närmiljön och i skolan

M4 handleda eleven att undersöka, röra sig och göra utflykter i sin närmiljö

Undersöka naturen i olika naturmiljöer och byggda miljöer i närheten av skolan.

M5 uppmuntra eleven att undra och ställa frågor samt använda gemensamma reflektioner som utgångspunkt för små undersökningar och andra aktiviteter

M6 handleda eleven att göra iakttagelser och experiment i skolan och närmiljön med hjälp av olika sinnen och enkla undersökningsredskap samt att presentera sina resultat på olika sätt

M7 handleda eleven att mångsidigt beskriva, jämföra och klassificera organismer, livsmiljöer, fenomen, material och situationer samt namnge dessa

Eleverna lär sig hur maten produceras. De lär sig de vanligaste sädeslagen, grönsakerna, bären, frukterna och bondgårdens djur.

De lär sig känna igen de viktigaste djuren och växterna på stranden och i skogen.

M8 vägleda eleven att agera på ett tryggt och säkert sätt, följa givna anvisningar och förstå motiveringarna för dem

Eleverna blir medvetna om hur viktig säkerheten i hemmet är.

Eleverna lär sig grundläggande första hjälp.

M9 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt bekanta sig med vardagsteknik samt uppmuntra eleverna att tillsammans pröva, upptäcka, bygga och skapa nytt

Enkla konstruktioner

Man iakttar rörelse och funderar på orsaker till att en rörelse förändras (t.ex. hur man får en boll att rulla)

Användning av elapparater i hemmet

M10 handleda eleven att träna sin förmåga att arbeta i grupp och sina emotionella färdigheter samt att stärka respekten för sig själv och andra

Emotionella färdigheter tränas. Eleven tränas i att respektera sig själv och andra. Eleven förstår betydelsen av den fysiska integriteten. Skolan arbetar aktivt mot mobbning. Skolan arbetar för att främja elevens psykiska välbefinnande.

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka information samt för att dokumentera och presentera observationer

Eleven övar sig att söka tillförlitlig information från olika informationskällor.

M12 handleda eleven att strukturera omgivningen, den mänskliga verksamheten och fenomen som förekommer i den med hjälp av begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära

Eleven förstår skillnaden mellan naturmiljö och byggd miljö.

M13 hjälpa eleven att förstå enkla bilder, modeller och kartor som beskriver omgivningen

Känna igen olika symboler för säkerhet.

M14 uppmuntra eleven att uttrycka sig och öva sig att motivera sina åsikter

M15 handleda eleven att reflektera över faktorer som främjar växande och utveckling, hälsa och välbefinnande samt de grundläggande förutsättningarna för liv

Att växa och utvecklas

Eleverna lär sig om sin grundläggande hälsa och hygien. De lär sig om hjärnan, hjärtat, blodcirkulationen, musklerna, andningsorganen och skelettet.

34.6.11. Religion

Läroämnets uppdrag

Läroämnets uppdrag är att ge eleverna en bred allmänbildning i religion och livsåskådning. Undervisningen ska göra eleverna förtroga med den religion som studeras och dess mångfald. Eleverna ska få insikt i religiösa och konfessionella traditioner i Finland och i religioner och livsåskådningar på andra håll i världen. Läroämnet ska främja förståelse för förhållandet mellan religion och kultur samt multilitteracitet i fråga om religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och hjälpa eleverna att förstå diskussioner som gäller religion. Eleverna ska vägledas att tänka kritiskt och att studera religioner och livsåskådningar ur olika perspektiv. I undervisningen behandlas förhållandet mellan religion och kunskap samt språk, symbolik och begrepp som är kännetecknande för religioner. Religionsundervisningen ska ge eleverna beredskap att ta del av den dialog som förs både inom och mellan olika religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska handleda eleverna att respektera livet, människovärdet och det som är heligt för en själv och andra.

Undervisningen ska ge eleverna insikt i etiskt tänkande inom den religion som studeras och inom andra religioner och livsåskådningar, och uppmuntra eleverna att själva fundera över etiska frågor. Undervisningen ska stödja elevens självkänedom, självaktning och utveckla elevens livskompetens under hela den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska hjälpa eleven att forma och bedöma sin identitet, sin livsåskådning och sin världsåskådning. Religionsundervisningen ska stödja att eleven utvecklas till en ansvarsfull medlem i sin grupp och i det demokratiska samhället och till en ansvarsfull världsmedborgare.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 har religionsundervisningen som uppdrag att handleda eleverna att lära känna och uppskatta sin egen religiösa och konfessionella bakgrund och att möta mångfalden av religioner och livsåskådningar i den egna klassen, skolan och närmiljön med respekt. För detta ska undervisningen ge grundläggande kunskaper, färdigheter och tankeverktyg. Eleverna ska uppmuntras att identifiera och uttrycka sina känslor och åsikter och öva sig att identifiera andras känslor och respektera andras åsikter. Eleverna ska uppmuntras att undra, fråga och att delta i diskussioner. Eleverna ska vägledas att handla ansvarsfullt och rättvist.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 1–2

I den grundläggande utbildningens lärokurs ingår enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning religion eller livsåskådningskunskap. Enligt 13 § i samma lag ska undervisningen i religion genomföras enligt olika lärokurser i enlighet med elevernas religionssamfund. För att garantera enhetlighet i läroämnet är målen och det centrala innehållet gemensamma för alla lärokurser.

I beskrivningarna av lärokurserna för de olika religionerna preciseras det gemensamma innehållet utgående från respektive religions särdrag. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna och de preciserade beskrivningarna av lärokurserna i de olika religionerna.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion i årskurs 1–2

I undervisningen ska man sträva efter att skapa ett lugnt, öppet och förtroligt samtalsklimat. Det är viktigt att varje elev får berätta om sina iakttagelser och erfarenheter. Eleverna uppmuntras att lära sig genom samspel, att diskutera och att motivera sina åsikter samt att acceptera olikheter. Det är viktigt att i undervisningen utgå från eleven och respektera elevens upplevelsevärld, i synnerhet när man tar upp etiska frågor. Kreativa, konkreta och upplevelsebaserade metoder, projekt och diskussioner stödjer den holistiska synen på eleven som en social och aktiv person som lär sig genom alla sinnen. Undervisningen kan innehålla individuella eller gemensamma projekt som omfattar flera lärokurser eller överskrider läroämnegränserna. I undervisningen används digitala verktyg på ett mångsidigt och interaktivt sätt. Berättelser, musik, bildkonst, lek, drama samt gäster och studiebesök används för att ge variation i arbetet och glädje i lärandet.

Handledning, differentiering och stöd i religion i årskurs 1–2

Undervisningen i de olika lärokurserna i religion ska ta hänsyn till elevernas olika behov och bakgrund, såsom språkkunskap och kulturell bakgrund. Centrala begrepp diskuteras och förklaras så att alla elever har möjlighet att förstå dem. Arbetssätten anpassas till barnens ålder. I undervisningen skapas gemensamma situationer som främjar lärande och delaktighet och eleven handleds att stärka sin studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömningen av elevens lärande i religion i årskurs 1–2

Bedömningen av lärande ska vara handledande och uppmuntrande. Mångsidig respons ges i samband med arbetet och gemensamma diskussioner. Responsen ska utveckla elevernas samarbetsförmåga och uppmuntra dem att uttrycka sina tankar. Eleverna ska i undervisningen ges utrymme och uppmuntras att ifrågasätta och ställa frågor samt att motivera sina åsikter och

lyssna på andras synpunkter. Mångsidiga arbetssätt ger eleverna möjligheter att visa och själva ge akt på sina framsteg och kunskaper.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i religion är följande

- framsteg i att känna igen och namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö
- framsteg i förmågan att arbeta i grupp
- framsteg i förmågan att uttrycka tankar och lyssna på andra.

Eleven känner igen världsreligionerna

Evangelisk-luthersk tro

Lärokursens uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 har religionsundervisningen som uppdrag att handleda eleverna att lära känna och uppskatta sin egen religiösa och konfessionella bakgrund och att möta mångfalden av religioner och livsåskådningar i den egna klassen, skolan och närmiljön med respekt. För detta ska undervisningen ge grundläggande kunskaper, färdigheter och tankeverktyg. Eleverna ska uppmuntras att identifiera och uttrycka sina känslor och åsikter och öva sig att identifiera andras känslor och respektera andras åsikter. Eleverna ska uppmuntras att undra, fråga och att delta i diskussioner. Eleverna ska vägledas att handla ansvarsfullt och rättvist.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 1–2

I den grundläggande utbildningens lärokurs ingår enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning religion eller livsåskådningskunskap. Enligt 13 § i samma lag ska undervisningen i religion genomföras enligt olika lärokurser i enlighet med elevernas religionssamfund. För att garantera enhetlighet i läroämnet är målen och det centrala innehållet gemensamma för alla lärokurser.

I beskrivningarna av lärokurserna för de olika religionerna preciseras det gemensamma innehållet utgående från respektive religions särdrag. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna och de preciserade beskrivningarna av lärokurserna i de olika religionerna.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

Undervisningen inleds med att eleven bekantar sig med historier, religioner och livsåskådningar i sin egen familj och släkt. Man uppmärksammar eleverna på att det finns olika slag av familjer. Eleverna bekantar sig med kyrkoårets centrala högtider, jul och påsk och de traditioner och berättelser i Bibeln som är förknippade med dessa. I undervisningen behandlas också livets högtider inom kristendomen, deras innehåll och innebörd. Psalmer och musik som anknyter till kyrkoåret och barndomen behandlas i undervisningen. Eleverna bekantar sig med centrala begrepp och symboler inom kristendomen och församlingen. Den kristna gudsbilden och kyrkobyggnaden behandlas i undervisningen.

- Eleven bekantar sig med historier, religioner och livsåskådningar i sin egen närmiljö

I2 Religionernas värld

Man bekantar sig med religioner som förekommer i skolan och närmiljön, deras centrala högtider och seder. Också kristendomens mångfald och irreligiositet behandlas.

- Den kristna skapelseberättelsen
- Livets högtider inom kristendomen, med betoning på dopet
- Eleven bekantar sig med de stora världsreligionerna, t.ex. i samband med dess högtider

I3 Ett gott liv

I undervisningen behandlas betydelsen av respekt för livet och för människovärdet samt barnets rättigheter. Man reflekterar över livsfrågor och bekantar sig med det kristna perspektivet på dessa. Centralt innehåll är etisk reflektion, FN:s konvention om barnets rättigheter och Den gyllene regeln. Man reflekterar över frågor som hör samman med elevernas vardag och anknyter dem till bibliska berättelser. Man uppmanar eleven att identifiera och uttrycka sina känslor och att leva sig in i andras situation och acceptera olikheter. Eleverna reflekterar över egna handlingar och konsekvenserna av dem samt ansvaret för andra människor, miljön och naturen.

- Reflektion över livsfrågor, liv och död
- Eleverna uppmärksammas på att det finns olika slag av familjer

Undervisningsmål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K2, K4
M2	I1	K1
M3	I1	K2, K7
M4	I2	K2, K3, K7
M5	I1, I3	K2, K6, K7
M6	I1, I2, I3	K2, K6, K7
M7	I3	K3, K7
M8	I1, I3	K1, K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse för religionsundervisningen och handleda eleven att förstå sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund

- Eleven bekantar sig med historier, religioner och livsåskådningar i sin egen närmiljö
- Reflektion över livsfrågor, liv och död
- Eleverna uppmärksammas på att det finns olika slag av familjer
- Den kristna skapelseberättelsen
- Livets högtider inom kristendomen, med betoning på dopet
- Eleven bekantar sig med de stora världsreligionerna, t.ex. i samband med dess högtider

M2 vägleda eleven att få insikt i centrala begrepp, berättelser och symboler i religionen i fråga

- Eleven bekantar sig med historier, religioner och livsåskådningar i sin egen närmiljö

M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder

- Eleven bekantar sig med historier, religioner och livsåskådningar i sin egen närmiljö

M4 sporra eleven att lära känna seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön

- Den kristna skapelseberättelsen
- Livets högtider inom kristendomen, med betoning på dopet
- Eleven bekantar sig med de stora världsreligionerna, t.ex. i samband med dess högtider

M5 uppmuntra eleven att identifiera och uttrycka sina tankar och känslor

- Reflektion över livsfrågor, liv och död
- Eleverna uppmärksammas på att det finns olika slag av familjer

- Eleven bekantar sig med historier, religioner och livsåskådningar i sin egen närmiljö

M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter

- Reflektion över livsfrågor, liv och död
- Eleverna uppmärksammas på att det finns olika slag av familjer

- Eleven bekantar sig med historier, religioner och livsåskådningar i sin egen närmiljö

- Den kristna skapelseberättelsen
- Livets högtider inom kristendomen, med betoning på dopet
- Eleven bekantar sig med de stora världsreligionerna, t.ex. i samband med dess högtider

M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen

- Reflektion över livsfrågor, liv och död
- Eleverna uppmärksammas på att det finns olika slag av familjer

M8 ge eleven möjligheter att öva sig att framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på och förstå olika åsikter

- Eleven bekantar sig med historier, religioner och livsåskådningar i sin egen närmiljö

- Reflektion över livsfrågor, liv och död
- Eleverna uppmärksammas på att det finns olika slag av familjer

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

Undervisningen inleds med att eleven bekantar sig med historier, religioner och livsåskådningar i sin egen familj och släkt. Man uppmärksammar eleverna på att det finns olika slag av familjer. Eleverna bekantar sig med kyrkoårets centrala högtider, jul och påsk och de traditioner och berättelser i Bibeln som är förknippade med dessa. I undervisningen behandlas också livets högtider inom kristendomen, deras innehåll och innebörd. Psalmer och musik som anknyter till kyrkoåret och barndomen behandlas i undervisningen. Eleverna bekantar sig med centrala begrepp och symboler inom kristendomen och församlingen. Den kristna gudsbilden och kyrkobyggnaden behandlas i undervisningen.

- Eleven bekantar sig med kyrkoårets centrala högtider, med betoning på påsk
- Bibeln (t.ex. indelning av GT och NT)
- Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen
- Livets högtider inom kristendomen, med betoning på vigsel och begravning

I2 Religionernas värld

Man bekantar sig med religioner som förekommer i skolan och närmiljön, deras centrala högtider och seder. Också kristendomens mångfald och irreligiositet behandlas.

- Man bekantar sig med religioner som förekommer i Finland, deras centrala högtider och seder
- Kristendomens mångfald (indelningen i katolsk, ortodox och protestantiska kyrkor) och religionsfrihet behandlas

I3 Ett gott liv

I undervisningen behandlas betydelsen av respekt för livet och för människovärdet samt barnets rättigheter. Man reflekterar över livsfrågor och bekantar sig med det kristna perspektivet på dessa. Centralt innehåll är etisk reflektion, FN:s konvention om barnets rättigheter och Den gyllene regeln. Man reflekterar över frågor som hör samman med elevernas vardag och anknyter dem till bibliska berättelser. Man uppmuntrar eleven att identifiera och uttrycka sina känslor och att leva sig in i andras situation och acceptera olikheter. Eleverna reflekterar över egna handlingar och konsekvenserna av dem samt ansvaret för andra människor, miljön och naturen.

- Eleverna reflekterar över egna handlingar och konsekvenserna av dem samt ansvaret för andra människor, miljön och naturen

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K2, K4
M2	I1	K1
M3	I1	K2, K7
M4	I2	K2, K3, K7
M5	I1, I3	K2, K6, K7
M6	I1, I2, I3	K2, K6, K7
M7	I3	K3, K7
M8	I1, I3	K1, K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse för religionsundervisningen och handleda eleven att förstå sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund

- Eleven bekantar sig med kyrkoårets centrala högtider, med betoning på påsk
- Bibeln (t.ex. indelning av GT och NT)
- Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen
- Livets högtider inom kristendomen, med betoning på vigsel och begravning
- Man bekantar sig med religioner som förekommer i Finland, deras centrala högtider och seder
- Kristendomens mångfald (indelningen i katolsk, ortodox och protestantiska kyrkor) och religionsfrihet behandlas
- Eleverna reflekterar över egna handlingar och konsekvenserna av dem samt ansvaret för andra människor, miljön och naturen

M2 vägleda eleven att få insikt i centrala begrepp, berättelser och symboler i religionen i fråga

- Eleven bekantar sig med kyrkoårets centrala högtider, med betoning på påsk
- Bibeln (t.ex. indelning av GT och NT)
- Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen
- Livets högtider inom kristendomen, med betoning på vigsel och begravning

M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder

- Eleven bekantar sig med kyrkoårets centrala högtider, med betoning på påsk
- Bibeln (t.ex. indelning av GT och NT)
- Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen
- Livets högtider inom kristendomen, med betoning på vigsel och begravning

M4 sporra eleven att lära känna seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön

- Man bekantar sig med religioner som förekommer i Finland, deras centrala högtider och seder
- Kristendomens mångfald (indelningen i katolsk, ortodox och protestantiska kyrkor) och religionsfrihet behandlas

M5 uppmuntra eleven att identifiera och uttrycka sina tankar och känslor

- Eleven bekantar sig med kyrkoårets centrala högtider, med betoning på påsk
 - Bibeln (t.ex. indelning av GT och NT)
 - Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen
 - Livets högtider inom kristendomen, med betoning på vigsel och begravning
-
- Eleverna reflekterar över egna handlingar och konsekvenserna av dem samt ansvaret för andra människor, miljön och naturen

M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter

- Eleverna reflekterar över egna handlingar och konsekvenserna av dem samt ansvaret för andra människor, miljön och naturen
-
- Eleven bekantar sig med kyrkoårets centrala högtider, med betoning på påsk
 - Bibeln (t.ex. indelning av GT och NT)
 - Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen
 - Livets högtider inom kristendomen, med betoning på vigsel och begravning
-
- Man bekantar sig med religioner som förekommer i Finland, deras centrala högtider och seder
 - Kristendomens mångfald (indelningen i katolsk, ortodox och protestantiska kyrkor) och religionsfrihet behandlas

M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen

- Eleverna reflekterar över egna handlingar och konsekvenserna av dem samt ansvaret för andra människor, miljön och naturen

M8 ge eleven möjligheter att öva sig att framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på och förstå olika åsikter

- Eleven bekantar sig med kyrkoårets centrala högtider, med betoning på påsk
- Bibeln (t.ex. indelning av GT och NT)
- Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen
- Livets högtider inom kristendomen, med betoning på vigsel och begravning

- Eleverna reflekterar över egna handlingar och konsekvenserna av dem samt ansvaret för andra människor, miljön och naturen

34.6.12. Slöjd

Läroämnets uppdrag

Läroämnet slöjd har som uppdrag att lära eleverna att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Slöjd är ett läroämne där eleverna med hjälp av många olika slags material får uttrycka sig genom att skapa för hand, genom att formge och genom att använda teknologi. Hit hör att självständigt eller gemensamt planera och framställa en produkt eller ett alster och att utvärdera den egna eller gemensamma slöjdprocessen. Att slöjda innebär undersökande, kreativt och experimentellt arbete, där man fördomsfritt väljer olika visuella, materiella och tekniska lösningar och framställningsmetoder. I slöjden lär sig eleverna att förstå, utvärdera och utveckla olika slags tekniska tillämpningar och att använda de inlärd kunskaperna och färdigheterna i vardagen. Slöjden ska utveckla elevernas rumsuppfattning, taktila känsla och förmåga att skapa med händerna, vilket främjar de motoriska färdigheterna, kreativiteten och förmågan att planera. Undervisningen ska stärka elevens förutsättningar att arbeta mångsidigt. Slöjdens betydelse ligger i den långsiktiga och innovativa arbetsprocessen samt i upplevelser som ger tillfredsställelse och stärker självkänslan.

I undervisningen betonas elevernas olika intressen och gruppsamverkan. I slöjd är utgångspunkten att studera olika övergripande teman på ett heltäckande och naturligt sätt över läroämnegränserna. Kunskap om den omgivande materiella världen bidrar till att lägga grund för en hållbar livsstil och utveckling. Det här omfattar elevens livsmiljö, det lokala kulturarvet, olika gruppers kulturarv samt skolans kulturella mångfald. Undervisningen i slöjd ska fostra etiska, medvetna och delaktiga samt kunniga och företagsamma medborgare, som värdesätter sina slöjdfärdigheter, kan uttrycka sig genom slöjd och har vilja att värna om och utveckla slöjdkulturen.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 är uppdraget för undervisningen i slöjd att göra det möjligt för eleverna att uttrycka sig genom slöjd och att utveckla sådana kunskaper, färdigheter och erfarenheter som behövs för att planera och skapa. Eleverna uppmuntras att planera och framställa slöjdprodukter med olika material. Slöjd utvecklar koncentrationsförmågan och förmågan att ta initiativ. Den uppmuntrar eleverna att värdesätta och utvärdera sitt eget och andras arbete. Slöjdens fostrande roll är att hjälpa eleverna att förstå kulturell mångfald och jämlikhet.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i slöjd i årskurs 1–2

Lärmiljön stödjer slöjdens konkreta och praktiska karaktär och elevernas samspel med läraren, de andra eleverna samt med externa parter. Ändamålsenliga och trygga utrymmen, arbetsredskap och material bidrar till att uppnå målen. Eleverna ska inspireras att iaktta och använda sina iakttagelser som en del av slöjdfärdigheterna och för att påverka sin omgivning. Med hjälp av olika arbetssätt uppmuntras eleverna att delta, vara aktiva och ta självständigt ansvar. Fantasi, historier, drama, lek, spel, naturen och den byggda miljön används som stöd för planeringen och arbetet. I undervisningen används arbetssätt som är typiska för tekniskt arbete och textilarbete.

Handledning, differentiering och stöd i slöjd i årskurs 1–2

Med tanke på målen för läroämnet är det viktigt att man stödjer elevernas individuella lärande samt planeringen och det gemensamma arbetet i slöjdundervisningen genom att erbjuda olika pedagogiska arbetssätt och kommunikationssituationer. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas olika förutsättningar och behoven differentieras utgående från dem, till exempel genom valet av material, arbetssätt och pedagogiska uppgifter. Det är viktigt att reservera tillräckligt med tid, utrymme och handledning för att eleverna ska lära sig att slöjda funktionellt.

Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 1–2

Vid bedömningen av lärandet ska man fästa uppmärksamhet vid att ge positiv respons och uppmuntra eleven både under arbetets gång och i slutet av processen. Genom mångsidig bedömning och respons garanterar man att eleverna utvecklar mångsidiga kunskaper och färdigheter i slöjd. Eleverna ska erbjudas olika sätt att visa sina framsteg och uppmuntras att upprätthålla sina styrkor och träna de färdigheter som behöver utvecklas. Gruppens arbete och arbetsresultat kan presenteras och utvärderas tillsammans för att eleverna ska lära sig att uppträda och att uppskatta andras arbete.

Bedömningen ska omfatta hela slöjdprocessen. Dokumenteringen av de olika faserna i slöjdprocessen ska beskriva hur elevernas färdigheter utvecklats och ange nivån på deras kunskaper. Dokumentationen ska fungera som ett stöd för bedömningen. Eleverna ska vägledas att utvärdera sitt lärande och ges möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på läroprocessen i slöjd är följande

- framsteg i sättet att arbeta
- framsteg i förmågan att planera, tillverka och utvärdera
- framsteg i förmågan att arbeta målinriktat
- framsteg i förmågan att hitta på kreativa lösningar.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Att hitta en idé

Eleverna planerar en slöjdprodukt utgående från sina egna känslor, historier och fantasivärldar, den byggda miljön och naturen och tar hjälp av olika visuella och materiella metoder. Eleverna övar att ge sina arbeten form, färg och yta. Eleverna undersöker rörelse och balans. Eleverna diskuterar förvaring och skydd.

I2 Att pröva

Eleverna erbjuds möjligheter att utforska olika materiella och tekniska miljöer. Eleverna får pröva på olika material, t.ex. trä, metall, plast, fiber, garn och tyg. Utgående från experimenten planerar och bearbetar eleverna vidare sina produkter eller alster.

I3 Att planera

Eleverna gör upp en plan för hela slöjdprocessen. Eleverna övar sig att beskriva processen och produkten.

I4 Att tillverka

Eleverna tillverkar slöjdprodukter eller alster utgående från egna eller gemensamma planer. Eleverna använder olika slöjdrederkap och apparater för att klippa, fästa, sätta ihop, forma och bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt.

Eleverna arbetar med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa.

I5 Att dokumentera

Digitala verktyg introduceras som en del i idéarbetet, planeringen och dokumentationen.

I6 Att bedöma

Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får lära sig att ge respons till andra.

Undervisningsmål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M2	I1, I2, I3	K1, K4, K5
M4	I2, I3, I4	K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse och inspiration för att arbeta med händerna samt elevens nyfikenhet för kreativt och experimentellt slöjdarbete

Eleverna arbetar med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa.

M2 handleda eleven att genomföra en hel slöjdprocess, presentera sina idéer visuellt och berätta om slöjdarbetet och den färdiga produkten

M4 introducera olika material för eleven och handleda eleven att bearbeta materialen samt arbeta på ett ansvarsfullt och säkert sätt

Eleverna arbetar med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa.

M5 stödja eleven att utveckla sin självkänsla genom att ge eleven möjlighet att känna att hen lyckas, förstår och hittar på lösningar i slöjden

Eleverna arbetar med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa.

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Att hitta en idé

Eleverna planerar en slöjdprodukt utgående från sina egna känslor, historier och fantasivärldar, den byggda miljön och naturen och tar hjälp av olika visuella och materiella metoder. Eleverna övar att ge sina arbeten form, färg och yta. Eleverna undersöker rörelse och balans. Eleverna diskuterar förvaring och skydd.

I2 Att pröva

Eleverna erbjuds möjligheter att utforska olika materiella och tekniska miljöer. Eleverna får pröva på olika material, t.ex. trä, metall, plast, fiber, garn och tyg. Utgående från experimenten planerar och bearbetar eleverna vidare sina produkter eller alster.

I3 Att planera

Eleverna gör upp en plan för hela slöjdprocessen. Eleverna övar sig att beskriva processen och produkten.

I4 Att tillverka

Eleverna tillverkar slöjdprodukter eller alster utgående från egna eller gemensamma planer. Eleverna använder olika slöjdreder och apparater för att klippa, fästa, sätta ihop, forma och bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt.

Eleverna arbetar med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa.

I5 Att dokumentera

Digitala verktyg introduceras som en del i idéarbetet, planeringen och dokumentationen.

I6 Att bedöma

Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får lära sig att ge respons till andra.

Undervisningsmål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M2	I1, I2, I3	K1, K4, K5
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K7
M4	I2, I3, I4	K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse och inspiration för att arbeta med händerna samt elevens nyfikenhet för kreativt och experimentellt slöjdarbete

Eleverna arbetar med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa.

M2 handleda eleven att genomföra en hel slöjdprocess, presentera sina idéer visuellt och berätta om slöjdarbetet och den färdiga produkten

M3 handleda eleven att planera och framställa slöjdprodukter eller -alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar

Eleverna arbetar med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa.

M4 introducera olika material för eleven och handleda eleven att bearbeta materialen samt arbeta på ett ansvarsfullt och säkert sätt

Eleverna arbetar med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa.

**M5 stödja eleven att utveckla sin självkänsla genom att ge eleven
möjlighet att känna att hen lyckas, förstår och hittar på lösningar i slöjden**

Eleverna arbetar med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa.

35. Årskurs 3-6

35.1. Övergången mellan årskurs 2 och 3

Vid övergången är det viktigt att försäkra sig om att eleven behärskar de grundfärdigheter som förutsätts i studierna och att stärka varje elevs självförtroende som skolelev. I synnerhet ska elevernas läs- och skrivfärdigheter, matematiska färdigheter och studiefärdigheter stödjas. Det blir allt viktigare att utveckla förmågan att arbeta självständigt och i grupp och att ta ansvar för sitt lärande. Skolan ska tillsammans med hemmen stödja eleverna att lyckas i skolarbetet. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om skolans språkprogram och om hur studierna ordnas, om de nya läroämnena som inleds i årskurs 3 och eventuella valfria eller frivilliga studier. Tillsammans ska man fundera över de krav som studierna ställer och över hur det känns att eventuellt ansluta sig till en ny grupp.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före årskurs tre.

35.2. Att utvecklas som elev

Utöver de gemensamma uppgifterna har varje årskurshelhet i den grundläggande utbildningen sitt särskilda uppdrag. Uppdraget förutsätter att elevernas ålder och utvecklingsnivå beaktas och att undervisningen planeras så att övergångarna löper smidigt och tryggt.

Det särskilda uppdraget i årskurs 3–6 är att utveckla färdigheten att lära sig och att identifiera och utveckla sin studieteknik och sina studiefärdigheter. Eleverna ska uppmuntras att acceptera sig själva, att uppfatta sina gränser och rättigheter och vid behov försvara dem samt att värna om sin egen trygghet och säkerhet. De ska handledas att förstå sina skyldigheter och sitt ansvar. De ska också uppmuntras att på ett konstruktivt sätt uttrycka sina åsikter och att utveckla sina kommunikativa färdigheter. Mobbning och diskriminerande beteende ska inte tillåtas. Elevernas intresse för frågor om etik och moral ska utnyttjas genom att skapa tillfällen att diskutera och reflektera och öva sig att delta och ta ansvar. Eleverna ska uppmuntras att göra val utifrån sina förutsättningar och undvika könsbundna val. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid elevernas behov av handledning och stöd.

I årskurserna 3–6 ska undervisningen stärka och komplettera de grundläggande färdigheter som eleverna tillägnat sig i de lägre årskurserna och ge dem nya kunskaper. Antalet läroämnena ökar och man strävar efter att hitta naturliga situationer för helhetsskapande undervisning. De mångvetenskapliga lärområdena stärker samarbetet mellan läroämnena och erbjuder eleverna möjligheter till för åldern viktiga upplevelser. Med hjälp av mångvetenskapliga lärområden kan sättet att arbeta bli alltmer funktionellt och förutsättningarna för praktiskt och undersökande lärande i olika lärmiljöer ökar. Elevernas delaktighet i planeringen ökar. De mångvetenskapliga lärområdena ger eleverna möjlighet att arbeta tillsammans, att uttrycka sig och att delta i för gruppen meningsfull verksamhet.

35.3. Övergången mellan årskurs 6 och 7

Övergången från årskurs sex till årskurs sju förutsätter systematiskt samarbete mellan skolans eller skolornas personal, att nödvändig information om undervisningen överförs samt att man känner till lärmiljöer, verksamhetssätt och styrdokument. Kommunikation mellan hem och skola betonas vid övergången. Övergången innebär ofta att eleverna måste anpassa sig till en ny grupp, nya lärare och en ny miljö. Det är skolans uppgift att se till att arbetssätten och bedömningsmetoderna även i dessa årskurser är anpassade till elevernas ålder och förutsättningar. Det är viktigt att både hemma och i skolan se till att eleverna också känner sig trygga och samtidigt uppmuntra dem att möta nya utmaningar. Många val gällande framtiden blir aktuella för eleverna. Det är viktigt att lyssna till och respektera eleverna och låta dem vara med och påverka beslut som gäller dem själva.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före eleven börjar i årskurs sju.

35.4. Mångsidig kompetens i årskurs 3–6

Utvecklingen av mångsidig kompetens ska systematiskt fortsätta. Målet är att eleven genom att utveckla olika kompetenser ska förbättra förutsättningarna för att lära känna och uppskatta sig själv och forma sin identitet. Den egna identiteten utvecklas i samspel med andra människor och omgivningen. Att ha vänner och känna sig accepterad är mycket viktigt. I den här åldern är eleverna särskilt mottagliga för att tillägna sig en hållbar livsstil och reflektera över betydelsen av hållbar utveckling.

35.5. Mångsidiga kompetensområden

K1 Förmåga att tänka och lära sig

Tankeförmåga och färdighet att lära sig lägger grunden för utveckling av all övrig kompetens och livslångt lärande. Tänkandet och lärandet påverkas av hur eleverna uppfattar sig själva som lärande individer och hur de kommunicerar med sin omgivning. Viktigt är också hur de lär sig att göra iakttagelser och söka, bedöma, bearbeta, producera och dela information och idéer. Eleverna ska handledas att upptäcka att kunskap kan byggas på många olika sätt, till exempel genom att medvetet dra slutsatser eller intuitivt med hjälp av egna erfarenheter. Undersökande och kreativa arbetssätt, samarbete och möjlighet att fördjupa sig och koncentrera sig främjar utvecklingen av tänkandet och färdigheten att lära sig.

Det är viktigt att lärarna uppmuntrar eleverna att lita på sig själva och sina åsikter och att samtidigt vara öppna för nya lösningar. Uppmuntran behövs också för att kunna förhålla sig till otydlig och motstridig information. Eleverna ska uppmuntras att betrakta saker ur olika perspektiv, söka ny information och utifrån den reflektera över sitt sätt att tänka. Eleverna ska ges utrymme att fråga och de ska spöras att söka svar och lyssna på andras åsikter och samtidigt fundera över den kunskap de själva har. De ska spöras att hitta ny kunskap och nya synsätt. Elevernas förmåga att agera stärks när de som medlemmar i skolgemenskapen får stöd och uppmuntran för sina idéer och initiativ.

Eleverna ska få lära sig att använda kunskap på egen hand och tillsammans med andra för att lösa problem, argumentera och dra slutsatser och för att göra innovationer. Eleverna ska ha möjlighet att kritiskt analysera det innehåll som behandlas ur olika perspektiv. För att hitta innovativa lösningar förutsätts att eleverna lär sig att fördomsfritt se alternativ och kombinera olika perspektiv och använda sin fantasi för att överskrida existerande gränser. Lek, spel, fysisk aktivitet, experiment och andra konkreta arbetssätt främjar glädjen i lärandet och stärker förutsättningarna för insikt och kreativt tänkande. Förmågan att tänka systematiskt och etiskt utvecklas gradvis, när eleverna lär sig att se växelverkan och samband mellan olika saker och att uppfatta helheter.

Alla elever ska få hjälp med att iakttä hur de lär sig och att utveckla sina lärstrategier. Färdigheten att lära sig utvecklas när eleverna får ställa upp mål, planera sitt arbete, utvärdera sina framsteg och använda tekniska och andra hjälpmedel i sina studier på ett för åldern lämpligt sätt. Under den grundläggande utbildningen ska eleverna stödjas så att de utvecklar en god kunskaps- och färdighetsgrund och en bestående motivation för fortsatta studier och livslångt lärande.

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

Eleverna växer upp i en värld som kännetecknas av kulturell och språklig mångfald och av olika religioner och åskådningar. Att leva på ett kulturellt hållbart sätt i en mångfacetterad miljö förutsätter kulturella färdigheter grundade på respekt för mänskliga rättigheter samt förmåga att kommunicera på ett hänsynsfullt sätt och kunna uttrycka sig själv och sina åsikter på olika sätt.

I den grundläggande utbildningen ska eleverna få hjälp med att identifiera och uppskatta kulturella fenomen i omgivningen och att bygga en egen kulturell identitet och ett positivt förhållningssätt till omgivningen. Eleverna ska få lära känna och uppskatta sin livsmiljö och dess kulturarv samt sin egen sociala, kulturella, religiösa, åskådningssässiga och språkliga bakgrund. Eleverna ska uppmuntras att fundera över betydelsen av sin egen bakgrund och över sin roll i generationskedjan. De ska lära sig att se kulturell och språklig mångfald och olika åskådningar som en positiv resurs. Samtidigt ska de få lära sig att känna till hur kulturer, religioner och åskådningar påverkar samhället och vardagen och hur kulturen omformas av media. De ska också få fundera över vilka saker man inte kan acceptera på grund av att de strider mot de mänskliga rättigheterna. Genom samarbete i och utanför skolan lär sig eleverna att lägga märke till kulturella särdrag och att fungera på ett smidigt sätt i olika miljöer. De ska fostras att bemöta andra människor med respekt och att iaktta goda vanor. Eleverna ska få möjlighet att uppleva och tolka konst, kultur och kulturarv. De ska också få lära sig att förmedla, forma och skapa kultur och traditioner och upptäcka deras betydelse för välbefinnandet.

Skolarbetet ska erbjuda eleverna gott om tillfällen där de får öva sig att framföra sina åsikter på ett konstruktivt sätt och att handla etiskt. Eleverna ska lära sig att sätta sig in i andras situation och granska frågor och situationer ur olika perspektiv. Skolarbetet ska systematiskt främja kännedom och respekt för de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter och att man handlar enligt dem. Respekten och förtroendet för andra människogrupper och folkslag ska stärkas i all verksamhet, också i det internationella samarbetet.

Eleverna ska i skolan uppleva vilken betydelse kommunikation har också för den egna utvecklingen. De ska få träna sina sociala färdigheter, lära sig att uttrycka sig på olika sätt och att uppträda i olika situationer. I undervisningen ska eleverna stödjas så att de utvecklas till skickliga språkbrukare som använder både sitt modersmål och andra språk på ett mångsidigt sätt. Eleverna ska uppmuntras att kommunicera och uttrycka sig även med hjälp av ringa språkkunskaper. Lika viktigt är det att lära sig att använda matematiska symboler, bilder och andra visuella uttryck, drama, musik och rörelse för att kommunicera och uttrycka sig. Skolarbetet ska också ge eleverna mångsidiga möjligheter att arbeta med händerna. Eleverna ska lära sig att uppskatta och kontrollera sin kropp och att använda den för att uttrycka känslor och åsikter, tankar och idéer. I skolarbetet ska de uppmuntras att använda sin fantasi och sin uppfinningsrikedom. De ska lära sig att främja det estetiska och att njuta av dess olika uttrycksformer.

K3 Vardagskompetens

För att klara sig i livet och i vardagen förutsätts allt mångsidigare färdigheter. Det handlar om hälsa, säkerhet och människorelationer, motion och trafik, att fungera i en teknologiserad vardag och att kunna hantera sin ekonomi och konsumtion, allt sådant som påverkar en hållbar livsstil. I den grundläggande utbildningen ska elevernas framtidstro stödjas.

Skolgemenskapen ska hjälpa eleverna att förstå att var och en med sitt eget agerande påverkar såväl sitt eget som andras välbefinnande och sin egen och andras hälsa, trygghet och säkerhet. Eleverna ska uppmuntras att ta hand om sig själva och andra. De ska spurras till att öva färdigheter som är viktiga för deras eget liv och vardag och till att bidra till ökat välbefinnande i sin omgivning. Eleverna ska under den grundläggande utbildningen lära känna och förstå vilka faktorer som inverkar positivt respektive negativt på välbefinnande och hälsa och inse betydelsen av välmående, trygghet och säkerhet samt lära sig att hitta information om dessa. De ska ges möjlighet att ta ansvar för eget och gemensamt arbete och att utveckla sin sociala förmåga och förmågan att hantera sina känslor. Eleverna lär sig att inse betydelsen av mänskliga relationer och ömsesidig omsorg. De ska också få lära sig att hantera tid, vilket är en viktig del av vardagskompetens och självreglering. Eleverna ska ges tillfälle att öva sig att i sitt agerande beakta sin egen och andras trygghet och säkerhet i olika situationer, också i trafiken. De ska få lära sig att förutse och klara av risksituationer på ett ändamålsenligt sätt. De ska också få lära sig att känna igen viktiga symboler som anknyter till trygghet och säkerhet och att skydda sitt privatliv och sin personliga integritet.

Eleverna behöver grundläggande kunskap om teknologi och dess utveckling och effekter inom olika livsområden och i omgivningen. De behöver också handledning för att göra förnuftiga

teknologiska val. Teknologins mångfald ska behandlas i undervisningen och eleverna lär sig förstå principerna för hur den fungerar och vad den kostar. Eleverna ska uppmuntras till en ansvarsfull användning av tekniken och att reflektera över etiska frågor gällande den.

Eleverna ska få hjälp med att utveckla sina konsumentkunskaper samt sina förutsättningar att sköta och planera sin egen ekonomi. Eleverna ska handledas i att fungera som konsument. De ska också få kunskap om sina rättigheter och skyldigheter och uppmuntras till en etisk användning och måttlighet. Eleverna uppmuntras till att dela med sig och vara sparsamma. Under den grundläggande utbildningen får eleverna lära sig att göra val och att leva i enlighet med en hållbar livsstil.

K4 Multilitteracitet

Med kompetens i multilitteracitet avses förmågan att tolka, producera och värdera olika slag av texter i olika medier och miljöer. Denna kompetens gör det möjligt för eleverna att förstå många olika slag av kulturella uttryck och att forma sin egen identitet. Begreppet multilitteracitet har koppling till det vidgade text- och språkbegreppet. Med texter avses här olika slag av information som kommer till uttryck genom verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa. Texterna kan tolkas och produceras till exempel i skriven, talad, tryckt, audiovisuell eller digital form.

Eleverna behöver ha kompetens i multilitteracitet för att kunna förstå och tolka världen omkring sig och skapa sig en bild av den kulturella mångfalden. Kompetens i multilitteracitet innebär att kunna söka, kombinera, omforma, producera, presentera och kritiskt granska information i olika former, i olika kontexter och med hjälp av olika verktyg. Kompetensen i multilitteracitet bidrar även till att utveckla ett kritiskt tänkande och studiekompetens det vill säga att lära sig att lära. I denna kompetens ingår även etisk och estetisk läskunnighet. Det är viktigt att eleverna får möjlighet att träna sin mångsidiga läskunnighet både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer där man använder digitala verktyg på många olika sätt.

Eleverna ska utveckla mångsidig läskunnighet inom alla läroämnen via vardagsspråket för att kunna behärska begrepp och kommunikationsformer inom olika fackområden. För att eleverna ska nå kompetens i multilitteracitet krävs en mångsidig textmiljö, en pedagogik som utnyttjar denna och samarbete mellan olika läroämnen och andra aktörer. Eleverna ska ges möjlighet att använda, tolka och producera olika slag av texter både individuellt och tillsammans med andra. Olika slag av multimodala läromedel ska användas och man ska göra det möjligt för eleven att förstå de kulturella sambanden mellan dessa texter. I undervisningen ska man analysera och reflektera kring texter som är autentiska och meningsfulla för eleverna. På detta sätt blir det möjligt för eleverna att använda sina styrkor i studierna och utnyttja texter och innehåll som intresserar dem samt att delta aktivt och påverka.

K5 Digital kompetens

Digital kompetens är en viktig medborgarfärdighet, både i sig och som en del av multilitteraciteten. Den är både föremål och redskap för lärandet. I den grundläggande utbildningen ska alla elever ha möjligheter att utveckla sin digitala kompetens. Informations- och kommunikationsteknik ska systematiskt användas i den grundläggande utbildningens alla årskurser, i de olika läroämnena, i de mångvetenskapliga lärområdena och i det övriga skolarbetet.

Den digitala kompetensen ska utvecklas inom fyra huvudområden: 1) Eleverna får lära sig att förstå centrala begrepp och principerna för hur digitala verktyg används och fungerar och ges möjlighet att utveckla sin praktiska digitala kompetens när de utarbetar egna produkter. 2) Eleverna får handledning i hur man använder digitala verktyg på ett ansvarsfullt, ergonomiskt och tryggt sätt. 3) Eleverna får lära sig att använda digitala verktyg som hjälpmedel i informationshantering och i undersökande och kreativt arbete. 4) Eleverna får erfarenheter och övning i att använda digitala verktyg för att kommunicera och bilda nätverk. Inom alla dessa fyra områden är det viktigt att eleverna är aktiva och ges möjlighet att vara kreativa och hitta arbetssätt och lärstigar som lämpar sig för dem. Det är också viktigt att de upplever glädje över att arbeta tillsammans och upptäcka världen tillsammans, vilket påverkar studiemotivationen. Användningen

av digitala verktyg ger eleverna möjligheter att synliggöra sina tankar och idéer på olika sätt. På så sätt utvecklas också deras förmåga att tänka och lära sig.

Eleverna ska få bekanta sig med tillämpningar och användning av olika digitala verktyg för olika syften och lära sig se deras betydelse i vardagen och i kommunikationen mellan människor och som medel för att påverka. Man ska tillsammans fundera över varför digitala verktyg behövs i studierna, i arbetslivet och i samhället och hur denna kompetens har kommit att bli en del av de allmänna färdigheter som behövs i arbetslivet. Eleverna ska lära sig att bedöma informations- och kommunikationsteknikens inverkan ur ett hållbarhetsperspektiv och att vara ansvarsfulla konsumenter. Eleverna ska under den grundläggande utbildningen få använda digitala verktyg även i internationell kommunikation. De lär sig att uppfatta deras betydelse, möjligheter och risker i en global värld.

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

Arbetslivet, yrkena och arbetets karaktär förändras bland annat på grund av den teknologiska utvecklingen och genom att ekonomin globaliseras. Det blir svårare att förutspå arbetskraven än tidigare. Eleverna ska i den grundläggande utbildningen utveckla allmänna färdigheter som främjar intresset och en positiv attityd gentemot arbete och arbetslivet. Det är viktigt att eleverna får erfarenheter som hjälper dem att inse betydelsen av arbete och företagsamhet och möjligheterna till entreprenörskap samt sitt eget ansvar som medlemmar i en grupp och i samhället. Skolarbetet ska ordnas så att eleverna kan utveckla sin kännedom om arbetslivet, lära sig entreprenörskap samt inse betydelsen av de kunskaper som inhämtas i skolan och på fritiden för den egna karriären.

Eleverna ska få lära sig vad som är utmärkande för näringslivet i närmiljön och vilka de centrala branscherna är. Under den grundläggande utbildningen ska eleverna bekanta sig med arbetslivet och få erfarenheter av att arbeta och av att samarbeta med aktörer utanför skolan. På detta sätt får eleverna träning i sakligt uppförande och samarbetsförmåga som behövs i arbetslivet och upptäcker vikten av goda språkkunskaper och kommunikationsfärdigheter. Förmåga att sysselsätta sig själv, entreprenörskap och färdigheter att uppskatta och hantera risker utvecklas genom olika projekt. I skolan ska eleverna öva sig att arbeta i grupper, med projekt och inom nätverk.

Eleverna ska ges möjlighet att öva sig att arbeta självständigt och tillsammans med andra och att arbeta metodiskt och långsiktigt. När eleverna arbetar tillsammans kan var och en se sitt arbete som en del av helheten. De lär sig också ömsesidighet och att anstränga sig för att nå ett gemensamt mål. I aktiverande undervisningssituationer kan eleverna lära sig att planera arbetsprocesser, ställa upp hypoteser, testa olika alternativ och dra slutsatser. De övar sig att uppskatta tid och se övriga förutsättningar för arbetet och att hitta nya lösningar om situationen förändras. Samtidigt lär sig eleverna förutse eventuella svårigheter i arbetet och att hantera misslyckanden och besvikelser. Eleverna ska uppmuntras att vara uthålliga och slutföra sitt arbete samt att värdesätta arbetet och resultatet av det.

Eleverna ska uppmuntras att förhålla sig öppet till nya möjligheter och att handla flexibelt och kreativt om situationen förändras. De ska lära sig att aktivt ta initiativ och att söka olika alternativ. Eleverna ska få hjälp med att upptäcka yrken som intresserar dem och att välja lämpliga fortsatta studier utgående från sina egna förutsättningar, medvetna om traditionella könsrollers och andra rollmodellens inverkan.

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Den grundläggande förutsättningen för demokrati är att människorna deltar i verksamheten i samhället. För att lära sig att delta och påverka och förhålla sig ansvarsfullt till framtiden krävs övning. Skolan erbjuder trygga ramar för detta. Samtidigt ger den grundläggande utbildningen eleverna en kunskapsgrund för att växa till aktiva medborgare som utövar sina demokratiska rättigheter och friheter på ett ansvarsfullt sätt. Skolan ska stärka varje elevs delaktighet.

Den grundläggande utbildningen ska skapa förutsättningar för eleverna att utveckla intresse för frågor som gäller skolan och samhället. Deras rätt att delta i beslutsfattande enligt sin ålder och utvecklingsnivå ska respekteras i skolan. Eleverna ska delta i planeringen, förverkligandet och utvärderingen av sina studier, det gemensamma skolarbetet och lärmiljön. De ska få kunskaper och erfarenheter av olika sätt att delta och påverka i medborgarsamhället och av gemensamt arbete utanför skolan. Genom att eleverna får ett personligt förhållande till naturen inser de betydelsen av naturskydd. Eleverna får lära sig att bedöma mediernas påverkan i samhället och att använda sig av de möjligheter medierna erbjuder. Genom egna erfarenheter lär sig eleverna att påverka, fatta beslut och ta ansvar. Samtidigt lär de sig att uppfatta betydelsen av regler, överenskommelser och förtroende. Genom att delta i skolan och utanför skolan lär sig eleverna att uttrycka sina åsikter på ett konstruktivt sätt. De lär sig att arbeta tillsammans och får tillfälle att öva sig att förhandla, medla och lösa konflikter samt att förhålla sig kritiskt till olika fenomen. Eleverna ska uppmuntras att reflektera över sina ställningstaganden ur olika perspektiv: likabehandling, jämlikhet, jämställdhet och rättvisa och med tanke på en hållbar livsstil.

Under den grundläggande utbildningen ska eleverna fundera över sambandet mellan det förflutna, nutiden och framtiden samt olika framtidsalternativ. De ska lära sig förstå betydelsen av sina val, levnadssätt och handlingar, inte bara för det egna livet, utan även för den närmaste omgivningen, samhället och naturen. Eleverna ska få färdigheter att utvärdera och förändra både sina egna, skolans och samhällets förfaringssätt och verksamhetsstrukturer så att de bidrar till att bygga en hållbar framtid.

35.6. Läroämnena

35.6.1. Bildkonst

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i bildkonst har som uppdrag att handleda eleverna att genom konsten utforska och uttrycka en kulturellt mångskiftande verklighet. Genom att producera och tolka bilder formas elevernas identitet samtidigt som den kulturella kompetensen och gemenskapen stärks. Undervisningen ska bygga på elevernas egna erfarenheter, fantasi och lust att experimentera. Undervisningen i bildkonst ska utveckla förmågan att förstå konst, omgivningen och annan visuell kultur. Eleverna ska erbjudas olika sätt att bedöma verkligheten och att påverka den. Genom att förstärka kännedomen om kulturarvet stödjer man att traditionerna förmedlas och förnyas. Undervisningen ska stödja eleverna att utveckla kritiskt tänkande och uppmuntra eleverna att påverka den egna livsmiljön och samhället. Undervisningen i bildkonst ska ge eleverna en grund för aktiv medverkan lokalt och globalt.

Det arbetssätt som är karakteristiskt för konsten främjar erfarenhetsbaserat, multisensoriskt och konkret lärande. Eleverna granskar bildkonst och annan visuell kultur ur ett historiskt och kulturellt perspektiv. Undervisningen ska ta upp olika uppfattningar om konstens uppgifter. Eleverna handleds att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttrycksätt. Undervisningen ska sporra eleven att utveckla multilitteracitet både med hjälp av visuella metoder och andra undersöknings- och framställningssätt. Eleverna ska erbjudas möjligheter att arbeta med mångvetenskapliga lärområden i samarbete med den övriga undervisningen och med aktörer utanför skolan. I undervisningen bekantar man sig med museer och andra kulturobjekt och undersöker möjligheterna att utöva bildkonst som hobby.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 breddar eleverna sitt personliga förhållande till bildkonst och annan visuell kultur. Eleverna uppmuntras att pröva och träna olika sätt att uttrycka sig med bilder och att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter. I undervisningen granskas hur konst och annan visuell kultur påverkar åsikter, attityder och förfaringssätt i elevernas egen livsmiljö och i samhället. Eleverna handleds att utforska vilka mål och roller konstnärer och andra som skapar visuell kultur har haft under olika tider och i olika kulturella sammanhang. Undervisningen ska ge

eleverna förutsättningar och möjligheter att arbeta tillsammans. Förmågan att tolka och skapa bilder fördjupas genom ansvarsfull användning av digitala verktyg och webbmiljöer.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i bildkonst i årskurs 3–6

Målet är att erbjuda lärmiljöer och arbetssätt som ger eleverna möjlighet att mångsidigt använda material, tekniker och uttryckssätt och tillämpa dem kreativt. Undervisningssituationerna ska präglas av en atmosfär som uppmuntrar eleverna att aktivt experimentera och öva. Genom pedagogiska lösningar stöds multisensoriska upplevelser, långsiktigt arbete samt ett undersökande och målinriktat konstnärligt lärande. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas individuella behov och eleverna ska ges möjlighet att arbeta på ett ändamålsenligt sätt självständigt och i grupp. Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar lärande och socialt samspel både i skolan och i miljöer utanför skolan. I årskurs 3–6 ska eleverna granska aktuella fenomen inom konst och annan visuell kultur i sin livsmiljö. Tvärkonstnärliga och tematiska arbetssätt prioriteras i undervisningen. Eleverna uppmanas att förhålla sig kritiskt till olika informationskällor. Teknik och webbmiljöer används på ett mångsidigt, ansvarsfullt och tryggt sätt i undervisningssituationerna.

Handledning, differentiering och stöd i bildkonst i årskurs 3–6

Handledning, differentiering och stöd ska ordnas med hänsyn till elevernas sociala, psykiska och motoriska förutsättningar och färdigheter. Karaktären i det konstnärliga lärandet att lära sig enskilt och tillsammans stödjer elevens identitetsutveckling, delaktighet och välbefinnande. Elevens individuella behov av handledning ska beaktas i undervisningen. Undervisningen differentieras vid behov genom till exempel val av uttryckssätt, arbetssätt och lärmiljöer. I undervisningssituationerna ska eleverna få utnyttja sina styrkor samt tillämpa olika arbets- och tillvägagångssätt. Det konstnärliga lärandet ska utvecklas i en trygg atmosfär, där mångfald accepteras och där eleverna uppmuntras att uttrycka sig och får individuell handledning och stöd. Alternativa pedagogiska metoder kan behövas i synnerhet för att utveckla de motoriska färdigheterna och förmågan att uttrycka iakttagelser och känslor visuellt. Handledning, differentiering och stöd kan ordnas till exempel med hjälp av lekar, spel och multisensoriska upplevelser.

Bedömning av elevens lärande i bildkonst i årskurs 3–6

Bedömningen av lärandet och den respons man ger eleven i bildkonst ska vara uppmuntrande och handledande och beakta elevernas individuella framsteg. Responsen ska stödja eleven att utveckla sin förmåga att skapa och tolka bilder, kunskapen om konst och annan visuell kultur, långsiktiga arbetssätt och färdigheter i självbedömning. Eleven ska handledas att uttrycka sina tankar och att värdesätta andras synpunkter. Bedömningen av lärandet ska omfatta alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som definieras i målen för undervisningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i bildkonst genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i bildkonst. Med tanke på studieförstegen är det viktigt att följa upp elevens framsteg vad gäller utvecklingen av färdigheter i att skapa, betrakta och tolka bilder.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet utgörs av elevernas egna bilder och bildkulturer som de frivilligt tar del i. Elevernas bildkulturer utforskas i förhållande till andra bildkulturer. Egna bildkulturer används som

utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturernas betydelse för elevernas engagemang i olika gemenskaper, omgivningar och samband.

I2 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet i undervisningen utgörs av olika miljöer, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Innehållet ska också omfatta bilder och visuella fenomen som skapats av olika grupper och gemenskaper som strävar efter att förnya etablerade bildkulturer. Bildkulturer från omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas elevernas allt större livsrum och mediernas betydelse i samhället.

I3 Konstens olika världar

Innehållet i undervisningen omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna fördjupar sig i olika tekniker som är karakteristiska inom konsten, olika konstarter och olika uppfattningar om konst. Konstverk används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas kulturidentitetens betydelse för att skapa och ta emot konst.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5
M2	I1, I2, I3	K2, K4, K5, K6
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7
M7	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K5
M8	I1, I2, I3	K1, K4, K5, K6
M9	I1, I2, I3	K1, K2, K5, K6
M10	I1, I2, I3	K3, K4, K6, K7
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder

Iaktta former, färger, natur och byggnader i omgivningen. Iaktta närmiljön, förändringar och årstidsväxlingar. Skapa egna bilder, t.ex. serier, illustrationer, reklam och video.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven kan göra mångsidiga iakttagelser gällande omgivningen och dess bilder genom att använda visuella uttryckssätt.

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter

Diskutera iakttagelser i närmiljön och använd olika bildkonstbegrepp. Utveckla fantasin.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar verbalt	Eleven kan beskriva sina iakttagelser om omgivningen, konst och annan visuell kultur och motiverar sina tankar verbalt.

M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom bild och genom andra uttryckssätt

Skissa och teckna efter modell. Använd olika tekniker för att bearbeta iakttagelser.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar visuellt	Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och tankar förutom med bilder även genom andra uttryckssätt

M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder

Teckna, måla, använda trycktekniker, arbeta med digitala bilder och collage och skapa tredimensionellt, t.ex. arbeta med lera. Lära sig grunderna i färglära och skapa djup i bilden samt arbeta med nyanser.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda olika material, tekniker och uttryckssätt för att skapa bilder.

M5 handleda eleven att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra

Kunna planera arbetet och se skapandet som en process. Arbeta med projekt i grupp. Se samband mellan bildkonst och andra ämnen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla sina visuella färdigheter	Eleven kan ställa upp mål och strävar efter att utveckla sina visuella färdigheter på egen hand och i grupp.

M6 handleda eleven att bekanta sig med olika former av visuell kommunikation och att använda olika visuella uttryckssätt för att påverka i sina bilder

Bekanta sig med olika former av visuell kommunikation, t.ex. illustrationer, tecknade serier, reklam, fotografier, filmer, animationer och bilder i medierna. Bekanta sig med data- och kommunikationsteknik. Påverka skolmiljön visuellt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att påverka och delta med hjälp av bilder	Eleven kan uttrycka sina åsikter genom att använda olika visuella uttryckssätt.

M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion

Tolka bilder. Reflektera över bildens uppbyggnad, funktion och ursprung. Reflektera över bilder i olika medier, t.ex. i dataspel och på sociala medier.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta bilder	Eleven kan iaktta hur bildernas innehåll, form och kontext påverkar tolkningen av bilderna.

M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder

Diskutera konst ur olika perspektiv. Reflektera över olika faktorer som påverkar bildens uppbyggnad.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka bilder ur olika perspektiv	Eleven kan tolka bilder ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och utnyttjar sina tolkningar i diskussioner om bilderna.

M9 uppmuntra eleven att använda olika uttrycksätt från olika tider och kulturer i sina bilder

Bekanta sig med museer i närmiljön. Bekanta sig med och inspireras av några finländska konstnärer. Bekanta sig med vardagliga föremål.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda visuella uttrycksätt	Eleven kan använda sig av olika visuella uttrycksätt då hen granskar konst och annan visuell kultur samt då hen gör egna bilder.

M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen

Diskutera kring värden inom konst, miljö och visuell kultur i olika former, t.ex. bilder på internet. Återvinning som en del av skapandeprocessen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att granska värden	Eleven kan uttrycka sin åsikt om värden som kommer till uttryck i konsten, i omgivningen och i den visuella kulturen.

M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetsätt

Bekanta sig med materialvård. Bekanta sig med återvinning, naturmaterial och restmaterial. Bekanta sig med mångkulturalism och det gemensamma ansvaret för hållbar utveckling.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja innehåll och arbetsätt	Eleven beaktar i sina bilder aspekter som hör samman med kulturell mångfald och hållbar utveckling.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet utgörs av elevernas egna bilder och bildkulturer som de frivilligt tar del i. Elevernas bildkulturer utforskas i förhållande till andra bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturernas betydelse för elevernas engagemang i olika gemenskaper, omgivningar och samband.

I2 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet i undervisningen utgörs av olika miljöer, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Innehållet ska också omfatta bilder och visuella fenomen som skapats av olika grupper och gemenskaper som strävar efter att förnya etablerade bildkulturer. Bildkulturer från omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas elevernas allt större livsrum och mediernas betydelse i samhället.

I3 Konstens olika världar

Innehållet i undervisningen omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna fördjupar sig i olika tekniker som är karakteristiska inom konsten, olika konstarter och olika uppfattningar om konst. Konstverk används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas kulturidentitetens betydelse för att skapa och ta emot konst.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5
M2	I1, I2, I3	K2, K4, K5, K6
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7
M7	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K5
M8	I1, I2, I3	K1, K4, K5, K6
M9	I1, I2, I3	K1, K2, K5, K6
M10	I1, I2, I3	K3, K4, K6, K7
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder

Iaktta former, färger, natur och byggnader i omgivningen. Iaktta närmiljön och förändringar i den. Iaktta konst och bruksföremål. Skapa egna bilder, t.ex illustrationer, serier, reklam och video.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven kan göra mångsidiga iakttagelser gällande omgivningen och dess bilder genom att använda visuella uttrycksätt.

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter

Diskutera över iakttagelser i närmiljön och använd olika bildkonstbegrepp. Utveckla fantasin.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar verbalt	Eleven kan beskriva sina iakttagelser om omgivningen, konst och annan visuell kultur och motiverar sina tankar verbalt.

M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom bild och genom andra uttryckssätt

Skissa och teckna efter modell. Använd olika tekniker för att bearbeta iakttagelser.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar visuellt	Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och tankar förutom med bilder även genom andra uttryckssätt

M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder

Teckna, måla, använda trycktekniker, arbeta med digitala bilder och collage, skapa tredimensionellt, t.ex. arbeta med lera.

Skapa djup i bilden med hjälp av färg, form och rytm. Berätta med bilder, arbeta med olika bildstorlekar och -vinklar. Bekanta sig med perspektiv.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda olika material, tekniker och uttryckssätt för att skapa bilder.

M5 handleda eleven att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra

Kunna planera arbetet och se skapandet som en process från skiss till färdigt arbete. Arbeta enskilt och i grupp kring projekt. Se samband mellan bildkonst och andra ämnen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla sina visuella färdigheter	Eleven kan ställa upp mål och strävar efter att utveckla sina visuella färdigheter på egen hand och i grupp.

M6 handleda eleven att bekanta sig med olika former av visuell kommunikation och att använda olika visuella uttryckssätt för att påverka i sina bilder

Bekanta sig med olika former av visuell kommunikation, t.ex. illustrationer, tecknade serier, reklam, fotografier, filmer, animationer och bilder i media.

Använda sig av data- och kommunikationsteknik. Påverka skolmiljön visuellt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att påverka och delta med hjälp av bilder	Eleven kan uttrycka sina åsikter genom att använda olika visuella uttryckssätt.

M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion

Tolka bilder. Reflektera över bildens uppbyggnad, symbolik, funktion och ursprung.

Reflektera över bilder i olika medier.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta bilder	Eleven kan iaktta hur bildernas innehåll, form och kontext påverkar tolkningen av bilderna.

M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder

Diskutera konst ur olika perspektiv, t.ex. tidsperspektiv, innehållsperspektiv och konstnärligt perspektiv. Reflektera över faktorer som påverkar bildens uppbyggnad.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka bilder ur olika perspektiv	Eleven kan tolka bilder ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och utnyttjar sina tolkningar i diskussioner om bilderna.

M9 uppmuntra eleven att använda olika uttrycksätt från olika tider och kulturer i sina bilder

Bekanta sig med nordisk konst. Bekanta sig med fornnordisk konst och samekonst. Formge bruksföremål. Besöka museer i närmiljön.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda visuella uttrycksätt	Eleven kan använda sig av olika visuella uttrycksätt då hen granskar konst och annan visuell kultur samt då hen gör egna bilder.

M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen

Diskutera värderingar i bilder på olika medier. Återvinning som en del av skapandeprocessen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att granska värden	Eleven kan uttrycka sin åsikt om värden som kommer till uttryck i konsten, i omgivningen och i den visuella kulturen.

M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt

Lära sig materialvård. Lära sig återvinning. Lära sig ta ansvar för en hållbar utveckling. Formge och skapa naturkonst och skräpkonst. Använda mångkulturalism i skapandeprocessen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja innehåll och arbetssätt	Eleven beaktar i sina bilder aspekter som hör samman med kulturell mångfald och hållbar utveckling.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet utgörs av elevernas egna bilder och bildkulturer som de frivilligt tar del i. Elevernas bildkulturer utforskas i förhållande till andra bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturernas betydelse för elevernas engagemang i olika gemenskaper, omgivningar och samband.

I2 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet i undervisningen utgörs av olika miljöer, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Innehållet ska också omfatta bilder och visuella fenomen som skapats av olika grupper och gemenskaper som strävar efter att förnya etablerade bildkulturer. Bildkulturer från omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas elevernas allt större livsrum och mediernas betydelse i samhället.

I3 Konstens olika världar

Innehållet i undervisningen omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna fördjupar sig i olika tekniker som är karakteristiska inom konsten, olika konstarter och olika uppfattningar om konst. Konstverk används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas kulturidentitetens betydelse för att skapa och ta emot konst.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5
M2	I1, I2, I3	K2, K4, K5, K6
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7
M7	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K5
M8	I1, I2, I3	K1, K4, K5, K6
M9	I1, I2, I3	K1, K2, K5, K6
M10	I1, I2, I3	K3, K4, K6, K7
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder

Iaktta, skissa och teckna efter modell. Reflektera kring egna bilder, omgivningens bilder samt konstverk.

Iaktta och diskutera byggnadstraditioner i hembygden. Besöka museer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven kan göra mångsidiga iakttagelser gällande omgivningen och dess bilder genom att använda visuella uttrycksätt.

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter

Diskutera iakttagelser och motivera åsikter. Utvärdera och ge feedback.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar verbalt	Eleven kan beskriva sina iakttagelser om omgivningen, konst och annan visuell kultur och motiverar sina tankar verbalt.

M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom bild och genom andra uttryckssätt

Arbeta kreativt och experimentellt med hjälp av olika tekniker.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar visuellt	Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och tankar förutom med bilder även genom andra uttryckssätt

M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder

Teckna och måla. Skapa och berätta i bild med olika tekniker, t.ex. grafik, keramik, tredimensionellt skapande, digitalt bildarbete, fotografering, filmning, animering. Lära sig olika bildstorlekar och bildvinklar. Teckna djup och perspektiv. Teckna ljus och skugga. Lära sig att använda rena och brutna färger. Bekanta sig med prismet och färgspekret.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda olika material, tekniker och uttryckssätt för att skapa bilder.

M5 handleda eleven att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra

Planera arbetet och se skapandet som en process från skiss till färdigt arbete. Arbeta i par och i grupp. Se samband mellan bildkonst och andra ämnen. Arbeta med större projekt. Tillämpa självutvärdering.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla sina visuella färdigheter	Eleven kan ställa upp mål och strävar efter att utveckla sina visuella färdigheter på egen hand och i grupp.

M6 handleda eleven att bekanta sig med olika former av visuell kommunikation och att använda olika visuella uttryckssätt för att påverka i sina bilder

Reflektera över bilder i medierna. Skapa bildberättelser och reklam. Använda data- och kommunikationsteknik, t.ex. kodning. Påverka visuellt i skolmiljön.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att påverka och delta med hjälp av bilder	Eleven kan uttrycka sina åsikter genom att använda olika visuella uttryckssätt.

M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion

Tolka olika typer av bilder. Reflektera över bilders uppbyggnad, t.ex. perspektiv av olika slag såsom färgperspektiv, enpunkts- och flerpunktperspektiv. Reflektera över bilders funktion och ursprung. Bekanta sig med bildens byggstenar: linje, form, färg och rytm. Diskutera bilder i dataspel, medier och sociala medier. Bekanta sig med olika typer av film, t.ex. dokumentär och fiktion.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta bilder	Eleven kan iaktta hur bildernas innehåll, form och kontext påverkar tolkningen av bilderna.

M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder

Diskutera konst ur olika perspektiv och reflektera över hur olika faktorer påverkar bildens uppbyggnad. Bekanta sig med olika typer av konst, t.ex. föreställande och abstrakt konst, realistisk konst samt fantasibilder.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka bilder ur olika perspektiv	Eleven kan tolka bilder ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och utnyttjar sina tolkningar i diskussioner om bilderna.

M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder

Bekanta sig med västerländsk konsthistoria och europeiska konstnärer. Bekanta sig med historisk konst, t.ex. förhistorisk konst och vikingakonst.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda sig av olika visuella uttryckssätt då hen granskar konst och annan visuell kultur samt då hen gör egna bilder.

M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen

Reflektera över bilden i sociala medier, dess etiska och estetiska värden. Reflektera över människobilden i medier och skönhetsuppfattningen under olika tider.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att granska värden	Eleven kan uttrycka sin åsikt om värden som kommer till uttryck i konsten, i omgivningen och i den visuella kulturen.

M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt

Lära sig vårda material och redskap. Lära sig planera en produkt utifrån dess användningsområde. Ta miljö och estetik i betraktande vid formgivning. Återanvända material.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja innehåll och arbetssätt	Eleven beaktar i sina bilder aspekter som hör samman med kulturell mångfald och hållbar utveckling.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet utgörs av elevernas egna bilder och bildkulturer som de frivilligt tar del i. Elevernas bildkulturer utforskas i förhållande till andra bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturernas betydelse för elevernas engagemang i olika gemenskaper, omgivningar och samband.

I2 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet i undervisningen utgörs av olika miljöer, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Innehållet ska också omfatta bilder och visuella fenomen som skapats av olika grupper och gemenskaper som strävar efter att förnya etablerade bildkulturer. Bildkulturer från omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas elevernas allt större livsrum och mediernas betydelse i samhället.

I3 Konstens olika världar

Innehållet i undervisningen omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna fördjupar sig i olika tekniker som är karakteristiska inom konsten, olika konstarter och olika uppfattningar om konst. Konstverk används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas kulturidentitetens betydelse för att skapa och ta emot konst.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5
M2	I1, I2, I3	K2, K4, K5, K6
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7
M7	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K5
M8	I1, I2, I3	K1, K4, K5, K6
M9	I1, I2, I3	K1, K2, K5, K6
M10	I1, I2, I3	K3, K4, K6, K7
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder

Iaktta, skissa och teckna efter modell. Besöka museer. Reflektera över egna bilder, omgivningens bilder och konsten i världen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven kan göra mångsidiga iakttagelser gällande omgivningen och dess bilder genom att använda visuella uttryckssätt.

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter

Diskutera iakttagelser och motivera åsikter. Utvärdera och ge feedback.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar verbalt	Eleven kan beskriva sina iakttagelser om omgivningen, konst och annan visuell kultur och motiverar sina tankar verbalt.

M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom bild och genom andra uttryckssätt

Arbeta kreativt och experimentellt med hjälp av olika tekniker.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar visuellt	Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och tankar förutom med bilder även genom andra uttryckssätt

M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder

Teckna, måla och skapa tredimensionellt. Skapa med olika tekniker, t.ex. grafik, keramik, digitalt bildarbete, fotografering, filmning, animering, installationer och performance. Skapa djup och perspektiv med olika metoder. Använda frihandsperspektiv.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda olika material, tekniker och uttryckssätt för att skapa bilder.

M5 handleda eleven att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra

Planera arbetet och se skapandet som en process från skiss till färdigt arbete. Arbeta i par och i grupp. Se samband mellan bildkonst och andra ämnen. Arbeta med större projekt. Tillämpa självutvärdering.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla sina visuella färdigheter	Eleven kan ställa upp mål och strävar efter att utveckla sina visuella färdigheter på egen hand och i grupp.

M6 handleda eleven att bekanta sig med olika former av visuell kommunikation och att använda olika visuella uttryckssätt för att påverka i sina bilder

Reflektera över och använda bilder i medier, såsom blogg och reklam. Använda data- och kommunikationsteknik. Använda bildberättande. Påverka visuellt i skolmiljön.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att påverka och delta med hjälp av bilder	Eleven kan uttrycka sina åsikter genom att använda olika visuella uttryckssätt.

M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion

Tolka olika typer av bilder. Reflektera över bildens uppbyggnad, funktion och ursprung. Diskutera bilder i medier, dataspel och sociala medier. Reflektera över nyhetsbilder och bildmanipulation. Verbalisera egna åsikter och tillämpa kritiskt tänkande. Bekanta sig med olika typer av film, t.ex. dokumentärer. Göra filmanalys.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta bilder	Eleven kan iaktta hur bildernas innehåll, form och kontext påverkar tolkningen av bilderna.

M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder

Diskutera konst ur olika perspektiv och reflektera över hur olika faktorer påverkar bildens uppbyggnad. Reflektera över samma tema inom konsten under olika tidsperioder. Bekanta sig med arkitektur och stadsbild förr och nu.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka bilder ur olika perspektiv	Eleven kan tolka bilder ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och utnyttjar sina tolkningar i diskussioner om bilderna.

M9 uppmuntra eleven att använda olika uttrycksätt från olika tider och kulturer i sina bilder

Bekanta sig med europeiska och internationella konstnärer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda visuella uttrycksätt	Eleven kan använda sig av olika visuella uttrycksätt då hen granskar konst och annan visuell kultur samt då hen gör egna bilder.

M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen

Reflektera över bilder i sociala medier och deras etiska och estetiska värden. Diskutera människobilden i medier. Arbeta med porträtt, t.ex. självporträtt och selfies.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att granska värden	Eleven kan uttrycka sin åsikt om värden som kommer till uttryck i konsten, i omgivningen och i den visuella kulturen.

M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetsätt

Lära sig vårda material och redskap. Lära sig återanvända material. Bekanta sig med konsumtionskulturen. Ha ett ekologiskt och estetiskt perspektiv i sitt skapande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja innehåll och arbetsätt	Eleven beaktar i sina bilder aspekter som hör samman med kulturell mångfald och hållbar utveckling.

35.6.2. Det andra inhemska språket

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Undervisningen i det andra inhemska språket är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska språkmiljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Studierna i det andra inhemska språket ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska också ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med finskspråkiga elever och grupper. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna ska uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Finska, A-lärokurs

A-lärokurs i finska i årskurs 3-6

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant som möjligt för eleverna. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta sina attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i finska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med talad finska i klassen, skolan eller omgivningen. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att lyssna på olika former av talad finska och bekanta sig med olika former av skriven finska. Att diskutera och fundera över hur man kan kommunicera om man endast har ringa kunskaper i ett språk. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

Eleven bekantar sig med finska seder och traditioner.

Eleven bekantar sig med skillnader i stavningen i finska och svenska (t.ex. diftonger, dubbelteckning).

Elevens intresse för finskan förstärks.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att vägleda eleven att lägga märke till finskan runt omkring sig. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i olika egna sammanhang, att öva sig i studieteknik och att lära sig härleda ords betydelse ur en kontext. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att erbjuda eleven möjlighet att öva sig i att använda finska

också i språkligt mer krävande situationer. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation.

Eleven lär sig ord och strukturer (t.ex. nominativ, adessiv, inessiv, genitiv, verb, räkneorden 0-20) i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser och sångtexter.

Eleven tränar uttal (t.ex. o, u)

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M3	I1	K1, K4
M4	I1	K4, K5
M5	I2	K1, K7
M6	I2	K5, K6
M7	I3	K2, K4, K5, K7
M8	I3	K2, K4
M9	I3	K2, K4
M10	I3	K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan nämna orsaker till varför man talar svenska och finska i Finland.

Eleven bekantar sig med finska seder och traditioner.

Eleven bekantar sig med skillnader i stavningen i finska och svenska (t.ex. diftonger, dubbelteckning).

Elevens intresse för finskan förstärks.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

Eleven bekantar sig med finska seder och traditioner.

Eleven bekantar sig med skillnader i stavningen i finska och svenska (t.ex. diftonger, dubbelteckning).

Elevens intresse för finskan förstärks.

M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

Eleven bekantar sig med finska seder och traditioner.

Eleven bekantar sig med skillnader i stavningen i finska och svenska (t.ex. diftonger, dubbelteckning).

Elevens intresse för finskan förstärks.

M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta finska språket i omgivningen	Eleven kan beskriva i vilka sammanhang man kan läsa och höra finska.

Eleven bekantar sig med finska seder och traditioner.

Eleven bekantar sig med skillnader i stavningen i finska och svenska (t.ex. diftonger, dubbelteckning).

Elevens intresse för finskan förstärks.

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.

Eleven lär sig ord och strukturer (t.ex. nominativ, adessiv, inessiv, genitiv, verb, räkneorden 0-20) i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser och sångtexter.

Eleven tränar uttal (t.ex. o, u)

M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.

Eleven lär sig ord och strukturer (t.ex. nominativ, adessiv, inessiv, genitiv, verb, räkneorden 0-20) i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser och sångtexter.

Eleven tränar uttal (t.ex. o, u)

M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.

Eleven lär sig ord och strukturer (t.ex. nominativ, adessiv, inessiv, genitiv, verb, räkneorden 0-20) i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser och sångtexter.

Eleven tränar uttal (t.ex. o, u)

M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.

Eleven lär sig ord och strukturer (t.ex. nominativ, adessiv, inessiv, genitiv, verb, räkneorden 0-20) i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser och sångtexter.

Eleven tränar uttal (t.ex. o, u)

M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.

Eleven lär sig ord och strukturer (t.ex. nominativ, adessiv, inessiv, genitiv, verb, räkneorden 0-20) i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser och sångtexter.

Eleven tränar uttal (t.ex. o, u)

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med talad finska i klassen, skolan eller omgivningen. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att lyssna på olika former av talad finska och bekanta sig med olika former av skriven finska. Att diskutera och fundera över hur man kan kommunicera om man endast har ringa kunskaper i ett språk. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

Eleven bekantar sig med finska högtider och traditioner.

Eleven tränar sig att bemöta personer i olika åldrar, med olika bakgrunder och från olika kulturer.

Eleven bekantar sig med skillnader mellan skriftspråk och talspråk. Eleven jämför texter på olika språk (finska och svenska).

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att vägleda eleven att lägga märke till finskan runt omkring sig. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i olika egna sammanhang, att öva sig i studieteknik och att lära sig härleda ords betydelse ur en kontext. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolien.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att erbjuda eleven möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation.

Eleven övar sig i enkla, muntliga anföranden.

Förmåga att producera texter

Eleven lär sig ord och strukturer (t.ex. stadi växling, presens, imperativ, räkneord, 0-1000, klockslag) i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser och sångtexter. Eleven bekantar sig med objektsregler i texten.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M3	I1	K1, K4
M4	I1	K4, K5
M5	I2	K1, K7
M6	I2	K5, K6
M7	I3	K2, K4, K5, K7
M8	I3	K2, K4
M9	I3	K2, K4
M10	I3	K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan nämna orsaker till varför man talar svenska och finska i Finland.

Eleven bekantar sig med finska högtider och traditioner.

Eleven tränar sig att bemöta personer i olika åldrar, med olika bakgrunder och från olika kulturer.

Eleven bekantar sig med skillnader mellan skriftspråk och talspråk. Eleven jämför texter på olika språk (finska och svenska).

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

Eleven bekantar sig med finska högtider och traditioner.

Eleven tränar sig att bemöta personer i olika åldrar, med olika bakgrunder och från olika kulturer.

Eleven bekantar sig med skillnader mellan skriftspråk och talspråk. Eleven jämför texter på olika språk (finska och svenska).

M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

Eleven bekantar sig med finska högtider och traditioner.

Eleven tränar sig att bemöta personer i olika åldrar, med olika bakgrunder och från olika kulturer.

Eleven bekantar sig med skillnader mellan skriftspråk och talspråk. Eleven jämför texter på olika språk (finska och svenska).

M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta finska språket i omgivningen	Eleven kan beskriva i vilka sammanhang man kan läsa och höra finska.

Eleven bekantar sig med finska högtider och traditioner.

Eleven tränar sig att bemöta personer i olika åldrar, med olika bakgrunder och från olika kulturer.

Eleven bekantar sig med skillnader mellan skriftspråk och talspråk. Eleven jämför texter på olika språk (finska och svenska).

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.

Eleven övar sig i enkla, muntliga anföranden.

Förmåga att producera texter

Eleven lär sig ord och strukturer (t.ex. stadiesväxling, presens, imperativ, räkneord, 0-1000, klockslag) i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser och sångtexter. Eleven bekantar sig med objektsregler i texten.

M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.

Eleven övar sig i enkla, muntliga anföranden.

Förmåga att producera texter

Eleven lär sig ord och strukturer (t.ex. stadiesväxling, presens, imperativ, räkneord, 0-1000, klockslag) i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser och sångtexter. Eleven bekantar sig med objektsregler i texten.

M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.

Eleven övar sig i enkla, muntliga anföranden.

Förmåga att producera texter

Eleven lär sig ord och strukturer (t.ex. stadiesväxling, presens, imperativ, räkneord, 0-1000, klockslag) i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser och sångtexter. Eleven bekantar sig med objektsregler i texten.

M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.

Eleven övar sig i enkla, muntliga anföranden.

Förmåga att producera texter

Eleven lär sig ord och strukturer (t.ex. stadväxling, presens, imperativ, räkneord, 0-1000, klockslag) i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser och sångtexter. Eleven bekantar sig med objektsregler i texten.

M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.

Eleven övar sig i enkla, muntliga anföranden.

Förmåga att producera texter

Eleven lär sig ord och strukturer (t.ex. stadväxling, presens, imperativ, räkneord, 0-1000, klockslag) i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser och sångtexter. Eleven bekantar sig med objektsregler i texten.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med talad finska i klassen, skolan eller omgivningen. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att lyssna på olika former av talad finska och bekanta sig med olika former av skriven finska. Att diskutera och fundera över hur

man kan kommunicera om man endast har ringa kunskaper i ett språk. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

Eleven bekantar sig med finska dialekter.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att vägleda eleven att lägga märke till finskan runt omkring sig. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i olika egna sammanhang, att öva sig i studieteknik och att lära sig härleda ords betydelse ur en kontext. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att erbjuda eleven möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation.

Eleven övar sig i att delta i diskussioner då diskussionsämnet är bekant.

Eleven lär sig använda språket i olika syften. Eleven lär sig uttryck som kan användas i artigt språkbruk.

Eleven lär sig ord och strukturer (tex. imperfekt, objekt, lokalkasus, possessivsuffix) i samband med olika typer av texter, som t.ex. berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Eleven får möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M3	I1	K1, K4
M4	I1	K4, K5
M5	I2	K1, K7
M6	I2	K5, K6
M7	I3	K2, K4, K5, K7
M8	I3	K2, K4
M9	I3	K2, K4
M10	I3	K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan nämna orsaker till varför man talar svenska och finska i Finland.

Eleven bekantar sig med finska dialekter.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

Eleven bekantar sig med finska dialekter.

M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelse mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

Eleven bekantar sig med finska dialekter.

M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta finska språket i omgivningen	Eleven kan beskriva i vilka sammanhang man kan läsa och höra finska.

Eleven bekantar sig med finska dialekter.

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

M7 ordna tillfällena där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.

Eleven övar sig i att delta i diskussioner då diskussionsämnet är bekant.

Eleven lär sig använda språket i olika syften. Eleven lär sig uttryck som kan användas i artigt språkbruk.

Eleven lär sig ord och strukturer (tex. imperfekt, objekt, lokalkasus, possessivsuffix) i samband med olika typer av texter, som t.ex. berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Eleven får möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer.

M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.

Eleven övar sig i att delta i diskussioner då diskussionsämnet är bekant.

Eleven lär sig använda språket i olika syften. Eleven lär sig uttryck som kan användas i artigt språkbruk.

Eleven lär sig ord och strukturer (tex. imperfekt, objekt, lokalkasus, possessivsuffix) i samband med olika typer av texter, som t.ex. berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Eleven får möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer.

M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.

Eleven övar sig i att delta i diskussioner då diskussionsämnet är bekant.

Eleven lär sig använda språket i olika syften. Eleven lär sig uttryck som kan användas i artigt språkbruk.

Eleven lär sig ord och strukturer (tex. imperfekt, objekt, lokalkasus, possessivsuffix) i samband med olika typer av texter, som t.ex. berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Eleven får möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer.

M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.

Eleven övar sig i att delta i diskussioner då diskussionsämnet är bekant.

Eleven lär sig använda språket i olika syften. Eleven lär sig uttryck som kan användas i artigt språkbruk.

Eleven lär sig ord och strukturer (tex. imperfekt, objekt, lokalkasus, possessivsuffix) i samband med olika typer av texter, som t.ex. berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Eleven får möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer.

M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.

Eleven övar sig i att delta i diskussioner då diskussionsämnet är bekant.

Eleven lär sig använda språket i olika syften. Eleven lär sig uttryck som kan användas i artigt språkbruk.

Eleven lär sig ord och strukturer (tex. imperfekt, objekt, lokalkasus, possessivsuffix) i samband med olika typer av texter, som t.ex. berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Eleven får möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med talad finska i klassen, skolan eller omgivningen. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att lyssna på olika former av talad finska och bekanta sig med olika former av skriven finska. Att diskutera och fundera över hur man kan kommunicera om man endast har ringa kunskaper i ett språk. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att vägleda eleven att lägga märke till finskan runt omkring sig. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i olika egna sammanhang, att öva sig i studieteknik och att lära sig härleda ords betydelse ur en kontext. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att erbjuda eleven möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation.

Eleven lär sig att kommunicera och använda sig av språkliga kommunikationsstrategier. Eleven får möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer.

Eleven använder språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Eleven lär sig framföra önskemål, förslag och ursäkter och besvara sådana.

Eleven lär sig ord och strukturer (t ex translativ, essiv, tempusformer och objekt i satser med känsoverb) i samband med olika typer av texter, som t.ex. berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M3	I1	K1, K4
M4	I1	K4, K5
M5	I2	K1, K7
M6	I2	K5, K6
M7	I3	K2, K4, K5, K7
M8	I3	K2, K4
M9	I3	K2, K4
M10	I3	K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan nämna orsaker till varför man talar svenska och finska i Finland.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelse mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta finska språket i omgivningen	Eleven kan beskriva i vilka sammanhang man kan läsa och höra finska.

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.

Eleven lär sig att kommunicera och använda sig av språkliga kommunikationsstrategier. Eleven får möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer.

Eleven använder språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Eleven lär sig framföra önskemål, förslag och ursäkter och besvara sådana.

Eleven lär sig ord och strukturer (t ex translativ, essiv, tempusformer och objekt i satser med känsoverb) i samband med olika typer av texter, som t.ex. berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter.

M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.

Eleven lär sig att kommunicera och använda sig av språkliga kommunikationsstrategier. Eleven får möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer.

Eleven använder språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Eleven lär sig framföra önskemål, förslag och ursäkter och besvara sådana.

Eleven lär sig ord och strukturer (t ex translativ, essiv, tempusformer och objekt i satser med känsoverb) i samband med olika typer av texter, som t.ex. berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter.

M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.

Eleven lär sig att kommunicera och använda sig av språkliga kommunikationsstrategier. Eleven får möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer.

Eleven använder språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Eleven lär sig framföra önskemål, förslag och ursäkter och besvara sådana.

Eleven lär sig ord och strukturer (t ex translativ, essiv, tempusformer och objekt i satser med känsoverb) i samband med olika typer av texter, som t.ex. berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter.

M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.

Eleven lär sig att kommunicera och använda sig av språkliga kommunikationsstrategier. Eleven får möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer.

Eleven använder språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Eleven lär sig framföra önskemål, förslag och ursäkter och besvara sådana.

Eleven lär sig ord och strukturer (t ex translativ, essiv, tempusformer och objekt i satser med känsoverb) i samband med olika typer av texter, som t.ex. berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter.

M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.

Eleven lär sig att kommunicera och använda sig av språkliga kommunikationsstrategier. Eleven får möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer.

Eleven använder språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Eleven lär sig framföra önskemål, förslag och ursäkter och besvara sådana.

Eleven lär sig ord och strukturer (t ex translativ, essiv, tempusformer och objekt i satser med känsoverb) i samband med olika typer av texter, som t.ex. berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter.

Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs

A-lärokurs i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

I den modersmålsinriktade lärokursen i finska ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språket och den finska kulturens särdrag. Den modersmålsinriktade lärokursen är ämnad för elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och som i tidig ålder kommit i kontakt med den finska kulturen.

Den modersmålsinriktade lärokursen undervisas som A1-språk eller som A2-språk. Undervisningen i A1- och A2-lärokursen i modersmålsinriktad finska har samma mål. Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta sina attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att mångsidigt använda sina språkkunskaper, utvidga sitt ordförråd, tillägna sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. Eleverna ska uppmuntras att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa läsförståelsestrategier, utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbt.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt

utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Man bör i bedömningen speciellt ta hänsyn till att referensramen är anpassad för språkundervisningen i främmande språk och att elever som undervisas enligt den modersmålsinriktade lärokursen har relativt goda muntliga kunskaper i finska redan vid skolstarten, medan elevens kunskaper i de övriga delområdena kan variera stort.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med olika varianter av talad och skriven finska i klassen, skolan eller omgivningen och att jämföra finska och svenska texter. Att fundera över sin egen tvåspråkiga kulturidentitet. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att fästa uppmärksamhet vid vad som är gemensamt för alla språk inklusive finska och svenska och hur man kan utnyttja och utveckla den språkkunskap man har. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

Arbeta kring olika varianter av talad och skriven finska och den finska kulturen t.ex. genom att läsa, lyssna, dramatisera, sjunga och leka

Diskutera seder och traditioner i Finland.

Träna artigt språkbruk och respektfullt bemötande av kompisar.

Diskutera kring språkanvändning i hemmet, i skolan och på fritiden och fundera kring språkliga nyanser såsom dialekter, talspråk och skriftspråk.

Bekanta sig med skillnader i skrivningen av dubbelteckning och diftonger i finska och svenska.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att uppmuntra eleverna att lägga märke till och utnyttja det finska språket i omgivningen (t.ex. via medier, nätet) för att utveckla sina kunskaper i finska. Att utveckla effektiva lärstrategier i språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper, t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

Bekanta sig med målen för undervisningen och pröva på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra.

Öva sig att ställa upp mål och ta ansvar för sitt arbete.

Vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper och öva sig att ge och ta emot respons.

Använda nya ord och begrepp både i skriftlig och muntlig kommunikation i och utanför skolan.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet ska väljas utifrån intresse och aktualitet och perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter och att genom text- och ämnesval främja elevernas språkliga utveckling med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturarv. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att ge eleverna möjlighet att träna mera krävande språksituationer.

Förmåga att kommunicera

Kommunicera, delta i diskussioner och dela med sig av sina erfarenheter kring teman som jag själv och min familj samt teman integrerat med andra läroämnen.

Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker.

Berika språket genom språklekar, rim och ramsor och genom att diskutera betydelsen av obekanta ord.

Träna vårdat språkbruk i olika kommunikationssituationer och ta hänsyn till sina medmänniskor.

Förmåga att tolka texter

Bekanta sig med de vanligaste ordklasserna och böjning av dem samt öka sitt ordförråd genom att läsa, lyssna på och samtala kring texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkiga barnböcker) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnen.

Förmåga att producera texter

Producera olika slags berättande och beskrivande texter.

Fästa uppmärksamhet vid användning av versaler, hela meningar och skiljetecken.

Öva rättstavningen av dubbelteckning och diftonger.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M3	I1	K1, K4
M4	I2	K1, K7
M5	I2	K6
M6	I3	K2, K4
M7	I3	K2, K4
M8	I3	K2
M9	I3	K4
M10	I3	K4

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan beskriva karaktäristiska drag inom den finskspråkiga kulturen och berätta var hen kan finna för hen intressant finskspråkigt material.

Arbeta kring olika varianter av talad och skriven finska och den finska kulturen t.ex. genom att läsa, lyssna, dramatisera, sjunga och leka

Diskutera seder och traditioner i Finland.

Träna artigt språkbruk och respektfullt bemötande av kompisar.

Diskutera kring språkanvändning i hemmet, i skolan och på fritiden och fundera kring språkliga nyanser såsom dialekter, talspråk och skriftspråk.

Bekanta sig med skillnader i skrivningen av dubbelteckning och diftonger i finska och svenska.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människorfördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

Arbeta kring olika varianter av talad och skriven finska och den finska kulturen t.ex. genom att läsa, lyssna, dramatisera, sjunga och leka

Diskutera seder och traditioner i Finland.

Träna artigt språkbruk och respektfullt bemötande av kompisar.

Diskutera kring språkanvändning i hemmet, i skolan och på fritiden och fundera kring språkliga nyanser såsom dialekter, talspråk och skriftspråk.

Bekanta sig med skillnader i skrivningen av dubbelteckning och diftonger i finska och svenska.

M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

Arbeta kring olika varianter av talad och skriven finska och den finska kulturen t.ex. genom att läsa, lyssna, dramatisera, sjunga och leka

Diskutera seder och traditioner i Finland.

Träna artigt språkbruk och respektfullt bemötande av kompisar.

Diskutera kring språkanvändning i hemmet, i skolan och på fritiden och fundera kring språkliga nyanser såsom dialekter, talspråk och skriftspråk.

Bekanta sig med skillnader i skrivningen av dubbelteckning och diftonger i finska och svenska.

M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

Bekanta sig med målen för undervisningen och pröva på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra.

Öva sig att ställa upp mål och ta ansvar för sitt arbete.

Vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper och öva sig att ge och ta emot respons.

Använda nya ord och begrepp både i skriftlig och muntlig kommunikation i och utanför skolan.

M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg, utvecklar och utvärderar sina kunskaper och finner finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.

Bekanta sig med målen för undervisningen och pröva på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra.

Öva sig att ställa upp mål och ta ansvar för sitt arbete.

Vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper och öva sig att ge och ta emot respons.

Använda nya ord och begrepp både i skriftlig och muntlig kommunikation i och utanför skolan.

M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hans åldersgrupp i relation till livserfarenheten

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

Förmåga att kommunicera

Kommunicera, delta i diskussioner och dela med sig av sina erfarenheter kring teman som jag själv och min familj samt teman integrerat med andra läroämnen.

Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker.

Berika språket genom språklekar, rim och ramsor och genom att diskutera betydelsen av obekanta ord.

Träna vårdat språkbruk i olika kommunikationssituationer och ta hänsyn till sina medmänniskor.

Förmåga att tolka texter

Bekanta sig med de vanligaste ordklasserna och böjning av dem samt öka sitt ordförråd genom att läsa, lyssna på och samtala kring texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkiga barnböcker) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnen.

Förmåga att producera texter

Producera olika slags berättande och beskrivande texter.

Fästa uppmärksamhet vid användning av versaler, hela meningar och skiljetecken.

Öva rättstavningen av dubbelteckning och diftonger.

M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.

Förmåga att kommunicera

Kommunicera, delta i diskussioner och dela med sig av sina erfarenheter kring teman som jag själv och min familj samt teman integrerat med andra läroämnen.

Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker.

Berika språket genom språklekar, rim och ramsor och genom att diskutera betydelsen av obekanta ord.

Träna vårdat språkbruk i olika kommunikationssituationer och ta hänsyn till sina medmänniskor.

Förmåga att tolka texter

Bekanta sig med de vanligaste ordklasserna och böjning av dem samt öka sitt ordförråd genom att läsa, lyssna på och samtala kring texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkiga barnböcker) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnen.

Förmåga att producera texter

Producera olika slags berättande och beskrivande texter.

Fästa uppmärksamhet vid användning av versaler, hela meningar och skiljetecken.

Öva rättstavningen av dubbelteckning och diftonger.

M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hens växande förmåga i interkulturell kommunikation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

Förmåga att kommunicera

Kommunicera, delta i diskussioner och dela med sig av sina erfarenheter kring teman som jag själv och min familj samt teman integrerat med andra läroämnen.

Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker.

Berika språket genom språklekar, rim och ramsor och genom att diskutera betydelsen av obekanta ord.

Träna vårdat språkbruk i olika kommunikationssituationer och ta hänsyn till sina medmänniskor.

Förmåga att tolka texter

Bekanta sig med de vanligaste ordklasserna och böjning av dem samt öka sitt ordförråd genom att läsa, lyssna på och samtala kring texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkiga barnböcker) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnen.

Förmåga att producera texter

Producera olika slags berättande och beskrivande texter.

Fästa uppmärksamhet vid användning av versaler, hela meningar och skiljetecken.

Öva rättstavningen av dubbelteckning och diftonger.

M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

Förmåga att kommunicera

Kommunicera, delta i diskussioner och dela med sig av sina erfarenheter kring teman som jag själv och min familj samt teman integrerat med andra läroämnen.

Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker.

Berika språket genom språklekar, rim och ramsor och genom att diskutera betydelsen av obekanta ord.

Träna vårdat språkbruk i olika kommunikationssituationer och ta hänsyn till sina medmänniskor.

Förmåga att tolka texter

Bekanta sig med de vanligaste ordklasserna och böjning av dem samt öka sitt ordförråd genom att läsa, lyssna på och samtala kring texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkiga barnböcker) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnen.

Förmåga att producera texter

Producera olika slags berättande och beskrivande texter.

Fästa uppmärksamhet vid användning av versaler, hela meningar och skiljetecken.

Öva rättstavningen av dubbelteckning och diftonger.

M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hens vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.2: Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Förmåga att kommunicera

Kommunicera, delta i diskussioner och dela med sig av sina erfarenheter kring teman som jag själv och min familj samt teman integrerat med andra läroämnen.

Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker.

Berika språket genom språklekar, rim och ramsor och genom att diskutera betydelsen av obekanta ord.

Träna vårdat språkbruk i olika kommunikationssituationer och ta hänsyn till sina medmänniskor.

Förmåga att tolka texter

Bekanta sig med de vanligaste ordklasserna och böjning av dem samt öka sitt ordförråd genom att läsa, lyssna på och samtala kring texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkiga barnböcker) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnen.

Förmåga att producera texter

Producera olika slags berättande och beskrivande texter.

Fästa uppmärksamhet vid användning av versaler, hela meningar och skiljetecken.

Öva rättstavningen av dubbelteckning och diftonger.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med olika varianter av talad och skriven finska i klassen, skolan eller omgivningen och att jämföra finska och svenska texter. Att fundera över sin egen tvåspråkiga kulturidentitet. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att fästa uppmärksamhet vid vad som är gemensamt för alla språk inklusive finska och svenska och hur man kan utnyttja och utveckla den språkkunskap man har. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

Bearbeta olika varianter av talad och skriven finska och bekanta sig med det lokala finskspråkiga kultur- och medieutbudet.

Uppmärksamma högtider och finländska flaggdagar samt jämföra olika traditioner kring dem.

Använda artigt språkbruk och träna bemötandet av personer i olika åldrar, olika ställningar och från olika kulturer.

Diskutera kring språkanvändning i närmiljön och fundera kring språkliga nyanser såsom dialekter, talspråk och skriftspråk.

Jämföra texter på olika språk (bl.a. på finska och svenska) och fästa uppmärksamhet vid likheter och olikheter i strukturer, ord och betydelser.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att uppmuntra eleverna att lägga märke till och utnyttja det finska språket i omgivningen (t.ex. via medier, nätet) för att utveckla sina kunskaper i finska. Att utveckla effektiva lärstrategier i språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper, t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

Bekanta sig med målen för undervisningen och pröva på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra.

Ställa upp mål och ta ansvar för sina språkstudier.

Utvärdera sina språkkunskaper och lära sig att ge och ta emot respons.

Söka information med hjälp av olika källor.

Använda nya ord och begrepp både i skriftlig och muntlig kommunikation i och utanför skolan.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet ska väljas utifrån intresse och aktualitet och perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter och att genom text- och ämnesval främja elevernas språkliga utveckling med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturarv. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att ge eleverna möjlighet att träna mera krävande språksituationer.

Förmåga att kommunicera

Kommunicera, delta i diskussioner, dela med sig av sina erfarenheter och uttrycka sina åsikter exempelvis kring teman som vänner och fritid samt teman integrerat med andra läroämnen.

Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker.

Berika språket genom att aktivt arbeta med nya ord och uttryck, t.ex. ämnesspecifika ord och fundera över ordens betydelse.

Använda vårdat språkbruk i olika kommunikationssituationer.

Iaktta skillnader mellan formell och informell kommunikation.

Bekanta sig med virtuell kommunikation.

Förmåga att tolka texter

Öka sitt ordförråd genom att förklara, jämföra och reflektera över ord.

Läsa, lyssna på, samtala kring och dra egna slutsatser samt bearbeta texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkiga barnböcker) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnen.

Bekanta sig med böjning av verb i imperfekt samt med tidsuttryck.

Förmåga att producera texter

Producera fiktiva texter och faktatexter i presens och imperfekt.

Träna styckeindelning.

Befästa rättstavningen av dubbelteckning och diftonger.

Skilja på talspråkliga och skriftspråkliga uttryckssätt.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M3	I1	K1, K4
M4	I2	K1, K7
M5	I2	K6
M6	I3	K2, K4
M7	I3	K2, K4
M8	I3	K2
M9	I3	K4
M10	I3	K4

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna

Lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan beskriva karaktäristiska drag inom den finskspråkiga kulturen och berätta var hen kan finna för hen intressant finskspråkigt material.

Bearbeta olika varianter av talad och skriven finska och bekanta sig med det lokala finskspråkiga kultur- och medieutbudet.

Uppmärksamma högtider och finländska flaggdagar samt jämföra olika traditioner kring dem.

Använda artigt språkbruk och träna bemötandet av personer i olika åldrar, olika ställningar och från olika kulturer.

Diskutera kring språkanvändning i närmiljön och fundera kring språkliga nyanser såsom dialekter, talspråk och skriftspråk.

Jämföra texter på olika språk (bl.a. på finska och svenska) och fästa uppmärksamhet vid likheter och olikheter i strukturer, ord och betydelser.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människorfördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

Bearbeta olika varianter av talad och skriven finska och bekanta sig med det lokala finskspråkiga kultur- och medieutbudet.

Uppmärksamma högtider och finländska flaggdagar samt jämföra olika traditioner kring dem.

Använda artigt språkbruk och träna bemötandet av personer i olika åldrar, olika ställningar och från olika kulturer.

Diskutera kring språkanvändning i närmiljön och fundera kring språkliga nyanser såsom dialekter, talspråk och skriftspråk.

Jämföra texter på olika språk (bl.a. på finska och svenska) och fästa uppmärksamhet vid likheter och olikheter i strukturer, ord och betydelser.

M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

Bearbeta olika varianter av talad och skriven finska och bekanta sig med det lokala finskspråkiga kultur- och medieutbudet.

Uppmärksamma högtider och finländska flaggdagar samt jämföra olika traditioner kring dem.

Använda artigt språkbruk och träna bemötandet av personer i olika åldrar, olika ställningar och från olika kulturer.

Diskutera kring språkanvändning i närmiljön och fundera kring språkliga nyanser såsom dialekter, talspråk och skriftspråk.

Jämföra texter på olika språk (bl.a. på finska och svenska) och fästa uppmärksamhet vid likheter och olikheter i strukturer, ord och betydelser.

M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

Bekanta sig med målen för undervisningen och pröva på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra.

Ställa upp mål och ta ansvar för sina språkstudier.

Utvärdera sina språkkunskaper och lära sig att ge och ta emot respons.

Söka information med hjälp av olika källor.

Använda nya ord och begrepp både i skriftlig och muntlig kommunikation i och utanför skolan.

M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg, utvecklar och utvärderar sina kunskaper och finner finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.

Bekanta sig med målen för undervisningen och pröva på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra.

Ställa upp mål och ta ansvar för sina språkstudier.

Utvärdera sina språkkunskaper och lära sig att ge och ta emot respons.

Söka information med hjälp av olika källor.

Använda nya ord och begrepp både i skriftlig och muntlig kommunikation i och utanför skolan.

M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hans åldersgrupp i relation till livserfarenheten

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

Förmåga att kommunicera

Kommunicera, delta i diskussioner, dela med sig av sina erfarenheter och uttrycka sina åsikter exempelvis kring teman som vänner och fritid samt teman integrerat med andra läroämnen.

Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker.

Berika språket genom att aktivt arbeta med nya ord och uttryck, t.ex. ämnesspecifika ord och fundera över ordens betydelse.

Använda vårdat språkbruk i olika kommunikationssituationer.

Iaktta skillnader mellan formell och informell kommunikation.

Bekanta sig med virtuell kommunikation.

Förmåga att tolka texter

Öka sitt ordförråd genom att förklara, jämföra och reflektera över ord.

Läsa, lyssna på, samtala kring och dra egna slutsatser samt bearbeta texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkiga barnböcker) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnen.

Bekanta sig med böjning av verb i imperfekt samt med tidsuttryck.

Förmåga att producera texter

Producera fiktiva texter och faktatexter i presens och imperfekt.

Träna styckeindelning.

Befästa rättstavningen av dubbelteckning och diftonger.

Skilja på talspråkliga och skriftspråkliga uttryckssätt.

M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.

Förmåga att kommunicera

Kommunicera, delta i diskussioner, dela med sig av sina erfarenheter och uttrycka sina åsikter exempelvis kring teman som vänner och fritid samt teman integrerat med andra läroämnen.

Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker.

Berika språket genom att aktivt arbeta med nya ord och uttryck, t.ex. ämnesspecifika ord och fundera över ordens betydelse.

Använda vårdat språkbruk i olika kommunikationssituationer.

Iaktta skillnader mellan formell och informell kommunikation.

Bekanta sig med virtuell kommunikation.

Förmåga att tolka texter

Öka sitt ordförråd genom att förklara, jämföra och reflektera över ord.

Läsa, lyssna på, samtala kring och dra egna slutsatser samt bearbeta texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkiga barnböcker) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnen.

Bekanta sig med böjning av verb i imperfekt samt med tidsuttryck.

Förmåga att producera texter

Producera fiktiva texter och faktatexter i presens och imperfekt.

Träna styckeindelning.

Befästa rättstavningen av dubbelteckning och diftonger.

Skilja på talspråkliga och skriftspråkliga uttryckssätt.

M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hens växande förmåga i interkulturell kommunikation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

Förmåga att kommunicera

Kommunicera, delta i diskussioner, dela med sig av sina erfarenheter och uttrycka sina åsikter exempelvis kring teman som vänner och fritid samt teman integrerat med andra läroämnena.

Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker.

Berika språket genom att aktivt arbeta med nya ord och uttryck, t.ex. ämnesspecifika ord och fundera över ordens betydelse.

Använda vårdat språkbruk i olika kommunikationssituationer.

Iaktta skillnader mellan formell och informell kommunikation.

Bekanta sig med virtuell kommunikation.

Förmåga att tolka texter

Öka sitt ordförråd genom att förklara, jämföra och reflektera över ord.

Läsa, lyssna på, samtala kring och dra egna slutsatser samt bearbeta texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkiga barnböcker) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnena.

Bekanta sig med böjning av verb i imperfekt samt med tidsuttryck.

Förmåga att producera texter

Producera fiktiva texter och faktatexter i presens och imperfekt.

Träna styckeindelning.

Befästa rättstavningen av dubbelteckning och diftonger.

Skilja på talspråkliga och skriftspråkliga uttrycksätt.

M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

Förmåga att kommunicera

Kommunicera, delta i diskussioner, dela med sig av sina erfarenheter och uttrycka sina åsikter exempelvis kring teman som vänner och fritid samt teman integrerat med andra läroämnena.

Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker.

Berika språket genom att aktivt arbeta med nya ord och uttryck, t.ex. ämnesspecifika ord och fundera över ordens betydelse.

Använda vardat språkbruk i olika kommunikationssituationer.

Iaktta skillnader mellan formell och informell kommunikation.

Bekanta sig med virtuell kommunikation.

Förmåga att tolka texter

Öka sitt ordförråd genom att förklara, jämföra och reflektera över ord.

Läsa, lyssna på, samtala kring och dra egna slutsatser samt bearbeta texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkiga barnböcker) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnena.

Bekanta sig med böjning av verb i imperfekt samt med tidsuttryck.

Förmåga att producera texter

Producera fiktiva texter och faktatexter i presens och imperfekt.

Träna styckeindelning.

Befästa rättstavningen av dubbelteckning och diftonger.

Skilja på talspråkliga och skriftspråkliga uttryckssätt.

M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hans vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.2: Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Förmåga att kommunicera

Kommunicera, delta i diskussioner, dela med sig av sina erfarenheter och uttrycka sina åsikter exempelvis kring teman som vänner och fritid samt teman integrerat med andra läroämnena.

Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker.

Berika språket genom att aktivt arbeta med nya ord och uttryck, t.ex. ämnesspecifika ord och fundera över ordens betydelse.

Använda vardat språkbruk i olika kommunikationssituationer.

Iaktta skillnader mellan formell och informell kommunikation.

Bekanta sig med virtuell kommunikation.

Förmåga att tolka texter

Öka sitt ordförråd genom att förklara, jämföra och reflektera över ord.

Läsa, lyssna på, samtala kring och dra egna slutsatser samt bearbeta texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkiga barnböcker) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnena.

Bekanta sig med böjning av verb i imperfekt samt med tidsuttryck.

Förmåga att producera texter

Producera fiktiva texter och faktatexter i presens och imperfekt.

Träna styckeindelning.

Befästa rättstavningen av dubbelteckning och diftonger.

Skilja på talspråkliga och skriftspråkliga uttryckssätt.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med olika varianter av talad och skriven finska i klassen, skolan eller omgivningen och att jämföra finska och svenska texter. Att fundera över sin egen tvåspråkiga kulturidentitet. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att fästa uppmärksamhet vid vad som är gemensamt för alla språk inklusive finska och svenska och hur man kan utnyttja och utveckla den språkkunskap man har. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

Reflektera kring olika varianter och genrer av talad och skriven finska och använd den lokala finskspråkiga kultur- och medieutbudet i undervisningen.

Uppmärksamma och arbeta kring högtider och finländska flaggdagar samt traditioner kring dem.

Använda artigt språkbruk och bemöta andra respektfullt.

Diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk samt om mångkulturalitet.

Reflektera över språkanvändning i närmiljön och fundera över den egna flerspråkiga kulturidentiteten.

Jämföra texter på olika språk (bl.a. på finska och svenska) och fästa uppmärksamhet vid likheter och olikheter i strukturer, ord och betydelser.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att uppmuntra eleverna att lägga märke till och utnyttja det finska språket i omgivningen (t.ex. via medier, nätet) för att utveckla sina kunskaper i finska. Att utveckla effektiva lärstrategier i språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper, t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolien.

Bekanta sig med målen för undervisningen och pröva på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av andra.

Ställa upp mål och ta ansvar för sina studier.

Reflektera över sina språkkunskaper och lära sig att ge och ta emot konstruktiv respons.

Söka information både i digitala och tryckta källor och på olika språk.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet ska väljas utifrån intresse och aktualitet och perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter och att genom text- och ämnesval främja elevernas språkliga utveckling med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturarv. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att ge eleverna möjlighet att träna mera krävande språksituationer.

Förmåga att kommunicera

Kommunicera i olika kommunikationssituationer (t.ex. samtal, diskussion, föredrag) kring aktuella teman och teman integrerat med andra läroämnen.

Träna på att motivera sina åsikter och tankar.

Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker.

Berika språket genom att aktivt arbeta med nya ord och uttryck, t.ex. ämnesspecifika ord och fundera över ordens betydelse.

Använda vardat språkbruk i olika kommunikationssituationer.

Förstå skillnaderna mellan formell och informell kommunikation.

Bekanta sig med virtuell kommunikation.

Förmåga att tolka texter

Öka sitt ordförråd genom att förklara, jämföra och reflektera över ord och uttryck.

Läsa, lyssna på, samtala kring, dra egna slutsatser, bearbeta och analysera texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkig litteratur) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnen.

Bekanta sig med böjning av verb i tempusformer.

Bekanta sig med nomenböjning.

Identifiera skillnader i tal- och tal- och skriftspråk t.ex. possessivsuffix.

Förmåga att producera texter

Producera olika slags texter, både fakta och fiktion, och reflektera över dem.

Befästa användningen av styckeindelning.

Fästa uppmärksamhet vid användningen av tempusformer.

Träna samman- och särskrivning.

Skilja på talspråkliga och skriftspråkliga uttryckssätt.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M3	I1	K1, K4
M4	I2	K1, K7
M5	I2	K6
M6	I3	K2, K4
M7	I3	K2, K4
M8	I3	K2
M9	I3	K4
M10	I3	K4

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan beskriva karaktäristiska drag inom den finskspråkiga kulturen och berätta var hen kan finna för hen intressant finskspråkigt material.

Reflektera kring olika varianter och genrer av talad och skriven finska och använd den lokala finskspråkiga kultur- och medieutbudet i undervisningen.

Uppmärksamma och arbeta kring högtider och finländska flaggdagar samt traditioner kring dem.

Använda artigt språkbruk och bemöta andra respektfullt.

Diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk samt om mångkulturalitet.

Reflektera över språkanvändning i närmiljön och fundera över den egna flerspråkiga kulturidentiteten.

Jämföra texter på olika språk (bl.a. på finska och svenska) och fästa uppmärksamhet vid likheter och olikheter i strukturer, ord och betydelser.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människorfördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

Reflektera kring olika varianter och genrer av talad och skriven finska och använd den lokala finskspråkiga kultur- och medieutbudet i undervisningen.

Uppmärksamma och arbeta kring högtider och finländska flaggdagar samt traditioner kring dem.

Använda artigt språkbruk och bemöta andra respektfullt.

Diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk samt om mångkulturalitet.

Reflektera över språkanvändning i närmiljön och fundera över den egna flerspråkiga kulturidentiteten.

Jämföra texter på olika språk (bl.a. på finska och svenska) och fästa uppmärksamhet vid likheter och olikheter i strukturer, ord och betydelser.

M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

Reflektera kring olika varianter och genrer av talad och skriven finska och använd det lokala finskspråkiga kultur- och medieutbudet i undervisningen.

Uppmärksamma och arbeta kring högtider och finländska flaggdagar samt traditioner kring dem.

Använda artigt språkbruk och bemöta andra respektfullt.

Diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk samt om mångkulturalitet.

Reflektera över språkanvändning i närmiljön och fundera över den egna flerspråkiga kulturidentiteten.

Jämföra texter på olika språk (bl.a. på finska och svenska) och fästa uppmärksamhet vid likheter och olikheter i strukturer, ord och betydelser.

M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

Bekanta sig med målen för undervisningen och pröva på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av andra.

Ställa upp mål och ta ansvar för sina studier.

Reflektera över sina språkkunskaper och lära sig att ge och ta emot konstruktiv respons.

Söka information både i digitala och tryckta källor och på olika språk.

M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg, utvecklar och utvärderar sina kunskaper och finner finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.

Bekanta sig med målen för undervisningen och pröva på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av andra.

Ställa upp mål och ta ansvar för sina studier.

Reflektera över sina språkkunskaper och lära sig att ge och ta emot konstruktiv respons.

Söka information både i digitala och tryckta källor och på olika språk.

M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hens åldersgrupp i relation till livserfarenheten

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

Förmåga att kommunicera

Kommunicera i olika kommunikationssituationer (t.ex. samtal, diskussion, föredrag) kring aktuella teman och teman integrerat med andra läroämnen.

Träna på att motivera sina åsikter och tankar.

Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker.

Berika språket genom att aktivt arbeta med nya ord och uttryck, t.ex. ämnesspecifika ord och fundera över ordens betydelse.

Använda vårdat språkbruk i olika kommunikationssituationer.

Förstå skillnaderna mellan formell och informell kommunikation.

Bekanta sig med virtuell kommunikation.

Förmåga att tolka texter

Öka sitt ordförråd genom att förklara, jämföra och reflektera över ord och uttryck.

Läsa, lyssna på, samtala kring, dra egna slutsatser, bearbeta och analysera texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkig litteratur) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnen.

Bekanta sig med böjning av verb i tempusformer.

Bekanta sig med nomenböjning.

Identifiera skillnader i tal- och tal- och skriftspråk t.ex. possessivsuffix.

Förmåga att producera texter

Producera olika slags texter, både fakta och fiktion, och reflektera över dem.

Befästa användningen av styckeindelning.

Fästa uppmärksamhet vid användningen av tempusformer.

Träna samman- och särskrivning.

Skilja på talspråkliga och skriftspråkliga uttryckssätt.

M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.

Förmåga att kommunicera

Kommunicera i olika kommunikationssituationer (t.ex. samtal, diskussion, föredrag) kring aktuella teman och teman integrerat med andra läroämnen.

Träna på att motivera sina åsikter och tankar.

Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker.

Berika språket genom att aktivt arbeta med nya ord och uttryck, t.ex. ämnesspecifika ord och fundera över ordens betydelse.

Använda vardat språkbruk i olika kommunikationssituationer.

Förstå skillnaderna mellan formell och informell kommunikation.

Bekanta sig med virtuell kommunikation.

Förmåga att tolka texter

Öka sitt ordförråd genom att förklara, jämföra och reflektera över ord och uttryck.

Läsa, lyssna på, samtala kring, dra egna slutsatser, bearbeta och analysera texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkig litteratur) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnen.

Bekanta sig med böjning av verb i tempusformer.

Bekanta sig med nomenböjning.

Identifiera skillnader i tal- och tal- och skriftspråk t.ex. possessivsuffix.

Förmåga att producera texter

Producera olika slags texter, både fakta och fiktion, och reflektera över dem.

Befästa användningen av styckeindelning.

Fästa uppmärksamhet vid användningen av tempusformer.

Träna samman- och sårskrivning.

Skilja på talspråkliga och skriftspråkliga uttrycksätt.

M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hens växande förmåga i interkulturell kommunikation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

Förmåga att kommunicera

Kommunicera i olika kommunikationssituationer (t.ex. samtal, diskussion, föredrag) kring aktuella teman och teman integrerat med andra läroämnen.

Träna på att motivera sina åsikter och tankar.

Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker.

Berika språket genom att aktivt arbeta med nya ord och uttryck, t.ex. ämnesspecifika ord och fundera över ordens betydelse.

Använda vårdat språkbruk i olika kommunikationssituationer.

Förstå skillnaderna mellan formell och informell kommunikation.

Bekanta sig med virtuell kommunikation.

Förmåga att tolka texter

Öka sitt ordförråd genom att förklara, jämföra och reflektera över ord och uttryck.

Läsa, lyssna på, samtala kring, dra egna slutsatser, bearbeta och analysera texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkig litteratur) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnen.

Bekanta sig med böjning av verb i tempusformer.

Bekanta sig med nomenböjning.

Identifiera skillnader i tal- och tal- och skriftspråk t.ex. possessivsuffix.

Förmåga att producera texter

Producera olika slags texter, både fakta och fiktion, och reflektera över dem.

Befästa användningen av styckeindelning.

Fästa uppmärksamhet vid användningen av tempusformer.

Träna samman- och sårskrivning.

Skilja på talspråkliga och skriftspråkliga uttrycksätt.

M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

Förmåga att kommunicera

Kommunicera i olika kommunikationssituationer (t.ex. samtal, diskussion, föredrag) kring aktuella teman och teman integrerat med andra läroämnena.

Träna på att motivera sina åsikter och tankar.

Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker.

Berika språket genom att aktivt arbeta med nya ord och uttryck, t.ex. ämnesspecifika ord och fundera över ordens betydelse.

Använda vårdat språkbruk i olika kommunikationssituationer.

Förstå skillnaderna mellan formell och informell kommunikation.

Bekanta sig med virtuell kommunikation.

Förmåga att tolka texter

Öka sitt ordförråd genom att förklara, jämföra och reflektera över ord och uttryck.

Läsa, lyssna på, samtala kring, dra egna slutsatser, bearbeta och analysera texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkig litteratur) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnena.

Bekanta sig med böjning av verb i tempusformer.

Bekanta sig med nomenböjning.

Identifiera skillnader i tal- och tal- och skriftspråk t.ex. possessivsuffix.

Förmåga att producera texter

Producera olika slags texter, både fakta och fiktion, och reflektera över dem.

Befästa användningen av styckeindelning.

Fästa uppmärksamhet vid användningen av tempusformer.

Träna samman- och sårskrivning.

Skilja på talspråkliga och skriftspråkliga uttrycksätt.

M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hens vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.2: Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Förmåga att kommunicera

Kommunicera i olika kommunikationssituationer (t.ex. samtal, diskussion, föredrag) kring aktuella teman och teman integrerat med andra läroämnen.

Träna på att motivera sina åsikter och tankar.

Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker.

Berika språket genom att aktivt arbeta med nya ord och uttryck, t.ex. ämnesspecifika ord och fundera över ordens betydelse.

Använda vårdat språkbruk i olika kommunikationssituationer.

Förstå skillnaderna mellan formell och informell kommunikation.

Bekanta sig med virtuell kommunikation.

Förmåga att tolka texter

Öka sitt ordförråd genom att förklara, jämföra och reflektera över ord och uttryck.

Läsa, lyssna på, samtala kring, dra egna slutsatser, bearbeta och analysera texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkig litteratur) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnen.

Bekanta sig med böjning av verb i tempusformer.

Bekanta sig med nomenböjning.

Identifiera skillnader i tal- och tal- och skriftspråk t.ex. possessivsuffix.

Förmåga att producera texter

Producera olika slags texter, både fakta och fiktion, och reflektera över dem.

Befästa användningen av styckeindelning.

Fästa uppmärksamhet vid användningen av tempusformer.

Träna samman- och sårskrivning.

Skilja på talspråkliga och skriftspråkliga uttryckssätt.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med olika varianter av talad och skriven finska i klassen, skolan eller omgivningen och att jämföra finska och svenska texter. Att fundera över sin egen tvåspråkiga kulturidentitet. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att fästa uppmärksamhet vid vad som är gemensamt för alla språk inklusive finska och svenska och hur man kan utnyttja och utveckla den språkkunskap man har. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

Reflektera kring olika varianter och genrer av talad och skriven finska och använda det lokala finskspråkiga kultur- och medieutbudet i undervisningen.

Uppmärksamma och arbeta kring högtider och finländska flaggdagar samt traditioner kring dem.

Behärska artigt språkbruk och bemöta andra respektfullt och fördomsfritt.

Inhämta kunskap om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och diskutera kring deras och mångkulturalitetens betydelse för individen och samhället.

Reflektera över språkanvändning i närmiljön och fundera över den egna flerspråkiga kulturidentiteten.

Jämföra texter på olika språk (bl.a. på finska och svenska) och fästa uppmärksamhet vid likheter och olikheter i strukturer, ord och betydelser.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att uppmuntra eleverna att lägga märke till och utnyttja det finska språket i omgivningen (t.ex. via medier, nätet) för att utveckla sina kunskaper i finska. Att utveckla effektiva lärstrategier i språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper, t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolien.

Bekanta sig med målen för undervisningen och pröva på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av andra.

Ställa upp mål och ta ansvar för sina studier.

Reflektera över sina språkkunskaper och lära sig att ge och ta emot konstruktiv respons.

Söka information både i digitala och tryckta källor och på olika språk.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet ska väljas utifrån intresse och aktualitet och perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter och att genom text- och ämnesval främja elevernas språkliga utveckling med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturarv. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att ge eleverna möjlighet att träna mera krävande språksituationer.

Förmåga att kommunicera

Kommunicera i olika kommunikationssituationer (t.ex. samtal, diskussion, föredrag) kring aktuella teman och teman integrerat med andra läroämnen.

Träna på att motivera sina åsikter och reflektera över dem.

Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama, debatter och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker.

Berika språket genom att aktivt arbeta med nya ord och uttryck, t.ex. ämnesspecifika ord och fundera över ordens betydelse.

Använda vardat och situationsanpassat språk i olika kommunikationssituationer.

Ta hänsyn till sina medmänniskor i virtuell kommunikation.

Förmåga att tolka texter

Öka sitt ordförråd genom att förklara, jämföra och reflektera över ord och uttryck.

Läsa, lyssna på, samtala kring, dra egna slutsatser, bearbeta och analysera texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkig litteratur) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnen.

Befästa böjningen av verb i tempusformer.

Träna nomenböjning.

Identifiera skillnader i tal- och skriftspråk t.ex. possessivsuffix, aktiva och passiva verbformer.

Förmåga att producera texter

Producera olika slags sammanhängande texter, både fakta och fiktion, och reflektera över dem.

Träna fraser och idiom och använd dem på ett naturligt sätt.

Skilja på talspråkliga och skriftspråkliga uttryckssätt liksom aktiva och passiva verbformer och undersöka ordval.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M3	I1	K1, K4
M4	I2	K1, K7
M5	I2	K6
M6	I3	K2, K4
M7	I3	K2, K4
M8	I3	K2
M9	I3	K4
M10	I3	K4

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan beskriva karaktäristiska drag inom den finskspråkiga kulturen och berätta var hen kan finna för hen intressant finskspråkigt material.

Reflektera kring olika varianter och genrer av talad och skriven finska och använd den lokala finskspråkiga kultur- och medieutbudet i undervisningen.

Uppmärksamma och arbeta kring högtider och finländska flaggdagar samt traditioner kring dem.

Behärska artigt språkbruk och bemöta andra respektfullt och fördomsfritt.

Inhämta kunskap om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och diskutera kring deras och mångkulturalitetens betydelse för individen och samhället.

Reflektera över språkanvändning i närmiljön och fundera över den egna flerspråkiga kulturidentiteten.

Jämföra texter på olika språk (bl.a. på finska och svenska) och fästa uppmärksamhet vid likheter och olikheter i strukturer, ord och betydelser.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människorfördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

Reflektera kring olika varianter och genrer av talad och skriven finska och använd det lokala finskspråkiga kultur- och medieutbudet i undervisningen.

Uppmärksamma och arbeta kring högtider och finländska flaggdagar samt traditioner kring dem.

Behärska artigt språkbruk och bemöta andra respektfullt och fördomsfritt.

Inhämta kunskap om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och diskutera kring deras och mångkulturalitetens betydelse för individen och samhället.

Reflektera över språkanvändning i närmiljön och fundera över den egna flerspråkiga kulturidentiteten.

Jämföra texter på olika språk (bl.a. på finska och svenska) och fästa uppmärksamhet vid likheter och olikheter i strukturer, ord och betydelser.

M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hans nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

Reflektera kring olika varianter och genrer av talad och skriven finska och använd det lokala finskspråkiga kultur- och medieutbudet i undervisningen.

Uppmärksamma och arbeta kring högtider och finländska flaggdagar samt traditioner kring dem.

Behärska artigt språkbruk och bemöta andra respektfullt och fördomsfritt.

Inhämta kunskap om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och diskutera kring deras och mångkulturalitetens betydelse för individen och samhället.

Reflektera över språkanvändning i närmiljön och fundera över den egna flerspråkiga kulturidentiteten.

Jämföra texter på olika språk (bl.a. på finska och svenska) och fästa uppmärksamhet vid likheter och olikheter i strukturer, ord och betydelser.

M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

Bekanta sig med målen för undervisningen och pröva på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av andra.

Ställa upp mål och ta ansvar för sina studier.

Reflektera över sina språkkunskaper och lära sig att ge och ta emot konstruktiv respons.

Söka information både i digitala och tryckta källor och på olika språk.

M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg, utvecklar och utvärderar sina kunskaper och finner finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.

Bekanta sig med målen för undervisningen och pröva på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av andra.

Ställa upp mål och ta ansvar för sina studier.

Reflektera över sina språkkunskaper och lära sig att ge och ta emot konstruktiv respons.

Söka information både i digitala och tryckta källor och på olika språk.

M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hens åldersgrupp i relation till livserfarenheten

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

Förmåga att kommunicera

Kommunicera i olika kommunikationssituationer (t.ex. samtal, diskussion, föredrag) kring aktuella teman och teman integrerat med andra läroämnen.

Träna på att motivera sina åsikter och reflektera över dem.

Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama, debatter och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker.

Berika språket genom att aktivt arbeta med nya ord och uttryck, t.ex. ämnesspecifika ord och fundera över ordens betydelse.

Använda vårdat och situationsanpassat språk i olika kommunikationssituationer.

Ta hänsyn till sina medmänniskor i virtuell kommunikation.

Förmåga att tolka texter

Öka sitt ordförråd genom att förklara, jämföra och reflektera över ord och uttryck.

Läsa, lyssna på, samtala kring, dra egna slutsatser, bearbeta och analysera texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkig litteratur) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnen.

Befästa böjningen av verb i tempusformer.

Träna nomenböjning.

Identifiera skillnader i tal- och skriftspråk t.ex. possessivsuffix, aktiva och passiva verbformer.

Förmåga att producera texter

Producera olika slags sammanhängande texter, både fakta och fiktion, och reflektera över dem.

Träna fraser och idiom och använda dem på ett naturligt sätt.

Skilja på talspråkliga och skriftspråkliga uttryckssätt liksom aktiva och passiva verbformer och undersöka ordval.

M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.

Förmåga att kommunicera

Kommunicera i olika kommunikationssituationer (t.ex. samtal, diskussion, föredrag) kring aktuella teman och teman integrerat med andra läroämnen.

Träna på att motivera sina åsikter och reflektera över dem.

Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama, debatter och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker.

Berika språket genom att aktivt arbeta med nya ord och uttryck, t.ex. ämnesspecifika ord och fundera över ordens betydelse.

Använda vårdat och situationsanpassat språk i olika kommunikationssituationer.

Ta hänsyn till sina medmänniskor i virtuell kommunikation.

Förmåga att tolka texter

Öka sitt ordförråd genom att förklara, jämföra och reflektera över ord och uttryck.

Läsa, lyssna på, samtala kring, dra egna slutsatser, bearbeta och analysera texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkig litteratur) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnena.

Befästa böjningen av verb i tempusformer.

Träna nomenböjning.

Identifiera skillnader i tal- och skriftspråk t.ex. possessivsuffix, aktiva och passiva verbformer.

Förmåga att producera texter

Producera olika slags sammanhängande texter, både fakta och fiktion, och reflektera över dem.

Träna fraser och idiom och använd dem på ett naturligt sätt.

Skilja på talspråkliga och skriftspråkliga uttryckssätt liksom aktiva och passiva verbformer och undersöka ordval.

M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hens växande förmåga i interkulturell kommunikation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

Förmåga att kommunicera

Kommunicera i olika kommunikationssituationer (t.ex. samtal, diskussion, föredrag) kring aktuella teman och teman integrerat med andra läroämnena.

Träna på att motivera sina åsikter och reflektera över dem.

Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama, debatter och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker.

Berika språket genom att aktivt arbeta med nya ord och uttryck, t.ex. ämnesspecifika ord och fundera över ordens betydelse.

Använda vårdat och situationsanpassat språk i olika kommunikationssituationer.

Ta hänsyn till sina medmänniskor i virtuell kommunikation.

Förmåga att tolka texter

Öka sitt ordförråd genom att förklara, jämföra och reflektera över ord och uttryck.

Läsa, lyssna på, samtala kring, dra egna slutsatser, bearbeta och analysera texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkig litteratur) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnena.

Befästa böjningen av verb i tempusformer.

Träna nomenböjning.

Identifiera skillnader i tal- och skriftspråk t.ex. possessivsuffix, aktiva och passiva verbformer.

Förmåga att producera texter

Producera olika slags sammanhängande texter, både fakta och fiktion, och reflektera över dem.

Träna fraser och idiom och använd dem på ett naturligt sätt.

Skilja på talspråkliga och skriftspråkliga uttrycksätt liksom aktiva och passiva verbformer och undersöka ordval.

M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

Förmåga att kommunicera

Kommunicera i olika kommunikationssituationer (t.ex. samtal, diskussion, föredrag) kring aktuella teman och teman integrerat med andra läroämnena.

Träna på att motivera sina åsikter och reflektera över dem.

Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama, debatter och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker.

Berika språket genom att aktivt arbeta med nya ord och uttryck, t.ex. ämnesspecifika ord och fundera över ordens betydelse.

Använda vardat och situationsanpassat språk i olika kommunikationssituationer.

Ta hänsyn till sina medmänniskor i virtuell kommunikation.

Förmåga att tolka texter

Öka sitt ordförråd genom att förklara, jämföra och reflektera över ord och uttryck.

Läsa, lyssna på, samtala kring, dra egna slutsatser, bearbeta och analysera texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkig litteratur) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnena.

Befästa böjningen av verb i tempusformer.

Träna nomenböjning.

Identifiera skillnader i tal- och skriftspråk t.ex. possessivsuffix, aktiva och passiva verbformer.

Förmåga att producera texter

Producera olika slags sammanhängande texter, både fakta och fiktion, och reflektera över dem.

Träna fraser och idiom och använda dem på ett naturligt sätt.

Skilja på talspråkliga och skriftspråkliga uttrycksätt liksom aktiva och passiva verbformer och undersöka ordval.

M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hens vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.2: Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Förmåga att kommunicera

Kommunicera i olika kommunikationssituationer (t.ex. samtal, diskussion, föredrag) kring aktuella teman och teman integrerat med andra läroämnena.

Träna på att motivera sina åsikter och reflektera över dem.

Olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama, debatter och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker.

Berika språket genom att aktivt arbeta med nya ord och uttryck, t.ex. ämnesspecifika ord och fundera över ordens betydelse.

Använda vardat och situationsanpassat språk i olika kommunikationssituationer.

Ta hänsyn till sina medmänniskor i virtuell kommunikation.

Förmåga att tolka texter

Öka sitt ordförråd genom att förklara, jämföra och reflektera över ord och uttryck.

Läsa, lyssna på, samtala kring, dra egna slutsatser, bearbeta och analysera texter och bilder i olika genrer (t.ex. finskspråkig litteratur) med aktuella teman och teman som anknyter till stoffet i andra läroämnena.

Befästa böjningen av verb i tempusformer.

Träna nomenböjning.

Identifiera skillnader i tal- och skriftspråk t.ex. possessivsuffix, aktiva och passiva verbformer.

Förmåga att producera texter

Producera olika slags sammanhängande texter, både fakta och fiktion, och reflektera över dem.

Träna fraser och idiom och använda dem på ett naturligt sätt.

Skilja på talspråkliga och skriftspråkliga uttryckssätt liksom aktiva och passiva verbformer och undersöka ordval.

35.6.3. Elevhandledning

Läroämnets uppdrag

Elevhandledningen har en central betydelse ur såväl elevernas och skolans som ur samhällets perspektiv.Handledningsverksamheten ska bilda en sammanhängande helhet som fortgår under hela den grundläggande utbildningen och vidare under studierna efter den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska främja att eleverna lyckas i skolarbetet, att studierna löper smidigt och att eleverna uppnår goda studieresultat.

Elevhandledningens uppdrag är att främja elevernas fostran och utveckling så att de kan vidareutveckla sina studievanor och sina sociala färdigheter och tillägna sig kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Elevhandledningen ska stödja eleverna att fatta beslut och att göra val gällande vardagslivet, studierna, fortsatta studier och framtiden utgående från sina egna förutsättningar, sina värderingar, sitt utgångsläge och sina intressen. Med hjälp av elevhandledningen lär sig eleverna att bli medvetna om sina möjligheter att påverka planeringen och besluten i sitt eget liv. Eleverna ska uppmuntras att fundera över och ifrågasätta sina förhandsuppfattningar om utbildning och yrken och att göra sina val utan könsbundna rollmodeller. Elevhandledningen ska genomföras i samarbete med vårdnadshavarna.

Strukturen, verksamhetssätten, arbets- och ansvarsfördelningen inom elevhandledningen samt de yrkesövergripande nätverk som behövs för att uppnå målen för elevhandledningen ska beskrivas i skolans handledningsplan. I planen ska även samarbetet mellan hem och skola gällande handledning beskrivas, likaså skolans samarbete med arbetslivet och arrangemang i anslutning till praktisk arbetslivsorientering. Det är viktigt att systematiskt utvärdera hur målen i handledningsplanen nås. För att elevernas studier ska fortlöpa smidigt vid etappmålen inom den grundläggande utbildningen och vid övergången till fortsatta studier är det viktigt med samarbete mellan lärarna och studiehandledarna och att man vid behov samarbetar med andra yrkeskategorier. Lärarna ska i sitt arbete använda aktuell information om fortsatta studier, arbetsliv och arbetsuppgifter samt förändringar i dessa.

Elevhandledningen fungerar som en länk mellan skolan, samhället och arbetslivet. Elevhandledningen ska främja rättvisa, likvärdighet, jämlikhet och delaktighet samt förebygga marginalisering från utbildning och arbetsliv. De kunskaper och färdigheter som utvecklas inom elevhandledningen bidrar för sin del till att trygga tillgången på kompetent arbetskraft och till att efterfrågan och utbud på kunnande sammanfaller i det framtida arbetslivet.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 genomförs elevhandledningen huvudsakligen som en integrerad del av den övriga undervisningen och verksamheten i skolan. Man kan också reservera lektioner för elevhandledning på det sätt som fastställs i läroplanen. Klassläraren ansvarar tillsammans med de övriga lärarna för elevhandledningen. Utöver den egna skolan och närmiljön kan även företag och andra samarbetsparter i den närmaste omgivningen fungera som lärmiljöer.

Elevhandledningen ska stödja eleverna att hitta och utveckla studiestrategier, stärka deras förmåga att ställa upp individuella mål och utvärdera hur målen nås samt bidra till att utveckla förmågan att lära sig. Handledningen ska hjälpa eleverna att tillägna sig olika färdigheter

och metoder som behövs för att lära sig, arbeta, inhämta kunskap och hantera information i studierna. De ska också lära sig att identifiera läroämnenas särdrag samt att välja lämpliga inlärningsstrategier för varje läroämne.Handledningen ska stödja utvecklandet av elevernas sociala färdigheter och färdigheter att arbeta i grupp.

Elevhandledningen ska utveckla färdigheter som behövs i livet och stärka elevernas positiva uppfattning om sig själva som elever. Eleverna ska vägledas att identifiera och värdesätta både sina egna och andras styrkor, förmågor och färdigheter. De ska stödjas att ta ansvar för sitt liv, sina studier, sina val och sin medverkan som aktiva medlemmar och aktörer i gruppen och närmiljön. Eleverna ska ges möjligheter att delta och påverka i skolgemenskapen och närmiljön, för att de småningom ska få en uppfattning om sina möjligheter att påverka i samhället.

Via elevhandledningen ska eleverna bekanta sig med yrken, arbetsplatser och näringsliv i den närmaste omgivningen. Syftet med eventuella studiebesök och exkursioner är att ge eleverna en bild av arbetsliv, företagsamhet och olika yrken. Genom besöken väcks också elevernas intresse för olika yrken.

Elevhandledningen ska stödja eleverna och vårdnadshavarna när det gäller att få information och göra val förknippade med studierna. De ska ha möjlighet till personliga handledningssamtal om studier och val och att få svar på olika frågor gällande lärande och skolgång.

35.6.4. Främmande språk

Tyska, A-lärokurs

A-lärokurs i annat främmande språk i årskurs 3–6

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Grunderna för läroplanen för främmande språk har utarbetats som grund för vilket språk som helst som inte har särskilda grunder. På basis av grunderna låter utbildningsanordnaren utarbeta en tillämpad läroplan för varje språk. Den kunskapsnivå och de kriterier för växande språkkunskap som beskrivs i grunderna i slutet av årskurs 6 och i slutet av den grundläggande utbildningen lämpar sig bäst för indoeuropeiska och europeiska språk som använder skriftecken som grundar sig på alfabetet. För andra språk som utbildningsanordnaren bjuder ut i sitt språkprogram låter utbildningsanordnaren utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar. Internationellt godkända språkspecifika referensramar kan anpassade användas i undervisningen i icke-europeiska språk med beaktande av att inläringen av nya skriftecken tidsmässigt påverkar undervisningen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också

ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Målspråket ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 3–6

Eleverna ska i språkundervisningen uppmuntras att modigt använda sina kunskaper i det nya språket. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärnings svårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärnings svårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i engelska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i annat främmande språk. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med språkens och kulturernas mångfald samt med utbredningen av språket som studeras och vid behov dess huvudvarianter. Att söka information om språkets och kulturens betydelse för individen och samhället. Att fundera på den egna språk- och kulturbakgrunden. Att träna artigt språkbruk i kommunikationssituationer. Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk.

I årskurs 4 ligger fokus på att:

- Att bekanta sig med tyskspråkiga länder samt ytligt behandla kulturella skillnader.
- Att reflektera över skillnader och likheter i tyskan och svenskan.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I årskurs 4 ligger fokus på:

- Att öva sig på att ställa upp mål och att ge kompisbedömning.
- Att öva sig på att se likheter mellan ord i tyska och svenska.
- Att öva sig på hur man bäst lär sig ord på ett främmande språk.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i miljöer där målspråket används. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer. Att lära sig hitta material på målspråket t.ex. på nätet. Att välja texter med beaktande av målspråkets geografiska utbredning och språkområdets levnadssätt. Att iakttä och flitigt träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

I årskurs 4 ligger fokus på:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på tyska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen.

Förmåga att kommunicera

- Att lyssna på språket, träna uttalet och använda språket i enkla vardagssituationer
- Att bygga upp ordförrådet.

Förmåga att tolka

- Öva enkla hörförståelser.
- Läsa enkla texter.

Förmåga att producera texter

- Öva sig i att skriva korta texter främst om sig själv och familjen.

Följande strukturer och teman tas upp:

- veckodagar och månader
- djur
- färger
- bestämd och obestämd artikel
- siffrorna 1-100
- personliga pronomen
- frågeord
- hobbyer
- skolämnen
- enkel presens

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K2
M5	I2	K1, K3
M6	I2	K1, K4, K5, K6
M7	I3	K2, K4, K5, K7
M8	I3	K2, K4
M9	I3	K2, K4
M10	I3	K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att lägga märke till målspråkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön samt målspråkets ställning och betydelse	Eleven vet att världens språk indelas i olika språkfamiljer och kan beskriva till vilken språkfamilj målspråket hör. Eleven kan redogöra för vilka språk som talas i närmiljön.

I årskurs 4 ligger fokus på att:

- Att bekanta sig med tyskspråkiga länder samt ytligt behandla kulturella skillnader.
- Att reflektera över skillnader och likheter i tyskan och svenskan.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

I årskurs 4 ligger fokus på att:

- Att bekanta sig med tyskspråkiga länder samt ytligt behandla kulturella skillnader.
- Att reflektera över skillnader och likheter i tyskan och svenskan.

M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelse mellan målspråket och modersmålet eller andra språk hen kan.

I årskurs 4 ligger fokus på att:

- Att bekanta sig med tyskspråkiga länder samt ytligt behandla kulturella skillnader.
- Att reflektera över skillnader och likheter i tyskan och svenskan.

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

I årskurs 4 ligger fokus på:

- Att öva sig på att ställa upp mål och att ge kompisbedömning.
- Att öva sig på att se likheter mellan ord i tyska och svenska.
- Att öva sig på hur man bäst lär sig ord på ett främmande språk.

M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

I årskurs 4 ligger fokus på:

- Att öva sig på att ställa upp mål och att ge kompisbedömning.
- Att öva sig på att se likheter mellan ord i tyska och svenska.
- Att öva sig på hur man bäst lär sig ord på ett främmande språk.

M7 ordna tillfällena där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.

I årskurs 4 ligger fokus på:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på tyska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen.

Förmåga att kommunicera

- Att lyssna på språket, träna uttalet och använda språket i enkla vardagssituationer
- Att bygga upp ordförrådet.

Förmåga att tolka

- Öva enkla hörförståelser.
- Läsa enkla texter.

Förmåga att producera texter

- Öva sig i att skriva korta texter främst om sig själv och familjen.

Följande strukturer och teman tas upp:

- veckodagar och månader
- djur
- färger
- bestämd och obestämd artikel
- siffrorna 1-100
- personliga pronomen
- frågeord
- hobbyer
- skolämnen
- enkel presens

M8 stödja eleven i användningen av språkliga kommunikationsstrategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.

I årskurs 4 ligger fokus på:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på tyska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen.

Förmåga att kommunicera

- Att lyssna på språket, träna uttalet och använda språket i enkla vardagssituationer
- Att bygga upp ordförrådet.

Förmåga att tolka

- Öva enkla hörförståelser.
- Läsa enkla texter.

Förmåga att producera texter

- Öva sig i att skriva korta texter främst om sig själv och familjen.

Följande strukturer och teman tas upp:

- veckodagar och månader
- djur
- färger
- bestämd och obestämd artikel
- siffrorna 1-100
- personliga pronomen
- frågeord
- hobbyer
- skolämnen
- enkel presens

M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.

I årskurs 4 ligger fokus på:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på tyska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen.

Förmåga att kommunicera

- Att lyssna på språket, träna uttalet och använda språket i enkla vardagssituationer
- Att bygga upp ordförrådet.

Förmåga att tolka

- Öva enkla hörförståelser.
- Läsa enkla texter.

Förmåga att producera texter

- Öva sig i att skriva korta texter främst om sig själv och familjen.

Följande strukturer och teman tas upp:

- veckodagar och månader
- djur
- färger
- bestämd och obestämd artikel
- siffrorna 1-100
- personliga pronomen
- frågeord
- hobbyer
- skolämnen
- enkel presens

M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Kan plocka ut enkel information som hen behöver ur en kort text.

I årskurs 4 ligger fokus på:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på tyska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen.

Förmåga att kommunicera

- Att lyssna på språket, träna uttalet och använda språket i enkla vardagssituationer
- Att bygga upp ordförrådet.

Förmåga att tolka

- Öva enkla hörförståelser.
- Läsa enkla texter.

Förmåga att producera texter

- Öva sig i att skriva korta texter främst om sig själv och familjen.

Följande strukturer och teman tas upp:

- veckodagar och månader
- djur
- färger
- bestämd och obestämd artikel
- siffrorna 1-100
- personliga pronomen
- frågeord
- hobbyer
- skolämnen
- enkel presens

M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

I årskurs 4 ligger fokus på:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på tyska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen.

Förmåga att kommunicera

- Att lyssna på språket, träna uttalet och använda språket i enkla vardagssituationer
- Att bygga upp ordförrådet.

Förmåga att tolka

- Öva enkla hörförståelser.
- Läsa enkla texter.

Förmåga att producera texter

- Öva sig i att skriva korta texter främst om sig själv och familjen.

Följande strukturer och teman tas upp:

- veckodagar och månader
- djur
- färger
- bestämd och obestämd artikel
- siffrorna 1-100
- personliga pronomen
- frågeord
- hobbyer
- skolämnen
- enkel presens

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med språkens och kulturernas mångfald samt med utbredningen av språket som studeras och vid behov dess huvudvarianter. Att söka information om språkets och kulturens betydelse för individen och samhället. Att fundera på den egna språk- och kulturbakgrunden. Att

träna artigt språkbruk i kommunikationssituationer. Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk.

I årskurs 5 ligger fokus på:

- Att bekanta sig med tyskspråkiga länder.
- Att lära sig de viktigaste kulturella skillnaderna.
- Att träna artigt språkbruk och att använda sig av hövlighetsformen.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I årskurs 5 ligger fokus på:

- Att tillsammans lära sig planera arbetet, att både ge och ta emot respons samt att ta ansvar för inläringen.
- Att lära sig olika sätt att studera språk och lära sig nya ord
- Att öva sig på att se likheter mellan tyskan och svenskan.
- Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper både genom självutvärdering och kompisbedömning.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i miljöer där målspråket används. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer. Att lära sig hitta material på målspråket t.ex. på nätet. Att välja texter med beaktande av målspråkets geografiska utbredning och språkområdets levnadssätt. Att iakttä och flitigt träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

I årskurs 5 ligger fokus på följande:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på tyska om olika teman som har anknytning till elevens vardag. Temana väljs också tillsammans med eleven.

Förmåga att kommunicera

- Att iakttä språket och träna uttal.
- Att bygga upp ordförråd och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande teman och strukturer tas upp:

- befästa strukturer som behandlats i åk 4
- årstiderna
- Tyskland, Österrike och Schweiz
- visa vägen/fråga efter vägen
- offentliga byggnader
- fritidssysselsättningar
- singular och plural
- hövlighetsformen
- presens med oregelbundna verb

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K2
M5	I2	K1, K3
M6	I2	K1, K4, K5, K6
M7	I3	K2, K4, K5, K7
M8	I3	K2, K4
M9	I3	K2, K4
M10	I3	K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att lägga märke till målspråkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön samt målspråkets ställning och betydelse	Eleven vet att världens språk indelas i olika språkfamiljer och kan beskriva till vilken språkfamilj målspråket hör. Eleven kan redogöra för vilka språk som talas i närmiljön.

I årskurs 5 ligger fokus på:

- Att bekanta sig med tyskspråkiga länder.
- Att lära sig de viktigaste kulturella skillnaderna.
- Att träna artigt språkbruk och att använda sig av hövlighetsformen.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

I årskurs 5 ligger fokus på:

- Att bekanta sig med tyskspråkiga länder.
- Att lära sig de viktigaste kulturella skillnaderna.
- Att träna artigt språkbruk och att använda sig av hövlighetsformen.

M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan målspråket och modersmålet eller andra språk hen kan.

I årskurs 5 ligger fokus på:

- Att bekanta sig med tyskspråkiga länder.
- Att lära sig de viktigaste kulturella skillnaderna.
- Att träna artigt språkbruk och att använda sig av hövlighetsformen.

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

I årskurs 5 ligger fokus på:

- Att tillsammans lära sig planera arbetet, att både ge och ta emot respons samt att ta ansvar för inläringen.
- Att lära sig olika sätt att studera språk och lära sig nya ord
- Att öva sig på att se likheter mellan tyskan och svenskan.

- Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper både genom självutvärdering och kompisbedömning.

M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

I årskurs 5 ligger fokus på:

- Att tillsammans lära sig planera arbetet, att både ge och ta emot respons samt att ta ansvar för inläringen.
- Att lära sig olika sätt att studera språk och lära sig nya ord
- Att öva sig på att se likheter mellan tyskan och svenskan.
- Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper både genom självutvärdering och kompisbedömning.

M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.

I årskurs 5 ligger fokus på följande:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på tyska om olika teman som har anknytning till elevens vardag. Temana väljs också tillsammans med eleven.

Förmåga att kommunicera

- Att iakta språket och träna uttal.
- Att bygga upp ordförråd och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande teman och strukturer tas upp:

- befästa strukturer som behandlats i åk 4
- årstiderna
- Tyskland, Österrike och Schweiz
- visa vägen/fråga efter vägen
- offentliga byggnader
- fritidssysselsättningar
- singular och plural
- hövlighetsformen
- presens med oregelbundna verb

M8 stödja eleven i användningen av språkliga kommunikationsstrategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.

I årskurs 5 ligger fokus på följande:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på tyska om olika teman som har anknytning till elevens vardag. Temana väljs också tillsammans med eleven.

Förmåga att kommunicera

- Att iakta språket och träna uttal.
- Att bygga upp ordförråd och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande teman och strukturer tas upp:

- befästa strukturer som behandlats i åk 4
- årstiderna
- Tyskland, Österrike och Schweiz
- visa vägen/fråga efter vägen
- offentliga byggnader
- fritidssysselsättningar
- singular och plural
- hövlighetsformen
- presens med oregelbundna verb

M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.

I årskurs 5 ligger fokus på följande:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på tyska om olika teman som har anknytning till elevens vardag. Temana väljs också tillsammans med eleven.

Förmåga att kommunicera

- Att iakta språket och träna uttal.
- Att bygga upp ordförråd och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande teman och strukturer tas upp:

- befästa strukturer som behandlats i åk 4
- årstiderna
- Tyskland, Österrike och Schweiz
- visa vägen/fråga efter vägen
- offentliga byggnader
- fritidssysselsättningar
- singular och plural
- hövlighetsformen
- presens med oregelbundna verb

M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Kan plocka ut enkel information som hen behöver ur en kort text.

I årskurs 5 ligger fokus på följande:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på tyska om olika teman som har anknytning till elevens vardag. Temana väljs också tillsammans med eleven.

Förmåga att kommunicera

- Att iakta språket och träna uttal.
- Att bygga upp ordförråd och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande teman och strukturer tas upp:

- befästa strukturer som behandlats i åk 4
- årstiderna
- Tyskland, Österrike och Schweiz
- visa vägen/fråga efter vägen
- offentliga byggnader
- fritidssysselsättningar
- singular och plural
- hövlighetsformen
- presens med oregelbundna verb

M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

I årskurs 5 ligger fokus på följande:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på tyska om olika teman som har anknytning till elevens vardag. Temana väljs också tillsammans med eleven.

Förmåga att kommunicera

- Att iakta språket och träna uttal.
- Att bygga upp ordförråd och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande teman och strukturer tas upp:

- befästa strukturer som behandlats i åk 4
- årstiderna
- Tyskland, Österrike och Schweiz
- visa vägen/fråga efter vägen
- offentliga byggnader
- fritidssysselsättningar
- singular och plural
- hövlighetsformen
- presens med oregelbundna verb

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med språkens och kulturernas mångfald samt med utbredningen av språket som studeras och vid behov dess huvudvarianter. Att söka information om språkets och kulturens betydelse för individen och samhället. Att fundera på den egna språk- och kulturbakgrunden. Att träna artigt språkbruk i kommunikationssituationer. Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk.

I årskurs 6 ligger fokus på:

- Att bekanta sig med kulturella skillnader och tyskans utbredning.
- Att reflektera över tyskans betydelse i Europa.
- Att träna artigt språkbruk.
- Att upptäcka hur ord lånas från andra språk.
- Att fundera på hur man kan göra sig förstådd i kommunikationssituationer även om man har ringa språkkunskaper.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I årskurs 6 ligger fokus på:

- Att tillsammans lära sig planera arbetet, att både ge och ta emot respons samt att ta ansvar för inläringen.
- Att lära sig olika sätt att studera språk genom att t.ex. aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer, samt att öva minnesstrategier och att lära sig tillsammans med andra.
- Att öva sig på att förstå ords betydelse på basen av kontexten.
- Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i miljöer där målspråket används. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer. Att lära sig hitta material på målspråket t.ex. på nätet. Att välja texter med beaktande av målspråkets geografiska utbredning och språkområdets levnadssätt. Att iaktta och flitigt träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

I årskurs 6 ligger fokus på följande:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på tyska inom olika teman. Temana väljs också tillsammans med eleven.

Förmåga att kommunicera

- Att iaktta språket och träna uttal.
- Att bygga upp ordförråd och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.
- Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer och att lära sig att hitta tyskt material.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande strukturer och teman tas upp:

- befästa strukturer som behandlats i åk 5
- kläder
- resor
- forskaffningsmedel
- livsmedel
- seder och bruk
- komparation
- prepositioner med ackusativ och dativ
- personliga pronomen i ackusativ och dativ
- modala hjälpverb
- perfekt av regelbundna verb

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K2
M4	I1	K2, K3
M5	I2	K1, K3
M6	I2	K1, K4, K5, K6
M7	I3	K2, K4, K5, K7
M8	I3	K2, K4
M9	I3	K2, K4
M10	I3	K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att lägga märke till målspråkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön samt målspråkets ställning och betydelse	Eleven vet att världens språk indelas i olika språkfamiljer och kan beskriva till vilken språkfamilj målspråket hör. Eleven kan redogöra för vilka språk som talas i närmiljön.

I årskurs 6 ligger fokus på:

- Att bekanta sig med kulturella skillnader och tyskans utbredning.
- Att reflektera över tyskans betydelse i Europa.
- Att träna artigt språkbruk.
- Att upptäcka hur ord lånas från andra språk.
- Att fundera på hur man kan göra sig förstådd i kommunikationssituationer även om man har ringa språkkunskaper.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

I årskurs 6 ligger fokus på:

- Att bekanta sig med kulturella skillnader och tyskans utbredning.
- Att reflektera över tyskans betydelse i Europa.
- Att träna artigt språkbruk.
- Att upptäcka hur ord lånas från andra språk.
- Att fundera på hur man kan göra sig förstådd i kommunikationssituationer även om man har ringa språkkunskaper.

M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelse mellan målspråket och modersmålet eller andra språk hen kan.

I årskurs 6 ligger fokus på:

- Att bekanta sig med kulturella skillnader och tyskans utbredning.
- Att reflektera över tyskans betydelse i Europa.
- Att träna artigt språkbruk.
- Att upptäcka hur ord lånas från andra språk.
- Att fundera på hur man kan göra sig förstådd i kommunikationssituationer även om man har ringa språkkunskaper.

M4 handleda eleven att hitta material på målspråket

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hitta material på målspråket	Eleven kan beskriva var man kan läsa och höra målspråket.

I årskurs 6 ligger fokus på:

- Att bekanta sig med kulturella skillnader och tyskans utbredning.
- Att reflektera över tyskans betydelse i Europa.
- Att träna artigt språkbruk.
- Att upptäcka hur ord lånas från andra språk.
- Att fundera på hur man kan göra sig förstådd i kommunikationssituationer även om man har ringa språkkunskaper.

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

I årskurs 6 ligger fokus på:

- Att tillsammans lära sig planera arbetet, att både ge och ta emot respons samt att ta ansvar för inläringen.
- Att lära sig olika sätt att studera språk genom att t.ex. aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer, samt att öva minnesstrategier och att lära sig tillsammans med andra.
- Att öva sig på att förstå ords betydelse på basen av kontexten.
- Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper.

M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

I årskurs 6 ligger fokus på:

- Att tillsammans lära sig planera arbetet, att både ge och ta emot respons samt att ta ansvar för inläringen.
- Att lära sig olika sätt att studera språk genom att t.ex. aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer, samt att öva minnesstrategier och att lära sig tillsammans med andra.
- Att öva sig på att förstå ords betydelse på basen av kontexten.
- Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper.

M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.

I årskurs 6 ligger fokus på följande:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på tyska inom olika teman. Temana väljs också tillsammans med eleven.

Förmåga att kommunicera

- Att iaktta språket och träna uttal.
- Att bygga upp ordförråd och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.
- Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer och att lära sig att hitta tyskt material.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande strukturer och teman tas upp:

- befästa strukturer som behandlats i åk 5
- kläder
- resor
- fortskaffningsmedel
- livsmedel
- seder och bruk
- komparation
- prepositioner med ackusativ och dativ
- personliga pronomen i ackusativ och dativ
- modala hjälpverb
- perfekt av regelbundna verb

M8 stödja eleven i användningen av språkliga kommunikationsstrategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.

I årskurs 6 ligger fokus på följande:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på tyska inom olika teman. Temana väljs också tillsammans med eleven.

Förmåga att kommunicera

- Att iaktta språket och träna uttal.
- Att bygga upp ordförråd och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.
- Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer och att lära sig att hitta tyskt material.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande strukturer och teman tas upp:

- befästa strukturer som behandlats i åk 5
- kläder
- resor
- fortskaffningsmedel
- livsmedel
- seder och bruk
- komparation
- prepositioner med ackusativ och dativ
- personliga pronomen i ackusativ och dativ
- modala hjälpverb
- perfekt av regelbundna verb

M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.

I årskurs 6 ligger fokus på följande:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på tyska inom olika teman. Temana väljs också tillsammans med eleven.

Förmåga att kommunicera

- Att iakttä språket och träna uttal.
- Att bygga upp ordförråd och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.
- Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer och att lära sig att hitta tyskt material.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande strukturer och teman tas upp:

- befästa strukturer som behandlats i åk 5
- kläder
- resor
- fortskaffningsmedel
- livsmedel
- seder och bruk

- komparation
- prepositioner med ackusativ och dativ
- personliga pronomen i ackusativ och dativ
- modala hjälpverb
- perfekt av regelbundna verb

M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Kan plocka ut enkel information som hen behöver ur en kort text.

I årskurs 6 ligger fokus på följande:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på tyska inom olika teman. Temana väljs också tillsammans med eleven.

Förmåga att kommunicera

- Att iakta språket och träna uttal.
- Att bygga upp ordförråd och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.
- Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer och att lära sig att hitta tyskt material.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande strukturer och teman tas upp:

- befästa strukturer som behandlats i åk 5
- kläder
- resor
- forskaffningsmedel
- livsmedel
- seder och bruk
- komparation
- prepositioner med ackusativ och dativ
- personliga pronomen i ackusativ och dativ
- modala hjälpverb
- perfekt av regelbundna verb

M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

I årskurs 6 ligger fokus på följande:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på tyska inom olika teman. Temana väljs också tillsammans med eleven.

Förmåga att kommunicera

- Att iaktta språket och träna uttal.
- Att bygga upp ordförråd och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.
- Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer och att lära sig att hitta tyskt material.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande strukturer och teman tas upp:

- befästa strukturer som behandlats i åk 5
- kläder
- resor
- forskaffningsmedel
- livsmedel
- seder och bruk
- komparation
- prepositioner med ackusativ och dativ
- personliga pronomen i ackusativ och dativ
- modala hjälpverb
- perfekt av regelbundna verb

Engelska, A-lärokurs

A-lärokurs i engelska i årskurs 3–6

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Undervisningen i A1- och A2-lärokursen i engelska har samma mål. Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Många elever använder i allt högre grad engelska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Engelska ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan engelska från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i engelska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i engelska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning bl.a. på internet. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap om språkets och kulturens betydelse för individen och samhället. Att träna artigt språkbruk i kommunikationssituationer. Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk.

I årskurs 4 ligger fokus på följande:

- Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald samt med engelskans utbredning.
- Att reflektera över språkets betydelse för individen och samhället och dess plats i vardagen.
- Att träna artigt språkbruk.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i engelskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer. Att lära sig hitta engelskspråkigt material t.ex. i omgivningen, på nätet eller i bibliotek. Att välja texter och ämne med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att iaktta och flitigt träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation. Att öva sig att känna igen engelskans fonetiska tecken.

Förmåga att kommunicera

- Att iaktta språket, träna uttalet och använda språket för olika syften, t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt.
- Att bygga upp ordförråd och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande teman och strukturer tas upp:

- veckodagar, månader och årstider
- djur
- färger
- bestämd och obestämd artikel
- siffrorna 1-20
- singular och plural
- to be
- to have
- can och can't
- personliga pronomen
- frågeord
- enkla prepositioner
- enkelt presens

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K2
M5	I2	K1, K3
M6	I2	K1, K4, K5, K6
M7	I3	K2, K4, K5, K7
M8	I3	K4
M9	I3	K2, K4
M10	I3	K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan i huvuddrag beskriva hurudana språk det finns i hens närmiljö, vilka språk det talas mest i världen och hur utbrett det engelska språket är.

I årskurs 4 ligger fokus på följande:

- Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald samt med engelskans utbredning.
- Att reflektera över språkets betydelse för individen och samhället och dess plats i vardagen.
- Att träna artigt språkbruk.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

I årskurs 4 ligger fokus på följande:

- Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald samt med engelskans utbredning.
- Att reflektera över språkets betydelse för individen och samhället och dess plats i vardagen.
- Att träna artigt språkbruk.

M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

I årskurs 4 ligger fokus på följande:

- Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald samt med engelskans utbredning.
- Att reflektera över språkets betydelse för individen och samhället och dess plats i vardagen.
- Att träna artigt språkbruk.

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala

verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.

Förmåga att kommunicera

- Att iakttä språket, träna uttalet och använda språket för olika syften, t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt.
- Att bygga upp ordförråd och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande teman och strukturer tas upp:

- veckodagar, månader och årstider
- djur
- färger
- bestämd och obestämd artikel
- siffrorna 1-20
- singular och plural
- to be
- to have
- can och can't
- personliga pronomen
- frågeord
- enkla prepositioner
- enkelt presens

M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.

Förmåga att kommunicera

- Att iakttä språket, träna uttalet och använda språket för olika syften, t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt.
- Att bygga upp ordförråd och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande teman och strukturer tas upp:

- veckodagar, månader och årstider
- djur
- färger
- bestämd och obestämd artikel
- siffrorna 1-20
- singular och plural
- to be
- to have
- can och can't
- personliga pronomen
- frågeord
- enkla prepositioner
- enkelt presens

M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.

Förmåga att kommunicera

- Att iaktta språket, träna uttalet och använda språket för olika syften, t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt.
- Att bygga upp ordförråd och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande teman och strukturer tas upp:

- veckodagar, månader och årstider
- djur
- färger
- bestämd och obestämd artikel
- siffrorna 1-20
- singular och plural
- to be
- to have
- can och can't
- personliga pronomen
- frågeord
- enkla prepositioner
- enkelt presens

M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.

Förmåga att kommunicera

- Att iaktta språket, träna uttalet och använda språket för olika syften, t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt.
- Att bygga upp ordförråd och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande teman och strukturer tas upp:

- veckodagar, månader och årstider
- djur
- färger
- bestämd och obestämd artikel
- siffrorna 1-20
- singular och plural
- to be
- to have
- can och can't
- personliga pronomen
- frågeord
- enkla prepositioner
- enkelt presens

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Förmåga att kommunicera

- Att iakttä språket, träna uttalet och använda språket för olika syften, t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt.
- Att bygga upp ordförråd och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande teman och strukturer tas upp:

- veckodagar, månader och årstider
- djur
- färger
- bestämd och obestämd artikel
- siffrorna 1-20
- singular och plural
- to be
- to have
- can och can't
- personliga pronomen
- frågeord
- enkla prepositioner
- enkelt presens

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning bl.a. på internet. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap om språkets och kulturens betydelse för individen och samhället. Att träna artigt språkbruk i kommunikationssituationer. Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk.

- Att reflektera över språkets betydelse för individen och samhället och dess plats i vardagen.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

- Att lära sig tillsammans med andra.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i engelskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer. Att lära sig hitta engelskspråkigt material t.ex. i omgivningen, på nätet eller i bibliotek. Att välja texter och ämne med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att iaktta och flitigt träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation. Att öva sig att känna igen engelskans fonetiska tecken.

I årskurs 5 ligger fokus på:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska om olika teman som har anknytning till elevens vardag. Temana väljs också tillsammans med eleven.

Förmåga att kommunicera

- Att iaktta språket och träna engelskans uttal och betoning.
- Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande teman och strukturer tas upp:

- befästa strukturer som behandlats i åk 4
- siffror 1-100
- klockan
- skolämnen
- ordningstal och datum
- prepositioner
- possessiva pronomen
- kroppsdelar

- genitiv
- pågående presens
- hjälpverb
- regelbunden preteritum/imperfekt
- Bekanta sig med fonetisk skrift.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K2
M5	I2	K1, K3
M6	I2	K1, K4, K5, K6
M7	I3	K2, K4, K5, K7
M8	I3	K4
M9	I3	K2, K4
M10	I3	K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan i huvuddrag beskriva hurudana språk det finns i hans närmiljö, vilka språk det talas mest i världen och hur utbredd det engelska språket är.

- Att reflektera över språkets betydelse för individen och samhället och dess plats i vardagen.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

- Att reflektera över språkets betydelse för individen och samhället och dess plats i vardagen.

M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

- Att reflektera över språkets betydelse för individen och samhället och dess plats i vardagen.

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

- Att lära sig tillsammans med andra.

M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

- Att lära sig tillsammans med andra.

M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.

I årskurs 5 ligger fokus på:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska om olika teman som har anknytning till elevens vardag. Teman väljs också tillsammans med eleven.

Förmåga att kommunicera

- Att iakta språket och träna engelskans uttal och betoning.
- Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande teman och strukturer tas upp:

- befästa strukturer som behandlats i åk 4
- siffror 1-100
- klockan
- skolämnen
- ordningstal och datum
- prepositioner
- possessiva pronomen
- kroppsdelar
- genitiv
- pågående presens
- hjälpverb
- regelbunden preteritum/imperfekt
- Bekanta sig med fonetisk skrift.

M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.

I årskurs 5 ligger fokus på:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska om olika teman som har anknytning till elevens vardag. Temana väljs också tillsammans med eleven.

Förmåga att kommunicera

- Att iaktta språket och träna engelskans uttal och betoning.
- Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande teman och strukturer tas upp:

- befästa strukturer som behandlats i åk 4
- siffror 1-100
- klockan
- skolämnen
- ordningstal och datum
- prepositioner
- possessiva pronomen
- kroppsdelar
- genitiv
- pågående presens
- hjälpverb
- regelbunden preteritum/imperfekt
- Bekanta sig med fonetisk skrift.

M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.

I årskurs 5 ligger fokus på:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska om olika teman som har anknytning till elevens vardag. Temana väljs också tillsammans med eleven.

Förmåga att kommunicera

- Att iakta språket och träna engelskans uttal och betoning.
- Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande teman och strukturer tas upp:

- befästa strukturer som behandlats i åk 4
- siffror 1-100
- klockan
- skolämnen
- ordningstal och datum
- prepositioner
- possessiva pronomen
- kroppsdelar
- genitiv
- pågående presens
- hjälpverb
- regelbunden preteritum/imperfekt
- Bekanta sig med fonetisk skrift.

M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.

I årskurs 5 ligger fokus på:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska om olika teman som har anknytning till elevens vardag. Temana väljs också tillsammans med eleven.

Förmåga att kommunicera

- Att iakta språket och träna engelskans uttal och betoning.
- Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande teman och strukturer tas upp:

- befästa strukturer som behandlats i åk 4
- siffror 1-100
- klockan
- skolämnen
- ordningstal och datum
- prepositioner
- possessiva pronomen
- kroppsdelar
- genitiv
- pågående presens
- hjälpverb
- regelbunden preteritum/imperfekt
- Bekanta sig med fonetisk skrift.

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

I årskurs 5 ligger fokus på:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska om olika teman som har anknytning till elevens vardag. Temana väljs också tillsammans med eleven.

Förmåga att kommunicera

- Att iakttä språket och träna engelskans uttal och betoning.
- Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande teman och strukturer tas upp:

- befästa strukturer som behandlats i åk 4
- siffror 1-100
- klockan
- skolämnen
- ordningstal och datum
- prepositioner
- possessiva pronomen
- kroppsdelar
- genitiv
- pågående presens
- hjälpverb
- regelbunden preteritum/imperfekt
- Bekanta sig med fonetisk skrift.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning bl.a. på internet. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap om språkets och kulturens betydelse för individen och samhället. Att träna artigt språkbruk i kommunikationssituationer. Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk.

I årskurs 6 ligger fokus på följande:

- Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning samt att bemöta människor fördomsfritt.
- Att reflektera över språkets betydelse för individen och samhället och dess plats i vardagen.
- Att lyssna på olika varianter av engelska och se olika sätt att skriva.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

- Att lära sig tillsammans med andra.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i engelskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller

uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer. Att lära sig hitta engelskspråkigt material t.ex. i omgivningen, på nätet eller i bibliotek. Att välja texter och ämne med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att iaktta och flitigt träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation. Att öva sig att känna igen engelskans fonetiska tecken.

I årskurs 6 ligger fokus på:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska om olika teman. Temana väljs också tillsammans med eleven.

Förmåga att kommunicera

- Att iaktta språket och träna engelskans uttal och betoning.
- Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande teman och strukturer tas upp:

- befästa strukturer som behandlats i åk 5
- nationalitetsord
- stora tal och årtal
- olika varianter av engelska (Br.E.- Am.)
- regelbunden och oregelbunden preteritum/imperfekt
- futurum
- indefinita pronomen (some - any)
- oregelbundna pluralformer
- adjektivets komparation
- självständiga possessiva pronomen
- fonetisk skrift

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K2
M4	I1	K2, K3
M5	I2	K1, K3
M6	I2	K1, K4, K5, K6
M7	I3	K2, K4, K5, K7
M8	I3	K4
M9	I3	K2, K4
M10	I3	K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan i huvuddrag beskriva hurudana språk det finns i hens närmiljö, vilka språk det talas mest i världen och hur utbrett det engelska språket är.

I årskurs 6 ligger fokus på följande:

- Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning samt att bemöta människor fördomsfritt.
- Att reflektera över språkets betydelse för individen och samhället och dess plats i vardagen.
- Att lyssna på olika varianter av engelska och se olika sätt att skriva.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

I årskurs 6 ligger fokus på följande:

- Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning samt att bemöta människor fördomsfritt.
- Att reflektera över språkets betydelse för individen och samhället och dess plats i vardagen.
- Att lyssna på olika varianter av engelska och se olika sätt att skriva.

M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

I årskurs 6 ligger fokus på följande:

- Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning samt att bemöta människor fördomsfritt.
- Att reflektera över språkets betydelse för individen och samhället och dess plats i vardagen.
- Att lyssna på olika varianter av engelska och se olika sätt att skriva.

M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hitta engelskspråkigt material	Eleven kan beskriva och hitta engelskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.

I årskurs 6 ligger fokus på följande:

- Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning samt att bemöta människor fördomsfritt.
- Att reflektera över språkets betydelse för individen och samhället och dess plats i vardagen.
- Att lyssna på olika varianter av engelska och se olika sätt att skriva.

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

- Att lära sig tillsammans med andra.

M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

- Att lära sig tillsammans med andra.

M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.

I årskurs 6 ligger fokus på:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska om olika teman. Temana väljs också tillsammans med eleven.

Förmåga att kommunicera

- Att iakta språket och träna engelskans uttal och betoning.
- Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande teman och strukturer tas upp:

- befästa strukturer som behandlats i åk 5
- nationalitetsord
- stora tal och årtal
- olika varianter av engelska (Br.E.- Am.)
- regelbunden och oregelbunden preteritum/imperfekt
- futurum
- indefinita pronomen (some - any)
- oregelbundna pluralformer
- adjektivets komparation
- självständiga possessiva pronomen
- fonetisk skrift

M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.

I årskurs 6 ligger fokus på:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska om olika teman. Temana väljs också tillsammans med eleven.

Förmåga att kommunicera

- Att iakttä språket och träna engelskans uttal och betoning.
- Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande teman och strukturer tas upp:

- befästa strukturer som behandlats i åk 5
- nationalitetsord
- stora tal och årtal
- olika varianter av engelska (Br.E.- Am.)
- regelbunden och oregelbunden preteritum/imperfekt
- futurum
- indefinita pronomen (some - any)
- oregelbundna pluralformer
- adjektivets komparation
- självständiga possessiva pronomen

- fonetisk skrift

M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.

I årskurs 6 ligger fokus på:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska om olika teman. Temana väljs också tillsammans med eleven.

Förmåga att kommunicera

- Att iakttä språket och träna engelskans uttal och betoning.
- Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande teman och strukturer tas upp:

- befästa strukturer som behandlats i åk 5
- nationalitetsord
- stora tal och årtal
- olika varianter av engelska (Br.E.- Am.)
- regelbunden och oregelbunden preteritum/imperfekt
- futurum
- indefinita pronomen (some - any)
- oregelbundna pluralformer
- adjektivets komparation
- självständiga possessiva pronomen
- fonetisk skrift

M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.

I årskurs 6 ligger fokus på:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska om olika teman. Temana väljs också tillsammans med eleven.

Förmåga att kommunicera

- Att iakta språket och träna engelskans uttal och betoning.
- Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande teman och strukturer tas upp:

- befästa strukturer som behandlats i åk 5
- nationalitetsord
- stora tal och årtal
- olika varianter av engelska (Br.E.- Am.)
- regelbunden och oregelbunden preteritum/imperfekt
- futurum
- indefinita pronomen (some - any)
- oregelbundna pluralformer
- adjektivets komparation
- självständiga possessiva pronomen
- fonetisk skrift

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

I årskurs 6 ligger fokus på:

- Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska om olika teman. Temana väljs också tillsammans med eleven.

Förmåga att kommunicera

- Att iakta språket och träna engelskans uttal och betoning.
- Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman.
- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Förmåga att tolka

- Öva läs- och hörförståelse med olika slags texter.

Förmåga att producera texter

- Att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar till de teman som behandlats.

Följande teman och strukturer tas upp:

- befästa strukturer som behandlats i åk 5
- nationalitetsord
- stora tal och årtal
- olika varianter av engelska (Br.E.- Am.
- regelbunden och oregelbunden preteritum/imperfekt
- futurum
- indefinita pronomen (some - any)
- oregelbundna pluralformer
- adjektivets komparation
- självständiga possessiva pronomen
- fonetisk skrift

35.6.5. Gymnastik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i gymnastikundervisningen är att påverka elevernas välbefinnande genom att stödja den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och en positiv inställning till den egna kroppen. Det är viktigt att de enskilda lektionerna i gymnastik ger eleverna positiva upplevelser och stödjer en aktiv livsstil. I gymnastiken betonas kroppsuppfattning, fysisk aktivitet och samarbete. Gymnastiken ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt stödja kulturell mångfald. Undervisningen ska vara trygg och utgå från de möjligheter som olika årstider och de lokala förhållandena erbjuder. Skolans lokaler, idrottsplatser i närmiljön och naturen ska utnyttjas mångsidigt i undervisningen. Eleverna ska handledas att främja ett tryggt och etiskt hållbart arbetssätt och inlärningsklimat.

I gymnastiken får eleverna lära sig att röra på sig och samtidigt utvecklas de genom att röra på sig. Att lära sig att röra på sig innebär fysisk aktivitet enligt elevernas ålder och utvecklingsnivå, träning av motoriska basfärdigheter och fysiska egenskaper. Eleverna ska få kunskaper och färdigheter för olika slags gymnastiksituationer. Att utvecklas genom att röra på sig innebär att man lär sig att respektera andra, att vara ansvarsfull, att utveckla sig själv långsiktigt, att identifiera och reglera känslor samt att utveckla en positiv självbild. Gymnastiken ska ge eleverna möjlighet att känna glädje, uttrycka sig med kroppen, delta, vara social, koppla av, tävla och kämpa på ett lekfullt sätt och att hjälpa andra. Eleverna ska också få beredskap att främja sin hälsa.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

"Vi rör på oss och tränar våra färdigheter tillsammans."

I årskurserna 3–6 ligger tyngdpunkten i undervisningen på att befästa och bredda de grundläggande motoriska färdigheterna samt stärka de sociala färdigheterna. En mångsidig undervisning som präglas av samspel och kommunikation stödjer lärandet, elevernas välbefinnande, deras utveckling mot självständighet och delaktighet samt ger beredskap för en aktiv livsstil. Eleverna deltar enligt sin utvecklingsnivå i att planera och genomföra aktiviteter på ett ansvarsfullt sätt.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i gymnastik i årskurs 3–6

Gymnastikens uppdrag och mål genomförs genom trygg och mångsidig undervisning i olika lärmiljöer inomhus och utomhus med betoning på elevernas delaktighet. I gymnastikundervisningen beaktas på ett ändamålsenligt sätt årstiderna, de lokala förhållandena samt de möjligheter som skolan och omgivningen erbjuder. I undervisningen betonas arbetssätt som främjar fysisk aktivitet och gemenskap och ger möjlighet till uppmuntrande växelverkan och att hjälpa andra samt att verksamheten är trygg både psykiskt och fysiskt. Det är viktigt att främja säkert trafikbeteende, när man förflyttar sig till idrottsplatser utanför skolan.

Handledning, differentiering och stöd i gymnastik i årskurs 3–6

En uppmuntrande och accepterande atmosfär är en förutsättning för att målen för gymnastikundervisningen ska nås. Undervisningen ska ge alla elever möjlighet att lyckas och att delta samt stödja en tillräcklig funktionsförmåga med tanke på välbefinnandet. Det är viktigt att beakta elevens individualitet, att arbetsklimatet är tryggt och att tydlighet präglar undervisningsarrangemangen och kommunikationen i undervisningen. Upplevelsen av att kunna och den sociala samhörigheten stöds genom elevorienterade och engagerande arbetssätt, lämpliga uppgifter och uppmuntrande respons. I årskurs 3–6 ska särskild vikt fästas vid sådana grundläggande färdigheter som inverkar på hur eleverna kan delta i gemensamma aktiviteter.

Bedömning av elevens lärande i gymnastik i årskurs 3–6

Eleverna ska genom uppmuntrande och handledande respons och bedömning motiveras att röra på sig med hjälp av gymnastik. Responsen stödjer elevernas positiva uppfattning om sig själva som motionsutövare. Bedömningen ska grunda sig på mångsidig information om elevernas lärande och sätt att arbeta.

I responsen och bedömningen ska man fästa vikt vid elevernas individuella styrkor och utvecklingsbehov samt stödja dem. Elevernas hälsotillstånd och specialbehov ska beaktas i gymnastikundervisningen och bedömningen. Vid bedömningen observeras elevernas aktivitet och arbete. Bedömningen i gymnastik ska grunda sig på målen för den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Föremål för bedömningen är elevernas lärande (målen 2–6) och sätt att arbeta (målen 1 och 7–10). Elevernas fysiska konditionsnivå ska inte användas som grund för bedömningen. Mätningar som gjorts med Move! används inte som grund för bedömningen. Eleverna ska vägledas att utvärdera sig själva.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i gymnastik genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i gymnastik.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik präglas i hög grad av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som är lämpliga och trygga med tanke på elevernas utvecklingsstadium. Uppgifterna ska ge eleverna möjlighet att öva sig att iaktta och välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer (t.ex. gymnastik ute i naturen och bollspel) samt att stärka sin balans- och rörlighetsförmåga och förmåga att hantera redskap med hjälp av mångsidiga motionsformer (t.ex. aktiviteter på is, i snö, i naturen, basmotion, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och olika idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta simning, rörelse i vatten och livräddning. Eleverna ska ges sådana kunskaper som förutsätts för att utöva motion och idrott.

I undervisningen väljs uppgifter där eleverna får träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka. I undervisningen används mångsidigt lekar, övningar och spel, som ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig och att få estetiska erfarenheter.

I gymnastikundervisningen väljs också uppgifter där eleverna får lära sig att utvärdera den egna funktionsförmågan. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 5.

I2 Social funktionsförmåga

I undervisningen väljs par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel som ökar den positiva gemenskapen och där eleverna lär sig att ta hänsyn till och hjälpa varandra, samt uppgifter där eleverna lär sig att ta ansvar för de egna handlingarna, gemensamma aktiviteterna och reglerna.

I3 Psykisk funktionsförmåga

I undervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom gemensamma uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3
M7	I1	K3, K6, K7
M8	I2	K2, K3, K6, K7
M9	I2	K2, K6, K7
M10	I3	K1, K2, K3
M11	I3	K1, K2

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga

Eleverna deltar i varierande aktiviteter (lekar, bollspel, gymnastik och övningar med och utan redskap).

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.

M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Eleverna tränar sina sensomotoriska färdigheter genom tafattlekar, gymnastik, musikgymnastik, skidning, bollspel och bollekar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, t.ex. i lekar och spel.

M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Eleven tränar sin balans- och rörelseförmåga genom redskapsbanor, skridskoåkning, skidning, orientering samt dans och rörelse till musik. Dessutom betonas grundmotoriska färdigheter (kasta, hoppa och springa).

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.

M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Eleven tränar sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt. Detta görs genom övningar med boll där man studsar, dribblar med händer eller fötter, kastar och fångar samt skjuter och slår.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer.

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

Eleven utvecklar sin uthållighet genom att spela boll, simma och genom att röra sig i terrängen under olika årstider. Styrkan utvecklas exempelvis genom hopp, kast och cirkelövningar. Snabbheten tränas genom löpruscher, hopp och kast. Rörligheten utvecklas genom gymnastik och täjning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att träna sina fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.

M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet

Eleven tränar sin simfärdighet genom att röra sig på olika sätt i vattnet samt genom vattenlekar och övningar i simteknik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven har grundläggande simkunnighet (kan simma 50 meter på två olika sätt och dyka 5 meter under vattnet).

M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna

I Grankulla säkerställs att undervisningen sker i en trygg miljö med tydliga regler och förhållningssätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

Eleverna gör övningar i par och grupper i lek och spel där man lär sig samarbeta samt att respektera andra.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sociala färdigheter och arbetsfärdigheter	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

Samarbete betonas i spel och leka. Eleverna tränar på att följa gemensamma regler för att få spelen och lekarna att fungera.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

Eleverna gör övningar där de får jobba mer självständigt. Eleverna får handledning i att välja innehåll och utförande enligt egen nivå samt i att utvärdera sitt eget arbete.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

Eleverna gör övningar på egen nivå för att den positiva självbilden ska stärkas.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik präglas i hög grad av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som är lämpliga och trygga med tanke på elevernas utvecklingsstadium. Uppgifterna ska ge eleverna möjlighet att öva sig att iaktta och välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer (t.ex. gymnastik ute i naturen och bollspel) samt att stärka sin balans- och rörlighetsförmåga och förmåga att hantera redskap med hjälp av mångsidiga motionsformer (t.ex. aktiviteter på is, i snö, i naturen, basmotion, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och olika idrottsgrenar under olika årtider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta simning, rörelse i vatten och livräddning. Eleverna ska ges sådana kunskaper som förutsätts för att utöva motion och idrott.

I undervisningen väljs uppgifter där eleverna får träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka. I undervisningen används mångsidigt lekar, övningar och spel, som ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig och att få estetiska erfarenheter.

I gymnastikundervisningen väljs också uppgifter där eleverna får lära sig att utvärdera den egna funktionsförmågan. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 5.

I2 Social funktionsförmåga

I undervisningen väljs par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel som ökar den positiva gemenskapen och där eleverna lär sig att ta hänsyn till och hjälpa varandra, samt uppgifter där eleverna lär sig att ta ansvar för de egna handlingarna, gemensamma aktiviteterna och reglerna.

I3 Psykisk funktionsförmåga

I undervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom gemensamma uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3
M7	I1	K3, K6, K7
M8	I2	K2, K3, K6, K7
M9	I2	K2, K6, K7
M10	I3	K1, K2, K3
M11	I3	K1, K2

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga

Eleverna deltar i varierande aktiviteter (lekar, bollspel, gymnastik och övningar med och utan redskap).

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.

M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iakttä sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Eleverna tränar sina sensomotoriska färdigheter genom tafattlekar, gymnastik, musikgymnastik, skidning, bollspel och bollekar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, t.ex. i lekar och spel.

M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Eleverna tränar sin balans- och rörelseförmåga genom redskapsbanor, skridskoåkning, skidning, orientering samt dans och rörelse till musik.

Dessutom betonas grundmotoriska färdigheter (kasta, hoppa och springa).

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.

M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Eleverna tränar sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt. Detta görs genom övningar med boll, där man studsar, dribblar med händer eller fötter, kastar och fångar samt skjuter och slår.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer.

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

Eleven utvecklar sin uthållighet, genom bollspel och simning samt genom att röra sig i terrängen under olika årstider. Styrkan utvecklas t.ex. genom hopp, kast och cirkelövning. Snabbheten tränas genom löpruscher, hopp och kast. Rörlighet utvecklas genom gymnastik och täjning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att träna sina fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.

M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet

Eleverna tränar simfärdighet genom att röra sig på olika sätt i vattnet samt genom vattenlekar och övningar i simteknik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven har grundläggande simkunnighet (kan simma 50 meter på två olika sätt och dyka 5 meter under vattnet).

M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna

I Grankulla säkerställs att undervisningen sker i en trygg miljö med tydliga regler och förhållningssätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

Eleverna gör övningar i par och grupper i lek och spel där de lär sig samarbeta och respektera andra.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sociala färdigheter och arbetsfärdigheter	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

Samarbete betonas i spel och lekar. Eleverna tränar på att följa gemensamma regler för att spelen och lekarna ska fungera.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

Eleverna gör övningar där de får jobba mer självständigt. Eleverna får handledning i att välja innehåll och utförande på sin nivå samt utvärdera sitt eget arbete.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

Eleverna gör övningar på egen nivå för att den positiva självbilden ska stärkas.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik präglas i hög grad av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som är lämpliga och trygga med tanke på elevernas utvecklingsstadium. Uppgifterna ska ge eleverna möjlighet att öva sig att iaktta och välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer (t.ex. gymnastik ute i naturen och bollspel) samt att stärka sin balans- och rörlighetsförmåga och förmåga att hantera redskap med hjälp av mångsidiga motionsformer (t.ex. aktiviteter på is, i snö, i naturen, basmotion, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och olika idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta

simning, rörelse i vatten och livräddning. Eleverna ska ges sådana kunskaper som förutsätts för att utöva motion och idrott.

I undervisningen väljs uppgifter där eleverna får träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka. I undervisningen används mångsidigt lekar, övningar och spel, som ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig och att få estetiska erfarenheter.

I gymnastikundervisningen väljs också uppgifter där eleverna får lära sig att utvärdera den egna funktionsförmågan. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 5.

I2 Social funktionsförmåga

I undervisningen väljs par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel som ökar den positiva gemenskapen och där eleverna lär sig att ta hänsyn till och hjälpa varandra, samt uppgifter där eleverna lär sig att ta ansvar för de egna handlingarna, gemensamma aktiviteterna och reglerna.

I3 Psykisk funktionsförmåga

I undervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom gemensamma uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3
M7	I1	K3, K6, K7
M8	I2	K2, K3, K6, K7
M9	I2	K2, K6, K7
M10	I3	K1, K2, K3
M11	I3	K1, K2

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga

Eleverna deltar i varierande aktiviteter (lekar, bollspel, gymnastik och övningar med och utan redskap).

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.

M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iakttä sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Eleverna tränar sina sensomotoriska färdigheter genom tafattlekar, gymnastik, musikgymnastik, skidning, bollspel och bollekar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, t.ex. i lekar och spel.

M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Eleverna tränar sin balans- och rörelseförmåga genom redskapsbanor, skridskoåkning, skidning, orientering samt dans och rörelse till musik. Dessutom betonas grundmotoriska färdigheter (kasta, hoppa och springa).

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.

M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Eleverna tränar sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt. Detta görs genom övningar med boll där man studsar, dribblar med händer eller fötter, kastar och fångar samt skjuter och slår.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer.

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

Eleven utvecklar sin uthållighet genom att spela bollspel och simma samt genom att röra sig i terrängen under olika årstider. Styrkan utvecklas exempelvis genom hopp, kast och cirkelövningar. Snabbheten tränas genom löpruscher, hopp och kast. Rörligheten utvecklas genom gymnastik och täjning. Eleven utvärderar sin funktionsförmåga genom resultatet från Move!-mätningen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att träna sina fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.

M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet

Eleverna tränar simfärdighet genom att röra sig på olika sätt i vattnet, genom vattenlekar och övningar i simteknik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven har grundläggande simkunnighet (kan simma 50 meter på två olika sätt och dyka 5 meter under vattnet).

M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna

I Grankulla säkerställs att undervisningen sker i en trygg miljö med tydliga regler och förhållningssätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

Eleverna gör övningar i par och grupper i lek och spel där de lär sig samarbeta och att respektera andra.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sociala färdigheter och arbetsfärdigheter	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

Samarbete betonas i spel och lekar. Eleverna tränar på att följa gemensamma regler för att spelen och lekarna ska fungera.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

Eleverna gör övningar där de får jobba mer självständigt. Eleverna får handledning i att välja innehåll och utförande på sin nivå samt i att utvärdera sitt eget arbete.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

Eleverna gör övningar på egen nivå för att den positiva självbilden ska stärkas.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik präglas i hög grad av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som är lämpliga och trygga med tanke på elevernas utvecklingsstadium. Uppgifterna ska ge eleverna möjlighet att öva sig att iaktta och välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer (t.ex. gymnastik ute i naturen och bollspel) samt att stärka sin balans- och rörlighetsförmåga och förmåga att hantera redskap med hjälp av mångsidiga motionsformer (t.ex. aktiviteter på is, i snö, i naturen, basmotion, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och olika idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta simning, rörelse i vatten och livräddning. Eleverna ska ges sådana kunskaper som förutsätts för att utöva motion och idrott.

I undervisningen väljs uppgifter där eleverna får träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka. I undervisningen används mångsidigt lekar, övningar och spel, som ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig och att få estetiska erfarenheter.

I gymnastikundervisningen väljs också uppgifter där eleverna får lära sig att utvärdera den egna funktionsförmågan. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 5.

I2 Social funktionsförmåga

I undervisningen väljs par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel som ökar den positiva gemenskapen och där eleverna lär sig att ta hänsyn till och hjälpa varandra, samt uppgifter där eleverna lär sig att ta ansvar för de egna handlingarna, gemensamma aktiviteterna och reglerna.

I3 Psykisk funktionsförmåga

I undervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom gemensamma uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3
M7	I1	K3, K6, K7
M8	I2	K2, K3, K6, K7
M9	I2	K2, K6, K7
M10	I3	K1, K2, K3
M11	I3	K1, K2

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga

I Grankulla utför eleverna varierande aktiviteter (lekar, bollspel, gymnastik och övningar med och utan redskap).

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.

M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iakta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Eleverna tränar sina sensomotoriska färdigheter genom tafattlekar, gymnastik, musikgymnastik, skidning, bollspel och bollekar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, t.ex. i lekar och spel.

M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Eleverna tränar sin balans- och rörelseförmåga genom redskapsbanor, skridskoåkning, skidning, orientering samt dans och rörelse till musik.

Dessutom betonas grundmotoriska färdigheter (kasta, hoppa och springa).

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.

M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Eleverna tränar på sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt. Detta görs genom övningar med boll där man studsar, dribblar med händer eller fötter, kastar och fångar samt skjuter och slår.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer.

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

Eleven utvecklar sin uthållighet genom att spela bollspel och simma samt genom att röra sig i terrängen under olika årstider. Styrkan utvecklas exempelvis genom hopp, kast och cirkelövningar. Snabbheten tränas genom löpruscher, hopp och kast. Rörligheten utvecklas genom gymnastik och töjning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att träna sina fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.

M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet

Eleverna tränar simfärdighet genom att röra sig på olika sätt i vattnet, genom vattenlekar och simtekniksövningar. Eleverna bekantar sig med grunderna för livräddning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven har grundläggande simkunnighet (kan simma 50 meter på två olika sätt och dyka 5 meter under vattnet).

M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna

I Grankulla säkerställs att undervisningen sker i en trygg miljö med tydliga regler och förhållningssätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

Eleverna gör övningar i par och grupper i lek och spel där de lär sig samarbeta samt att respektera andra.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sociala färdigheter och arbetsfärdigheter	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

Samarbete betonas i spel och lekar. Eleverna tränar på att följa gemensamma regler för att spelen och lekarna ska fungera.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

Eleverna gör övningar där de får jobba mer självständigt. Eleverna får handledning i att välja innehåll och utförande på sin nivå samt att utvärdera sitt eget arbete.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

Eleven gör övningar på egen nivå för att den positiva självbilden ska stärkas.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

35.6.6. Historia

Läroämnets uppdrag

Historieundervisningens uppdrag är att utveckla elevernas historiemedvetande och kulturkunskap samt att uppmuntra eleven att bli en ansvarsfull och demokratisk medborgare. Med hjälp av historisk kunskap lär sig eleverna att förstå den utveckling som format nutiden, att inse värdet av intellektuellt och kroppsligt arbete och att reflektera över framtida val. Eleverna lär sig att se individens betydelse som historisk aktör och att uppfatta mänskliga motiv och bakomliggande strukturer. Syftet är att bidra till att forma elevernas identitet och främja deras utveckling till aktiva samhällsmedlemmar som har förståelse för mångfald.

I historieundervisningen ska eleverna fördjupa sig i hur man kritiskt behandlar information från olika aktörer och hur man handskas med olika slag av historiska källor. Eleverna ska även få insikt i villkor för historieforskningen, framför allt dess strävan efter att skapa en så tillförlitlig bild av det förflutna som möjligt utgående från det källmaterial som finns. Undervisningens syfte är att utveckla elevers förmåga att analysera historia: förmåga att tillgodogöra sig historiska källor och göra kompetenta tolkningar av deras betydelse och roll.

Eleverna ska lära sig förstå att historia kan tolkas på olika sätt och ur olika perspektiv och att förklara förändring och kontinuitet i den historiska utvecklingen. Undervisningen i historia ska hjälpa eleverna att uppfatta värderingar och konflikter i samhället och hur de har förändrats under olika tider.

Läroämnets uppdrag i årskurs 4-6

I *årskurserna 4-6* är historieundervisningens uppdrag att göra eleverna förtrogna med den historiska kunskapens natur, hur man söker historisk information och vilka grundbegrepp som används. Syftet är att väcka elevernas intresse och förståelse för historia och för betydelsen av mänsklig aktivitet. I undervisningen av innehållet som beskrivs i grunderna ska konkreta och upplevelsebaserade arbetsätt prioriteras.

Mål för lärmiljöer och arbetsätt i historia i årskurs 4–6

För att uppnå målen i läroämnet historia är det viktigt att prioritera interaktiva, upplevelsebaserade arbetsätt, till exempel att undersöka olika källor och att berätta och använda drama, lekar och spel. Målet är att stärka elevernas förmåga att läsa och tolka historiska texter och miljöer samt att öva sig att göra tolkningar både självständigt och tillsammans med andra. Eleverna ska lära sig att söka och använda historisk information, också med hjälp av digitala verktyg. Som läroämne går historia bra att integrera med andra läroämnena.

Handledning, differentiering och stöd i historia i årskurs 4–6

I historieundervisningen får eleverna lära sig genom att undersöka. Eleverna ska uppmuntras att tolka, jämföra, dra slutsatser och tillämpa information både muntligt och skriftligt. För att eleverna ska förstå historietexterna ska läraren förklara de begrepp som förekommer.

Bedömning av elevens lärande i historia i årskurs 4–6

I historieundervisningen ska bedömningen vara handledande och sporrande. Genom att ge respons strävar man efter att uppmuntra eleverna att undersöka olika historiska källor och göra sina egna tolkningar av dem. I bedömningen beaktas såväl elevens förmåga att uttrycka sig mångsidigt i tal och skrift som kompetens som eleven visat eller uttryckt på andra sätt. I bedömningen ska man särskilt fokusera på hur eleven tillämpar kunskap och utvecklar sitt historiska tänkande, inte på om hen har memorerat innehållet.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i historia genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i historia. Bedömningskriterierna kan även användas i bedömningen i de lägre årskurserna. Med tanke på studieframgången är det viktigt att på ett interaktivt sätt få möjlighet att undersöka historiska företeelser och leva sig in i historiska skeenden, men också att förstå den kulturella miljön, uppfatta tidsperspektiv samt förstå människans roll i historien och historiens betydelse för mänskligheten och för det egna livet i dag och i framtiden.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Förhistorisk tid och civilisationens uppkomst

Eleven får kunskap om människans liv i små populationer, brytningsskedet mellan jakt- och jordbrukskultur och civilisationens uppkomst.

I2 Gamla tiden och arvet från antiken

Eleven studerar demokratins uppkomst i den grekiska världen och det romerska samhället. Tidsperioden granskas också utgående från bosättningen i Norden.

I3 Medeltiden

Eleven utforskar den medeltida världsbilden samt kulturella likheter och skillnader mellan öst och väst och hur de påverkat olika folkgrupper. Här behandlas också övergången till historisk tid i Finland och införlivandet med det svenska riket.

Innehållet behandlas i åk 6.

I4 Nya tiden - ett brytningsskede

Eleven undersöker förändringar inom vetenskapen, konsten och människans föreställningar.

Innehållet behandlas i åk 6.

I5 Finland som en del av Sverige

Eleven fördjupar sig i utvecklingen i Finland på 1600–1700-talen.

Innehållet behandlas i åk 6.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K5, K7
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K5, K6, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3, K4, K6, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5	K2, K4, K7
M7	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M8	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K7
M9	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4
M10	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M11	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3, K4, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Motivation används inte som grund för bedömningen. Eleverna ska handledas att reflektera över sina erfarenheter, som ett led i självbedömningen.

Innehållet behandlas i åk 6.

Innehållet behandlas i åk 6.

Innehållet behandlas i åk 6.

M2 vägleda eleven att känna igen olika historiska källor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att känna igen historiska källor	Eleven kan under handledning söka historisk information i olika informationskällor.

Innehållet behandlas i åk 6.

Innehållet behandlas i åk 6.

Innehållet behandlas i åk 6.

M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan skilja mellan fakta och tolkning.	Eleven kan skilja mellan fakta och tolkning.

Innehållet behandlas i åk 6.

Innehållet behandlas i åk 6.

Innehållet behandlas i åk 6.

M4 hjälpa eleven att förstå olika sätt att dela in historien i epoker och att använda därmed relaterade historiska begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kronologisk uppfattning	Eleven känner igen de centrala indelningarna i historiska epoker och kan ge exempel på olika särdrag som kännetecknar samhällen under olika tider och epoker.

Innehållet behandlas i åk 6.

Innehållet behandlas i åk 6.

Innehållet behandlas i åk 6.

M5 hjälpa eleven att förstå motiv bakom människans handlingar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Historisk inlevelseförmåga	Eleven kan leva sig in i hur människor levde förr och beskriva motiven bakom deras handlingar.

Innehållet behandlas i åk 6.

Innehållet behandlas i åk 6.

Innehållet behandlas i åk 6.

M6 vägleda eleven att inse olika orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för orsakssammanhang i historia	Eleven känner igen och kan ge exempel på historiska orsakssammanhang.

Innehållet behandlas i åk 6.

Innehållet behandlas i åk 6.

Innehållet behandlas i åk 6.

M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den egna familjens eller samhällets historia samt förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå förändring	Eleven kan beskriva förändringar och förklara varför en förändring inte är det samma som framsteg och kan utgående från några exempel beskriva förändringar som inte har haft samma innebörd för olika människor och grupper.

Innehållet behandlas i åk 6.

Innehållet behandlas i åk 6.

Innehållet behandlas i åk 6.

M8 lära eleven att uppfatta historiska kontinuiteter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå kontinuitet	Eleven kan ge exempel på företeelser som omspannar flera epoker.

Innehållet behandlas i åk 6.

Innehållet behandlas i åk 6.

Innehållet behandlas i åk 6.

M9 vägleda eleven att redogöra för orsaker till förändringar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att beskriva förhållandet mellan orsak och verkan	Eleven kan i stora drag beskriva förhållandet mellan orsak och verkan i historiska företeelser.

Innehållet behandlas i åk 6.

Innehållet behandlas i åk 6.

Innehållet behandlas i åk 6.

M10 lära eleven förklara hur tolkningar kan ändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förklara tolkningar	Eleven kan utgående från några exempel förklara varför samma händelse eller företeelse kan tolkas på olika sätt.

Innehållet behandlas i åk 6.

Innehållet behandlas i åk 6.

Innehållet behandlas i åk 6.

M11 instruera eleven att förklara mänsklig aktivitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förklara mänsklig aktivitet	Eleven kan berätta och förklara en händelse eller företeelse ur olika människors synvinkel.

Innehållet behandlas i åk 6.

Innehållet behandlas i åk 6.

Innehållet behandlas i åk 6.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Förhistorisk tid och civilisationens uppkomst

Eleven får kunskap om människans liv i små populationer, brytningsskedet mellan jakt- och jordbrukskultur och civilisationens uppkomst.

Innehållet behandlas i åk 5.

I2 Gamla tiden och arvet från antiken

Eleven studerar demokratins uppkomst i den grekiska världen och det romerska samhället. Tidsperioden granskas också utgående från bosättningen i Norden.

Innehållet behandlas i åk 5.

I3 Medeltiden

Eleven utforskar den medeltida världsbilden samt kulturella likheter och skillnader mellan öst och väst och hur de påverkat olika folkgrupper. Här behandlas också övergången till historisk tid i Finland och införlivandet med det svenska riket.

I4 Nya tiden - ett brytningsskede

Eleven undersöker förändringar inom vetenskapen, konsten och människans föreställningar.

I5 Finland som en del av Sverige

Eleven fördjupar sig i utvecklingen i Finland på 1600–1700-talen.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K5, K7
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K5, K6, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3, K4, K6, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5	K2, K4, K7
M7	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M8	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K7
M9	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4
M10	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M11	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3, K4, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Motivation används inte som grund för bedömningen. Eleverna ska handledas att reflektera över sina erfarenheter, som ett led i självbedömningen.

Innehållet behandlas i åk 5.

Innehållet behandlas i åk 5.

M2 vägleda eleven att känna igen olika historiska källor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att känna igen historiska källor	Eleven kan under handledning söka historisk information i olika informationskällor.

Innehållet behandlas i åk 5.

Innehållet behandlas i åk 5.

M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan skilja mellan fakta och tolkning.	Eleven kan skilja mellan fakta och tolkning.

Innehållet behandlas i åk 5.

Innehållet behandlas i åk 5.

M4 hjälpa eleven att förstå olika sätt att dela in historien i epoker och att använda därmed relaterade historiska begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kronologisk uppfattning	Eleven känner igen de centrala indelningarna i historiska epoker och kan ge exempel på olika särdrag som kännetecknar samhällen under olika tider och epoker.

Innehållet behandlas i åk 5.

Innehållet behandlas i åk 5.

M5 hjälpa eleven att förstå motiv bakom människans handlingar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Historisk inlevelseförmåga	Eleven kan leva sig in i hur människor levde förr och beskriva motiven bakom deras handlingar.

Innehållet behandlas i åk 5.

Innehållet behandlas i åk 5.

M6 vägleda eleven att inse olika orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för orsakssammanhang i historia	Eleven känner igen och kan ge exempel på historiska orsakssammanhang.

Innehållet behandlas i åk 5.

Innehållet behandlas i åk 5.

M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den egna familjens eller samhällets historia samt förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå förändring	Eleven kan beskriva förändringar och förklara varför en förändring inte är det samma som framsteg och kan utgående från några exempel beskriva förändringar som inte har haft samma innebörd för olika människor och grupper.

Innehållet behandlas i åk 5.

Innehållet behandlas i åk 5.

M8 lära eleven att uppfatta historiska kontinuiteter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå kontinuitet	Eleven kan ge exempel på företeelser som omspannar flera epoker.

Innehållet behandlas i åk 5.

Innehållet behandlas i åk 5.

M9 vägleda eleven att redogöra för orsaker till förändringar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att beskriva förhållandet mellan orsak och verkan	Eleven kan i stora drag beskriva förhållandet mellan orsak och verkan i historiska företeelser.

Innehållet behandlas i åk 5.

Innehållet behandlas i åk 5.

M10 lära eleven förklara hur tolkningar kan ändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förklara tolkningar	Eleven kan utgående från några exempel förklara varför samma händelse eller företeelse kan tolkas på olika sätt.

Innehållet behandlas i åk 5.

Innehållet behandlas i åk 5.

M11 instruera eleven att förklara mänsklig aktivitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förklara mänsklig aktivitet	Eleven kan berätta och förklara en händelse eller företeelse ur olika människors synvinkel.

Innehållet behandlas i åk 5.

Innehållet behandlas i åk 5.

35.6.7. Livsåskådningskunskap

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för undervisningen i livsåskådningskunskap är att främja elevernas förmåga att sträva efter det goda livet. I livsåskådningskunskapen ses människorna som aktörer som förnyar och skapar sin kultur och som upplever och skapar mening tillsammans och i samverkan med omvärlden. Livsåskådningar, mänskliga sedvanor och deras innebörd anses vara resultat av växelverkan mellan individer, samhällen och kulturarv. I livsåskådningskunskapen betonas människans förmåga att aktivt påverka sina egna tankar och handlingar. Detta gäller även elevernas studier och lärande. Därför är det viktigt att undervisningen och studierna anpassas efter elevernas tanke- och upplevelsevärld.

Undervisningen i livsåskådningskunskap har som uppdrag att utveckla elevernas förmåga att växa till självständiga, toleranta, ansvarsfulla och omdömesgilla medlemmar i sitt samhälle. Målet är ett fullständigt demokratiskt medborgarskap i en allt mer global och snabbt föränderlig värld. Det förutsätter att undervisningen i livsåskådningskunskap mångsidigt ökar den åskådningsmässiga och kulturella allmänbildningen, utvecklar förmågan att tänka, förmågan att handla etiskt och kritiskt och att lära sig. Att tänka kritiskt innebär inom livsåskådningskunskap att söka orsaker, se sammanhang, ha känsla för situationer och att kunna ändra sitt förhållningssätt. Hit hör också en öppen och reflekterande attityd.

Livsåskådningskunskapen ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens, i synnerhet förmågan att tänka och lära sig, kulturell och kommunikativ kompetens, vardagskompetens och förmågan att delta, påverka och ta ansvar.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 har undervisningen i livsåskådningskunskap som särskilt uppdrag att uppmuntra och stödja elevernas strävan efter att skapa en egen identitet och livsåskådning. Det centrala i undervisningen är att stödja utvecklingen av elevernas etiska tänkande, kulturella färdigheter och förmåga att uttrycka sina åsikter och motivera dem.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Vid valet av arbetssätt är det med tanke på läroämnets mål viktigt att skapa en trygg och öppen psykisk och social lärmiljö, där varje elev upplever att hen blir hörd och respekterad. Eleven ska

uppmuntras till självstyrt lärande. Den fysiska lärmiljön utvecklas så att den tar hänsyn till olika sätt att lära sig och arbeta och går lätt att förändra. De gemensamma undersökningarna och diskussionerna som leds av läraren berikas med konkreta aktiviteter, sagor, berättelser, lekar, musik, bildkonst och drama. I de konkreta aktiviteterna ska digitaliseringen i livsmiljön beaktas.

Handledning, differentiering och stöd i livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Med tanke på läroämnets mål är det centralt att handledningen och stödet stärker elevens självförtroende och känsla av delaktighet. Läroämnet livsåskådningskunskap ska stödja elevens välbefinnande, utveckling och lärande genom att erbjuda möjligheter och begreppsliga redskap att undersöka, strukturera och skapa en egen livsåskådningsidentitet tillsammans med andra. Handledning och stöd behövs särskilt för att utveckla kommunikations- och tankeförmågan. Elevernas individuella behov av stöd samt möjlighet att fördjupa sig och avancera i egen takt ska beaktas vid valet av arbetssätt och innehåll.

Bedömning av elevens lärande i livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Bedömningen i livsåskådningskunskap ska vara handledande och uppmuntrande. Responserna ska uppmuntra eleven att studera och undersöka centrala källor och deras särdrag och att själv tolka dem. I bedömningen ska man beakta olika former av skriftlig och muntlig framställning samt kunskaper som visas med hjälp av andra uttrycksformer. Det centrala är elevens förmåga att uttrycka sig själv och sina tankar. I stället för att fästa uppmärksamheten vid memorering av detaljer ska man i bedömningen uppmärksamma elevens förmåga att förstå och kunna tillämpa sin kunskap och utveckla sitt tänkande.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i livsåskådningskunskap genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i livsåskådningskunskap.

35.6.8. Matematik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i matematik är att utveckla ett logiskt, exakt och kreativt matematiskt tänkande hos eleverna. Undervisningen ska lägga grund för förståelsen av matematiska begrepp och strukturer samt utveckla elevernas förmåga att behandla information och lösa problem. På grund av matematikens kumulativa natur ska undervisningen framskrida systematiskt. Konkreta och laborativa inslag är centrala i undervisningen och studierna i matematik. Lärandet stöds med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

Undervisningen i matematik ska stödja eleverna att utveckla en positiv attityd till matematik och en positiv bild av sig själva som elever i matematik. Den ska också utveckla elevernas förmåga att kommunicera, interagera och samarbeta. Undervisningen i matematik ska vara målinriktad och långsiktig och stödja eleverna att själva ta ansvar för sitt lärande.

Undervisningen ska handleda eleverna att förstå nyttan av matematik i sitt eget liv och i ett bredare samhällsperspektiv. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att använda och tillämpa matematik på ett mångsidigt sätt.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3-6 ska undervisningen i matematik erbjuda upplevelser med vilkas hjälp eleverna kan tillägna sig matematiska begrepp och strukturer. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att uttrycka sina matematiska tankar och lösningar på olika sätt och med olika hjälpmedel.

Mångsidig problemlösning självständigt och i grupp samt jämförelse av olika sätt att lösa problem är centrala delar av undervisningen. Undervisningen i matematik ska befästa och bredda elevernas förståelse av talbegreppet och tiosystemet samt utveckla en flytande räknefärdighet.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i matematik i årskurs 3–6

Undervisningen ska utgå från bekanta ämnen och problem som intresserar eleverna. Matematik ska fortsättningsvis studeras i en lärmiljö som präglas av konkretisering och olika hjälpmedel. Hjälpmedlen ska vara lätt tillgängliga. Varierande arbetssätt används i undervisningen. Eleverna ska ha möjlighet att påverka valet av arbetssätt. Man arbetar både gemensamt och individuellt. Pedagogiska spel och lekar är ett viktigt arbetssätt som motiverar eleverna. Digitala verktyg och miniräknare används i undervisningen och studierna.

Handledning, differentiering och stöd i matematik i årskurs 3–6

Varje elev ska ha möjlighet att få undervisning i det centrala innehållet för tidigare årskurser, om kunskaperna är bristfälliga. Utöver det ska eleverna ges förebyggande stöd för att tillägna sig nytt innehåll. Man ska reservera tillräckligt mycket tid för matematiklärandet och stödet ska vara systematiskt. Utvecklingen av elevernas kunskaper och färdigheter i matematik ska följas upp kontinuerligt. Stödet ska ge eleverna möjlighet att utveckla sina kunskaper samtidigt som deras positiva attityd och självförtroende stärks. Eleverna ska erbjudas lämpliga konkreta hjälpmedel som stöd för lärandet samt möjligheter att själva komma till insikt och förstå. Varje elev ska ges möjlighet att öva tillräckligt.

Elever som behöver mera utmaningar ska stödjas med hjälp av alternativa arbetsformer och genom att berika undervisningsinnehållet. Uppgifterna kan till exempel omfatta talens egenskaper, olika talföljder, geometri, kreativ problemlösning och matematiska tillämpningar.

Bedömning av elevens lärande i matematik i årskurs 3–6

Under läsåret är den huvudsakliga uppgiften för bedömningen av lärandet att stödja och främja elevernas matematiska tänkande och kunskapsutveckling inom alla målområden. Bedömningen ska vara mångsidig och responsen handledande och konstruktiv. Dessa stödjer eleverna att utveckla matematiska färdigheter och sporrar vid behov eleverna att försöka på nytt. Eleverna handleds att själva utvärdera sitt lärande och upptäcka sina styrkor. Responsen ska hjälpa dem att förstå vilka kunskaper och färdigheter som borde utvecklas och hur. Eleverna ska dessutom handledas att fästa vikt vid sina arbetssätt och sin attityd till matematikstudierna.

Eleverna förutsätts att bättre än tidigare kunna uttrycka sitt matematiska tänkande i tal, skrift, med figurer och olika hjälpmedel. Föremål för bedömning är prestationssättet, hur korrekta lösningarna är och hur eleven tillämpar det som hen lärt sig.

Vid grupparbete bedöms såväl gruppens som den enskilda gruppmedlemmens arbetsinsats och resultat. Syftet med responsen är att eleverna lär sig förstå betydelsen av varje gruppmedlems arbete och utveckling. Eleverna handleds att själva utvärdera arbetet och resultatet.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande

Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster. De fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssamband och samband i matematiken. Eleverna planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.

I2 Tal och räkneoperationer

Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras. De utvecklar sin uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet genom att undersöka och klassificera tal.

Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning. De övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras om att de behärskar dem. Förståelsen av begreppet multiplikation förankras och eleverna lär sig multiplikationstabellerna 6–9. Man försäkras om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1–10. Eleverna övar multiplikationsalgoritmen och försäkras om att de kan den. Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision. Eleverna övar att dividera en talenhet i taget. Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.

Eleverna handleds att avrunda tal och använda överslagsräkning för att lära sig att bedöma storleksordningen av ett resultat. Alla räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.

Begreppet negativt tal introduceras och talområdet utvidgas med negativa heltal. Eleverna lär sig begreppet bråk och övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk i olika situationer. I multiplikation och division används naturliga tal. Eleverna utforskar decimaltal som en del av tiosystemet och övar grundläggande räkneoperationer med decimaltal. Eleverna gör sig förtrogna med begreppet procent. De utvecklar en förståelse för procenttal och $-$ värde och övar sig att beräkna dem i enkla situationer. Sambanden mellan bråk, decimaltal och procent utnyttjas.

I3 Algebra

Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel. De introduceras i begreppet obekant, undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer genom slutledning och prövning.

I4 Geometri och mätning

Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. Kropparna klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar. Eleverna undersöker närmare rätblock, cylindrar och koner med cirkulär basyta samt pyramider. Plana figurer indelas i månghörningar och andra figurer och deras egenskaper undersöks. Eleverna utforskar närmare trianglar, fyrhörningar och cirklar. De lär sig begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel. Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.

Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje. Eleverna handleds också att iaktta rotations- och förskjutningssymmetri i omgivningen, till exempel inom konst.

I koordinatsystemet behandlas först den första kvadranten och därefter de övriga kvadranterna.

Eleverna undersöker begreppet skala och använder skalor för att förstora och förminska. De handleds i att använda skalor vid kartläsning.

Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras. Eleverna mäter och beräknar omkretsen och arean av olika figurer och volymen av rätblock. De vägleds att förstå hur ett enhetssystem är uppbyggt. Eleverna tränar enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna.

I5 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas. Informationen registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram. Av statistiska nyckeltal behandlas största och minsta värde, medelvärde och typvärde.

Eleverna undersöker sannolikhet utgående från vardagliga situationer genom att resonera sig fram till om en händelse är omöjlig, möjlig eller säker.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K5
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3
M7	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M8	I2	K1, K4
M9	I2	K1, K4
M10	I2	K1, K3, K6
M11	I4	K4, K5
M12	I4	K1, K3, K6
M13	I5	K4, K5
M14	I1	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig

- använda samband mellan räknesätten
- koppla till egen vardag
- öva att tänka på olika sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Samband mellan saker man lärt sig	Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan saker som hen lär sig

M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer

- skriva frågor till uttryck, tabeller och diagram
- motivera lösningar och tankeformer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.

M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

- samarbeta och diskutera med andra elever
- kunna beskriva hur man tänker
- skriva tankeled och jämföra lösningar
- använda konkreta modeller, bilder och olika hjälpmedel för att beskriva begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på olika sätt.

M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem

- använda strategin att arbeta bakåt
- lösa slutledningsuppgifter
- hitta kombinationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Problemlösningsfärdigheter	Eleven kan använda olika strategier vid problemlösning.

M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt

- göra uppskattningar
- kunna välja lämpliga enheter
- anknyta till och jämföra med egna erfarenheter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma en lösning	Eleven kan i regel bedöma en lösnings ändamålsenlighet och ett resultats rimlighet.

M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler

- sambandet mellan bild och uttryck
- visa matematiska begrepp med bilder, konkreta modeller och symboler

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse och användning av matematiska begrepp	Eleven använder i regel rätta begrepp och symboler.

M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet

- centralt talområde 0–1000
- talens uppbyggnad 0–10 000
- decimaltal: tiondel
- jämföra och ordna tal i storleksordning
- tallinjen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av tiosystemet	Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform.

M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal

- decimaltal med tiondelar i vardagliga situationer, t.ex. 10,6 s
- bråk i vardagliga situationer samt med konkret material
- placera in bråk på tallinjen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av talbegreppet	Eleven kan använda positiva rationella tal och negativa heltal.

M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper

- addition och subtraktion med hundratalsövergång
- repetition av huvudräkning
- additions- och subtraktions-algoritmerna, även minnessiffra och växling
- multiplikation, tabellerna 6–9, repetition av tabellerna 0–5 och 10
- multiplikation med 10, 100 och 1000
- introduktion av multiplikation med uppställning
- kort division; delningsdivision och innehållsdivision
- division med rest
- sambandet mellan division och multiplikation
- introduktion av räknesättens ordningsföljd

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Räknefärdigheter och att utnyttja de grundläggande räkneoperationernas egenskaper	Eleven räknar relativt obehindrat i huvudet och skriftligt.

M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp

- omkrets av enkla plangeometriska figurer
- parallelogram
- vinklar: rät, trubbig, spetsig
- repetera och undersöka kroppars geometriska egenskaper
- begreppen sidoyta, hörn och kant
- hitta symmetri i figurer och rita symmetrilinje
- rita en spegelbild

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	Eleven kan klassificera och identifiera kroppar och figurer. Eleven kan använda skalor samt känner igen symmetriska figurer i förhållande till räta linjer och punkter.

M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet

- area: beräkna yta med hjälp av centimeterrutor
- tid: med en minuts noggrannhet
- klockslag på en digital klocka
- priser i decimalform: euro och cent
- längd: kilometer, meter, centimeter, millimeter
- massa: kilogram och gram
- volym: liter och deciliter

- uppskatta och jämföra enheter
- enkla vardagsnära enhetsbyten

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att mäta	Eleven kan välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet. Eleven kan beräkna areor och volymer. Eleven behärskar de vanligaste måttenhetsomvandlingarna.

M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet.

- söka och samla information i näromgivningen samt kunna presentera informationen
- avläsa tabeller och diagram
- undersöka antalet alternativ (kombinatorik)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att göra och tolka tabeller och diagram	Eleven kan göra en tabell utgående från ett material samt tolka tabeller och diagram. Eleven kan beräkna medelvärde och bestämma typvärdet.

M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö

- planera och utarbeta datorprogram i en visuell programmeringsmiljö

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Visuell programmering	Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande

Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster. De fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssamband och samband i matematiken. Eleverna planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.

I2 Tal och räkneoperationer

Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras. De utvecklar sin uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet genom att undersöka och klassificera tal.

Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning. De övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras om att de behärskar dem. Förståelsen av begreppet multiplikation förankras och eleverna lär sig multiplikationstabellerna 6–9. Man försäkras om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1–10. Eleverna övar multiplikationsalgoritmen och försäkras om att de kan den. Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision. Eleverna övar att dividera en talenhet i taget. Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.

Eleverna handleds att avrunda tal och använda överslagsräkning för att lära sig att bedöma storleksordningen av ett resultat. Alla räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.

Begreppet negativt tal introduceras och talområdet utvidgas med negativa heltal. Eleverna lär sig begreppet bråk och övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk i olika situationer. I multiplikation och division används naturliga tal. Eleverna utforskar decimaltal som en del av tiosystemet och övar grundläggande räkneoperationer med decimaltal. Eleverna gör sig förtrogna med begreppet procent. De utvecklar en förståelse för procenttal och $-$ värde och övar sig att beräkna dem i enkla situationer. Sambanden mellan bråk, decimaltal och procent utnyttjas.

I3 Algebra

Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel. De introduceras i begreppet obekant, undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer genom slutledning och prövning.

I4 Geometri och mätning

Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. Kropparna klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar. Eleverna undersöker närmare rätblock, cylindrar och koner med cirkulär basyta samt pyramider. Plana figurer indelas i månghörningar och andra figurer och deras egenskaper undersöks. Eleverna utforskar närmare trianglar, fyrhörningar och cirklar. De lär sig begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel. Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.

Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje. Eleverna handleds också att iaktta rotations- och förskjutningssymmetri i omgivningen, till exempel inom konst.

I koordinatsystemet behandlas först den första kvadranten och därefter de övriga kvadranterna.

Eleverna undersöker begreppet skala och använder skalor för att förstora och förminska. De handleds i att använda skalor vid kartläsning.

Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras. Eleverna mäter och beräknar omkretsen och arean av olika figurer och volymen av rätblock. De vägleds att förstå hur ett enhetssystem är uppbyggt. Eleverna tränar enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna.

I5 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas. Informationen registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram. Av statistiska nyckeltal behandlas största och minsta värde, medelvärde och typvärde.

Eleverna undersöker sannolikhet utgående från vardagliga situationer genom att resonera sig fram till om en händelse är omöjlig, möjlig eller säker.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K5
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3
M7	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M8	I2	K1, K4
M9	I2	K1, K4
M10	I2	K1, K3, K6
M11	I4	K4, K5
M12	I4	K1, K3, K6
M13	I5	K4, K5
M14	I1	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig

- använda samband mellan räknesätten
- koppla till egen vardag
- öva att tänka på olika sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Samband mellan saker man lärt sig	Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan saker som hen lär sig

M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer

- skriva frågor till uttryck, tabeller och diagram
- motivera lösningar och tankeformer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.

M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

- samarbeta och diskutera med andra elever
- kunna beskriva hur man tänker
- skriva tankeled och jämföra lösningar
- använda konkreta modeller, bilder och olika hjälpmedel för att beskriva begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på olika sätt.

M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem

- använda strategin att arbeta bakåt
- lösa slutledningsuppgifter
- hitta kombinationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Problemlösningsfärdigheter	Eleven kan använda olika strategier vid problemlösning.

M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt

- göra uppskattningar
- kunna välja lämpliga enheter
- anknyta till och jämföra med egna erfarenheter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma en lösning	Eleven kan i regel bedöma en lösnings ändamålsenlighet och ett resultatets rimlighet.

M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler

- begreppet uttryck
- begreppet uppskatta
- sambandet mellan verklighet och uttryck

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse och användning av matematiska begrepp	Eleven använder i regel rätta begrepp och symboler.

M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet

- tallinjen med olika graderingar
- stärka talförståelsen
- talenheterna upp till miljoner
- förstå tiosystemet
- decimaltal; hundradel
- avrunda tal
- avrunda euro
- addera och subtrahera tal i decimalform

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av tiosystemet	Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform.

M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal

- begreppet decimaltal
- begreppet bråk, olika namn för samma bråk
- jämföra bråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av talbegreppet	Eleven kan använda positiva rationella tal och negativa heltal.

M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper

- additions- och subtraktionsalgoritmer befästs
- multiplikationstabellerna 0–10 befästs
- multiplikationstabellerna 11–12
- samband mellan räknesätten
- vardagsnära uppgifter med räknesättens ordningsföljd
- begreppet division både via innehålls- och delningsdivision
- räkna kort division
- dividera en talenhet i taget
- division med 10, 100 och 1000
- multiplikationsalgoritmen
- addition och subtraktion av liknämninga bråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Räknefärdigheter och att utnyttja de grundläggande räkneoperationernas egenskaper	Eleven räknar relativt obehindrat i huvudet och skriftligt.

M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp

- koordinatsystem, första kvadranten
- parallella och vinkelräta linjer
- vinkelmått och klassificering av vinklar
- undersöka och klassificera olika månghörningar
- figurer indelas i månghörningar och andra figurer
- beräkna omkrets av enkla geometriska figurer
- undersöka och jämföra figurers och kroppars geometriska egenskaper

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	Eleven kan klassificera och identifiera kroppar och figurer. Eleven kan använda skalor samt känner igen symmetriska figurer i förhållande till räta linjer och punkter.

M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet

- tidsaxel
- 60-systemet med hjälp av klocktider
- beräkna tidsintervall
- vardagsnära enhetsbyten med tids-, längd-, massa- och volymenheter
- uppskatta storlek, enkla areor och enkla volymer samt kontrollmäta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att mäta	Eleven kan välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet. Eleven kan beräkna areor och volymer. Eleven behärskar de vanligaste måttenhetsomvandlingarna.

M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet.

- söka, samla och presentera information
- skapa enkla tabeller och diagram
- tolka givna tabeller och diagram
- undersöka antalet alternativ

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att göra och tolka tabeller och diagram	Eleven kan göra en tabell utgående från ett material samt tolka tabeller och diagram. Eleven kan beräkna medelvärdet och bestämma typvärdet.

M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö

- planera och utarbeta datorprogram i en visuell programmeringsmiljö

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Visuell programmering	Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande

Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster. De fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssamband och samband i matematiken. Eleverna planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.

I2 Tal och räkneoperationer

Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras. De utvecklar sin uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet genom att undersöka och klassificera tal.

Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning. De övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras om att de behärskar dem. Förståelsen av begreppet multiplikation förankras och eleverna lär sig multiplikationstabellerna 6–9. Man försäkras om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1–10. Eleverna övar multiplikationsalgoritmen och försäkras om att de kan den. Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision. Eleverna övar att dividera en talenhet i taget. Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.

Eleverna handleds att avrunda tal och använda överslagsräkning för att lära sig att bedöma storleksordningen av ett resultat. Alla räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.

Begreppet negativt tal introduceras och talområdet utvidgas med negativa heltal. Eleverna lär sig begreppet bråk och övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk i olika situationer. I multiplikation och division används naturliga tal. Eleverna utforskar decimaltal som en del av tiosystemet och övar grundläggande räkneoperationer med decimaltal. Eleverna gör sig förtroga med begreppet procent. De utvecklar en förståelse för procenttal och $-$ värde och övar sig att beräkna dem i enkla situationer. Sambanden mellan bråk, decimaltal och procent utnyttjas.

I3 Algebra

Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel. De introduceras i begreppet obekant, undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer genom slutledning och prövning.

I4 Geometri och mätning

Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. Kropparna klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar. Eleverna undersöker närmare rätblock, cylindrar och koner med cirkulär basyta samt pyramider. Plana figurer indelas i månghörningar och andra figurer och deras egenskaper undersöks. Eleverna utforskar närmare trianglar, fyrhörningar och cirklar. De lär sig begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel. Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.

Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje. Eleverna handleds också att iakttä rotations- och förskjutningssymmetri i omgivningen, till exempel inom konst.

I koordinatsystemet behandlas först den första kvadranten och därefter de övriga kvadranterna.

Eleverna undersöker begreppet skala och använder skalor för att förstora och förminska. De handleds i att använda skalor vid kartläsning.

Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras. Eleverna mäter och beräknar omkretsen och arean av olika figurer och volymen av rätblock. De vägleds att förstå hur ett enhetssystem är uppbyggt. Eleverna tränar enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna.

I5 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas. Informationen registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram. Av statistiska nyckeltal behandlas största och minsta värde, medelvärde och typvärde.

Eleverna undersöker sannolikhet utgående från vardagliga situationer genom att resonera sig fram till om en händelse är omöjlig, möjlig eller säker.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K5
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3
M7	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M8	I2	K1, K4
M9	I2	K1, K4
M10	I2	K1, K3, K6
M11	I4	K4, K5
M12	I4	K1, K3, K6
M13	I5	K4, K5
M14	I1	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig

- använda samband mellan räknesätten
- koppla till egen vardag
- öva att tänka på olika sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Samband mellan saker man lärt sig	Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan saker som hen lär sig

M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer

- skriva frågor till uttryck, tabeller och diagram
- motivera lösningar och tankeformer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.

M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

- samarbeta och diskutera med andra elever
- kunna beskriva hur man tänker
- skriva tankeled och jämföra lösningar
- använda konkreta modeller, bilder och olika hjälpmedel för att beskriva begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på olika sätt.

M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem

- använda strategin att arbeta bakåt
- lösa slutledningsuppgifter
- hitta kombinationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Problemlösningsfärdigheter	Eleven kan använda olika strategier vid problemlösning.

M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt

- göra uppskattningar
- kunna välja lämpliga enheter
- anknyta till och jämföra med egna erfarenheter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma en lösning	Eleven kan i regel bedöma en lösnings ändamålsenlighet och ett resultats rimlighet.

M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler

- överslagsräkning
- begreppet procent

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse och användning av matematiska begrepp	Eleven använder i regel rätta begrepp och symboler.

M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet

- tallinjen med olika graderingar
- stärka talförståelsen
- talenheterna upp till miljarder
- fördjupa tiosystemet
- decimaltal; tusendel
- avrunda tal
- addera och subtrahera tal i decimalform

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av tiosystemet	Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform.

M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal

- sambandet mellan enkla tal i bråkform, tal i decimalform och procent
- enkel procenträkning med t.ex. 100 %, 50 %, 25 %, 10 %, 1 %
- begreppet negativa heltal
- negativa heltal i vardagen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av talbegreppet	Eleven kan använda positiva rationella tal och negativa heltal.

M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper

- räknesättens ordningsföljd även parentes
- multiplikationsalgoritmen befasts
- multiplicera tvåsiffriga faktorer
- förlängning och förkortning av bråk
- introducera addition och subtraktion av oliknämninga bråk
- introducera multiplikation och division av bråk med naturliga heltal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Räknefärdigheter och att utnyttja de grundläggande räkneoperationernas egenskaper	Eleven räknar relativt obehindrat i huvudet och skriftligt.

M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp

- kroppar klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar
- undersöka rätblock, cylindrar, koner med cirkulär basyta och pyramider
- ritar plangeometriska figurer och bygga kroppar
- rita, mäta och klassificera vinklar
- koordinatsystem
- förstoring och förminskning
- likformighet och skala
- spegling i en rät linje
- symmetri i förhållande till en rät linje
- kongruens med konkreta hjälpmedel
- cirkelns delar: medelpunkt, radie och diameter
- konstruera en cirkel med hjälp av passare

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	Eleven kan klassificera och identifiera kroppar och figurer. Eleven kan använda skalor samt känner igen symmetriska figurer i förhållande till räta linjer och punkter.

M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet

- de vanligaste enhetsbyten med tids-, längd-, massa- och volymenheter
- uppskatta längd, massa och volym samt kontrollmäta, mätningens noggrannhet betonas
- begreppet area
- beräkna arean av enkla geometriska figurer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att mäta	Eleven kan välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet. Eleven kan beräkna areor och volymer. Eleven behärskar de vanligaste måttenhetsomvandlingarna.

M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet.

- söka, samla, registrera och presentera information
- begreppet medelvärde
- beräkna medelvärde
- klassificera och ordna information
- frekvenstabell och begreppen största och minsta värde samt typvärde
- sannolikhet i vardagen
- begreppen omöjlig, möjlig eller säker

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att göra och tolka tabeller och diagram	Eleven kan göra en tabell utgående från ett material samt tolka tabeller och diagram. Eleven kan beräkna medelvärdet och bestämma typvärdet.

M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö

- planera och utarbeta datorprogram i en visuell programmeringsmiljö

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Visuell programmering	Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande

Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster. De fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssamband och samband i matematiken. Eleverna planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.

I2 Tal och räkneoperationer

Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras. De utvecklar sin uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet genom att undersöka och klassificera tal.

Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning. De övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras om att de behärskar dem. Förståelsen av begreppet multiplikation förankras och eleverna lär sig multiplikationstabellerna 6–9. Man försäkras om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1–10. Eleverna övar multiplikationsalgoritmen och försäkras om att de kan den. Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision. Eleverna övar att dividera en talenhet i taget. Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.

Eleverna handleds att avrunda tal och använda överslagsräkning för att lära sig att bedöma storleksordningen av ett resultat. Alla räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.

Begreppet negativt tal introduceras och talområdet utvidgas med negativa heltal. Eleverna lär sig begreppet bråk och övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk i olika situationer. I multiplikation och division används naturliga tal. Eleverna utforskar decimaltal som en del av tiosystemet och övar grundläggande räkneoperationer med decimaltal. Eleverna gör sig förtrogna med begreppet procent. De utvecklar en förståelse för procenttal och $-$ värde och övar sig att beräkna dem i enkla situationer. Sambanden mellan bråk, decimaltal och procent utnyttjas.

I3 Algebra

Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel. De introduceras i begreppet obekant, undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer genom slutledning och prövning.

I4 Geometri och mätning

Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. Kropparna klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar. Eleverna undersöker närmare rätblock, cylindrar och koner med cirkulär basyta samt pyramider. Plana figurer indelas i månghörningar och andra figurer och deras egenskaper undersöks. Eleverna utforskar närmare trianglar, fyrhörningar och cirklar. De lär sig begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel. Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.

Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje. Eleverna handleds också att iaktta rotations- och förskjutningssymmetri i omgivningen, till exempel inom konst.

I koordinatsystemet behandlas först den första kvadranten och därefter de övriga kvadranterna.

Eleverna undersöker begreppet skala och använder skalor för att förstora och förminska. De handleds i att använda skalor vid kartläsning.

Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras. Eleverna mäter och beräknar omkretsen och arean av olika figurer och volymen av rätblock. De vägleds att förstå hur ett enhetssystem är uppbyggt. Eleverna tränar enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna.

I5 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas. Informationen registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram. Av statistiska nyckeltal behandlas största och minsta värde, medelvärde och typvärde.

Eleverna undersöker sannolikhet utgående från vardagliga situationer genom att resonera sig fram till om en händelse är omöjlig, möjlig eller säker.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K5
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3
M7	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M8	I2	K1, K4
M9	I2	K1, K4
M10	I2	K1, K3, K6
M11	I4	K4, K5
M12	I4	K1, K3, K6
M13	I5	K4, K5
M14	I1	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig

- använda samband mellan räknesätten
- koppla till egen vardag
- öva att tänka på olika sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Samband mellan saker man lärt sig	Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan saker som hen lär sig

M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer

- skriva frågor till uttryck, tabeller och diagram
- motivera lösningar och tankeformer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.

M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

- samarbeta och diskutera med andra elever
- kunna beskriva hur man tänker
- skriva tankeled och jämföra lösningar
- använda konkreta modeller, bilder och olika hjälpmedel för att beskriva begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på olika sätt.

M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem

- använda strategin att arbeta bakåt
- lösa slutledningsuppgifter
- hitta kombinationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Problemlösningsfärdigheter	Eleven kan använda olika strategier vid problemlösning.

M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt

- göra uppskattningar
- kunna välja lämpliga enheter
- anknyta till och jämföra med egna erfarenheter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma en lösning	Eleven kan i regel bedöma en lösnings ändamålsenlighet och ett resultatets rimlighet.

M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler

- begreppet obekant

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse och användning av matematiska begrepp	Eleven använder i regel rätta begrepp och symboler.

M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet

- tiosystemet befästs
- multiplikation med tal i decimalform
- division av tal i decimalform med ett heltal
- division med tal i decimalform

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av tiosystemet	Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform.

M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal

- samband mellan tal i bråkform, decimalform och procent
- vardagsprocenträkning

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av talbegreppet	Eleven kan använda positiva rationella tal och negativa heltal.

M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper

- räkneseättens ordningsföljd, mer utmanande uppgifter
- addition och subtraktion av oliknämninga bråk

- multiplikation och division av bråk med naturliga heltal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Räknefärdigheter och att utnyttja de grundläggande räkneoperationernas egenskaper	Eleven räknar relativt obehindrat i huvudet och skriftligt.

M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp

- figurer klassificeras som månghörningar och andra figurer
- kroppar klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar
- bygga och undersöka pyramider samt rätblock, cylindrar och koner med cirkulär basyta
- rita plangeometriska figurer och kroppar
- koordinatsystem, alla kvadranter
- förstoring och förminskning
- likformighet och skala
- spegling i en rät linje och punkt
- Kongruens med konkreta hjälpmedel
- konstruera en cirkel med hjälp av passare

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	Eleven kan klassificera och identifiera kroppar och figurer. Eleven kan använda skalor samt känner igen symmetriska figurer i förhållande till räta linjer och punkter.

M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet

- beräkna volymen av rätblock
- enhetsbyten med tids-, längd-, massa- och volymenheter (l, dl, cl, ml)
- i geometriska konstruktioner betonas mätningens noggrannhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att mäta	Eleven kan välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet. Eleven kan beräkna areor och volymer. Eleven behärskar de vanligaste måttenhetsomvandlingarna.

M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet.

- beräkna medelvärde
- klassificera och ordna given information
- sammanställa en frekvenstabell
- största, minsta värde och typvärde
- presentera information i tabeller och diagram
- sannolikhet i vardagen
- begreppen omöjlig, möjlig eller säker

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att göra och tolka tabeller och diagram	Eleven kan göra en tabell utgående från ett material samt tolka tabeller och diagram. Eleven kan beräkna medelvärdet och bestämma typvärdet.

M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö

- planera och utarbeta datorprogram i en visuell programmeringsmiljö

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Visuell programmering	Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö.

35.6.9. Modersmål och litteratur

Läroämnets uppdrag

Mål, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärande som hör samman med läroämnets uppdrag, lärmiljöer och arbetssätt gäller alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur.

Läroämnet modersmål och litteratur har som uppdrag att utveckla elevernas språk-, text- och kommunikationsfärdigheter, att stimulera eleverna att bli intresserade av språk, litteratur och övrig kultur och bli medvetna om sig själva som kommunikatörer och språkanvändare. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin kreativitet och vidga sitt vardagsspråk och sin textkompetens så att de med hjälp av lämpliga begrepp kan ge uttryck för iakttagelser och fenomen och verbalisera sina egna tankar.

Läroämnet modersmål och litteratur ansvarar, i samarbete med de övriga läroämnena och med hemmen, för elevernas språkliga utveckling. Undervisningen ska hjälpa eleverna att skapa sin språkliga och kulturella identitet i ett mångkulturellt och medialiserat samhälle. Modersmål och litteratur är ett mångvetenskapligt kunskaps-, färdighets- och kulturämne. Undervisningen ska baseras på en vidgad textsyn. Centrala färdigheter som ska betonas är färdighet i att tolka och producera mångformiga texter och i att söka och dela information. Kreativiteten stärks och fantasin får möjlighet att utvecklas på ett mångsidigt sätt genom att eleverna bekantar sig med litteratur

som är lämplig för deras ålder och språkfärdighet. Litteraturen vidgar även elevernas uppfattning om sig själva som språkanvändare, skapar band till den egna kulturen och vidgar förståelsen för andra kulturer.

Eleverna ska uppmuntras till att kommunicera och uttrycka sig i olika slag av kommunikationsmiljöer. Genom att eleverna blir handledda i att inse hur deras egen språkanvändning påverkar andra människor bidrar modersmålsämnet även till elevernas etiska utveckling. Läs- och skrivstrategier är centrala metakognitiva färdigheter som ska betonas inom modersmålsundervisningen. Syftet med undervisningen om språket är att stödja och utveckla språklig medvetenhet och analytisk språkfärdighet. Undervisningen ska basera sig på en social och funktionell syn på språket: de språkliga strukturerna ska studeras i språkliga sammanhang och inom textgenrer som är lämpliga för den aktuella åldersgruppen. Undervisningen ska avancera trappstegsvis i enlighet med elevernas utvecklingsstadium.

Inom undervisningen ska eleverna lära känna flera kulturområden, av vilka ordkonsten, mediekulturen, drama och teater samt muntlig kommunikationskultur är de mest centrala. Undervisningen i ordkonst innebär att man skriver, läser och tolkar skönlitterära texter. Syftet med litteraturundervisningen är att väcka läslust, stödja eleverna i att få och dela med sig av läsoplevelser, fördjupa kulturkännedomen, stödja den etiska utvecklingen och att berika elevernas språk och fantasi. Drama i undervisningen stärker läroämnets funktionella, erfarenhetsbaserade och estetiska karaktär. Genom arbete med mediekunskap ökar elevernas medvetenhet om och vana att använda olika medieinnehåll och de lär sig förstå och tolka mediernas roll som ett kulturellt fenomen. Arbetet med muntlig kommunikation stärker elevernas kommunikativa kompetens.

Att innehållet i modersmåls- och litteraturundervisningen görs meningsfullt är en viktig motivationsfaktor för eleverna. Motivationen och intresset stärks genom att man i undervisningen utgår från barnens och de ungas språkvärld och erfarenheter och vidgar dessa samt låter eleverna göra egna val och vara aktiva aktörer. Det är också viktigt att man inom undervisningen beaktar elevernas egna textvärldar och erfarenheter och breddar dessa. Då skolan formar sina lärmiljöer och väljer undervisningsmetoder inom läroämnet modersmål och litteratur ska elevernas olikheter, olika förutsättningar och jämställdheten mellan könen beaktas. Både de som är specialbegåvade på området och de som har inlärningssvårigheter ska få stöd. De olika lärokurserna i läroämnet ska samarbeta med varandra.

Läroämnets uppdrag i åk 3-6

I **årskurserna 3–6** har undervisningen som särskilt uppdrag att utveckla elevernas uttrycks- och kommunikationsförmåga, läs- och skrivfärdigheter samt läs- och skrivstrategier och att vidga elevernas textvärld. Eleven ska handledas att på ett ändamålsenligt, tryggt och ansvarsfullt sätt ta del av allt mer mångsidiga kommunikationssituationer, även multimediala, samt att tolka, producera och analysera allt mer multimodala texter som en del av förmågan att lära sig. Samtidigt som eleven utvecklar sina språkliga färdigheter och reflekterar över betydelser i texter utökas kunskapen om språk, litteratur, medier och övrig kultur. Målet för undervisningen är att väcka elevens intresse och ge redskap för att göra språkliga iakttagelser, utveckla ett läsintresse och för att uttrycka sig på olika sätt. Undervisningen ska även erbjuda läs- och språkupplevelser.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Målet är en språkligt stimulerande och social lärmiljö, där elevernas åsikter värdesätts och där det finns möjlighet att undersöka och producera texter individuellt och gemensamt, också med hjälp av kommunikationsteknik. Varierande texter och böcker som eleverna själva valt och som intresserar dem ska användas i undervisningen. Elevernas läsoplevelser ska breddas. Lärmiljön i modersmål ska även innefatta kultur- och medieutbudet utanför skolan. Arbetssätten ska väljas så att eleverna har möjlighet att arbeta tillsammans och dela med sig av erfarenheter och så att de olika innehållsområdena integreras naturligt med varandra. Undervisningen ska integreras med hjälp av process- och projektarbete. De kommunikativa färdigheterna och färdigheterna i drama

fördjupas både med hjälp av övningar i kommunikation och drama och genom att framträda för andra. Drama och litteraturundervisning ska integreras i undervisningen i andra läroämnena.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Målet är att stödja elevens språkliga utveckling, utveckla flytande läs- och skrivfärdigheter samt fördjupa läsfärdigheten och läsförståelsen. Eleven ska stödjas att utvidga sitt ordförråd, tillägna sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. Varje elev ska uppmuntras att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa läsförståelsestrategier, utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Eleven ska ges både modeller och gemensamt och individuellt stöd för att utveckla rättstavningsförmågan samt förmågan att producera och bygga upp texter. Också språkligt begåvade elever ska utmanas att läsa och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem. Texterna och arbetssätten väljs med syfte att uppnå jämlikhet bland eleverna och jämställdhet mellan könen.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3-6

Bedömningen och återkopplingen som baserar sig på den ska vara mångsidig, konkret och utveckla förmågan att lära sig. Bedömningen ska bli en naturlig del av lärprocessen. Den ska grunda sig på en mångsidig dokumentering av hur elevens språkliga färdigheter och förmåga att producera och tolka texter utvecklats och på elevens kunskaper om språket, litteraturen och annan kultur.

Eleven ska öva sig att utvärdera egna och andras arbeten, presentationer och alster. Mångsidig, analytisk bedömning som stödjer lärandet hjälper eleven att bli medveten om sina kunskaper, färdigheter och arbetsprocesser och ger eleven verktyg att utveckla dem. Ett viktigt mål är att eleven läser frivilligt, vilket stöds och bedöms i relation till respektive elevs läs- och skrivfärdigheter.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i läroämnet modersmål och litteratur genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i ifrågavarande lärokurs. Bedömningen i årskurs 3–6 ska fokusera på grundläggande färdigheter inom de olika målområdena i modersmål och litteratur och de arbetsprocesser och lärstrategier som de bygger på.

Svenska och litteratur

Lärokursens uppdrag i årskurs 3-6

I *lärokurserna 3-6* är det specifika uppdraget för undervisningen i svenska och litteratur att befästa elevens kommunikativa färdigheter, förmåga att lära sig, läsintrasse och en flytande läs- och skrivfärdighet. I funktionella sammanhang, då eleverna tolkar och producerar texter, övar de sig även i att laborera med språkliga strukturer och litteratur ur olika perspektiv. Eleverna läser allt längre texter och hela verk och delar med sig av sina läserfarenheter.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Målet är en språkligt stimulerande och social lärmiljö, där elevernas åsikter värdesätts och där det finns möjlighet att undersöka och producera texter individuellt och gemensamt, också med hjälp av kommunikationsteknik. Varierande texter och böcker som eleverna själva valt och som intresserar dem ska användas i undervisningen. Elevernas läsupplevelser ska breddas. Lärmiljön i modersmål ska även innefatta kultur- och medieutbudet utanför skolan. Arbetssätten ska väljas

så att eleverna har möjlighet att arbeta tillsammans och dela med sig av erfarenheter och så att de olika innehållsområdena integreras naturligt med varandra. Undervisningen ska integreras med hjälp av process- och projektarbete. De kommunikativa färdigheterna och färdigheterna i drama fördjupas både med hjälp av övningar i kommunikation och drama och genom att framträda för andra. Drama och litteraturundervisning ska integreras i undervisningen i andra läroämnena.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Målet är att stödja elevens språkliga utveckling, utveckla flytande läs- och skrivfärdigheter samt fördjupa läsfärdigheten och läsförståelsen. Eleven ska stödjas att utvidga sitt ordförråd, tillägna sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. Varje elev ska uppmuntras att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa läsförståelsestrategier, utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Eleven ska ges både modeller och gemensamt och individuellt stöd för att utveckla rättstavningsförmågan samt förmågan att producera och bygga upp texter. Också språkligt begåvade elever ska utmanas att läsa och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem. Texterna och arbetssätten väljs med syfte att uppnå jämlikhet bland eleverna och jämställdhet mellan könen.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3-6

Bedömningen och återkopplingen som baserar sig på den ska vara mångsidig, konkret och utveckla förmågan att lära sig. Bedömningen ska bli en naturlig del av läroprocessen. Den ska grunda sig på en mångsidig dokumentering av hur elevens språkliga färdigheter och förmåga att producera och tolka texter utvecklats och på elevens kunskaper om språket, litteraturen och annan kultur.

Eleven ska öva sig att utvärdera egna och andras arbeten, presentationer och alster. Mångsidig, analytisk bedömning som stödjer lärandet hjälper eleven att bli medveten om sina kunskaper, färdigheter och arbetsprocesser och ger eleven verktyg att utveckla dem. Ett viktigt mål är att eleven läser frivilligt, vilket stöds och bedöms i relation till respektive elevs läs- och skrivfärdigheter.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i läroämnet modersmål och litteratur genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i ifrågavarande lärokurs. Bedömningen i årskurs 3–6 ska fokusera på grundläggande färdigheter inom de olika målområdena i modersmål och litteratur och de arbetsprocesser och lärstrategier som de bygger på.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

I årskurs 3-6 övar sig eleverna i att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer. Eleverna observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar sig till exempel i att visa respekt, kommunicera målinriktat, uttrycka sina egna åsikter och motivera dessa samtidigt som de lyssnar till andra. De övar sig i att fungera i olika slag av kommunikations- och rollsituationer och att använda sig av retoriska verktyg och drama som kommunikationsverktyg då man behandlar litteratur och aktuella teman. Eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.

I2 Att tolka texter

Eleverna lär sig tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. De övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. De observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet. Eleverna fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slag av texter. De övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt och olika begrepp. Eleverna lär sig identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.

Eleverna tolkar och laborerar med texter genom att använda sig av sin kunskap om språkliga strukturer och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser).

Tillsammans läser de och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer. De övar sig att använda även nya begrepp såsom berättare, motiv och tematik när de tolkar skönlitteratur. Eleverna får handledning i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp. De utvärderar sin egen läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom de texter de läser. De söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa. De använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster och övar sig i att bedöma texters och källors tillförlitlighet.

I3 Att producera texter

Eleverna producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. De reflekterar över skrivandets idé och hur texters syften syns i de språkliga val man gör. Eleverna skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. Eleverna undersöker språkliga drag och textupbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter som de själva producerar. Medvetenheten om språkets uppbyggnad utvecklas genom övningar i språkanalys av de texter eleverna själva skriver.

Tillsammans undersöker de språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser. Språkliga element i svenska språket jämförs med andra språk som är bekanta för eleverna.

Eleverna övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering. De övar sig i grundläggande rättskrivning och undersöker valet av ordval, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse. De lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt och att känna igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt och predikat) i en sats och att använda denna kunskap då de producerar texter.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Inom detta delområde arbetar eleverna med det talade och skrivna språket och dess strukturer, med kulturell mångfald samt med litteratur och kultur. De undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. Därtill bekantar sig eleverna med övriga språk och kulturer i Finland och med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. De möter moderna kulturformer som berör barnens värld. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. Eleverna reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag. De medverkar i skolans kulturevenemang och i planeringen av dessa. Eleverna uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden. Inom litteraturundervisningen läser eleverna finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom olika genrer och de diskuterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K7
M2	I1	K1, K2, K3, K7
M3	I1	K1, K2, K4, K7
M4	I1	K1, K2, K3, K4
M5	I2	K1, K4, K5
M6	I2	K1, K2, K4, K5
M7	I2	K1, K4, K5
M8	I2	K1, K4, K5
M9	I3	K1, K2, K4, K7
M10	I3	K1, K4, K5, K7
M11	I3	K1, K4, K5
M12	I3	K2, K4, K5, K6
M13	I4	K1, K2, K4
M14	I4	K2, K4, K5, K7
M15	I4	K2, K4, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika kommunikationsmiljöer	Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter i välbekanta kommunikationssituationer.

M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att beakta andra i en kommunikationssituation	Eleven kan använda sig av sin röst och kan rikta sitt budskap och ta kontakt i olika kommunikationssituationer samt modifiera sin kommunikation efter behov och ta andra i betraktande.

M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama

I åk 3 stöds eleven i att uttrycka sig verbalt och nonverbalt genom drama.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda mångsidiga retoriska uttrycksmedel	Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaverksamhet.

M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och sin förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven utvecklat sina kommunikationsfärdigheter	Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation.

M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse	Eleven läser många olika slag av texter flytande, använder sig av grundläggande lässtrategier samt iakttar och utvärderar sin egen läsfärdighet.

M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsfröåd samt stödja tänkandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Läsförståelse och textanalytisk förmåga	Eleven känner igen vissa typiska språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. Eleven kan använda textanalys för att utveckla sitt ord- och begreppsfröåd.

M7 handleda eleven att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven använder olika medier och textmiljöer samt lämpliga strategier vid informationssökning och kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet.

M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	Eleven känner i någon mån till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter och kan dela med sig av sina läserfarenheter, även i multimediala miljöer.

M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av texter.

M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning använda sig av det språk som är typiskt för berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleven behärskar styckeindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval.

M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Skrivfärdighet och grundläggande kunskap om menings- och satsbyggnad	Eleven skriver flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver, känner till normerna för grundläggande rättstavning och skriftspråkets strukturer och kan använda dem vid textproduktion.

M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons samt lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att strukturera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt	Eleven känner till och kan beskriva grundläggande textproduktionsprocesser, kan utvärdera sina egna texter, producera texter stegvis både individuellt och tillsammans med andra och kan ge och ta emot respons. Eleven kan ange sina källor samt känner till normerna för upphovsrätt på nätet.

M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att göra en språkanalys och behärska språkliga begrepp	Eleven kan göra iakttagelser om språkliga drag i texter och använder sig av språkanalytiska begrepp vid muntlig och skriftlig textanalys.

M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsoplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Litteraturkunskap	Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om och diskuterar och delar med sig av sina läsoplevelser.

M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska granspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om kultur och förmåga att reflektera över språklig och kulturell identitet	Eleven har kunskap om sin egen och andras språk och kultur och kan beskriva och reflektera över likheter och skillnader mellan olika språk och kulturer. Eleven medverkar i och planerar egna framträdanden.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

I årskurs 3-6 övar sig eleverna i att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer. Eleverna observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar sig till exempel i att visa respekt, kommunicera målinriktat, uttrycka sina egna åsikter och motivera dessa samtidigt som de lyssnar till andra. De övar sig i att fungera i olika slag av kommunikations- och rollsituationer och att använda sig av retoriska verktyg och drama som kommunikationsverktyg då man behandlar litteratur och aktuella teman. Eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.

I2 Att tolka texter

Eleverna lär sig tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. De övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. De observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet. Eleverna fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slag av texter. De övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt och olika begrepp. Eleverna lär sig identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.

Eleverna tolkar och laborerar med texter genom att använda sig av sin kunskap om språkliga strukturer och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser).

Tillsammans läser de och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer. De övar sig att använda även nya begrepp såsom berättare, motiv och tematik när de tolkar skönlitteratur. Eleverna får handledning i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp. De utvärderar sin egen läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom de texter de läser. De söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa. De

använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster och övar sig i att bedöma texters och källors tillförlitlighet.

I3 Att producera texter

Eleverna producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. De reflekterar över skrivandets idé och hur texters syften syns i de språkliga val man gör. Eleverna skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. Eleverna undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter som de själva producerar. Medvetenheten om språkets uppbyggnad utvecklas genom övningar i språkanalys av de texter eleverna själva skriver.

Tillsammans undersöker de språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser. Språkliga element i svenska språket jämförs med andra språk som är bekanta för eleverna.

Eleverna övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering. De övar sig i grundläggande rättskrivning och undersöker valet av ordval, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse. De lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt och att känna igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt och predikat) i en sats och att använda denna kunskap då de producerar texter.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Inom detta delområde arbetar eleverna med det talade och skrivna språket och dess strukturer, med kulturell mångfald samt med litteratur och kultur. De undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. Därtill bekantar sig eleverna med övriga språk och kulturer i Finland och med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. De möter moderna kulturformer som berör barnens värld. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. Eleverna reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag. De medverkar i skolans kulturevenemang och i planeringen av dessa. Eleverna uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden. Inom litteraturundervisningen läser eleverna finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom olika genrer och de diskuterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K7
M2	I1	K1, K2, K3, K7
M3	I1	K1, K2, K4, K7
M4	I1	K1, K2, K3, K4
M5	I2	K1, K4, K5
M6	I2	K1, K2, K4, K5
M7	I2	K1, K4, K5
M8	I2	K1, K4, K5
M9	I3	K1, K2, K4, K7
M10	I3	K1, K4, K5, K7
M11	I3	K1, K4, K5
M12	I3	K2, K4, K5, K6
M13	I4	K1, K2, K4
M14	I4	K2, K4, K5, K7
M15	I4	K2, K4, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika kommunikationsmiljöer	Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter i välbekanta kommunikationssituationer.

M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att beakta andra i en kommunikationssituation	Eleven kan använda sig av sin röst och kan rikta sitt budskap och ta kontakt i olika kommunikationssituationer samt modifiera sin kommunikation efter behov och ta andra i betraktande.

M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda mångsidiga retoriska uttrycksmedel	Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaverksamhet.

M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och sin förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven utvecklat sina kommunikationsfärdigheter	Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation.

M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse	Eleven läser många olika slag av texter flytande, använder sig av grundläggande lässtrategier samt iakttar och utvärderar sin egen läsfärdighet.

M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Läsförståelse och textanalytisk förmåga	Eleven känner igen vissa typiska språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. Eleven kan använda textanalys för att utveckla sitt ord- och begreppsförråd.

M7 handleda eleven att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven använder olika medier och textmiljöer samt lämpliga strategier vid informationssökning och kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet.

M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	Eleven känner i någon mån till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter och kan dela med sig av sina läserfarenheter, även i multimediala miljöer.

M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av texter.

M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning använda sig av det språk som är typiskt för berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleven behärskar styckeindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval.

M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Skrivfärdighet och grundläggande kunskap om menings- och satsbyggnad	Eleven skriver flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver, känner till normerna för grundläggande rättstavning och skriftspråkets strukturer och kan använda dem vid textproduktion.

M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons samt lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att strukturera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt	Eleven känner till och kan beskriva grundläggande textproduktionsprocesser, kan utvärdera sina egna texter, producera texter stegvis både individuellt och tillsammans med andra och kan ge och ta emot respons. Eleven kan ange sina källor samt känner till normerna för upphovsrätt på nätet.

M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att göra en språkanalys och behärska språkliga begrepp	Eleven kan göra iakttagelser om språkliga drag i texter och använder sig av språkanalytiska begrepp vid muntlig och skriftlig textanalys.

M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsoplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Litteraturkunskap	Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om och diskuterar och delar med sig av sina läsoplevelser.

M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om kultur och förmåga att reflektera över språklig och kulturell identitet	Eleven har kunskap om sin egen och andras språk och kultur och kan beskriva och reflektera över likheter och skillnader mellan olika språk och kulturer. Eleven medverkar i och planerar egna framträdanden.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

I årskurs 3-6 övar sig eleverna i att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer. Eleverna observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar sig till exempel i att visa respekt, kommunicera målinriktat, uttrycka sina egna åsikter och motivera dessa samtidigt som de lyssnar till andra. De övar sig i att fungera i olika slag av kommunikations- och rollsituationer och att använda sig av retoriska verktyg och drama som kommunikationsverktyg då man behandlar litteratur och aktuella teman. Eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.

I2 Att tolka texter

Eleverna lär sig tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. De övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. De observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet. Eleverna fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slag av texter. De övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt och olika begrepp. Eleverna lär sig identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.

Eleverna tolkar och laborerar med texter genom att använda sig av sin kunskap om språkliga strukturer och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser).

Tillsammans läser de och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer. De övar sig att använda även nya begrepp såsom berättare, motiv och tematik när de tolkar skönlitteratur. Eleverna får handledning i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp. De utvärderar sin egen läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom de texter de läser. De söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa. De

använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster och övar sig i att bedöma texters och källors tillförlitlighet.

I3 Att producera texter

Eleverna producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. De reflekterar över skrivandets idé och hur texters syften syns i de språkliga val man gör. Eleverna skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. Eleverna undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter som de själva producerar. Medvetenheten om språkets uppbyggnad utvecklas genom övningar i språkanalys av de texter eleverna själva skriver.

Tillsammans undersöker de språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser. Språkliga element i svenska språket jämförs med andra språk som är bekanta för eleverna.

Eleverna övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering. De övar sig i grundläggande rättskrivning och undersöker valet av ordval, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse. De lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt och att känna igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt och predikat) i en sats och att använda denna kunskap då de producerar texter.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Inom detta delområde arbetar eleverna med det talade och skrivna språket och dess strukturer, med kulturell mångfald samt med litteratur och kultur. De undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. Därtill bekantar sig eleverna med övriga språk och kulturer i Finland och med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. De möter moderna kulturformer som berör barnens värld. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. Eleverna reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag. De medverkar i skolans kulturevenemang och i planeringen av dessa. Eleverna uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden. Inom litteraturundervisningen läser eleverna finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom olika genrer och de diskuterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K7
M2	I1	K1, K2, K3, K7
M3	I1	K1, K2, K4, K7
M4	I1	K1, K2, K3, K4
M5	I2	K1, K4, K5
M6	I2	K1, K2, K4, K5
M7	I2	K1, K4, K5
M8	I2	K1, K4, K5
M9	I3	K1, K2, K4, K7
M10	I3	K1, K4, K5, K7
M11	I3	K1, K4, K5
M12	I3	K2, K4, K5, K6
M13	I4	K1, K2, K4
M14	I4	K2, K4, K5, K7
M15	I4	K2, K4, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika kommunikationsmiljöer	Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter i välbekanta kommunikationssituationer.

M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att beakta andra i en kommunikationssituation	Eleven kan använda sig av sin röst och kan rikta sitt budskap och ta kontakt i olika kommunikationssituationer samt modifiera sin kommunikation efter behov och ta andra i betraktande.

M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda mångsidiga retoriska uttrycksmedel	Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaverksamhet.

M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och sin förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven utvecklat sina kommunikationsfärdigheter	Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation.

M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse	Eleven läser många olika slag av texter flytande, använder sig av grundläggande lässtrategier samt iakttar och utvärderar sin egen läsfärdighet.

M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Läsförståelse och textanalytisk förmåga	Eleven känner igen vissa typiska språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. Eleven kan använda textanalys för att utveckla sitt ord- och begreppsförråd.

M7 handleda eleven att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven använder olika medier och textmiljöer samt lämpliga strategier vid informationssökning och kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet.

M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	Eleven känner i någon mån till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter och kan dela med sig av sina läserfarenheter, även i multimediala miljöer.

M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av texter.

M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning använda sig av det språk som är typiskt för berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleven behärskar styckeindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval.

M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Skrivfärdighet och grundläggande kunskap om menings- och satsbyggnad	Eleven skriver flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver, känner till normerna för grundläggande rättstavning och skriftspråkets strukturer och kan använda dem vid textproduktion.

M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons samt lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att strukturera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt	Eleven känner till och kan beskriva grundläggande textproduktionsprocesser, kan utvärdera sina egna texter, producera texter stegvis både individuellt och tillsammans med andra och kan ge och ta emot respons. Eleven kan ange sina källor samt känner till normerna för upphovsrätt på nätet.

M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att göra en språkanalys och behärska språkliga begrepp	Eleven kan göra iakttagelser om språkliga drag i texter och använder sig av språkanalytiska begrepp vid muntlig och skriftlig textanalys.

M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsoplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Litteraturkunskap	Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om och diskuterar och delar med sig av sina läsoplevelser.

M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska granspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om kultur och förmåga att reflektera över språklig och kulturell identitet	Eleven har kunskap om sin egen och andras språk och kultur och kan beskriva och reflektera över likheter och skillnader mellan olika språk och kulturer. Eleven medverkar i och planerar egna framträdanden.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

I årskurs 3-6 övar sig eleverna i att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer. Eleverna observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar sig till exempel i att visa respekt, kommunicera målinriktat, uttrycka sina egna åsikter och motivera dessa samtidigt som de lyssnar till andra. De övar sig i att fungera i olika slag av kommunikations- och rollsituationer och att använda sig av retoriska verktyg och drama som kommunikationsverktyg då man behandlar litteratur och aktuella teman. Eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.

I2 Att tolka texter

Eleverna lär sig tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. De övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. De observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet. Eleverna fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slag av texter. De övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt och olika begrepp. Eleverna lär sig identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.

Eleverna tolkar och laborerar med texter genom att använda sig av sin kunskap om språkliga strukturer och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser).

Tillsammans läser de och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer. De övar sig att använda även nya begrepp såsom berättare, motiv och tematik när de tolkar skönlitteratur. Eleverna får handledning i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp. De utvärderar sin egen läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom de texter de läser. De söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa. De

använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster och övar sig i att bedöma texters och källors tillförlitlighet.

I3 Att producera texter

Eleverna producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. De reflekterar över skrivandets idé och hur texters syften syns i de språkliga val man gör. Eleverna skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. Eleverna undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter som de själva producerar. Medvetenheten om språkets uppbyggnad utvecklas genom övningar i språkanalys av de texter eleverna själva skriver.

Tillsammans undersöker de språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser. Språkliga element i svenska språket jämförs med andra språk som är bekanta för eleverna.

Eleverna övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering. De övar sig i grundläggande rättskrivning och undersöker valet av ordval, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse. De lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt och att känna igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt och predikat) i en sats och att använda denna kunskap då de producerar texter.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Inom detta delområde arbetar eleverna med det talade och skrivna språket och dess strukturer, med kulturell mångfald samt med litteratur och kultur. De undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. Därtill bekantar sig eleverna med övriga språk och kulturer i Finland och med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. De möter moderna kulturformer som berör barnens värld. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. Eleverna reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag. De medverkar i skolans kulturevenemang och i planeringen av dessa. Eleverna uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden. Inom litteraturundervisningen läser eleverna finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom olika genrer och de diskuterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K7
M2	I1	K1, K2, K3, K7
M3	I1	K1, K2, K4, K7
M4	I1	K1, K2, K3, K4
M5	I2	K1, K4, K5
M6	I2	K1, K2, K4, K5
M7	I2	K1, K4, K5
M8	I2	K1, K4, K5
M9	I3	K1, K2, K4, K7
M10	I3	K1, K4, K5, K7
M11	I3	K1, K4, K5
M12	I3	K2, K4, K5, K6
M13	I4	K1, K2, K4
M14	I4	K2, K4, K5, K7
M15	I4	K2, K4, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika kommunikationsmiljöer	Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter i välbekanta kommunikationssituationer.

M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att beakta andra i en kommunikationssituation	Eleven kan använda sig av sin röst och kan rikta sitt budskap och ta kontakt i olika kommunikationssituationer samt modifiera sin kommunikation efter behov och ta andra i betraktande.

M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda mångsidiga retoriska uttrycksmedel	Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaverksamhet.

M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och sin förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven utvecklat sina kommunikationsfärdigheter	Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation.

M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse	Eleven läser många olika slag av texter flytande, använder sig av grundläggande lässtrategier samt iakttar och utvärderar sin egen läsfärdighet.

M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Läsförståelse och textanalytisk förmåga	Eleven känner igen vissa typiska språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. Eleven kan använda textanalys för att utveckla sitt ord- och begreppsförråd.

M7 handleda eleven att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven använder olika medier och textmiljöer samt lämpliga strategier vid informationssökning och kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet.

M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsoplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsoplevelser	Eleven känner i någon mån till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter och kan dela med sig av sina läserfarenheter, även i multimediala miljöer.

M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av texter.

M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning använda sig av det språk som är typiskt för berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleven behärskar styckeindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval.

M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Skrivfärdighet och grundläggande kunskap om menings- och satsbyggnad	Eleven skriver flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver, känner till normerna för grundläggande rättstavning och skriftspråkets strukturer och kan använda dem vid textproduktion.

M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons samt lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att strukturera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt	Eleven känner till och kan beskriva grundläggande textproduktionsprocesser, kan utvärdera sina egna texter, producera texter stegvis både individuellt och tillsammans med andra och kan ge och ta emot respons. Eleven kan ange sina källor samt känner till normerna för upphovsrätt på nätet.

M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att göra en språkanalys och behärska språkliga begrepp	Eleven kan göra iakttagelser om språkliga drag i texter och använder sig av språkanalytiska begrepp vid muntlig och skriftlig textanalys.

M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsoplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Litteraturkunskap	Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om och diskuterar och delar med sig av sina läsoplevelser.

M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska granspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner

I åk 6 i Granhultsskolan deltar eleven i julskådespelet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om kultur och förmåga att reflektera över språklig och kulturell identitet	Eleven har kunskap om sin egen och andras språk och kultur och kan beskriva och reflektera över likheter och skillnader mellan olika språk och kulturer. Eleven medverkar i och planerar egna framträdanden.

35.6.10. Musik

Läroämnets uppdrag

Musikundervisningens uppdrag är att skapa förutsättningar för mångsidig musikalisk aktivitet och ett aktivt kulturellt deltagande. Undervisningen ska hjälpa eleverna att tolka musikens många betydelser i olika kulturer samt i individers och grupper verksamhet. Genom att bredda musikkunskaperna stärks elevernas positiva relation till musiken, vilket lägger grund för livslångt musicerande. Musikundervisningen ska utveckla en positiv och nyfiken inställning till musik och kulturell mångfald.

Funktionell musikundervisning främjar utvecklingen av elevernas musikaliska kunskaper och förståelse, totala växande och förmåga att samarbeta med andra. Dessa stärks genom att man i musikundervisningen beaktar elevernas musikintressen, andra läroämnena, ämnesövergripande teman, fester och evenemang i skolan samt verksamhet utanför skolan. Genom att regelbundet erbjuda eleverna möjlighet att använda sin röst och musicera, komponera och skapa utvecklas deras tänkande och uppfattningsförmåga. I musikundervisningen studerar eleverna musik på ett mångsidigt sätt, vilket bidrar till att utveckla deras uttrycksförmåga.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 ska eleverna i musikundervisningen få lära sig att förhålla sig öppet och respektfullt till andras upplevelser och bidra till att skapa en känsla av samhörighet i gruppen. Samtidigt vänjer de sig vid att analysera musikaliska erfarenheter och fenomen samt musikkulturer mer medvetet än tidigare. Elevernas förståelse för musikaliska begrepp och uttryckssätt fördjupas och breddas i takt med att elevens färdigheter i att sjunga, spela, komponera, röra sig och lyssna till musik utvecklas. För att utveckla det kreativa och estetiska tänkande som hör ihop med ljud och musikaliska uttryckssätt ska eleverna ges möjlighet att planera och genomföra olika musikaliska eller tvärkonstnärliga helheter genom att använda sin fantasi och sin

uppfinningsrikedom självständigt eller tillsammans med andra. Musicerandet ska vara en naturlig del av de ämnesövergripande studierna i skolans vardag och fest. Elevernas uppfattning om sig själva som musikaliska aktörer stärks genom positiva upplevelser av lärande.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i musik i årskurs 3–6

Målet är att skapa en pedagogiskt mångsidig och flexibel studiehelhet i musik, som ger varje elev möjlighet till olika musikaliska arbetssätt, musikalisk samverkan, gemensamt musicerande och andra gemensamma musikaliska aktiviteter. Glädje i lärandet, en fördomsfri atmosfär som sporrar kreativt tänkande och positiva musikupplevelser inspirerar eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter. I undervisningssituationerna ska eleven ges möjligheter att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. De möjligheter som konst- och kulturinrättningar och andra samarbetspartner erbjuder ska användas i undervisningen.

Handledning, differentiering och stöd i musik i årskurs 3–6

Musikundervisningen och arbetet ska planeras med hänsyn till elevernas olika behov, tidigare lärande och intressen. Utgående från dem fattas beslut om bland annat arbetssätt, användning av läromedel och beslut om grupparbeten så, att också eleverna får sin röst hörd. Musikundervisningen ska ge möjlighet till gemensamt musicerande som främjar lärandet och stärka elevens studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande i musik i årskurs 3–6

I musikundervisningen behöver eleverna handledande och uppmuntrande respons, i synnerhet när man tränar samarbete och musikaliska färdigheter. Responsen ska hjälpa varje elev att uppfatta musiken och musikbegreppen och att anpassa sin egen medverkan i gruppen till den musikaliska helheten.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i musik genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i musik. Med tanke på studieframstegen är det viktigt att följa upp i synnerhet hur elevens förmåga att musicera tillsammans, att tänka i begrepp och att lära sig utvecklas.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

I samband med musicerandet fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp. Genom gemensamt musicerande övar eleven en naturlig röstanvändning och sång, rörelse och de grundläggande teknikerna i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument. Det centrala i undervisningen är att utveckla elevens uttrycksförmåga och fantasi på ett mångsidigt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet fästs uppmärksamheten, utöver vid de grundläggande begreppen, vid att utveckla elevens förmåga att uppfatta rytm, melodi, harmoni, form, klangfärg och dynamik. I takt med att elevens kunskaper utvecklas börjar man namnge och använda egna eller vedertagna symboler för att beskriva musikaliska skeenden. I musikalisk verksamhet fästs också uppmärksamhet vid olika sätt att tolka och uttrycka musik.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik och musicerande i olika miljöer i och utanför skolan. I undervisningen skapas kopplingar till andra läroämnen och till den egna livsmiljön och reflekterar över musikens betydelser i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Vid planeringen av repertoar ska man beakta elevernas egna kulturer, värna om kulturarvet och vidga den kulturella förståelsen. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta bland annat barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. Också musikaliska produkter och kompositioner som eleverna skapat i musicerandet ska ingå i repertoaren.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K6, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K2
M3	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M4	I1, I2, I3, I4	K2
M5	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K5, K6
M6	I1, I2, I3, I4	K2
M7	I1, I2, I3, I4	K4
M8	I1, I2, I3	K3
M9	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp

Eleven sjunger, spelar, improviserar, rör sig och lyssnar till musik. Elevens förmåga att musicera i grupp förstärks. Eleven deltar aktivt, kan ta hänsyn till och lyssna på de andra i gruppen. Eleven kan anpassa sin egen röst användning till helheten.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att musicera tillsammans	Eleven tar vid gemensamt musicerande hänsyn till de andra i gruppen.

M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

Elevens naturliga röst användning och förmåga att sjunga enligt melodilinjen förstärks när man sjunger kanonsånger, lätta 2-stämmiga sånger, traditionella finlandssvenska och finska folkvisor

samt andra för åldersgruppen lämpliga barnsånger. Eleven övar samspel i grupp och speltekniker med t.ex. rytm- och stavspelsinstrument, boomwhackers, kantele och blockflöjt. Elevens förmåga att uppfatta grundrytm och melodirytm förstärks. Eleven bekantar sig med olika taktarter (2/4, 3/4, 4/4, 5/4) i samband med musicerande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sjunga och spela i grupp	Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och försöker anpassa sig till den musikaliska helheten.

M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse

Eleven rör sig, improviserar och dansar till musik. Eleven bekantar sig med bodyrytmik och använder hela kroppen för att uttrycka och tolka bilder, berättelser och känslor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att röra sig till musik	Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt.

M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört

Eleven lyssnar på musik från olika genrer. Genom aktivt musiklyssnande får eleven leva sig in i musiken, såväl motoriskt som genom fantasi, visualisering, improvisation och analys. Eleven handleds i att uppfatta klangfärg (auditivt känna igen de instrument som används).

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna till musik	Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört.

M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg

Eleven handleds i att komponera och improvisera utgående från enkla rytmiska och melodiska motiv, såväl med instrument som med digitala verktyg. Eleven får, individuellt eller i grupp, planera och förverkliga ljudcollage, kompositioner och rörelser till musik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kreativt uttrycka musikaliskt tänkande på olika sätt	Eleven hittar på egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttrycksätt och kan vid behov under handledning utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.

M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald

Eleven bekantar sig med det egna landets musik och kultur, finlandssvensk, finsk och samisk. Samarbete med andra läroämnen, t.ex. MO, BK, OMG. Eleven berättar om sina musikaliska upplevelser och iakttagelser, både i och utanför skolan. I mån av möjlighet samarbete med konst- och kulturinstitutioner.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta musikens betydelse	Eleven framför synpunkter utgående från sina iakttagelser och upplevelser av musikalisk verksamhet.

M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

Eleven handleds i att uppfatta rytm (fjärdedel, åttondel, halvnot med tillhörande pauser), melodi (låga-höga toner, följa melodilinjen, stamtonerna c1-c2 i samband med musicerande), harmoni (dur-moll), form (vers-refräng, AB, ABA) och dynamik (piano, forte, crescendo, diminuendo). Eleven handleds att, i samband med musicerande, gestalta ackord- och tempobeteckningar, namnge dessa och känna till deras symboler. Eleven får hitta på egna notationssätt och partitur till sina ljudcollage och kompositioner.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för notationssätten inom musiken	Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande.

M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

Eleven kan använda instrument och annan musikutrustning på ett ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt. Eleven handleds i att vårda sin hörsel och bidra till att ljudnivån är acceptabel i samband med musicerande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda instrument och anläggningar på ett säkert sätt	Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikkvolymen då hen använder anläggningar och instrument.

M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen

Eleven lär sig genom att öva och repetera, både individuellt och i grupp. Eleven bereds möjlighet att öva in program och uppträda tillsammans med andra elever på olika tillställningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig, arbetsfärdigheter	Eleven ställer upp mål för att utveckla sina musikaliska färdigheter och strävar i sitt musicerande till att nå sitt mål.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

I samband med musicerandet fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp. Genom gemensamt musicerande övar eleven en naturlig röstanvändning och sång, rörelse och de grundläggande teknikerna i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument. Det centrala i undervisningen är att utveckla elevens uttrycksförmåga och fantasi på ett mångsidigt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet fästs uppmärksamheten, utöver vid de grundläggande begreppen, vid att utveckla elevens förmåga att uppfatta rytm, melodi, harmoni, form, klangfärg och dynamik. I takt med att elevens kunskaper utvecklas börjar man namnge och använda egna eller vedertagna symboler för att beskriva musikaliska skeenden. I musikalisk verksamhet fästs också uppmärksamhet vid olika sätt att tolka och uttrycka musik.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik och musicerande i olika miljöer i och utanför skolan. I undervisningen skapas kopplingar till andra läroämnen och till den egna livsmiljön och reflekterar över musikens betydelser i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Vid planeringen av repertoar ska man beakta elevernas egna kulturer, värna om kulturarvet och vidga den kulturella förståelsen. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta bland annat barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. Också musikaliska produkter och kompositioner som eleverna skapat i musicerandet ska ingå i repertoaren.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K6, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K2
M3	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M4	I1, I2, I3, I4	K2
M5	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K5, K6
M6	I1, I2, I3, I4	K2
M7	I1, I2, I3, I4	K4
M8	I1, I2, I3	K3
M9	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp

Eleven sjunger, spelar, improviserar och rör sig till samt lyssnar på musik. Elevens förmåga att musicera i grupp förstärks. Eleven deltar aktivt, kan ta hänsyn till och lyssna på de andra i gruppen. Eleven kan anpassa sin egen röstanvändning till helheten.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att musicera tillsammans	Eleven tar vid gemensamt musicerande hänsyn till de andra i gruppen.

M2 handleda eleven till en naturlig röstanvändning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

Elevens naturliga röstanvändning och förmåga att sjunga enligt melodilinjerna förstärks när man sjunger kanonsånger, lätta 2-stämmiga sånger och andra för åldersgruppen lämpliga barnsånger. Eleven bekantar sig med instrument från symfoniorkestern. Eleven övar samspel i grupp och speltekniker med t.ex. rytm- och stavspelsinstrument, boomwhackers, kantele, blockflöjt, gitarr och bas. Eleven bekantar sig med olika taktarter (2/4, 3/4, 4/4, 5/4) i samband med musicerande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sjunga och spela i grupp	Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och försöker anpassa sig till den musikaliska helheten.

M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse

Eleven rör sig, improviserar och dansar till musik. Eleven använder hela kroppen och bodyrytmik för att uttrycka och tolka bilder, berättelser och känslor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att röra sig till musik	Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt.

M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört

Eleven lyssnar på musik från olika genrer. Genom aktivt musiklyssnande får eleven leva sig in i musiken, såväl motoriskt som genom att fantisera, visualisering, improvisation och analys. Eleven handleds i att uppfatta klangfärg (auditivt känna igen de instrument som används i undervisningen och t ex symfoniorkesterns instrument). Eleven uppmuntras att berätta om de känslor och stämningar som musiken väcker.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna till musik	Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört.

M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg

Eleven handleds i att komponera och improvisera utgående från enkla rytmiska och melodiska motiv, såväl med instrument som med digitala verktyg. Eleven får, enskilt eller i grupp, planera och förverkliga ljudcollage, kompositioner och rörelser till musik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kreativt uttrycka musikaliskt tänkande på olika sätt	Eleven hittar på egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttrycksätt och kan vid behov under handledning utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.

M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald

Eleven bekantar sig med musiken i de nordiska och baltiska länderna. Samarbeta med andra läroämne, t.ex. MO, BK, OMG. Eleven berättar om sina musikaliska upplevelser och iakttagelser, både i och utanför skolan. I mån av möjlighet samarbete med konst- och kulturinstitutioner.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta musikens betydelse	Eleven framför synpunkter utgående från sina iakttagelser och upplevelser av musikalisk verksamhet.

M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

Eleven handleds i att uppfatta rytm (fjärdedel, åttondel, halvnot, helnot, sextondel med tillhörande pauser, synkop), melodi (följa melodikurvan, stamtonerna c1-c2 i samband med musicerande), harmoni (dur-moll), form (vers-refräng, AB, ABA) och dynamik (pianissimo, piano, mezzopiano, mezzoforte, forte, fortissimo). Eleven handleds att, i samband med musicerande, gestalta ackord- och tempobeteckningar, namnge dessa och känna till deras symboler

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för notationssätten inom musiken	Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande.

M8 hjälpa eleven att iakta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

Eleven kan använda instrument och annan musikutrustning på ett ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt. Eleven handleds i att vårda sin hörsel och bidra till att ljudnivån hålls på en acceptabel nivå i samband med musicerande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda instrument och anläggningar på ett säkert sätt	Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikvolymen då hen använder anläggningar och instrument.

M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen

Eleven lär sig genom att öva och repetera, både enskilt och i grupp. Eleven bereds möjlighet att öva in program och uppträda tillsammans med andra elever på olika tillställningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig, arbetsfärdigheter	Eleven ställer upp mål för att utveckla sina musikaliska färdigheter och strävar i sitt musicerande till att nå sitt mål.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

I samband med musicerandet fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp. Genom gemensamt musicerande övar eleven en naturlig röst användning och sång, rörelse och de grundläggande teknikerna i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument. Det centrala i undervisningen är att utveckla elevens uttrycksförmåga och fantasi på ett mångsidigt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet fästs uppmärksamheten, utöver vid de grundläggande begreppen, vid att utveckla elevens förmåga att uppfatta rytm, melodi, harmoni, form, klangfärg och dynamik. I takt med att elevens kunskaper utvecklas börjar man namnge och använda egna eller vedertagna symboler för att beskriva musikaliska skeenden. I musikalisk verksamhet fästs också uppmärksamhet vid olika sätt att tolka och uttrycka musik.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik och musicerande i olika miljöer i och utanför skolan. I undervisningen skapar man kopplingar till andra läroämnen och till den egna livsmiljön och reflekterar över musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Vid planeringen av repertoar ska man beakta elevernas egna kulturer, värna om kulturarvet och vidga den kulturella förståelsen. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta bland annat barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. Också musikaliska produkter och kompositioner som eleverna skapat i musicerandet ska ingå i repertoaren.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K6, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K2
M3	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M4	I1, I2, I3, I4	K2
M5	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K5, K6
M6	I1, I2, I3, I4	K2
M7	I1, I2, I3, I4	K4
M8	I1, I2, I3	K3
M9	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp

Eleven sjunger, spelar, improviserar och rör sig till samt lyssnar på musik. Eleven deltar aktivt och tar hänsyn till de andra i gruppen. Eleven kan använda sig av sina egna styrkor på ett konstruktivt sätt i samband med gruppens musicerande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att musicera tillsammans	Eleven tar vid gemensamt musicerande hänsyn till de andra i gruppen.

M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

Elevens naturliga röst användning och förmåga att sjunga enligt melodilinjen förstärks. Eleven kan namnge instrument från symfoniorkestern. Eleven samspel i grupp förstärks. Eleven tränar speltekniker med t.ex. rytm- och stavspelsinstrument, boomwhackers, kantele, gitarr, keyboard, bas och trummor. Eleven tränar olika taktarter (2/4, 3/4, 4/4, 5/4) i samband med musicerande och förverkligar egna musikaliska idéer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sjunga och spela i grupp	Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och försöker anpassa sig till den musikaliska helheten.

M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse

Eleven rör sig, improviserar och dansar till musik. Eleven använder hela kroppen och bodyrytmik för att uttrycka och tolka bilder, berättelser och känslor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att röra sig till musik	Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt.

M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört

Eleven lyssnar på musik från olika genrer. Genom aktivt musiklyssnande får eleven leva sig in i musiken, såväl motoriskt som genom att fantasi, visualisering, improvisation och analys. Eleven handleds i att uppfatta klangfärg (auditivt känna igen de instrument som används i undervisningen och t ex symfoniorkesterns instrument). Eleven uppmuntras att berätta om de känslor och stämningar som musiken väcker.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna till musik	Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört.

M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg

Eleven handleds i att komponera och improvisera utgående från enkla rytmiska och melodiska motiv, t ex två-, tre- eller fyrklanger eller pentatoniska skalan. Eleven får, individuellt eller i grupp, planera och förverkliga ljudcollage, kompositioner, rörelser till musik eller kombinera bild och ljud. I undervisningen används såväl instrument som digitala verktyg.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kreativt uttrycka musikaliskt tänkande på olika sätt	Eleven hittar på egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttryckssätt och kan vid behov under handledning utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.

M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald

Eleven bekantar sig med och forskar i musik från olika genrer, kulturer och tidsepoker, t.ex musiken i de europeiska länderna och musiken under antiken. Samarbeta med andra läroämnen, t.ex. MO,

BK, HI, OMG. Eleven berättar om sina musikaliska upplevelser och iakttagelser, både i och utanför skolan. I mån av möjlighet samarbete med konst- och kulturinstitutioner.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta musikens betydelse	Eleven framför synpunkter utgående från sina iakttagelser och upplevelser av musikalisk verksamhet.

M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

Eleven handleds i att uppfatta och repeterar rytm (fjärdedel, åttondel, halvnot, helnot, sextondel med tillhörande pauser, synkop), melodi (följa melodikurvan, stamtonerna c1-c2 i samband med musicerande, höjda och sänkta toner), harmoni (dur-moll), form (vers-refräng, AB, ABA) och dynamik (pianissimo, piano, mezzopiano, mezzoforte, forte, fortissimo). Eleven handleds att, i samband med musicerande, gestalta ackord- och tempobeteckningar, namnge dessa och känna till deras symboler.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för notationssätten inom musiken	Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande.

M8 hjälpa eleven att iakta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

Eleven handleds i att reflektera över musikens betydelse i det vardagliga livet. Eleven kan använda instrument och annan musikutrustning på ett ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt. Eleven handleds i att vårda sin hörsel och bidra till att ljudnivån hålls på en acceptabel nivå i samband med musicerande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda instrument och anläggningar på ett säkert sätt	Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikvolymen då hen använder anläggningar och instrument.

M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen

Eleven uppmuntras att öva och repetera långsiktigt, både individuellt och i grupp samt att allt mer fästa uppmärksamhet vid slutprodukternas kvalitet. Eleven övar in program och uppträder tillsammans med andra elever på olika tillställningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig, arbetsfärdigheter	Eleven ställer upp mål för att utveckla sina musikaliska färdigheter och strävar i sitt musicerande till att nå sitt mål.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

I samband med musicerandet fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp. Genom gemensamt musicerande övar eleven en naturlig röst användning och sång, rörelse och de grundläggande teknikerna i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument. Det centrala i undervisningen är att utveckla elevens uttrycksförmåga och fantasi på ett mångsidigt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet fästs uppmärksamheten, utöver vid de grundläggande begreppen, vid att utveckla elevens förmåga att uppfatta rytm, melodi, harmoni, form, klangfärg och dynamik. I takt med att elevens kunskaper utvecklas börjar man namnge och använda egna eller vedertagna symboler för att beskriva musikaliska skeenden. I musikalisk verksamhet fästs också uppmärksamhet vid olika sätt att tolka och uttrycka musik.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik och musicerande i olika miljöer i och utanför skolan. I undervisningen skapar man kopplingar till andra läroämnen och till den egna livsmiljön och reflekterar över musikens betydelser i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Vid planeringen av repertoar ska man beakta elevernas egna kulturer, värna om kulturarvet och vidga den kulturella förståelsen. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta bland annat barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. Också musikaliska produkter och kompositioner som eleverna skapat i musicerandet ska ingå i repertoaren.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K6, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K2
M3	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M4	I1, I2, I3, I4	K2
M5	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K5, K6
M6	I1, I2, I3, I4	K2
M7	I1, I2, I3, I4	K4
M8	I1, I2, I3	K3
M9	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp

Eleven sjunger, spelar, improviserar och rör sig till samt lyssnar på musik. Eleven deltar aktivt och tar hänsyn till de andra i gruppen. Eleven kan använda sig av sina egna styrkor på ett konstruktivt sätt i samband med gruppens musicerande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att musicera tillsammans	Eleven tar vid gemensamt musicerande hänsyn till de andra i gruppen.

M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

Elevens naturliga röst användning och förmåga att sjunga enligt melodilinjen förstärks. Eleven samspel i grupp förstärks. Eleven tränar speltekniker med t.ex. rytm- och stavspelsinstrument, boomwhackers, kantele, gitarr, keyboard, bas och trummor. Eleven tränar olika taktarter (2/4, 3/4, 4/4, 5/4) i samband med musicerande och förverkligar egna musikaliska idéer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sjunga och spela i grupp	Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och försöker anpassa sig till den musikaliska helheten.

M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse

Eleven rör sig, improviserar och dansar till musik. Eleven använder hela kroppen och bodyrytmik för att uttrycka och tolka bilder, berättelser och känslor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att röra sig till musik	Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt.

M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört

Eleven lyssnar på musik från olika genrer. Genom aktivt musiklyssnande får eleven leva sig in i musiken, såväl motoriskt som genom att fantasi, visualisering, improvisation och analys. Eleven handleds i att uppfatta klangfärg (auditivt känna igen de instrument som används i undervisningen). Eleven uppmuntras att berätta om de känslor och stämningar som musiken väcker.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna till musik	Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört.

M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg

Eleven handleds i att komponera och improvisera utgående från enkla rytmiska och melodiska motiv, t ex två-, tre- eller fyrklanger eller pentatoniska skalan. Eleven får, enskilt eller i grupp, planera och förverkliga ljudcollage, kompositioner, rörelser till musik eller kombinera bild och ljud. I undervisningen används såväl instrument som digitala verktyg.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kreativt uttrycka musikaliskt tänkande på olika sätt	Eleven hittar på egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttryckssätt och kan vid behov under handledning utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.

M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald

Eleven bekantar sig med och forskar i musik från olika genrer, kulturer och tidsepoker, t.ex musiken i Afrika, Asien och Oceanien samt musiken under medeltiden, barocken och klassicismen. Eleven berättar om sina musikaliska upplevelser och iakttagelser, både i och utanför skolan. I undervisningen samarbetar man över ämnesgränserna och med andra konst- och kulturinstitutioner.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta musikens betydelse	Eleven framför synpunkter utgående från sina iakttagelser och upplevelser av musikalisk verksamhet.

M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

Eleven handleds i att uppfatta och repetera rytm (fjärdedel, åttondel, halvnot, helnot, sextondel med tillhörande pauser, synkop), melodi (följa melodikurvan, stamtonerna c1-c2 i samband med musicerande, höjda och sänkta toner), harmoni (dur-moll), form (repris, mål, da capo, dal segno, coda) och dynamik (pianissimo, piano, mezzopiano, mezzoforte, forte, fortissimo). Eleven handleds att, i samband med musicerande, gestalta ackord- och tempobeteckningar, namnge dessa och känna till deras symboler.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för notationssätten inom musiken	Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande.

M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

Eleven handleds i att reflektera över sitt eget förhållande till musiken. Eleven kan använda instrument och annan musikutrustning på ett ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt. Eleven handleds i att vårda sin hörsel och bidra till att ljudnivån hålls på en acceptabel nivå i samband med musicerande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda instrument och anläggningar på ett säkert sätt	Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikvolymen då hen använder anläggningar och instrument.

M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen

Eleven uppmuntras att öva och repetera långsiktigt, både individuellt och i grupp samt att allt mer fästa uppmärksamhet vid slutproduktens kvalitet. Eleven övar in program och uppträder tillsammans med andra elever på olika tillställningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig, arbetsfärdigheter	Eleven ställer upp mål för att utveckla sina musikaliska färdigheter och strävar i sitt musicerande till att nå sitt mål.

35.6.11. Omgivningslära

Läroämnets uppdrag

I läroämnet omgivningslära integreras ämnesområdena biologi, geografi, fysik, kemi och hälsokunskap. Undervisningen ska omfatta perspektivet för hållbar utveckling. I omgivningslära förenas såväl naturvetenskapliga som humanvetenskapliga perspektiv. I omgivningsläran ska eleverna ses som en del av den omgivning de lever i. Utgångspunkten är respekt för naturen och ett människovärdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna.

Undervisningen ska stödja eleven att utveckla sitt förhållande till miljön och sin världsbild samt att växa som människa. Målet för undervisningen i omgivningslära är att eleverna lär känna och förstå naturen och den byggda miljön, fenomen som förekommer i dem, sig själva och andra människor samt betydelsen av hälsa och välbefinnande. Omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär förutsätter att eleverna lär sig att söka, bearbeta, producera, presentera, bedöma och värdera information i olika situationer. Undervisningen ska vila på vetenskaplig grund och eleverna ska utveckla kritiskt tänkande. De ekologiska, kulturella, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbar utveckling ska beaktas i undervisningen i omgivningslära. Det centrala målet för omgivningsläran är att handleda eleverna att förstå hur människans val påverkar livet och miljön i dag och i framtiden.

Omgivningsläran ska lägga grund för kunskaper inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Målet är att förstå deras betydelse för miljön, tekniken, det vardagliga livet, människan och mänsklig verksamhet. Inom biologi är det centralt att eleverna lär känna och förstå naturmiljön, människan, livet och dess utveckling samt villkoren för liv på jorden. Inom geografi är det viktigt att eleverna undersöker deras egen närmiljö och förstår olika områden i världen, fenomen som förekommer i dem och hur livet ser ut för de människor som bor i områdena. Inom fysik är det viktigt att stödja eleverna att förstå naturens grundstrukturer och fenomen och att förklara dessa fenomen även med hjälp av information baserad på egna undersökningar. Inom kemi är det centralt att iakttä olik ämnen i vår omgivning. Man ska undersöka, beskriva och förklara ämnens egenskaper, deras sammansättning samt omvandlingar som de genomgår. Inom hälsokunskap är det viktigt att eleverna lär sig att förstå de faktorer som stödjer och skyddar hälsan i vår omgivning och i mänsklig verksamhet samt att främja kunskaper som stödjer hälsa, välbefinnande, trygghet och säkerhet.

Målet med undervisningen är att väcka och fördjupa elevernas intresse för de olika ämnesområdena i omgivningslära. Likvärdighet och jämlikhet främjas genom att varje elev erbjuds möjligheter att mångsidigt bekanta sig med omgivningslärans samtliga vetenskapsområden och med den teknik och de utbildningsmöjligheter som finns på området.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 kan undervisningen i omgivningslära planeras som helheter där man granskar den omgivande världen samt eleverna och deras aktiviteter som en del av omgivningen. Eleven vägleds att ge akt på sitt växande och sin utveckling. Med hjälp av problemlösnings- och undersökningsuppgifter fördjupas intresset för fenomen i omgivningen. I slutet av årskurshelheten funderar man också på de olika ämnesområdenas särdrag.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i omgivningslära i årskurs 3–6

Utgångspunkten vid valet av arbetssätt och lärmiljöer är elevernas egna erfarenheter av olika företeelser, fenomen och händelser som anknyter till människan, omgivningen, människans aktiviteter och vardag. I valet av lärmiljöer och arbetssätt beaktas funktionalitet, erfarenhets- och upplevelseaspekten, användningen av drama och berättelser samt omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär. Målet är att undersöka fenomen inom omgivningslärans olika ämnesområden i naturliga situationer och miljöer. Som lärmiljöer används förutom skolans lokaler och den egna klassen mångsidigt även den närliggande naturen och den byggda miljön, olika sociala sammanhang och situationer, digitala lärmiljöer samt lokala möjligheter såsom samarbete med naturskolor, museer, företag, medborgarorganisationer samt natur- och vetenskapscentra. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar i planeringen och genomförandet av enkla undersökningar samt i diskussionen kring olika perspektiv och lösningar. Genom att eleverna arbetar aktivt med det fenomen, tema eller aktuella problem som studeras stödjer man lärandet enligt omgivningslärans mål.

Handledning, differentiering och stöd i omgivningslära i årskurs 3–6

Med tanke på målen för omgivningsläran är det viktigt att handleda eleverna att mångsidigt använda olika studiesätt. Handledning behövs särskilt för att eleven ska lära sig agera tryggt och ta hänsyn till andra i olika lärmiljöer. I undervisningen och vid valet av arbetssätt beaktas elevernas tidigare kunskaper och färdigheter samt specialbehov i anslutning till utveckling, livssituation och kultur. Eleverna får lära sig att respektera allas rätt till integritet i personliga frågor. Ett undersökande arbetssätt och övningar som förutsätter olika nivåer av tänkande kan stödja differentiering enligt individuella behov. Gemenskap stödjer lärande tillsammans och möjligheten att utnyttja olika styrkor. Handledning och stöd, valet av arbetssätt samt känslan av att lyckas stärker elevens självbild i omgivningsläran. Eleverna ska även ges möjlighet till fördjupning samt lugn och ro.

Bedömning av elevens lärande i omgivningslära i årskurs 3–6

Disponering av arbetet i helheter med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. I undersökningar och projekt koncentrerar man sig på att utvärdera endast några delområden utgående från de uppställda målen. Eleverna handleds att analysera sina förhandskunskaper, färdigheter och -uppfattningar. Konstruktiv respons, frågor och konkreta utvecklingsförslag bidrar till att arbetet framskrider. Positiv respons och uppmuntran stärker elevernas motivation och ökar deras intresse för att utforska sin omgivning. Eleverna ska erbjudas mångsidiga möjligheter att visa sina kunskaper. Bedömningen ska förutom på olika alster även grunda sig på iakttagelser av elevens arbete och på diskussioner. Utöver innehållet bedöms elevens förmåga att uppfatta det väsentliga, söka information och uttrycka sig tydligt. I slutet av helheten bedöms hur väl de uppställda målen uppnåtts. Eleverna övar sig att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov samt att uppmuntra varandra att lära sig. Elevernas värderingar, attityder, hälsobeteende, sociala färdigheter, temperament eller andra personliga egenskaper är inte föremål för bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffreritsord i omgivningslära genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i

omgivningslära. Med tanke på studieförstegen är det viktigt att eleven förutom undersöknings- och arbetsfärdigheter även har kunskaper inom de olika ämnesområdena.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I2 Vardagliga situationer och sammanhang

Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till vardagliga situationer och sammanhang. Eleverna får öva sig att beskriva vardagliga situationer, fenomen och teknik med begrepp och modeller från olika ämnesområden. De undersöker hur apparater och olika konstruktioner fungerar. Säkerhetskunskapen utvecklas till exempel inom följande delområden: trafik-, brand-, elsäkerhet, olyckor, förgiftningar, rusmedel, förebyggande av mobbning, fysisk och mental integritet samt åtgärder i nöd- och risksituationer. Eleverna övar sig att delta i olika grupper och funderar över hur olika sociala situationer och sammanhang påverkar välbefinnandet.

I3 På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld

Naturmiljön och mänsklig verksamhet i Finland, Norden, Europa och övriga världsdelar undersöks med hjälp av mångsidiga regionala exempel och aktuella nyheter. Centrala perspektiv är att värdesätta naturens och kulturens mångfald samt öka den globala förståelsen. Man bygger upp sin världsbild och dess regionala ramar med hjälp av olika kartor och andra geomedier.

I4 Att undersöka omgivningen

Som innehåll väljs undersökningsuppgifter som härrör till den egna livsmiljön. I livsmiljön fäster man uppmärksamhet vid den levande och icke-levande naturen, den byggda och sociala miljön samt fenomen, material och tekniska tillämpningar i omgivningen. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Eleverna undersöker jordmånen och berggrunden. Genom att undersöka förändringar i kroppars rörelser bekantar de sig med begreppet kraft. Eleverna identifierar organismer och olika livsmiljöer, sammanställer under handledning en växtsamling samt undersöker experimentellt växternas tillväxt. De undersöker också betydelsen av olika miljöer i hembygden ur ett hälsoperspektiv. Eleverna bekantar sig också med de rättigheter och skyldigheter som gäller då de rör sig i sin omgivning.

I5 Naturens strukturer, principer och kretslopp

Med hjälp av olika material och ämnen granskas aggregationstillstånd och ämnens egenskaper. Förbränning, fotosyntesen och vattnets kretslopp utgör grunden för förståelse av principen om ämnens förändringar och bevarande. Med hjälp av att utföra temperaturmätningar, studera värmeenergi och omvandling mellan energiformer får eleven insikt i principen om energins bevarande. Man undersöker ljud- och ljusfenomen. Eleverna fördjupar sig i närrymden, årstiderna, växlingen mellan dag och natt samt jordklotets uppbyggnad. De ska undersöka växelverkan mellan mänsklig verksamhet och olika organismer och deras livsmiljöer. Man bekantar sig med näringskedjor, djurs och växters fortplantning, näringsproduktion och matens kretslopp samt bruket av skog.

I6 Att bygga en hållbar framtid

Vid valet av innehåll beaktas värnandet om naturens mångfald, klimatförändringen och hur den kan hejdas, hållbar användning av naturresurser, att främja hälsa, värna om det egna kulturarvet och att bo i en mångkulturell värld samt människans globala välbefinnande nu och i framtiden. Eleverna reflekterar över hur deras egna aktiviteter påverkar dem själva, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället. I den egna närmiljön övas miljövänlig verksamhet och omsorg

om andra. Man förverkligar ett gemensamt påverkningsprojekt där man övar sig att delta och påverka lokalt eller globalt.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I2, I3, I4, I5, I6	
M2	I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M3	I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M4	I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M5	I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M6	I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K5
M7	I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3, K5
M8	I2, I3, I4, I5, I6	K3
M9	I2, I3, I4, I5, I6	K3
M10	I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3
M11	I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M12	I2, I3, I4, I5, I6	K1
M13	I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M14	I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4, K5
M15	I3, I4, I5, I6	K1
M16	I3, I4, I5, I6	K1, K5
M17	I2, I4, I5, I6	K1
M18	I2, I4, I5, I6	K1
M19	I2, I3, I6	K1, K3

Mål för undervisningen

M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att uppfatta omgivningslärans betydelse	Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran.

test

M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbeta för att uppnå gemensamma mål.

test

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen

Eleverna lär sig och diskuterar allemansrätten. De fostras till miljömedvetenhet. I Granhultsskolan betonar vi sopsortering och återvinning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva stödande och hotande element i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika metoder för att värna om, utveckla och påverka sin närmiljö och -gemenskap samt under handledning arbeta i gemensamma påverkningsprojekt.

test

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor	Eleven kan formulera frågor som anknyter till ämnet och som tillsammans kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar och andra aktiviteter.

test

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap

Eleven undersöker, observerar och mäter med hjälp av undersökningsredskap och mätinstrument t.ex. lupp, termometer, klocka och måttband.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att planera, observera och mäta	Eleven kan agera, observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan planera små undersökningar ensam eller tillsammans med andra.

test

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt

Eleven övar sig att göra de olika faserna (hypotes, planering, undersökning, observation, slutsats och presentation) av en undersökning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att dra slutsatser och presentera resultat	Eleven övar sig under handledning att se samband mellan orsak och verkan och kan dra enkla slutsatser utgående från resultaten. Eleven kan presentera sina resultat på ett tydligt sätt.

test

M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans

Eleven lär sig hur cykeln fungerar och lär sig cykelns olika delar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta vid teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva hur vissa vardagliga tekniska tillämpningar fungerar och kan ge exempel på deras betydelse. Eleven kan samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar.

M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv

Eleverna lär sig trafiksäkerhet, hur de rör sig i trafiken till fots och med cykel.

I Granhult betonas trygghet i skolan:

- Kännetecken för mobbning
- Överenskommelser och regler
- Goda seder
- Hänsyn mot andra
- Respekt gentemot andras egendom

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Eleven kan presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer, kan tillämpa dem i undervisningssituationer samt övar sig att motivera dem med hjälp av omgivningslärans olika ämnesområden.

test

M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön

Eleven lär sig om naturen och den byggda miljön. De bakantar sig med gårdar, parker, skogar, ängar och åkrar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att undersöka omgivningen	Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.

M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor

Eleven övar sig att indentifiera olika fysiska och psykiska signaler och att bli medveten om sina egna tankar, behov, attityder och värderingar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Utveckling av de sociala färdigheterna, hur eleven identifierar och reglerar känslor	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva handlingsmönster för hur man arbetar i grupp, uppför sig artigt samt uttrycker och reglerar känslor och övar sig att tillämpa mönstren i olika roller.

test

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda informations- och kommunikations- teknik	Eleven kan använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.

test

M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda begrepp	Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.

test

M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen

Eleven övar sig att använda och tolka kartor, diagram och statistik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan använda och tolka olika konkreta mo-deller. Eleven övar att an-vända abstrakta modeller.	Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.

test

M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar

Eleven övar sig att samla tillförlitlig information från olika informationskällor samt använda sig av den.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka åsikter och läsa kritiskt	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja några tillförlitliga informationskällor. Eleven övar att motivera olika åsikter och kan nämna skillnader mellan olika synvinklar.

test

M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling

I Granhultsskolan betonar vi följande inom ämnesområdet "Finlands biologi och geografi".

- De vanligaste växterna (träd och gårdens växter), svamparna och djuren (insekter, spindlar, sniglar och fåglar)
- Växtsamling, t.ex. gemensam i klassen
- Indelning av djur i ryggrads- och ryggradslösa djur
- Indelning av djur i fiskar, fåglar och däggdjur
- Organismernas anpassning till olika livsmiljöer
- Jordmån och berggrund
- Växternas fortplantning
- Näringskedjan
- Metamorfos

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i biologi: Förmåga att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	Eleven kan iaktta naturen och identifiera de vanligaste växtarterna och de livsmiljöer som är typiska för dem. Eleven sammanställer under handledning en liten växtsamling, kan självständigt och tillsammans med andra experimentellt undersöka växternas tillväxt samt kan i huvuddrag beskriva människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling.

test

M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier

I Granhultsskolan betonar vi följande områden då eleverna lär sig Finlands geografi:

- Hembygden
- Kartans symboler som beskrivning av terrängen
- Finlands karta
- Mänsklig verksamhet i Finland, t.ex. kultur, språk och näringsliv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i geografi: Förmåga att gestalta jordklotet, använda kartor och andra geomedier	Eleven kan identifiera olika regionala nivåer, strukturera sin omgivning, uppfatta de områden som granskas och kartbilden av hela jordklotet samt kan beskriva den regionala mångfalden på jordklotet. Eleven kan använda kartor och andra geomedier för att söka och presentera information.

M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande

Eleverna lär sig om åskan och blixten samt hur statisk elektricitet uppkommer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i fysik: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen	Eleven kan observera och beskriva enkla fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt övar sig att förklara dem. Eleven kan använda energi-, kraft- och rörelsebegrepp i vardagliga situationer och kan ge exempel på principen om energins bevarande.

M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande

Eleverna lär sig vattnets kretslopp och egenskaper (aggregationstillstånd) samt blir medveten om vattnets betydelse för mänskligheten.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.	Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.

M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen

I Granhultsskolan betonas:

- Sunda hälsovanor och färdigheter i egenvård
- Förhindrande av sjukdomar
- Matvanor
- Vila och hygien
- Tandvård

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i hälsokunskap: Kännedom om delområdena inom hälsa och sunda vanor, förmåga att reflektera över deras betydelse samt att identifiera och beskriva tillväxten och utvecklingen vid en viss ålder	Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och ge exempel på hur hälsan kan främjas i vardagen. Eleven kan beskriva olika skeden i livet och förklara vad som kännetecknar växandet och utvecklingen i puberteten och individuella variationer i dem.

test

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Jag som människa

Innehållet väljs så att det anknyter till människans uppbyggnad och centrala livsfunktioner samt de olika faserna i människans växande och utveckling. Särskild vikt fästs vid aktuella förändringar i utvecklingen hos åldersgruppen och att förstå dem. Man behandlar den sexuella utvecklingen som anknyter till åldersstadiet samt människans fortplantning. Eleverna övar sig att identifiera

olika fysiska och psykiska signaler och att bli medvetna om sina egna tankar, behov, attityder och värderingar. Eleverna får insikt i de olika delområdena av hälsa, hälsoresurser, vardagliga hälsovanor, mentala färdigheter, förhindrande av sjukdomar och färdigheter i egenvård. Dessutom får de öva sig att identifiera, uttrycka och reglera känslor. Eleven ger akt på faktorer som stödjer det egna lärandet.

12 Vardagliga situationer och sammanhang

Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till vardagliga situationer och sammanhang. Eleverna får öva sig att beskriva vardagliga situationer, fenomen och teknik med begrepp och modeller från olika ämnesområden. De undersöker hur apparater och olika konstruktioner fungerar. Säkerhetskunskapen utvecklas till exempel inom följande delområden: trafik-, brand-, elsäkerhet, olyckor, förgiftningar, rusmedel, förebyggande av mobbning, fysisk och mental integritet samt åtgärder i nöd- och risksituationer. Eleverna övar sig att delta i olika grupper och funderar över hur olika sociala situationer och sammanhang påverkar välbefinnandet.

13 På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld

Naturmiljön och mänsklig verksamhet i Finland, Norden, Europa och övriga världsdelar undersöks med hjälp av mångsidiga regionala exempel och aktuella nyheter. Centrala perspektiv är att värdesätta naturens och kulturens mångfald samt öka den globala förståelsen. Man bygger upp sin världsbild och dess regionala ramar med hjälp av olika kartor och andra geomedier.

14 Att undersöka omgivningen

Som innehåll väljs undersökningsuppgifter som härrör till den egna livsmiljön. I livsmiljön fäster man uppmärksamhet vid den levande och icke-levande naturen, den byggda och sociala miljön samt fenomen, material och tekniska tillämpningar i omgivningen. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Eleverna undersöker jordmånen och berggrunden. Genom att undersöka förändringar i kroppars rörelser bekantar de sig med begreppet kraft. Eleverna identifierar organismer och olika livsmiljöer, sammanställer under handledning en växtsamling samt undersöker experimentellt växternas tillväxt. De undersöker också betydelsen av olika miljöer i hembygden ur ett hälsoperspektiv. Eleverna bekantar sig också med de rättigheter och skyldigheter som gäller då de rör sig i sin omgivning.

15 Naturens strukturer, principer och kretslopp

Med hjälp av olika material och ämnen granskas aggregationstillstånd och ämnens egenskaper. Förbränning, fotosyntesen och vattnets kretslopp utgör grunden för förståelse av principen om ämnens förändringar och bevarande. Med hjälp av att utföra temperaturmätningar, studera värmeenergi och omvandling mellan energiformer får eleven insikt i principen om energins bevarande. Man undersöker ljud- och ljusfenomen. Eleverna fördjupar sig i närrymden, årstiderna, växlingen mellan dag och natt samt jordklotets uppbyggnad. De ska undersöka växelverkan mellan mänsklig verksamhet och olika organismer och deras livsmiljöer. Man bekantar sig med näringskedjor, djurs och växters fortplantning, näringsproduktion och matens kretslopp samt bruket av skog.

16 Att bygga en hållbar framtid

Vid valet av innehåll beaktas värnandet om naturens mångfald, klimatförändringen och hur den kan hejdas, hållbar användning av naturresurser, att främja hälsa, värna om det egna kulturarvet och att bo i en mångkulturell värld samt människans globala välbefinnande nu och i framtiden. Eleverna reflekterar över hur deras egna aktiviteter påverkar dem själva, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället. I den egna närmiljön övas miljövänlig verksamhet och omsorg om andra. Man förverkligar ett gemensamt påverkningsprojekt där man övar sig att delta och påverka lokalt eller globalt.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K5
M7	I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3
M9	I2, I3, I4, I5, I6	K3
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M14	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4, K5
M15	I1, I3, I4, I5, I6	K1
M16	I3, I4, I5, I6	K1, K5
M17	I2, I4, I5, I6	K1
M18	I2, I4, I5, I6	K1
M19	I1, I2, I3, I6	K1, K3

Mål för undervisningen

M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att uppfatta omgivningslärans betydelse	Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran.

M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbeta för att uppnå gemensamma mål.

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen

Eleverna förstår vikten av hållbar utveckling i vardagen. Eleverna blir medvetna om naturresursernas betydelse.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva stödande och hotande element i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika metoder för att värna om, utveckla och påverka sin närmiljö och -gemenskap samt under handledning arbeta i gemensamma påverkningsprojekt.

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor	Eleven kan formulera frågor som anknyter till ämnet och som tillsammans kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar och andra aktiviteter.

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap

Eleven planerar, undersöker, observerar och mäter med hjälp av undersökningsredskap och mätinstrument t.ex. lupp, termometer, klocka och måttband

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att planera, observera och mäta	Eleven kan agera, observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan planera små undersökningar ensam eller tillsammans med andra.

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt

Eleven övar sig att göra de olika faserna (hypotes, planering, undersökning, observation, slutsats och presentation) av en undersökning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att dra slutsatser och presentera resultat	Eleven övar sig under handledning att se samband mellan orsak och verkan och kan dra enkla slutsatser utgående från resultaten. Eleven kan presentera sina resultat på ett tydligt sätt.

M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans

Eleverna tränas i vardagliga tekniska tillämpningar, enkla strömkretsar och förstår hur de använder kompassen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta vid teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva hur vissa vardagliga tekniska tillämpningar fungerar och kan ge exempel på deras betydelse. Eleven kan samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar.

M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv

I Granhultsskolan lär sig eleverna sjövätt.

Tillsammans funderar man över hushållsmaskinernas säkerhet.

Eleverna blir medvetna om hur de kan förebygga och motarbeta mobbning. De känner igen mobbningsituationer och tränas i hur de kan ingripa.

Eleverna blir medvetna om vad som är lagligt och olagligt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Eleven kan presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer, kan tillämpa dem i undervisningssituationer samt övar sig att motivera dem med hjälp av omgivningslärans olika ämnesområden.

M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön

Eleverna lär sig att läsa och tolka kartor samt att förstå väderstrecken.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att undersöka omgivningen	Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.

M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor

Eleverna övar sig att identifiera olika fysiska och psykiska signaler

Eleverna övar sig att bli medveten om sina egna tankar, behov, attityder och värderingar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Utveckling av de sociala färdigheterna, hur eleven identifierar och reglerar känslor	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva handlingsmönster för hur man arbetar i grupp, uppför sig artigt samt uttrycker och reglerar känslor och övar sig att tillämpa mönstren i olika roller.

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda informations- och kommunikations- teknik	Eleven kan använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.

M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda begrepp	Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.

M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen

Eleven övar sig att använda och tolka kartor, diagram och statistik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.	Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.

M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar

Eleven övar sig att söka tillförlitlig information från olika informationskällor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka åsikter och läsa kritiskt	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja några tillförlitliga informationskällor. Eleven övar att motivera olika åsikter och kan nämna skillnader mellan olika synvinklar.

M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling

I Granhultsskolan betonas vi då vi läser om Nordens och Baltikums biologi och geografi:

- Växt- och djurarter (fiskar, fåglar och däggdjur)
- Mänsklig verksamhet i Norden och Baltikum, t.ex. kultur, språk och näringsliv

Näringsproduktion

- Djuren på bondgården
- Matens ursprung och kretslopp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i biologi: Förmåga att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	Eleven kan iaktta naturen och identifiera de vanligaste växtarterna och de livsmiljöer som är typiska för dem. Eleven sammanställer under handledning en liten växtsamling, kan självständigt och tillsammans med andra experimentellt undersöka växternas tillväxt samt kan i huvuddrag beskriva människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling.

M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i geografi: Förmåga att gestalta jordklotet, använda kartor och andra geomedier	Eleven kan identifiera olika regionala nivåer, strukturera sin omgivning, uppfatta de områden som granskas och kartbilden av hela jordklotet samt kan beskriva den regionala mångfalden på jordklotet. Eleven kan använda kartor och andra geomedier för att söka och presentera information.

M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande

Eleven lär sig om magnetism och strömkretsar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i fysik: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen	Eleven kan observera och beskriva enkla fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt övar sig att förklara dem. Eleven kan använda energi-, kraft- och rörelsebegrepp i vardagliga situationer och kan ge exempel på principen om energins bevarande.

M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.	Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.

M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen

I Granhultsskolan betonas:

- Kostcirkel
- Vikten av sömn
- Ergonomi
- Motion
- Mental hälsa
- Puberteten

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i hälsokunskap: Kännedom om delområdena inom hälsa och sunda vanor, förmåga att reflektera över deras betydelse samt att identifiera och beskriva tillväxten och utvecklingen vid en viss ålder	Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och ge exempel på hur hälsan kan främjas i vardagen. Eleven kan beskriva olika skeden i livet och förklara vad som kännetecknar växandet och utvecklingen i puberteten och individuella variationer i dem.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Jag som människa

Innehållet väljs så att det anknyter till människans uppbyggnad och centrala livsfunktioner samt de olika faserna i människans växande och utveckling. Särskild vikt fästs vid aktuella förändringar i utvecklingen hos åldersgruppen och att förstå dem. Man behandlar den sexuella utvecklingen som anknyter till åldersstadiet samt människans fortplantning. Eleverna övar sig att identifiera olika fysiska och psykiska signaler och att bli medvetna om sina egna tankar, behov, attityder och värderingar. Eleverna får insikt i de olika delområdena av hälsa, hälsoresurser, vardagliga hälsovanor, mentala färdigheter, förhindrande av sjukdomar och färdigheter i egenvård. Dessutom får de öva sig att identifiera, uttrycka och reglera känslor. Eleven ger akt på faktorer som stödjer det egna lärandet.

I2 Vardagliga situationer och sammanhang

Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till vardagliga situationer och sammanhang. Eleverna får öva sig att beskriva vardagliga situationer, fenomen och teknik med begrepp och modeller från olika ämnesområden. De undersöker hur apparater och olika konstruktioner fungerar. Säkerhetskunskapen utvecklas till exempel inom följande delområden: trafik-, brand-, elsäkerhet, olyckor, förgiftningar, rusmedel, förebyggande av mobbning, fysisk och mental integritet samt åtgärder i nöd- och risksituationer. Eleverna övar sig att delta i olika grupper och funderar över hur olika sociala situationer och sammanhang påverkar välbefinnandet.

I3 På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld

Naturmiljön och mänsklig verksamhet i Finland, Norden, Europa och övriga världsdelar undersöks med hjälp av mångsidiga regionala exempel och aktuella nyheter. Centrala perspektiv är att värdesätta naturens och kulturens mångfald samt öka den globala förståelsen. Man bygger upp sin världsbild och dess regionala ramar med hjälp av olika kartor och andra geomedier.

I4 Att undersöka omgivningen

Som innehåll väljs undersökningsuppgifter som härrör till den egna livsmiljön. I livsmiljön fäster man uppmärksamhet vid den levande och icke-levande naturen, den byggda och sociala miljön samt fenomen, material och tekniska tillämpningar i omgivningen. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Eleverna undersöker jordmånen och berggrunden. Genom att undersöka förändringar i kroppars rörelser bekantar de sig med begreppet kraft. Eleverna identifierar organismer och olika livsmiljöer, sammanställer under handledning en växtsamling samt undersöker experimentellt växternas tillväxt. De undersöker också betydelsen av olika miljöer i hembygden ur ett hälsoperspektiv. Eleverna bekantar sig också med de rättigheter och skyldigheter som gäller då de rör sig i sin omgivning.

I5 Naturens strukturer, principer och kretslopp

Med hjälp av olika material och ämnen granskas aggregationstillstånd och ämnens egenskaper. Förbränning, fotosyntesen och vattnets kretslopp utgör grunden för förståelse av principen om ämnens förändringar och bevarande. Med hjälp av att utföra temperaturmätningar, studera värmeenergi och omvandling mellan energiformer får eleven insikt i principen om energins bevarande. Man undersöker ljud- och ljusfenomen. Eleverna fördjupar sig i närrymden, årstiderna, växlingen mellan dag och natt samt jordklotets uppbyggnad. De ska undersöka växelverkan mellan mänsklig verksamhet och olika organismer och deras livsmiljöer. Man bekantar sig med näringskedjor, djurs och växters fortplantning, näringsproduktion och matens kretslopp samt bruket av skog.

I6 Att bygga en hållbar framtid

Vid valet av innehåll beaktas värnandet om naturens mångfald, klimatförändringen och hur den kan hejdas, hållbar användning av naturresurser, att främja hälsa, värna om det egna kulturarvet och att bo i en mångkulturell värld samt människans globala välbefinnande nu och i framtiden. Eleverna reflekterar över hur deras egna aktiviteter påverkar dem själva, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället. I den egna närmiljön övas miljövänlig verksamhet och omsorg om andra. Man förverkligar ett gemensamt påverkningsprojekt där man övar sig att delta och påverka lokalt eller globalt.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K5
M7	I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3
M9	I2, I3, I4, I5, I6	K3
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M14	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4, K5
M15	I1, I3, I4, I5, I6	K1
M16	I3, I4, I5, I6	K1, K5
M17	I2, I4, I5, I6	K1
M18	I2, I4, I5, I6	K1
M19	I1, I2, I3, I6	K1, K3

Mål för undervisningen

M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att uppfatta omgivningslärans betydelse	Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran.

M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbeta för att uppnå gemensamma mål.

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen

Allemansrättens betydelse betonas.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva stödande och hotande element i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika metoder för att värna om, utveckla och påverka sin närmiljö och -gemenskap samt under handledning arbeta i gemensamma påverkningsprojekt.

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor	Eleven kan formulera frågor som anknyter till ämnet och som tillsammans kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar och andra aktiviteter.

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap

Eleven planerar, undersöker, observerar och mäter med hjälp av undersökningsredskap och mätinstrument.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att planera, observera och mäta	Eleven kan agera, observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan planera små undersökningar ensam eller tillsammans med andra.

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt

Eleven övar sig att göra de olika faserna (hypotes, planering, undersökning, observation, slutsats och presentation) av en undersökning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att dra slutsatser och presentera resultat	Eleven övar sig under handledning att se samband mellan orsak och verkan och kan dra enkla slutsatser utgående från resultaten. Eleven kan presentera sina resultat på ett tydligt sätt.

M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans

Eleven bekantar sig med begreppet Geomedia.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta vid teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva hur vissa vardagliga tekniska tillämpningar fungerar och kan ge exempel på deras betydelse. Eleven kan samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar.

M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv

I årkurs 4 betonas säkerhetskunskap:

- Trygga arbetsmetoder (t.ex. vid experiment)
- Arbetssäkerhet
- Varningssymboler
- Åtgärder i nöd- och risksituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Eleven kan presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer, kan tillämpa dem i undervisningssituationer samt övar sig att motivera dem med hjälp av omgivningslärans olika ämnesområden.

M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön

Eleven undersöker olika livsmiljöer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att undersöka omgivningen	Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.

M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig

och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor

Eleven lär sig att jobba i grupp. Eleven lär sig att beakta andras åsikter och ta hänsyn till sina medmänniskor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Utveckling av de sociala färdigheterna, hur eleven identifierar och reglerar känslor	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva handlingsmönster för hur man arbetar i grupp, uppför sig artigt samt uttrycker och reglerar känslor och övar sig att tillämpa mönstren i olika roller.

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda informations- och kommunikations- teknik	Eleven kan använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.

M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen

Alla begrepp behandlas inom de olika delområdena.

Eleven övar sig i att använda de korrekta begreppen för att beskriva olika fenomen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda begrepp	Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.

M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknyttande fenomen

Eleven använder och tolkar kartor, diagram och statistik.

Kalottmodeller (jämföra grundämnen i förhållande till varandra)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.	Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.

M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar

Eleven övar sig att söka tillförlitlig information från olika informationskällor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka åsikter och läsa kritiskt	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja några tillförlitliga informationskällor. Eleven övar att motivera olika åsikter och kan nämna skillnader mellan olika synvinklar.

M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling

I Granhultsskolan betonas:

Europa

- Vegetationszoner
- Djur
- Näringskedjor
- Djurens övervintring
- Plantering, odling och kompost

Människokroppen

- Människokroppens byggnad
- Centrala livsfunktioner
- Fortplantning

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i biologi: Förmåga att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	Eleven kan iaktta naturen och identifiera de vanligaste växtarterna och de livsmiljöer som är typiska för dem. Eleven sammanställer under handledning en liten växtsamling, kan självständigt och tillsammans med andra experimentellt undersöka växternas tillväxt samt kan i huvuddrag beskriva människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling.

M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier

I Granhultsskolan betonas:

Europa

- Kartan
- Klimatområden
- Länder och huvudstäder
- Den mänskliga verksamheten
- Aktuella nyheter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i geografi: Förmåga att gestalta jordklotet, använda kartor och andra geomedier	Eleven kan identifiera olika regionala nivåer, strukturera sin omgivning, uppfatta de områden som granskas och kartbilden av hela jordklotet samt kan beskriva den regionala mångfalden på jordklotet. Eleven kan använda kartor och andra geomedier för att söka och presentera information.

M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande

I Granhultsskolan lär sig eleven till exempel:

Jordklotet

- Gradnätet
- Närrymden: jordens bana och årstider, dag och natt

Grundläggande teknik

- Lutande plan
- Hävstång
- Kugghjul
- Fjädring

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i fysik: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen	Eleven kan observera och beskriva enkla fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt övar sig att förklara dem. Eleven kan använda energi-, kraft- och rörelsebegrepp i vardagliga situationer och kan ge exempel på principen om energins bevarande.

M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande

I Granhultsskolan lär sig eleven till exempel:

Luft och vatten

- Fotosyntes
- Luftens sammansättning; väte, kväve, syre
- Luftföroreningar, ozonhål
- Lufttryck
- Luftmotstånd
- Växthuseffekt
- Undersöka lösligheten för olika ämnen och separationsmetoder
- Kemisk reaktion
- Grundläggande insikter om olika ämnen i omgivningen; kemiska symboler för grundämnen (O, H, C, N, Fe, Si, Cu)
- Varför kemiska symboler behövs (H₂O, CO₂, N₂, O₂)

Ljud

Ljus

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.	Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.

M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen

Eleven blir medveten om betydelsen av en hälsosam livsstil, fysiskt och psykiskt välmående och sexualitet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i hälsokunskap: Kännedom om delområdena inom hälsa och sunda vanor, förmåga att reflektera över deras betydelse samt att identifiera och beskriva tillväxten och utvecklingen vid en viss ålder	Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och ge exempel på hur hälsan kan främjas i vardagen. Eleven kan beskriva olika skeden i livet och förklara vad som kännetecknar växandet och utvecklingen i puberteten och individuella variationer i dem.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Jag som människa

Innehållet väljs så att det anknyter till människans uppbyggnad och centrala livsfunktioner samt de olika faserna i människans växande och utveckling. Särskild vikt fästs vid aktuella förändringar i utvecklingen hos åldersgruppen och att förstå dem. Man behandlar den sexuella utvecklingen som anknyter till åldersstadiet samt människans fortplantning. Eleverna övar sig att identifiera olika fysiska och psykiska signaler och att bli medvetna om sina egna tankar, behov, attityder och värderingar. Eleverna får insikt i de olika delområdena av hälsa, hälsoresurser, vardagliga hälsovanor, mentala färdigheter, förhindrande av sjukdomar och färdigheter i egenvård. Dessutom får de öva sig att identifiera, uttrycka och reglera känslor. Eleven ger akt på faktorer som stödjer det egna lärandet.

I2 Vardagliga situationer och sammanhang

Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till vardagliga situationer och sammanhang. Eleverna får öva sig att beskriva vardagliga situationer, fenomen och teknik med begrepp och modeller från olika ämnesområden. De undersöker hur apparater och olika konstruktioner fungerar. Säkerhetskunskapen utvecklas till exempel inom följande delområden: trafik-, brand-, elsäkerhet, olyckor, förgiftningar, rusmedel, förebyggande av mobbning, fysisk och mental integritet samt åtgärder i nöd- och risksituationer. Eleverna övar sig att delta i olika grupper och funderar över hur olika sociala situationer och sammanhang påverkar välbefinnandet.

I3 På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld

Naturmiljön och mänsklig verksamhet i Finland, Norden, Europa och övriga världsdelar undersöks med hjälp av mångsidiga regionala exempel och aktuella nyheter. Centrala perspektiv är att värdesätta naturens och kulturens mångfald samt öka den globala förståelsen. Man bygger upp sin världsbild och dess regionala ramar med hjälp av olika kartor och andra geomedier.

I4 Att undersöka omgivningen

Som innehåll väljs undersökningsuppgifter som härrör till den egna livsmiljön. I livsmiljön fäster man uppmärksamhet vid den levande och icke-levande naturen, den byggda och sociala miljön samt fenomen, material och tekniska tillämpningar i omgivningen. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Eleverna undersöker jordmånen och berggrunden. Genom att undersöka förändringar i kroppars rörelser bekantar de sig med begreppet kraft. Eleverna identifierar organismer och olika livsmiljöer, sammanställer under handledning en växtsamling samt undersöker experimentellt växternas tillväxt. De undersöker också betydelsen av olika miljöer i hembygden ur ett hälsoperspektiv. Eleverna bekantar sig också med de rättigheter och skyldigheter som gäller då de rör sig i sin omgivning.

I5 Naturens strukturer, principer och kretslopp

Med hjälp av olika material och ämnen granskas aggregationstillstånd och ämnens egenskaper. Förbränning, fotosyntesen och vattnets kretslopp utgör grunden för förståelse av principen om ämnens förändringar och bevarande. Med hjälp av att utföra temperaturmätningar, studera värmeenergi och omvandling mellan energiformer får eleven insikt i principen om energins bevarande. Man undersöker ljud- och ljusfenomen. Eleverna fördjupar sig i närrymden, årstiderna, växlingen mellan dag och natt samt jordklotets uppbyggnad. De ska undersöka växelverkan mellan mänsklig verksamhet och olika organismer och deras livsmiljöer. Man bekantar sig med näringskedjor, djurs och växters fortplantning, näringsproduktion och matens kretslopp samt bruket av skog.

I6 Att bygga en hållbar framtid

Vid valet av innehåll beaktas värnandet om naturens mångfald, klimatförändringen och hur den kan hejdas, hållbar användning av naturresurser, att främja hälsa, värna om det egna kulturarvet och att bo i en mångkulturell värld samt människans globala välbefinnande nu och i framtiden. Eleverna reflekterar över hur deras egna aktiviteter påverkar dem själva, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället. I den egna närmiljön övas miljövänlig verksamhet och omsorg om andra. Man förverkligar ett gemensamt påverkningsprojekt där man övar sig att delta och påverka lokalt eller globalt.

Undervisningsmål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K5
M7	I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3
M9	I2, I3, I4, I5, I6	K3
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M14	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4, K5
M15	I1, I3, I4, I5, I6	K1
M16	I3, I4, I5, I6	K1, K5
M17	I2, I4, I5, I6	K1
M18	I2, I4, I5, I6	K1

Mål för undervisningen

M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att uppfatta omgivningslärans betydelse	Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran.

M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbeta för att uppnå gemensamma mål.

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen

Världen

Eleven utvecklar en global förståelse (mångkulturalism, hållbar framtid, hur allt hänger ihop och påverkas av varandra, klimatförändring).

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva stödande och hotande element i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika metoder för att värna om, utveckla och påverka sin närmiljö och -gemenskap samt under handledning arbeta i gemensamma påverkningsprojekt.

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor	Eleven kan formulera frågor som anknyter till ämnet och som tillsammans kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar och andra aktiviteter.

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap

Eleven planerar, undersöker, observerar och mäter med hjälp av undersökningsredskap och mätinstrument.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att planera, observera och mäta	Eleven kan agera, observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan planera små undersökningar ensam eller tillsammans med andra.

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt

Eleven kan göra de olika faserna (hypotes, planering, undersökning, observation, slutsats och presentation) av en undersökning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att dra slutsatser och presentera resultat	Eleven övar sig under handledning att se samband mellan orsak och verkan och kan dra enkla slutsatser utgående från resultaten. Eleven kan presentera sina resultat på ett tydligt sätt.

M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans

I Granhultsskolan lär sig eleven till exempel:

Vardagsteknik:

- Serie och parallellkoppling

Krafter

- Ledare och isolatorer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta vid teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva hur vissa vardagliga tekniska tillämpningar fungerar och kan ge exempel på deras betydelse. Eleven kan samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar.

M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv

I Granhultsskolan lär sig eleven säkerhetskunskap:

- Trygga arbetsmetoder (t.ex. vid experiment)
- Arbetssäkerhet
- Varningssymboler
- Åtgärder vid nöd- och risksituationer

Rusmedel

- Förgiftning

Åtgärder vid risk- och nödsituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Eleven kan presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer, kan tillämpa dem i undervisningssituationer samt övar sig att motivera dem med hjälp av omgivningslärans olika ämnesområden.

M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön

Eleven lär sig myrtyper och arter på myren.

Allemansrätten repeteras.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att undersöka omgivningen	Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.

M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor

Eleven lär sig att jobba i grupp. Eleven lär sig att beakta andras åsikter och ta hänsyn till sina medmänniskor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Utveckling av de sociala färdigheterna, hur eleven identifierar och reglerar känslor	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva handlingsmönster för hur man arbetar i grupp, uppför sig artigt samt uttrycker och reglerar känslor och övar sig att tillämpa mönstren i olika roller.

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda informations- och kommunikations- teknik	Eleven kan använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.

M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen

Eleven använder de korrekta begreppen för att beskriva olika fenomen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda begrepp	Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.

M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen

Eleven använder och tolkar kartor, diagram och statistik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.	Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.

M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar

Eleven kan söka tillförlitlig information från olika informationskällor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka åsikter och läsa kritiskt	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja några tillförlitliga informationskällor. Eleven övar att motivera olika åsikter och kan nämna skillnader mellan olika synvinklar.

M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling

I Granhultsskolan lär sig eleven:

Skogen

- Mossor och lavar
- Djur
- Skogsbruk

Världen

- Klimatzoner
- Vegetationszoner
- Naturmiljöer
- Global förståelse

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i biologi: Förmåga att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	Eleven kan iaktta naturen och identifiera de vanligaste växtarterna och de livsmiljöer som är typiska för dem. Eleven sammanställer under handledning en liten växtsamling, kan självständigt och tillsammans med andra experimentellt undersöka växternas tillväxt samt kan i huvuddrag beskriva människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling.

M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier

I Granhultsskolan lär sig eleven:

Världsbild

- Världskartan
- Tidszoner

Världsdelar Afrika, Oceanien och Asien

- Kartan
- Klimatområden
- Länder och huvudstäder
- Den mänskliga verksamheten

Eleven följer med aktuella nyheter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i geografi: Förmåga att gestalta jordklotet, använda kartor och andra geomedier	Eleven kan identifiera olika regionala nivåer, strukturera sin omgivning, uppfatta de områden som granskas och kartbilden av hela jordklotet samt kan beskriva den regionala mångfalden på jordklotet. Eleven kan använda kartor och andra geomedier för att söka och presentera information.

M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande

I Granhultsskolan lär sig eleven till exempel:

Energi

- Elektrisk energi
- Elektrisk ledningsförmåga
- Elsäkerhet (ledare och isolatorer)
- Serie- och parallellkoppling
- Spänningskällor (batteri)
- Energiomvandling och energitransport
- Energiresurser och hållbar utveckling

Krafter

- Rörelser, krafter, jämvikt; undersökning av friktion, tyngdkraft och jämvikt (t.ex. utgående från människokroppen)
- Skillnaden mellan tyngd och massa

Rymden

- Solsystemet
- Månens faser
- Galaxer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i fysik: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen	Eleven kan observera och beskriva enkla fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt övar sig att förklara dem. Eleven kan använda energi-, kraft- och rörelsebegrepp i vardagliga situationer och kan ge exempel på principen om energins bevarande.

M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande

I Granhultsskolan lär sig eleven till exempel:

Syror och baser

Vatten

- Vattnets kretslopp
- Vattnets egenskaper dvs aggregationstillstånd

Vattenrening

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.	Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.

35.6.12. Religion

Läroämnets uppdrag

Läroämnets uppdrag är att ge eleverna en bred allmänbildning i religion och livsåskådning. Undervisningen ska göra eleverna förtrogna med den religion som studeras och dess mångfald. Eleverna ska få insikt i religiösa och konfessionella traditioner i Finland och i religioner och livsåskådningar på andra håll i världen. Läroämnet ska främja förståelse för förhållandet mellan religion och kultur samt multilitteracitet i fråga om religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och hjälpa eleverna att förstå diskussioner som gäller religion. Eleverna ska vägledas att tänka kritiskt och att studera religioner och livsåskådningar ur olika perspektiv. I undervisningen behandlas förhållandet mellan religion och kunskap samt språk, symbolik och begrepp som är kännetecknande för religioner. Religionsundervisningen ska ge eleverna beredskap att ta del av den dialog som förs både inom och mellan olika religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska handleda eleverna att respektera livet, människovärdet och det som är heligt för en själv och andra.

Undervisningen ska ge eleverna insikt i etiskt tänkande inom den religion som studeras och inom andra religioner och livsåskådningar, och uppmuntra eleverna att själva fundera över etiska frågor. Undervisningen ska stödja elevens självkänneteknande, självaktning och utveckla elevens livskompetens under hela den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska hjälpa eleven att forma och bedöma sin identitet, sin livsåskådning och sin världsåskådning. Religionsundervisningen ska stödja att eleven utvecklas till en ansvarsfull medlem i sin grupp och i det demokratiska samhället och till en ansvarsfull världsmedborgare.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 ska undervisningen i religion bredda och fördjupa elevens baskunskaper i hens egen religion. Eleven får insikt i religionens heliga skrifter och berättelser samt centrala lära, etiska principer, ritualer och seder. Eleverna uppmuntras att undra och fråga. I undervisningen granskas de religiösa rötterna i Finland och Europa samt det religiösa livet och livsåskådningarna i dagens Finland och Europa. Eleverna ska utveckla sin mediekunskap och handledas att bedöma och använda olika källor för att söka information och utnyttja den i olika situationer.

Undervisningen behandlar barnets rättigheter och individens ansvar för sina handlingar. Eleverna får träna sina emotionella och sociala färdigheter och lär sig att formulera egna åsikter och motivera dem. Eleverna uppmuntras att utveckla vänskap, att bidra till en positiv gemenskap i klassen och skolan och att motarbeta diskriminering.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 3–6

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämnesbeskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion i årskurs 3–6

Innehållet behandlas med hjälp av berättelser och drama samt genom erfarenhetsbaserat, konkret och gemensamt lärande. Det är viktigt att börja introducera begrepp. Olika digitala verktyg används i religionsundervisningen för att främja lärandet och öka elevernas aktivitet och interaktion. I undervisningen betonas rofylldhet och diskussion. I mån av möjlighet kan

studiebesök och gäster utnyttjas i undervisningen. Undervisningen kan innehålla individuella eller gemensamma projekt som omfattar flera lärokurser eller överskrider läroämnesgränserna. Målet är att visa respekt för alla religioner och livsåskådningar som finns representerade i skolan.

Handledning, differentiering och stöd i religion i årskurs 3–6

Lärokurserna genomförs så att elevernas olika religiösa och konfessionella bakgrund och språkkunskaper beaktas i undervisningen och arbetet. Eleverna ska få stöd för att förstå centrala begrepp. I undervisningen skapas gemensamma situationer som främjar lärande och delaktighet och eleven handleds att stärka sin studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande i religion i årskurs 3–6

Bedömningen i religion ska vara handledande och uppmuntrande. Responsen ska uppmuntra eleven att studera och undersöka religiösa källor och deras särdrag och att själv tolka dem. I bedömningen ska man beakta olika former av skriftlig och muntlig framställning samt kunskaper som visas med hjälp av andra uttrycksformer. Det centrala är elevens förmåga att uttrycka sig själv och sina tankar. I stället för att fästa uppmärksamheten vid memorering av detaljer ska man i bedömningen uppmärksamma elevens förmåga att förstå och kunna tillämpa sin kunskap och utveckla sitt tänkande.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i religion genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i religion.

Evangelisk-luthersk tro

Lärokursens uppdrag i årskurs 3-6

I **lärokurserna 3–6** ska undervisningen i religion bredda och fördjupa elevens baskunskaper i hans egen religion. Eleven får insikt i religionens heliga skrifter och berättelser samt centrala lära, etiska principer, ritualer och seder. Eleverna uppmuntras att undra och fråga. I undervisningen granskas de religiösa rötterna i Finland och Europa samt det religiösa livet och livsåskådningarna i dagens Finland och Europa. Eleverna ska utveckla sin mediekunskap och handledas att bedöma och använda olika källor för att söka information och utnyttja den i olika situationer.

Undervisningen behandlar barnets rättigheter och individens ansvar för sina handlingar. Eleverna får träna sina emotionella och sociala färdigheter och lär sig att formulera egna åsikter och motivera dem. Eleverna uppmuntras att utveckla vänskap, att bidra till en positiv gemenskap i klassen och skolan och att motarbeta diskriminering.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 3–6

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämnesbeskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära. Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen. Man bekantar sig med Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som reformatorer inom religionen. Man behandlar den lutherska läran, sakramenten, böner, gudstjänst och församlingsverksamhet. I undervisningen granskas Bibeln och dess olika stilarter, det religiösa språkets särdrag och symbolik. Man bekantar sig med Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen. Man reflekterar över Paulus och den tidiga kristendomens betydelse för kristendomens utveckling till världsreligion. Man bekantar sig med sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen. I undervisningen fördjupas kunskaperna om kyrkoåret och kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk. Man bekantar sig med kyrkan som religiös byggnad, med kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den. Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

- Patriarkerna och Israels folk och historia
- Kyrkoåret (särskilt advent, Kristi himmelfärd och allhelgona)

I2 Religionernas värld

I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra. Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner. Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet. I undervisningen granskar man religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet. Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

- Psalmer och annan andlig musik
- Religiösa samfund i Finland

I3 Ett gott liv

I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden. Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner. I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet. Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen. Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar. Viktiga aspekter är livskompetens, självkänedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

- Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på a) etik och b) andra religioner

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1
M2	I1	K1, K2
M3	I1, I2	K2, K3, K4
M4	I1, I2, I3	K4, K5, K6
M5	I1, I2	K1, K2
M6	I2, I3	K2
M7	I1, I2, I3	K2, K5, K6
M8	I1, I2, I3	K7
M9	I2, I3	K2
M10	I2, I3	K1, K3, K6
M11	I1, I2, I3	K1, K4, K6, K7
M12	I3	K1

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan nämna källor och texter inom religionen i fråga samt beskriva det centrala innehållet i dem.

- Patriarkerna och Israels folk och historia
- Kyrkoåret (särskilt advent, Kristi himmelfärd och allhelgona)

M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen i fråga och beskriva deras innebörd.

- Patriarkerna och Israels folk och historia
- Kyrkoåret (särskilt advent, Kristi himmelfärd och allhelgona)

M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.

- Patriarkerna och Israels folk och historia
- Kyrkoåret (särskilt advent, Kristi himmelfärd och allhelgona)

- Psalmer och annan andlig musik
- Religiösa samfund i Finland

M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.

- Psalmer och annan andlig musik
- Religiösa samfund i Finland

- Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på a) etik och b) andra religioner

- Patriarkerna och Israels folk och historia
- Kyrkoåret (särskilt advent, Kristi himmelfärd och allhelgona)

M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religion och kultur	Eleven känner till hur religionerna har påverkat samhällenas utveckling, kultur och medier och kan ge exempel. Eleven kan i huvuddrag beskriva Finlands och Europas religiösa rötter.

- Patriarkerna och Israels folk och historia
- Kyrkoåret (särskilt advent, Kristi himmelfärd och allhelgona)

- Psalmer och annan andlig musik
- Religiösa samfund i Finland

M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religion och kultur	Eleven kan beskriva huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam och deras inbördes relationer.

- Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på a) etik och b) andra religioner
- Psalmer och annan andlig musik
- Religiösa samfund i Finland

M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.

- Psalmer och annan andlig musik
- Religiösa samfund i Finland
- Patriarkerna och Israels folk och historia
- Kyrkoåret (särskilt advent, Kristi himmelfärd och allhelgona)
- Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på a) etik och b) andra religioner

M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om etik	Eleven känner igen och kan nämna etiska normer i den religion som studeras samt etiska principer som förenar religioner och livsåskådningar.

- Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på a) etik och b) andra religioner
- Patriarkerna och Israels folk och historia
- Kyrkoåret (särskilt advent, Kristi himmelsfärd och allhelgona)
- Psalmer och annan andlig musik
- Religiösa samfund i Finland

M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter.

- Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på a) etik och b) andra religioner
- Psalmer och annan andlig musik
- Religiösa samfund i Finland

M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan ge exempel på hur man skapar en hållbar framtid. Eleven kan tillämpa de etiska principerna i religionen i fråga i sina exempel.

- Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på a) etik och b) andra religioner
- Psalmer och annan andlig musik
- Religiösa samfund i Finland

M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.

- Psalmer och annan andlig musik
- Religiösa samfund i Finland
- Patriarkerna och Israels folk och historia
- Kyrkoåret (särskilt advent, Kristi himmelfärd och allhelgona)
- Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på a) etik och b) andra religioner

M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

- Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på a) etik och b) andra religioner

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära. Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen. Man bekantar sig med Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som reformatorer inom religionen. Man behandlar den lutherska läran, sakramenten, böner, gudstjänst och församlingsverksamhet. I undervisningen granskas Bibeln och dess olika stilarter, det religiösa språkets särdrag och symbolik. Man bekantar sig med Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen. Man reflekterar över Paulus och den tidiga kristendomens betydelse för kristendomens utveckling till världsreligion. Man bekantar sig med sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen. I undervisningen fördjupas kunskaperna om kyrkoåret och kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk. Man bekantar sig med kyrkan som religiös byggnad, med kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den. Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

- Kristendomens centrala begrepp och lära, t.ex. trosbekännelsen, treenigheten, sakramenten, bönen *Fader vår*
- Evangelisterna (Matteus, Markus, Lukas och Johannes) och apostlarna
- Kyrkoåret (särskilt pingst)

I2 Religionernas värld

I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra. Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner. Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet. I undervisningen granskar man religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet. Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

- Religioners och livsåskådningars situation i Finland idag och bakgrunden till den samt religionsfrihet
- Religiösa samfund i Finland

I3 Ett gott liv

I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden. Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner. I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet. Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen. Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar. Viktiga aspekter är livskompetens, självkänedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1
M2	I1	K1, K2
M3	I1, I2	K2, K3, K4
M4	I1, I2, I3	K4, K5, K6
M5	I1, I2	K1, K2
M6	I2, I3	K2
M7	I1, I2, I3	K2, K5, K6
M8	I1, I2, I3	K7
M9	I2, I3	K2
M10	I2, I3	K1, K3, K6
M11	I1, I2, I3	K1, K4, K6, K7
M12	I3	K1

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan nämna källor och texter inom religionen i fråga samt beskriva det centrala innehållet i dem.

- Kristendomens centrala begrepp och lära, t.ex. trosbekännelsen, treenigheten, sakramenten, bönen *Fader vår*
- Evangelisterna (Matteus, Markus, Lukas och Johannes) och apostlarna
- Kyrkoåret (särskilt pingst)

M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen i fråga och beskriva deras innebörd.

- Kristendomens centrala begrepp och lära, t.ex. trosbekännelsen, treenigheten, sakramenten, bönen *Fader vår*
- Evangelisterna (Matteus, Markus, Lukas och Johannes) och apostlarna
- Kyrkoåret (särskilt pingst)

M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.

- Kristendomens centrala begrepp och lära, t.ex. trosbekännelsen, treenigheten, sakramenten, bönen *Fader vår*
- Evangelisterna (Matteus, Markus, Lukas och Johannes) och apostlarna
- Kyrkoåret (särskilt pingst)
- Religioners och livsåskådningars situation i Finland idag och bakgrunden till den samt religionsfrihet
- Religiösa samfund i Finland

M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.

- Kristendomens centrala begrepp och lära, t.ex. trosbekännelsen, treenigheten, sakramenten, bönen *Fader vår*
- Evangelisterna (Matteus, Markus, Lukas och Johannes) och apostlarna
- Kyrkoåret (särskilt pingst)
- Religioners och livsåskådningars situation i Finland idag och bakgrunden till den samt religionsfrihet
- Religiösa samfund i Finland

M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religion och kultur	Eleven känner till hur religionerna har påverkat samhällenas utveckling, kultur och medier och kan ge exempel. Eleven kan i huvuddrag beskriva Finlands och Europas religiösa rötter.

- Religioners och livsåskådningars situation i Finland idag och bakgrunden till den samt religionsfrihet
- Religiösa samfund i Finland
- Kristendomens centrala begrepp och lära, t.ex. trosbekännelsen, treenigheten, sakramenten, bönen *Fader vår*
- Evangelisterna (Matteus, Markus, Lukas och Johannes) och apostlarna
- Kyrkoåret (särskilt pingst)

M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religion och kultur	Eleven kan beskriva huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam och deras inbördes relationer.

- Religioners och livsåskådningars situation i Finland idag och bakgrunden till den samt religionsfrihet

- Religiösa samfund i Finland

M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.

- Religioners och livsåskådningars situation i Finland idag och bakgrunden till den samt religionsfrihet
- Religiösa samfund i Finland
- Kristendomens centrala begrepp och lära, t.ex. trosbekännelsen, treenigheten, sakramenten, bönen *Fader vår*
- Evangelisterna (Matteus, Markus, Lukas och Johannes) och apostlarna
- Kyrkoåret (särskilt pingst)

M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om etik	Eleven känner igen och kan nämna etiska normer i den religion som studeras samt etiska principer som förenar religioner och livsåskådningar.

- Religioners och livsåskådningars situation i Finland idag och bakgrunden till den samt religionsfrihet
- Religiösa samfund i Finland
- Kristendomens centrala begrepp och lära, t.ex. trosbekännelsen, treenigheten, sakramenten, bönen *Fader vår*
- Evangelisterna (Matteus, Markus, Lukas och Johannes) och apostlarna
- Kyrkoåret (särskilt pingst)

M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter.

- Religioners och livsåskådningars situation i Finland idag och bakgrunden till den samt religionsfrihet
- Religiösa samfund i Finland

M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan ge exempel på hur man skapar en hållbar framtid. Eleven kan tillämpa de etiska principerna i religionen i fråga i sina exempel.

- Religioners och livsåskådningars situation i Finland idag och bakgrunden till den samt religionsfrihet
- Religiösa samfund i Finland

M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.

- Religioners och livsåskådningars situation i Finland idag och bakgrunden till den samt religionsfrihet
- Religiösa samfund i Finland
- Kristendomens centrala begrepp och lära, t.ex. trosbekännelsen, treenigheten, sakramenten, bönen *Fader vår*
- Evangelisterna (Matteus, Markus, Lukas och Johannes) och apostlarna
- Kyrkoåret (särskilt pingst)

M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära. Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen. Man bekantar sig med Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som reformatorer inom religionen. Man behandlar den lutherska läran, sakramenten, böner, gudstjänst och församlingsverksamhet. I undervisningen granskas Bibeln och dess olika stilarter, det religiösa språkets särdrag och symbolik. Man bekantar sig med Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen. Man reflekterar över Paulus och den tidiga kristendomens betydelse för kristendomens utveckling till världsreligion. Man bekantar sig med sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen. I undervisningen fördjupas kunskaperna om kyrkoåret och kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk. Man bekantar sig med kyrkan som religiös byggnad, med kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den. Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

- Mission
- Den kristna gudsbilden
- Exempel på religiösa inslag och spår i samhället, lagstiftningen, medier och populärkulturen

I2 Religionernas värld

I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra. Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner. Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet. I undervisningen granskar man religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet. Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

- Kristendomens historia i Finland, t.ex. korstågen, Mikael Agricola
- Besök till heliga byggnader eller platser i den religion som behandlas
- Ekumenik, religionsfrihet och religionsdialog

I3 Ett gott liv

I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden. Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner. I undervisningen behandlas centrala livsfrågor,

känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet. Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen. Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar. Viktiga aspekter är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

Undervisningsmål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1
M2	I1	K1, K2
M3	I1, I2	K2, K3, K4
M4	I1, I2, I3	K4, K5, K6
M5	I1, I2	K1, K2
M6	I2, I3	K2
M7	I1, I2, I3	K2, K5, K6
M8	I1, I2, I3	K7
M9	I2, I3	K2
M10	I2, I3	K1, K3, K6
M11	I1, I2, I3	K1, K4, K6, K7
M12	I3	K1

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan nämna källor och texter inom religionen i fråga samt beskriva det centrala innehållet i dem.

- Mission
- Den kristna gudsbilden
- Exempel på religiösa inslag och spår i samhället, lagstiftningen, medier och populärkulturen

M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen i fråga och beskriva deras innebörd.

- Mission
- Den kristna gudsbilden
- Exempel på religiösa inslag och spår i samhället, lagstiftningen, medier och populärkulturen

M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.

- Kristendomens historia i Finland, t.ex. korstågen, Mikael Agricola
- Besök till heliga byggnader eller platser i den religion som behandlas
- Ekumenik, religionsfrihet och religionsdialog
- Mission
- Den kristna gudsbilden
- Exempel på religiösa inslag och spår i samhället, lagstiftningen, medier och populärkulturen

M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.

- Kristendomens historia i Finland, t.ex. korstågen, Mikael Agricola
- Besök till heliga byggnader eller platser i den religion som behandlas
- Ekumenik, religionsfrihet och religionsdialog
- Mission
- Den kristna gudsbilden
- Exempel på religiösa inslag och spår i samhället, lagstiftningen, medier och populärkulturen

M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religion och kultur	Eleven känner till hur religionerna har påverkat samhällenas utveckling, kultur och medier och kan ge exempel. Eleven kan i huvuddrag beskriva Finlands och Europas religiösa rötter.

- Kristendomens historia i Finland, t.ex. korstågen, Mikael Agricola
- Besök till heliga byggnader eller platser i den religion som behandlas
- Ekumenik, religionsfrihet och religionsdialog

- Mission
- Den kristna gudsbilden
- Exempel på religiösa inslag och spår i samhället, lagstiftningen, medier och populärkulturen

M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religion och kultur	Eleven kan beskriva huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam och deras inbördes relationer.

- Kristendomens historia i Finland, t.ex. korstågen, Mikael Agricola
- Besök till heliga byggnader eller platser i den religion som behandlas
- Ekumenik, religionsfrihet och religionsdialog

M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.

- Kristendomens historia i Finland, t.ex. korstågen, Mikael Agricola
- Besök till heliga byggnader eller platser i den religion som behandlas
- Ekumenik, religionsfrihet och religionsdialog

- Mission
- Den kristna gudsbilden
- Exempel på religiösa inslag och spår i samhället, lagstiftningen, medier och populärkulturen

M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om etik	Eleven känner igen och kan nämna etiska normer i den religion som studeras samt etiska principer som förenar religioner och livsåskådningar.

- Mission
- Den kristna gudsbilden
- Exempel på religiösa inslag och spår i samhället, lagstiftningen, medier och populärkulturen
- Kristendomens historia i Finland, t.ex. korstågen, Mikael Agricola
- Besök till heliga byggnader eller platser i den religion som behandlas
- Ekumenik, religionsfrihet och religionsdialog

M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter.

- Kristendomens historia i Finland, t.ex. korstågen, Mikael Agricola
- Besök till heliga byggnader eller platser i den religion som behandlas
- Ekumenik, religionsfrihet och religionsdialog

M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan ge exempel på hur man skapar en hållbar framtid. Eleven kan tillämpa de etiska principerna i religionen i fråga i sina exempel.

- Kristendomens historia i Finland, t.ex. korstågen, Mikael Agricola
- Besök till heliga byggnader eller platser i den religion som behandlas
- Ekumenik, religionsfrihet och religionsdialog

M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.

- Kristendomens historia i Finland, t.ex. korstågen, Mikael Agricola
- Besök till heliga byggnader eller platser i den religion som behandlas
- Ekumenik, religionsfrihet och religionsdialog
- Mission
- Den kristna gudsbilden
- Exempel på religiösa inslag och spår i samhället, lagstiftningen, medier och populärkulturen

M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära. Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen. Man bekantar sig med Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som reformatorer inom religionen. Man behandlar den lutherska läran, sakramenten, böner, gudstjänst och församlingsverksamhet. I undervisningen granskas Bibeln och dess olika stilarter, det religiösa språkets särdrag och symbolik. Man bekantar sig med Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen. Man reflekterar över Paulus och den tidiga kristendomens betydelse för kristendomens utveckling till världsreligion. Man bekantar sig med sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen. I undervisningen fördjupas kunskaperna om kyrkoåret och kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk. Man bekantar sig med kyrkan som religiös byggnad, med kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den. Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

- Bekantar sig med begreppet helighet samt heliga platser

I2 Religionernas värld

I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra. Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner. Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet. I undervisningen granskar man religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet. Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

- Jesu liv och Paulus betydelse för den tidiga kristendomens uppkomst och utbredning
- Kristendomens uppdelning i olika kyrkor, i synnerhet protestantismen och Martin Luthers betydelse för reformationen
- Religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa idag och bakgrunden till den samt religionsfrihet

I3 Ett gott liv

I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden. Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner. I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet. Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen. Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar. Viktiga aspekter är livskompetens, självkänedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

- Etiska principer som förenar religionerna (t.ex. den gyllene regeln)

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1
M2	I1	K1, K2
M3	I1, I2	K2, K3, K4
M4	I1, I2, I3	K4, K5, K6
M5	I1, I2	K1, K2
M6	I2, I3	K2
M7	I1, I2, I3	K2, K5, K6
M8	I1, I2, I3	K7
M9	I2, I3	K2
M10	I2, I3	K1, K3, K6
M11	I1, I2, I3	K1, K4, K6, K7
M12	I3	K1

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan nämna källor och texter inom religionen i fråga samt beskriva det centrala innehållet i dem.

- Bekantar sig med begreppet helighet samt heliga platser

M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen i fråga och beskriva deras innebörd.

- Bekantar sig med begreppet helighet samt heliga platser

M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.

- Bekantar sig med begreppet helighet samt heliga platser
- Jesu liv och Paulus betydelse för den tidiga kristendomens uppkomst och utbredning
- Kristendomens uppdelning i olika kyrkor, i synnerhet protestantismen och Martin Luthers betydelse för reformationen
- Religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa idag och bakgrunden till den samt religionsfrihet

M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.

- Jesu liv och Paulus betydelse för den tidiga kristendomens uppkomst och utbredning
- Kristendomens uppdelning i olika kyrkor, i synnerhet protestantismen och Martin Luthers betydelse för reformationen
- Religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa idag och bakgrunden till den samt religionsfrihet
- Etiska principer som förenar religionerna (t.ex. den gyllene regeln)
- Bekantar sig med begreppet helighet samt heliga platser

M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religion och kultur	Eleven känner till hur religionerna har påverkat samhällenas utveckling, kultur och medier och kan ge exempel. Eleven kan i huvuddrag beskriva Finlands och Europas religiösa rötter.

- Bekantar sig med begreppet helighet samt heliga platser
- Jesu liv och Paulus betydelse för den tidiga kristendomens uppkomst och utbredning
- Kristendomens uppdelning i olika kyrkor, i synnerhet protestantismen och Martin Luthers betydelse för reformationen
- Religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa idag och bakgrunden till den samt religionsfrihet

M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religion och kultur	Eleven kan beskriva huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam och deras inbördes relationer.

- Etiska principer som förenar religionerna (t.ex. den gyllene regeln)

- Jesu liv och Paulus betydelse för den tidiga kristendomens uppkomst och utbredning
- Kristendomens uppdelning i olika kyrkor, i synnerhet protestantismen och Martin Luthers betydelse för reformationen
- Religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa idag och bakgrunden till den samt religionsfrihet

M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.

- Etiska principer som förenar religionerna (t.ex. den gyllene regeln)
- Bekantar sig med begreppet helighet samt heliga platser
- Jesu liv och Paulus betydelse för den tidiga kristendomens uppkomst och utbredning
- Kristendomens uppdelning i olika kyrkor, i synnerhet protestantismen och Martin Luthers betydelse för reformationen
- Religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa idag och bakgrunden till den samt religionsfrihet

M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om etik	Eleven känner igen och kan nämna etiska normer i den religion som studeras samt etiska principer som förenar religioner och livsåskådningar.

- Etiska principer som förenar religionerna (t.ex. den gyllene regeln)
- Jesu liv och Paulus betydelse för den tidiga kristendomens uppkomst och utbredning
- Kristendomens uppdelning i olika kyrkor, i synnerhet protestantismen och Martin Luthers betydelse för reformationen
- Religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa idag och bakgrunden till den samt religionsfrihet
- Bekantar sig med begreppet helighet samt heliga platser

M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter.

- Etiska principer som förenar religionerna (t.ex. den gyllene regeln)
- Jesu liv och Paulus betydelse för den tidiga kristendomens uppkomst och utbredning
- Kristendomens uppdelning i olika kyrkor, i synnerhet protestantismen och Martin Luthers betydelse för reformationen
- Religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa idag och bakgrunden till den samt religionsfrihet

M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan ge exempel på hur man skapar en hållbar framtid. Eleven kan tillämpa de etiska principerna i religionen i fråga i sina exempel.

- Jesu liv och Paulus betydelse för den tidiga kristendomens uppkomst och utbredning
- Kristendomens uppdelning i olika kyrkor, i synnerhet protestantismen och Martin Luthers betydelse för reformationen
- Religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa idag och bakgrunden till den samt religionsfrihet
- Etiska principer som förenar religionerna (t.ex. den gyllene regeln)

M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.

- Etiska principer som förenar religionerna (t.ex. den gyllene regeln)

- Jesu liv och Paulus betydelse för den tidiga kristendomens uppkomst och utbredning
 - Kristendomens uppdelning i olika kyrkor, i synnerhet protestantismen och Martin Luthers betydelse för reformationen
 - Religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa idag och bakgrunden till den samt religionsfrihet
- Bekantar sig med begreppet helighet samt heliga platser

M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

- Etiska principer som förenar religionerna (t.ex. den gyllene regeln)

35.6.13. Samhällslära

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i samhällslära är att stödja elevernas utveckling till aktiva, ansvarsfulla och företagsamma medborgare. Eleverna ska vägledas att iaktta demokratiska värden och principer i ett pluralistiskt samhälle som har förståelse för olikhet och respekterar jämlikhet och mänskliga rättigheter. Läroämnets uppdrag är att ge teoretisk kunskap om hur samhället fungerar och hur en medborgare kan påverka samt uppmuntra eleverna att utvecklas till handlingskraftiga och initiativrika samhällseliga och ekonomiska aktörer.

I undervisningen i samhällslära ska eleverna handledas att följa med aktuella frågor och händelser och att inse vilket samband de har med det egna livet. Det centrala är att eleverna lär sig att söka och kritiskt bedöma information producerad av olika slags aktörer och att tillämpa informationen i olika situationer. Eleverna ska uppmuntras att delta aktivt och konstruktivt i olika situationer och grupper. Eleverna ska också lära sig förstå att samhällseliga beslut grundar sig på ett val mellan alternativa möjligheter med målet att nå samförstånd.

Läroämnets uppdrag i årskurs 4-6

I årskurserna 4-6 ligger tyngdpunkten i undervisningen i samhällslära på att göra eleven förtrogen med samhällslivet och med konstruktiv kommunikation. Eleverna ska uppmuntras att lyssna på andra, uttrycka sina åsikter och motivera dem samt att hitta sina styrkor. Eleverna ska både i skolan och med aktörer i sin närmiljö få träna sådana färdigheter som behövs vid beslutsfattande och påverkan. Undervisningen ska stärka elevernas intresse för olika arbeten, arbetsliv, företagsamhet och olika yrken. Eleverna ska även få grundläggande kunskaper om hur de bör handskas med sin egen ekonomi och om ansvarsfull konsumtion.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i samhällslära i årskurs 4–6

För att uppnå målen i samhällslära är det viktigt att använda interaktiva, upplevelsebaserade och konkreta arbetssätt då man förmedlar kunskap, till exempel simulering, diskussioner, debatter och drama. På så sätt får eleverna möjlighet att öva sig att samverka, delta och påverka i närsamhället. I synnerhet elevernas vardag inklusive hobbyer och egna erfarenheter samt den egna klassen, skolan och elevkåren samt andra aktörer i närsamhället erbjuder goda möjligheter att öva sig att delta. Med hjälp av digitala verktyg kan eleverna på ett naturligt sätt söka information om samhället och ekonomin och engagera sig både självständigt och tillsammans med andra.

Handledning, differentiering och stöd i samhällslära i årskurs 4–6

Med tanke på läroämnets mål och karaktär är det viktigt att handleda eleverna att se sig själva som medlemmar i samhället med såväl rättigheter som skyldigheter och att stödja elevernas utveckling till handlingskraftiga medlemmar i olika grupper. Eleverna ska speciellt få stöd för att söka, förstå och tillämpa sådan information om samhälle och ekonomi som har betydelse för deras liv och framtid. De ska uppmuntras att delta och diskutera. Läroämnets abstrakta karaktär ska beaktas genom att läraren förklarar och konkretiserar centrala begrepp som används.

Bedömning av elevens lärande i samhällslära i årskurs 4–6

I undervisningen i samhällslära ska man genom bedömning och feedback handleda och uppmuntra eleverna att agera aktivt och konstruktivt i den egna närmiljön och att tillämpa sina samhällskunskaper och-färdigheter i praktiken. I bedömningen ska läraren beakta olika sätt att arbeta och producera. Det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid hur väl eleven behärskar sina samhällskunskaper.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i samhällslära genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i samhällslära. Med tanke på studieframgången är det viktigt att eleven har en uppfattning om hur det omgivande samhället fungerar, ser sig själv som en del av medborgarsamhället och är medveten om sitt ansvar och sina möjligheter att påverka.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Vardagskompetens och kontroll över det egna livet

Eleverna får insikt i hur samhället fungerar ur individens, familjens och närmiljöns synvinkel. Man funderar på hur var och en själv kan påverka tryggheten och trivselen i närmiljön. Dessutom fördjupar sig eleverna i arbete, yrken, egen penninganvändning och egen ekonomi samt ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer.

I2 Ett demokratiskt samhälle

Eleverna bekantar sig med olika slag av samhällsgrupper i närmiljön och med deras rättigheter och skyldigheter, och övar sig i att fatta gemensamma beslut. De får även kunskap om demokratiska värden och grundprinciper, såsom mänskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet. Därtill behandlas olika kulturer och minoritetsgrupper i Finland.

I3 Aktivt medborgarskap och påverkan

Eleverna utforskar och tränar demokratisk kompetens och samhällsmedverkan i praktiken, det vill säga sådan kompetens som behövs för att kunna delta i olika grupper, till exempel i klassen, i skolan, på fritiden, inom ramen för olika fritidssysselsättningar och föreningar, i medier och i ekonomiska sammanhang. De övar sig också i att samarbeta med aktörer i närmiljön.

I4 Ekonomisk verksamhet

Eleverna undersöker ekonomisk verksamhet och dess betydelse. De fördjupar sig i hur man förtjänar, använder och sparar pengar och i hållbar konsumtion. Dessutom får de i praktiska situationer kunskap om ekonomisk verksamhet i närmiljön via företag, arbetsplatser och serviceproducenter.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	
M2	I1, I2, I3, I4	
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K7
M4	I1, I2, I3, I4	K2, K4, K5
M5	I1, I4	K3, K4, K6, K7
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4
M7	I1, I2, I3	K2, K6, K7
M8	I1, I4	K3
M9	I1, I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap

Eleven får en inblick i att ett samhälle består av alla människor och de grupper de bildar.

Eleven lär sig att det finns gemensamma spelregler i samhället, att varje individ och grupp har en roll i samhället samt att människor kan samarbeta.

Eleven reflekterar över sin egen roll i närmiljön.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Motivationsfaktorer används inte som grund för bedömningen. Eleverna uppmuntras att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M2 stödja eleven att träna sin etiska omdömesförmåga i olika mänskliga, samhälleliga och ekonomiska frågor

Eleven reflekterar över vad etik är och övar sig i att ta etiska ställningstaganden.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Etisk förståelse och omdömesförmåga används inte som grund för bedömningen. Eleverna uppmuntras att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet samt att känna till grunderna för rättssystemet

Eleven lär sig att människor kan ha olika slags familjer, bakgrund och kultur samt höra till olika grupper.

Eleven får kunskap om mänskliga rättigheter på ett allmänmänskligt plan, men också om de rättigheter och skyldigheter som de har hemma, i skolan och ute i samhället för övrigt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över gemensamma spelregler och principen om lika värde	Eleven förstår betydelsen av gemensamma spelregler och kan följa dem. Eleven kan motivera varför de mänskliga rättigheterna är betydelsefulla och varför ett rättsväsende behövs i samhället.

M4 handleda eleven att analysera mediernas roll och betydelse i samhället

Eleven bekantar sig med olika medier, exempelvis tidningar, TV, digitala och sociala medier.

Eleven lär sig vad reklam är och hur reklam används för att påverka.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera mediernas roll	Eleven kan ge exempel på hur olika medier kan användas för att påverka.

M5 hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön

Eleven får en inblick vad som menas med skatter och vad skattepengar används till i samhället.

Eleven bekantar sig med olika slags yrken.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå betydelsen av arbete och entreprenörskap	Eleven kan ge exempel på betydelsen av arbete och entreprenörskap för att säkra en utkomst för familjen och för att garantera ett fungerande samhälle.

M6 handleda eleven att förstå att information om samhällsfrågor som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften

Eleven förstår att det finns många slags grupperingar och intresserorganisationer i samhället och att de drivs av olika intressen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta olika perspektiv, syften och värderingar	Eleven kan beskriva hur samhällsinformation som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften.

M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt

Eleven lär sig vad demokrati innebär samt reflekterar över hur hen kan påverka hemma, i skolan och i andra sammanhang som hör ihop med hens liv.

Eleven övar att argumentera, motivera sina åsikter, samarbeta med andra och kompromissa.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa grundläggande demokratisk kompetens samt samhällskunskaper och -färdigheter i praktiken	Eleven kan tillämpa demokratiska principer och färdigheter, till exempel att lyssna, ta ställning och anpassa sig till majoritetsbeslut och vilken effekt de har i närsamhället.

M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem

Eleven reflekterar över vad pengar och ekonomi är, tar reda på priser och kostnader som har med det egna livet och egna hobbyer att göra. Eleven reflekterar över sin penninganvändning och sitt sparande.

Eleven bekantar sig med hållbar konsumtion.

Eleven lär sig att man kan granska konsumtion kritiskt och påverka genom sina egna konsumtionsval.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa grunderna för penninganvändning och egna konsumtionsval	Eleven kan motivera sin penninganvändning och sina konsumtionsval och berätta hur konsumtionsvalen påverkar andra människor och miljön. Eleven kan också bedöma sambandet mellan konsumtion och sparande.

M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt

Eleven reflekterar över olika möjligheter att påverka sin egen närmiljö.

Eleven bekantar sig med centrala medier i samhället.

Eleven bekantar sig med nätetikett och -säkerhet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Mediekunskap och mediekompetens	Eleven kan använda medier som verktyg för att tänka och handla i samhällsfrågor samt reflektera över medieanvändning och säkerhet.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Vardagskompetens och kontroll över det egna livet

Eleverna får insikt i hur samhället fungerar ur individens, familjens och närmiljöns synvinkel. Man funderar på hur var och en själv kan påverka tryggheten och trivselen i närmiljön. Dessutom fördjupar sig eleverna i arbete, yrken, egen penninganvändning och egen ekonomi samt ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer.

I2 Ett demokratiskt samhälle

Eleverna bekantar sig med olika slag av samhällsgrupper i närmiljön och med deras rättigheter och skyldigheter, och övar sig i att fatta gemensamma beslut. De får även kunskap om

demokratiska värden och grundprinciper, såsom mänskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet. Därtill behandlas olika kulturer och minoritetsgrupper i Finland.

I3 Aktivt medborgarskap och påverkan

Eleverna utforskar och tränar demokratisk kompetens och samhällsmedverkan i praktiken, det vill säga sådan kompetens som behövs för att kunna delta i olika grupper, till exempel i klassen, i skolan, på fritiden, inom ramen för olika fritidssysselsättningar och föreningar, i medier och i ekonomiska sammanhang. De övar sig också i att samarbeta med aktörer i närmiljön.

I4 Ekonomisk verksamhet

Eleverna undersöker ekonomisk verksamhet och dess betydelse. De fördjupar sig i hur man förtjänar, använder och sparar pengar och i hållbar konsumtion. Dessutom får de i praktiska situationer kunskap om ekonomisk verksamhet i närmiljön via företag, arbetsplatser och serviceproducenter.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	
M2	I1, I2, I3, I4	
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K7
M4	I1, I2, I3, I4	K2, K4, K5
M5	I1, I4	K3, K4, K6, K7
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4
M7	I1, I2, I3	K2, K6, K7
M8	I1, I4	K3
M9	I1, I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap

Eleven bekantar sig med samhällets grundstrukturer och centrala instanser (t.ex. kommuner, riksdag, regering).

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Motivationsfaktorer används inte som grund för bedömningen. Eleverna uppmuntras att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M2 stödja eleven att träna sin etiska omdömesförmåga i olika mänskliga, samhälleliga och ekonomiska frågor

Eleven reflekterar över etikens betydelse i samhället och över sin egen roll i sammanhanget.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Etisk förståelse och omdömesförmåga används inte som grund för bedömningen. Eleverna uppmuntras att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

I2 Ett demokratiskt samhälle

M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet samt att känna till grunderna för rättssystemet

Eleven bekantar sig med mänskliga rättigheter och organisationer som arbetar med att främja mänskliga rättigheter (t.ex. FN, Unicef) samt får kunskap om möjligheter inom frivilligarbete.

Eleven utökar sina kunskaper om vad medborgarskap och demokrati är samt vilka rättigheter och påverkningsmöjligheter hen har, exempelvis namnlistor, demonstrationer, intresseorganisationer och politiska partier. Eleven reflekterar över påverkan genom sociala medier.

Eleven får information om de rättigheter som t.ex. Finlands grundlag ger varje medborgare i samhället.

Eleven reflekterar över skyldigheter, gränser, ersättningar och straff.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över gemensamma spelregler och principen om lika värde	Eleven förstår betydelsen av gemensamma spelregler och kan följa dem. Eleven kan motivera varför de mänskliga rättigheterna är betydelsefulla och varför ett rättsväsende behövs i samhället.

M4 handleda eleven att analysera mediernas roll och betydelse i samhället

Eleven tar reda på vilka slags medier det finns i samhället och vad de står för.

Eleven reflekterar under handledning över att medier kan arbeta enligt olika värdegrunder och ha olika infallsvinklar (t.ex. objektiva/neutrala medier versus kommersiella eller partiska medier).

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera mediernas roll	Eleven kan ge exempel på hur olika medier kan användas för att påverka.

M5 hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön

Eleven bekantar sig med arbetslivets regler och olika slags anställningsförhållanden. Eleven lär sig mer om yrken och framtidsmöjligheter samt förstår att det går att byta yrke eller inriktning.

Eleven reflekterar över sina personliga egenskaper, styrkor och intressen.

Eleven bekantar sig med företagsamhet, de krav som ställs och de möjligheter som erbjuds.

Eleven lär sig vad begreppen skatt, hyra, lön, kunder, kundbetjäning och marknadsföring innebär.

Eleven tar reda på företag i närmiljön.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå betydelsen av arbete och entreprenörskap	Eleven kan ge exempel på betydelsen av arbete och entreprenörskap för att säkra en utkomst för familjen och för att garantera ett fungerande samhälle.

M6 handleda eleven att förstå att information om samhällsfrågor som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften

Eleven reflekterar över hur olika slags grupperingar och intresseorganisationer försöker påverka oss på olika sätt för att nå sina mål.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta olika perspektiv, syften och värderingar	Eleven kan beskriva hur samhällsinformation som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften.

M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt

Eleven lär sig att demokrati är att fatta beslut tillsammans, att det är viktigt att lyssna på allas förslag och att alla har samma möjlighet att påverka besluten.

Eleven förstår betydelsen av fria och hemliga val i en demokrati. Eleven bekantar sig med röstningsförfarandet i val.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa grundläggande demokratisk kompetens samt samhällskunskaper och -färdigheter i praktiken	Eleven kan tillämpa demokratiska principer och färdigheter, till exempel att lyssna, ta ställning och anpassa sig till majoritetsbeslut och vilken effekt de har i närsamhället.

M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem

Eleven reflekterar över sina möjligheter att finansiera sin egen konsumtion.

Eleven bekantar sig med konsumenträttigheter.

Eleven bekantar sig med förständig, etisk och rättvis konsumtion samt organisationer som främjar sådan konsumtion.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa grunderna för penninganvändning och egna konsumtionsval	Eleven kan motivera sin penninganvändning och sina konsumtionsval och berätta hur konsumtionsvalen påverkar andra människor och miljön. Eleven kan också bedöma sambandet mellan konsumtion och sparande.

M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt

Eleven tränar samhällspåverkan med hjälp av konkreta exempel och övningar.

Eleven tränar kritiskt tänkande och medieanvändning.

Eleven utökar sina kunskaper om säker medianvändning och nätetikett.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Mediekunskap och mediekompetens	Eleven kan använda medier som verktyg för att tänka och handla i samhällsfrågor samt reflektera över medieanvändning och säkerhet.

35.6.14. Slöjd

Läroämnets uppdrag

Läroämnet slöjd har som uppdrag att lära eleverna att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Slöjd är ett läroämne där eleverna med hjälp av många olika slags material får uttrycka sig genom att skapa för hand, genom att formge och genom att använda teknologi. Hit hör att självständigt eller gemensamt planera och framställa en produkt eller ett alster och att utvärdera

den egna eller gemensamma slöjdprocessen. Att slöjda innebär undersökande, kreativt och experimentellt arbete, där man fördomsfritt väljer olika visuella, materiella och tekniska lösningar och framställningsmetoder. I slöjden lär sig eleverna att förstå, utvärdera och utveckla olika slags tekniska tillämpningar och att använda de inlärd kunskaperna och färdigheterna i vardagen. Slöjden ska utveckla elevernas rumsuppfattning, taktila känsla och förmåga att skapa med händerna, vilket främjar de motoriska färdigheterna, kreativiteten och förmågan att planera. Undervisningen ska stärka elevens förutsättningar att arbeta mångsidigt. Slöjdens betydelse ligger i den långsiktiga och innovativa arbetsprocessen samt i upplevelser som ger tillfredsställelse och stärker självkänslan.

I undervisningen betonas elevernas olika intressen och gruppsamverkan. I slöjd är utgångspunkten att studera olika övergripande teman på ett heltäckande och naturligt sätt över läroämnesgränserna. Kunskap om den omgivande materiella världen bidrar till att lägga grund för en hållbar livsstil och utveckling. Det här omfattar elevens livsmiljö, det lokala kulturarvet, olika gruppers kulturarv samt skolans kulturella mångfald. Undervisningen i slöjd ska fostra etiska, medvetna och delaktiga samt kunniga och företagsamma medborgare, som värdesätter sina slöjdfärdigheter, kan uttrycka sig genom slöjd och har vilja att värna om och utveckla slöjdekulturen.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 är slöjdens uppdrag att stödja elevernas förmåga att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Undervisningen ska stödja eleverna att lära sig och tillämpa begrepp, ord och termer som anknyter till slöjd. Eleverna bekantar sig med olika materiella egenskaper och blir bekant med hur egenskaperna kan utnyttjas och vilka lösningar de möjliggör. Eleverna ska vägledas i att kunna välja mellan olika arbetsmetoder, arbetsredskap, maskiner och anordningar samt att arbeta med hjälp av dem. Slöjdens fostrande uppdrag är att lära eleven att kritiskt granska människans konsumtions- och produktionssätt ur ett rättvis- och hållbarhetsperspektiv och ur ett etiskt perspektiv.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i slöjd i årskurs 3–6

Ändamålsenliga och säkra lokaler, arbetsredskap, maskiner, anordningar och material formar en lärmiljö som stödjer lärandet. Samtidigt lär sig eleverna med hjälp av dem förstå hur den teknologi som används inom slöjd fungerar. Informations- och kommunikationsteknik ger möjlighet att använda olika läromedel, plattformar för lärande, ritprogram och digital bildredigering samt att skapa ritningar och modeller som stöd för det egna arbetet och planeringen. I undervisningen används arbetssätt som är typiska för teknisk slöjd och textilslöjd.

Det praktiska lärandet stöds med hjälp av undersökande projekt, över läroämnesgränserna och i samarbete med utomstående experter och gemenskaper. Eleverna får kunskap om den nationella kulturen och det nationella kulturarvet virtuellt och genom att besöka museer, utställningar och bibliotek. Besök på utställningar och företag används för att stödja och förstärka lärandet. Besöken utnyttjas i olika pedagogiska uppgifter. Teknik och virtuella lärmiljöer används mångsidigt, ansvarsfullt och säkert.

Handledning, differentiering och stöd i slöjd i årskurs 3–6

Med tanke på målen för läroämnet är det väsentligt att man beaktar elevernas olika förutsättningar och behov och differentierar slöjdundervisningen utgående från det, till exempel genom valet av lärmiljöer, arbetssätt och arbetsuppgifter. Eleverna ska stödjas att utveckla sina slöjdfärdigheter på ett flexibelt och lämpligt sätt. Eleverna ska uppmuntras att njuta av sitt skapande. Slöjdundervisningen ska stödja eleverna att utveckla egna lösningar och att bygga och använda nyskapande kunskap individuellt eller tillsammans med andra. Det är viktigt att reservera tillräckligt med tid för handledning och stöd.

Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 3–6

Bedömningen av lärandet och den respons som eleverna får ska vara handledande och uppmuntrande och grunda sig på slöjdprocessen i sin helhet. Dokumentationen av processens olika faser utnyttjas som ett redskap vid bedömningen. Eleverna ska ges positiv respons på sina framsteg och uppmuntras att utöka och fördjupa sina färdigheter. Bedömningen ska fokusera på hur eleverna tillägnat sig det centrala innehållet men också mångsidigt på hur elevernas kunskaper och färdigheter i slöjd utvecklats. I samband med utvärderingssamtal och annan respons anvisas eleverna mål för utveckling och vägledning för hur prestationen kan utvecklas. Eleverna ska delta i bedömningen genom att erbjudas olika sätt att utvärdera sitt eget och sina klasskamraters arbete. Eleverna kan ges möjlighet att presentera och utvärdera grupparbeten och arbetsresultat för att lära sig att framträda, att presentera information tydligt och klart, uppskatta andras arbete och utveckla förmågan att ge konstruktiv respons.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i slöjd genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i slöjd. Med tanke på studieframstegen är det viktigt att iaktta slöjdprocessen i sin helhet, hur eleverna arbetar med olika material, hur smidigt arbetet löper, kvaliteten på produkterna, och hur eleverna tillämpar sådant som de lärt sig i andra läroämnena.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Innovation

Eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter och upplevelser samt genom att iaktta och analysera föremål, den byggda miljön och naturen för att utveckla nya idéer. I slöjd kombinerar eleverna färger, figurer, olika ytor, stilar och former och utnyttjar materialens fasthet och böjlighet. Eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.

I2 Planering

Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov. Eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt eller ett alster. Eleverna övar att dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.

I3 Prövning

Eleverna undersöker materialens egenskaper samt hur de vanligaste maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet fungerar. Kunskapen tillämpas sedan i det egna arbetet. Eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, plaster, fibrer, garn, tyger och återvinningsmaterial. Eleverna övar programmering av olika funktioner, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation. Eleverna bearbetar sina produkter eller alster utgående från experiment.

I4 Tillverkning

Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.

I Grankulla arbetar elever med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa.

I5 Tillämpning

Eleverna lär sig använda grundläggande termer inom branschen och bekantar sig med säkra material och arbetssätt. Eleverna utforskar egenskaperna hos en produkt av hög kvalitet och får kunskap om arbetssäkerhet.

I6 Dokumentering och bedömning

Informations- och kommunikationsteknik används som en del av planeringen och dokumentationen. Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever och till grupper.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M4	I3, I5	K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K3, K6
M6	I1, I2, I6	K5
M7	I6	K1, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

I Grankulla arbetar elever med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa.

M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att planera och genomföra sitt arbete samt utvärdera och dokumentera processen	Eleven genomför en hel slöjdprocess och kan dokumentera alla faser i processen.

I Grankulla arbetar elever med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa.

M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja, kombinera och använda material och tillverkningstekniker som används inom slöjden	Eleven väljer, kombinerar och använder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverkningstekniker. Eleven känner till och kan använda slöjdtermer.

M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja och använda arbetsredskap, maskiner och anordningar	Eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat. Eleven kan redogöra för hur enkla och vardagliga apparater fungerar. Eleven kan använda lämpliga arbetsredskap, maskiner och apparater på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.

I Grankulla arbetar elever med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa.

M6 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter samt för att dokumentera slöjdprocessen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda informations- och kommunikationsteknik i det egna arbetet	Eleven använder under handledning av läraren informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter och för att dokumentera slöjdprocessen.

M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera sitt eget och andras arbete samt förmåga att ge kamratrespons	Eleven deltar konstruktivt i utvärderingen av sitt eget och andras arbete samt ger kamratrespons.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Innovation

Eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter och upplevelser samt genom att iaktta och analysera föremål, den byggda miljön och naturen för att utveckla nya idéer. I slöjd kombinerar eleverna färger, figurer, olika ytor, stilar och former och utnyttjar materialens fasthet och böjlighet. Eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.

I2 Planering

Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov. Eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt eller ett alster. Eleverna övar att dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.

I Grankulla uppmuntras eleverna till kreativt och självständigt arbete.

I3 Prövning

Eleverna undersöker materialens egenskaper samt hur de vanligaste maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet fungerar. Kunskapen tillämpas sedan i det egna arbetet. Eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, plaster, fibrer, garn, tyger och återvinningsmaterial. Eleverna övar programmering av olika funktioner, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation. Eleverna bearbetar sina produkter eller alster utgående från experiment.

I4 Tillverkning

Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.

I5 Tillämpning

Eleverna lär sig använda grundläggande termer inom branschen och bekantar sig med säkra material och arbetssätt. Eleverna utforskar egenskaperna hos en produkt av hög kvalitet och får kunskap om arbets säkerhet.

I6 Dokumentering och bedömning

Informations- och kommunikationsteknik används som en del av planeringen och dokumentationen. Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever och till grupper.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M4	I3, I5	K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K3, K6
M6	I1, I2, I6	K5
M7	I6	K1, K4, K7

Mål för undervisningen

M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet

I Grankulla uppmuntras eleverna till kreativt och självständigt arbete.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att planera och genomföra sitt arbete samt utvärdera och dokumentera processen	Eleven genomför en hel slöjdprocess och kan dokumentera alla faser i processen.

I Grankulla uppmuntras eleverna till kreativt och självständigt arbete.

M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja, kombinera och använda material och tillverkningstekniker som används inom slöjden	Eleven väljer, kombinerar och använder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverkningstekniker. Eleven känner till och kan använda slöjdtermer.

M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja och använda arbetsredskap, maskiner och anordningar	Eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat. Eleven kan redogöra för hur enkla och vardagliga apparater fungerar. Eleven kan använda lämpliga arbetsredskap, maskiner och apparater på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.

I Grankulla uppmuntras eleverna till kreativt och självständigt arbete.

M6 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter samt för att dokumentera slöjdprocessen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda informations- och kommunikationsteknik i det egna arbetet	Eleven använder under handledning av läraren informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter och för att dokumentera slöjdprocessen.

I Grankulla uppmuntras eleverna till kreativt och självständigt arbete.

M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera sitt eget och andras arbete samt förmåga att ge kamratrespons	Eleven deltar konstruktivt i utvärderingen av sitt eget och andras arbete samt ger kamratrespons.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Innovation

Eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter och upplevelser samt genom att iaktta och analysera föremål, den byggda miljön och naturen för att utveckla nya idéer. I slöjd kombinerar eleverna färger, figurer, olika ytor, stilar och former och utnyttjar materialens fasthet och böjlighet. Eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.

I2 Planering

Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov. Eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt eller ett alster. Eleverna övar att dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.

I Grankulla uppmuntras eleverna till kreativt och självständigt arbete.

I3 Prövning

Eleverna undersöker materialens egenskaper samt hur de vanligaste maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet fungerar. Kunskapen tillämpas sedan i det egna arbetet. Eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, plaster, fibrer, garn, tyger och återvinningsmaterial. Eleverna övar programmering av olika funktioner, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation. Eleverna bearbetar sina produkter eller alster utgående från experiment.

I4 Tillverkning

Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.

I Grankulla arbetar elever med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa.

I5 Tillämpning

Eleverna lär sig använda grundläggande termer inom branschen och bekantar sig med säkra material och arbetssätt. Eleverna utforskar egenskaperna hos en produkt av hög kvalitet och får kunskap om arbetssäkerhet.

I6 Dokumentering och bedömning

Informations- och kommunikationsteknik används som en del av planeringen och dokumentationen. Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever och till grupper.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M3	I1, I2, I3, I4	K2, K4, K5
M4	I3, I5	K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K3, K6
M6	I1, I2, I6	K5
M7	I6	K1, K4, K7
M8	I1, I2, I3, I5	K1, K3, K7

Mål för undervisningen

M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att planera och genomföra sitt arbete samt utvärdera och dokumentera processen	Eleven genomför en hel slöjdprocess och kan dokumentera alla faser i processen.

I Grankulla uppmuntras eleverna till kreativt och självständigt arbete.

I Grankulla arbetar elever med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa.

M3 handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillverka en produkt eller ett alster	Eleven kan framställa en produkt eller ett alster utgående från en egen eller gemensam plan. Eleven tar hänsyn till estetik och funktionalitet.

I Grankulla uppmuntras eleverna till kreativt och självständigt arbete.

I Grankulla arbetar elever med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa.

M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja, kombinera och använda material och tillverkningstekniker som används inom slöjden	Eleven väljer, kombinerar och använder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverkningstekniker. Eleven känner till och kan använda slöjdtermer.

M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja och använda arbetsredskap, maskiner och anordningar	Eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat. Eleven kan redogöra för hur enkla och vardagliga apparater fungerar. Eleven kan använda lämpliga arbetsredskap, maskiner och apparater på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.

I Grankulla uppmuntras eleverna till kreativt och självständigt arbete.

I Grankulla arbetar elever med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa.

M6 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter samt för att dokumentera slöjdprocessen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda informations- och kommunikationsteknik i det egna arbetet	Eleven använder under handledning av läraren informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter och för att dokumentera slöjdprocessen.

I Grankulla uppmuntras eleverna till kreativt och självständigt arbete.

M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera sitt eget och andras arbete samt förmåga att ge kamratrespons	Eleven deltar konstruktivt i utvärderingen av sitt eget och andras arbete samt ger kamratrespons.

M8 uppmana eleven att börja granska olika konsumtionsvanor och produktionssätt kritiskt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över olika konsumtionsvanor och produktionssätt	Eleven kan beskriva hur konsumtionsvanor och produktionssätt påverkar produktens livscykel.

I Grankulla uppmuntras eleverna till kreativt och självständigt arbete.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Innovation

Eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter och upplevelser samt genom att iaktta och analysera föremål, den byggda miljön och naturen för att utveckla nya idéer. I slöjd kombinerar eleverna färger, figurer, olika ytor, stilar och former och utnyttjar materialens fasthet och böjlighet. Eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.

I2 Planering

Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov. Eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt eller ett alster. Eleverna övar att dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.

I Grankulla uppmuntras eleverna till kreativt och självständigt arbete.

I3 Prövning

Eleverna undersöker materialens egenskaper samt hur de vanligaste maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet fungerar. Kunskapen tillämpas sedan i det egna arbetet. Eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, plaster, fibrer, garn, tyger och återvinningsmaterial. Eleverna övar programmering av olika funktioner, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation. Eleverna bearbetar sina produkter eller alster utgående från experiment.

I4 Tillverkning

Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.

I Grankulla arbetar elever med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa.

I5 Tillämpning

Eleverna lär sig använda grundläggande termer inom branschen och bekantar sig med säkra material och arbetsätt. Eleverna utforskar egenskaperna hos en produkt av hög kvalitet och får kunskap om arbets säkerhet.

I6 Dokumentering och bedömning

Informations- och kommunikationsteknik används som en del av planeringen och dokumentationen. Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever och till grupper.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M3	I1, I2, I3, I4	K2, K4, K5
M4	I3, I5	K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K3, K6
M6	I1, I2, I6	K5
M7	I6	K1, K4, K7
M8	I1, I2, I3, I5	K1, K3, K7

Mål för undervisningen

M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att planera och genomföra sitt arbete samt utvärdera och dokumentera processen	Eleven genomför en hel slöjdprocess och kan dokumentera alla faser i processen.

I Grankulla uppmuntras eleverna till kreativt och självständigt arbete.

I Grankulla arbetar elever med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa.

M3 handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillverka en produkt eller ett alster	Eleven kan framställa en produkt eller ett alster utgående från en egen eller gemensam plan. Eleven tar hänsyn till estetik och funktionalitet.

I Grankulla uppmuntras eleverna till kreativt och självständigt arbete.

I Grankulla arbetar elever med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa.

M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt

Eleverna arbetar med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja, kombinera och använda material och tillverkningstekniker som används inom slöjden	Eleven väljer, kombinerar och använder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverkningstekniker. Eleven känner till och kan använda slöjdtermer.

M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja och använda arbetsredskap, maskiner och anordningar	Eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat. Eleven kan redogöra för hur enkla och vardagliga apparater fungerar. Eleven kan använda lämpliga arbetsredskap, maskiner och apparater på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.

I Grankulla uppmuntras eleverna till kreativt och självständigt arbete.

I Grankulla arbetar elever med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa.

M6 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter samt för att dokumentera slöjdprocessen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda informations- och kommunikationsteknik i det egna arbetet	Eleven använder under handledning av läraren informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter och för att dokumentera slöjdprocessen.

I Grankulla uppmuntras eleverna till kreativt och självständigt arbete.

M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera sitt eget och andras arbete samt förmåga att ge kamratrespons	Eleven deltar konstruktivt i utvärderingen av sitt eget och andras arbete samt ger kamratrespons.

M8 uppmana eleven att börja granska olika konsumtionsvanor och produktionssätt kritiskt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över olika konsumtionsvanor och produktionssätt	Eleven kan beskriva hur konsumtionsvanor och produktionssätt påverkar produktens livscykel.

I Grankulla uppmuntras eleverna till kreativt och självständigt arbete.

36. Årskurs 7-9

36.1. Övergången mellan årskurs 6 och 7

Övergången från årskurs sex till årskurs sju förutsätter systematiskt samarbete mellan skolans eller skolornas personal, att nödvändig information om undervisningen överförs samt att man känner till lärmiljöer, verksamhetssätt och styrdokument. Kommunikation mellan hem och skola betonas vid övergången. Övergången innebär ofta att eleverna måste anpassa sig till en ny grupp, nya lärare och en ny miljö. Det är skolans uppgift att se till att arbetsätten och bedömningsmetoderna även i dessa årskurser är anpassade till elevernas ålder och förutsättningar. Det är viktigt att både hemma och i skolan se till att eleverna också känner sig trygga och samtidigt uppmuntra dem att möta nya utmaningar. Många val gällande framtiden blir aktuella för eleverna. Det är viktigt att lyssna till och respektera eleverna och låta dem vara med och påverka beslut som gäller dem själva.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före eleven börjar i årskurs sju.

36.2. Att växa som medlem i gemenskapen

Utöver de gemensamma uppgifterna har varje årskurshelhet i den grundläggande utbildningen sitt särskilda uppdrag. Uppdraget förutsätter att elevernas ålder och utvecklingsnivå beaktas och att undervisningen planeras så att övergångarna löper smidigt och tryggt.

Det särskilda uppdraget i årskurs 7–9 är att handleda och stödja eleverna under deras intensiva utvecklingsfas, se till att de slutför den grundläggande utbildningens lärokurs och uppmuntra alla elever att fortsätta studera. Det är särskilt viktigt att varje elev får så bra förutsättningar som möjligt för att studera efter den grundläggande utbildningen och kunna fatta realistiska och kunskapsbaserade beslut. Individuella skillnader i elevernas utveckling, också mellan pojkar och flickor, blir tydligare och inverkar på skolarbetet. Eleverna ska handledas att förstå sin utveckling och uppmuntras att acceptera och ta ansvar för sig själva och sina studier, sina kamrater och närmiljön. Eleverna ska stödjas att utveckla en gemenskap, som inte godkänner varken mobbning, sexuella trakasserier, rasism eller annan diskriminering. Studiemotivationen ska stärkas genom omsorg, individuellt bemötande samt mångsidiga arbetssätt och lärmiljöer. Praxis för bedömning och respons under studierna planeras och genomförs så att de är interaktiva och ger handledning i lärandet samt uppmuntrar eleverna att arbeta målmedvetet som individer och i grupp. Samarbetet mellan hem och skola antar nya former och får nytt innehåll men är fortfarande ett viktigt stöd för den unga. Gemensamma avtal om spelregler och uppförande med eleverna och deras vårdnadshavare skapar trygghet och främjar skolarbetet.

Under årskurs 7–9 lägger eleverna grunden för sin vuxenidentitet, stärker sina kunskaper samt inriktar sig på och förbereder sig för livet efter den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska fördjupa, berika och bredda de kunskaper och färdigheter eleverna tillägnat sig i de lägre årskurserna. Nya gemensamma läroämnen är huslig ekonomi och elevhandledning. Undervisningen i fysik och kemi, biologi och geografi samt hälsokunskap som tidigare ingått i omgivningslära uppdelas i fem separata läroämnen. Eleverna erbjuds flera valfria läroämnen. De mångvetenskapliga lärområdena och de valfria ämnena ger eleverna möjligheter att fördjupa sina intressen och att kombinera det de lärt sig på fritiden med skolarbetet. Dessa ger eleverna tillfällen att öva sig att arbeta självständigt och ta ansvar i till exempel konstnärliga produktioner, forskningsprojekt eller samhällsprojekt.

36.3. Övergången från den grundläggande utbildningen till följande utbildningsstadium

Vid övergången från den grundläggande utbildningen till utbildning på andra stadiet inriktar sig eleverna på fortsatta studier och fattar beslut om sin utbildning och karriär. Övergången förutsätter systematiskt och yrkesövergripande samarbete samt kommunikation med eleverna och vårdnadshavarna. Målet är att ge eleverna så goda färdigheter som möjligt att gå vidare till följande utbildningsstadium samt att trygga välbefinnandet och förutsättningarna för studier. Övergången till ett nytt skede av livet förutsätter ökad livskompetens och självständighet och mera ansvar. Skolan ska stödja eleverna i utvecklingsprocessen, vilket innebär att betydelsen av elevhandledning och elevvård ökar. Eleverna behöver mycket information om olika utbildningsmöjligheter efter grundskolan samt mångsidig handledning både av studiehandledaren och av lärarna i olika läroämnen. Det är viktigt att reservera tid för diskussion med eleverna om deras planer, att hjälpa dem att förstå vilka krav de fortsatta studierna ställer och att göra realistiska val.

36.4. Mångsidig kompetens i årskurs 7–9

Förutsättningarna för utveckling av mångsidig kompetens stärks i takt med att eleverna utvecklas. Å andra sidan ökar utmaningarna i fråga om samarbete mellan läroämnena och i skolvardagen. Skolan kan i bästa fall erbjuda en gemenskap som känns meningsfull för den unga som är i puberteten och där den unga får hjälp med att strukturera både sin egen utveckling och omvärlden. Det är särskilt viktigt att ge eleverna möjligheter att uppleva att de kan och lyckas för att på så sätt stärka deras självkänsla och att handleda varje elev att bli medveten om sina styrkor och att realistiskt se sina utvecklingsbehov.

Under dessa år fortsätter man att lägga grund för en hållbar livsstil och ett hållbart välbefinnande och reflekterar tillsammans med eleverna över sociala, samhällseliga och ekonomiska samt kulturella och ekologiska förutsättningar för hållbar utveckling. Undervisningen ska innehålla både praktiska och teoretiska exempel på sambandet mellan de olika aspekterna av hållbar utveckling och vad en hållbar livsstil i praktiken betyder.

Varje läroämne ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens på ett för läroämnet naturligt sätt. Att planera och genomföra de mångvetenskapliga lärområdena i samarbete med eleverna strävar i synnerhet till att utveckla och fördjupa mångsidig kompetens.

36.5. Mångsidiga kompetensområden

K1 Förmåga att tänka och lära sig

Tankeförmåga och färdighet att lära sig lägger grunden för utveckling av all övrig kompetens och livslångt lärande. Tankandet och lärandet påverkas av hur eleverna uppfattar sig själva som lärande individer och hur de kommunicerar med sin omgivning. Viktigt är också hur de lär sig att göra iakttagelser och söka, bedöma, bearbeta, producera och dela information och idéer. Eleverna ska handledas att upptäcka att kunskap kan byggas på många olika sätt, till exempel genom att medvetet dra slutsatser eller intuitivt med hjälp av egna erfarenheter. Undersökande och kreativa arbetssätt, samarbete och möjlighet att fördjupa sig och koncentrera sig främjar utvecklingen av tankandet och färdigheten att lära sig.

Det är viktigt att lärarna uppmuntrar eleverna att lita på sig själva och sina åsikter och att samtidigt vara öppna för nya lösningar. Uppmuntran behövs också för att kunna förhålla sig till otydlig och motstridig information. Eleverna ska uppmuntras att betrakta saker ur olika perspektiv, söka ny information och utifrån den reflektera över sitt sätt att tänka. Eleverna ska ges utrymme att fråga och de ska spurras att söka svar och lyssna på andras åsikter och samtidigt fundera över den kunskap de själva har. De ska spurras att hitta ny kunskap och nya synsätt. Elevernas förmåga

att agera stärks när de som medlemmar i skolgemenskapen får stöd och uppmuntran för sina idéer och initiativ.

Eleverna ska få lära sig att använda kunskap på egen hand och tillsammans med andra för att lösa problem, argumentera och dra slutsatser och för att göra innovationer. Eleverna ska ha möjlighet att kritiskt analysera det innehåll som behandlas ur olika perspektiv. För att hitta innovativa lösningar förutsätts att eleverna lär sig att fördomsfritt se alternativ och kombinera olika perspektiv och använda sin fantasi för att överskrida existerande gränser. Lek, spel, fysisk aktivitet, experiment och andra konkreta arbetssätt främjar glädjen i lärandet och stärker förutsättningarna för insikt och kreativt tänkande. Förmågan att tänka systematiskt och etiskt utvecklas gradvis, när eleverna lär sig att se växelverkan och samband mellan olika saker och att uppfatta helheter.

Alla elever ska få hjälp med att iaktta hur de lär sig och att utveckla sina lärstrategier. Färdigheten att lära sig utvecklas när eleverna får ställa upp mål, planera sitt arbete, utvärdera sina framsteg och använda tekniska och andra hjälpmedel i sina studier på ett för åldern lämpligt sätt. Under den grundläggande utbildningen ska eleverna stödjas så att de utvecklar en god kunskaps- och färdighetsgrund och en bestående motivation för fortsatta studier och livslångt lärande.

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

Eleverna växer upp i en värld som kännetecknas av kulturell och språklig mångfald och av olika religioner och åskådningar. Att leva på ett kulturellt hållbart sätt i en mångfacetterad miljö förutsätter kulturella färdigheter grundade på respekt för mänskliga rättigheter samt förmåga att kommunicera på ett hänsynsfullt sätt och kunna uttrycka sig själv och sina åsikter på olika sätt.

I den grundläggande utbildningen ska eleverna få hjälp med att identifiera och uppskatta kulturella fenomen i omgivningen och att bygga en egen kulturell identitet och ett positivt förhållningssätt till omgivningen. Eleverna ska få lära känna och uppskatta sin livsmiljö och dess kulturarv samt sin egen sociala, kulturella, religiösa, åskådningsmässiga och språkliga bakgrund. Eleverna ska uppmuntras att fundera över betydelsen av sin egen bakgrund och över sin roll i generationskedjan. De ska lära sig att se kulturell och språklig mångfald och olika åskådningar som en positiv resurs. Samtidigt ska de få lära sig att känna till hur kulturer, religioner och åskådningar påverkar samhället och vardagen och hur kulturen omformas av media. De ska också få fundera över vilka saker man inte kan acceptera på grund av att de strider mot de mänskliga rättigheterna. Genom samarbete i och utanför skolan lär sig eleverna att lägga märke till kulturella särdrag och att fungera på ett smidigt sätt i olika miljöer. De ska fostras att bemöta andra människor med respekt och att iaktta goda vanor. Eleverna ska få möjlighet att uppleva och tolka konst, kultur och kulturarv. De ska också få lära sig att förmedla, forma och skapa kultur och traditioner och upptäcka deras betydelse för välbefinnandet.

Skolarbetet ska erbjuda eleverna gott om tillfällen där de får öva sig att framföra sina åsikter på ett konstruktivt sätt och att handla etiskt. Eleverna ska lära sig att sätta sig in i andras situation och granska frågor och situationer ur olika perspektiv. Skolarbetet ska systematiskt främja kännedom och respekt för de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter och att man handlar enligt dem. Respekten och förtroendet för andra människogrupper och folkslag ska stärkas i all verksamhet, också i det internationella samarbetet.

Eleverna ska i skolan uppleva vilken betydelse kommunikation har också för den egna utvecklingen. De ska få träna sina sociala färdigheter, lära sig att uttrycka sig på olika sätt och att uppträda i olika situationer. I undervisningen ska eleverna stödjas så att de utvecklas till skickliga språkbrukare som använder både sitt modersmål och andra språk på ett mångsidigt sätt. Eleverna ska uppmuntras att kommunicera och uttrycka sig även med hjälp av ringa språkkunskaper. Lika viktigt är det att lära sig att använda matematiska symboler, bilder och andra visuella uttryck, drama, musik och rörelse för att kommunicera och uttrycka sig. Skolarbetet ska också ge eleverna mångsidiga möjligheter att arbeta med händerna. Eleverna ska lära sig att uppskatta och kontrollera sin kropp och att använda den för att uttrycka känslor och åsikter, tankar och idéer. I skolarbetet ska de uppmuntras att använda sin fantasi och sin uppfinningsrikedom. De ska lära sig att främja det estetiska och att njuta av dess olika uttrycksformer.

K3 Vardagskompetens

För att klara sig i livet och i vardagen förutsätts allt mångsidigare färdigheter. Det handlar om hälsa, säkerhet och människorelationer, motion och trafik, att fungera i en teknologiserad vardag och att kunna hantera sin ekonomi och konsumtion, allt sådant som påverkar en hållbar livsstil. I den grundläggande utbildningen ska elevernas framtidstro stödjas.

Skolgemenskapen ska hjälpa eleverna att förstå att var och en med sitt eget agerande påverkar såväl sitt eget som andras välbefinnande och sin egen och andras hälsa, trygghet och säkerhet. Eleverna ska uppmuntras att ta hand om sig själva och andra. De ska spurras till att öva färdigheter som är viktiga för deras eget liv och vardag och till att bidra till ökat välbefinnande i sin omgivning. Eleverna ska under den grundläggande utbildningen lära känna och förstå vilka faktorer som inverkar positivt respektive negativt på välbefinnande och hälsa och inse betydelsen av välmående, trygghet och säkerhet samt lära sig att hitta information om dessa. De ska ges möjlighet att ta ansvar för eget och gemensamt arbete och att utveckla sin sociala förmåga och förmågan att hantera sina känslor. Eleverna lär sig att inse betydelsen av mänskliga relationer och ömsesidig omsorg. De ska också få lära sig att hantera tid, vilket är en viktig del av vardagskompetens och självreglering. Eleverna ska ges tillfälle att öva sig att i sitt agerande beakta sin egen och andras trygghet och säkerhet i olika situationer, också i trafiken. De ska få lära sig att förutse och klara av risksituationer på ett ändamålsenligt sätt. De ska också få lära sig att känna igen viktiga symboler som anknyter till trygghet och säkerhet och att skydda sitt privatliv och sin personliga integritet.

Eleverna behöver grundläggande kunskap om teknologi och dess utveckling och effekter inom olika livsområden och i omgivningen. De behöver också handledning för att göra förnuftiga teknologiska val. Teknologins mångfald ska behandlas i undervisningen och eleverna lär sig förstå principerna för hur den fungerar och vad den kostar. Eleverna ska uppmuntras till en ansvarsfull användning av tekniken och att reflektera över etiska frågor gällande den.

Eleverna ska få hjälp med att utveckla sina konsumentkunskaper samt sina förutsättningar att sköta och planera sin egen ekonomi. Eleverna ska handledas i att fungera som konsument. De ska också få kunskap om sina rättigheter och skyldigheter och uppmuntras till en etisk användning och måttlighet. Eleverna uppmuntras till att dela med sig och vara sparsamma. Under den grundläggande utbildningen får eleverna lära sig att göra val och att leva i enlighet med en hållbar livsstil.

K4 Multilitteracitet

Med kompetens i multilitteracitet avses förmågan att tolka, producera och värdera olika slag av texter i olika medier och miljöer. Denna kompetens gör det möjligt för eleverna att förstå många olika slag av kulturella uttryck och att forma sin egen identitet. Begreppet multilitteracitet har koppling till det vidgade text- och språkbegreppet. Med texter avses här olika slag av information som kommer till uttryck genom verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa. Texterna kan tolkas och produceras till exempel i skriven, talad, tryckt, audiovisuell eller digital form.

Eleverna behöver ha kompetens i multilitteracitet för att kunna förstå och tolka världen omkring sig och skapa sig en bild av den kulturella mångfalden. Kompetens i multilitteracitet innebär att kunna söka, kombinera, omforma, producera, presentera och kritiskt granska information i olika former, i olika kontexter och med hjälp av olika verktyg. Kompetensen i multilitteracitet bidrar även till att utveckla ett kritiskt tänkande och studiekompetens det vill säga att lära sig att lära. I denna kompetens ingår även etisk och estetisk läskunnighet. Det är viktigt att eleverna får möjlighet att träna sin mångsidiga läskunnighet både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer där man använder digitala verktyg på många olika sätt.

Eleverna ska utveckla mångsidig läskunnighet inom alla läroämnen via vardagsspråket för att kunna behärska begrepp och kommunikationsformer inom olika fackområden. För att eleverna ska nå kompetens i multilitteracitet krävs en mångsidig textmiljö, en pedagogik som utnyttjar denna och samarbete mellan olika läroämnen och andra aktörer. Eleverna ska ges möjlighet att använda, tolka och producera olika slag av texter både individuellt och tillsammans med andra. Olika slag

av multimodala läromedel ska användas och man ska göra det möjligt för eleven att förstå de kulturella sambanden mellan dessa texter. I undervisningen ska man analysera och reflektera kring texter som är autentiska och meningsfulla för eleverna. På detta sätt blir det möjligt för eleverna att använda sina styrkor i studierna och utnyttja texter och innehåll som intresserar dem samt att delta aktivt och påverka.

K5 Digital kompetens

Digital kompetens är en viktig medborgarfärdighet, både i sig och som en del av multilitteraciteten. Den är både föremål och redskap för lärandet. I den grundläggande utbildningen ska alla elever ha möjligheter att utveckla sin digitala kompetens. Informations- och kommunikationsteknik ska systematiskt användas i den grundläggande utbildningens alla årskurser, i de olika läroämnena, i de mångvetenskapliga lärområdena och i det övriga skolarbetet.

Den digitala kompetensen ska utvecklas inom fyra huvudområden: 1) Eleverna får lära sig att förstå centrala begrepp och principerna för hur digitala verktyg används och fungerar och ges möjlighet att utveckla sin praktiska digitala kompetens när de utarbetar egna produkter. 2) Eleverna får handledning i hur man använder digitala verktyg på ett ansvarsfullt, ergonomiskt och tryggt sätt. 3) Eleverna får lära sig att använda digitala verktyg som hjälpmedel i informationshantering och i undersökande och kreativt arbete. 4) Eleverna får erfarenheter och övning i att använda digitala verktyg för att kommunicera och bilda nätverk. Inom alla dessa fyra områden är det viktigt att eleverna är aktiva och ges möjlighet att vara kreativa och hitta arbetssätt och lärstigar som lämpar sig för dem. Det är också viktigt att de upplever glädje över att arbeta tillsammans och upptäcka världen tillsammans, vilket påverkar studiemotivationen. Användningen av digitala verktyg ger eleverna möjligheter att synliggöra sina tankar och idéer på olika sätt. På så sätt utvecklas också deras förmåga att tänka och lära sig.

Eleverna ska få bekanta sig med tillämpningar och användning av olika digitala verktyg för olika syften och lära sig se deras betydelse i vardagen och i kommunikationen mellan människor och som medel för att påverka. Man ska tillsammans fundera över varför digitala verktyg behövs i studierna, i arbetslivet och i samhället och hur denna kompetens har kommit att bli en del av de allmänna färdigheter som behövs i arbetslivet. Eleverna ska lära sig att bedöma informations- och kommunikationsteknikens inverkan ur ett hållbarhetsperspektiv och att vara ansvarsfulla konsumenter. Eleverna ska under den grundläggande utbildningen få använda digitala verktyg även i internationell kommunikation. De lär sig att uppfatta deras betydelse, möjligheter och risker i en global värld.

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

Arbetslivet, yrkena och arbetets karaktär förändras bland annat på grund av den teknologiska utvecklingen och genom att ekonomin globaliseras. Det blir svårare att förutspå arbetskraven än tidigare. Eleverna ska i den grundläggande utbildningen utveckla allmänna färdigheter som främjar intresset och en positiv attityd gentemot arbete och arbetslivet. Det är viktigt att eleverna får erfarenheter som hjälper dem att inse betydelsen av arbete och företagsamhet och möjligheterna till entreprenörskap samt sitt eget ansvar som medlemmar i en grupp och i samhället. Skolarbetet ska ordnas så att eleverna kan utveckla sin kännedom om arbetslivet, lära sig entreprenörskap samt inse betydelsen av de kunskaper som inhämtas i skolan och på fritiden för den egna karriären.

Eleverna ska få lära sig vad som är utmärkande för näringslivet i närmiljön och vilka de centrala branscherna är. Under den grundläggande utbildningen ska eleverna bekanta sig med arbetslivet och få erfarenheter av att arbeta och av att samarbeta med aktörer utanför skolan. På detta sätt får eleverna träning i sakligt uppförande och samarbetsförmåga som behövs i arbetslivet och upptäcker vikten av goda språkkunskaper och kommunikationsfärdigheter. Förmåga att sysselsätta sig själv, entreprenörskap och färdigheter att uppskatta och hantera risker utvecklas genom olika projekt. I skolan ska eleverna öva sig att arbeta i grupper, med projekt och inom nätverk.

Eleverna ska ges möjlighet att öva sig att arbeta självständigt och tillsammans med andra och att arbeta metodiskt och långsiktigt. När eleverna arbetar tillsammans kan var och en se sitt arbete som en del av helheten. De lär sig också ömsesidighet och att anstränga sig för att nå ett gemensamt mål. I aktiverande undervisningssituationer kan eleverna lära sig att planera arbetsprocesser, ställa upp hypoteser, testa olika alternativ och dra slutsatser. De övar sig att uppskatta tid och se övriga förutsättningar för arbetet och att hitta nya lösningar om situationen förändras. Samtidigt lär sig eleverna förutse eventuella svårigheter i arbetet och att hantera misslyckanden och besvikelser. Eleverna ska uppmuntras att vara uthålliga och slutföra sitt arbete samt att värdesätta arbetet och resultatet av det.

Eleverna ska uppmuntras att förhålla sig öppet till nya möjligheter och att handla flexibelt och kreativt om situationen förändras. De ska lära sig att aktivt ta initiativ och att söka olika alternativ. Eleverna ska få hjälp med att upptäcka yrken som intresserar dem och att välja lämpliga fortsatta studier utgående från sina egna förutsättningar, medvetna om traditionella könsrollers och andra rollmodellens inverkan.

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Den grundläggande förutsättningen för demokrati är att människorna deltar i verksamheten i samhället. För att lära sig att delta och påverka och förhålla sig ansvarsfullt till framtiden krävs övning. Skolan erbjuder trygga ramar för detta. Samtidigt ger den grundläggande utbildningen eleverna en kunskapsgrund för att växa till aktiva medborgare som utövar sina demokratiska rättigheter och friheter på ett ansvarsfullt sätt. Skolan ska stärka varje elevs delaktighet.

Den grundläggande utbildningen ska skapa förutsättningar för eleverna att utveckla intresse för frågor som gäller skolan och samhället. Deras rätt att delta i beslutsfattande enligt sin ålder och utvecklingsnivå ska respekteras i skolan. Eleverna ska delta i planeringen, förverkligandet och utvärderingen av sina studier, det gemensamma skolarbetet och lärmiljön. De ska få kunskaper och erfarenheter av olika sätt att delta och påverka i medborgarsamhället och av gemensamt arbete utanför skolan. Genom att eleverna får ett personligt förhållande till naturen inser de betydelsen av naturskydd. Eleverna får lära sig att bedöma mediernas påverkan i samhället och att använda sig av de möjligheter medierna erbjuder. Genom egna erfarenheter lär sig eleverna att påverka, fatta beslut och ta ansvar. Samtidigt lär de sig att uppfatta betydelsen av regler, överenskommelser och förtroende. Genom att delta i skolan och utanför skolan lär sig eleverna att uttrycka sina åsikter på ett konstruktivt sätt. De lär sig att arbeta tillsammans och får tillfälle att öva sig att förhandla, medla och lösa konflikter samt att förhålla sig kritiskt till olika fenomen. Eleverna ska uppmuntras att reflektera över sina ställningstaganden ur olika perspektiv: likabehandling, jämlikhet, jämställdhet och rättvisa och med tanke på en hållbar livsstil.

Under den grundläggande utbildningen ska eleverna fundera över sambandet mellan det förflutna, nutiden och framtiden samt olika framtidsalternativ. De ska lära sig förstå betydelsen av sina val, levnadssätt och handlingar, inte bara för det egna livet, utan även för den närmaste omgivningen, samhället och naturen. Eleverna ska få färdigheter att utvärdera och förändra både sina egna, skolans och samhällets förfaringssätt och verksamhetsstrukturer så att de bidrar till att bygga en hållbar framtid.

36.6. Läroämnen

36.6.1. Bildkonst

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i bildkonst har som uppdrag att handleda eleverna att genom konsten utforska och uttrycka en kulturellt mångskiftande verklighet. Genom att producera och tolka bilder formas elevernas identitet samtidigt som den kulturella kompetensen och gemenskapen stärks. Undervisningen ska bygga på elevernas egna erfarenheter, fantasi och lust att experimentera. Undervisningen i bildkonst ska utveckla förmågan att förstå konst, omgivningen och annan visuell

kultur. Eleverna ska erbjudas olika sätt att bedöma verkligheten och att påverka den. Genom att förstärka kännedomen om kulturarvet stödjer man att traditionerna förmedlas och förnyas. Undervisningen ska stödja eleverna att utveckla kritiskt tänkande och uppmuntra eleverna att påverka den egna livsmiljön och samhället. Undervisningen i bildkonst ska ge eleverna en grund för aktiv medverkan lokalt och globalt.

Det arbetssätt som är karakteristiskt för konsten främjar erfarenhetsbaserat, multisensoriskt och konkret lärande. Eleverna granskar bildkonst och annan visuell kultur ur ett historiskt och kulturellt perspektiv. Undervisningen ska ta upp olika uppfattningar om konstens uppgifter. Eleverna handleds att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt. Undervisningen ska sporra eleven att utveckla multilitteracitet både med hjälp av visuella metoder och andra undersöknings- och framställningssätt. Eleverna ska erbjudas möjligheter att arbeta med mångvetenskapliga lärområden i samarbete med den övriga undervisningen och med aktörer utanför skolan. I undervisningen bekantar man sig med museer och andra kulturobjekt och undersöker möjligheterna att utöva bildkonst som hobby.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7–9 handleds eleverna att fördjupa sitt personliga förhållande till bildkonsten och annan visuell kultur och att ställa upp bestämda mål för sitt arbete. Undervisningen ska stärka elevernas förmåga att skapa bilder och uppmuntra dem att arbeta i olika visuella miljöer. Eleverna ska öva sig att undersöka personliga och samhälleliga betydelser inom bildkonsten och annan visuell kultur och att använda dem som underlag för att delta och påverka. Undervisningen ska utveckla elevernas samarbetsförmåga och skapa kopplingar till aktuella koncept och fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur. Eleverna ska få öva sig att använda informations- och kommunikationsteknik och webbmiljöer på ett kreativt, kritiskt och ansvarsfullt sätt. Undervisningen ska ge eleverna tillräckliga förutsättningar för studier efter den grundläggande utbildningen och även allmänna färdigheter som behövs i arbetslivet och i samhället ska beaktas.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i bildkonst i årskurs 7–9

Målet är att erbjuda lärmiljöer och arbetssätt som ger eleverna möjlighet att mångsidigt använda material, tekniker och uttryckssätt och tillämpa dem kreativt. Undervisningssituationerna ska präglas av en atmosfär som uppmuntrar eleverna att aktivt experimentera och öva. Genom pedagogiska lösningar stöds multisensoriska upplevelser, långsiktigt arbete samt ett undersökande och målinriktat konstnärligt lärande. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas individuella behov och eleverna ska ges möjlighet att arbeta på ett ändamålsenligt sätt självständigt och i grupp. Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar lärande och socialt samspel både i skolan och i miljöer utanför skolan. I årskurs 7–9 ska eleverna stödjas att arbeta på ett undersökande och fenomenorienterat sätt genom att utnyttja konsttraditioner och metoder inom den samtida konsten. Undervisningen ska ge eleverna möjligheter att mångsidigt använda webb- och mediemiljöer, delta i tvärkonstnärliga projekt och projekt utanför skolan samt ta upp globala frågor.

Handledning, differentiering och stöd i bildkonst i årskurs 7–9

Handledning, differentiering och stöd ska ordnas med hänsyn till elevernas sociala, psykiska och motoriska förutsättningar och färdigheter. Eleven lär sig både individuellt och tillsammans med andra, vilket stödjer elevens identitetsutveckling, delaktighet och välbefinnande. Elevernas individuella behov av handledning ska beaktas i undervisningen. Undervisningen differentieras vid behov genom till exempel val av uttryckssätt, arbetssätt och lärmiljöer. I undervisningssituationerna ska eleverna få utnyttja sina styrkor samt tillämpa olika arbets- och tillvägagångssätt. Det konstnärliga lärandet ska utvecklas i en trygg atmosfär, där mångfald accepteras och där eleverna uppmuntras att uttrycka sig och får individuell handledning och stöd. Alternativa pedagogiska metoder kan behövas i synnerhet för att utveckla de

motoriska färdigheterna och förmågan att uttrycka iakttagelser och känslor visuellt.Handledning, differentiering och stöd kan ordnas till exempel med hjälp av lekar, spel och multisensoriska upplevelser. I årskurs 7–9 är målet att stärka elevens kunskaper i bildkonst med tanke på studier efter den grundläggande utbildningen.

Bedömning av elevens lärande i bildkonst i årskurs 7–9

Bedömningen av lärandet i bildkonst ska vara uppmuntrande och handledande och beakta elevernas individuella framsteg. Bedömningen ska stödja eleverna att utveckla sin förmåga att skapa och tolka bilder, kunskapen om konst och annan visuell kultur, långsiktiga arbetssätt och färdigheter i självbedömning. Med hjälp av bedömningen handleds eleverna att uttrycka sina tankar och att värdesätta andras synpunkter. Bedömningen av lärandet ska omfatta alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som definieras i målen för undervisningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då bildkonst upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i bildkonst när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i bildkonst. I bildkonst utvecklas elevens kunskaper inom alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som beskrivs i målen för undervisningen tills studierna avslutas. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrider inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet utgörs av elevernas egna bilder och bildkulturer som de frivilligt tar del i. Innehållet i undervisningen väljs också från de fenomen som förnyas i deras bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas betydelsen av de egna bildkurerna i relation till livsmiljön och hur man kan påverka i samhället.

I2 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet omfattar olika omgivningar, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och i medier. Innehållet väljs så att det utvecklar elevens medvetenhet om förhållandet mellan den visuella miljön och större mediala frågor. Bildkulturerna i omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas olika omgivningars och mediers betydelse sett ur både elevernas egna liv och det globala perspektivet.

I3 Konstens olika världar

Innehållet omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna fördjupar sig i olika konstuppfattningar och -fenomen genom att studera dem i förhållande till konstnären och betraktaren samt konstinstitutioner och samhället. Konstverk används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas den kulturella mångfaldens betydelse samt att skapa och tolka både ur individens och samhällets synvinkel.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5
M2	I1, I2, I3	K2, K4, K5, K6
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7
M7	I1, I2, I3	K1, K4, K5, K6
M8	I1, I2, I3	K2, K3, K6, K7
M9	I1, I2, I3	K1, K2, K5, K6
M10	I1, I2, I3	K3, K4, K6, K7
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och mångsidigt använda metoder i bildframställning

Eleven utnyttjar närmiljön i Grankulla som utgångspunkt för egna iakttagelser och upplevelser.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven kan använda olika visuella hjälpmedel vid granskning av omgivningen och dess bilder.

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina egna och andras iakttagelser och tankar och motivera sina åsikter

Egna teman som utgångspunkt för bildskapande. Diskussion och reflektion kring visuella iakttagelser.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över iakttagelser och tankar	Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och tankar om konst, omgivningen och annan visuell kultur verbalt.

M3 inspirera eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar i bild genom att använda olika tekniker och metoder för att uttrycka sig i olika miljöer

Sambandet mellan olika konstarter samt sambandet mellan konst och vetenskap.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka iakttagelser och tankar med hjälp av bilder	Eleven kan använda olika tekniker och metoder för att uttrycka sina iakttagelser och tankar i bild.

M4 handleda eleven att använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att fördjupa sin förmåga att skapa bilder

Eleven jobbar med olika form av bilduttryck som till exempel teckning, måleri, grafik, keramik och annat tredimensionellt skapande, digitalt bildarbete, foto, film, animation, installation och performance.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sig i bild	Eleven kan målmedvetet använda olika material, tekniker och uttryckssätt för att uttrycka sig i bild.

M5 handleda eleven att tillämpa ett undersökande arbetsätt när hen skapar bilder självständigt eller tillsammans med andra

Bildskapandet som en process som innefattar informationssökning, anteckningar, skisser, dokumentering och utvärdering, Eleven får jobba med fenomenbaserade och ämnesövergripande arbetsätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta på ett undersökande sätt	Eleven kan använda ett undersökande arbetsätt självständigt och tillsammans med andra.

M6 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter och att tillämpa visuella kommunikations- och uttryckssätt för att påverka i sina egna bilder

Eleven bekantar sig med olika mediars berättartekniker: bildstorlekar, bildvinklar, dramaturgi. Eleven kan till exempel uttrycka sig genom digitalt bildarbete, fotografering, bildredigering, layout, kodning och film.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att påverka med hjälp av bilder	Eleven strävar till att påverka miljön och annan visuell kultur med hjälp av bilder.

M7 vägleda eleven att använda olika visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder

Eleven bekantar sig med bildens uppbyggnad, funktion och ursprung.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa olika metoder för att tolka bilder	Eleven kan använda några visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder.

M8 handleda eleven att granska vilken betydelse konst och annan visuell kultur har för individen, gruppen och samhället ur ett historiskt och kulturellt perspektiv

Eleven utforskar bildens och konstens roll i samhället, t.ex. genom jämförelse mellan bilder från olika kulturer samt genom jämförelse av arkitektur och stadsbild förr och nu.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att granska betydelsen av visuell kultur	Eleven deltar utgående från sina tolkningar i diskussioner om vad konst och annan visuell kultur betyder.

M9 inspirera eleven att använda sig av olika tiders och kulturers sätt att skapa bilder i sitt bildskapande

Eleven bekantar sig med fenomen inom visuell kultur, samtidskonst och konsthistoria.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild	Eleven kan tillämpa några olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild.

M10 handleda eleven att ta ställning till värden som finns i konsten, omgivningen och i annan visuell kultur

Vi utgår ifrån människosynen och människobilden i media, till exempel bilden i sociala medier, privata bilder och offentliga bilder, bilders tillgänglighet och censur. Eleven uttrycker sig till exempel genom bildredigering och bildmanipulering.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sin syn på värden	Eleven kan uttrycka sin syn på värden som framkommer i konst, i omgivningen och i annan visuell kultur.

M11 uppmuntra eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sitt bildskapande samt att påverka genom bilder

Eleven utforskar till exempel konsumtionskultur, design och arkitektur, mediakonst, miljökonst samt installationskonst.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sig och påverka genom bilder	Eleven granskar i sina bilder kulturell mångfald och hållbar utveckling och blir medveten om möjligheterna att påverka genom bilder.

36.6.2. Biologi

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i biologiundervisningen är att hjälpa eleverna att förstå livet och dess utveckling, att öka deras naturkännedom och handleda dem att förstå ekosystemens funktion, människans livsfunktioner samt grunderna i äftlighet och evolution.

Undervisningen i biologi genomförs också i naturen och eleverna får genom undersökande lärande insikter i hur man söker biologisk kunskap. Naturen undersöks både i terrängen och med laboratoriemetoder. Upplevelse- och erfarenhetsbaserat lärande ökar glädjen i lärandet och väcker elevernas intresse att iakttä sin livsmiljö och förändringar i den. Användning av informations- och kommunikationsteknik främjar jämlikhet och likvärdighet i biologiundervisningen.

Biologiundervisningen ska stödja eleverna att utveckla sina problemlösnings- och samarbetsfärdigheter och den sociala gemenskapen. Undervisningen ska ge färdigheter för studier inom områden som utnyttjar biologi och för arbetslivet.

Biologiundervisningen ska hjälpa eleverna att förstå hur kunskaper och färdigheter i biologi kan tillämpas och utnyttjas i deras eget liv, i etiska frågor, för att följa med aktuella nyheter som anknyter till biologi och hur man kan påverka beslutsfattandet i samhället. Biologiundervisningen ska utveckla elevernas miljömedvetenhet och vilja att värna om naturens mångfald. Eleverna ska få färdigheter för att påverka och vara med och utveckla sin närmiljö och bevara dess livskraft. De ska också vägledas att tillägna sig en hållbar livsstil och förståelse för globalt ansvar.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i biologi i årskurs 7–9

Målet är att eleverna i biologiundervisningen har möjlighet att arbeta i olika lärmiljöer som stödjer forskningsorienterat lärande, både i och utanför skolan. I samband med fält- och laboratoriearbete handleds eleverna att iakttä och använda undersökningsmetoder som är typiska för biologin. Med

tanke på målen för biologiundervisningen är det också viktigt att eleverna får lära sig använda digitala lärmiljöer för att söka, behandla, tolka och presentera biologisk information.

Arbetsätten i biologi ska väljas så att de främjar kommunikation och social gemenskap och tar hänsyn till elevernas olika individuella behov. Genom mångsidiga arbetssätt får eleven olika erfarenheter, kan tillägna sig naturvetenskapliga undersökningsmetoder och lär sig att dra slutsatser samt rapportera och tillämpa sin kunskap. I enlighet med målen för biologiundervisningen utvecklas förmågan att reflektera över värdeval genom upplevelser, erfarenheter och praktiskt arbete. Dessutom utvecklas förmågan att kritiskt granska fenomen och olika informationskällor.

Handledning, differentiering och stöd i biologi i årskurs 7–9

Med tanke på målen för biologiundervisningen är det viktigt att handleda eleverna att göra iakttagelser och undersökningar självständigt och i grupp samt i olika lärmiljöer. I fält- och laboratoriearbete ska säkerhetsaspekter beaktas. Elevernas individuella behov av stöd ska beaktas vid valet av olika arbetsmetoder. Undersökande lärande, arbete tillsammans, ansvar för det egna arbetet, en fördjupad relation till naturen och koppling till tidigare kunskap stödjer elevernas tillväxt och utveckling och ökar glädjen i lärandet. Med tanke på målen i biologi är det viktigt att upptäcka elevernas eventuella svårigheter i laboratorie- eller fältarbete. De ska få stöd i arbetet utgående från sina styrkor och vid behov genom att stärka deras färdigheter genom att använda olika stödformer. Differentiering kan genomföras i gemensamma undersökningsuppgifter, där eleverna kan ha olika roller och avancera i egen takt till olika nivåer av tänkande.

Bedömning av elevens lärande i biologi i årskurs 7–9

Uppmuntrande och konstruktiv respons i studierna i biologi stödjer elevernas motivation, utvecklar forskningsfärdigheterna och hjälper dem att hitta sina styrkor. Eleverna ska få veta hur lärandet framskrider och hur de klarar sig i förhållande till målen i biologi. Med hjälp av respons uppmuntras eleverna att agera aktivt och ansvarsfullt i sin närmiljö och att tillämpa sina biologikunskaper i praktiken. I bedömningen i biologi ska eleverna ges möjlighet att visa sina kunskaper på ett mångsidigt sätt. Bedömningen ska fokusera på såväl elevens teoretiska kunskaper som biologiska färdigheter i olika undervisningssituationer och lärmiljöer. Läraren iakttar elevens förmåga att göra observationer, samla in, bearbeta, tolka, utvärdera och presentera olika slags material. Vidare bedöms förmågan att använda utrustning som är typisk för biologin, digitala verktyg samt förmågan att genomföra små experiment och undersökningar i och utanför skolan. Syftet med bedömningen och responsen är att utveckla elevernas arbetsfärdigheter.

Slutbedömningen infaller det läsår då biologi upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i biologi när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i biologi. Elevens kunskaper i biologi utvecklas i allmänhet inom de olika målområdena ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrider inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Biologisk undersökning

Innehållet väljs så att eleverna genom sitt eget arbete får insikt i de olika faserna i biologisk undersökning.

I2 Exkursioner i naturen och närmiljön

Innehållet väljs så att eleverna lär sig att röra sig ansvarsfullt i naturen, lär känna olika arter samt får undersöka och jämföra skogen och andra ekosystem. I fältarbete iakttar och bedömer eleverna miljön, förändringar i den och människans andel i detta.

I3 Ekosystemets grundstruktur och funktion

Innehållet koncentreras på det finländska skogsekosystemets struktur och funktion och hur det påverkas av mänsklig verksamhet. Dessutom får eleverna baskunskap om vatten-, myr-, fjäll- och stadsekosystem. Eleverna bekantar sig med arternas ekologi och samspelet mellan dem. I undervisningen ingår att sammanställa en organismsamling. Innehållet väljs så att vikten av ekosystemens mångfald blir tydlig.

Åk 7: Fokus ligger på vattenekosystemet.

I4 Vad är liv?

Innehållet fokuserar på att undersöka livets grundfenomen med hjälp av undersökningsmetoder som är typiska för biologin. I undervisningen ingår att odla växter. Eleverna får insikter i organismsamhällets struktur och mångfald genom att jämföra organismers uppbyggnad, livsfunktioner och livsmiljöer. De får dessutom kunskap om grunderna i ärftlighet och evolution. Bioteknikens möjligheter och utmaningar granskas.

I5 Människan

I innehållet ligger fokus på att undersöka människokroppens funktioner och att fördjupa insikterna i människans uppbyggnad, livsfunktioner och regleringssystem. Eleverna granskar grunderna för biologiska faktorer som påverkar tillväxt, utveckling och hälsa. De lär sig hur arv och miljö påverkar utvecklingen av olika egenskaper hos människan.

Människan behandlas i åk 9.

I6 En hållbar framtid

Innehållet anknyter till bevarande av naturens mångfald, klimatförändringen, hållbar användning av naturresurser och förändringar i närmiljön. Eleverna reflekterar över ekologiska, sociala, ekonomiska och etiska principer för hållbar användning av naturresurser, hållbar näringsproduktion och djurens välmående. De får insikt i möjligheterna med bioekonomi och ekosystemtjänster ur hållbarhetsperspektiv. Eleverna utforskar naturskyddsmål och -metoder och hur målen uppnåtts.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I6	K4, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K4, K5
M3	I1, I2, I3, I4, I6	K4, K7
M6	I6	K4, K7
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M8	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I6	K5, K6, K7
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M11	I6	K2, K3, K7
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K7
M13	I6	K7
M14	I6	K5, K7

Mål för undervisningen

M1 hjälpa eleven att förstå grundstrukturen i ekosystemet och hur det fungerar samt att jämföra olika ekosystem och identifiera arter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om grundstrukturen i ekosystemet och hur det fungerar	Eleven kan beskriva grundstrukturen i skogsekosystemet och hur det fungerar. Eleven identifierar olika ekosystem och arter i deras näringsväv. Eleven kan beskriva mångfaldens betydelse för ekosystemens funktion och reflektera över betydelsen av hållbar användning av skogarna för organismerna och människan.

Åk 7: Fokus ligger på vattenekosystemet.

M2 hjälpa eleven att beskriva organismers struktur och livsfunktioner samt att förstå organismsamhällets struktur

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om organismsamhällets struktur samt organismers struktur och livsfunktioner	Eleven kan beskriva principerna för klassificering inom organismsamhället, kan benämna organismers struktur och beskriva deras livsfunktioner. Eleven kan jämföra släktskapet mellan olika organismgrupper utgående från deras strukturella och funktionella anpassning samt känna igen, klassificera och jämföra grupper av organismer.

Åk 7: Fokus ligger på vattenekosystemet.

Människan behandlas i åk 9.

M3 handleda eleven att undersöka hur organismer anpassar sig till olika livsmiljöer och att förstå vilken betydelse olika livsmiljöer har för naturens mångfald

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om organismers anpassningsförmåga och livsmiljöernas mångfald	Eleven kan göra observationer om arters förekomst och kan beskriva deras anpassning till olika livsmiljöer. Eleven identifierar typiska organismer i närmiljön och förstår deras betydelse för naturens mångfald.

Åk 7: Fokus ligger på vattenekosystemet.

M6 vägleda eleven att bedöma förändringar i naturen och människans påverkan på miljön samt att förstå betydelsen av ekosystemtjänster

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att observera förändringar i naturen	Eleven kan i sin egen närmiljö göra observationer och mindre undersökningar av naturliga förändringar och förändringar som orsakats av människan i naturmiljön. Eleven förstår att jordens naturresurser är begränsade, förstår betydelsen av ekosystemtjänster och känner till grunderna för en hållbar livsstil samt allemansrätten och vilka skyldigheter den innebär.

M7 hjälpa eleven att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att förstå samband mellan orsak och verkan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tänka naturvetenskapligt	Eleven kan ställa förnuftiga frågor om naturen och naturfenomen, använda grundläggande biologiska begrepp och undersöknings- och informationssökningsmetoder. Eleven kan presentera väl-grundade naturvetenskapliga uppfattningar och slutsatser.

Människan behandlas i åk 9.

Åk 7: Fokus ligger på vattenekosystemet.

M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda teknik samt utrustning som behövs vid biologisk undersökning	Eleven kan arbeta tryggt och målinriktat i laboratorium och i fält. Eleven kan använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik på ett ändamålsenligt sätt.

Åk 7: Fokus ligger på vattenekosystemet.

Människan behandlas i åk 9.

M9 vägleda eleven att sammanställa en samling organismer och att odla växter för att förstå biologiska fenomen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att samla organismer och odla växter experimentellt	Eleven kan enligt anvisningar sammanställa ett traditionellt eller digitalt herbarium eller en annan digital samling av organismer. Eleven genomför ett odlingsexperiment under handledning.

Åk 7: Fokus ligger på vattenekosystemet.

M10 handleda eleven att genomföra undersökningar både i och utanför skolan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en biologisk undersökning	Eleven kan observera och registrera den information som hen införskaffat i laboratorium och i fält. Eleven kan ställa upp hypoteser, under handledning göra en småskalig biologisk undersökning och rapportera om resultaten.

Åk 7: Fokus ligger på vattenekosystemet.

Människan behandlas i åk 9.

M11 uppmuntra eleven att tillämpa kunskaper och färdigheter i biologi i sitt eget liv samt i samhällsdebatten och -beslutsfattandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa biologiska kunskaper och färdigheter i vardagen	Eleven kan beskriva hur biologiska kunskaper och färdigheter kan utnyttjas i vardagen och i samhället samt motivera sina åsikter med hjälp av sina kunskaper i biologi. Eleven deltar i projekt som värnar om närmiljön genom att delta i genomförandet och rapporteringen.

M12 inspirera eleven att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomen samt stärka elevens förhållande till naturen och hens miljömedvetenhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om betydelsen av miljömedvetenhet och människans förhållande till naturen	Eleven kan med hjälp av exempel motivera hur man agerar på ett hållbart sätt i naturen för att bevara naturens mångfald.

Åk 7: Fokus ligger på vattenekosystemet.

Människan behandlas i åk 9.

M13 vägleda eleven att göra etiskt motiverade val

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan utnyttja biologiska kunskaper och färdigheter för att bedöma ansvarsfrågor i anknytning till människa och miljö och kan ange motiveringar för etiskt hållbara val.

M14 inspirera eleven att påverka och bygga en hållbar framtid

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i att bygga en hållbar framtid	Eleven kan beskriva hur man agerar för att bygga en hållbar framtid.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Biologisk undersökning

Innehållet väljs så att eleverna genom sitt eget arbete får insikt i de olika faserna i biologisk undersökning.

I2 Exkursioner i naturen och närmiljön

Innehållet väljs så att eleverna lär sig att röra sig ansvarsfullt i naturen, lär känna olika arter samt får undersöka och jämföra skogen och andra ekosystem. I fältarbete iakttar och bedömer eleverna miljön, förändringar i den och människans andel i detta.

I3 Ekosystemets grundstruktur och funktion

Innehållet koncentreras på det finländska skogsekosystemets struktur och funktion och hur det påverkas av mänsklig verksamhet. Dessutom får eleverna baskunskap om vatten-, myr-, fjäll- och stadsekosystem. Eleverna bekantar sig med arternas ekologi och samspelet mellan dem. I undervisningen ingår att sammanställa en organismsamling. Innehållet väljs så att vikten av ekosystemens mångfald blir tydlig.

I4 Vad är liv?

Innehållet fokuserar på att undersöka livets grundfenomen med hjälp av undersökningsmetoder som är typiska för biologin. I undervisningen ingår att odla växter. Eleverna får insikter i organismsamhällets struktur och mångfald genom att jämföra organismers uppbyggnad, livsfunktioner och livsmiljöer. De får dessutom kunskap om grunderna i äftlighet och evolution. Bioteknikens möjligheter och utmaningar granskas.

I5 Människan

I innehållet ligger fokus på att undersöka människokroppens funktioner och att fördjupa insikterna i människans uppbyggnad, livsfunktioner och regleringssystem. Eleverna granskar grunderna för biologiska faktorer som påverkar tillväxt, utveckling och hälsa. De lär sig hur arv och miljö påverkar utvecklingen av olika egenskaper hos människan.

Människan behandlas i åk 9.

I6 En hållbar framtid

Innehållet anknyter till bevarande av naturens mångfald, klimatförändringen, hållbar användning av naturresurser och förändringar i närmiljön. Eleverna reflekterar över ekologiska, sociala, ekonomiska och etiska principer för hållbar användning av naturresurser, hållbar näringsproduktion och djurens välmående. De får insikt i möjligheterna med bioekonomi och ekosystemtjänster ur hållbarhetsperspektiv. Eleverna utforskar naturskyddsmål och -metoder och hur målen uppnåtts.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I6	K4, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K4, K5
M3	I1, I2, I3, I4, I6	K4, K7
M6	I6	K4, K7
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M8	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I6	K5, K6, K7
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M11	I6	K2, K3, K7
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K7
M13	I6	K7
M14	I6	K5, K7

Mål för undervisningen

M1 hjälpa eleven att förstå grundstrukturen i ekosystemet och hur det fungerar samt att jämföra olika ekosystem och identifiera arter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om grundstrukturen i ekosystemet och hur det fungerar	Eleven kan beskriva grundstrukturen i skogsekosystemet och hur det fungerar. Eleven identifierar olika ekosystem och arter i deras näringsväv. Eleven kan beskriva mångfaldens betydelse för ekosystemens funktion och reflektera över betydelsen av hållbar användning av skogarna för organismerna och människan.

M2 hjälpa eleven att beskriva organismers struktur och livsfunktioner samt att förstå organismsamhällets struktur

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om organismsamhällets struktur samt organismers struktur och livsfunktioner	Eleven kan beskriva principerna för klassificering inom organismsamhället, kan benämna organismers struktur och beskriva deras livsfunktioner. Eleven kan jämföra släktskapet mellan olika organismgrupper utgående från deras strukturella och funktionella anpassning samt känna igen, klassificera och jämföra grupper av organismer.

Människan behandlas i åk 9.

M3 handleda eleven att undersöka hur organismer anpassar sig till olika livsmiljöer och att förstå vilken betydelse olika livsmiljöer har för naturens mångfald

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om organismers anpassningsförmåga och livsmiljöernas mångfald	Eleven kan göra observationer om arters förekomst och kan beskriva deras anpassning till olika livsmiljöer. Eleven identifierar typiska organismer i närmiljön och förstår deras betydelse för naturens mångfald.

M6 vägleda eleven att bedöma förändringar i naturen och människans påverkan på miljön samt att förstå betydelsen av ekosystemtjänster

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att observera förändringar i naturen	Eleven kan i sin egen närmiljö göra observationer och mindre undersökningar av naturliga förändringar och förändringar som orsakats av människan i naturmiljön. Eleven förstår att jordens naturresurser är begränsade, förstår betydelsen av ekosystemtjänster och känner till grunderna för en hållbar livsstil samt allemansrätten och vilka skyldigheter den innebär.

M7 hjälpa eleven att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att förstå samband mellan orsak och verkan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tänka naturvetenskapligt	Eleven kan ställa förnuftiga frågor om naturen och naturfenomen, använda grundläggande biologiska begrepp och undersöknings- och informationssökningsmetoder. Eleven kan presentera väl-grundade naturvetenskapliga uppfattningar och slutsatser.

Människan behandlas i åk 9.

M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda teknik samt utrustning som behövs vid biologisk undersökning	Eleven kan arbeta tryggt och målinriktat i laboratorium och i fält. Eleven kan använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik på ett ändamålsenligt sätt.

Människan behandlas i åk 9.

M9 vägleda eleven att sammanställa en samling organismer och att odla växter för att förstå biologiska fenomen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att samla organismer och odla växter experimentellt	Eleven kan enligt anvisningar sammanställa ett traditionellt eller digitalt herbarium eller en annan digital samling av organismer. Eleven genomför ett odlingsexperiment under handledning.

M10 handleda eleven att genomföra undersökningar både i och utanför skolan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en biologisk undersökning	Eleven kan observera och registrera den information som hen införskaffat i laboratorium och i fält. Eleven kan ställa upp hypoteser, under handledning göra en småskalig biologisk undersökning och rapportera om resultaten.

Människan behandlas i åk 9.

M11 uppmuntra eleven att tillämpa kunskaper och färdigheter i biologi i sitt eget liv samt i samhällsdebatten och -beslutsfattandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa biologiska kunskaper och färdigheter i vardagen	Eleven kan beskriva hur biologiska kunskaper och färdigheter kan utnyttjas i vardagen och i samhället samt motivera sina åsikter med hjälp av sina kunskaper i biologi. Eleven deltar i projekt som värnar om närmiljön genom att delta i genomförandet och rapporteringen.

M12 inspirera eleven att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomenen samt stärka elevens förhållande till naturen och hens miljömedvetenhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om betydelsen av miljömedvetenhet och människans förhållande till naturen	Eleven kan med hjälp av exempel motivera hur man agerar på ett hållbart sätt i naturen för att bevara naturens mångfald.

Människan behandlas i åk 9.

M13 vägleda eleven att göra etiskt motiverade val

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan utnyttja biologiska kunskaper och färdigheter för att bedöma ansvarsfrågor i anknytning till människa och miljö och kan ange motiveringar för etiskt hållbara val.

M14 inspirera eleven att påverka och bygga en hållbar framtid

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i att bygga en hållbar framtid	Eleven kan beskriva hur man agerar för att bygga en hållbar framtid.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Biologisk undersökning

Innehållet väljs så att eleverna genom sitt eget arbete får insikt i de olika faserna i biologisk undersökning.

I2 Exkursioner i naturen och närmiljön

Innehållet väljs så att eleverna lär sig att röra sig ansvarsfullt i naturen, lär känna olika arter samt får undersöka och jämföra skogen och andra ekosystem. I fältarbete iakttar och bedömer eleverna miljön, förändringar i den och människans andel i detta.

I3 Ekosystemets grundstruktur och funktion

Innehållet koncentreras på det finländska skogsekosystemets struktur och funktion och hur det påverkas av mänsklig verksamhet. Dessutom får eleverna baskunskap om vatten-, myr-, fjäll- och stadsekosystem. Eleverna bekantar sig med arternas ekologi och samspelet mellan dem. I undervisningen ingår att sammanställa en organismsamling. Innehållet väljs så att vikten av ekosystemens mångfald blir tydlig.

I4 Vad är liv?

Innehållet fokuserar på att undersöka livets grundfenomen med hjälp av undersökningsmetoder som är typiska för biologin. I undervisningen ingår att odla växter. Eleverna får insikter i organismsamhällets struktur och mångfald genom att jämföra organismers uppbyggnad, livsfunktioner och livsmiljöer. De får dessutom kunskap om grunderna i ärtlighet och evolution. Bioteknikens möjligheter och utmaningar granskas.

I5 Människan

I innehållet ligger fokus på att undersöka människokroppens funktioner och att fördjupa insikterna i människans uppbyggnad, livsfunktioner och regleringssystem. Eleverna granskar grunderna för biologiska faktorer som påverkar tillväxt, utveckling och hälsa. De lär sig hur arv och miljö påverkar utvecklingen av olika egenskaper hos människan.

I6 En hållbar framtid

Innehållet anknyter till bevarande av naturens mångfald, klimatförändringen, hållbar användning av naturresurser och förändringar i närmiljön. Eleverna reflekterar över ekologiska, sociala, ekonomiska och etiska principer för hållbar användning av naturresurser, hållbar näringsproduktion och djurens välmående. De får insikt i möjligheterna med bioekonomi och ekosystemtjänster ur hållbarhetsperspektiv. Eleverna utforskar naturskyddsmål och -metoder och hur målen uppnåtts.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M4	I1, I4, I5	K1
M5	I5	K3
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M8	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K5
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M11	I6	K2, K3, K7
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K7
M13	I6	K7
M14	I6	K5, K7

Mål för undervisningen

M4 hjälpa eleven att förstå grundprinciperna för äftlighet och evolution

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta grundprinciperna för äftlighet och evolution	Eleven förstår och kan beskriva arvmassans och miljöns påverkan i organismernas individutveckling. Eleven kan beskriva hur livet och naturens mångfald har utvecklats som ett resultat av evolution.

M5 hjälpa eleven att förstå människans utveckling och kroppens grundläggande funktioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om människokroppens uppbyggnad och hur den fungerar	Eleven kan beskriva människokroppens grundläggande uppbyggnad och livsfunktioner och redogöra för huvudprinciperna för människans tillväxt och utveckling.

M7 hjälpa eleven att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att förstå samband mellan orsak och verkan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tänka naturvetenskapligt	Eleven kan ställa förnuftiga frågor om naturen och naturfenomen, använda grundläggande biologiska begrepp och undersöknings- och informationssökningsmetoder. Eleven kan presentera väl-grundade naturvetenskapliga uppfattningar och slutsatser.

M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda teknik samt utrustning som behövs vid biologisk undersökning	Eleven kan arbeta tryggt och målinriktat i laboratorium och i fält. Eleven kan använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik på ett ändamålsenligt sätt.

M10 handleda eleven att genomföra undersökningar både i och utanför skolan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en biologisk undersökning	Eleven kan observera och registrera den information som hen införskaffat i laboratorium och i fält. Eleven kan ställa upp hypoteser, under handledning göra en småskalig biologisk undersökning och rapportera om resultaten.

M11 uppmuntra eleven att tillämpa kunskaper och färdigheter i biologi i sitt eget liv samt i samhällsdebatten och -beslutsfattandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa biologiska kunskaper och färdigheter i vardagen	Eleven kan beskriva hur biologiska kunskaper och färdigheter kan utnyttjas i vardagen och i samhället samt motivera sina åsikter med hjälp av sina kunskaper i biologi. Eleven deltar i projekt som värnar om närmiljön genom att delta i genomförandet och rapporteringen.

M12 inspirera eleven att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomen samt stärka elevens förhållande till naturen och hens miljömedvetenhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om betydelsen av miljömedvetenhet och människans förhållande till naturen	Eleven kan med hjälp av exempel motivera hur man agerar på ett hållbart sätt i naturen för att bevara naturens mångfald.

M13 vägleda eleven att göra etiskt motiverade val

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan utnyttja biologiska kunskaper och färdigheter för att bedöma ansvarsfrågor i anknytning till människa och miljö och kan ange motiveringar för etiskt hållbara val.

M14 inspirera eleven att påverka och bygga en hållbar framtid

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i att bygga en hållbar framtid	Eleven kan beskriva hur man agerar för att bygga en hållbar framtid.

36.6.3. Det andra inhemska språket

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Undervisningen i det andra inhemska språket är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska språkmiljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Studierna i det andra inhemska språket ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska också ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med finskspråkiga elever och grupper. Digitala verktyg erbjuder en

naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna ska uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Finska, A-lärokurs

A-lärokurs i finska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla deras språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Många elever använder i allt högre grad finska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Undervisningen i finska kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på finska i olika läroämnen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av

delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för A-lärokursen i finska när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i A-lärokursen i finska. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetssätt som uppmuntrar eleverna att aktivt delta i olika finskspråkiga verksamheter. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att jämföra olika språk och att studera finska. Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter.

Tema i åk 7 är "jag och min närmiljö" samt "årets kretslopp". Eleven bekantar sig med Finland och Helsingfors samt med kalenderåret.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

Eleven uppmuntras att lära sig grammatikaliska uttryck som hen har nytta av när hen studerar andra språk.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll med målet att eleven ska klara sig på finska i olika sammanhang också utanför skolan, att innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att studera och öva olika kommunikationssituationer med hjälp av olika medier.

Grammatikaliska kunskaper som eleven har fått i åk 1-6 repeteras och fördjupas. Ordklasserna behandlas och betoningen ligger på verb, nomen och objekt.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2
M2	I1	K2, K5
M3	I1	K1, K4
M4	I2	K1, K3, K7
M5	I2	K1
M6	I3	K4

Mål för undervisningen

M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för frågor som gäller språklig status och språkets och kulturens betydelse	Eleven kan nämna några rättigheter och skyldigheter i anslutning till Finlands nationalspråk och hen har en uppfattning om språkens betydelse för individen, och för sin egen möjlighet att agera i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.

Tema i åk 7 är "jag och min närmiljö" samt "årets kretslopp". Eleven bekantar sig med Finland och Helsingfors samt med kalenderåret.

M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika grupper och sammanhang

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla sina medborgerliga färdigheter med hjälp av finska språket	Eleven lär sig iakttä i vilka finskspråkiga sammanhang och miljöer det finns möjligheter att lära sig.

Tema i åk 7 är "jag och min närmiljö" samt "årets kretslopp". Eleven bekantar sig med Finland och Helsingfors samt med kalenderåret.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter och känner till finskans centrala språkvetenskapliga begrepp.

Tema i åk 7 är "jag och min närmiljö" samt "årets kretslopp". Eleven bekantar sig med Finland och Helsingfors samt med kalenderåret.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

Eleven uppmuntras att lära sig grammatikaliska uttryck som hen har nytta av när hen studerar andra språk.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

Eleven uppmuntras att lära sig grammatikaliska uttryck som hen har nytta av när hen studerar andra språk.

M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

Grammatikaliska kunskaper som eleven har fått i åk 1-6 repeteras och fördjupas. Ordklasserna behandlas och betoningen ligger på verb, nomen och objekt.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetssätt som uppmuntrar eleverna att aktivt delta i olika finskspråkiga verksamheter. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att jämföra olika språk och att studera finska. Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter.

Tema i åk 8 är "resande", "Finlands natur" samt "hälsa och välmående".

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll med målet att eleven ska klara sig på finska i olika sammanhang också utanför skolan, att innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, rikta sig mot andra stadets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att studera och öva olika kommunikationssituationer med hjälp av olika medier.

I åk 8 ligger fokus inom grammatiken på skriftlig framställning. Eleven jobbar med nomenböjning. Infinitiv, rektion och vissa modusformer introduceras.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M2	I1	K2, K5
M4	I2	K1, K3, K7
M5	I2	K1
M6	I3	K4
M9	I3	K4
M10	I3	K3, K4, K5

Mål för undervisningen

M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika grupper och sammanhang

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla sina medborgerliga färdigheter med hjälp av finska språket	Eleven lär sig iaktta i vilka finskspråkiga sammanhang och miljöer det finns möjligheter att lära sig.

Tema i åk 8 är "resande", "Finlands natur" samt "hälsa och välmående".

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

I åk 8 ligger fokus inom grammatiken på skriftlig framställning. Eleven jobbar med nomenböjning. Infinitiv, rektion och vissa modusformer introduceras.

M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

I åk 8 ligger fokus inom grammatiken på skriftlig framställning. Eleven jobbar med nomenböjning. Infinitiv, rektion och vissa modusformer introduceras.

M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.2: Eleven kan räkna upp och beskriva (för åldern typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

I åk 8 ligger fokus inom grammatiken på skriftlig framställning. Eleven jobbar med nomenböjning. Infinitiv, rektion och vissa modusformer introduceras.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetssätt som uppmuntrar eleverna att aktivt delta i olika finskspråkiga verksamheter. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att jämföra olika språk och att studera finska. Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter.

Tema i åk 9 är finsk kultur och litteratur. Eleven bekantar sig också med studier, yrken och framtidsutsikter samt med massmedier.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

Eleven bekantar sig med den språkkunskap som behövs för fortsatta studier och i arbetslivet. Målet är att eleven ska klara sig på finska i olika sammanhang också utanför skolan. Innehållet ska vara aktuellt, intressant för eleven och förbereda eleven för studier på andra stadiet.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll med målet att eleven ska klara sig på finska i olika sammanhang också utanför skolan, att innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att studera och öva olika kommunikationssituationer med hjälp av olika medier.

Eleven ska kunna läsa, förstå, tolka och diskutera olika slags texttyper. I grammatiken ligger betoningen på att eleven lär sig att uttrycka sig mera nyanserat i skrift. Passiv, unipersonella uttryck, satsmotsvarigheter, adjektiv och adverb går igenom.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M2	I1	K2, K5
M4	I2	K1, K3, K7
M5	I2	K1
M6	I3	K4
M7	I3	K4
M8	I3	K2, K6

Mål för undervisningen

M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika grupper och sammanhang

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla sina medborgerliga färdigheter med hjälp av finska språket	Eleven lär sig iaktta i vilka finskspråkiga sammanhang och miljöer det finns möjligheter att lära sig.

Tema i åk 9 är finsk kultur och litteratur. Eleven bekantar sig också med studier, yrken och framtidsutsikter samt med massmedier.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

Eleven bekantar sig med den språkkunskap som behövs för fortsatta studier och i arbetslivet. Målet är att eleven ska klara sig på finska i olika sammanhang också utanför skolan. Innehållet ska vara aktuellt, intressant för eleven och förbereda eleven för studier på andra stadiet.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

Eleven bekantar sig med den språkkunskap som behövs för fortsatta studier och i arbetslivet. Målet är att eleven ska klara sig på finska i olika sammanhang också utanför skolan. Innehållet ska vara aktuellt, intressant för eleven och förbereda eleven för studier på andra stadiet.

M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

Eleven ska kunna läsa, förstå, tolka och diskutera olika slags texttyper. I grammatiken ligger betoningen på att eleven lär sig att uttrycka sig mera nyanserat i skrift. Passiv, unipersonella uttryck, satsmotsvarigheter, adjektiv och adverb går igenom.

M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på finska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.

Eleven ska kunna läsa, förstå, tolka och diskutera olika slags texttyper. I grammatiken ligger betoningen på att eleven lär sig att uttrycka sig mera nyanserat i skrift. Passiv, unipersonella uttryck, satsmotsvarigheter, adjektiv och adverb går igenom.

M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

Eleven ska kunna läsa, förstå, tolka och diskutera olika slags texttyper. I grammatiken ligger betoningen på att eleven lär sig att uttrycka sig mera nyanserat i skrift. Passiv, unipersonella uttryck, satsmotsvarigheter, adjektiv och adverb går igenom.

Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs

A-lärokurs i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

I den modersmålsinriktade lärokursen i finska ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språket och den finska kulturens särdrag. Den modersmålsinriktade lärokursen är ämnad för elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och som i tidig ålder kommit i kontakt med den finska kulturen.

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i hemmet och i årskurs 3–6, utveckla elevernas språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Många elever använder i allt högre grad finska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av bl.a. spel, finskspråkig litteratur, musik, film och drama ges möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller i samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Målet för undervisningen är att stödja elevernas lärande i och utanför skolan genom att hjälpa eleverna att utveckla lämpliga lärstrategier och identifiera sina styrkor. Eleverna ska uppmuntras att bland olika texter hitta och välja sådana som intresserar och är lämpliga med tanke på läsfärdigheten och som uppmuntrar till att självständigt läsa litteratur och andra texter. Eleverna ska också få lära sig trygg och etiskt ansvarsfull användning av medier. Individuell respons ska ges för att utveckla de kommunikativa färdigheterna och förmågan att producera texter. Eleverna ska erbjudas stöd för verbala inlärningssvårigheter. Eleverna ska få handledning och stöd för att

lära sig nya begrepp och använda dem. Språkligt begåvade elever ska också uppmuntras att till exempel anta utmanande läsuppgifter och att ställa upp mål och hitta arbetsätt som lämpar sig för dem.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Man bör i bedömningen ta hänsyn till att referensramen är anpassad för språkundervisningen i främmande språk och att elever som undervisas enligt den modersmålsinriktade lärokursen har relativt goda muntliga kunskaper i finska redan vid skolstarten, medan elevens kunskaper i de övriga delområdena kan variera stort.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter. Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetsätt som uppmuntrar eleverna att bekanta sig med och öka sin kunskap om olika finska kulturella företeelser. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i språkstudierna, att jämföra olika språk och att notera att det finns olika dialekter och varianter av talad och skriven finska.

Tema i åk 7 är "jag och min närmiljö", "Finlands natur" samt tvåspråkighet. I åk 7 fokuserar skillnader mellan tal- och skriftspråk. Också dialekter diskuteras kort. Eleven handleds i skillnader i struktur och ordföljd mellan finska och svenska.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

Olika grammatiska uttryck som är gemensamma för olika språk tas upp (t.ex. namn på tidsformer). I samband med faktauppsatser och föredrag går vi igenom grunderna i informationssökning.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll tillsammans utifrån aktualitet och med målet att eleverna ska utveckla och fördjupa sin kunskap i finska i olika sammanhang också utanför skolan. Att tillsammans välja ämnen som intresserar eleverna. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter. Att öva sig att uttrycka sig både muntligt och skriftligt och att kommunicera i olika situationer med hjälp av olika medier.

Eleven läser och skriver olika textgenrer. Eleven får bekanta sig med finskspråkig skönlitteratur i form av noveller eller romaner. I grammatikundervisningen fokuseras på verblära och nomenböjning. Aktiva och passiva tidsformer samt vissa modus behandlas. Pluralböjning av nomen repeteras. Eleven bekantar sig med partiklar.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M3	I1	K2, K4
M4	I2	K1, K3, K7
M5	I2	K1
M6	I3	K4
M7	I3	K2
M8	I3	K4, K6
M9	I3	K4
M10	I3	K3, K4, K5

Mål för undervisningen

M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som är förknippade med nationalspråkets ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att ta del av och verka i flerspråkiga och mångkulturella miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för frågor som gäller nationalspråkets status	Eleven vet att var och en har rätt att använda och utveckla sitt språk. Eleven har en uppfattning om rättigheter och skyldigheter i anslutning till Finlands nationalspråk.

Tema i åk 7 är "jag och min närmiljö", "Finlands natur" samt tvåspråkighet. I åk 7 fokuserar skillnader mellan tal- och skriftspråk. Också dialekter diskuteras kort. Eleven handleds i skillnader i struktur och ordföljd mellan finska och svenska.

M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att använda finska i olika grupper och sammanhang

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda sig av sina språkkunskaper	Eleven kan använda, producera och dela finskspråkigt material med andra.

Tema i åk 7 är "jag och min närmiljö", "Finlands natur" samt tvåspråkighet. I åk 7 fokuserar skillnader mellan tal- och skriftspråk. Också dialekter diskuteras kort. Eleven handleds i skillnader i struktur och ordföljd mellan finska och svenska.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter och känner till finskans centrala språkvetenskapliga begrepp.

Tema i åk 7 är "jag och min närmiljö", "Finlands natur" samt tvåspråkighet. I åk 7 fokuserar skillnader mellan tal- och skriftspråk. Också dialekter diskuteras kort. Eleven handleds i skillnader i struktur och ordföljd mellan finska och svenska.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

Olika grammatiska uttryck som är gemensamma för olika språk tas upp (t.ex. namn på tidsformer). I samband med faktauppsatser och föredrag går vi igenom grunderna i informationssökning.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

Olika grammatiska uttryck som är gemensamma för olika språk tas upp (t.ex. namn på tidsformer). I samband med faktauppsatser och föredrag går vi igenom grunderna i informationssökning.

M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika, kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan relativt obehindrat delta i kommunikation också i vissa mera krävande situationer som t.ex. att själv agera som informatör.

Eleven läser och skriver olika textgenrer. Eleven får bekanta sig med finskspråkig skönlitteratur i form av noveller eller romaner. I grammatikundervisningen fokuseras på verblära och nomenböjning. Aktiva och passiva tidsformer samt vissa modus behandlas. Pluralböjning av nomen repeteras. Eleven bekantar sig med partiklar.

M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att aktivt gå in och ta del i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan ta initiativ och använda lämpliga uttryck i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas. Kan relativt naturligt rätta till missförstånd. Kan diskutera betydelsen också av mera komplicerade uttryck.

Eleven läser och skriver olika textgenrer. Eleven får bekanta sig med finskspråkig skönlitteratur i form av noveller eller romaner. I grammatikundervisningen fokuseras på verblära och nomenböjning. Aktiva och passiva tidsformer samt vissa modus behandlas. Pluralböjning av nomen repeteras. Eleven bekantar sig med partiklar.

M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex.

bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan för olika ändamål använda ett språk som inte är för familjärt men inte heller för formellt. Eleven känner till de viktigaste artighetskutymerna och följer dem. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till viktiga kulturellt betingade aspekter.

Eleven läser och skriver olika textgenrer. Eleven får bekanta sig med finskspråkig skönlitteratur i form av noveller eller romaner. I grammatikundervisningen fokuseras på verblära och nomenböjning. Aktiva och passiva tidsformer samt vissa modus behandlas. Pluralböjning av nomen repeteras. Eleven bekantar sig med partiklar.

M9 erbjuda eleven och tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.2: Eleven förstår tydligt tal som innehåller fakta om bekanta eller ganska allmänna ämnen och klarar också i någon mån av texter som förutsätter slutledning. Eleven förstår det väsentliga och de viktigaste detaljerna i en pågående mera omfattande formell eller informell diskussion.

Eleven läser och skriver olika textgenrer. Eleven får bekanta sig med finskspråkig skönlitteratur i form av noveller eller romaner. I grammatikundervisningen fokuseras på verblära och nomenböjning. Aktiva och passiva tidsformer samt vissa modus behandlas. Pluralböjning av nomen repeteras. Eleven bekantar sig med partiklar.

M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärskningen av varierande strukturer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan berätta om vanliga konkreta ämnen genom att beskriva, specificera och jämföra. Uttrycker sig relativt obehindrat. Kan skriva personliga och mera allmänna meddelanden och uttrycka sina tankar också om en del fiktiva ämnen. Använder sig av ett relativt omfattande ordförråd, vanliga idiom, olika strukturer och även komplicerade meningar. Behärskar de grundläggande uttalsreglerna också för andra än inövade uttryck.

Eleven läser och skriver olika textgenrer. Eleven får bekanta sig med finskspråkig skönlitteratur i form av noveller eller romaner. I grammatikundervisningen fokuseras på verblära och nomenböjning. Aktiva och passiva tidsformer samt vissa modus behandlas. Pluralböjning av nomen repeteras. Eleven bekantar sig med partiklar.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter. Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetssätt som uppmuntrar eleverna att bekanta sig med och öka sin kunskap om olika finska kulturella företeelser. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i språkstudierna, att jämföra olika språk och att notera att det finns olika dialekter och varianter av talad och skriven finska.

I åk 8 ligger fokus på finsk kultur; kända finländare, sport, film och musik samt seder och bruk.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

Eleven lär sig ge och ta emot respons på ett konstruktivt sätt.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll tillsammans utifrån aktualitet och med målet att eleverna ska utveckla och fördjupa sin kunskap i finska i olika sammanhang också utanför skolan. Att tillsammans välja ämnen som intresserar eleverna. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter. Att öva sig att uttrycka sig både muntligt och skriftligt och att kommunicera i olika situationer med hjälp av olika medier.

I åk 8 läser eleven en finskspråkig roman. Eleven får bekanta sig med filmanalys som textgenre. I grammatiken behandlas infinitiv, pronomen, räkneord, adjektiv och adverb.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M2	I1	K2
M3	I1	K2, K4
M4	I2	K1, K3, K7
M5	I2	K1
M6	I3	K4
M7	I3	K2
M8	I3	K4, K6
M9	I3	K4
M10	I3	K3, K4, K5

Mål för undervisningen

M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att använda finska i olika grupper och sammanhang

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda sig av sina språkkunskaper	Eleven kan använda, producera och dela finskspråkigt material med andra.

I åk 8 ligger fokus på finsk kultur; kända finländare, sport, film och musik samt seder och bruk.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter och känner till finskans centrala språkvetenskapliga begrepp.

I åk 8 ligger fokus på finsk kultur; kända finländare, sport, film och musik samt seder och bruk.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i

en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

Eleven lär sig ge och ta emot respons på ett konstruktivt sätt.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

Eleven lär sig ge och ta emot respons på ett konstruktivt sätt.

M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika, kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan relativt obehindrat delta i kommunikation också i vissa mera krävande situationer som t.ex. att själv agera som informatör.

I åk 8 läser eleven en finskspråkig roman. Eleven får bekanta sig med filmanalys som textgenre. I grammatiken behandlas infinitiv, pronomen, räkneord, adjektiv och adverb.

M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att aktivt gå in och ta del i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan ta initiativ och använda lämpliga uttryck i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas. Kan relativt naturligt rätta till missförstånd. Kan diskutera betydelsen också av mera komplicerade uttryck.

I åk 8 läser eleven en finskspråkig roman. Eleven får bekanta sig med filmanalys som textgenre. I grammatiken behandlas infinitiv, pronomen, räkneord, adjektiv och adverb.

M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan för olika ändamål använda ett språk som inte är för familjärt men inte heller för formellt. Eleven känner till de viktigaste artighetskutymerna och följer dem. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till viktiga kulturellt betingade aspekter.

I åk 8 läser eleven en finskspråkig roman. Eleven får bekanta sig med filmanalys som textgenre. I grammatiken behandlas infinitiv, pronomen, räkneord, adjektiv och adverb.

M9 erbjuda eleven och tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.2: Eleven förstår tydligt tal som innehåller fakta om bekanta eller ganska allmänna ämnen och klarar också i någon mån av texter som förutsätter slutledning. Eleven förstår det väsentliga och de viktigaste detaljerna i en pågående mera omfattande formell eller informell diskussion.

I åk 8 läser eleven en finskspråkig roman. Eleven får bekanta sig med filmanalys som textgenre. I grammatiken behandlas infinitiv, pronomen, räkneord, adjektiv och adverb.

M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärskningen av varierande strukturer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan berätta om vanliga konkreta ämnen genom att beskriva, specificera och jämföra. Uttrycker sig relativt obehindrat. Kan skriva personliga och mera allmänna meddelanden och uttrycka sina tankar också om en del fiktiva ämnen. Använder sig av ett relativt omfattande ordförråd, vanliga idiom, olika strukturer och även komplicerade meningar. Behärskar de grundläggande uttalsreglerna också för andra än inövade uttryck.

I åk 8 läser eleven en finskspråkig roman. Eleven får bekanta sig med filmanalys som textgenre. I grammatiken behandlas infinitiv, pronomen, räkneord, adjektiv och adverb.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter. Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetssätt som uppmuntrar eleverna att bekanta sig med och öka sin kunskap om olika finska kulturella företeelser. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i språkstudierna, att jämföra olika språk och att notera att det finns olika dialekter och varianter av talad och skriven finska.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll tillsammans utifrån aktualitet och med målet att eleverna ska utveckla och fördjupa sin kunskap i finska i olika sammanhang också utanför skolan. Att tillsammans välja ämnen som intresserar eleverna. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter. Att öva sig att uttrycka sig både muntligt och skriftligt och att kommunicera i olika situationer med hjälp av olika medier.

Eleven övar lämpligt språkbruk muntligt och skriftligt, både i offentliga och i formella sammanhang, t.ex. vid arbetssökning, opinionsyttring. Uppmärksamhet fästs vid skillnader mellan tal- och

skriftspråk. I grammatiken ligger betoningen på språkvård och eleven skriver olika slags texter, t.ex. bokrapporter, arbetsansökan, insändare. Eleven ska också lära sig att bearbeta och korrigera sina texter. Particip och satsmotsvarigheter går grundligt igenom. Även unipersonella uttryck behandlas kort.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M2	I1	K2
M3	I1	K2, K4
M4	I2	K1, K3, K7
M5	I2	K1
M6	I3	K4
M7	I3	K2
M8	I3	K4, K6
M9	I3	K4
M10	I3	K3, K4, K5

Mål för undervisningen

M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att använda finska i olika grupper och sammanhang

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda sig av sina språkkunskaper	Eleven kan använda, producera och dela finskspråkigt material med andra.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter och känner till finskans centrala språkvetenskapliga begrepp.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i

en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan relativt obehindrat delta i kommunikation också i vissa mera krävande situationer som t.ex. att själv agera som informatör.

Eleven övar lämpligt språkbruk muntligt och skriftligt, både i offentliga och i formella sammanhang, t.ex. vid arbetssökning, opinionsyttring. Uppmärksamhet fästs vid skillnader mellan tal- och skriftspråk. I grammatiken ligger betoningen på språkvård och eleven skriver olika slags texter, t.ex. bokrapporter, arbetsansökan, insändare. Eleven ska också lära sig att bearbeta och korrigera sina texter. Particip och satsmotsvarigheter går grundligt igenom. Även unipersonella uttryck behandlas kort.

M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att aktivt gå in och ta del i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan ta initiativ och använda lämpliga uttryck i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas. Kan relativt naturligt rätta till missförstånd. Kan diskutera betydelsen också av mera komplicerade uttryck.

Eleven övar lämpligt språkbruk muntligt och skriftligt, både i offentliga och i formella sammanhang, t.ex. vid arbetssökning, opinionsyttring. Uppmärksamhet fästs vid skillnader mellan tal- och skriftspråk. I grammatiken ligger betoningen på språkvård och eleven skriver olika slags texter, t.ex. bokrapporter, arbetsansökan, insändare. Eleven ska också lära sig att bearbeta och korrigera sina texter. Particip och satsmotsvarigheter går grundligt igenom. Även unipersonella uttryck behandlas kort.

M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan för olika ändamål använda ett språk som inte är för familjärt men inte heller för formellt. Eleven känner till de viktigaste artighetskutymerna och följer dem. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till viktiga kulturellt betingade aspekter.

Eleven övar lämpligt språkbruk muntligt och skriftligt, både i offentliga och i formella sammanhang, t.ex. vid arbetssökning, opinionsyttring. Uppmärksamhet fästs vid skillnader mellan tal- och skriftspråk. I grammatiken ligger betoningen på språkvård och eleven skriver olika slags texter, t.ex. bokrapporter, arbetsansökan, insändare. Eleven ska också lära sig att bearbeta och korrigera sina texter. Particip och satsmotsvarigheter går grundligt igenom. Även unipersonella uttryck behandlas kort.

M9 erbjuda eleven och tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.2: Eleven förstår tydligt tal som innehåller fakta om bekanta eller ganska allmänna ämnen och klarar också i någon mån av texter som förutsätter slutledning. Eleven förstår det väsentliga och de viktigaste detaljerna i en pågående mera omfattande formell eller informell diskussion.

Eleven övar lämpligt språkbruk muntligt och skriftligt, både i offentliga och i formella sammanhang, t.ex. vid arbetssökning, opinionsyttring. Uppmärksamhet fästs vid skillnader mellan tal- och skriftspråk. I grammatiken ligger betoningen på språkvård och eleven skriver olika slags texter, t.ex. bokrapporter, arbetsansökan, insändare. Eleven ska också lära sig att bearbeta och korrigera sina texter. Patricip och satsmotsvarigheter går grundligt igenom. Även unipersonella uttryck behandlas kort.

M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärskningen av varierande strukturer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan berätta om vanliga konkreta ämnen genom att beskriva, specificera och jämföra. Uttrycker sig relativt obehindrat. Kan skriva personliga och mera allmänna meddelanden och uttrycka sina tankar också om en del fiktiva ämnen. Använder sig av ett relativt omfattande ordförråd, vanliga idiom, olika strukturer och även komplicerade meningar. Behärskar de grundläggande uttalsreglerna också för andra än inövade uttryck.

Eleven övar lämpligt språkbruk muntligt och skriftligt, både i offentliga och i formella sammanhang, t.ex. vid arbetssökning, opinionsyttring. Uppmärksamhet fästs vid skillnader mellan tal- och skriftspråk. I grammatiken ligger betoningen på språkvård och eleven skriver olika slags texter, t.ex. bokrapporter, arbetsansökan, insändare. Eleven ska också lära sig att bearbeta och korrigera sina texter. Patricip och satsmotsvarigheter går grundligt igenom. Även unipersonella uttryck behandlas kort.

36.6.4. Elevhandledning

Läroämnets uppdrag

Elevhandledningen har en central betydelse ur såväl elevernas och skolans som ur samhällets perspektiv. Handledningsverksamheten ska bilda en sammanhängande helhet som fortgår under hela den grundläggande utbildningen och vidare under studierna efter den grundläggande

utbildningen. Elevhandledningen ska främja att eleverna lyckas i skolarbetet, att studierna löper smidigt och att eleverna uppnår goda studieresultat.

Elevhandledningens uppdrag är att främja elevernas fostran och utveckling så att de kan vidareutveckla sina studievanor och sina sociala färdigheter och tillägna sig kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Elevhandledningen ska stödja eleverna att fatta beslut och att göra val gällande vardagslivet, studierna, fortsatta studier och framtiden utgående från sina egna förutsättningar, sina värderingar, sitt utgångsläge och sina intressen. Med hjälp av elevhandledningen lär sig eleverna att bli medvetna om sina möjligheter att påverka planeringen och besluten i sitt eget liv. Eleverna ska uppmuntras att fundera över och ifrågasätta sina förhandsuppfattningar om utbildning och yrken och att göra sina val utan könsbundna rollmodeller. Elevhandledningen ska genomföras i samarbete med vårdnadshavarna.

Strukturen, verksamhetssätten, arbets- och ansvarsfördelningen inom elevhandledningen samt de yrkesövergripande nätverk som behövs för att uppnå målen för elevhandledningen ska beskrivas i skolans handledningsplan. I planen ska även samarbetet mellan hem och skola gällande handledning beskrivas, likaså skolans samarbete med arbetslivet och arrangemang i anslutning till praktisk arbetslivsorientering. Det är viktigt att systematiskt utvärdera hur målen i handledningsplanen nås. För att elevernas studier ska fortlöpa smidigt vid etappmålen inom den grundläggande utbildningen och vid övergången till fortsatta studier är det viktigt med samarbete mellan lärarna och studiehandledarna och att man vid behov samarbetar med andra yrkeskategorier. Lärarna ska i sitt arbete använda aktuell information om fortsatta studier, arbetsliv och arbetsuppgifter samt förändringar i dessa.

Elevhandledningen fungerar som en länk mellan skolan, samhället och arbetslivet. Elevhandledningen ska främja rättvisa, likvärdighet, jämlikhet och delaktighet samt förebygga marginalisering från utbildning och arbetsliv. De kunskaper och färdigheter som utvecklas inom elevhandledningen bidrar för sin del till att trygga tillgången på kompetent arbetskraft och till att efterfrågan och utbud på kunnande sammanfaller i det framtida arbetslivet.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I **årskurserna 7-9** har elevhandledningen som uppdrag att stödja elevernas övergång till lärmiljöerna och arbetssätten i årskurserna 7–9. I årskurserna 7–9 vägleds varje elev fortsättningsvis att utveckla sin förmåga att lära sig och sina studiefärdigheter. Eleverna får hjälp med att förstå hur deras val inverkar på studierna och framtiden. Elevhandledningen har tillsammans med de övriga läroämnena som uppdrag att klargöra läroämnenas betydelse för fortsatta studier och arbetslivsfärdigheter samt att utöka elevernas kunskaper om arbetslivet, olika arbetsuppgifter, entreprenörskap och framtida kompetensbehov. Studiehandledaren har huvudansvaret för elevhandledningen.

Elevhandledningens uppdrag är att öka elevernas beredskap att klara sig i föränderliga livssituationer och i övergångsskeden i studier och yrkeskarriär. Eleverna ska få lära sig att använda och utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster. Handledningen ska stärka elevernas företagsamhet och förmåga att ta egna initiativ i beslut som gäller deras utbildnings- och karriärval. I samarbete med den mottagande läroanstalten och vårdnadshavarna ska elevhandledningen ge eleverna information och möjlighet att bekanta sig med utbildnings- och studiealternativ efter grundskolan. Handledningen har som uppgift att bidra till att studierna slutförs och att med hjälp av planering av fortsatta studier i samband med gemensam ansökan stödja övergången till studier efter den grundläggande utbildningen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i elevhandledning i årskurs 7–9

Inom elevhandledningen används mångsidiga arbetssätt utgående från elevernas individuella och grupp-specifika behov och förutsättningar. Handledningsformerna är personlig handledning som fördjupar sig i individuella frågor, handledning i smågrupp och handledning i klass. Grupperna bildas flexibelt med beaktande av handledningens innehåll och möjligheter till kamrattöd. Inom den personliga handledningen har eleverna möjlighet att diskutera frågor som anknyter till deras

studier, utbildnings- och yrkesval samt deras livssituation. Under handledningen i smågrupp lär sig eleven att behandla gemensamma frågor av handledande karaktär eller personliga frågor som gäller någon elev i gruppen och kan delas med de andra eleverna. Handledningens kontinuitet ska säkerställas genom att erbjuda elevhandledning på alla årskursnivåer. Vårdnadshavarna ska vid behov ges möjlighet att diskutera frågor förknippade med elevens studier och val under gemensamma möten med läraren, studiehandledaren, eleven och vårdnadshavaren.

Utöver skolan och webbmiljöer används även närmiljön och arbetslivet som lärmiljöer. För att skapa en grund för utbildnings- och yrkesval samt öka uppskattningen för arbete ska praktisk arbetslivsorientering (PRAO) ordnas för elever i årskurs 7–9 inom den grundläggande utbildningen. Eleverna ska ha möjlighet att få personliga erfarenheter av arbetslivet och olika yrken i en riktig arbetsmiljö. I samband med PRAO ska eleverna ha möjlighet att utvärdera den kunskap och de erfarenheter som de fått. PRAO ska genomföras i samarbete med de övriga läroämnena, så att de övriga läroämnenas innehåll och arbetssätt kan utnyttjas.

Handledning, differentiering och stöd i elevhandledning i årskurs 7–9

Elevernas individuella utgångsläge och behov ska beaktas i elevhandledningen. Handledningen differentieras genom att man beaktar elevernas personliga mål, erfarenheter, fritidssysselsättningar, intressen, kompetensområden och faktorer som inverkar på livssituationen. Samarbetet mellan olika aktörer är viktigt, särskilt i handledningen vid övergångarna under elevernas studiebanan. Yrkes- och sektorsövergripande samarbete är viktigt i synnerhet för att säkerställa att elever som behöver stöd och unga som riskerar att bli utan utbildning fortsätter att studera.

När det gäller elever som är i behov av stöd inleds handledningen i anknytning till fortsatta studier tillräckligt tidigt. De fortsatta studierna ska planeras i samarbete med eleven och vårdnadshavaren och vid behov mellan den mottagande läroanstalten och representanter för den grundläggande utbildningen. I planeringen beaktas elevens individuella anlag, behovet av stöd och de sysselsättningsutsikter som utbildningen möjliggör. Eleven och vårdnadshavaren erbjuds möjligheter att bekanta sig med läroanstalter som ordnar fortsatta studier som lämpar sig för eleven. Eleven och vårdnadshavaren ges tillräcklig information om möjligheterna till fortsatt stöd i studierna efter den grundläggande utbildningen och om övriga stödformer.

Individuella samtal förs med alla elever i åk 9.

Bedömning av elevens lärande i elevhandledning i årskurs 7–9

I elevhandledning ges inget vitsord som i övriga läroämnen. Bedömningen i elevhandledningen bygger på elevernas självbedömning samt på interaktiv, vägledande och uppmuntrande respons i samband med olika handledningsåtgärder.

Genom diskussion med läraren lär sig eleverna att bedöma sina förutsättningar, sina kunskaper och färdigheter, sin funktionsförmåga, sin företagsamhet och sina resurser, hur mycket och vilken typ av stöd och handledning de behöver, sin förmåga att arbeta i grupp och sina kommunikativa färdigheter. Eleverna ska handledas att förstå hur värderingar, föreställningar och människor som är viktiga för dem påverkar deras val och beslut. Eleverna ska få öva sig att bedöma sin förmåga att söka information och använda informations- och kommunikationsteknik för att söka information om utbildningar och arbetslivet. Eleverna ska spöras att bedöma sin förmåga att fastställa tillförlitligheten och ändamålsenligheten i olika informationskällor. Eleverna ska göras medvetna om bakgrunden till olika självbedömningsmetoder och -verktyg och om hur de kan användas i deras karriärplanering. Läraren ska hjälpa eleverna att hitta instanser som erbjuder stöd- och handledningstjänster i skolan och i samhället och att utveckla sin förmåga att söka de tjänster de behöver.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Lärande och studier

Centralt innehåll i elevhandledningen är att i samarbete med övriga läroämnena hjälpa eleverna att klara sig i skolan och att utveckla studiefärdigheten och förmågan att lära sig ur ett socialt perspektiv och med tanke på livslångt lärande. Eleverna ska öva sig att ställa upp mål för studierna i olika skeden av studierna, att utvärdera hur det självständiga arbetet utvecklats och hur målen uppnåtts samt att ta ansvar för sitt lärande, för val förknippade med studierna och för att studierna framskrider.

I2 Självkännedom och livslång karriärplanering

I elevhandledningen behandlas innehåll som hjälper eleverna att öka sin självkännedom och sin självbedömningsförmåga, sin förmåga att planera framtiden och fatta beslut samt att utveckla sina färdigheter att lösa problem i situationer där ingen färdig lösning finns att tillgå. Färdigheter som ska övas är bl.a. karriärplanering och -hantering, motivation samt allmän kompetens som behövs i livet. Eleverna ska träna sin förmåga att analysera och förstå vilka faktorer som påverkar de egna valen. Sådana faktorer är exempelvis värden och attityder, elevernas färdigheter och sociala nätverk.

I3 Färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet

I elevhandledningen ska eleverna ges möjligheter att träna sina färdigheter att komma till rätta i olika miljöer. Uppmärksamhet ska fästas vid att utveckla mångsidiga färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet samt sociala och kommunikativa färdigheter för olika kanaler. I kommunikativa färdigheter ingår också att bedöma hur tillförlitlig den information som inhämtats via olika källor är med tanke på karriärplaneringen.

I5 Att söka till fortsatta studier

Att utveckla elevernas förmåga att planera fortsatta studier och framtiden är en helhet som ska fördjupas i elevhandledningens innehåll under hela den grundläggande utbildningen. Eleverna ska i elevhandledningen få kunskap om vilka möjligheter till fortsatta studier som erbjuds inom Finlands utbildningssystem och lära sig att hitta mer detaljerad information om fortsatta studier och ansökan till dem genom att utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2	K3, K7
M2	I1	K1
M3	I1, I2	K1
M4	I2	K3
M5	I2, I5	K1, K3
M6	I2, I3, I5	K6, K7

Mål för undervisningen

M1 hjälpa eleven att bilda sig en helhetsuppfattning om arbetssätten och studiemiljön i årskurs 7–9, utveckla elevens beredskap att studera i denna miljö och i olika grupper samt stödja eleven att handla självständigt och ta ansvar för sina studier och val

Diskussion och undervisning i klass om skolans tillvägagångssätt t.ex. vid tillval samt möjlighet till individuell handledning, ger trygghet och möjliggör ansvarsfulla och självständiga studier.

M2 uppmuntra och vägleda eleven att utveckla sin studiefärdighet och förmåga att lära sig

Diskussion och undervisning i storgrupp om personliga inlärningsstilar och individuell studieteknik samt tillgång till individuell handledning utvecklar elevens studiefärdigheter och förmåga att lära sig.

M3 skapa förutsättningar som främjar elevens vilja att lära sig, förmåga att bedöma sitt kunnande, att identifiera och utnyttja sina färdigheter och styrkor, förmåga att inse vad hen behöver lära sig och att vid behov ändra sina planer och handlingsmodeller

Diskussion och undervisning i klass om alternativa studietekniker, om grunderna i läroplanen samt om självutvärdering ger eleven verktyg att ändra sina planer och handlingsmodeller vid behov.

M4 göra eleven medveten om faktorer som påverkar hens val och hjälpa hen att anpassa sig till sin förmåga, sina förutsättningar och intressen

Diskussion och undervisning i klass samt individuell handledning gällande personliga preferenser vid studier och evaluering hjälper eleven att identifiera sina utvecklings- och intresseområden.

M5 lära eleven att ställa upp både kortsiktiga och långsiktiga mål, utarbeta planer för att uppnå målen och utvärdera hur målen uppnåtts

Eleven ställer upp mål för sina studier. Målen dokumenteras och kan vid behov diskuteras med klassföreståndare, ämneslärare eller vårdnadshavare.

M6 hjälpa eleven att förstå arbetets betydelse för hens eget liv och för samhället samt att förstå olika läroämnens betydelse för framtida studier och för färdigheter som behövs i arbetslivet

Aktuella samhällsfrågor diskuteras.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Lärande och studier

Centralt innehåll i elevhandledningen är att i samarbete med övriga läroämnena hjälpa eleverna att klara sig i skolan och att utveckla studiefärdigheten och förmågan att lära sig ur ett socialt perspektiv och med tanke på livslångt lärande. Eleverna ska öva sig att ställa upp mål för studierna

i olika skeden av studierna, att utvärdera hur det självständiga arbetet utvecklats och hur målen uppnåtts samt att ta ansvar för sitt lärande, för val förknippade med studierna och för att studierna framskrider.

12 Självkännedom och livslång karriärplanering

I elevhandledningen behandlas innehåll som hjälper eleverna att öka sin självkännedom och sin självbedömningsförmåga, sin förmåga att planera framtiden och fatta beslut samt att utveckla sina färdigheter att lösa problem i situationer där ingen färdig lösning finns att tillgå. Färdigheter som ska övas är bl.a. karriärplanering och -hantering, motivation samt allmän kompetens som behövs i livet. Eleverna ska träna sin förmåga att analysera och förstå vilka faktorer som påverkar de egna valen. Sådana faktorer är exempelvis värden och attityder, elevernas färdigheter och sociala nätverk.

13 Färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet

I elevhandledningen ska eleverna ges möjligheter att träna sina färdigheter att komma till rätta i olika miljöer. Uppmärksamhet ska fästas vid att utveckla mångsidiga färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet samt sociala och kommunikativa färdigheter för olika kanaler. I kommunikativa färdigheter ingår också att bedöma hur tillförlitlig den information som inhämtats via olika källor är med tanke på karriärplaneringen.

14 Arbetslivsorientering

Genom att granska olika näringsgrenar, arbetslivet och olika yrkesområden samt öva sig att söka arbete ökar elevernas kunskap om arbetslivet. Samtidigt får eleverna insikt i branscher som intresserar dem, i yrken och företagsamhet. I synnerhet under den praktiska arbetslivsorienteringen (PRAO) får eleverna träna färdigheter som behövs i arbetslivet. Den erfarenhet, kunskap och respons som fås under PRAO ska utnyttjas i studierna i olika läroämnen och när eleverna gör upp framtidsplaner. Uppmärksamhet ska fästas vid jämlikhetsfrågor i arbetslivet.

15 Att söka till fortsatta studier

Att utveckla elevernas förmåga att planera fortsatta studier och framtiden är en helhet som ska fördjupas i elevhandledningens innehåll under hela den grundläggande utbildningen. Eleverna ska i elevhandledningen få kunskap om vilka möjligheter till fortsatta studier som erbjuds inom Finlands utbildningssystem och lära sig att hitta mer detaljerad information om fortsatta studier och ansökan till dem genom att utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2	K3, K7
M3	I1, I2	K1
M4	I2	K3
M5	I2, I5	K1, K3
M6	I2, I3, I5	K6, K7
M10	I4, I5	K2

Mål för undervisningen

M1 hjälpa eleven att bilda sig en helhetsuppfattning om arbetssätten och studiemiljön i årskurs 7–9, utveckla elevens beredskap att studera i denna miljö och i olika grupper samt stödja eleven att handla självständigt och ta ansvar för sina studier och val

Eleven förses med färdigheter att föra ett bra utvecklingssamtal med sina vårdnadshavare samt med färdigheter att uppfatta kommunikativa kontakten vid en bra arbetsintervju.

M3 skapa förutsättningar som främjar elevens vilja att lära sig, förmåga att bedöma sitt kunnande, att identifiera och utnyttja sina färdigheter och styrkor, förmåga att inse vad hen behöver lära sig och att vid behov ändra sina planer och handlingsmodeller

Framtidens krav på kompetenser samt andras och egen uppfattning om framtiden diskuteras i undervisningen.

M4 göra eleven medveten om faktorer som påverkar hens val och hjälpa hen att anpassa sig till sin förmåga, sina förutsättningar och intressen

Diskussioner förs i klass. I smågrupp arbetar eleven med uppgifter, t.ex. team-roller enligt Belbin. Utvärderingssamtal med vårdnadshavare utvecklar elevens självkänedom.

M5 lära eleven att ställa upp både kortsiktiga och långsiktiga mål, utarbeta planer för att uppnå målen och utvärdera hur målen uppnåtts

Utvärderingssamtal med vårdnadshavare utvecklar elevens förmåga att planera, att ställa upp mål samt att utvärdera hur målen uppnåtts.

M6 hjälpa eleven att förstå arbetets betydelse för hens eget liv och för samhället samt att förstå olika läroämnens betydelse för framtida studier och för färdigheter som behövs i arbetslivet

I undervisningen diskuteras kommunikation ur ett teoretiskt perspektiv. Hen introduceras i futurologi och de senaste rönen inom området.

M10 stödja elevens förmåga att uppfatta sin kulturella bakgrund och att komma till rätta i möten och samarbetssituationer med olika kulturer, handleda eleven att inhämta och tillägna sig kunskap om möjligheterna att studera i multinationella arbetsmiljöer och utomlands

I undervisningen diskuteras kommunikation ur ett teoretiskt perspektiv. Eleven introduceras i futurologi och de senaste rönen inom området.

Eleven bekantar sig med centrala begrepp.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Lärande och studier

Centralt innehåll i elevhandledningen är att i samarbete med övriga läroämnen hjälpa eleverna att klara sig i skolan och att utveckla studiefärdigheten och förmågan att lära sig ur ett socialt perspektiv och med tanke på livslångt lärande. Eleverna ska öva sig att ställa upp mål för studierna i olika skeden av studierna, att utvärdera hur det självständiga arbetet utvecklats och hur målen uppnåtts samt att ta ansvar för sitt lärande, för val förknippade med studierna och för att studierna framskrider.

I2 Självkännedom och livslång karriärplanering

I elevhandledningen behandlas innehåll som hjälper eleverna att öka sin självkännedom och sin självbedömningsförmåga, sin förmåga att planera framtiden och fatta beslut samt att utveckla sina färdigheter att lösa problem i situationer där ingen färdig lösning finns att tillgå. Färdigheter som ska övas är bl.a. karriärplanering och -hantering, motivation samt allmän kompetens som behövs i livet. Eleverna ska träna sin förmåga att analysera och förstå vilka faktorer som påverkar de egna valen. Sådana faktorer är exempelvis värden och attityder, elevernas färdigheter och sociala nätverk.

I3 Färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet

I elevhandledningen ska eleverna ges möjligheter att träna sina färdigheter att komma till rätta i olika miljöer. Uppmärksamhet ska fästas vid att utveckla mångsidiga färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet samt sociala och kommunikativa färdigheter för olika kanaler. I kommunikativa färdigheter ingår också att bedöma hur tillförlitlig den information som inhämtats via olika källor är med tanke på karriärplaneringen.

I4 Arbetslivsorientering

Genom att granska olika näringsgrenar, arbetslivet och olika yrkesområden samt öva sig att söka arbete ökar elevernas kunskap om arbetslivet. Samtidigt får eleverna insikt i branscher som intresserar dem, i yrken och företagsamhet. I synnerhet under den praktiska arbetslivsorienteringen (PRAO) får eleverna träna färdigheter som behövs i arbetslivet. Den erfarenhet, kunskap och respons som fås under PRAO ska utnyttjas i studierna i olika läroämnen och när eleverna gör upp framtidsplaner. Uppmärksamhet ska fästas vid jämlikhetsfrågor i arbetslivet.

I5 Att söka till fortsatta studier

Att utveckla elevernas förmåga att planera fortsatta studier och framtiden är en helhet som ska fördjupas i elevhandledningens innehåll under hela den grundläggande utbildningen. Eleverna ska i elevhandledningen få kunskap om vilka möjligheter till fortsatta studier som erbjuds inom Finlands utbildningssystem och lära sig att hitta mer detaljerad information om fortsatta studier och ansökan till dem genom att utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2	K3, K7
M2	I1	K1
M3	I1, I2	K1
M4	I2	K3
M5	I2, I5	K1, K3
M6	I2, I3, I5	K6, K7
M7	I2, I3, I4, I5	K4, K5, K6
M8	I4, I5	K4, K5
M9	I2, I3, I5	K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 hjälpa eleven att bilda sig en helhetsuppfattning om arbetssätten och studiemiljön i årskurs 7–9, utveckla elevens beredskap att studera i denna miljö och i olika grupper samt stödja eleven att handla självständigt och ta ansvar för sina studier och val

GEA analyseras i klass. Den individuella handledningen koncentrerar sig främst på att klargöra elevens personliga mål och val.

I klassrumsundervisningen behandlas individens roll i samhället, t.ex. genom bekantskap med arbetslagstiftning, PRAO och arbetsansökan.

M2 uppmuntra och vägleda eleven att utveckla sin studiefärdighet och förmåga att lära sig

I undervisningen behandlas andra stadiets studier, upplägg och krav. Tredje stadiets studier behandlas kort för att eleven ska få perspektiv på olika alternativ i framtiden.

M3 skapa förutsättningar som främjar elevens vilja att lära sig, förmåga att bedöma sitt kunnande, att identifiera och utnyttja sina färdigheter och styrkor, förmåga att inse vad hen behöver lära sig och att vid behov ändra sina planer och handlingsmodeller

Eleven gör en individuell uppgift om arbetsansökan. Diskussioner förs främst om framtidens kompetenser och möjligheter.

M4 göra eleven medveten om faktorer som påverkar hens val och hjälpa hen att anpassa sig till sin förmåga, sina förutsättningar och intressen

Arbetsansökan, CV och arbetsintervju behandlas och diskuteras. Självkänndomen och uppfattningen om de egna färdigheterna utvecklas med hjälp av uppgifter, bl.a. arbetsansökan.

Genomgång av RIASEC-modellen enligt Holland m.fl. utvecklar elevernas självkänndomen.

M5 lära eleven att ställa upp både kortsiktiga och långsiktiga mål, utarbeta planer för att uppnå målen och utvärdera hur målen uppnåtts

Genomgång av GEA-resultat ger riktlinjer för de akademiska mål eleven ställer upp. Målen dokumenteras och kan diskuteras bl.a. med vårdnadshavare, klassföreståndare och ämneslärare.

M6 hjälpa eleven att förstå arbetets betydelse för hens eget liv och för samhället samt att förstå olika läroämnens betydelse för framtida studier och för färdigheter som behövs i arbetslivet

Diskussion och undervisning om gruppens faser, team-roller och analys från arbetsgivarens synvinkel förser eleven med en mångsidig bild av arbetslivet.

M7 handleda eleven att utveckla sin förmåga att bedöma vilken kompetens och vilka sociala och kommunikativa färdigheter som behövs i olika arbetsuppgifter, vilka yrken som passar hen och att stärka sin förmåga att söka information om hur man efter den grundläggande utbildningen kan inhämta den kompetens som krävs

Genomgång av RIASEC-modellen enligt Holland m.fl. utvecklar elevernas självkänedom och uppfattning om vad arbetsgivarna betonar vid anställningar.

Undervisning och diskussion i storgrupp om andra och tredje stadiets utbildning ger eleven perspektiv vid val av fortsatta studier och vid val av yrke.

M8 ge eleven och vårdnadshavarna information om huvuddragen och möjligheterna i Finlands utbildningssystem, stödja elevens förmåga att söka information om utbildning och arbetsliv både i Finland och utomlands

Arbetslagstiftning för unga behandlas.

Eleven har en PRAO-period på två veckor där hen får en praktisk erfarenhet av arbetslivet.

Eleven introduceras till de främsta yrkesvalsprogrammen, t.ex. Duunikone och AVO.

Föräldramöte om val eleven kan göra efter grundläggande utbildning samt tillvägagångssättet i skolan hålls i period 3.

M9 vägleda eleven att använda informations-, rådgivnings- och handledningstjänster via många kanaler samt att vid planeringen av sin framtida karriär bedöma hur tillförlitlig och ändamålsenlig information som inhämtats via olika källor är

Verkstadsutbildning introduceras (SVEPS).

Eleven introduceras till TE-tjänster, studieinfo.fi, www.kela.fi, yrken.substans.fi samt motsvarande internetsidor.

36.6.5. Främmande språk

Tyska, A-lärokurs

A-lärokurs i annat främmande språk i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att mångsidigt använda alla språk de studerar för att kommunicera och söka information. Undervisningens mål är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla elevens språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja elevens färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor. En del frågor kan vid behov också behandlas på skolans undervisningsspråk.

Grunderna för läroplanen för främmande språk har utarbetats som grund för vilket språk som helst som inte har särskilda grunder. På basis av grunderna låter utbildningsanordnaren utarbeta en tillämpad läroplan för varje språk. Den kunskapsnivå och de kriterier för växande språkkunskap som beskrivs i grunderna i slutet av årskurs 6 och i slutet av den grundläggande utbildningen lämpar sig bäst för indoeuropeiska språk och europeiska språk som använder skriftecken som grundar sig på alfabetet. För andra språk låter utbildningsanordnaren utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar. Internationellt godkända språkspecifika referensramar kan anpassade användas i undervisningen i icke-europeiska språk (t.ex. skrivtecknen).

Undervisningen i främmande språk kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på det främmande språket i olika läroämnen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Målspråket ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 7–9

Eleven ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Eleven ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan målspråket sedan tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i annat främmande språk i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av

delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för A-lärokursen i annat främmande språk när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i A-lärokursen i annat främmande språk. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen och för språkliga rättigheter. Att undersöka kulturen och livsstilen i de länder eller områden där målspråket talas. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att studera målspråket och att jämföra olika språk. Vid behov söker man information om målspråkets centrala varianter.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll tillsammans utgående från att eleverna ska kunna agera på målspråket i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Innehållet väljs också med beaktande av målspråkets utbredning, status och språkområdets livsmiljö. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att iaktta och ofta träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2
M2	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K4
M4	I2	K1, K3
M5	I2	K1
M6	I3	K4
M7	I3	K4, K6
M8	I3	K2
M9	I3	K4
M10	I3	K5, K6

Mål för undervisningen

M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar om och företeelser i målspråket och dess status samt att stärka elevens färdigheter att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer

Förståelsen för fler- och parallellspråkigheten i världen utvecklas. Eleven känner till var språket talas.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven kan reflektera över företeelser i samband med målspråkets status.

M2 uppmuntra eleven att på målspråket hitta intressanta innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att med hjälp av målspråket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Eleven kan göra observationer om möjligheterna att lära sig i målspråkets miljöer och sammanhang.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i målspråket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Utgående från sina observationer kan eleven se sambandet mellan olika språk och lära sig dra nytta av det. Eleven lär sig de mest centrala språkvetenskapliga begreppen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om målspråkets regelbundenheter, tillämpa dessa samt i olika språk jämföra olika sätt att uttrycka samma saker. Eleven känner till målspråkets centrala språkvetenskapliga begrepp.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig målspråket och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Eleven övar sig på att sätta upp mål samt genom själv- och kamratbedömning att nå dem. Eleven bidrar till gemensamma kommunikationssituationer och deltar aktivt i språkstudierna.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Eleven reflekterar över hur hen kan öva sina kunskaper i tyska.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i målspråket också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer

Eleven kan kommunicera och delta i vardagliga kommunikationssituationer med hjälp av olika modeller.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A2.2: Eleven reder sig ganska bra i olika vardagliga kommunikationssituationer. Kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation.

M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på målspråket använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A2.2: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder vid behov standarduttryck för att be om precisering av nyckelord. Måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Använder t.ex. ett närliggande eller allmännare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga).

M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk

Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt i olika vardagliga situationer. Eleven känner även till hur man uttrycker sig artigt på tyska och förstår skillnaden mellan duande och niande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A2.2: Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett sakligt sätt. Kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.

M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll

Eleven förstår det centrala innehållet i texter med bekanta teman.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A2.2: Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Kan härleda obekanta ords betydelse utgående från kontexten.

M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

Eleven kan med stöd berätta om vardagliga och konkreta saker som berör elevens vardag. Behärskar ett grundläggande ordförråd och de mest centrala strukturerna i tyskan. Behärskar grundreglerna för uttal och kan uttala även obekanta ord rätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen och för språkliga rättigheter. Att undersöka kulturen och livsstilen i de länder eller områden där målspråket talas. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att studera målspråket och att jämföra olika språk. Vid behov söker man information om målspråkets centrala varianter.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll tillsammans utgående från att eleverna ska kunna agera på målspråket i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Innehållet väljs också med beaktande av målspråkets utbredning, status och språkområdets livsmiljö. Att lära sig ordförråd och strukturer i

samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att iakttä och ofta träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2
M2	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K4
M4	I2	K1, K3
M5	I2	K1
M6	I3	K4
M7	I3	K4, K6
M8	I3	K2
M9	I3	K4
M10	I3	K5, K6

Mål för undervisningen

M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar om och företeelser i målspråket och dess status samt att stärka elevens färdigheter att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer

Eleven kan beskriva var språket talas och hen är medveten om olika dialekter samt om de tyskspråkiga ländernas kulturella särdrag.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven kan reflektera över företeelser i samband med målspråkets status.

M2 uppmuntra eleven att på målspråket hitta intressanta innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att med hjälp av målspråket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Eleven kan göra observationer om möjligheterna att lära sig i målspråkets miljöer och sammanhang.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i målspråket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om målspråkets regelbundenheter, tillämpa dessa samt i olika språk jämföra olika sätt att uttrycka samma saker. Eleven känner till målspråkets centrala språkvetenskapliga begrepp.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig målspråket och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Eleven övar sig på att använda mångsidiga informationskällor på olika sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, samt att söka information.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Eleven reflekterar över tyskans betydelse i Europa och inom olika vetenskapsområden.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i målspråket också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer

Den muntliga delen betonas och eleven kan redan framföra sitt budskap i enklare situationer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A2.2: Eleven reder sig ganska bra i olika vardagliga kommunikationssituationer. Kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation.

M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på målspråket använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier

Eleven övar sig på att agera på målspråket i olika sociala sammanhang och hen iakttar och tränar olika kommunikationssituationer med hjälp av olika medier.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A2.2: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder vid behov standarduttryck för att be om precisering av nyckelord. Måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Använder t.ex. ett närliggande eller allmännare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga).

M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A2.2: Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett sakligt sätt. Kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.

M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll

Eleven läser och tolkar olika typer av texter, t.ex. berättande och beskrivande texter samt texter i olika medier.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A2.2: Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Kan härleda obekanta ords betydelse utgående från kontexten.

M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

Eleven producerar muntliga och skriftliga texter utgående från bekanta och aktuella teman.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen och för språkliga rättigheter. Att undersöka kulturen och livsstilen i de länder eller områden där målspråket talas. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att studera målspråket och att jämföra olika språk. Vid behov söker man information om målspråkets centrala varianter.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll tillsammans utgående från att eleverna ska kunna agera på målspråket i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Innehållet väljs också med beaktande av målspråkets utbredning, status och språkområdets livsmiljö. Att lära sig ordförråd och strukturer i

samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att iakttä och ofta träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2
M2	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K4
M4	I2	K1, K3
M5	I2	K1
M6	I3	K4
M7	I3	K4, K6
M8	I3	K2
M9	I3	K4
M10	I3	K5, K6

Mål för undervisningen

M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar om och företeelser i målspråket och dess status samt att stärka elevens färdigheter att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven kan reflektera över företeelser i samband med målspråkets status.

M2 uppmuntra eleven att på målspråket hitta intressanta innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen

Eleven ska närmare undersöka kulturen och livsstilen i de länder eller områden där målspråket talas.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att med hjälp av målspråket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Eleven kan göra observationer om möjligheterna att lära sig i målspråkets miljöer och sammanhang.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i målspråket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Eleven lär sig använda sådana grammatikaliska begrepp som hjälper hen att studera tyska och att jämföra olika språk.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om målspråkets regelbundenheter, tillämpa dessa samt i olika språk jämföra olika sätt att uttrycka samma saker. Eleven känner till målspråkets centrala språkvetenskapliga begrepp.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig målspråket och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Eleven förstår betydelsen av att lära sig främmande språk och ser nyttan med denna kunskap.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i målspråket också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A2.2: Eleven reder sig ganska bra i olika vardagliga kommunikationssituationer. Kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation.

M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på målspråket använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A2.2: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder vid behov standarduttryck för att be om precisering av nyckelord. Måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Använder t.ex. ett närliggande eller allmännare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga).

M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A2.2: Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett sakligt sätt. Kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.

M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A2.2: Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Kan härleda obekanta ords betydelse utgående från kontexten.

M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant och även förbereda eleven för studier på andra stadiet. Eleven ska bli bekant med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och vid fortsatta studier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Engelska, A-lärokurs

A-lärokurs i engelska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att mångsidigt använda engelska för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla elevernas språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja elevens färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor. En del frågor kan vid behov också behandlas på skolans undervisningsspråk.

Många elever använder i allt högre grad engelska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Undervisningen i engelska kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och i de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på engelska i olika läroämnen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete

mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Engelska ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan engelska sedan tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för A-lärokursen i engelska när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i A-lärokursen i engelska. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen och för språkliga rättigheter. Att undersöka engelskans utveckling till ett globalt lingua franca. Att utforska kulturer och livsstilar i några sådana länder som i samhället använder engelska som det mest centrala språket. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i studierna i engelska och med att jämföra engelskan med andra språk. Att söka information om några av engelskans varianter.

Fler- och parallellspråkighet, språkliga rättigheter och engelska som lingua franca behandlas mera i åk 8 och 9.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll tillsammans utgående från att eleverna ska kunna agera på engelska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiet utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att i innehållet poängtera elevernas delaktighet och aktivitet lokalt och globalt. Innehållet ska väljas med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att iakttä och ofta träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier.

Texter och innehåll väljs med tanke på elevernas intresse och nivå. Språkkunskap som förbereder eleven för studier på andra stadiet och som behövs i arbetslivet behandlas i åk 8 och 9. Uttal och intonation övas som en del av kommunikationsfärdigheterna. Eleven producerar muntliga och skriftliga texter med varierande och aktuella teman samt tar engelskans utbredning i betraktande.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2
M2	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K3
M4	I2	K1, K3
M5	I2	K1
M6	I3	K4
M7	I3	K4, K6
M8	I3	K2
M9	I3	K4
M10	I3	K5, K6

Mål för undervisningen

M1 stödja elevens förmåga att reflektera över engelskans olika varianter och därtill hörande status och värderingar samt ge eleven färdighet att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven kan i stora drag beskriva var engelska talas, nämna orsaker till språkets utbredning och reflektera kring aspekter som berör språkets status, varianter och värderingar. Eleven kan reflektera över samband mellan språk och kultur vad gäller engelskan. Eleven inser att värderingar varierar utgående från individuell erfarenhet och kulturell synvinkel.

Fler- och parallellspråkighet, språkliga rättigheter och engelska som lingua franca behandlas mera i åk 8 och 9.

M2 uppmuntra eleven att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att med hjälp av engelska språket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Eleven kan göra observationer om möjligheterna att aktivt ta del i och lära sig i engelskspråkiga miljöer och sammanhang.

Fler- och parallellspråkighet, språkliga rättigheter och engelska som lingua franca behandlas mera i åk 8 och 9.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om engelska språkets regelbundenheter, tillämpa dessa samt i olika språk jämföra olika sätt att uttrycka samma saker. Eleven känner till engelskans centrala språkvetenskapliga begrepp.

Fler- och parallellspråkighet, språkliga rättigheter och engelska som lingua franca behandlas mera i åk 8 och 9.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i

en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i engelska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M6 uppmuntra eleven att aktivt delta i olika med tanke på ålder och livserfarenhet lämpliga kommunikationssituationer som också kan behandla åsikter och ställningstaganden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

Texter och innehåll väljs med tanke på elevernas intresse och nivå. Språkkunskap som förbereder eleven för studier på andra stadiet och som behövs i arbetslivet behandlas i åk 8 och 9. Uttal och intonation övas som en del av kommunikationsfärdigheterna. Eleven producerar muntliga och skriftliga texter med varierande och aktuella teman samt tar engelskans utbredning i betraktande.

M7 uppmuntra eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.

Texter och innehåll väljs med tanke på elevernas intresse och nivå. Språkkunskap som förbereder eleven för studier på andra stadiet och som behövs i arbetslivet behandlas i åk 8 och 9. Uttal och intonation övas som en del av kommunikationsfärdigheterna. Eleven producerar muntliga och skriftliga texter med varierande och aktuella teman samt tar engelskans utbredning i betraktande.

M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i kommunikationen och sporra eleven att utveckla sin egen förmåga till kulturell växelverkan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

Texter och innehåll väljs med tanke på elevernas intresse och nivå. Språkkunskap som förbereder eleven för studier på andra stadiet och som behövs i arbetslivet behandlas i åk 8 och 9. Uttal och intonation övas som en del av kommunikationsfärdigheterna. Eleven producerar muntliga och skriftliga texter med varierande och aktuella teman samt tar engelskans utbredning i betraktande.

M9 erbjuda eleven möjlighet att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

Texter och innehåll väljs med tanke på elevernas intresse och nivå. Språkkunskap som förbereder eleven för studier på andra stadiet och som behövs i arbetslivet behandlas i åk 8 och 9. Uttal och intonation övas som en del av kommunikationsfärdigheterna. Eleven producerar muntliga och skriftliga texter med varierande och aktuella teman samt tar engelskans utbredning i betraktande.

M10 handleda eleven att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt hjälpa eleven att fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Texter och innehåll väljs med tanke på elevernas intresse och nivå. Språkkunskap som förbereder eleven för studier på andra stadiet och som behövs i arbetslivet behandlas i åk 8 och 9. Uttal och intonation övas som en del av kommunikationsfärdigheterna. Eleven producerar muntliga och skriftliga texter med varierande och aktuella teman samt tar engelskans utbredning i betraktande.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen och för språkliga rättigheter. Att undersöka engelskans utveckling till ett globalt lingua franca. Att utforska kulturer och livsstilar i några sådana länder som i samhället använder engelska som det mest centrala språket. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i studierna i engelska och med att jämföra engelskan med andra språk. Att söka information om några av engelskans varianter.

Fler- och parallellspråkighet samt språkliga rättigheter behandlas mera i åk 9.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll tillsammans utgående från att eleverna ska kunna agera på engelska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att i innehållet poängtera elevernas delaktighet och aktivitet lokalt och globalt. Innehållet ska väljas med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att iaktta och ofta träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier.

Eleven producerar muntliga och skriftliga texter med varierande och aktuella teman, samt tar engelskans utbredning i betraktande. Uttal och intonation övas som en del av kommunikationsfärdigheterna.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2
M2	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K3
M4	I2	K1, K3
M5	I2	K1
M6	I3	K4
M7	I3	K4, K6
M8	I3	K2
M9	I3	K4
M10	I3	K5, K6

Mål för undervisningen

M1 stödja elevens förmåga att reflektera över engelskans olika varianter och därtill hörande status och värderingar samt ge eleven färdighet att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven kan i stora drag beskriva var engelska talas, nämna orsaker till språkets utbredning och reflektera kring aspekter som berör språkets status, varianter och värderingar. Eleven kan reflektera över samband mellan språk och kultur vad gäller engelskan. Eleven inser att värderingar varierar utgående från individuell erfarenhet och kulturell synvinkel.

Fler- och parallellspråkighet samt språkliga rättigheter behandlas mera i åk 9.

M2 uppmuntra eleven att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att med hjälp av engelska språket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Eleven kan göra observationer om möjligheterna att aktivt ta del i och lära sig i engelskspråkiga miljöer och sammanhang.

Fler- och parallellspråkighet samt språkliga rättigheter behandlas mera i åk 9.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om engelska språkets regelbundenheter, tillämpa dessa samt i olika språk jämföra olika sätt att uttrycka samma saker. Eleven känner till engelskans centrala språkvetenskapliga begrepp.

Fler- och parallellspråkighet samt språkliga rättigheter behandlas mera i åk 9.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i engelska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M6 uppmuntra eleven att aktivt delta i olika med tanke på ålder och livserfarenhet lämpliga kommunikationssituationer som också kan behandla åsikter och ställningstaganden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

Eleven producerar muntliga och skriftliga texter med varierande och aktuella teman, samt tar engelskans utbredning i betraktande. Uttal och intonation övas som en del av kommunikationsfärdigheterna.

M7 uppmuntra eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.

Eleven producerar muntliga och skriftliga texter med varierande och aktuella teman, samt tar engelskans utbredning i betraktande. Uttal och intonation övas som en del av kommunikationsfärdigheterna.

M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i kommunikationen och sporra eleven att utveckla sin egen förmåga till kulturell växelverkan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

Eleven producerar muntliga och skriftliga texter med varierande och aktuella teman, samt tar engelskans utbredning i betraktande. Uttal och intonation övas som en del av kommunikationsfärdigheterna.

M9 erbjuda eleven möjlighet att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

Eleven producerar muntliga och skriftliga texter med varierande och aktuella teman, samt tar engelskans utbredning i betraktande. Uttal och intonation övas som en del av kommunikationsfärdigheterna.

M10 handleda eleven att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt hjälpa eleven att fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Eleven producerar muntliga och skriftliga texter med varierande och aktuella teman, samt tar engelskans utbredning i betraktande. Uttal och intonation övas som en del av kommunikationsfärdigheterna.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen och för språkliga rättigheter. Att undersöka engelskans utveckling till ett globalt lingua franca. Att utforska kulturer och livsstilar i några sådana länder som i samhället använder engelska som det mest centrala språket. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i studierna i engelska och med att jämföra engelskan med andra språk. Att söka information om några av engelskans varianter.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll tillsammans utgående från att eleverna ska kunna agera på engelska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att i innehållet poängtera elevernas delaktighet och aktivitet lokalt och globalt. Innehållet ska väljas med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att iaktta och ofta träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier.

Eleven producerar muntliga och skriftliga texter med varierande och aktuella teman, samt tar engelskans utbredning i betraktande. Uttal och intonation övas som en del av kommunikationsfärdigheterna.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2
M2	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K3
M4	I2	K1, K3
M5	I2	K1
M6	I3	K4
M7	I3	K4, K6
M8	I3	K2
M9	I3	K4
M10	I3	K5, K6

Mål för undervisningen

M1 stödja elevens förmåga att reflektera över engelskans olika varianter och därtill hörande status och värderingar samt ge eleven färdighet att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven kan i stora drag beskriva var engelska talas, nämna orsaker till språkets utbredning och reflektera kring aspekter som berör språkets status, varianter och värderingar. Eleven kan reflektera över samband mellan språk och kultur vad gäller engelskan. Eleven inser att värderingar varierar utgående från individuell erfarenhet och kulturell synvinkel.

M2 uppmuntra eleven att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att med hjälp av engelska språket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Eleven kan göra observationer om möjligheterna att aktivt ta del i och lära sig i engelskspråkiga miljöer och sammanhang.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om engelska språkets regelbundenheter, tillämpa dessa samt i olika språk jämföra olika sätt att uttrycka samma saker. Eleven känner till engelskans centrala språkvetenskapliga begrepp.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i engelska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M6 uppmuntra eleven att aktivt delta i olika med tanke på ålder och livserfarenhet lämpliga kommunikationssituationer som också kan behandla åsikter och ställningstaganden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

Eleven producerar muntliga och skriftliga texter med varierande och aktuella teman, samt tar engelskans utbredning i betraktande. Uttal och intonation övas som en del av kommunikationsfärdigheterna.

M7 uppmuntra eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.

Eleven producerar muntliga och skriftliga texter med varierande och aktuella teman, samt tar engelskans utbredning i betraktande. Uttal och intonation övas som en del av kommunikationsfärdigheterna.

M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i kommunikationen och sporra eleven att utveckla sin egen förmåga till kulturell växelverkan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

Eleven producerar muntliga och skriftliga texter med varierande och aktuella teman, samt tar engelskans utbredning i betraktande. Uttal och intonation övas som en del av kommunikationsfärdigheterna.

M9 erbjuda eleven möjlighet att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

Eleven producerar muntliga och skriftliga texter med varierande och aktuella teman, samt tar engelskans utbredning i betraktande. Uttal och intonation övas som en del av kommunikationsfärdigheterna.

M10 handleda eleven att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt hjälpa eleven att fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Eleven producerar muntliga och skriftliga texter med varierande och aktuella teman, samt tar engelskans utbredning i betraktande. Uttal och intonation övas som en del av kommunikationsfärdigheterna.

36.6.6. Fysik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i fysikundervisningen är att stödja eleverna att utveckla det naturvetenskapliga tänkandet och deras världsbild. Undervisningen i fysik ska hjälpa dem att förstå betydelsen av fysik och teknik i det dagliga livet, livsmiljön och samhället. Undervisningen ska stödja förmågan att diskutera om fysikaliska och tekniska frågor och fenomen. Undervisningen ska förmedla en bild av fysikens betydelse för en hållbar framtid: fysik behövs för att utveckla nya teknologiska lösningar och för att trygga miljöns och människans välbefinnande. Undervisningen ska vägleda eleverna att ta ansvar för sin miljö.

Fysikundervisningens uppdrag är att stödja elevernas begreppsbyggnad och förståelse för fenomen som anknyter till fysik. I årskurs 7–9 ska tyngdpunkten i studierna ligga på kvalitativ nivå, men allteftersom elevernas abstrakta tänkande och matematiska färdigheter utvecklas kan arbetet till vissa delar utvidgas till en kvantitativ nivå. Tidigare erfarenheter, nya observationer och perspektiv ska genom samspelet mellan elev och lärare formas till en konsekvent helhet och en naturvetenskaplig syn på den omgivande verkligheten. Undervisningen ska vägleda eleverna att tänka naturvetenskapligt samt söka och använda information, komma med idéer, kommunicera och bedöma informationens tillförlitlighet och betydelse i olika situationer på ett naturvetenskapligt sätt.

Utgångspunkten för fysikundervisningen är observationer och undersökningar av naturen och den teknologiska miljön. Att undersöka är viktigt för att eleven ska tillägna sig och förstå begrepp, lära sig olika undersökningsmetoder och för att uppfatta naturvetenskapens karaktär. Undersökande arbetssätt utvecklar arbets- och samarbetsfärdigheterna, förmågan att tänka kreativt och kritiskt samt inspirerar eleverna att lära sig fysik.

Undervisningens uppdrag är att vägleda eleverna att förstå betydelsen av att kunna fysik också med tanke på fortsatta studier och arbetslivet. Jämlikhet och likställighet främjas genom att man erbjuder eleverna möjligheter att tillämpa fysik i olika kontexter och ger dem mångsidig information om yrken som förutsätter kunskaper i fysik.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i fysik i årskurs 7–9

Mångsidiga arbetssätt och lärmiljöer bidrar till att uppnå målen i fysik. Ett forskningsorienterat arbetssätt stödjer begreppsbyggnaden och utvecklar elevernas undersökningsfärdigheter. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar vid planeringen och genomförandet av enkla undersökningar. I det experimentella arbetet ska arbetarskyddslagstiftningen följas, i synnerhet de begränsningar som gäller unga arbetstagare.

I lärmiljöerna används informations- och kommunikationsteknik på ett naturligt sätt. För att eleverna ska få en mångsidig bild av hur fysik och teknik tillämpas, ska man utöver skolans utrymmen utnyttja lokala möjligheter, till exempel den närmaste omgivningen, och samarbeta med företag och sakkunniga.

Handledning, differentiering och stöd i fysik i årskurs 7–9

Med tanke på målen i fysik är det viktigt att handleda eleverna att arbeta självständigt och långsiktigt samt att identifiera sina lärvanor. Eleverna ska stödjas att tillägna sig och förstå begrepp för att kunna uppfatta begreppen som tydliga helheter. I det experimentella arbetet får

eleverna lära sig att arbeta tryggt och smidigt. Undervisningen kan differentieras med hjälp av undersökningsuppgifter, där eleverna kan agera i olika roller eller avancera individuellt till olika nivåer av tänkande. Med olika modeller och genom att använda dem på olika sätt kan man också utmana elevernas begynnande förmåga att tänka abstrakt.Handledning och stöd, valet av arbetssätt, delaktighet i planeringen av arbetet och upplevelser av att lyckas bidrar till att stärka elevens bild av sig själv som elev.

Bedömning av elevens lärande i fysik i årskurs 7–9

Disponering av arbetet i mindre helheter, projekt eller experimentella arbeten med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. Bedömningen av experimentellt arbete kan avancera från grundläggande färdigheter i arbete, observation och mätning till handledda undersökningsuppgifter och slutligen till öppna undersökningar. Eleverna ska vägledas att ge akt på sina förkunskaper, färdigheter och förhandsuppfattningar. Arbetet främjas med hjälp av konstruktiv respons och frågor. Uppmuntrande respons bidrar i synnerhet till att utveckla undersökningsfärdigheterna och stärka motivationen. I slutet av studiehelheterna bedöms hur väl eleverna har nått de uppställda målen och uppmärksamheten riktas mot nya utvecklingsområden. Bedömningen ska grunda sig på olika alster men också på observation av arbetet. Förutom alstrens innehåll bedöms studieprocessen och arbetets olika faser, till exempel hur eleverna formulerar frågor, avgränsar ämnet, söker information, motiverar åsikter, använder begrepp, hur tydligt de uttrycker sig och hur de slutför arbetet. Elevernas självbedömning, kamratrespons och diskussioner mellan läraren och elever kan användas som stöd för bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsåret då fysik upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i fysik när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till kriterierna för slutbedömningen i fysik. Elevens kunskaper i fysik utvecklas i allmänhet inom de olika målområdena ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Naturvetenskaplig forskning

Innehåll för noggrant styrda och öppna undersökningar väljs från olika områden och från teman som är föremål för elevernas intresse. I de olika undersökningarna betonas forskningsprocessens olika faser på ett ändamålsenligt sätt, såsom att begrunda ett problem eller fenomen, planera, genomföra ett experiment, observera och mäta, sammanställa och behandla resultat samt utvärdera och presentera resultaten. Eleverna övar sig att använda informations- och kommunikationsteknik i olika skeden av undersökningarna.

I2 Fysik i det egna livet och livsmiljön

Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön begrundas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet. I valet av innehåll beaktas den lokala miljön. Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning. De fördjupar sig i några värmefenomen på kvalitativ nivå.

I3 Fysik i samhället

Innehåll som anknyter till fysikaliska fenomen och tekniska tillämpningar väljs särskilt med tanke på samhällets funktion och utveckling. Tyngdpunkten ligger på energiproduktion och hållbar användning av energiresurser. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i fysik.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Tyngdpunkten ligger på energiproduktion och hållbar användning av energiresurser.

I4 Fysik som grund för världsbilden

Innehållet väljs så att det ger en bild av fysiken som vetenskap, lagen om energins bevarande och världsalltets strukturer och dimensioner. Till innehållet hör också att granska nyheter som förknippas med fysik, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Lagen om energins bevarande och världsalltets strukturer och dimensioner.

I5 Växelverkan och rörelse

Innehållet anknyter till olika slag av växelverkan och rörelsetillstånd. Från växelverkan mellan två kroppar går man över till krafter som påverkar en enskild kropp och deras effekt på kroppens rörelser. Rörelse beskrivs med hjälp av modeller för likformig och accelererad rörelse, också kvantitativt. Mekaniskt arbete och effekt kopplas kvalitativt till energi.

I5 behandlas i åk 8.

I6 Elektricitet

Elektriska kretsar granskas utgående från sambandet mellan spänning och ström. Först granskas detta kvalitativt med fokus på fenomen och egenskaper, sedan kvantitativt genom att mäta värden på storheter och undersöka samband mellan storheter. Innehållet väljs också med tanke på elsäkerhet i hemmet samt elanvändning och elproduktion. Elektrisk laddning och magnetism anknyts kvalitativt till elektriska kretsar.

I6 behandlas i åk 9.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K6
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M15	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera fysik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Tyngdpunkten ligger på energiproduktion och hållbar användning av energiresurser.

I5 behandlas i åk 8.

I6 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Lagen om energins bevarande och världsalltets strukturer och dimensioner.

M2 vägleda och uppmuntra eleven att analysera sina kunskaper i fysik, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och förmåga att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbetar för att nå dem. Eleven kan beskriva sina kunskaper utgående från lärarens respons, kamratrespons och självbedömning.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Tyngdpunkten ligger på energiproduktion och hållbar användning av energiresurser.

I6 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Lagen om energins bevarande och världsalltets strukturer och dimensioner.

I5 behandlas i åk 8.

M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma betydelsen av fysik	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva situationer, där man behöver kunskaper och färdigheter i fysik. Eleven kan beskriva betydelsen av att kunna fysik i olika yrken och i fortsatta studier.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Tyngdpunkten ligger på energiproduktion och hållbar användning av energiresurser.

I6 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Lagen om energins bevarande och världsalltets strukturer och dimensioner.

I5 behandlas i åk 8.

M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas. Eleven kan precisera frågor som utgångspunkt för en undersökning eller annan aktivitet, till exempel genom att avgränsa variabler.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Tyngdpunkten ligger på energiproduktion och hållbar användning av energiresurser.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Lagen om energins bevarande och världsalltets strukturer och dimensioner.

I5 behandlas i åk 8.

I6 behandlas i åk 9.

M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer och mätningar enligt anvisningarna eller planen. Eleven kan i samarbete med andra genomföra olika undersökningar.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Lagen om energins bevarande och världsalltets strukturer och dimensioner.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Tyngdpunkten ligger på energiproduktion och hållbar användning av energiresurser.

I5 behandlas i åk 8.

I6 behandlas i åk 9.

M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att behandla, presentera och utvärdera undersökningsresultat	Eleven kan behandla, tolka och presentera undersökningsresultat. Eleven kan bedöma hur korrekta och pålitliga resultaten är och beskriva hur undersökningsprocessen fungerade.

I5 behandlas i åk 8.

I6 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Lagen om energins bevarande och världsalltets strukturer och dimensioner.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Tyngdpunkten ligger på energiproduktion och hållbar användning av energiresurser.

M8 vägleda eleven att förstå betydelsen av tekniska tillämpningar och hur de fungerar samt inspirera eleven att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa enkla tekniska lösningar tillsammans med andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta med teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva några tekniska tillämpningar och hur de fungerar. Eleven kan samarbeta för att planera, utveckla och tillämpa en teknisk lösning.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Tyngdpunkten ligger på energiproduktion och hållbar användning av energiresurser.

I5 behandlas i åk 8.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Lagen om energins bevarande och världsalltets strukturer och dimensioner.

I6 behandlas i åk 9.

M9 vägleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.

I6 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Tyngdpunkten ligger på energiproduktion och hållbar användning av energiresurser.

I5 behandlas i åk 8.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Lagen om energins bevarande och världsalltets strukturer och dimensioner.

M10 vägleda eleven att använda fysikaliska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala fysikaliska begrepp. Eleven kan koppla samman de egenskaper och storheter som kännetecknar ett fenomen.

I5 behandlas i åk 8.

I6 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Tyngdpunkten ligger på energiproduktion och hållbar användning av energiresurser.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Lagen om energins bevarande och världsalltets strukturer och dimensioner.

M11 lära eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt att göra prognoser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda modeller	Eleven kan använda enkla modeller och göra prognoser samt övar sig att formulera enkla modeller utgående från mätresultat. Eleven kan beskriva modellen och reflektera över dess begränsningar eller brister.

I6 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Tyngdpunkten ligger på energiproduktion och hållbar användning av energiresurser.

I5 behandlas i åk 8.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Lagen om energins bevarande och världsalltets strukturer och dimensioner.

M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja ut några tillförlitliga informationskällor. Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt.

I5 behandlas i åk 8.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Lagen om energins bevarande och världsalltets strukturer och dimensioner.

I6 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Tyngdpunkten ligger på energiproduktion och hållbar användning av energiresurser.

M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Eleven kan med hjälp av fysikaliska exempel beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Tyngdpunkten ligger på energiproduktion och hållbar användning av energiresurser.

I6 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Lagen om energins bevarande och världsalltets strukturer och dimensioner.

I5 behandlas i åk 8.

M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i fysik inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur fysik tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter i olika situationer	Eleven kan använda sina kunskaper och färdigheter i fysik inom ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där fysik tillämpas i olika miljöer.

I5 behandlas i åk 8.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Lagen om energins bevarande och världsalltets strukturer och dimensioner.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Tyngdpunkten ligger på energiproduktion och hållbar användning av energiresurser.

I6 behandlas i åk 9.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Naturvetenskaplig forskning

Innehåll för noggrant styrda och öppna undersökningar väljs från olika områden och från teman som är föremål för elevernas intresse. I de olika undersökningarna betonas forskningsprocessens

olika faser på ett ändamålsenligt sätt, såsom att begrunda ett problem eller fenomen, planera, genomföra ett experiment, observera och mäta, sammanställa och behandla resultat samt utvärdera och presentera resultaten. Eleverna övar sig att använda informations- och kommunikationsteknik i olika skeden av undersökningarna.

I2 Fysik i det egna livet och livsmiljön

Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön begrundas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet. I valet av innehåll beaktas den lokala miljön. Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning. De fördjupar sig i några värmefenomen på kvalitativ nivå.

Följande innehåll behandlas i åk 7 och i åk 9: Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

I3 Fysik i samhället

Innehåll som anknyter till fysikaliska fenomen och tekniska tillämpningar väljs särskilt med tanke på samhällets funktion och utveckling. Tyngdpunkten ligger på energiproduktion och hållbar användning av energiresurser. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i fysik.

I4 Fysik som grund för världsbilden

Innehållet väljs så att det ger en bild av fysiken som vetenskap, lagen om energins bevarande och världssalltets strukturer och dimensioner. Till innehållet hör också att granska nyheter som förknippas med fysik, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.

I5 Växelverkan och rörelse

Innehållet anknyter till olika slag av växelverkan och rörelsetillstånd. Från växelverkan mellan två kroppar går man över till krafter som påverkar en enskild kropp och deras effekt på kroppens rörelser. Rörelse beskrivs med hjälp av modeller för likformig och accelererad rörelse, också kvantitativt. Mekaniskt arbete och effekt kopplas kvalitativt till energi.

I6 Elektricitet

Elektriska kretsar granskas utgående från sambandet mellan spänning och ström. Först granskas detta kvalitativt med fokus på fenomen och egenskaper, sedan kvantitativt genom att mäta värden på storheter och undersöka samband mellan storheter. Innehållet väljs också med tanke på elsäkerhet i hemmet samt elanvändning och elproduktion. Elektrisk laddning och magnetism anknyts kvalitativt till elektriska kretsar.

I6 behandlas i åk 9.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K6
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M14	I5, I6	K1
M15	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera fysik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

I6 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 7 och i åk 9: Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

M2 vägleda och uppmuntra eleven att analysera sina kunskaper i fysik, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och förmåga att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbetar för att nå dem. Eleven kan beskriva sina kunskaper utgående från lärarens respons, kamratrespons och självbedömning.

Följande innehåll behandlas i åk 7 och i åk 9: Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

I6 behandlas i åk 9.

M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma betydelsen av fysik	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva situationer, där man behöver kunskaper och färdigheter i fysik. Eleven kan beskriva betydelsen av att kunna fysik i olika yrken och i fortsatta studier.

Följande innehåll behandlas i åk 7 och i åk 9: Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

I6 behandlas i åk 9.

M4 handleda eleven att använda sina fysikkunskaper för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av energiresurser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur fysikens perspektiv	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i fysik behövs i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika val med tanke på hållbar användning av energiresurser.

I6 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 7 och i åk 9: Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas. Eleven kan precisera frågor som utgångspunkt för en undersökning eller annan aktivitet, till exempel genom att avgränsa variabler.

I6 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 7 och i åk 9: Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer och mätningar enligt anvisningarna eller planen. Eleven kan i samarbete med andra genomföra olika undersökningar.

I6 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 7 och i åk 9: Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att behandla, presentera och utvärdera undersökningsresultat	Eleven kan behandla, tolka och presentera undersökningsresultat. Eleven kan bedöma hur korrekta och pålitliga resultaten är och beskriva hur undersökningsprocessen fungerade.

Följande innehåll behandlas i åk 7 och i åk 9: Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

I6 behandlas i åk 9.

M8 vägleda eleven att förstå betydelsen av tekniska tillämpningar och hur de fungerar samt inspirera eleven att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa enkla tekniska lösningar tillsammans med andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta med teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva några tekniska tillämpningar och hur de fungerar. Eleven kan samarbeta för att planera, utveckla och tillämpa en teknisk lösning.

I6 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 7 och i åk 9: Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

M9 vägleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.

I6 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 7 och i åk 9: Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

M10 vägleda eleven att använda fysikaliska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala fysikaliska begrepp. Eleven kan koppla samman de egenskaper och storheter som kännetecknar ett fenomen.

Följande innehåll behandlas i åk 7 och i åk 9: Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

I6 behandlas i åk 9.

M11 lära eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt att göra prognoser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda modeller	Eleven kan använda enkla modeller och göra prognoser samt övar sig att formulera enkla modeller utgående från mätresultat. Eleven kan beskriva modellen och reflektera över dess begränsningar eller brister.

Följande innehåll behandlas i åk 7 och i åk 9: Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

I6 behandlas i åk 9.

M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja ut några tillförlitliga informationskällor. Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt.

I6 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 7 och i åk 9: Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Eleven kan med hjälp av fysikaliska exempel beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.

I6 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 7 och i åk 9: Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

M14 vägleda eleven att nå tillräckliga teoretiska kunskaper för fortsatta studier i fråga om växelverkan och rörelse samt elektricitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, objekt, fenomen, egenskaper, storheter, modeller och lagar i anknytning till växelverkan och rörelse samt elektricitet.

I6 behandlas i åk 9.

M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i fysik inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur fysik tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter i olika situationer	Eleven kan använda sina kunskaper och färdigheter i fysik inom ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där fysik tillämpas i olika miljöer.

I6 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 7 och i åk 9: Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Naturvetenskaplig forskning

Innehåll för noggrant styrda och öppna undersökningar väljs från olika områden och från teman som är föremål för elevernas intresse. I de olika undersökningarna betonas forskningsprocessens olika faser på ett ändamålsenligt sätt, såsom att begrunda ett problem eller fenomen, planera, genomföra ett experiment, observera och mäta, sammanställa och behandla resultat samt utvärdera och presentera resultaten. Eleverna övar sig att använda informations- och kommunikationsteknik i olika skeden av undersökningarna.

I2 Fysik i det egna livet och livsmiljön

Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön begrundas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet. I valet av innehåll beaktas den lokala miljön. Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning. De fördjupar sig i några värmefenomen på kvalitativ nivå.

I3 Fysik i samhället

Innehåll som anknyter till fysikaliska fenomen och tekniska tillämpningar väljs särskilt med tanke på samhällets funktion och utveckling. Tyngdpunkten ligger på energiproduktion och hållbar användning av energiresurser. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i fysik.

I4 Fysik som grund för världsbilden

Innehållet väljs så att det ger en bild av fysiken som vetenskap, lagen om energins bevarande och världsalltets strukturer och dimensioner. Till innehållet hör också att granska nyheter som förknippas med fysik, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.

I5 Växelverkan och rörelse

Innehållet anknyter till olika slag av växelverkan och rörelsetillstånd. Från växelverkan mellan två kroppar går man över till krafter som påverkar en enskild kropp och deras effekt på kroppens rörelser. Rörelse beskrivs med hjälp av modeller för likformig och accelererad rörelse, också kvantitativt. Mekaniskt arbete och effekt kopplas kvalitativt till energi.

I5 behandlas i åk 8.

I6 Elektricitet

Elektriska kretsar granskas utgående från sambandet mellan spänning och ström. Först granskas detta kvalitativt med fokus på fenomen och egenskaper, sedan kvantitativt genom att mäta värden på storheter och undersöka samband mellan storheter. Innehållet väljs också med tanke på elsäkerhet i hemmet samt elanvändning och elproduktion. Elektrisk laddning och magnetism anknyts kvalitativt till elektriska kretsar.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K6
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M14	I5, I6	K1
M15	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera fysik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

I5 behandlas i åk 8.

M2 vägleda och uppmuntra eleven att analysera sina kunskaper i fysik, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och förmåga att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbetar för att nå dem. Eleven kan beskriva sina kunskaper utgående från lärarens respons, kamratrespons och självbedömning.

I5 behandlas i åk 8.

M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma betydelsen av fysik	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva situationer, där man behöver kunskaper och färdigheter i fysik. Eleven kan beskriva betydelsen av att kunna fysik i olika yrken och i fortsatta studier.

I5 behandlas i åk 8.

M4 handleda eleven att använda sina fysikkunskaper för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av energiresurser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur fysikens perspektiv	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i fysik behövs i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika val med tanke på hållbar användning av energiresurser.

I5 behandlas i åk 8.

M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas. Eleven kan precisera frågor som utgångspunkt för en undersökning eller annan aktivitet, till exempel genom att avgränsa variabler.

I5 behandlas i åk 8.

M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer och mätningar enligt anvisningarna eller planen. Eleven kan i samarbete med andra genomföra olika undersökningar.

I5 behandlas i åk 8.

M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att behandla, presentera och utvärdera undersökningsresultat	Eleven kan behandla, tolka och presentera undersökningsresultat. Eleven kan bedöma hur korrekta och pålitliga resultaten är och beskriva hur undersökningsprocessen fungerade.

I5 behandlas i åk 8.

M8 vägleda eleven att förstå betydelsen av tekniska tillämpningar och hur de fungerar samt inspirera eleven att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa enkla tekniska lösningar tillsammans med andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta med teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva några tekniska tillämpningar och hur de fungerar. Eleven kan samarbeta för att planera, utveckla och tillämpa en teknisk lösning.

I5 behandlas i åk 8.

M9 vägleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.

I5 behandlas i åk 8.

M10 vägleda eleven att använda fysikaliska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala fysikaliska begrepp. Eleven kan koppla samman de egenskaper och storheter som kännetecknar ett fenomen.

I5 behandlas i åk 8.

M11 lära eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt att göra prognoser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda modeller	Eleven kan använda enkla modeller och göra prognoser samt övar sig att formulera enkla modeller utgående från mätresultat. Eleven kan beskriva modellen och reflektera över dess begränsningar eller brister.

I5 behandlas i åk 8.

M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja ut några tillförlitliga informationskällor. Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt.

I5 behandlas i åk 8.

M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Eleven kan med hjälp av fysikaliska exempel beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.

I5 behandlas i åk 8.

M14 vägleda eleven att nå tillräckliga teoretiska kunskaper för fortsatta studier i fråga om växelverkan och rörelse samt elektricitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, objekt, fenomen, egenskaper, storheter, modeller och lagar i anknytning till växelverkan och rörelse samt elektricitet.

I5 behandlas i åk 8.

M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i fysik inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur fysik tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter i olika situationer	Eleven kan använda sina kunskaper och färdigheter i fysik inom ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där fysik tillämpas i olika miljöer.

I5 behandlas i åk 8.

36.6.7. Geografi

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i geografiundervisningen är att stödja eleverna att skapa sig en världsbild. Eleverna ska vägledas att följa med aktuella händelser i sin närmiljö och i världen samt få hjälp med att placera nyheter om världshändelser inom de regionala ramar som de tillägnat sig genom geografiundervisningen.

Geografi är ett tvärvetenskapligt läroämne, där man undersöker jordklotet och dess områden, naturen, mänsklig verksamhet och olika kulturer. I geografiundervisningen ska naturvetenskapliga, humanvetenskapliga och samhällsvetenskapliga perspektiv beaktas. På så sätt får eleverna en helhetsbild av den mångskiftande världen och hur den fungerar.

I geografiundervisningen behandlas samspelet mellan naturen och människan och hur detta samspel påverkar miljöns tillstånd. Undervisningen ska hjälpa eleverna att förstå olika regionala synvinklar och konflikter i världen. Förståelse för och analys av geografiska orsakssamband och miljöförändringar motiverar dem att agera ansvarsfullt i sin egen vardag.

Geografiundervisningen ska beakta den värld som eleverna lever i. Undervisningen ska erbjuda konkreta upplevelser i olika lärmiljöer, där eleverna gör observationer och undersöker. Geografiundervisningen ska stärka elevernas förmåga att främja hållbar utveckling. Informations- och kommunikationsteknik ska mångsidigt användas i undervisningen. Användningen av teknik främjar också ett jämlikt och likvärdigt lärande för alla elever.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i geografi i årskurs 7–9

Med tanke på målen för undervisningen i geografi är det centralt att använda mångsidiga lärmiljöer både i och utanför skolan. Fältarbete, exkursioner i naturen och den byggda miljön samt användning av digitala lärmiljöer och geodata är en väsentlig del av geografiundervisningen. Lärande via spel ökar elevernas motivation. Ett forskningsorienterat arbetssätt stödjer eleven att utveckla sitt geografiska tänkande och sina problemlösnings- och undersökningsfärdigheter och främjar gemensamt och interaktivt arbete.

I undervisningen följer man med aktuella händelser och fenomen i närmiljön och på andra håll i världen. Arbetssätten ska väljas med hänsyn till den värld eleverna lever i, internationalism och samarbete med aktörer utanför skolan. I undervisningen ska eleverna ges tid för eftertanke, kreativitet och aktivitet.

Handledning, differentiering och stöd i geografi i årskurs 7–9

Med tanke på målen för geografiundervisningen är det viktigt att vägleda eleverna att iaktta den omgivande världen och förstå fenomenen som förekommer i den. Bevakningen av aktuella nyheter stödjer varje elev att skapa sig en världsbild. I fältundervisningen tolkar eleverna närmiljön med hjälp av alla sinnen och delar gemensamma upplevelser med varandra och med läraren. När det

gäller stöd är det med tanke på målen i geografi viktigt att upptäcka om eleverna har svårigheter med att göra spatiala bedömningar och i synnerhet med att läsa och tolka kartor. Eleverna ska få handledning och stöd i att använda geodata och andra geomedier i vardagliga situationer. Elevernas förmåga att gestalta den närmaste omgivningen och världen utvecklas genom att läraren stödjer och uppmuntrar dem utifrån deras egna styrkor samt vid behov genom att stärka deras färdigheter genom att använda olika former av stöd. Differentiering kan genomföras i undersökningsuppgifter, där eleverna kan ha olika roller och i övningar där det är möjligt att avancera individuellt till olika nivåer av tänkande.

Bedömning av elevens lärande i geografi i årskurs 7–9

Uppmuntrande och konstruktiv respons i studierna i geografi stödjer elevernas motivation, utvecklar undersökningsfärdigheterna och hjälper eleverna att hitta sina styrkor. Eleverna ska få veta hur lärandet framskrider och hur de klarar sig i förhållande till målen i geografi. Med hjälp av respons uppmuntras eleverna att agera aktivt och ansvarsfullt i sin närmiljö och att tillämpa sina kunskaper i praktiken. I bedömningen i geografi ska eleverna ges möjlighet att visa sina kunskaper på ett mångsidigt sätt. Bedömningen ska fokusera på såväl elevernas teoretiska kunskaper och geografiska färdigheter som på geomediala färdigheter och förmåga att kritiskt granska information. Dessutom bedöms förmågan att använda informations- och kommunikationsteknik samt utrustning som är typisk för geografien. Syftet med bedömningen och responsen är att utveckla varje elevs arbetsfärdigheter.

Slutbedömningen infaller det läsår då geografi upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i geografi när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i geografi. Elevens kunskaper i geografi utvecklas i allmänhet inom de olika målområdena ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Kartbild över områdena på jordklotet

Innehållet väljs så att elevernas förståelse för grundläggande kartbegrepp samt olika terräng- och tematkartor fördjupas. Fokus ska ligga på att eleverna lär sig uppfatta hela världen samt tillägnar sig de centrala ortnamnen i Finland, Europa och världen. Användningen av kartor, geodata och andra geomedier kombineras med alla andra innehåll i geografi.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I2 En aktuell, föränderlig värld

Eleverna följer med aktuella nyheter från olika områden i världen och placerar nyheterna på kartan. De reflekterar kritiskt över bakgrunden till och den regionala innebörden av nyhetshändelser. Nyhetsbevakningen kombineras med andra innehåll i geografi. Eleverna bekantar sig med geografisk kunskap som behövs i arbetslivet och i olika delar av samhället.

I3 Grundläggande förutsättningar för liv på jorden

Innehållet anknyter till jordklotets planetarism och hur den påverkar jorden. I undervisningen behandlas dygns- och årstidsväxlingar samt klimat- och vegetationszoner. Eleverna granskar de grundläggande förutsättningarna för liv, t.ex. ren luft, vatten och näring, deras förekomst och hållbar användning av dem.

I4 Föränderliga landskap och livsmiljöer

Eleverna granskar särdrag i sin egen hembygd samt olika landskapsområden i Finland. De gör fältundersökningar i sin närmiljö. De är med om att värna om mångfalden i sin närmiljö samt planera och öka dess trivsel och säkerhet. Eleverna undersöker med hjälp av exempel natur- och kulturlandskap i olika områden i världen.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I5 Människor och kulturer i världen

Eleverna bekantar sig med kulturer, hur människor lever och bor samt med näringsgrenar i Finland, Europa och på olika håll i världen. De granskar med hjälp av exempel hur miljön påverkar näringsgrenar, boende och annan mänsklig verksamhet. Eleverna reflekterar över mänskliga rättigheter och förutsättningar för ett gott liv i synnerhet ur barns och ungas perspektiv.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I6 En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser

Eleverna koncentrerar sig på hållbar användning av naturresurser och bioekonomins möjligheter i Finland och på andra håll i världen. De undersöker produkters livscykel samt reflekterar över egna konsumtionsval och hur man lever som en ansvarsfull medborgare. Eleverna sätter sig in i miljöförändringar, i synnerhet klimatförändringen och hur naturens mångfald försvagas. Miljöns tillstånd och möjligheterna att samarbeta inom Östersjöområdet utforskas. Eleverna reflekterar med hjälp av exempel kring globaliseringens effekter och regionala utvecklingsfrågor.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I6	K4, K5
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5, K6
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7

Mål för undervisningen

M1 stödja eleven att skapa en strukturerad kartbild av jordklotet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning av en kartbild av jordklotet och känne-dom om centrala ortnamn	Eleven kan uppfatta grunddragen i en kartbild av jordklotet samt placera och namnge centrala orter på kartan.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

M2 vägleda eleven att undersöka naturgeografiska fenomen samt att jämföra naturlandskap i Finland och på andra håll i världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om naturgeografiska fenomen	Eleven kan förklara jordklotets planetarism, dygns och årstidsväxlingen samt uppfatta jordklotets sfärer och zoner. Eleven kan identifiera och beskriva naturlandskap i Finland och på jordklotet samt kan lyfta fram några faktorer som lett till deras uppkomst.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

M3 vägleda eleven att undersöka kulturgeografiska fenomen och kulturlandskap samt att förstå olika kulturer, näringsgrenar och människors liv i Finland och på olika håll i världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om kulturgeografiska fenomen	Eleven kan beskriva variat-ioner i människors liv, kulturella särdrag och kulturlandskap i Finland och på andra håll i världen.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

M5 vägleda eleven att utveckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tänka geografiskt	Eleven kan förklara att man inom geografin undersöker områden och skillnader mellan olika områden samt med hjälp av kartor gestalta olika regionala nivåer: den egna närmiljön, kommunen, Finland, Europa och hela världen. Eleven kan ställa geografiska frågor och fundera ut svar på dessa.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

M6 hjälpa eleven att utveckla sin rumsuppfattning samt förståelsen för symboler, proportioner, riktningar och avstånd

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur rumsuppfattningen utvecklats	Eleven kan med hjälp av både en sträck- och en längdskalaskala mäta avstånd på en karta, rikta in kartan så att den motsvarar verkligheten och röra sig i terrängen med hjälp av kartan.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

M7 handleda eleven att träna geomediala färdigheter i vardagen och att läsa, tolka och sammanställa kartor och andra modeller över geografiska fenomen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Geomediala färdigheter	Eleven kan använda bilder, kartor, karttjänster och andra geomedier i geografistudierna och i vardagen. Eleven kan sammanställa enkla kartor, diagram och andra geografiska modeller.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

M8 hjälpa eleven att utveckla geografiska undersökningsfärdigheter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter	Eleven kan genomföra en småskalig geografisk undersökning. Eleven kan åskådliggöra undersökningsresultat med hjälp av geomedier, samt presentera undersökningsresultaten muntligt.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

M9 lära eleven att iaktta miljön och förändringar i miljön samt aktivera eleven att följa med aktuella händelser i sin närmiljö, i Finland och i hela världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Miljökunskap och förmåga att bedöma miljöförändringar	Eleven kan iaktta förändringar i närmiljön, kan ge exempel på miljöförändringar i Finland och på andra håll i världen och kan nämna centrala faktorer som orsakar förändringar. Eleven kan lyfta fram aktuella nyheter om geografiska fenomen och kan förklara bakgrunden till händelserna.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

M10 stödja eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp, att argumentera och tydligt presentera geografiska data

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att argumentera och arbeta i grupp	Eleven kan medverka som medlem i en grupp och utvärdera sitt arbete i gruppen. Eleven kan uttrycka åsikter om geografiska fenomen samt lyssna på och förhålla sig konstruktivt till olika synpunkter.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

M13 vägleda eleven att värdesätta sin regionala identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald och att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta regional identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald	Eleven kan identifiera de faktorer som inverkar på den egna regionala identiteten och kan beskriva sin närmiljö och betydelsen av dess mångfald. Eleven kan beskriva betydelsen av kulturell och mänsklig mångfald och kan granska samhällsfenomen i ett perspektiv av mänskliga rättigheter.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

I åk 7 ligger fokus på Amerika.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Kartbild över områdena på jordklotet

Innehållet väljs så att elevernas förståelse för grundläggande kartbegrepp samt olika terräng- och tematkartor fördjupas. Fokus ska ligga på att eleverna lär sig uppfatta hela världen samt tillägnar sig de centrala ortnamnen i Finland, Europa och världen. Användningen av kartor, geodata och andra geomedier kombineras med alla andra innehåll i geografi.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

I2 En aktuell, föränderlig värld

Eleverna följer med aktuella nyheter från olika områden i världen och placerar nyheterna på kartan. De reflekterar kritiskt över bakgrunden till och den regionala innebörden av nyhetshändelser. Nyhetsbevakningen kombineras med andra innehåll i geografi. Eleverna bekantar sig med geografisk kunskap som behövs i arbetslivet och i olika delar av samhället.

I3 Grundläggande förutsättningar för liv på jorden

Innehållet anknyter till jordklotets planetarism och hur den påverkar jorden. I undervisningen behandlas dygns- och årstidsväxlingar samt klimat- och vegetationszoner. Eleverna granskar de grundläggande förutsättningarna för liv, t.ex. ren luft, vatten och näring, deras förekomst och hållbar användning av dem.

I4 Föränderliga landskap och livsmiljöer

Eleverna granskar särdrag i sin egen hembygd samt olika landskapsområden i Finland. De gör fältundersökningar i sin närmiljö. De är med om att värna om mångfalden i sin närmiljö samt planera och öka dess trivsel och säkerhet. Eleverna undersöker med hjälp av exempel natur- och kulturlandskap i olika områden i världen.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

I5 Människor och kulturer i världen

Eleverna bekantar sig med kulturer, hur människor lever och bor samt med näringsgrenar i Finland, Europa och på olika håll i världen. De granskar med hjälp av exempel hur miljön påverkar näringsgrenar, boende och annan mänsklig verksamhet. Eleverna reflekterar över mänskliga rättigheter och förutsättningar för ett gott liv i synnerhet ur barns och ungas perspektiv.

I6 En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser

Eleverna koncentrerar sig på hållbar användning av naturresurser och bioekonomins möjligheter i Finland och på andra håll i världen. De undersöker produkters livscykel samt reflekterar över egna konsumtionsval och hur man lever som en ansvarsfull medborgare. Eleverna sätter sig in i miljöförändringar, i synnerhet klimatförändringen och hur naturens mångfald försvagas. Miljöns tillstånd och möjligheterna att samarbeta inom Östersjöområdet utforskas. Eleverna reflekterar med hjälp av exempel kring globaliseringens effekter och regionala utvecklingsfrågor.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I6	K4, K5
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5, K6
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7

Mål för undervisningen

M1 stödja eleven att skapa en strukturerad kartbild av jordklotet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning av en kartbild av jordklotet och känne-dom om centrala ortnamn	Eleven kan uppfatta grunddragen i en kartbild av jordklotet samt placera och namnge centrala orter på kartan.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

M2 vägleda eleven att undersöka naturgeografiska fenomen samt att jämföra naturlandskap i Finland och på andra håll i världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om naturgeografiska fenomen	Eleven kan förklara jordklotets planetarism, dygns och årstidsväxlingen samt uppfatta jordklotets sfärer och zoner. Eleven kan identifiera och beskriva naturlandskap i Finland och på jordklotet samt kan lyfta fram några faktorer som lett till deras uppkomst.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

M3 vägleda eleven att undersöka kulturgeografiska fenomen och kulturlandskap samt att förstå olika kulturer, näringsgrenar och människors liv i Finland och på olika håll i världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om kulturgeografiska fenomen	Eleven kan beskriva variationer i människors liv, kulturella särdrag och kulturlandskap i Finland och på andra håll i världen.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

M4 uppmuntra eleven att reflektera över samspelet mellan människan och naturen samt att förstå betydelsen av en hållbar användning av naturresurser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för samspelet mellan naturen och människan samt en hållbar användning av naturresurser	Eleven kan beskriva hur naturen påverkar människors liv och näringsgrenar samt hur mänsklig verksamhet påverkar naturens tillstånd i Finland och på olika håll i världen. Eleven förstår betydelsen av en hållbar användning av naturresurser.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

M5 vägleda eleven att utveckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tänka geografiskt	Eleven kan förklara att man inom geografin undersöker områden och skillnader mellan olika områden samt med hjälp av kartor gestalta olika regionala nivåer: den egna närmiljön, kommunen, Finland, Europa och hela världen. Eleven kan ställa geografiska frågor och fundera ut svar på dessa.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

M6 hjälpa eleven att utveckla sin rumsuppfattning samt förståelsen för symboler, proportioner, riktningar och avstånd

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur rumsuppfattningen utvecklats	Eleven kan med hjälp av både en sträck- och en längdskalaskala mäta avstånd på en karta, rikta in kartan så att den motsvarar verkligheten och röra sig i terrängen med hjälp av kartan.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

M7 handleda eleven att träna geomediala färdigheter i vardagen och att läsa, tolka och sammanställa kartor och andra modeller över geografiska fenomen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Geomediala färdigheter	Eleven kan använda bilder, kartor, karttjänster och andra geomedier i geografistudierna och i vardagen. Eleven kan sammanställa enkla kartor, diagram och andra geografiska modeller.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

M8 hjälpa eleven att utveckla geografiska undersökningsfärdigheter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter	Eleven kan genomföra en småskalig geografisk undersökning. Eleven kan åskådliggöra undersökningsresultat med hjälp av geomedier, samt presentera undersökningsresultaten muntligt.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

M9 lära eleven att iaktta miljön och förändringar i miljön samt aktivera eleven att följa med aktuella händelser i sin närmiljö, i Finland och i hela världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Miljökunskap och förmåga att bedöma miljöförändringar	Eleven kan iaktta förändringar i närmiljön, kan ge exempel på miljöförändringar i Finland och på andra håll i världen och kan nämna centrala faktorer som orsakar förändringar. Eleven kan lyfta fram aktuella nyheter om geografiska fenomen och kan förklara bakgrunden till händelserna.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

M10 stödja eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp, att argumentera och tydligt presentera geografiska data

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att argumentera och arbeta i grupp	Eleven kan medverka som medlem i en grupp och utvärdera sitt arbete i gruppen. Eleven kan uttrycka åsikter om geografiska fenomen samt lyssna på och förhålla sig konstruktivt till olika synpunkter.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

M13 vägleda eleven att värdesätta sin regionala identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald och att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta regional identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald	Eleven kan identifiera de faktorer som inverkar på den egna regionala identiteten och kan beskriva sin närmiljö och betydelsen av dess mångfald. Eleven kan beskriva betydelsen av kulturell och mänsklig mångfald och kan granska samhällsfenomen i ett perspektiv av mänskliga rättigheter.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

I åk 8 ligger fokus på Europa.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Kartbild över områdena på jordklotet

Innehållet väljs så att elevernas förståelse för grundläggande kartbegrepp samt olika terräng- och tematkartor fördjupas. Fokus ska ligga på att eleverna lär sig uppfatta hela världen samt tillägnar sig de centrala ortnamnen i Finland, Europa och världen. Användningen av kartor, geodata och andra geomedier kombineras med alla andra innehåll i geografi.

I åk 9 ligger fokus på Finland.

I2 En aktuell, föränderlig värld

Eleverna följer med aktuella nyheter från olika områden i världen och placerar nyheterna på kartan. De reflekterar kritiskt över bakgrunden till och den regionala innebörden av nyhetshändelser. Nyhetsbevakningen kombineras med andra innehåll i geografi. Eleverna bekantar sig med geografisk kunskap som behövs i arbetslivet och i olika delar av samhället.

I3 Grundläggande förutsättningar för liv på jorden

Innehållet anknyter till jordklotets planetarism och hur den påverkar jorden. I undervisningen behandlas dygns- och årstidsväxlingar samt klimat- och vegetationszoner. Eleverna granskar de grundläggande förutsättningarna för liv, t.ex. ren luft, vatten och näring, deras förekomst och hållbar användning av dem.

I åk 9 fokuserar vi på hållbar utveckling.

I4 Föränderliga landskap och livsmiljöer

Eleverna granskar särdrag i sin egen hembygd samt olika landskapsområden i Finland. De gör fältundersökningar i sin närmiljö. De är med om att värna om mångfalden i sin närmiljö samt planera och öka dess trivsel och säkerhet. Eleverna undersöker med hjälp av exempel natur- och kulturlandskap i olika områden i världen.

I5 Människor och kulturer i världen

Eleverna bekantar sig med kulturer, hur människor lever och bor samt med näringsgrenar i Finland, Europa och på olika håll i världen. De granskar med hjälp av exempel hur miljön påverkar näringsgrenar, boende och annan mänsklig verksamhet. Eleverna reflekterar över mänskliga rättigheter och förutsättningar för ett gott liv i synnerhet ur barns och ungas perspektiv.

I åk 9 ligger fokus på Finland.

I6 En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser

Eleverna koncentrerar sig på hållbar användning av naturresurser och bioekonomins möjligheter i Finland och på andra håll i världen. De undersöker produkters livscykel samt reflekterar över egna konsumtionsval och hur man lever som en ansvarsfull medborgare. Eleverna sätter sig in i miljöförändringar, i synnerhet klimatförändringen och hur naturens mångfald försvagas. Miljöns tillstånd och möjligheterna att samarbeta inom Östersjöområdet utforskas. Eleverna reflekterar med hjälp av exempel kring globaliseringens effekter och regionala utvecklingsfrågor.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M2	I1, I2, I3, I4, I6	K4, K5
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5, K6
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K7
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K7
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7

Mål för undervisningen

M2 vägleda eleven att undersöka naturgeografiska fenomen samt att jämföra naturlandskap i Finland och på andra håll i världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om naturgeografiska fenomen	Eleven kan förklara jordklotets planetarism, dygns och årstidsväxlingen samt uppfatta jordklotets sfärer och zoner. Eleven kan identifiera och beskriva naturlandskap i Finland och på jordklotet samt kan lyfta fram några faktorer som lett till deras uppkomst.

I åk 9 fokuserar vi på hållbar utveckling.

I åk 9 ligger fokus på Finland.

M3 vägleda eleven att undersöka kulturgeografiska fenomen och kulturlandskap samt att förstå olika kulturer, näringsgrenar och människors liv i Finland och på olika håll i världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om kulturgeografiska fenomen	Eleven kan beskriva variationer i människors liv, kulturella särdrag och kulturlandskap i Finland och på andra håll i världen.

I åk 9 fokuserar vi på hållbar utveckling.

I åk 9 ligger fokus på Finland.

I åk 9 ligger fokus på Finland.

M4 uppmuntra eleven att reflektera över samspelet mellan människan och naturen samt att förstå betydelsen av en hållbar användning av naturresurser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för samspelet mellan naturen och människan samt en hållbar användning av naturresurser	Eleven kan beskriva hur naturen påverkar människors liv och näringsgrenar samt hur mänsklig verksamhet påverkar naturens tillstånd i Finland och på olika håll i världen. Eleven förstår betydelsen av en hållbar användning av naturresurser.

I åk 9 ligger fokus på Finland.

I åk 9 ligger fokus på Finland.

I åk 9 fokuserar vi på hållbar utveckling.

M5 vägleda eleven att utveckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tänka geografiskt	Eleven kan förklara att man inom geografien undersöker områden och skillnader mellan olika områden samt med hjälp av kartor gestalta olika regionala nivåer: den egna närmiljön, kommunen, Finland, Europa och hela världen. Eleven kan ställa geografiska frågor och fundera ut svar på dessa.

I åk 9 ligger fokus på Finland.

I åk 9 ligger fokus på Finland.

I åk 9 fokuserar vi på hållbar utveckling.

M6 hjälpa eleven att utveckla sin rumsuppfattning samt förståelsen för symboler, proportioner, riktningar och avstånd

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur rumsuppfattningen utvecklats	Eleven kan med hjälp av både en sträck- och en längdskalaskala mäta avstånd på en karta, rikta in kartan så att den motsvarar verkligheten och röra sig i terrängen med hjälp av kartan.

I åk 9 ligger fokus på Finland.

I åk 9 ligger fokus på Finland.

I åk 9 fokuserar vi på hållbar utveckling.

M7 handleda eleven att träna geomediala färdigheter i vardagen och att läsa, tolka och sammanställa kartor och andra modeller över geografiska fenomen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Geomediala färdigheter	Eleven kan använda bilder, kartor, karttjänster och andra geomedier i geografistudierna och i vardagen. Eleven kan sammanställa enkla kartor, diagram och andra geografiska modeller.

I åk 9 ligger fokus på Finland.

I åk 9 fokuserar vi på hållbar utveckling.

I åk 9 ligger fokus på Finland.

M8 hjälpa eleven att utveckla geografiska undersökningsfärdigheter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter	Eleven kan genomföra en småskalig geografisk undersökning. Eleven kan åskådliggöra undersökningsresultat med hjälp av geomedier, samt presentera undersökningsresultaten muntligt.

I åk 9 fokuserar vi på hållbar utveckling.

I åk 9 ligger fokus på Finland.

I åk 9 ligger fokus på Finland.

M9 lära eleven att iaktta miljön och förändringar i miljön samt aktivera eleven att följa med aktuella händelser i sin närmiljö, i Finland och i hela världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Miljökunskap och förmåga att bedöma miljöförändringar	Eleven kan iaktta förändringar i närmiljön, kan ge exempel på miljöförändringar i Finland och på andra håll i världen och kan nämna centrala faktorer som orsakar förändringar. Eleven kan lyfta fram aktuella nyheter om geografiska fenomen och kan förklara bakgrunden till händelserna.

I åk 9 ligger fokus på Finland.

I åk 9 ligger fokus på Finland.

I åk 9 fokuserar vi på hållbar utveckling.

M10 stödja eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp, att argumentera och tydligt presentera geografiska data

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att argumentera och arbeta i grupp	Eleven kan medverka som medlem i en grupp och utvärdera sitt arbete i gruppen. Eleven kan uttrycka åsikter om geografiska fenomen samt lyssna på och förhålla sig konstruktivt till olika synpunkter.

I åk 9 ligger fokus på Finland.

I åk 9 fokuserar vi på hållbar utveckling.

I åk 9 ligger fokus på Finland.

M11 vägleda eleven att värna om naturen, den byggda miljön och mångfalden i dem samt stärka elevens förmåga att delta och påverka

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att delta och påverka	Eleven medverkar i ett projekt där man tillsammans ökar trivseln i närmiljön eller bevarar miljöns mångfald. Eleven förstår och kan beskriva betydelsen av globalt ansvar i sitt arbete.

I åk 9 ligger fokus på Finland.

I åk 9 ligger fokus på Finland.

I åk 9 fokuserar vi på hållbar utveckling.

M12 stödja eleven att växa till en aktiv och ansvarsfull medborgare som tillägnar sig en hållbar livsstil

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att främja hållbar utveckling	Eleven kan berätta hur man handlar ansvarsfullt i och utanför skolan. Eleven kan ta ställning i frågor som gäller hållbar utveckling och kan ge exempel på en hållbar livsstil.

I åk 9 ligger fokus på Finland.

I åk 9 ligger fokus på Finland.

I åk 9 fokuserar vi på hållbar utveckling.

M13 vägleda eleven att värdesätta sin regionala identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald och att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta regional identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald	Eleven kan identifiera de faktorer som inverkar på den egna regionala identiteten och kan beskriva sin närmiljö och betydelsen av dess mångfald. Eleven kan beskriva betydelsen av kulturell och mänsklig mångfald och kan granska samhällsfenomen i ett perspektiv av mänskliga rättigheter.

I åk 9 ligger fokus på Finland.

I åk 9 ligger fokus på Finland.

I åk 9 fokuserar vi på hållbar utveckling.

36.6.8. Gymnastik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i gymnastikundervisningen är att påverka elevernas välbefinnande genom att stödja den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och en positiv inställning till den egna kroppen. Det är viktigt att de enskilda lektionerna i gymnastik ger eleverna positiva upplevelser och stödjer en aktiv livsstil. I gymnastiken betonas kroppsuppfattning, fysisk aktivitet och samarbete. Gymnastiken ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt stödja kulturell mångfald. Undervisningen ska vara trygg och utgå från de möjligheter som olika årstider och de lokala förhållandena erbjuder. Skolans lokaler, idrottsplatser i närmiljön och naturen ska utnyttjas mångsidigt i undervisningen. Eleverna ska handledas att främja ett tryggt och etiskt hållbart arbetssätt och inlärningsklimat.

I gymnastiken får eleverna lära sig att röra på sig och samtidigt utvecklas de genom att röra på sig. Att lära sig att röra på sig innebär fysisk aktivitet enligt elevernas ålder och utvecklingsnivå, träning av motoriska basfärdigheter och fysiska egenskaper. Eleverna ska få kunskaper och färdigheter för olika slags gymnastiksituationer. Att utvecklas genom att röra på sig innebär att man lär sig att respektera andra, att vara ansvarsfull, att utveckla sig själv långsiktigt, att identifiera och reglera känslor samt att utveckla en positiv självbild. Gymnastiken ska ge eleverna möjlighet att känna glädje, uttrycka sig med kroppen, delta, vara social, koppla av, tävla och kämpa på ett lekfullt sätt och att hjälpa andra. Eleverna ska också få beredskap att främja sin hälsa.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

"Vi rör på oss tillsammans och tillämpar våra färdigheter samt stärker självbilden och delaktigheten."

I årskurserna 7–9 ligger tyngdpunkten i undervisningen på att mångsidigt tillämpa grundläggande färdigheter och träna fysiska egenskaper med hjälp av olika gymnastikformer och idrottsgrenar.

Det är särskilt viktigt att eleverna stärker sin positiva självbild och accepterar sin kropp som förändras. Undervisningen ska stödja elevernas välbefinnande, utveckling mot självständighet och delaktighet samt uppmuntra eleverna att på eget initiativ delta i motionsaktiviteter som främjar hälsan. Eleverna deltar enligt sin utvecklingsnivå i planeringen av aktiviteter samt tar ansvar för sin egen och gruppens aktivitet.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i gymnastik i årskurs 7–9

Gymnastikens uppdrag och mål genomförs genom trygg och mångsidig undervisning i olika lärmiljöer inomhus och utomhus med betoning på elevernas delaktighet. I undervisningen beaktas på ett ändamålsenligt sätt årstiderna, de lokala förhållandena samt de möjligheter som skolan och omgivningen erbjuder. I undervisningen betonas arbetssätt som främjar fysisk aktivitet och gemenskap, uppmuntrande växelverkan och att hjälpa andra samt att verksamheten är trygg både psykiskt och fysiskt. Utnyttjandet av motionsteknologi stödjer målen för gymnastikundervisningen. Det är viktigt att främja säkert trafikbeteende, när man förflyttar sig till idrottsplatser utanför skolan.

Handledning, differentiering och stöd i gymnastik i årskurs 7–9

En uppmuntrande och accepterande atmosfär är en förutsättning för att målen för gymnastikundervisningen ska nås. Undervisningen ska ge alla elever möjlighet att lyckas och att delta samt stödja en tillräcklig funktionsförmåga med tanke på välbefinnandet. Det är viktigt att beakta elevernas individualitet, att arbetsklimatet är tryggt och att undervisningsarrangemangen och kommunikationen i undervisningen är tydliga. Upplevelsen av att kunna och den sociala samhörigheten stöds genom elevorienterade och engagerande arbetssätt, lämpliga uppgifter och uppmuntrande respons. I årskurs 7–9 ska särskild vikt fästas vid att stödja funktionsförmågan samt uppmuntra eleverna att utöva eller hitta en egen lämplig motionsform.

Bedömning av elevens lärande i gymnastik i årskurs 7–9

Eleverna ska genom mångsidig, uppmuntrande och handledande respons och bedömning stödjas att röra på sig med hjälp av gymnastik. Responsen stödjer elevernas positiva uppfattning om sig själv som motionsutövare. I responsen och bedömningen ska man fästa vikt vid elevernas individuella styrkor och utvecklingsbehov och stödja dem. Elevernas hälsotillstånd och specialbehov ska beaktas i gymnastikundervisningen och bedömningen.

Bedömningen i gymnastik ska grunda sig på målen för den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Föremål för bedömningen är elevernas lärande (målen 2–6) och sätt att arbeta (målen 1 och 7–10). Elevernas fysiska konditionsnivå ska inte användas som grund för bedömningen. Mätningar som gjorts med Move! används inte som grund för bedömningen. Vid bedömningen används mångsidiga metoder, så att eleverna har möjlighet att visa sina färdigheter på bästa sätt. Eleverna ska vägledas att utvärdera sig själva.

Slutbedömningen infaller det läsar då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleverna har uppnått målen för lärokursen i gymnastik när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevernas kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i gymnastik. Färdigheterna i gymnastik utvecklas kumulativt. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. En elev får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrider inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik präglas av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som på ett tryggt och mångsidigt sätt utvecklar elevernas förmåga att observera och lösa problem (t.ex. gymnastiklekar och bollspel). Balans- och rörelseförmågan samt förmågan att hantera redskap stärks med hjälp av mångsidiga gymnastikformer (såsom aktiviteter på is, i snö, i naturen, basmotion, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta undervisning i simning, rörelse i vatten och livräddning.

Mångsidiga uppgifter, lekar, övningar och spel ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig med kroppen och få estetiska erfarenheter. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter där eleverna lär sig att träna styrka, snabbhet, uthållighet och rörlighet. Med hjälp av gymnastikuppgifterna lär sig eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sin fysiska funktionsförmåga. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 8.

I2 Social funktionsförmåga

Med hjälp av gymnastikuppgifter lär sig eleverna att utvärdera och utveckla sin sociala funktionsförmåga. I gymnastikundervisningen väljs olika par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel där eleverna lär sig att ta hänsyn till andra samt att hjälpa och stödja varandra. Genom uppgifterna lär sig eleverna att ta ansvar för gemensamma aktiviteter och organiseringen av dem samt för regler. Gruppuppgifterna stärker positiv gemenskap.

I3 Psykisk funktionsförmåga

I gymnastikundervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom olika uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild. I samband med undervisningen får eleverna information om motionens betydelse för utvecklingen, principerna för träning samt om möjligheterna att utöva motion som hobby och vad som kännetecknar olika motionsformer.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3
M7	I1	K3, K6, K7
M8	I2	K2, K3, K6, K7
M9	I2	K2, K6, K7
M10	I3	K1, K2, K3
M11	I3	K1, K2
M12	I3	K3
M13	I3	K1, K3

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva olika gymnastikformer och att träna enligt bästa förmåga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikformer.

M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iakta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer.

M3 handleda eleven att utveckla och träna sin balans- och rörelseförmåga, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina balans- och rörelsefärdigheter i de flesta gymnastikformer som undervisats.

M4 handleda eleven att utveckla och träna sin förmåga att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter att använda i de flesta gymnastikformer som undervisats

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera, upprätthålla och utveckla fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och på basis av utvärderingen träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.

M6 stärka simkunnigheten och livräddningsfärdigheterna så att eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet.

M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven agerar på ett säkert och sakligt sätt under gymnastiklektionerna.

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kommunikationsfärdigheter och arbetsförmåga	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer enligt överenskommet sätt.

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M12 hjälpa eleven att förstå betydelsen av tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M13 göra eleven bekant med olika motionsmöjligheter samt ge eleven kunskaper och färdigheter som hör samman med vanliga motionsformer så att hen ska kunna hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje och rekreation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik präglas av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som på ett tryggt och mångsidigt sätt utvecklar elevernas förmåga att observera och lösa problem (t.ex. gymnastiklekar och bollspel). Balans- och rörelseförmågan samt förmågan att hantera redskap stärks med hjälp av mångsidiga gymnastikformer (såsom aktiviteter på is, i snö, i naturen, basmotion, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta undervisning i simning, rörelse i vatten och livräddning.

Mångsidiga uppgifter, lekar, övningar och spel ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig med kroppen och få estetiska erfarenheter. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter där eleverna lär sig att träna styrka, snabbhet, uthållighet och rörlighet. Med hjälp av gymnastikuppgifterna lär sig eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sin fysiska funktionsförmåga. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 8.

I2 Social funktionsförmåga

Med hjälp av gymnastikuppgifter lär sig eleverna att utvärdera och utveckla sin sociala funktionsförmåga. I gymnastikundervisningen väljs olika par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel där eleverna lär sig att ta hänsyn till andra samt att hjälpa och stödja varandra. Genom uppgifterna lär sig eleverna att ta ansvar för gemensamma aktiviteter och organiseringen av dem samt för regler. Gruppuppgifterna stärker positiv gemenskap.

I3 Psykisk funktionsförmåga

I gymnastikundervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom olika uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild. I samband med undervisningen får eleverna information om motionens betydelse för utvecklingen, principerna för träning samt om möjligheterna att utöva motion som hobby och vad som kännetecknar olika motionsformer.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3
M7	I1	K3, K6, K7
M8	I2	K2, K3, K6, K7
M9	I2	K2, K6, K7
M10	I3	K1, K2, K3
M11	I3	K1, K2
M12	I3	K3
M13	I3	K1, K3

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva olika gymnastikformer och att träna enligt bästa förmåga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikformer.

M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iakta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer.

M3 handleda eleven att utveckla och träna sin balans- och rörelseförmåga, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina balans- och rörelsefärdigheter i de flesta gymnastikformer som undervisats.

M4 handleda eleven att utveckla och träna sin förmåga att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter att använda i de flesta gymnastikformer som undervisats

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera, upprätthålla och utveckla fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och på basis av utvärderingen träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.

M6 stärka simkunnigheten och livräddningsfärdigheterna så att eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet.

M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven agerar på ett säkert och sakligt sätt under gymnastiklektionerna.

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kommunikationsfärdigheter och arbetsförmåga	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer enligt överenskommet sätt.

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M12 hjälpa eleven att förstå betydelsen av tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M13 göra eleven bekant med olika motionsmöjligheter samt ge eleven kunskaper och färdigheter som hör samman med vanliga motionsformer så att hen ska kunna hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje och rekreation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik präglas av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som på ett tryggt och mångsidigt sätt utvecklar elevernas förmåga att observera och lösa problem (t.ex. gymnastiklekar och bollspel). Balans- och rörelseförmågan samt förmågan att hantera redskap stärks med hjälp av mångsidiga gymnastikformer (såsom aktiviteter på is, i snö, i naturen, basmotion, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta undervisning i simning, rörelse i vatten och livräddning.

Mångsidiga uppgifter, lekar, övningar och spel ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig med kroppen och få estetiska erfarenheter. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter där eleverna lär sig att träna styrka, snabbhet, uthållighet och rörlighet. Med hjälp av gymnastikuppgifterna lär sig eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sin fysiska funktionsförmåga. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 8.

I2 Social funktionsförmåga

Med hjälp av gymnastikuppgifter lär sig eleverna att utvärdera och utveckla sin sociala funktionsförmåga. I gymnastikundervisningen väljs olika par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel där eleverna lär sig att ta hänsyn till andra samt att hjälpa och stödja varandra. Genom uppgifterna lär sig eleverna att ta ansvar för gemensamma aktiviteter och organiseringen av dem samt för regler. Gruppuppgifterna stärker positiv gemenskap.

I3 Psykisk funktionsförmåga

I gymnastikundervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom olika uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild. I samband med undervisningen får eleverna information om motionens betydelse för utvecklingen, principerna för träning samt om möjligheterna att utöva motion som hobby och vad som kännetecknar olika motionsformer.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3
M7	I1	K3, K6, K7
M8	I2	K2, K3, K6, K7
M9	I2	K2, K6, K7
M10	I3	K1, K2, K3
M11	I3	K1, K2
M12	I3	K3
M13	I3	K1, K3

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva olika gymnastikformer och att träna enligt bästa förmåga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikformer.

M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iakta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer.

M3 handleda eleven att utveckla och träna sin balans- och rörelseförmåga, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina balans- och rörelsefärdigheter i de flesta gymnastikformer som undervisats.

M4 handleda eleven att utveckla och träna sin förmåga att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter att använda i de flesta gymnastikformer som undervisats

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera, upprätthålla och utveckla fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och på basis av utvärderingen träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.

M6 stärka simkunnigheten och livräddningsfärdigheterna så att eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet.

M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven agerar på ett säkert och sakligt sätt under gymnastiklektionerna.

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kommunikationsfärdigheter och arbetsförmåga	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer enligt överenskommet sätt.

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M12 hjälpa eleven att förstå betydelsen av tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M13 göra eleven bekant med olika motionsmöjligheter samt ge eleven kunskaper och färdigheter som hör samman med vanliga motionsformer så att hen ska kunna hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje och rekreation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

36.6.9. Historia

Läroämnets uppdrag

Historieundervisningens uppdrag är att utveckla elevernas historiemedvetande och kulturkunskap samt att uppmuntra eleven att bli en ansvarsfull och demokratisk medborgare. Med hjälp av historisk kunskap lär sig eleverna att förstå den utveckling som format nutiden, att inse värdet av intellektuellt och kroppsligt arbete och att reflektera över framtida val. Eleverna lär sig att se individens betydelse som historisk aktör och att uppfatta mänskliga motiv och bakomliggande strukturer. Syftet är att bidra till att forma elevernas identitet och främja deras utveckling till aktiva samhällsmedlemmar som har förståelse för mångfald.

I historieundervisningen ska eleverna fördjupa sig i hur man kritiskt behandlar information från olika aktörer och hur man handskas med olika slag av historiska källor. Eleverna ska även få insikt i villkor för historieforskningen, framför allt dess strävan efter att skapa en så tillförlitlig bild av det förflutna som möjligt utgående från det källmaterial som finns. Undervisningens syfte är att utveckla elevers förmåga att analysera historia: förmåga att tillgodogöra sig historiska källor och göra kompetenta tolkningar av deras betydelse och roll.

Eleverna ska lära sig förstå att historia kan tolkas på olika sätt och ur olika perspektiv och att förklara förändring och kontinuitet i den historiska utvecklingen. Undervisningen i historia ska hjälpa eleverna att uppfatta värderingar och konflikter i samhället och hur de har förändrats under olika tider.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 är historieundervisningens uppdrag är att fördjupa elevernas uppfattning om den historiska kunskapens natur. Undervisningen ska stödja elevernas identitetsutveckling och göra dem förtrogen med hur olika kulturer påverkat individer och samhällen. I undervisningen ska interaktiva och undersökande arbetssätt prioriteras.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i historia i årskurs 7–9

Genom att man granskar den historiska bakgrunden till aktuella händelser kopplas innehållet i ämnet historia till centrala begrepp i samhällsläran.

Med tanke på målen i läroämnet är det viktigt att prioritera undersökande arbetssätt, till exempel att undersöka olika för åldern lämpliga första- och andrahandskällor och att använda sig av öppna lärmiljöer i historiska undersökningsuppgifter. Målet är att uppmuntra eleven att göra egna tolkningar och lära sig bedöma avvikande tolkningar.

Eleven ska uppmuntras att söka information via informell historiekultur, såsom spel, filmer och litteratur, och att utveckla sin förmåga att tänka historiskt och bedöma kritiskt med hjälp av dessa historiekulturella uttryck.

Handledning, differentiering och stöd i historia i årskurs 7–9

I historieundervisningen ska eleven uppmuntras att mångsidigt observera, kommunicera, producera och tolka text och tal samt att använda drama och visuella uttryck. Vid behov hjälper läraren eleverna att förstå olika texter genom att förenkla dem och förklara de begrepp som används i texterna.

Vissa begrepp som används i historieundervisningen (till exempel samhälle och demokrati) ska fördjupas under hela den grundläggande utbildningen i takt med att eleven utvecklar sitt tänkande från konkret till abstrakt.

Bedömning av elevens lärande i historia i årskurs 7–9

I historieundervisningen är målet att genom respons uppmuntra eleverna att göra egna tolkningar och argumentera för sina åsikter. Utöver skriftliga uppgifter ska också elevernas sätt att arbeta tas i betraktande. I bedömningen ska man fokusera på om eleverna kan tillämpa kunskap och behärskar historiskt tänkande, inte på om hen har memorerat innehållet.

Slutbedömningen infaller det läsår då historia upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl varje elev har uppnått målen för lärokursen i historia när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att varje elevs kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i historia. Kunskap i historia utvecklas genom en kumulativ process, där undervisningsinnehållet används för att stärka elevens historiska tänkande. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen i läroämnet beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som de nationella kunskapskraven förutsätter. Om nivån för vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Industrisamhällets uppkomst och utveckling

Eleven fördjupar sig i någon företeelse som har förändrat människans liv, förhållandet mellan människan och naturen samt världen.

I2 Människor förändrar världen

Eleven granskar olika samhällsidéer, deras innebörd och följder samt hur människor har kunnat påverka samhället under olika tider.

I3 Finland skapas, byggs och försvaras

Eleven vägleds till insikt i vilken betydelse kulturen har haft då den nationella identiteten har utvecklats under autonomin och i början av Finlands självständighet.

Eleverna gör en stadsrundvandring i empirestaden Helsingfors.

I4 De stora krigen

Eleverna fördjupar sig i världskrigen och kalla kriget och tiderna efter krigen, i synnerhet ur vanliga människors synvinkel och i ett perspektiv av mänskliga rättigheter. De får även kunskap om brott mot mänskliga rättigheter såsom förintelsen och andra folkmord och hur man kan arbeta för att främja de mänskliga rättigheterna.

I5 Välfärdssamhällets uppbyggnad

Eleven fördjupar sig i vardagslivets historia och bakgrunder till dagens samhälle. Eleven får insikt i vad utvecklingen har inneburit för individen, men också hur näringsstrukturen har förändrats samt varför urbaniseringen och serviceyrkena ökat.

Innehåll 5 behandlas i åk 8.

I6 Bakgrunden till dagens världspolitik

Eleverna fördjupar sig i industriländernas och utvecklingsländernas gemensamma historia, hur nya politiska konflikter uppstår i världen och hur de löses.

Innehåll 6 behandlas i åk 8.

Undervisningsmål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K5
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K6, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K7
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4, K5
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4, K5
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att fördjupa sitt intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Motivation används inte som grund för bedömningen. Eleven uppmanas att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Eleverna gör en stadsrundvandring i empirestaden Helsingfors.

Innehåll 6 behandlas i åk 8.

Innehåll 5 behandlas i åk 8.

M2 aktivera eleven att söka historisk information i olika, för åldern lämpliga informationskällor och att bedöma källornas tillförlitlighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att söka historisk information	Eleven kan söka information i olika historiska informationskällor och noterar skillnader i deras tillförlitlighet.

Innehåll 5 behandlas i åk 8.

Eleverna gör en stadsrundvandring i empirestaden Helsingfors.

Innehåll 6 behandlas i åk 8.

M3 hjälpa eleven att förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka källor	Eleven kan läsa och tolka olika slag av källor.

Innehåll 6 behandlas i åk 8.

Innehåll 5 behandlas i åk 8.

Eleverna gör en stadsrundvandring i empirestaden Helsingfors.

M4 stärka elevens förmåga att förstå begreppet historisk tid och därmed relaterade begrepp

Eleven kan under handledning placera händelser och företeelser i sina tidsmässiga sammanhang och med hjälp av dem i kronologisk ordning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av begreppet kronologi i historiska sammanhang	Eleven kan placera händelser och företeelser i sina tidsmässiga sammanhang och med hjälp av dem i kronologisk ordning.

Innehåll 6 behandlas i åk 8.

Eleverna gör en stadsrundvandring i empirestaden Helsingfors.

Innehåll 5 behandlas i åk 8.

M5 hjälpa eleven att förstå faktorer som har påverkat människans aktivitet och beslut i olika historiska situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Historisk inlevelseförmåga	Eleven kan leva sig in i hur människor levde förr och beskriva motiven bakom deras handlingar.

Innehåll 5 behandlas i åk 8.

Innehåll 6 behandlas i åk 8.

Eleverna gör en stadsrundvandring i empirestaden Helsingfors.

M6 hjälpa eleven att bedöma olika orsaker till historiska händelser och företeelser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå orsak och verkan i historiska sammanhang	Eleven kan särskilja viktiga faktorer som förklarar historiska händelser eller företeelser från mindre viktiga.

Eleverna gör en stadsrundvandring i empirestaden Helsingfors.

Innehåll 5 behandlas i åk 8.

Innehåll 6 behandlas i åk 8.

M7 hjälpa eleven att analysera historisk förändring och kontinuitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå förändring och kontinuitet i historiska sammanhang	Eleven kan förklara varför man inom vissa livsområden agerade lika eller annorlunda förr än i dag.

Innehåll 5 behandlas i åk 8.

Eleverna gör en stadsrundvandring i empirestaden Helsingfors.

Innehåll 6 behandlas i åk 8.

M8 uppmuntra eleven att göra tolkningar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka historia	Eleven kan göra egna motiverade tolkningar av historiska händelser och företeelser.

Innehåll 5 behandlas i åk 8.

Innehåll 6 behandlas i åk 8.

Eleverna gör en stadsrundvandring i empirestaden Helsingfors.

M9 hjälpa eleven att förklara avsikter bakom mänsklig aktivitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förklara mänsklig aktivitet	Eleven kan beskriva avsikter bakom mänsklig aktivitet.

Eleverna gör en stadsrundvandring i empirestaden Helsingfors.

Innehåll 5 behandlas i åk 8.

Innehåll 6 behandlas i åk 8.

M10 hjälpa eleven att förklara varför historisk information kan tolkas och brukas på olika sätt i olika sammanhang och att kritiskt bedöma tolkningars trovärdighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förklara och fälla omdöme om historiska tolkningar	Eleven kan bedöma trovärdigheten i tolkningar av historiska händelser eller företeelser.

Innehåll 5 behandlas i åk 8.

Innehåll 6 behandlas i åk 8.

Eleverna gör en stadsrundvandring i empirestaden Helsingfors.

M11 lära eleven att använda olika källor, jämföra dem och göra en egen motiverad tolkning utgående från dem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera historisk information	Eleven kan svara på frågor om historia genom att använda information från olika källor.

Eleverna gör en stadsrundvandring i empirestaden Helsingfors.

Innehåll 5 behandlas i åk 8.

Innehåll 6 behandlas i åk 8.

M12 bidra till att eleven lär sig att med utgångspunkt i sin historiska kunskap göra sig en föreställning om framtiden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Historiemedvetande	Eleven kan beskriva hur man med hjälp av tolkningar av det förflutna kan motivera val som gäller framtiden.

Innehåll 5 behandlas i åk 8.

Innehåll 6 behandlas i åk 8.

Eleverna gör en stadsrundvandring i empirestaden Helsingfors.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I4 De stora krigen

Eleverna fördjupar sig i världskrigen och kalla kriget och tiderna efter kriget, i synnerhet ur vanliga människors synvinkel och i ett perspektiv av mänskliga rättigheter. De får även kunskap om brott mot mänskliga rättigheter såsom förintelsen och andra folkmord och hur man kan arbeta för att främja de mänskliga rättigheterna.

I5 Välfärdssamhällets uppbyggnad

Eleven fördjupar sig i vardagslivets historia och bakgrunder till dagens samhälle. Eleven får insikt i vad utvecklingen har inneburit för individen, men också hur näringsstrukturen har förändrats samt varför urbaniseringen och serviceyrkena ökat.

Eleverna besöker museum i Helsingfors.

I6 Bakgrunden till dagens världspolitik

Eleverna fördjupar sig i industriländernas och utvecklingsländernas gemensamma historia, hur nya politiska konflikter uppstår i världen och hur de löses.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M2	I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K5
M3	I4, I5, I6	K1, K2, K4
M4	I4, I5, I6	K1, K2, K3
M5	I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K6, K7
M6	I4, I5, I6	K1, K2, K4
M7	I4, I5, I6	K1, K2, K4
M8	I4, I5, I6	K1, K2, K4
M9	I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K7
M10	I4, I5, I6	K1, K2, K4, K5
M11	I4, I5, I6	K1, K2, K4, K5
M12	I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att fördjupa sitt intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Motivation används inte som grund för bedömningen. Eleven uppmanas att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Eleverna besöker museum i Helsingfors.

M2 aktivera eleven att söka historisk information i olika, för åldern lämpliga informationskällor och att bedöma källornas tillförlitlighet

Eleven uppfyller målen i M2, M3, M8 och M11 genom ett självständigt arbete.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att söka historisk information	Eleven kan söka information i olika historiska informationskällor och noterar skillnader i deras tillförlitlighet.

Eleverna besöker museum i Helsingfors.

M3 hjälpa eleven att förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt

Eleven uppfyller målen i M2, M3, M8 och M11 genom ett självständigt arbete.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka källor	Eleven kan läsa och tolka olika slag av källor.

Eleverna besöker museum i Helsingfors.

M4 stärka elevens förmåga att förstå begreppet historisk tid och därmed relaterade begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av begreppet kronologi i historiska sammanhang	Eleven kan placera händelser och företeelser i sina tidsmässiga sammanhang och med hjälp av dem i kronologisk ordning.

Eleverna besöker museum i Helsingfors.

M5 hjälpa eleven att förstå faktorer som har påverkat människans aktivitet och beslut i olika historiska situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Historisk inlevelseförmåga	Eleven kan leva sig in i hur människor levde förr och beskriva motiven bakom deras handlingar.

Eleverna besöker museum i Helsingfors.

M6 hjälpa eleven att bedöma olika orsaker till historiska händelser och företeelser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå orsak och verkan i historiska sammanhang	Eleven kan särskilja viktiga faktorer som förklarar historiska händelser eller företeelser från mindre viktiga.

Eleverna besöker museum i Helsingfors.

M7 hjälpa eleven att analysera historisk förändring och kontinuitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå förändring och kontinuitet i historiska sammanhang	Eleven kan förklara varför man inom vissa livsområden agerade lika eller annorlunda förr än i dag.

Eleverna besöker museum i Helsingfors.

M8 uppmuntra eleven att göra tolkningar

Eleven uppfyller målen i M2, M3, M8 och M11 genom ett självständigt arbete.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka historia	Eleven kan göra egna motiverade tolkningar av historiska händelser och företeelser.

Eleverna besöker museum i Helsingfors.

M9 hjälpa eleven att förklara avsikter bakom mänsklig aktivitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förklara mänsklig aktivitet	Eleven kan beskriva avsikter bakom mänsklig aktivitet.

Eleverna besöker museum i Helsingfors.

M10 hjälpa eleven att förklara varför historisk information kan tolkas och brukas på olika sätt i olika sammanhang och att kritiskt bedöma tolkningars trovärdighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förklara och fälla omdöme om historiska tolkningar	Eleven kan bedöma trovärdigheten i tolkningar av historiska händelser eller företeelser.

Eleverna besöker museum i Helsingfors.

M11 lära eleven att använda olika källor, jämföra dem och göra en egen motiverad tolkning utgående från dem

Eleven uppfyller målen i M2, M3, M8 och M11 genom ett självständigt arbete.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera historisk information	Eleven kan svara på frågor om historia genom att använda information från olika källor.

Eleverna besöker museum i Helsingfors.

M12 bidra till att eleven lär sig att med utgångspunkt i sin historiska kunskap göra sig en föreställning om framtiden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Historiemedvetande	Eleven kan beskriva hur man med hjälp av tolkningar av det förflutna kan motivera val som gäller framtiden.

Eleverna besöker museum i Helsingfors.

36.6.10. Huslig ekonomi

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i huslig ekonomi är att stödja eleverna att utveckla kunskaper, färdigheter, attityder och beredskap som behövs för att hantera vardagen i ett hem och för en hållbar livsstil som stödjer välbefinnandet. Undervisningen i huslig ekonomi ska främja praktiska färdigheter och kreativitet samt förmågan att göra val och agera på ett hållbart sätt i vardagen. Undervisningen ska lägga grunden för elevernas kunskaper i huslig ekonomi, så att eleverna har färdigheter att agera i olika miljöer och klara av att genomföra uppgifter i ett hushåll. Undervisningen ska stödja eleverna att utvecklas till konsumenter som klarar av att upprätthålla de grundläggande förutsättningarna för vardagen i ett hushåll. Undervisningen ska hjälpa eleverna att utvecklas till medmänniskor som bryr sig om sin nästa och som växer till aktiva medlemmar i familjen, hemmet och samhället.

Undervisningen ska ge eleverna färdigheter att kunna kommunicera och leva tillsammans. Undervisningen i huslig ekonomi ska lägga grund för hållbart boende, matkunskap och hållbar

konsumtion. Eleverna ska få en uppfattning om den teknik som präglar vardagen i ett hem, om hur man kan leva på ett kostnadsmedvetet sätt samt om hur man kan använda informations- och kommunikationsteknik i hushållet.

Med hjälp av centrala innehåll och arbetsuppgifter i huslig ekonomi utvecklas elevernas förmåga att planera och organisera, att utföra arbete och att ha kontroll över resurser. Uppdraget i huslig ekonomi är att stärka elevernas färdigheter att arbeta långsiktigt, att samarbeta och att granska information kritiskt. Det är särskilt viktigt att se till att eleverna deltar i undervisningen på ett jämlikt och rättvist sätt. Läroämnet ska fostra eleverna till att kunna agera aktivt och företagsamt, ansvarsfullt och ekonomiskt.

Läroämnet huslig ekonomi tillämpar kunskap från olika områden och samarbetar med andra läroämnen för att elevernas inlärningserfarenheter ska bli mångsidigare. En helhetsskapande undervisning stödjer elevernas förståelse av sambanden mellan olika begrepp, saker eller företeelser som har att göra med vardagen i hemmet, ökar kunskapen om förhållandet mellan orsak och verkan och fördjupar lärandet. Undervisningen i huslig ekonomi täcker alla delområden av mångsidig kompetens.

Undervisningen i huslig ekonomi ska vara systematisk och bygga på kontinuitet samt stödja lärandet så att elevernas kunskaper och färdigheter gradvis fördjupas till helheter. Elevernas självständighet och ansvar ska växa efter hand och eleverna ska få lära sig att lösa problem, att tillämpa kunskaper och färdigheter och att vara kreativa. Med hjälp av hemuppgifter ska eleverna få tillämpa och fördjupa sina kunskaper hemma och i den närmaste kretsen.

Undervisning i huslig ekonomi kan ges redan i de lägre årskurserna om utbildningsanordnaren så beslutar. I sådana fall följer man grunderna för läroplanen för huslig ekonomi med beaktande av elevernas ålder. Undervisningens mål, centrala innehåll och genomförande fastställs i den lokala läroplanen genom anpassning av grunderna för läroplanen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i huslig ekonomi i årskurs 7–9

Med tanke på målen i läroämnet är det viktigt att välja lärmiljöer som möjliggör interaktion i arbetet, att man tillsammans kan skapa och dela kunskap, att man kan använda undersökande och tillämpande arbetssätt samt utvärdera arbetet. Att värdesätta och slutföra arbete, kunna arbeta långsiktigt i en respektfull och lugn atmosfär samt ha möjlighet att lära sig av misslyckanden skapar trygghet i undervisningen. I undervisningen utnyttjas klassgemenskapen, skolans lokaler, skolmiljön samt digitala miljöer och samarbetsnätverk. Skoluppgifterna ska stärka elevernas syn på hur vardagen är uppbyggd och hur olika den kan se ut och ge eleverna träning i att tillämpa sina kunskaper i sin egen familj. Det är viktigt att arbetssätt och metoder väljs så att kunskaper och färdigheter sammanflätas och tillämpas i praktiken.

Handledning, differentiering och stöd i huslig ekonomi i årskurs 7–9

Med tanke på målen i huslig ekonomi är det viktigt att ordna handledning, differentiering och stöd på ett sådant sätt att det gradvis stärker elevernas motivation och förmåga att själva stödja och styra sin egen aktivitet. Det är också viktigt att eleverna lär sig arbeta interaktivt, långsiktigt och utgående från kunskap. Undervisningen planeras så att både undervisningssituationen och kunskapsmiljön har en tydlig struktur och lämplig svårighetsgrad. Utgångspunkten för differentiering är undervisningssituationer som anknyter till vardagen och flexibla undervisningsarrangemang i enlighet med elevens kunskapsnivå.

Genom att sammankoppla undervisningssituationer och vardagliga fenomen stärks elevens praktiska färdigheter. Övningar i sociala situationer stärker förmågan att samarbeta och kommunicera. Enkla och tydliga bilder och instruktioner utvecklar förmågan att hantera information. För att kunna växla mellan olika uppgifter under en lektion behövs handledning i

tidshantering och strukturering av uppgiften. Läroämnet huslig ekonomi ger eleverna möjlighet att tillämpa sådant de övat och lärt sig i skolan i sin egen vardag.

Handledningen ska stödja elevernas intresse för att fördjupa och bredda sina kunskaper i huslig ekonomi och ge eleverna beredskap för utbildning efter den grundläggande utbildningen och vidare till yrken som förutsätter kunskaper inom huslig ekonomi.

Bedömning av elevens lärande i huslig ekonomi i årskurs 7–9

Bedömningen av lärandet i huslig ekonomi ska vara mångsidig, handledande och sporrande. Eleverna ska få respons på sina färdigheter att hantera olika situationer och utföra uppgifter i huslig ekonomi. Elevernas tänkande stöds genom att de handleds att reflektera över sitt sätt att uppfatta och behandla sin egen omgivning. Bedömningen tar också hänsyn till hur eleverna förstår begrepp och tillägnat sig innehåll som anknyter till huslig ekonomi. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om målen, bedömningsgrunderna och kriterierna för slutbedömningen. Eleverna ska kontinuerligt få information om hur lärandet framskrider och förhåller sig till målen i undervisningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då huslig ekonomi upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleverna har uppnått målen för lärokursen i huslig ekonomi när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevernas kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i huslig ekonomi. Kunskaperna i huslig ekonomi utvecklas och stärks gradvis under hela den gemensamma undervisningen i huslig ekonomi. I slutvitsordet ska alla de nationella kriterierna för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga har fastställts i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområden, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Matkunskap och matkultur

Innehållet i undervisningen väljs så att det stödjer utvecklingen av matlagings- och bakningsfärdigheter. Genom att eleverna planerar och tillreder måltider samt prövar olika måltidssituationer ska de lära sig att reflektera över val och vanor när det gäller mat och ätande utgående från tillförlitlig information om näringsrekommendationer, matsäkerhet, matkedjan, livsmedelskännedom samt ekonomi och etik. Innehållet ska omfatta matkultur och seder som en del av identiteten och hemmets festligheter.

I2 Att bo och leva tillsammans

Innehållet väljs så att det stödjer utvecklingen av färdigheter som behövs i ett hushåll samt miljö- och kostnadsmedvetenhet. Undervisning i renhållning, textil- och materialvård med lämpliga rengöringsmedel, apparater, redskap och arbetssätt utvecklar färdigheter som behövs i vardagen. Med hjälp av innehållet i undervisningen bekantar sig eleverna med goda seder, jämlik användning av resurser samt att ta ansvar i familjen. Innehållet ger eleverna en grund för att kunna utvärdera boende- och hushållsrelaterade tjänster.

I3 Konsument- och hushållskunskap i hemmet

Innehållet väljs så att det eleverna handleds att uträtta ärenden och får kunskap om sina konsumentrelaterade rättigheter och skyldigheter beträffande olika val och avtal. Innehållet ska ge eleverna en grund för att kunna använda medier och teknik som redskap i vardagen och uppmuntra eleverna att reflektera över kamratgruppens och mediernas inverkan på de egna konsumtionsvalen. Undervisningen tränar elevernas förmåga att fatta ansvarsfulla beslut, att söka

aktuell information samt stödjer förmågan att identifiera situationer och lösa problem som gäller hushållens ekonomi.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K3
M2	I1, I2	K2, K3
M3	I1, I2, I3	K3, K4, K5, K7
M4	I1, I2	K1, K3, K6
M5	I1, I2, I3	K3, K5, K7
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K6, K7
M7	I1, I2, I3	K2, K3
M8	I1, I2	K3, K6, K7
M9	I1, I2, I3	K2, K6, K7
M10	I1, I2, I3	K1, K4
M11	I1, I2, I3	K4
M12	I1, I2, I3	K1
M13	I1, I2, I3	K1, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att planera, organisera och utvärdera arbete och aktivitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål och att genomföra arbetet samt lärstrategier	Eleven sätter upp mål för sin verksamhet och arbetar för att uppnå dem. Eleven kan utvärdera sitt eget lärande och sätt att arbeta i förhållande till målen. Eleven kan bilda sig en uppfattning om sina egna kunskaper utgående från självbedömning, lärarens respons samt kamratrespons.

M2 handleda eleven att träna praktiska färdigheter som behövs i hushållet samt uppmuntra eleven att vara kreativ och att lägga märke till estetik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Praktiska färdigheter och estetik	Eleven kan använda de vanligaste arbetsmetoderna för att laga mat, baka och för att utföra grundläggande uppgifter i hemmet. Eleven tar också hänsyn till estetiska aspekter.

M3 handleda och uppmuntra eleven att välja och använda material, redskap, apparater och digitala verktyg med tanke på välbefinnande och hållbar konsumtion

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Konsumtionsfärdigheter, förmåga att stärka välbefinnandet samt användning av digitala verktyg	Eleven väljer och använder material och digitala verktyg ekonomiskt i sin verksamhet och reflekterar över sina val utgående från välbefinnande och hållbarhet.

M4 handleda eleven att planera sin tidsanvändning och arbetets gång samt att hålla ordning i samband med uppgifter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera tid och hålla ordning	Eleven kan arbeta utgående från instruktioner och kan hålla ordning och planera sin tidsanvändning utgående från anvisningarna.

M5 vägleda och motivera eleven att arbeta hygieniskt, säkert och ergonomiskt och att fästa uppmärksamhet vid de resurser som finns

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta säkert och hållbart utgående från resurserna	Eleven arbetar enligt instruktioner och enligt principerna för säkerhet och hygien. Eleven arbetar ändamålsenligt i förhållande till tid, kostnader och energiförbrukning. Eleven eftersträvar att ta hänsyn till ergonomi.

M6 handleda eleven att träna att lyssna samt diskutera och argumentera på ett konstruktivt sätt när hen planerar och genomför uppgifter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna, diskutera och argumentera	Eleven försöker lyssna på olika synpunkter och uttrycka sina åsikter konstruktivt i gemensamma planerings- och arbetssituationer.

M7 göra eleven uppmärksam på hur vardagen är uppbyggd samt på kulturellt mångskiftande verksamhetsmiljöer och husliga traditioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta hur vardagen är uppbyggd samt skillnader mellan olika hushåll	Eleven kan beskriva vardagsrutinerna i ett hem. Eleven kan ge exempel på olika familjetyper och husliga traditioner samt reflektera över hur de påverkar vardagen.

M8 handleda eleven att arbeta självständigt och i grupp och att komma överens om fördelningen av arbetsuppgifter och tidsanvändningen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda resurser och komma fram till överenskommelser	Eleven kan arbeta självständigt och försöker tillsammans med andra arbeta konstruktivt och genom att förhandla om olika arbetsuppgifter. Eleven kan beskriva vad en rättvis arbetsfördelning innebär och kan komma fram till överenskommelser om tidsanvändning och arbetsfördelning genom att delta i beslutsfattandet.

M9 uppmuntra eleven att handla enligt goda seder i samspel med andra och att fundera över hur det egna uppförandet påverkar arbetet i gruppen och gemenskapen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M10 uppmuntra eleven att söka och bedöma hushållsrelaterad information samt handleda eleven att använda tillförlitlig information som grund för sina val

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att söka och använda information	Eleven kan söka information som anknyter till innehållet i huslig ekonomi i olika källor och kan reflektera över informationens tillförlitlighet samt tolka förpackningars innehållsdeklaration. Eleven känner till grupperna av näringsämnen och deras egenskaper.

M11 lära eleven att läsa, tolka och bedöma anvisningar, tecken och symboler som anknyter till hushåll och närmiljö

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda och strukturera anvisningar, tecken och symboler	Eleven kan tolka och använda hushållsrelaterade anvisningar och kan namnge typiska hushållsrelaterade tecken och symboler samt förstå dem i samband med olika vardagliga företeelser.

M12 handleda eleven att lära sig lösa problem och vara kreativ i olika situationer och miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillägna sig begrepp, tillämpa kunskaper och färdigheter, uttrycka sig kreativt och identifiera tjänster	Eleven kan använda hushållsrelaterade begrepp och sina kunskaper och färdigheter i huslig ekonomi i ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där kunskaperna i huslig ekonomi tillämpas i olika miljöer. Eleven kan beskriva olika tjänster som stödjer vardagen i hemmet och reflektera över tjänsternas betydelse och möjligheter i vardagslivet.

M13 vägleda eleven till en hållbar livsstil genom att fästa elevens uppmärksamhet vid miljö- och kostnadsmedvetenhet i vardagen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa mätning, räkning och återvinning i sitt arbete och för att fatta beslut	Eleven kan sköta den grundläggande sorteringen av hushållsavfall samt kan beskriva sambandet mellan att mäta och räkna och en miljövänlig vardag och kostnads- och miljömedvetna val.

36.6.11. Hälsokunskap

Läroämnets uppdrag

Hälsokunskap är ett läroämne som bygger på kunskap från flera vetenskapsgrenar. Undervisningen i hälsokunskap har som uppdrag att ge eleverna mångsidig kunskap om hälsa. Utgångspunkt är respekt för livet och ett värdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna. I undervisningen granskas företeelser med anknytning till hälsa, välbefinnande och trygghet på ett för åldersgruppen lämpligt sätt med hjälp av olika delområden. Sådana delområden är kunskaper, färdigheter, självkänedom, kritiskt tänkande och etiskt ansvar när det gäller hälsa.

Undervisningen ska ta hänsyn till att hälsorelaterade företeelser omfattar olika dimensioner och plan: fysiska, psykiska och sociala faktorer som stödjer och tär på hälsan samt sambandet och orsakssammanhangen mellan dem. Hälsan granskas under olika livsskeden, på individ-, familje-, grupp- och samhällsnivå och i tillämpliga delar även globalt. Granskningen av hälsorelaterade frågor breddas och fördjupas i takt med att eleverna utvecklas och livsmiljön expanderar. Det är viktigt att eleverna lär sig se hälsan som en resurs i vardagen, i livsmiljön och i samhället. Undervisningen ska stödja eleverna att självständigt och tillsammans med andra söka, bygga, bedöma och använda kunskap. Dessutom ska eleverna stödjas i att utveckla sina färdigheter gällande säkerhet och trygghet, sin sociala kompetens och sin förmåga att känna igen och reglera sina känslor.

Med hjälp av sina kunskaper och färdigheter i hälsokunskap kan eleverna förstå bredden av begreppet hälsa och få beredskap att göra ändamålsenliga och motiverade val och beslut angående hälsa. Hälsokunskap ökar förmågan att känna igen och påverka faktorer som ger eleverna möjlighet att värdesätta, upprätthålla och främja den egna hälsan och omgivningens hälsa. I undervisningen ska man utnyttja olika möjligheter att observera och undersöka företeelser som anknyter till hälsa och trygghet i den egna livs- och lärmiljön, att samarbeta med andra läroämnen samt att öva och tillämpa sina kunskaper i praktiken.

I årskurserna 1–6 undervisas hälsokunskap som en del av omgivningsläran. I årskurserna 7–9 fördjupas och breddas de teman som behandlats i de lägre klasserna i enlighet med elevernas ålder. Målet är att använda allt exaktare ämnesspecifika begrepp i undervisningen och att stärka elevernas självkänedom samt förmåga att tänka kritiskt och etiskt i enlighet med åldern. I undervisningen i de olika årskurserna ska man beakta att undervisningsstoffet och de kunskaper och färdigheter som hör samman med det ska vara relevanta med tanke på elevernas ålder och utvecklingsstadium.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i hälsokunskap i årskurs 7–9

Genom lärande som utnyttjar olika arbetssätt, behandlar vardagliga hälsofenomen och beaktar aktuella ämnen läggs grunden för utvecklingen av lärandet och förmågan att tillämpa sina kunskaper, tänka kritiskt och att lära sig.

Genom ett fenomenbaserat arbetssätt uppmuntras eleverna att lyfta fram sina egna kunskaper och erfarenheter, att ställa frågor och söka svar, att strukturera kunskap, dra slutsatser och motivera dem. Eleverna handleds att bedöma relevansen av olika faktorer och att uppfatta större helheter. Aktivt, målinriktat och reflekterande arbete utvecklar både de etiska, emotionella och sociala färdigheterna samt tanke- och samarbetsförmågan.

Lärmiljöerna i hälsokunskap består förutom av en mångsidig fysisk miljö också av sociala situationer och sammanhang och digitala miljöer. Lärmiljöerna och arbetssätten ska väljas så att de ger eleverna möjlighet att bygga kunskap självständigt eller i grupp, genom aktiviteter eller upplevelser, med hjälp av drama eller berättelser samt genom att undersöka hälsorelaterade fenomen i så naturliga situationer och miljöer som möjligt.

Att aktivt observera den egna lärmiljön, att vara med och välja lärmiljöer och arbetssätt samt att delta i att främja hälsa och säkerhet ur ett resursperspektiv erbjuder eleverna möjligheter att öva

och tillämpa sin hälsokunskap i skolan. Samtidigt stödjer man samhörigheten, det gemensamma välbefinnandet och delaktigheten i den egna undervisningsgruppen och i hela skolan.

Handledning, differentiering och stöd i hälsokunskap i årskurs 7–9

Flera teman inom hälsokunskap tangerar elevernas utvecklingsskede, individuella erfarenheter och livssituation. I undervisningen och vid valet av arbetssätt beaktas specialbehov som anknyter till elevernas utveckling, livssituation och kultur. Eleverna ska vägledas att förstå och respektera individens rätt till integritet och sekretess i frågor som gäller den egna hälsan och sjukdomar.

Undervisningen ska planeras så att den möjliggör samarbete mellan olika läroämnena, skolhälsovården och övrig elevvård och erbjuder möjligheter att öva och tillämpa olika delområden av hälsokunskaperna som en del av den gemensamma elevvården och skolans verksamhetskultur. Genom samarbetet säkras man också det individuella stöd eleven behöver för lärandet och i frågor som anknyter till hans livssituation.

Bedömning av elevens lärande i hälsokunskap i årskurs 7–9

Föremål för bedömningen i hälsokunskap är de olika delområdena inom hälsokunskap. Syftet med bedömningen och responsen är att stödja lärandet och sporra eleverna att utveckla sina kunskaper i hälsokunskap och att tillämpa dem i vardagen. Eleverna ska ges möjlighet att visa sina kunskaper på ett mångsidigt sätt, i olika skeden av undervisningen och med hänsyn till delområdets karaktär. Som stöd för lärandet används även självbedömning och kamratbedömning. I hälsokunskap är det särskilt viktigt att komma ihåg att elevens värderingar, attityder, hälsobeteende, sociala kompetens, temperament eller övriga personliga egenskaper inte är föremål för bedömningen. I målen som anknyter till etiskt tänkande och självkänedom beaktar man hur eleven begrundar och motiverar det aktuella temat ur ett hälsoperspektiv genom att utnyttja begrepp och olika källor inom området.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i hälsokunskap när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i hälsokunskap. Hälsokunskaperna utvecklas ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids för något mål, kan detta kompensera en svagare prestation för något annat mål.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Växande och utveckling som stödjer hälsan

I innehållet betonas vikten av att se de olika delarna av hälsa som en helhet för att främja hälsan och förebygga sjukdomar. I undervisningen behandlas människans levnadslopp, växande och utveckling med avseende på särdrag, variation och det individuella perspektivet. Innehållet ska ta upp identitet, självbild och självkänedom, sexuell utveckling, betydelsen av omsorg, familj och närstående, psykiskt välmående, självkänsla och säkerhetskunskap. I innehåll som anknyter till emotionella och kommunikativa färdigheter ska man fokusera på förmågan att kommunicera i olika situationer samt förmågan att uttrycka och reglera sina känslor. Eleven ska också få lära sig hantera konflikter, problemsituationer, stress och kriser på ett konstruktivt sätt.

I2 Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar

Innehållet väljs i syfte att fördjupa kunskaperna om och förståelsen för resurser som stödjer hälsan och faktorer som förebygger sjukdomar. I samband med vanor som påverkar hälsan behandlas

vardagsrytm, sömn, kost och motion. Eleverna får kunskap om sexualitet, olika områden av sexuell hälsa och olika variationer av sexuell utveckling. Som hälsofrämjande resurser granskas psykisk hälsa, miljöer och samfund som stödjer välbefinnandet samt meningsfulla fritidsaktiviteter. Dessutom behandlas säkerhetskunskap, kunskaper i första hjälpen, egenvård och hur man söker stöd och hjälp. Vid valet av innehåll ska också aktuella hälsofenomen beaktas och tillförlitligheten i hälsorelaterad information granskas.

Stillasittande, en passiv livsstil, närings- och sömnproblem, mobbning och stress lyfts fram som riskfaktorer som påverkar hälsan. I innehållet beaktas psykiskt illamående hos unga samt beroendeframkallande medel, rusmedel och att förebygga användningen av dem. Vid valet av innehåll som gäller förebyggandet av sjukdomar beaktas vanliga och aktuella infektions- och folksjukdomar samt olycksfall.

I3 Hälsa, samfund, samhälle och kultur

I innehållet betonas studie-, arbets- och funktionsförmåga i ungdomen. Hållbar livsstil granskas med avseende på social hållbarhet och ansvarsfull konsumtion. I samband med hälsoeffekter i livsmiljön betonas centrala metoder för att främja hälsa och förebygga sjukdomar, hälsojourer, medborgaraktivitet och hälsorisker i omgivningen.

Informationskällor, olika marknadsförings- och påverkningsmetoder granskas särskilt med tanke på informationens pålitlighet och hälsoeffekter. Vid valet av innehåll som gäller främjande av hälsa beaktas kulturens hälsofrämjande effekt och kulturell lyhördhet, en hållbar livsstil, medborgarnas jämlikhet och delaktighet samt respekt för mänskliga rättigheter. Innehållet behandlas ur olika perspektiv, såsom barndom och barnets rättigheter, ålderdom, handikapp eller kronisk sjukdom.

Undervisningsmål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K7
M2	I1	K2, K3, K4, K7
M3	I1	K1, K3, K4, K6
M6	I2, I3	K2, K3, K5, K6, K7
M7	I1, I2	K2, K3, K4, K7
M10	I1, I2	K1, K3, K6
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att förstå bredden av begreppet hälsa och att främja hälsan samt människans levnadslopp, växande och utveckling ur ett resursperspektiv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Elevens uppfattning om hälsa	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva delområdena inom hälsa och sambandet mellan dem samt ge exempel på vad som avses med att främja hälsa. Eleven kan redogöra för olika livsskeden, i synnerhet utvecklingen under ungdomen och med hjälp av exempel beskriva betydelsen av hälsa, växande och utveckling som resurser i livet.

M2 handleda eleven att utveckla sina emotionella och sociala färdigheter samt förmågan att hantera olika konflikt- och krissituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera sina emotionella och sociala färdigheter och sitt beteende	Eleven kan namnge många känslor och ge exempel på sambandet mellan känslor och beteende och hur man kontrollerar sitt beteende. Eleven kan hitta på lösningar för att reda ut konfliktsituationer samt redogöra för olika sätt att hantera stress och kriser.

M3 handleda eleven att utveckla sin självkänedom och att ge akt på sina värderingar och attityder samt kroppens och sinnets signaler och att identifiera och kontrollera faktorer som stödjer det egna beteendet, lärandet och studierna

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

M6 stödja eleven att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt främja elevens förmåga att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter med anknytning till hälsa, säkerhet och sjukdom	Eleven kan söka pålitlig hälsorelaterad information i olika källor och huvudsakligen använda den på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva ändamålsenliga tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hens hälsa och trygghet.

M7 vägleda eleven att känna igen och utvärdera sina egna vanor, val och motiv som berör hälsa och säkerhet samt uppmuntra eleven att reflektera över resurser som är relevanta för den egna hälsan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven ska handledas att reflektera kring sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M10 vägleda eleven att lägga grunden för den egnastudie-, funktions- och arbetsförmågan och för att upprätthålla den samt att beskriva hur man använder hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta på vilka sätt man kan främja arbetsförmågan	Eleven kan utarbeta planer för att främja studie-, funktions- och arbetsförmågan. Eleven kan beskriva hur man uppsöker den egna skolans och kommunens hälsotjänster och ger flera exempel på hur de kan utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt i olika sammanhang.

M11 vägleda eleven att förstå och bedöma uppfattningar om hälsa i den egna familjen och den närmaste omgivningen, att förstå deras betydelse för en själv samt att skapa sig en bild av på vilket sätt hen lär sig bäst

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma uppfattningar om hälsa och att inse vilka faktorer som främjar lärande	Eleven kan med hjälp av exempel reflektera kring hur familjen, den närmaste omgivningen, andra sociala samfund och medierna påverkar uppfattningarna om hälsa. Eleven kan med hjälp av exempel ange vilka faktorer som främjar det egna lärandet.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Växande och utveckling som stödjer hälsan

I innehållet betonas vikten av att se de olika delarna av hälsa som en helhet för att främja hälsan och förebygga sjukdomar. I undervisningen behandlas människans levnadslöpp, växande och utveckling med avseende på särdrag, variation och det individuella perspektivet. Innehållet ska ta upp identitet, självbild och självkännedom, sexuell utveckling, betydelsen av omsorg, familj och närstående, psykiskt välmående, självkänsla och säkerhetskunskap. I innehåll som anknyter till emotionella och kommunikativa färdigheter ska man fokusera på förmågan att kommunicera i olika situationer samt förmågan att uttrycka och reglera sina känslor. Eleven ska också få lära sig hantera konflikter, problemsituationer, stress och kriser på ett konstruktivt sätt.

I2 Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar

Innehållet väljs i syfte att fördjupa kunskapen om och förståelsen för resurser som stödjer hälsan och faktorer som förebygger sjukdomar. I samband med vanor som påverkar hälsan behandlas vardagsrytm, sömn, kost och motion. Eleverna får kunskap om sexualitet, olika områden av sexuell hälsa och olika variationer av sexuell utveckling. Som hälsofrämjande resurser granskas psykisk hälsa, miljöer och samfund som stödjer välbefinnandet samt meningsfulla fritidsaktiviteter. Dessutom behandlas säkerhetskunskap, kunskaper i första hjälpen, egenvård och hur man söker stöd och hjälp. Vid valet av innehåll ska också aktuella hälsofenomen beaktas och tillförlitligheten i hälsorelaterad information granskas.

Stillasittande, en passiv livsstil, närings- och sömnproblem, mobbning och stress lyfts fram som riskfaktorer som påverkar hälsan. I innehållet beaktas psykiskt illamående hos unga samt beroendeframkallande medel, rusmedel och att förebygga användningen av dem. Vid valet av innehåll som gäller förebyggandet av sjukdomar beaktas vanliga och aktuella infektions- och folksjukdomar samt olycksfall.

I3 Hälsa, samfund, samhälle och kultur

I innehållet betonas studie-, arbets- och funktionsförmåga i ungdomen. Hållbar livsstil granskas med avseende på social hållbarhet och ansvarsfull konsumtion. I samband med hälsoeffekter i livsmiljön betonas centrala metoder för att främja hälsa och förebygga sjukdomar, hälsojourer, medborgaraktivitet och hälsorisker i omgivningen.

Informationskällor, olika marknadsförings- och påverkningsmetoder granskas särskilt med tanke på informationens pålitlighet och hälsoeffekter. Vid valet av innehåll som gäller främjande av hälsa beaktas kulturens hälsofrämjande effekt och kulturell lyhördhet, en hållbar livsstil, medborgarnas jämlikhet och delaktighet samt respekt för mänskliga rättigheter. Innehållet behandlas ur olika perspektiv, såsom barndom och barnets rättigheter, ålderdom, handikapp eller kronisk sjukdom.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M3	I1	K1, K3, K4, K6
M4	I1, I3	K1, K2, K3, K4, K6, K7
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K4
M6	I2, I3	K2, K3, K5, K6, K7
M7	I1, I2	K2, K3, K4, K7
M10	I1, I2	K1, K3, K6
M12	I3	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M3 handleda eleven att utveckla sin självkänedom och att ge akt på sina värderingar och attityder samt kroppens och sinnets signaler och att identifiera och kontrollera faktorer som stödjer det egna beteendet, lärandet och studierna

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

M4 vägleda eleven att mångsidigt begrunda frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv samt stödja elevens förmåga att handla på ett ansvarsfullt sätt i sociala situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera den hälsomässiga utvecklingen och att agera hälsosamt i sociala situationer	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för faktorer som anknyter till den individuella utvecklingen och hälsan samt bedöma betydelsen av sociala relationer och socialt stöd för det psykiska välbefinnandet och hälsan. Eleven kan nämna och beskriva etiska frågor och situationer som anknyter till samspel och sociala situationer och komma med ansvarsfulla lösningar till dem.

M5 vägleda eleven att fördjupa sin förståelse för fysisk, psykisk och social hälsa, faktorer och mekanismer som stärker och hotar hälsan samt stödja elevens förmåga att använda relaterade begrepp på ett korrekt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att känna igen faktorer som påverkar hälsan samt att använda begrepp som anknyter till hälsa	Eleven kan nämna flera faktorer som stödjer respektive hotar hälsan samt i huvuddrag beskriva deras inbördes samband och orsakssammanhang. Eleven kan använda centrala begrepp som anknyter till hälsa och sjukdom på ett korrekt sätt.

M6 stödja eleven att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt främja elevens förmåga att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter med anknytning till hälsa, säkerhet och sjukdom	Eleven kan söka pålitlig hälsorelaterad information i olika källor och huvudsakligen använda den på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva ändamålsenliga tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hens hälsa och trygghet.

M7 vägleda eleven att känna igen och utvärdera sina egna vanor, val och motiv som berör hälsa och säkerhet samt uppmuntra eleven att reflektera över resurser som är relevanta för den egna hälsan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven ska handledas att reflektera kring sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M10 vägleda eleven att lägga grunden för den egnastudie-, funktions- och arbetsförmågan och för att upprätthålla den samt att beskriva hur man använder hälsojourer på ett ändamålsenligt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta på vilka sätt man kan främja arbetsförmågan	Eleven kan utarbeta planer för att främja studie-, funktions- och arbetsförmågan. Eleven kan beskriva hur man uppsöker den egna skolans och kommunens hälsojourer och ger flera exempel på hur de kan utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt i olika sammanhang.

M12 stödja elevens förmåga att kritiskt bedöma information som berör hälsa och sjukdom samt att beskriva individens rättigheter, ansvar och möjligheter att påverka i frågor som gäller hälsa och trygghet i den egna lärmiljön och den närmaste omgivningen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma hälsorelaterad information samt kännedom om metoder och sätt som påverkar hälsa och trygghet	Eleven kan bedöma tillförlitligheten och relevansen i olika typer av hälsorelaterad information samt motivera uppfattningar om hälsa och säkerhet. Eleven kan beskriva konsekvenserna av livsstilar för andra och för miljöns hälsa samt ge exempel på metoder och sätt att påverka hälsan i den närmaste omgivningen.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Växande och utveckling som stödjer hälsan

I innehållet betonas vikten av att se de olika delarna av hälsa som en helhet för att främja hälsan och förebygga sjukdomar. I undervisningen behandlas människans levnadslopp, växande och utveckling med avseende på särdrag, variation och det individuella perspektivet. Innehållet ska ta upp identitet, självbild och självkännedom, sexuell utveckling, betydelsen av omsorg, familj och närstående, psykiskt välmående, självkänsla och säkerhetskunskap. I innehåll som anknyter till emotionella och kommunikativa färdigheter ska man fokusera på förmågan att kommunicera i olika situationer samt förmågan att uttrycka och reglera sina känslor. Eleven ska också få lära sig hantera konflikter, problemsituationer, stress och kriser på ett konstruktivt sätt.

I2 Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar

Innehållet väljs i syfte att fördjupa kunskapen om och förståelsen för resurser som stödjer hälsan och faktorer som förebygger sjukdomar. I samband med vanor som påverkar hälsan behandlas vardagsrytm, sömn, kost och motion. Eleven får kunskap om sexualitet, olika områden av sexuell hälsa och olika variationer av sexuell utveckling. Som hälsofrämjande resurser granskas psykisk hälsa, miljöer och samfund som stödjer välbefinnandet samt meningsfulla fritidsaktiviteter. Dessutom behandlas säkerhetskunskap, kunskaper i första hjälpen, egenvård och hur man söker stöd och hjälp. Vid valet av innehåll ska också aktuella hälsofenomen beaktas och tillförlitligheten i hälsorelaterad information granskas.

Stillasittande, en passiv livsstil, närings- och sömnproblem, mobbning och stress lyfts fram som riskfaktorer som påverkar hälsan. I innehållet beaktas psykiskt illamående hos unga samt beroendeframkallande medel, rusmedel och att förebygga användningen av dem. Vid valet av innehåll som gäller förebyggandet av sjukdomar beaktas vanliga och aktuella infektions- och folksjukdomar samt olycksfall.

I3 Hälsa, samfund, samhälle och kultur

I innehållet betonas studie-, arbets- och funktionsförmåga i ungdomen. Hållbar livsstil granskas med avseende på social hållbarhet och ansvarsfull konsumtion. I samband med hälsoeffekter i livsmiljön betonas centrala metoder för att främja hälsa och förebygga sjukdomar, hälsotjänster, medborgaraktivitet och hälsorisker i omgivningen.

Informationskällor, olika marknadsförings- och påverkningsmetoder granskas särskilt med tanke på informationens pålitlighet och hälsoeffekter. Vid valet av innehåll som gäller främjande av hälsa beaktas kulturens hälsofrämjande effekt och kulturell lyhörddhet, en hållbar livsstil, medborgarnas jämlikhet och delaktighet samt respekt för mänskliga rättigheter. Innehållet behandlas ur olika perspektiv, såsom barndom och barnets rättigheter, ålderdom, handikapp eller kronisk sjukdom.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K7
M2	I1	K2, K3, K4, K7
M3	I1	K1, K3, K4, K6
M4	I1, I3	K1, K2, K3, K4, K6, K7
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K4
M6	I2, I3	K2, K3, K5, K6, K7
M7	I1, I2	K2, K3, K4, K7
M8	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M9	I3	K2, K4, K5, K7
M10	I1, I2	K1, K3, K6
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K7
M12	I3	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att förstå bredden av begreppet hälsa och att främja hälsan samt människans levnadslopp, växande och utveckling ur ett resursperspektiv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Elevens uppfattning om hälsa	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva delområdena inom hälsa och sambandet mellan dem samt ge exempel på vad som avses med att främja hälsa. Eleven kan redogöra för olika livsskeden, i synnerhet utvecklingen under ungdomen och med hjälp av exempel beskriva betydelsen av hälsa, växande och utveckling som resurser i livet.

M2 handleda eleven att utveckla sina emotionella och sociala färdigheter samt förmågan att hantera olika konflikt- och krissituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera sina emotionella och sociala färdigheter och sitt beteende	Eleven kan namnge många känslor och ge exempel på sambandet mellan känslor och beteende och hur man kontrollerar sitt beteende. Eleven kan hitta på lösningar för att reda ut konfliktsituationer samt redogöra för olika sätt att hantera stress och kriser.

M3 handleda eleven att utveckla sin självkänedom och att ge akt på sina värderingar och attityder samt kroppens och sinnets signaler och att identifiera och kontrollera faktorer som stödjer det egna beteendet, lärandet och studierna

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

M4 vägleda eleven att mångsidigt begrunda frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv samt stödja elevens förmåga att handla på ett ansvarsfullt sätt i sociala situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera den hälsomässiga utvecklingen och att agera hälsosamt i sociala situationer	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för faktorer som anknyter till den individuella utvecklingen och hälsan samt bedöma betydelsen av sociala relationer och socialt stöd för det psykiska välbefinnandet och hälsan. Eleven kan nämna och beskriva etiska frågor och situationer som anknyter till samspel och sociala situationer och komma med ansvarsfulla lösningar till dem.

M5 vägleda eleven att fördjupa sin förståelse för fysisk, psykisk och social hälsa, faktorer och mekanismer som stärker och hotar hälsan samt stödja elevens förmåga att använda relaterade begrepp på ett korrekt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att känna igen faktorer som påverkar hälsan samt att använda begrepp som anknyter till hälsa	Eleven kan nämna flera faktorer som stödjer respektive hotar hälsan samt i huvuddrag beskriva deras inbördes samband och orsakssammanhang. Eleven kan använda centrala begrepp som anknyter till hälsa och sjukdom på ett korrekt sätt.

M6 stödja eleven att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt främja elevens förmåga att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter med anknytning till hälsa, säkerhet och sjukdom	Eleven kan söka pålitlig hälsorelaterad information i olika källor och huvudsakligen använda den på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva ändamålsenliga tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hens hälsa och trygghet.

M7 vägleda eleven att känna igen och utvärdera sina egna vanor, val och motiv som berör hälsa och säkerhet samt uppmuntra eleven att reflektera över resurser som är relevanta för den egna hälsan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven ska handledas att reflektera kring sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M8 vägleda eleven att identifiera och kritiskt granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt värderingar och normer som är förknippade med dem och att bedöma tillförlitligheten och relevansen i information

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information	Eleven kan redogöra för faktorer som påverkar hälsovanorna och förklara hur hälsovanor uppstår. Eleven kan beskriva etiska frågor i anslutning till livsstil och med hjälp av exempel bedöma konsekvenserna av val som gäller livsstilen. Eleven kan bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information utgående från flera faktorer som beskriver informationstillförlitligheten.

M9 vägleda eleven att förstå samhällets, omgivningens, kulturens och den digitala utvecklingens betydelse för hälsa och välfärd

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå hur omgivningen påverkar hälsan	Eleven kan beskriva centrala direkta och indirekta effekter som livsmiljön har på hälsan samt redogöra för sambandet mellan hälsa och samfund, kultur och medier samt informations- och kommunikationsteknik.

M10 vägleda eleven att lägga grunden för den egnastudie-, funktions- och arbetsförmågan och för att upprätthålla den samt att beskriva hur man använder hälsojourer på ett ändamålsenligt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta på vilka sätt man kan främja arbetsförmågan	Eleven kan utarbeta planer för att främja studie-, funktions- och arbetsförmågan. Eleven kan beskriva hur man uppsöker den egna skolans och kommunens hälsojourer och ger flera exempel på hur de kan utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt i olika sammanhang.

M11 vägleda eleven att förstå och bedöma uppfattningar om hälsa i den egna familjen och den närmaste omgivningen, att förstå deras betydelse för en själv samt att skapa sig en bild av på vilket sätt hen lär sig bäst

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma uppfattningar om hälsa och att inse vilka faktorer som främjar lärande	Eleven kan med hjälp av exempel reflektera kring hur familjen, den närmaste omgivningen, andra sociala samfund och medierna påverkar uppfattningarna om hälsa. Eleven kan med hjälp av exempel ange vilka faktorer som främjar det egna lärandet.

M12 stödja elevens förmåga att kritiskt bedöma information som berör hälsa och sjukdom samt att beskriva individens rättigheter, ansvar och möjligheter att påverka i frågor som gäller hälsa och trygghet i den egna lärmiljön och den närmaste omgivningen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma hälsorelaterad information samt kännedom om metoder och sätt som påverkar hälsa och trygghet	Eleven kan bedöma tillförlitligheten och relevansen i olika typer av hälsorelaterad information samt motivera uppfattningar om hälsa och säkerhet. Eleven kan beskriva konsekvenserna av livsstilar för andra och för miljöns hälsa samt ge exempel på metoder och sätt att påverka hälsan i den närmaste omgivningen.

36.6.12. Kemi

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i kemiundervisningen är att stödja eleverna att utveckla sitt naturvetenskapliga tänkande och sin världsbild. Undervisningen i kemi ska hjälpa eleven att förstå betydelsen av kemi och dess tillämpningar i vardagslivet, livsmiljön, samhället och inom teknologi. Undervisningen ska stödja elevernas förmåga att göra val och att använda sina kunskaper och färdigheter i olika livssituationer. Undervisningen ska förmedla en bild av kemins betydelse för en hållbar framtid: kemi behövs för att utveckla nya lösningar och trygga miljöns och människans välbefinnande. Undervisningen ska vägleda eleverna att ta ansvar för sin omgivning.

Kemiundervisningens uppdrag är att stödja elevernas begreppsbyggnad och förståelse för fenomen som anknyter till kemi. I årskurs 7–9 ska tyngdpunkten i studierna ligga på makroskopisk nivå men vartefter elevernas förmåga att tänka abstrakt utvecklas ska sambandet till submikroskopiska och symboliska modeller stärkas. Undervisningen går stegvis från elevernas tidigare erfarenheter och observationer till att beskriva och förklara fenomen samt beskriva ämnets struktur och kemiska reaktioner med hjälp av kemiska symboler. Undervisningen ska vägleda eleverna att tänka naturvetenskapligt samt söka och använda information, komma med idéer, kommunicera och bedöma informationens pålitlighet och betydelse i olika situationer på ett naturvetenskapligt sätt.

Utgångspunkten för undervisningen i kemi är observationer och undersökningar av ämnen och fenomen i livsmiljön. Att undersöka är viktigt för att eleven ska tillägna sig begrepp, lära sig ett undersökande arbetssätt och uppfatta naturvetenskapens karaktär. Undersökande arbetssätt utvecklar arbets- och samarbetsfärdigheterna, förmågan att tänka kreativt och kritiskt samt inspirerar eleverna att studera kemi.

Undervisningens uppdrag är att vägleda eleverna att förstå betydelsen av att kunna kemi med tanke på fortsatta studier och arbetslivet. Jämlikhet och likställdhet främjas genom att man erbjuder eleverna möjligheter att tillämpa kemi i olika kontexter och ger dem mångsidig information om yrken som förutsätter kunskaper i kemi.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i kemi i årskurs 7–9

Mångsidiga arbetssätt och lärmiljöer bidrar till att uppnå målen i kemi. Ett forskningsorienterat arbetssätt stödjer begreppsbyggnaden och utvecklingen av elevernas undersökningsfärdigheter. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar vid planeringen och genomförandet av enkla undersökningar. I det experimentella arbetet ska kemikalie- och avfallslagstiftningen samt arbetarskyddslagstiftningen följas, i synnerhet de begränsningar som gäller unga arbetstagare.

I lärmiljöerna används informations- och kommunikationsteknik på ett naturligt sätt. För att eleverna ska få en mångsidig bild av hur kemi och teknik tillämpas, ska man utöver skolans lokaler utnyttja lokala möjligheter, till exempel näromgivningen, och samarbeta med företag och sakkunniga.

Handledning, differentiering och stöd i kemi i årskurs 7–9

Med tanke på målen i kemi är det viktigt att handleda eleverna att arbeta självständigt och långsiktigt samt att identifiera sina lärvanor. Eleverna ska stödjäs att tillägna sig och förstå begrepp för att kunna uppfatta begreppen som tydliga helheter. I det experimentella arbetet får de lära sig att arbeta tryggt och smidigt. Undervisningen kan differentieras med hjälp av undersökningsuppgifter, där eleverna kan agera i olika roller eller avancera individuellt till olika tankenivåer. Med olika modeller och genom att använda dem på olika sätt kan man också utmana elevernas förmåga att tänka abstrakt. Handledning och stöd, valet av arbetssätt, delaktighet i planeringen av arbetet och upplevelser av att lyckas bidrar till att stärka elevens bild av sig själv som elev.

Bedömning av elevens lärande i kemi i årskurs 7–9

Disponering av arbetet i mindre helheter, projekt eller experimentella arbeten med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. Bedömningen av experimentellt arbete kan avancera från säkerhet i arbetet till uppgifter som mäter färdigheter och från styrda undersökningar till öppna undersökningar. Eleverna ska vägledas att identifiera sina förkunskaper, färdigheter och förhandsuppfattningar. Arbetet främjas med hjälp av konstruktiv respons och frågor. Uppmuntrande respons bidrar i synnerhet till att utveckla forskningsfärdigheterna och stärka motivationen. I slutet av studiehelheterna bedöms hur väl eleverna har nått de uppställda målen och uppmärksamheten riktas mot nya utvecklingsområden. Bedömningen ska grunda sig på olika alster men också på observation av arbetet och på diskussioner. Utöver alstrens innehåll bedöms studieprocessen och arbetets olika faser, till exempel hur eleven formulerar frågor, avgränsar ämnet, söker information, motiverar åsikter, använder begrepp, hur tydligt eleven uttrycker sig och hur hen slutför arbetet. Elevernas självbedömning, kamratrespons och diskussioner mellan läraren och elever kan användas som stöd för bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsåret då kemi upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i kemi när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i kemi. Elevens kunskaper i kemi utvecklas i allmänhet inom de olika målområdena ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna

försätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Naturvetenskaplig forskning

Säkerhet i arbetet och grundläggande arbetsfärdigheter lägger grund för experimentellt arbete. Innehåll för noggrant styrda och öppna undersökningar väljs från olika områden och från teman som är föremål för elevernas intresse. I olika undersökningar betonas forskningsprocessens olika faser på ett ändamålsenligt sätt, såsom att begrunda ett problem eller fenomen, planera, genomföra ett experiment, observera, sammanställa och behandla resultat samt utvärdera och presentera resultaten. Eleverna övar sig att använda informations- och kommunikationsteknik i olika skeden av undersökningarna.

I2 Kemi i det egna livet och livsmiljön

Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön granskas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet. I valet av innehåll beaktas den lokala verksamhetsmiljön och närmiljöns tillstånd. Eleverna får insikter i hemmets kemikalier och i brandsäkerhet. Förändringar i aggregationstillstånd undersöks.

I3 Kemi i samhället

Innehåll som anknyter till kemiska fenomen och tillämpningar väljs särskilt med tanke på teknologi och mänskligt välbefinnande. Tyngdpunkten ligger på hållbar användning av naturresurser, bland annat utifrån produkters livscykel. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i kemi.

I4 Kemin som grund för världsbilden

Innehållet väljs så att det ger en bild av kemin som vetenskap, lagarna om materiens och energins bevarande samt naturens dimensioner. Till innehållet hör också att granska nyheter som förknippas med kemi, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.

I5 Ämnens egenskaper och struktur

Eleverna undersöker mångsidigt egenskaper hos blandningar och rena ämnen, som till exempel vatten- och fettlöslighet. Utgående från egenskaper hos grundämnen studerar eleverna ämnens uppbyggnad av atomer, atomens byggnad och det periodiska systemet. Modeller och simuleringar används för att åskådliggöra strukturen hos föreningar. Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

I6 Ämnens egenskaper och omvandlingar

Eleverna studerar vilka omvandlingar energi och ämnen genomgår i kemiska reaktioner. De iakttar reaktionshastighet och funderar över vilka faktorer som påverkar den. Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv. Man lär sig om koncentration och surhet i samband med vardagliga exempel. Eleverna övar sig att tolka kemiska symboler och enkla reaktionslikheter.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K6
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M14	I5, I6	K1
M15	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera kemi

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

M2 vägleda och uppmuntra eleven att identifiera sina kunskaper i kemi, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och förmåga att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbetar för att nå dem. Eleven kan beskriva sina kunskaper utgående från lärarens respons, kamratrespons och självbedömning.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av kunskaper i kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma betydelsen av kemi	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva hur man i olika situationer behöver kunskaper och färdigheter i kemi. Eleven kan beskriva betydelsen av att kunna kemi i olika yrken och i fortsatta studier.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas. Eleven kan precisera frågor som utgångspunkt för en undersökning eller annan aktivitet, till exempel genom att avgränsa variabler.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven har grundläggande arbetsfärdigheter, kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer enligt anvisningarna eller en plan. Eleven kan genomföra styrda och öppna undersökningar i samarbete med andra.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att behandla, presentera och utvärdera forskningsresultat	Eleven kan behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar och dra enkla slutsatser. Eleven kan bedöma hur korrekta och pålitliga resultaten är och beskriva hur undersökningsprocessen fungerade.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och resultat från undersökningar samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

M10 vägleda eleven att använda kemiska begrepp på ett exakt sätt samt att utveckla sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven kan använda centrala kemiska begrepp i korrekta sammanhang och kan koppla samman begreppen. Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala kemiska begrepp.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara ämnets struktur och kemiska fenomen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda modeller	Eleven kan beskriva ämnets struktur och kemiska fenomen med modeller eller på annat sätt.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja ut några tillförlitliga informationskällor. Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Eleven kan med hjälp av exempel från kemin beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

M14 handleda eleven att förstå de grundläggande principerna för ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, fenomen och modeller för att förklara ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i kemi inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur kemi tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter i olika situationer	Eleven kan använda sina kunskaper och färdigheter i kemi inom ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där kemi tillämpas i olika miljöer.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Naturvetenskaplig forskning

Säkerhet i arbetet och grundläggande arbetsfärdigheter lägger grund för experimentellt arbete. Innehåll för noggrant styrda och öppna undersökningar väljs från olika områden och från teman som är föremål för elevernas intresse. I olika undersökningar betonas forskningsprocessens olika faser på ett ändamålsenligt sätt, såsom att begrunda ett problem eller fenomen, planera, genomföra ett experiment, observera, sammanställa och behandla resultat samt utvärdera och presentera resultaten. Eleverna övar sig att använda informations- och kommunikationsteknik i olika skeden av undersökningarna.

I2 Kemi i det egna livet och livsmiljön

Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön granskas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet. I valet av innehåll beaktas den lokala verksamhetsmiljön och närmiljöns tillstånd. Eleverna får insikter i hemmets kemikalier och i brandsäkerhet. Förändringar i aggregationstillstånd undersöks.

I3 Kemi i samhället

Innehåll som anknyter till kemiska fenomen och tillämpningar väljs särskilt med tanke på teknologi och mänskligt välbefinnande. Tyngdpunkten ligger på hållbar användning av naturresurser, bland annat utifrån produkters livscykel. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i kemi.

I4 Kemin som grund för världsbilden

Innehållet väljs så att det ger en bild av kemin som vetenskap, lagarna om materiens och energins bevarande samt naturens dimensioner. Till innehållet hör också att granska nyheter som förknippas med kemi, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.

I5 Ämnens egenskaper och struktur

Eleverna undersöker mångsidigt egenskaper hos blandningar och rena ämnen, som till exempel vatten- och fettlöslighet. Utgående från egenskaper hos grundämnen studerar eleverna ämnens uppbyggnad av atomer, atomens byggnad och det periodiska systemet. Modeller och simuleringar används för att åskådliggöra strukturen hos föreningar. Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

I6 Ämnens egenskaper och omvandlingar

Eleverna studerar vilka omvandlingar energi och ämnen genomgår i kemiska reaktioner. De iakttar reaktionshastighet och funderar över vilka faktorer som påverkar den. Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv. Man lär sig om koncentration och surhet i samband med vardagliga exempel. Eleverna övar sig att tolka kemiska symboler och enkla reaktionslikheter.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K6
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M14	I5, I6	K1
M15	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera kemi

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

M2 vägleda och uppmuntra eleven att identifiera sina kunskaper i kemi, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och förmåga att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbetar för att nå dem. Eleven kan beskriva sina kunskaper utgående från lärarens respons, kamratrespons och självbedömning.

M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av kunskaper i kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma betydelsen av kemi	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva hur man i olika situationer behöver kunskaper och färdigheter i kemi. Eleven kan beskriva betydelsen av att kunna kemi i olika yrken och i fortsatta studier.

M4 handleda eleven att använda sina kunskaper i kemi för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av naturresurser och produkters livscykel

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur kemins perspektiv	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i kemi behövs i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika val med tanke på hållbar användning av naturresurser och produkters livscykel.

M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas. Eleven kan precisera frågor som utgångspunkt för en undersökning eller annan aktivitet, till exempel genom att avgränsa variabler.

M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven har grundläggande arbetsfärdigheter, kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer enligt anvisningarna eller en plan. Eleven kan genomföra styrda och öppna undersökningar i samarbete med andra.

M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att behandla, presentera och utvärdera forskningsresultat	Eleven kan behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar och dra enkla slutsatser. Eleven kan bedöma hur korrekta och pålitliga resultaten är och beskriva hur undersökningsprocessen fungerade.

M8 vägleda eleven att uppfatta hur kemi tillämpas inom teknologi samt att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa lösningar som omfattar tillämpning av kemi i samarbete med andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta kring teknologisk problemlösning	Eleven kan beskriva några exempel på hur kemi tillämpas inom teknologi. Eleven kan samarbeta med andra för att skapa idéer, planera, utveckla och tillämpa en lösning där kemi används.

M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och resultat från undersökningar samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.

M10 vägleda eleven att använda kemiska begrepp på ett exakt sätt samt att utveckla sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven kan använda centrala kemiska begrepp i korrekta sammanhang och kan koppla samman begreppen. Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala kemiska begrepp.

M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara ämnens struktur och kemiska fenomen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda modeller	Eleven kan beskriva ämnens struktur och kemiska fenomen med modeller eller på annat sätt.

M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja ut några tillförlitliga informationskällor. Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt.

M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Eleven kan med hjälp av exempel från kemien beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.

M14 handleda eleven att förstå de grundläggande principerna för ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, fenomen och modeller för att förklara ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.

M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i kemi inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur kemi tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter i olika situationer	Eleven kan använda sina kunskaper och färdigheter i kemi inom ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där kemi tillämpas i olika miljöer.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Naturvetenskaplig forskning

Säkerhet i arbetet och grundläggande arbetsfärdigheter lägger grund för experimentellt arbete. Innehåll för noggrant styrda och öppna undersökningar väljs från olika områden och från teman som är föremål för elevernas intresse. I olika undersökningar betonas forskningsprocessens olika faser på ett ändamålsenligt sätt, såsom att begrunda ett problem eller fenomen, planera, genomföra ett experiment, observera, sammanställa och behandla resultat samt utvärdera och presentera resultaten. Eleverna övar sig att använda informations- och kommunikationsteknik i olika skeden av undersökningarna.

I2 Kemi i det egna livet och livsmiljön

Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön granskas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet. I valet av innehåll beaktas den lokala verksamhetsmiljön och närmiljöns tillstånd. Eleverna får insikter i hemmets kemikalier och i brandsäkerhet. Förändringar i aggregationstillstånd undersöks.

I3 Kemi i samhället

Innehåll som anknyter till kemiska fenomen och tillämpningar väljs särskilt med tanke på teknologi och mänskligt välbefinnande. Tyngdpunkten ligger på hållbar användning av naturresurser, bland annat utifrån produkters livscykel. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i kemi.

I4 Kemin som grund för världsbilden

Innehållet väljs så att det ger en bild av kemin som vetenskap, lagarna om materiens och energins bevarande samt naturens dimensioner. Till innehållet hör också att granska nyheter som förknippas med kemi, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.

I5 Ämnens egenskaper och struktur

Eleverna undersöker mångsidigt egenskaper hos blandningar och rena ämnen, som till exempel vatten- och fettlöslighet. Utgående från egenskaper hos grundämnena studerar eleverna ämnens uppbyggnad av atomer, atomens byggnad och det periodiska systemet. Modeller och simuleringar används för att åskådliggöra strukturen hos föreningar. Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

I6 Ämnens egenskaper och omvandlingar

Eleverna studerar vilka omvandlingar energi och ämnen genomgår i kemiska reaktioner. De iaktar reaktionshastighet och funderar över vilka faktorer som påverkar den. Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv. Man lär sig om koncentration och surhet i samband med vardagliga exempel. Eleverna övar sig att tolka kemiska symboler och enkla reaktionslikheter.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K6
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M14	I5, I6	K1
M15	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera kemi

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

M2 vägleda och uppmuntra eleven att identifiera sina kunskaper i kemi, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och förmåga att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbetar för att nå dem. Eleven kan beskriva sina kunskaper utgående från lärarens respons, kamratrespons och självbedömning.

M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av kunskaper i kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma betydelsen av kemi	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva hur man i olika situationer behöver kunskaper och färdigheter i kemi. Eleven kan beskriva betydelsen av att kunna kemi i olika yrken och i fortsatta studier.

M4 handleda eleven att använda sina kunskaper i kemi för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av naturresurser och produkters livscykel

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur kemins perspektiv	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i kemi behövs i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika val med tanke på hållbar användning av naturresurser och produkters livscykel.

M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas. Eleven kan precisera frågor som utgångspunkt för en undersökning eller annan aktivitet, till exempel genom att avgränsa variabler.

M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven har grundläggande arbetsfärdigheter, kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer enligt anvisningarna eller en plan. Eleven kan genomföra styrda och öppna undersökningar i samarbete med andra.

M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att behandla, presentera och utvärdera forskningsresultat	Eleven kan behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar och dra enkla slutsatser. Eleven kan bedöma hur korrekta och pålitliga resultaten är och beskriva hur undersökningsprocessen fungerade.

M8 vägleda eleven att uppfatta hur kemi tillämpas inom teknologi samt att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa lösningar som omfattar tillämpning av kemi i samarbete med andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta kring teknologisk problemlösning	Eleven kan beskriva några exempel på hur kemi tillämpas inom teknologi. Eleven kan samarbeta med andra för att skapa idéer, planera, utveckla och tillämpa en lösning där kemi används.

M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och resultat från undersökningar samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.

M10 vägleda eleven att använda kemiska begrepp på ett exakt sätt samt att utveckla sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven kan använda centrala kemiska begrepp i korrekta sammanhang och kan koppla samman begreppen. Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala kemiska begrepp.

M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara ämnets struktur och kemiska fenomen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda modeller	Eleven kan beskriva ämnets struktur och kemiska fenomen med modeller eller på annat sätt.

M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja ut några tillförlitliga informationskällor. Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt.

M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Eleven kan med hjälp av exempel från kemin beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.

M14 handleda eleven att förstå de grundläggande principerna för ämnets egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, fenomen och modeller för att förklara ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.

M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i kemi inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur kemi tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter i olika situationer	Eleven kan använda sina kunskaper och färdigheter i kemi inom ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där kemi tillämpas i olika miljöer.

36.6.13. Livsåskådningskunskap

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för undervisningen i livsåskådningskunskap är att främja elevernas förmåga att sträva efter det goda livet. I livsåskådningskunskapen ses människorna som aktörer som förnyar och skapar sin kultur och som upplever och skapar mening tillsammans och i samverkan med omvärlden. Livsåskådningar, mänskliga sedvanor och deras innebörd anses vara resultat av växelverkan mellan individer, samhällen och kulturarv. I livsåskådningskunskapen betonas människans förmåga att aktivt påverka sina egna tankar och handlingar. Detta gäller även elevernas studier och lärande. Därför är det viktigt att undervisningen och studierna anpassas efter elevernas tanke- och upplevelsevärld.

Undervisningen i livsåskådningskunskap har som uppdrag att utveckla elevernas förmåga att växa till självständiga, toleranta, ansvarsfulla och omdömesgilla medlemmar i sitt samhälle. Målet är ett fullständigt demokratiskt medborgarskap i en allt mer global och snabbt föränderlig värld. Det förutsätter att undervisningen i livsåskådningskunskap mångsidigt ökar den åskådningsmässiga och kulturella allmänbildningen, utvecklar förmågan att tänka, förmågan att handla etiskt och kritiskt och att lära sig. Att tänka kritiskt innebär inom livsåskådningskunskap att söka orsaker, se sammanhang, ha känsla för situationer och att kunna ändra sitt förhållningssätt. Hit hör också en öppen och reflekterande attityd.

Livsåskådningskunskapen ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens, i synnerhet förmågan att tänka och lära sig, kulturell och kommunikativ kompetens, vardagskompetens och förmågan att delta, påverka och ta ansvar.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7–9

I årskurserna 7–9 har undervisningen i livsåskådningskunskap som särskilt uppdrag att öka elevernas förmåga att gestalta och planera sin framtid. Undervisningen ska stödja eleverna att bygga sin identitet och livsåskådning i synnerhet genom att bredda de allmänbildande kunskaperna samt beakta elevernas personliga val efter den grundläggande utbildningen. Eleverna ska få stöd för att hitta egna modeller för ett gott liv.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i livsåskådningskunskap i årskurs 7–9

Med tanke på läroämnets mål är det viktigt att skapa en trygg och öppen lär- och samtalsmiljö, där eleven upplever att hen blir hörd och respekterad. Ur lärmiljöperspektiv är det, i synnerhet när en ny grupp börjar, viktigt att skapa samhörighet i gruppen. Eleven ska uppmuntras till att ta ansvar för sitt lärande. Eleverna lever i en allt mer globaliserad medievärld, som formas av olika digitala tillämpningar. Därför är det viktigt att i lärmiljön i livsåskådningskunskap kombinera naturligt umgänge och gemensam samvaro med användning av olika medier och digitala verktyg på ett pedagogiskt mångsidigt sätt.

Handledning, differentiering och stöd i livsåskådningskunskap i årskurs 7–9

Med tanke på läroämnets mål är det centralt att handledningen och stödet stärker elevens självförtroende och känsla av delaktighet. Läroämnet livsåskådningskunskap ska stödja elevens välbefinnande, utveckling och lärande genom att erbjuda möjligheter och begreppsliga redskap att undersöka, strukturera och skapa en egen livsåskådningsidentitet tillsammans med andra. Handledning och stöd behövs för att uppfatta det begreppsliga innehållet i läroämnet, i synnerhet i etiska frågor, och för att utveckla kommunikations- och tankeförmågan. Elevernas individuella behov av stöd samt möjlighet att fördjupa sig och avancera i egen takt ska beaktas vid valet av arbetssätt och innehåll.

Bedömningen av elevens lärande i livsåskådningskunskap i årskurs 7–9

Bedömningen i livsåskådningskunskap ska grunda sig på observation av arbetet, diskussioner och argumentering samt på elevens olika alster. Utöver alstren bedöms studieprocessen och arbetets olika faser, till exempel hur eleven formulerar frågor, bygger upp motiveringar, avgränsar ämnet, söker information, motiverar synpunkter, använder begrepp, hur tydligt eleven uttrycker sig och hur hen slutför sitt arbete. Elevernas självbedömning och kamratbedömning används som stöd för bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i livsåskådningskunskap när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i livsåskådningskunskap. Kunskapen i läroämnet utvecklas kumulativt i takt med att elevens tankeförmåga fördjupas. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen i läroämnet beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar de kunskaper som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids för något mål, kan detta kompensera en svagare prestation för något annat mål.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Åskådning och kultur

I undervisningen fördjupar man sig i begreppen världsbild och världsåskådning. Man för diskussioner som stödjer elevens livsåskådning och identitetsutveckling. Eleverna fördjupar sig i världens kultur- och naturarv som skyddas av Unesco, och följer med hur kulturen tar sig uttryck i bland annat medier och inom konst. I undervisningen studeras teistiska och ateistiska trosuppfattningar i dagens värld, till exempel den sekulära humanismen, kristendomen och islam. Man utforskar valda trosuppfattningars historia och vilka förändringar de genomgått samt bedömer hur åskådningsfrihet och jämlikhet förverkligas i olika samhällen.

I2 Etikens grunder

Eleverna får insikt i etikens grundläggande frågor och huvudriktningar. Man funderar över utgångspunkterna för ett gott liv och allmänmänskliga värden: sanning, godhet, skönhet och rättvisa. I undervisningen granskas olika perspektiv på etisk bedömning av handlingar, såsom gärningens avsiktlighet, gärningsmannens syfte och konsekvenserna av gärningen. Man tillämpar etiska principer och begrepp på situationer som uppstår i ungdomarnas vardag. Eleverna fördjupar sig i aktuella frågor som uppstår i sociala medier och andra massmedier ur ett etiskt perspektiv. Man granskar kulturell mångfald som en rikedom, en rättighet och en etisk fråga.

I3 De mänskliga rättigheterna och en hållbar framtid

I undervisningen behandlas människovärdet, de mänskliga rättigheterna och jämlikhet mellan människor. Man utforskar utvecklingen av de mänskliga rättigheterna och kränkning av mänskliga rättigheter, såsom förintelsen. Eleverna studerar olika uppfattningar om förhållandet mellan människan och naturen, till exempel den humanistiska, utilistiska, mystiska och naturcentrerade uppfattningen. Man utforskar möjligheterna till en hållbar framtid i naturen och i samhället samt frågor med anknytning till miljöetik, såsom djurens rättigheter. Eleverna reflekterar över hur man kan agera på ett ansvarsfullt sätt för att främja en hållbar framtid.

Undervisningsmål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K4
M2	I1	K2, K7
M3	I1	K1, K2, K5
M4	I1, I3	K1, K3
M5	I1, I3	K2, K3, K6, K7
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4
M7	I1, I2, I3	K2, K3, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att identifiera, förstå och använda begrepp som hör samman med livsåskådning

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven behärskar och tillämpar begrepp	Eleven kan använda livsåskådningsbegrepp och se samband mellan dem.

M2 främja elevens kulturella allmänbildning genom att handleda eleven att bekanta sig med olika kulturer och livsåskådningar och fördjupa sig i Unescos världsarvskonvention

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om kulturer och livsåskådningar	Eleven kan söka information om olika kulturer och livsåskådningar. Eleven kan redogöra för utgångspunkter för Unescos världsarvskonvention och nämna några världsarvsobjekt.

M3 handleda eleven att lära känna olika religiösa och icke-religiösa livsåskådningar, växelverkan mellan dem samt vilken roll kunskap och forskning spelar vid bedömning av livsåskådningar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om olika livsåskådningar och förmåga att jämföra dem	Eleven kan nämna väsentliga drag och utvecklingsförlopp i centrala världsåskådningar och kulturer, särskilt historiska, kulturella och samhällliga perioder inom den semitiska monoteismen och den sekulära humanismen. Eleven kan redogöra för hur man studerar livsåskådningar på ett undersökande och vetenskapligt sätt.

M4 vägleda eleven att utforska grunden för religiöst tänkande och religionskritik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religiöst tänkande och religionskritik	Eleven kan förklara vad som kännetecknar religiöst tänkande och ge exempel på centrala drag i religionskritik.

M5 vägleda eleven att se åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet samt utforska med vilka nationella och internationella medel åskådningsfrihet garanteras

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta betydelsen av åskådningsfrihet	Eleven kan ge exempel på åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet och på några mekanismer som garanterar åskådningsfrihet och på avsaknad av dessa i olika situationer.

M6 vägleda eleven att uppfatta åskådningsmässiga val och vilka personliga och sociala orsaker som ligger bakom dem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att granska orsakerna bakom val av livsåskådning	Eleven kan beskriva personliga och sociala orsaker som ligger bakom olika människors livsåskådningsval.

M7 uppmuntra eleven att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta kulturell mångfald och jämlikhet	Eleven kan beskriva mångfald och ge exempel på jämlikt bemötande av människor.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Åskådning och kultur

I undervisningen fördjupar man sig i begreppen världsbild och världsåskådning. Man för diskussioner som stödjer elevens livsåskådning och identitetsutveckling. Eleverna fördjupar sig i världens kultur- och naturarv som skyddas av Unesco, och följer med hur kulturen tar sig uttryck i bland annat medier och inom konst. I undervisningen studeras teistiska och ateistiska trosuppfattningar i dagens värld, till exempel den sekulära humanismen, kristendomen och islam. Man utforskar valda trosuppfattningars historia och vilka förändringar de genomgått samt bedömer hur åskådningsfrihet och jämlikhet förverkligas i olika samhällen.

I2 Etikens grunder

Eleverna får insikt i etikens grundläggande frågor och huvudriktningar. Man funderar över utgångspunkterna för ett gott liv och allmänmänniska värden: sanning, godhet, skönhet och rättvisa. I undervisningen granskas olika perspektiv på etisk bedömning av handlingar, såsom gärningens avsiktlighet, gärningsmannens syfte och konsekvenserna av gärningen. Man tillämpar etiska principer och begrepp på situationer som uppstår i ungdomarnas vardag. Eleverna fördjupar sig i aktuella frågor som uppstår i sociala medier och andra massmedier ur ett etiskt perspektiv. Man granskar kulturell mångfald som en rikedom, en rättighet och en etisk fråga.

I3 De mänskliga rättigheterna och en hållbar framtid

I undervisningen behandlas människovärdet, de mänskliga rättigheterna och jämlikhet mellan människor. Man utforskar utvecklingen av de mänskliga rättigheterna och kränkning av mänskliga rättigheter, såsom förintelsen. Eleverna studerar olika uppfattningar om förhållandet mellan människan och naturen, till exempel den humanistiska, utilistiska, mystiska och naturcentrerade uppfattningen. Man utforskar möjligheterna till en hållbar framtid i naturen och i samhället samt frågor med anknytning till miljöetik, såsom djurens rättigheter. Eleverna reflekterar över hur man kan agera på ett ansvarsfullt sätt för att främja en hållbar framtid.

Undervisningsmål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K4
M2	I1	K2, K7
M3	I1	K1, K2, K5
M4	I1, I3	K1, K3
M5	I1, I3	K2, K3, K6, K7
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4
M7	I1, I2, I3	K2, K3, K7
M9	I1, I2, I3	K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att identifiera, förstå och använda begrepp som hör samman med livsåskådning

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven behärskar och tillämpar begrepp	Eleven kan använda livsåskådningsbegrepp och se samband mellan dem.

M2 främja elevens kulturella allmänbildning genom att handleda eleven att bekanta sig med olika kulturer och livsåskådningar och fördjupa sig i Unescos världsarvskonvention

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om kulturer och livsåskådningar	Eleven kan söka information om olika kulturer och livsåskådningar. Eleven kan redogöra för utgångspunkter för Unescos världsarvskonvention och nämna några världsarvsobjekt.

M3 handleda eleven att lära känna olika religiösa och icke-religiösa livsåskådningar, växelverkan mellan dem samt vilken roll kunskap och forskning spelar vid bedömning av livsåskådningar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om olika livsåskådningar och förmåga att jämföra dem	Eleven kan nämna väsentliga drag och utvecklingsförlopp i centrala världsåskådningar och kulturer, särskilt historiska, kulturella och samhälleliga perioder inom den semitiska monoteismen och den sekulära humanismen. Eleven kan redogöra för hur man studerar livsåskådningar på ett undersökande och vetenskapligt sätt.

M4 vägleda eleven att utforska grunden för religiöst tänkande och religionskritik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religiöst tänkande och religionskritik	Eleven kan förklara vad som kännetecknar religiöst tänkande och ge exempel på centrala drag i religionskritik.

M5 vägleda eleven att se åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet samt utforska med vilka nationella och internationella medel åskådningsfrihet garanteras

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta betydelsen av åskådningsfrihet	Eleven kan ge exempel på åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet och på några mekanismer som garanterar åskådningsfrihet och på avsaknad av dessa i olika situationer.

M6 vägleda eleven att uppfatta åskådningsmässiga val och vilka personliga och sociala orsaker som ligger bakom dem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att granska orsakerna bakom val av livsåskådning	Eleven kan beskriva personliga och sociala orsaker som ligger bakom olika människors livsåskådningsval.

M7 uppmuntra eleven att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta kulturell mångfald och jämlikhet	Eleven kan beskriva mångfald och ge exempel på jämlikt bemötande av människor.

M9 uppmuntra eleven att reflektera över hur de egna valen påverkar en hållbar framtid lokalt och globalt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om principerna för en hållbar livsstil	Eleven kan nämna centrala element som anknyter till en hållbar framtid för naturen och samhället och undersöka betydelsen av en hållbar livsstil för framtiden. Eleven känner till sätt att påverka lokalt och globalt.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Åskådning och kultur

I undervisningen fördjupar man sig i begreppen världsbild och världsåskådning. Man för diskussioner som stödjer elevens livsåskådning och identitetsutveckling. Eleverna fördjupar sig i världens kultur- och naturarv som skyddas av Unesco, och följer med hur kulturen tar sig uttryck i bland annat medier och inom konst. I undervisningen studeras teistiska och ateistiska trosuppfattningar i dagens värld, till exempel den sekulära humanismen, kristendomen och islam. Man utforskar valda trosuppfattningars historia och vilka förändringar de genomgått samt bedömer hur åskådningsfrihet och jämlikhet förverkligas i olika samhällen.

I2 Etikens grunder

Eleverna får insikt i etikens grundläggande frågor och huvudriktningar. Man funderar över utgångspunkterna för ett gott liv och allmänmänskliga värden: sanning, godhet, skönhet och rättvisa. I undervisningen granskas olika perspektiv på etisk bedömning av handlingar, såsom gärningens avsiktlighet, gärningsmannens syfte och konsekvenserna av gärningen. Man tillämpar etiska principer och begrepp på situationer som uppstår i ungdomarnas vardag. Eleverna fördjupar sig i aktuella frågor som uppstår i sociala medier och andra massmedier ur ett etiskt perspektiv. Man granskar kulturell mångfald som en rikedom, en rättighet och en etisk fråga.

I3 De mänskliga rättigheterna och en hållbar framtid

I undervisningen behandlas människovärdet, de mänskliga rättigheterna och jämlikhet mellan människor. Man utforskar utvecklingen av de mänskliga rättigheterna och kränkning av mänskliga rättigheter, såsom förintelsen. Eleverna studerar olika uppfattningar om förhållandet mellan människan och naturen, till exempel den humanistiska, utilistiska, mystiska och naturcentrerade uppfattningen. Man utforskar möjligheterna till en hållbar framtid i naturen och i samhället samt frågor med anknytning till miljöetik, såsom djurens rättigheter. Eleverna reflekterar över hur man kan agera på ett ansvarsfullt sätt för att främja en hållbar framtid.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K4
M5	I1, I3	K2, K3, K6, K7
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4
M8	I2, I3	K5, K7
M9	I1, I2, I3	K5, K6, K7
M10	I2, I3	K1, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att identifiera, förstå och använda begrepp som hör samman med livsåskådning

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven behärskar och tillämpar begrepp	Eleven kan använda livsåskådningsbegrepp och se samband mellan dem.

M5 vägleda eleven att se åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet samt utforska med vilka nationella och internationella medel åskådningsfrihet garanteras

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta betydelsen av åskådningsfrihet	Eleven kan ge exempel på åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet och på några mekanismer som garanterar åskådningsfrihet och på avsaknad av dessa i olika situationer.

M6 vägleda eleven att uppfatta åskådningsmässiga val och vilka personliga och sociala orsaker som ligger bakom dem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att granska orsakerna bakom val av livsåskådning	Eleven kan beskriva personliga och sociala orsaker som ligger bakom olika människors livsåskådningsval.

M8 handleda eleven att iaktta etiska aspekter i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Etiskt tänkande	Eleven kan använda etiska begrepp samt tolka och tillämpa dem.

M9 uppmuntra eleven att reflektera över hur de egna valen påverkar en hållbar framtid lokalt och globalt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om principerna för en hållbar livsstil	Eleven kan nämna centrala element som anknyter till en hållbar framtid för naturen och samhället och undersöka betydelsen av en hållbar livsstil för framtiden. Eleven känner till sätt att påverka lokalt och globalt.

M10 vägleda eleven att inse betydelsen av och den etiska grunden för människovärdet, de mänskliga rättigheterna och människors jämlikhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Etiskt tänkande	Eleven kan nämna de viktigaste begreppen som hör samman med mänskliga rättigheter och jämlikhet och motivera betydelsen av mänskliga rättigheter.

36.6.14. Matematik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i matematik är att utveckla ett logiskt, exakt och kreativt matematisk tänkande hos eleverna. Undervisningen ska lägga grund för förståelsen av matematiska begrepp och strukturer samt utveckla elevernas förmåga att behandla information och lösa problem. På grund av matematikens kumulativa natur ska undervisningen framskrida systematiskt. Konkreta och laborativa inslag är centrala i undervisningen och studierna i matematik. Lärandet stöds med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

Undervisningen i matematik ska stödja eleverna att utveckla en positiv attityd till matematik och en positiv bild av sig själva som elever i matematik. Den ska också utveckla elevernas förmåga att kommunicera, interagera och samarbeta. Undervisningen i matematik ska vara målinriktad och långsiktig och stödja eleverna att själva ta ansvar för sitt lärande.

Undervisningen ska handleda eleverna att förstå nyttan av matematik i sitt eget liv och i ett bredare samhällsperspektiv. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att använda och tillämpa matematik på ett mångsidigt sätt.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 är uppdraget i matematikundervisningen att stärka den matematiska allmänbildningen. Undervisningen ska fördjupa elevernas förståelse för matematiska begrepp och

samband mellan dem. Undervisningen ska inspirera eleven att hitta och använda matematiken i sitt eget liv. Eleverna ska lära sig att lösa problem genom att formulera matematiska modeller för problemen. Matematikundervisningen ska sporra eleverna att arbeta målinriktat, noggrant, koncentrerat och långsiktigt. De ska uppmuntras att presentera sina lösningar och diskutera dem. Elevernas samarbetsförmåga ska utvecklas i undervisningen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i matematik i årskurs 7–9

Undervisningen ska utgå från ämnen, fenomen och problem som intresserar eleverna. Konkretisering är fortfarande en viktig del av matematikundervisningen. Eleverna uppmuntras att använda figurer och hjälpmedel som stöd för tänkandet. Varierande arbetssätt används i undervisningen. Eleverna matematiserar och löser problem individuellt och i grupp. Vid grupparbete arbetar var och en både för sitt eget och för gruppens bästa. Pedagogiska spel motiverar eleverna. Digitala verktyg, såsom kalkylprogram och dynamiska geometriprogram, används som hjälpmedel i undervisningen för att stödja lärandet, produktionen, kreativiteten och utvärderingen av arbetet.

Handledning, differentiering och stöd i matematik i årskurs 7–9

Varje elev ska ha möjlighet att få undervisning i det centrala innehållet för tidigare årskurser, om elevens kunskaper är bristfälliga. Utöver det ska eleverna ges förebyggande stöd för att tillägna sig nytt innehåll. Utvecklingen av kunskaper och färdigheter i matematik ska följas upp kontinuerligt tillsammans med eleverna. Eleverna ska upplysas om vikten av att förstå innehållet. De ska få stöd för att gestalta större helheter och hitta samband. Vid differentiering beaktas elevernas kunskaper och de ska ges möjlighet att uppleva att de lyckas.

Undervisningen kan berikas genom att fördjupa det innehåll som behandlas gemensamt enligt elevernas intresse och kunskapsnivå. Skickliga elever ska stödjas med hjälp av alternativa arbetsformer, till exempel olika projekt och problembaserade undersökningsuppgifter inom matematiska områden som intresserar dem.

Bedömning av elevens lärande i matematik i årskurs 7–9

Med mångsidig bedömning och uppmuntrande respons stödjer man utvecklingen av det matematiska tänkandet och självförtroendet samtidigt som studiemotivationen stärks. Responsen stödjer elevens positiva självbild i matematiklärandet. Eleverna ska regelbundet informeras om sina framsteg och prestationer i relation till de uppställda målen i matematik. Bedömningen vägleder varje elev att utveckla sina kunskaper och sin förståelse i matematik. Dessutom utvecklas färdigheterna att arbeta långsiktigt. Responsen ska hjälpa eleverna att iaktta vilka kunskaper och färdigheter som borde utvecklas och hur.

Eleverna ska ha en aktiv roll i bedömningen. Genom självbedömning lär de sig att ställa upp mål för sitt lärande och iaktta sina framsteg i relation till målen. Eleverna ska också handledas att fästa vikt vid sina arbetssätt och sina attityder till matematikstudierna.

Eleverna ska ges möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt. Föremål för bedömning är elevens matematiska kunskaper och färdigheter och hur de tillämpas. I bedömningen fästs även vikt vid prestationssättet, hur eleverna motiverar sina lösningar, hur lösningarna är strukturerade och hur korrekta de är. I bedömningen beaktas därtill elevernas förmåga att använda hjälpmedel, inklusive digitala verktyg.

Vid grupparbete bedöms såväl gruppens som den enskilda gruppmedlemmens arbetsinsats och resultat. I bedömningen ska man fästa uppmärksamhet på produktens matematiska innehåll och på framställningssättet. Syftet med responsen är att eleverna lär sig förstå betydelsen av varje gruppmedlems arbete och utveckling. Eleverna handleds att själva utvärdera arbetet och resultatet.

Slutbedömningen infaller det läsar då matematik upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i matematik när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i matematik. Elevens kunskaper i matematik utvecklas i allmänhet inom de olika målområdena ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande och matematiska metoder

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt. Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ. De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser. De övar att tolka och producera matematisk text. Eleverna får insikt i bevisföringens grunder och övar att avgöra sanningsvärdet för påståendesatser. De fördjupar sitt algoritmiska tänkande. De programmerar och tränar samtidigt god programmeringspraxis. Eleverna tillämpar egna eller färdiga datorprogram i matematikstudierna.

I2 Tal och räkneoperationer

Eleverna utför grundläggande räkneoperationer också med negativa tal. De stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk. De utforskar begreppen motsatt tal, inverterat tal och absolutbelopp. Talområdet utvidgas till reella tal. Eleverna undersöker tals delbarhet och hur man delar upp tal i primtalsfaktorer. De fördjupar sin förmåga att räkna med decimaltal. De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning. Man försäkras sig om att eleverna förstått begreppet procent. Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal. Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent. Potensräkning med heltal som exponent övas. Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratrot och räknar med kvadratrot.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk. Talområdet utvidgas till reella tal. Man försäkras sig om att eleverna förstått begreppet procent. Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal. Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent. Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratrot och räknar med kvadratrot.

I3 Algebra

Eleverna undersöker begreppet variabel och räknar ut värdet av ett uttryck. De övar att förenkla potensuttryck. De undersöker begreppet polynom och övar polynomaddition, -subtraktion och -multiplikation. Eleverna tränar att bilda uttryck och förenkla dem. De bildar och löser förstgradsekvationer och ofullständiga andragradsekvationer. Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstgradsolikheter. Eleverna fördjupar sin förmåga att undersöka och bilda talföljder. Analogi används vid lösningen av uppgifter.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna övar att förenkla potensuttryck. De bildar och löser ofullständiga andragradsekvationer. Analogi används vid lösningen av uppgifter.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstgradsolikheter.

I4 Funktioner

Eleverna beskriver samband både algebraiskt och grafiskt. De undersöker direkt och omvänd proportionalitet. Begreppet funktion utforskas. Eleverna ritar linjer och parabler i ett koordinatsystem. De lär sig begreppen riktningskoefficient och konstant. De tolkar olika typer av grafer till exempel genom att studera hur en funktion växer och avtar. Eleverna bestämmer nollställena till funktioner.

I4 behandlas i åk 9.

I5 Geometri

Eleverna breddar sin förståelse för begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel samt undersöker begreppen kurva och stråle. Eleverna undersöker egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner. De stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet. De tränar geometrisk konstruktion. Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats, den inverterade satsen till Pythagoras sats och trigonometriska funktioner. Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsvinkel och bekantar sig med Thales sats. Eleverna beräknar omkretsen och arean av polygoner. Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner. Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats och den inverterade satsen till Pythagoras sats. Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsvinkel och bekantar sig med Thales sats. Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna lär sig att använda trigonometriska funktioner. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

I6 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Eleverna fördjupar sin förmåga att söka, strukturera och analysera information. Man kontrollerar att de förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Man kontrollerar att de förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4, K5
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K4, K5, K6
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K4, K6
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M8	I1, I4, I6	K1, K4, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5
M10	I1, I2	K1, K3, K4
M14	I3, I4	K1, K4
M16	I5	K1, K4, K5
M18	I5	K1, K4
M20	I1	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 stärka elevens motivation, positiva självbild och självförtroende som elev i matematik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina upplevelser som del av självbedömningen.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats och den inverterade satsen till Pythagoras sats. Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsvinkel och bekantar sig med Thales sats. Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna lär sig att använda trigonometriska funktioner. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna övar att förenkla potensuttryck. De bildar och löser ofullständiga andragradsekvationer. Analogi används vid lösningen av uppgifter.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstgradsolikheter.

I4 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Man kontrollerar att de förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk. Talområdet utvidgas till reella tal. Man försäkras sig om att eleverna förstått begreppet procent. Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal. Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent. Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratroten och räknar med kvadratroten.

M2 uppmuntra eleven att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ta ansvar för sitt lärande	Eleven tar ansvar för sitt lärande och deltar konstruktivt i grupparbete.

I4 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna övar att förenkla potensuttryck. De bildar och löser ofullständiga andragradsekvationer. Analogi används vid lösningen av uppgifter.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstgradsolikheter.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats och den inverterade satsen till Pythagoras sats. Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsvinkel och bekantar sig med Thales sats. Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna lär sig att använda trigonometriska funktioner. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk. Talområdet utvidgas till reella tal. Man försäkras sig om att eleverna förstått begreppet procent. Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal. Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent. Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratroten och räknar med kvadratroten.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Man kontrollerar att de förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

M3 handleda eleven att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kombinera det man lär sig	Eleven observerar och förklarar samband mellan det hen lär sig.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk. Talområdet utvidgas till reella tal. Man försäkras sig om att eleverna förstått begreppet procent. Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal. Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent. Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratrot och räknar med kvadratrot.

I4 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna övar att förenkla potensuttryck. De bildar och löser ofullständiga andragradsekvationer. Analogi används vid lösningen av uppgifter.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstgradsolikheter.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats och den inverterade satsen till Pythagoras sats. Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsinkel och bekantar sig med Thales sats. Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna lär sig att använda trigonometriska funktioner. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Man kontrollerar att de förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

M4 uppmuntra eleven att få rutin i att uttrycka sig exakt och matematiskt både muntligt och i skrift

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Matematisk uttrycksförmåga	Eleven kan uttrycka sitt matematiska tänkande både muntligt och i skrift.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Man kontrollerar att de förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk. Talområdet utvidgas till reella tal. Man försäkras sig om att eleverna förstått begreppet procent. Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal. Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent. Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratrot och räknar med kvadratrot.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna övar att förenkla potensuttryck. De bildar och löser ofullständiga andragradsekvationer. Analogi används vid lösningen av uppgifter.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstgradsolikheter.

I4 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats och den inverterade satsen till Pythagoras sats. Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsvinkel och bekantar sig med Thales sats. Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna lär sig att använda trigonometriska funktioner. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

M5 stödja eleven då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Problemlösningsförmåga	Eleven kan strukturera problem och lösa dem matematiskt

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna övar att förenkla potensuttryck. De bildar och löser ofullständiga andragradsekvationer. Analogi används vid lösningen av uppgifter.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstgradsolikheter.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Man kontrollerar att de förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

I4 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk. Talområdet utvidgas till reella tal. Man försäkras sig om att eleverna förstått begreppet procent. Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal. Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent. Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratroten och räknar med kvadratroten.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats och den inverterade satsen till Pythagoras sats. Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsvinkel och bekantar sig med Thales sats. Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna lär sig att använda trigonometriska funktioner. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

M6 handleda eleven att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera och utveckla matematiska lösningar	Eleven kan utvärdera sin matematiska lösning och granskar kritiskt resultatets rimlighet.

I4 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna övar att förenkla potensuttryck. De bildar och löser ofullständiga andragradsekvationer. Analogi används vid lösningen av uppgifter.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstgradersolikheter.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats och den inverterade satsen till Pythagoras sats. Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsvinkel och bekantar sig med Thales sats. Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna lär sig att använda trigonometriska funktioner. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk. Talområdet utvidgas till reella tal. Man försäkras sig om att eleverna förstått begreppet procent. Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal. Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent. Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratrot och räknar med kvadratrot.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Man kontrollerar att de förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

M7 uppmuntra eleven att tillämpa matematik också i övriga läroämnen och det omgivande samhället

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa matematik	Eleven kan tillämpa matematik i olika sammanhang.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats och den inverterade satsen till Pythagoras sats. Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsvinkel och bekantar sig med Thales sats. Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna lär sig att använda trigonometriska funktioner. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna övar att förenkla potensuttryck. De bildar och löser ofullständiga andragradsekvationer. Analogi används vid lösningen av uppgifter.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstegradsolikheter.

I4 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk. Talområdet utvidgas till reella tal. Man försäkras sig om att eleverna förstått begreppet procent. Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal. Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent. Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratrot och räknar med kvadratrot.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Man kontrollerar att de förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

M8 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera och analysera information samt vägleda eleven att granska information kritiskt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera och granska information kritiskt	Eleven kan själv söka, behandla och presentera statistisk information.

I4 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Man kontrollerar att de förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

M9 vägleda eleven att tillämpa informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda digitala verktyg i matematiken	Eleven tillämpar informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats och den inverterade satsen till Pythagoras sats. Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsinkel och bekantar sig med Thales sats. Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna lär sig att använda trigonometriska funktioner. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk. Talområdet utvidgas till reella tal. Man försäkras sig om att eleverna förstått begreppet procent. Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal. Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent. Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratroten och räknar med kvadratroten.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Man kontrollerar att de förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna övar att förenkla potensuttryck. De bildar och löser ofullständiga andragradsekvationer. Analogi används vid lösningen av uppgifter.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstgradsolikheter.

I4 behandlas i åk 9.

M10 handleda eleven att stärka sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra eleven att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Slutledningsförmåga och räknefärdighet	Eleven använder aktivt sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga i olika situationer.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk. Talområdet utvidgas till reella tal. Man försäkras om att eleverna förstått begreppet procent. Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal. Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent. Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratrot och räknar med kvadratrot.

M14 handleda eleven att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Begreppet obekant och färdigheter att lösa ekvationer	Eleven kan lösa en förstgradsekvation symboliskt. Eleven kan lösa en ofullständig andragradsekvation till exempel genom slutledning eller symboliskt.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna övar att förenkla potensuttryck. De bildar och löser ofullständiga andragradsekvationer. Analogi används vid lösningen av uppgifter.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstgradsolikheter.

I4 behandlas i åk 9.

M16 stödja eleven att förstå geometriska begrepp och samband mellan dem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om geometriska begrepp och samband mellan dem	Eleven kan namnge och beskriva egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner och samband mellan dem.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats och den inverterade satsen till Pythagoras sats. Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsvinkel och bekantar sig med Thales sats. Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna lär sig att använda trigonometriska funktioner. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

M18 uppmuntra eleven att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet att beräkna areor och volymer	Eleven kan beräkna arean av plana figurer och volymen av olika kroppar. Eleven kan göra enhetsomvandlingar med area- och volymenheter.

Följande innehåll behandlas i åk 8: Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats och den inverterade satsen till Pythagoras sats. Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsvinkel och bekantar sig med Thales sats. Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor.

Följande innehåll behandlas i åk 8 och i åk 9: Eleverna stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna lär sig att använda trigonometriska funktioner. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

M20 handleda eleven att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sina färdigheter att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Algoritmiskt tänkande och programmeringsfärdigheter	Eleven kan tillämpa principerna för algoritmiskt tänkande och kan producera enkla program.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande och matematiska metoder

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt. Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ. De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser. De övar att tolka och producera matematisk text. Eleverna får insikt i bevisföringens grunder och övar att avgöra sanningsvärdet för påståendesatser. De fördjupar sitt algoritmiska tänkande. De programmerar och tränar samtidigt god programmeringspraxis. Eleverna tillämpar egna eller färdiga datorprogram i matematikstudierna.

I2 Tal och räkneoperationer

Eleverna utför grundläggande räkneoperationer också med negativa tal. De stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk. De utforskar begreppen motsatt tal, inverterat tal och absolutbelopp. Talområdet utvidgas till reella tal. Eleverna undersöker tals delbarhet och hur man delar upp tal i primtalsfaktorer. De fördjupar sin förmåga att räkna med decimaltal. De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning. Man försäkras sig om att eleverna förstått begreppet procent. Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal. Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent. Potensräkning med heltal som exponent övas. Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratroten och räknar med kvadratroten.

I3 Algebra

Eleverna undersöker begreppet variabel och räknar ut värdet av ett uttryck. De övar att förenkla potensuttryck. De undersöker begreppet polynom och övar polynomaddition, -subtraktion och -multiplikation. Eleverna tränar att bilda uttryck och förenkla dem. De bildar och löser förstgradsekvationer och ofullständiga andragradsekvationer. Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstgradsolikheter. Eleverna fördjupar sin förmåga att undersöka och bilda talföljder. Analogi används vid lösningen av uppgifter.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstgradsolikheter.

I4 Funktioner

Eleverna beskriver samband både algebraiskt och grafiskt. De undersöker direkt och omvänt proportionalitet. Begreppet funktion utforskas. Eleverna ritar linjer och parabler i ett koordinatsystem. De lär sig begreppen riktningskoefficient och konstant. De tolkar olika typer av grafer till exempel genom att studera hur en funktion växer och avtar. Eleverna bestämmer nollställena till funktioner.

I4 behandlas i åk 9.

I5 Geometri

Eleverna breddar sin förståelse för begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel samt undersöker begreppen kurva och stråle. Eleverna undersöker egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner. De stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet. De tränar geometrisk konstruktion. Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats, den inverterade satsen till

Pythagoras sats och trigonometriska funktioner. Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsvinkel och bekantar sig med Thales sats. Eleverna beräknar omkretsen och arean av polygoner. Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner. Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna lär sig använda trigonometriska funktioner. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

I6 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Eleverna fördjupar sin förmåga att söka, strukturera och analysera information. Man kontrollerar att de förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Man kontrollerar att eleverna förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4, K5
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K4, K5, K6
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K4, K6
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M8	I1, I4, I6	K1, K4, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5
M10	I1, I2	K1, K3, K4
M11	I2	K1, K4
M12	I2	K1, K4
M13	I2, I6	K1, K3, K6
M14	I3, I4	K1, K4
M16	I5	K1, K4, K5
M17	I5	K1, K4, K5
M18	I5	K1, K4
M20	I1	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 stärka elevens motivation, positiva självbild och självförtroende som elev i matematik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina upplevelser som del av självbedömningen.

I4 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstgradsolikheter.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna lär sig använda trigonometriska funktioner. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Man kontrollerar att eleverna förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

M2 uppmuntra eleven att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ta ansvar för sitt lärande	Eleven tar ansvar för sitt lärande och deltar konstruktivt i grupparbete.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstgradsolikheter.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Man kontrollerar att eleverna förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

I4 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna lär sig använda trigonometriska funktioner. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

M3 handleda eleven att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kombinera det man lär sig	Eleven observerar och förklarar samband mellan det hen lär sig.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstgradsolikheter.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Man kontrollerar att eleverna förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

I4 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna lär sig använda trigonometriska funktioner. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

M4 uppmuntra eleven att få rutin i att uttrycka sig exakt och matematiskt både muntligt och i skrift

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Matematisk uttrycksförmåga	Eleven kan uttrycka sitt matematiska tänkande både muntligt och i skrift.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Man kontrollerar att eleverna förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

I4 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstgradsolikheter.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna lär sig använda trigonometriska funktioner. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

M5 stödja eleven då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Problemlösningsförmåga	Eleven kan strukturera problem och lösa dem matematiskt

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna lär sig använda trigonometriska funktioner. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Man kontrollerar att eleverna förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstgradsolikheter.

I4 behandlas i åk 9.

M6 handleda eleven att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera och utveckla matematiska lösningar	Eleven kan utvärdera sin matematiska lösning och granskar kritiskt resultatets rimlighet.

I4 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Man kontrollerar att eleverna förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna lär sig använda trigonometriska funktioner. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstgradsolikheter.

M7 uppmuntra eleven att tillämpa matematik också i övriga läroämnen och det omgivande samhället

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa matematik	Eleven kan tillämpa matematik i olika sammanhang.

I4 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna lär sig använda trigonometriska funktioner. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Man kontrollerar att eleverna förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstgradsolikheter.

M8 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera och analysera information samt vägleda eleven att granska information kritiskt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera och granska information kritiskt	Eleven kan själv söka, behandla och presentera statistisk information.

I4 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Man kontrollerar att eleverna förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

M9 vägleda eleven att tillämpa informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda digitala verktyg i matematiken	Eleven tillämpar informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Man kontrollerar att eleverna förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna lär sig använda trigonometriska funktioner. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

I4 behandlas i åk 9.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstgradsolikheter.

M10 handleda eleven att stärka sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra eleven att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Slutledningsförmåga och räknefärdighet	Eleven använder aktivt sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga i olika situationer.

M11 handleda eleven att utveckla förmågan att utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Grundläggande räkneoperationer med rationella tal	Eleven kan obehindrat utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal.

M12 stödja eleven att utvidga förståelsen av talbegreppet till reella tal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av talbegreppet	Eleven identifierar reella tal och kan beskriva deras egenskaper.

M13 stödja eleven att utveckla förståelse av procenträkning

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Begreppet procent och procenträkning	Eleven kan redogöra för hur begreppet procent används. Eleven kan beräkna procentuella andelar, en andel av en helhet utgående från ett procenttal samt förändrings- och jämförelseprocent. Eleven kan använda sina kunskaper i olika situationer.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Man kontrollerar att eleverna förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

M14 handleda eleven att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Begreppet obekant och färdigheter att lösa ekvationer	Eleven kan lösa en förstgradsekvation symboliskt. Eleven kan lösa en ofullständig andragradsekvation till exempel genom slutledning eller symboliskt.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstgradsolikheter.

I4 behandlas i åk 9.

M16 stödja eleven att förstå geometriska begrepp och samband mellan dem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om geometriska begrepp och samband mellan dem	Eleven kan namnge och beskriva egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner och samband mellan dem.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna lär sig använda trigonometriska funktioner. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

M17 vägleda eleven att förstå och utnyttja egenskaper hos rätvinkliga triangeln och cirkeln

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om rätvinkliga triangelns och cirkelns egenskaper	Eleven kan använda Pythagoras sats och trigonometriska funktioner. Eleven förstår begreppen båginkel och medelpunktsinkel.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna lär sig använda trigonometriska funktioner. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

M18 uppmuntra eleven att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet att beräkna areor och volymer	Eleven kan beräkna arean av plana figurer och volymen av olika kroppar. Eleven kan göra enhetsomvandlingar med area- och volymenheter.

Följande innehåll behandlas i åk 9: Eleverna lär sig använda trigonometriska funktioner. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

M20 handleda eleven att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sina färdigheter att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Algoritmiskt tänkande och programmeringsfärdigheter	Eleven kan tillämpa principerna för algoritmiskt tänkande och kan producera enkla program.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande och matematiska metoder

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt. Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ. De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser. De övar att tolka och producera matematisk text. Eleverna får insikt i bevisföringens grunder och övar att avgöra sanningsvärdet för påståendesatser. De fördjupar sitt algoritmiska tänkande. De programmerar och tränar samtidigt god programmeringspraxis. Eleverna tillämpar egna eller färdiga datorprogram i matematikstudierna.

I2 Tal och räkneoperationer

Eleverna utför grundläggande räkneoperationer också med negativa tal. De stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk. De utforskar begreppen motsatt tal, inverterat tal och absolutbelopp. Talområdet utvidgas till reella tal. Eleverna undersöker tals delbarhet och hur man delar upp tal i primtalsfaktorer. De fördjupar sin förmåga att räkna med decimaltal. De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmvärde samt för avrundning. Man försäkras sig om att eleverna förstått begreppet procent. Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal. Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent. Potensräkning med heltal som exponent övas. Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratroten och räknar med kvadratroten.

I3 Algebra

Eleverna undersöker begreppet variabel och räknar ut värdet av ett uttryck. De övar att förenkla potensuttryck. De undersöker begreppet polynom och övar polynomaddition, -subtraktion och -multiplikation. Eleverna tränar att bilda uttryck och förenkla dem. De bildar och löser förstagradsekvationer och ofullständiga andragradsekvationer. Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstagradsolikheter. Eleverna fördjupar sin förmåga att undersöka och bilda talföljder. Analogi används vid lösningen av uppgifter.

I4 Funktioner

Eleverna beskriver samband både algebraiskt och grafiskt. De undersöker direkt och omvärd proportionalitet. Begreppet funktion utforskas. Eleverna ritar linjer och parabler i ett koordinatsystem. De lär sig begreppen riktningskoefficient och konstant. De tolkar olika typer av grafer till exempel genom att studera hur en funktion växer och avtar. Eleverna bestämmer nollställena till funktioner.

I5 Geometri

Eleverna breddar sin förståelse för begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel samt undersöker begreppen kurva och stråle. Eleverna undersöker egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner. De stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet. De tränar geometrisk konstruktion. Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats, den inverterade satsen till Pythagoras sats och trigonometriska funktioner. Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsvinkel och bekantar sig med Thales sats. Eleverna beräknar omkretsen och arean av polygoner. Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner. Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

I6 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Eleverna fördjupar sin förmåga att söka, strukturera och analysera information. Man kontrollerar att de förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4, K5
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K4, K5, K6
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K4, K6
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M8	I1, I4, I6	K1, K4, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5
M10	I1, I2	K1, K3, K4
M14	I3, I4	K1, K4
M15	I3, I4	K1, K4, K5
M17	I5	K1, K4, K5
M18	I5	K1, K4
M19	I6	K3, K4, K5
M20	I1	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 stärka elevens motivation, positiva självbild och självförtroende som elev i matematik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina upplevelser som del av självbedömningen.

M2 uppmuntra eleven att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ta ansvar för sitt lärande	Eleven tar ansvar för sitt lärande och deltar konstruktivt i grupparbete.

M3 handleda eleven att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kombinera det man lär sig	Eleven observerar och förklarar samband mellan det hen lär sig.

M4 uppmuntra eleven att få rutin i att uttrycka sig exakt och matematiskt både muntligt och i skrift

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Matematisk uttrycksförmåga	Eleven kan uttrycka sitt matematiska tänkande både muntligt och i skrift.

M5 stödja eleven då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Problemlösningsförmåga	Eleven kan strukturera problem och lösa dem matematiskt

M6 handleda eleven att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera och utveckla matematiska lösningar	Eleven kan utvärdera sin matematiska lösning och granskar kritiskt resultatets rimlighet.

M7 uppmuntra eleven att tillämpa matematik också i övriga läroämnena och det omgivande samhället

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa matematik	Eleven kan tillämpa matematik i olika sammanhang.

M8 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera och analysera information samt vägleda eleven att granska information kritiskt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera och granska information kritiskt	Eleven kan själv söka, behandla och presentera statistisk information.

M9 vägleda eleven att tillämpa informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda digitala verktyg i matematiken	Eleven tillämpar informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna.

M10 handleda eleven att stärka sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra eleven att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Slutledningsförmåga och räknefärdighet	Eleven använder aktivt sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga i olika situationer.

M14 handleda eleven att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Begreppet obekant och färdigheter att lösa ekvationer	Eleven kan lösa en förstgradsekvation symboliskt. Eleven kan lösa en ofullständig andragsgradsekvation till exempel genom slutledning eller symboliskt.

M15 handleda eleven att förstå variabelbegreppet och introducera funktionsbegreppet, samt att öva sig att tolka och producera funktionsgrafer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Begreppen variabel och funktion, förmåga att tolka och producera grafer	Eleven förstår begreppet variabel och funktion och kan rita grafen till en förstgrads- och en andragsgradsfunktion. Eleven kan tolka grafer på ett mångsidigt sätt.

M17 vägleda eleven att förstå och utnyttja egenskaper hos rätvinkliga triangeln och cirkeln

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om rätvinkliga triangelns och cirkelns egenskaper	Eleven kan använda Pythagoras sats och trigonometriska funktioner. Eleven förstår begreppen båginkel och medelpunktsinkel.

M18 uppmuntra eleven att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet att beräkna areor och volymer	Eleven kan beräkna arean av plana figurer och volymen av olika kroppar. Eleven kan göra enhetsomvandlingar med area- och volymenheter.

M19 vägleda eleven att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter	Eleven kan ge exempel på viktiga statistiska nyckeltal och behärskar hur man använder dem. Eleven kan bestämma både klassiska och statistiska sannolikheter.

M20 handleda eleven att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sina färdigheter att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Algoritmiskt tänkande och programmeringsfärdigheter	Eleven kan tillämpa principerna för algoritmiskt tänkande och kan producera enkla program.

36.6.15. Modersmål och litteratur

Läroämnets uppdrag

Mål, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärande som hör samman med läroämnets uppdrag, lärmiljöer och arbetssätt gäller alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur.

Läroämnet modersmål och litteratur har som uppdrag att utveckla elevernas språk-, text- och kommunikationsfärdigheter, att stimulera eleverna att bli intresserade av språk, litteratur och övrig kultur och bli medvetna om sig själva som kommunikatörer och språkanvändare. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin kreativitet och vidga sitt vardagsspråk och sin textkompetens så att de med hjälp av lämpliga begrepp kan ge uttryck för iakttagelser och fenomen och verbalisera sina egna tankar.

Läroämnet modersmål och litteratur ansvarar, i samarbete med de övriga läroämnena och med hemmen, för elevernas språkliga utveckling. Undervisningen ska hjälpa eleverna att skapa sin språkliga och kulturella identitet i ett mångkulturellt och medialiserat samhälle. Modersmål och litteratur är ett mångvetenskapligt kunskaps-, färdighets- och kulturämne. Undervisningen ska baseras på en vidgad textsyn. Centrala färdigheter som ska betonas är färdighet i att tolka och producera mångformiga texter och i att söka och dela information. Kreativiteten stärks och fantasin får möjlighet att utvecklas på ett mångsidigt sätt genom att eleverna bekantar sig med litteratur som är lämplig för deras ålder och språkfärdighet. Litteraturen vidgar även elevernas uppfattning om sig själva som språkanvändare, skapar band till den egna kulturen och vidgar förståelsen för andra kulturer.

Eleverna ska uppmuntras till att kommunicera och uttrycka sig i olika slag av kommunikationsmiljöer. Genom att eleverna blir handledda i att inse hur deras egen språkanvändning påverkar andra människor bidrar modersmålsämnet även till elevernas etiska utveckling. Läs- och skrivstrategier är centrala metakognitiva färdigheter som ska betonas inom modersmålsundervisningen. Syftet med undervisningen om språket är att stödja och utveckla språklig medvetenhet och analytisk språkfärdighet. Undervisningen ska basera sig på en social och funktionell syn på språket: de språkliga strukturerna ska studeras i språkliga sammanhang och inom textgenrer som är lämpliga för den aktuella åldersgruppen. Undervisningen ska avancera trappstegsvis i enlighet med elevernas utvecklingsstadium.

Inom undervisningen ska eleverna lära känna flera kulturområden, av vilka ordkonsten, mediekulturen, drama och teater samt muntlig kommunikationskultur är de mest centrala. Undervisningen i ordkonst innebär att man skriver, läser och tolkar skönlitterära texter. Syftet med litteraturundervisningen är att väcka läslust, stödja eleverna i att få och dela med sig av läsoplevelser, fördjupa kulturkännedomen, stödja den etiska utvecklingen och att berika elevernas språk och fantasi. Drama i undervisningen stärker läroämnets funktionella, erfarenhetsbaserade och estetiska karaktär. Genom arbete med mediekunskap ökar elevernas medvetenhet om och vana att använda olika medieinnehåll och de lär sig förstå och tolka mediernas roll som ett kulturellt fenomen. Arbetet med muntlig kommunikation stärker elevernas kommunikativa kompetens.

Att innehållet i modersmåls- och litteraturundervisningen görs meningsfullt är en viktig motivationsfaktor för eleverna. Motivationen och intresset stärks genom att man i undervisningen utgår från barnens och de ungas språkvärld och erfarenheter och vidgar dessa samt låter eleverna göra egna val och vara aktiva aktörer. Det är också viktigt att man inom undervisningen beaktar elevernas egna textvärldar och erfarenheter och breddar dessa. Då skolan formar sina lärmiljöer och väljer undervisningsmetoder inom läroämnet modersmål och litteratur ska elevernas olikheter, olika förutsättningar och jämställdheten mellan könen beaktas. Både de som är specialbegåvade på området och de som har inlärningssvårigheter ska få stöd. De olika lärokurserna i läroämnet ska samarbeta med varandra.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7–9 har undervisningen i modersmål och litteratur som uppdrag att utveckla elevernas språkliga och kulturella färdigheter i multimediala kommunikationsmiljöer. Eleverna handleds att ta del av olika kommunikationssituationer och multimediala miljöer så att de lär känna sitt sätt att kommunicera och själva kan bidra till ett positivt kommunikationsklimat. Undervisningens uppdrag är att främja elevernas utveckling till aktiva och delaktiga medborgare som kan motivera sina synpunkter och påverka sitt eget liv och det omgivande samhället med hjälp av olika kommunikationsmedel. Valet av texter i undervisningen ska gå i riktning mot samhällsorienterande texter och texter som används i studie- och arbetslivet. Eleverna ska lära

sig att behärska standardspråkets normer i tal och skrift samt att använda ett för situationen lämpligt språk. Färdigheten att analysera och tolka litteratur fördjupas. Eleverna uppmanas att läsa litteratur och fördjupa sitt läsintrasse och de ska ges möjlighet till läsupplevelser.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 7–9

Målet är att skapa en social lärmiljö som utvecklar förmågan att lära sig och erbjuder gott om språklig stimulans samt möjligheter att söka, använda och producera information, även om stora texthelheter och även i multimediala miljöer. Lärmiljön i modersmål ska även innefatta kultur- och medieutbudet utanför skolan. Arbetssätten ska väljas så att läsförståelsestrategierna stärks och textproduktionsprocesserna blir smidigare. Eleverna ska producera texter individuellt och tillsammans, också med hjälp av kommunikationsteknik. Undervisningen ska integreras med hjälp av process- och projektarbete och arbetssätten ska väljas så att de olika innehållsområdena integreras naturligt med varandra. Drama ska integreras i olika innehållsområden, i synnerhet i litteraturundervisningen och i undervisningen i andra läroämnen. Undervisningen i modersmål och litteratur kan på ett naturligt sätt samordnas med till exempel undervisningen i främmande språk, historia, geografi och bildkonst. Genom kommunikationsövningar stärks varje elevs uppfattning om sitt sätt att kommunicera.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 7–9

Målet för undervisningen är att stödja varje elevs lärande i och utanför skolan genom att hjälpa hen att hitta och använda lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Eleverna ska uppmuntras att bland olika texter hitta och välja sådana som intresserar och är lämpliga med tanke på elevernas läsfärdighet och sätt att läsa, och att självant läsa litteratur och andra texter. Eleverna ska också handledas att röra sig tryggt och ansvarsfullt i medievärlden. Individuell handledning och respons ska ges för att utveckla elevens kommunikativa färdigheter och förmåga att producera texter. Eleverna ska få handledning och stöd vid eventuella språkliga inlärningssvårigheter och för att lära sig begrepp och klä sina tankar i ord. Också språkligt begåvade elever ska utmanas att till exempel utveckla sin läskompetens och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem. Texterna och arbetssätten ska väljas så att eleverna bemöts jämlikt och jämställt oberoende av kön.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 7–9

I årskurs 7–9 ska bedömningen av elevens lärande vara mångsidig, riktgivande och uppmuntrande. En respons som är uppmuntrande och konstruktiv stärker elevernas motivation och hjälper dem att utveckla sina språkliga färdigheter samt att hitta sina egna styrkor. Eleverna ska kontinuerligt få information om sina studieförlopp och hur väl de presterat i förhållande till målen. Bedömningen ska bli en naturlig del av läroprocessen. Genom en stödjande och analyserande bedömning av elevernas kunskaper kan man hjälpa eleverna att bli medvetna om sina egna kunskaper och färdigheter och sina arbetsprocesser och ge dem verktyg för att utveckla dessa. Alla fyra målområdena lika viktiga i bedömningen av elevens lärande i årskurserna 7-9. Bedömningen ska vara mångbottnad och grunda sig på såväl muntlig och skriftlig kunskapsredovisning som på lärarens observationer av språkanvändning och textanalys i olika situationer. Eleverna ska ges möjlighet att visa prov på sina kunskaper och färdigheter på ett mångsidigt sätt. Vid sidan av självbedömning ska man använda kamratbedömning under bedömningsprocessen.

Slutbedömningen genomförs det läsår då ämnesstudierna avslutas i respektive ämne. Genom slutbedömningen definierar man hur väl eleven vid slutet av studierna har uppnått målen för lärokursen. Slutbetyget bestäms så att man jämför elevens kunskaps- och färdighetsnivå med de nationella kunskapskraven i den ifrågasvarande lärokursen. Modersmål och litteratur

är ett kumulativt läroämne. Då man bestämmer slutvitsordet ska man beakta alla nationella kunskapskrav för slutbedömningen oberoende av i vilken årskurs motsvarande mål har fastställts i den lokala läroplanen. Eleven bedöms med vitsordet åtta (8) ifall hen har uppnått en nivå som utgör ett genomsnitt av den kunskaps- och färdighetsnivå för de olika delområdena som beskrivs i de nationella kunskapskraven. Om eleven inom något delområde nått högre än nivån för vitsordet åtta kan detta kompensera en något lägre prestationsnivå inom ett annat delområde.

Svenska och litteratur

Lärokursens uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 är det speciella uppdraget för undervisningen att stödja eleverna i att utveckla allt mer mångsidig kompetens i att lära sig och kommunicera och att utveckla en bredare kompetens i multilitteracitet. Eleverna utvecklar och breddar sin språkliga medvetenhet, sin textvärld och sin kulturella kompetens. Inom undervisningen handleder man eleverna att anpassa sitt språkbruk till situationen och att uttrycka sig och kommunicera i olika kontexter. Även språkliga och kommunikativa färdigheter som behövs i de fortsatta studierna och i arbetslivet ligger i fokus. Inom litteraturundervisningen sporrar man eleverna till mångsidiga läsoplevelser.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 7–9

Målet är att skapa en social lärmiljö som utvecklar förmågan att lära sig och erbjuder gott om språklig stimulans samt möjligheter att söka, använda och producera information, även om stora texthelheter och även i multimediala miljöer. Lärmiljön i modersmål ska även innefatta kultur- och medieutbudet utanför skolan. Arbetssätten ska väljas så att läsförståelsestrategierna stärks och textproduktionsprocesserna blir smidigare. Eleverna ska producera texter individuellt och tillsammans, också med hjälp av kommunikationsteknik. Undervisningen ska integreras med hjälp av process- och projektarbete och arbetssätten ska väljas så att de olika innehållsområdena integreras naturligt med varandra. Drama ska integreras i olika innehållsområden, i synnerhet i litteraturundervisningen och i undervisningen i andra läroämnen. Undervisningen i modersmål och litteratur kan på ett naturligt sätt samordnas med till exempel undervisningen i främmande språk, historia, geografi och bildkonst. Genom kommunikationsövningar stärks varje elevs uppfattning om sitt sätt att kommunicera.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modernmål och litteratur i årskurs 7–9

Målet för undervisningen är att stödja varje elevs lärande i och utanför skolan genom att hjälpa hen att hitta och använda lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Eleverna ska uppmuntras att bland olika texter hitta och välja sådana som intresserar och är lämpliga med tanke på elevernas läsfärdighet och sätt att läsa, och att självmant läsa litteratur och andra texter. Eleverna ska också handledas att röra sig tryggt och ansvarsfullt i medievärlden. Individuell handledning och respons ska ges för att utveckla elevens kommunikativa färdigheter och förmåga att producera texter. Eleverna ska få handledning och stöd vid eventuella språkliga inlärningssvårigheter och för att lära sig begrepp och klä sina tankar i ord. Också språkligt begåvade elever ska utmanas att till exempel utveckla sin läskompetens och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem. Texterna och arbetssätten ska väljas så att eleverna bemöts jämlikt och jämställt oberoende av kön.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modernmål och litteratur i årskurs 7–9

I årskurs 7–9 ska bedömningen av elevens lärande vara mångsidig, riktgivande och uppmuntrande. En respons som är uppmuntrande och konstruktiv stärker elevernas motivation

och hjälper dem att utveckla sina språkliga färdigheter samt att hitta sina egna styrkor. Eleverna ska kontinuerligt få information om sina studieframgångar och hur väl de presterat i förhållande till målen. Bedömningen ska bli en naturlig del av läroprocessen. Genom en stödjande och analyserande bedömning av elevernas kunskaper kan man hjälpa eleverna att bli medvetna om sina egna kunskaper och färdigheter och sina arbetsprocesser och ge dem verktyg för att utveckla dessa. Alla fyra målområden lika viktiga i bedömningen av elevens lärande i årkurserna 7-9. Bedömningen ska vara mångbottnad och grunda sig på såväl muntlig och skriftlig kunskapsredovisning som på lärarens observationer av språkanvändning och textanalys i olika situationer. Eleverna ska ges möjlighet att visa prov på sina kunskaper och färdigheter på ett mångsidigt sätt. Vid sidan av självbedömning ska man använda kamratbedömning under bedömningsprocessen.

Slutbedömningen genomförs det läsår då ämnesstudierna avslutas i respektive ämne. Genom slutbedömningen definierar man hur väl eleven vid slutet av studierna har uppnått målen för lärokursen. Slutvitsordet bestäms så att man jämför elevens kunskaps- och färdighetsnivå med de nationella kunskapskraven i den ifrågavarande lärokursen. Modersmål och litteratur är ett kumulativt läroämne. Då man bestämmer slutvitsordet ska man beakta alla nationella kunskapskrav för slutbedömningen oberoende av i vilken årskurs motsvarande mål har fastställts i den lokala läroplanen. Eleven bedöms med vitsordet åtta (8) ifall hen har uppnått en nivå som utgör ett genomsnitt av den kunskaps- och färdighetsnivå för de olika delområdena som beskrivs i de nationella kunskapskraven. Om eleven inom något delområde nått högre än nivån för vitsordet åtta kan detta kompensera en något lägre prestationsnivå inom ett annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

Eleverna stärker sina färdigheter i att fungera i olika slag av kommunikationssituationer, även utanför skolan. De ökar sin medvetenhet om betydelsen av sina egna och andras kommunikativa val. De tränar sig i att lyssna och tala genom att utbyta idéer, argumentera, förhandla och lösa problem, övar sig i att motivera sina åsikter och analysera sina styrkor och utvecklingsområden som kommunikatörer. De bekantar sig också med teatern som konstform och med teaterns uttrycksmedel genom dramaövningar. Eleverna får övning i att använda olika retoriska medel då de kommunicerar. De övar sig i att hålla förberedda muntliga anföranden och presentationer och att åskådliggöra det de vill kommunicera. De övar sig även att utvärdera sina egna kommunikativa färdigheter och analysera vilka färdigheter som bör utvecklas.

I2 Att tolka texter

Elevernas texttolkningsförmåga fördjupas genom att de läser, analyserar och tolkar fiktiva texter och faktatexter i olika former: litteratur, faktatexter och texter i tryckta, elektroniska och audiovisuella medier. De funderar över texters olika syften och mottagare och får öva sig att ställa frågor till de texter de arbetar med. Eleverna fördjupar sin läsförståelse genom att förutspå en texts innehåll, sammanfatta det centrala i en text, dra slutsatser och formulera frågor utifrån en text, omformulera texter och ställa ny information i relation till sin tidigare kunskap. De iakttar även sin egen läsutveckling. Eleverna bekantar sig också med olika slag av förklarande och argumenterande texter och de språkliga drag som är utmärkande för dessa textgenrer. Eleverna ska kunna skilja mellan åsikter och fakta, referat och argumentation, peka på förhållanden mellan företeelser och hur man uttrycker t.ex. förhållningssätt och affektivitet. De reflekterar över texters syfte och målgrupp och ställer läsarkritiska frågor till texterna. Då eleverna läser litteratur reflekterar de över sina egna livserfarenheter i relation till det de läst och analyserar sina läsoplevelser. De vidgar sitt läsande från ungdomslitteratur till allmän litteratur, både fiktion och fakta. De analyserar även texter som kombinerar bild, ljud och text och uttryckssätten i sådana texter. De övar sig att analysera och tolka litteratur och lär sig använda nya begrepp för detta. De lär sig om symboler och bildspråk och fördjupar sin kännedom om berättarteknik. De bekantar

sig med informationssökningens olika faser, med olika informationskällor och hur man bedömer tillförlitligheten hos olika källor.

I3 Att producera texter

Eleverna producerar fiktiva och icke-fiktiva texter i olika former: språkliga, visuella, audiovisuella och webbtexter. De övar sig att producera texter steg för steg och att ge och ta emot respons i olika skeden av textproduktionsprocessen. De övar sig i att avgöra syftet med olika texter och att använda kriterier för att bedöma texter. Eleverna studerar textuella, språkliga och visuella drag som är typiska för berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och utnyttjar denna kunskap då de producerar egna texter. De lär sig anpassa textinnehållet och språket i sina texter för olika syften och målgrupper och att ta emot och ge respons under olika faser av textproduktionen. Eleverna undersöker olika element i skriftspråket och de övar sig i att dra nytta av denna kunskap då de producerar egna texter. Eleverna fördjupar även sina kunskaper om standardskriftspråket. De lär sig identifiera stycken, menings- och satsstrukturer, att undersöka olika sätt att uttrycka förhållanden mellan företeelser samt att känna igen olika register och stildrag. De undersöker olika tidsformer och laborerar med dessa i sina egna texter. De bekantar sig med förkortningar, främmande ord och sifferuttryck och lär sig använda alla dessa kännetecken då de skapar egna texter. Eleverna förbättrar sin förmåga att producera texter som behövs i studierna, såsom att referera, göra sammandrag och anteckningar och att använda källor och källhänvisningar i sina egna texter och de lär sig även om upphovsrätt och etisk webbkommunikation.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Eleverna använder och analyserar på mer avancerad nivå språkliga strukturer, de nordiska grannspråken, kulturella fenomen samt litteratur inom många olika genrer och medier i en mångkulturell omvärld. Eleverna tolkar texter och deras språkliga uppbyggnad, betydelser och syften och använder gängse begrepp för att diskutera språkliga drag och sociokulturella fenomen. Eleverna fördjupar sina kunskaper om det skrivna standardspråket, olika stilnivåer och svenska språkets satsbyggnad med fokus på ordföljd, struktur, sats, satsdelar och mening. De svenska språkdragen analyseras även genom kontrastiv jämförelse med andra språk. Eleverna bekantar sig med det svenska språkets utveckling och historia, med språkbruket i Finland och Norden och regionala varianter i svenskan i Finland. De undersöker hur olika språk påverkar varandras ordförråd och namnskick. Eleverna bekantar sig med kulturbegreppet och med olika former av kultur såsom folklöre, film, teater, muntlig tradition och olika slag av mediekultur. De vidgar sin kultursfär till hela Finland, Sverige och det övriga Norden och även till andra länder och kulturer i världen. Eleverna diskuterar etiska och moraliska aspekter på språkbruk, yttrandefrihet och integritet i olika medier och i olika språksituationer. De bekantar sig med olika skeden inom finlandssvensk, annan finländsk och svensk litteratur, med ungdomsböcker och klassiska och moderna verk samt faktaböcker. Eleverna övar sig även i att analysera och tolka litteratur, de laborerar med litteraturens huvudgenrer, några undergenrer och stilriktningar och blir vana att använda sig av textanalytiska begrepp. Eleverna uppmuntras att använda bibliotekstjänster både aktivt och mångsidigt.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2, K3, K6, K7
M2	I1	K1, K2, K3, K7
M3	I1	K1, K2, K3, K7
M4	I1	K1, K2, K6, K7
M5	I2	K1, K2, K4
M6	I2	K1, K2, K4, K5
M7	I2	K1, K2, K4
M8	I2	K2, K4, K5, K6
M9	I2	K1, K2, K4, K5
M10	I3	K2, K4, K5, K7
M11	I3	K2, K4, K5
M12	I3	K2, K4, K5, K6
M13	I3	K2, K4, K5, K6
M14	I3	K2, K4, K5, K7
M15	I4	K1, K2, K4
M16	I4	K1, K2, K4
M17	I4	K2, K4, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika slag av kommunikationsmiljöer	Eleven kan kommunicera målinriktat i olika slag av kommunikationsmiljöer och -situationer, visar att hen förstår andras inlägg och kan iaktta hur den egna kommunikationen påverkar andra.

M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val

Fokus ligger på kommunikationsförmågan och inte på valen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i grupp	Eleven kan uttrycka sina åsikter och motivera dem på ett trovärdigt sätt, beaktar andras åsikter och samarbetar med andra i kommunikationssituationer.

M3 stödja eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer, även genom drama

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sig med retoriska hjälpmedel och uppträda inför publik	Eleven kan uttrycka sig såsom situationen och ändamålet kräver och använda sig av retoriska grepp. Eleven kan framföra både ett spontant och ett förberett anförande eller diskussions-inlägg, ta hänsyn till sin publik och använda några retoriska knep för att åskådliggöra sitt budskap.

M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig observera sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla sina kommunikativa färdigheter	Eleven kan utvärdera sin kommunikativa kompetens i olika kommunikationsmiljöer på basis av feedback från andra och vet vilka områden som behöver utvecklas.

M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Behärskande av lässtrategier	Eleven kan självständigt använda sig av lässtrategier. Eleven kan utvärdera sin egen läskunnighet och namnge de områden hen behöver utveckla.

M6 erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, analysera och tolka många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter och därvid använda lämpliga begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Multilitteracitetskompetens och förmåga att bredda sin textvärld	Eleven kan med hjälp av handledning bruka och analysera många olika slag av texter också sådana typer av texter som är obekanta för eleven samt använda några analytiska begrepp.

M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet, förmåga att analysera och tolka texter samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera och tolka texter	Eleven kan granska texter kritiskt, känner igen olika textgenrer och kan beskriva några språkliga och textuella drag i förklarande, instruerande och argumenterande texter samt förstår att olika texter har olika upphov och syften.

M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven kan namnge de centrala faserna vid informationssökning och vet var och hur man kan söka information. Eleven kan värdera vilken information som är användbar och avgöra vilka källor som är tillförlitliga.

M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av att lyssna till och läsa texter samt bearbeta dessa och samtidigt fördjupa elevens förståelse av fiktion

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera och tolka fiktiva texter samt att ge uttryck för sin läserfarenhet	Eleven kan tolka fiktiva texter, använda centrala textanalytiska begrepp och kan koppla texterna till en kontext. Eleven hittar självmant lämpliga texter, läser flera böcker och breddar villigt samt delar med sig av sina läserfarenheter.

M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera många olika slag av texter, även multimodala samt stödja eleven i att definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka tankar och producera olika slag av texter (multilitteracitet) och bredda sin textvärld	Eleven producerar under handledning texter som är nya för eleven och testar olika sätt och metoder att producera texter för att uttrycka sina åsikter. Eleven kan beskriva sig själv som textproducent.

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter, även i multimediala miljöer och att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation

I årskurs 7 ligger fokus på berättande och beskrivande texter.

Ett av målen är att eleven lämnar in sina texter inom utsatt tid.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om och förmåga att använda textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och använda de uttryckssätt som kännetecknar ifrågavarande textgenre.

M12 stödja eleven i att utveckla sina textproduktions-processer och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om och förmåga att använda textproduktionsprocesser	Eleven kan namnge de olika etapperna vid textproduktion och kan arbeta med dem både individuellt och i grupp. Eleven kan ge och ta emot respons på sina texter och kan utvärdera sina egna färdigheter i textproduktion och uttrycka sina utvecklingsbehov på området.

M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standardspråket

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Skrivkompetens och förmåga att tillämpa skriftspråkets konventioner	Eleven känner till skriftspråkets grundläggande strukturer och det skrivna standardspråkets normer och kan använda dessa vid produktion och bearbetning av sina texter. Eleven skriver flytande för hand och digitalt.

M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka, bedöma och använda information och att använda sig av flera olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga regler

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmågan att använda och presentera information och tillämpa upphovsrättsliga normer (etiska normer för kommunikation)	Eleven kan i sina texter använda information från olika håll. Eleven kan göra anteckningar, komprimera information och använda olika källor i sina egna texter samt uppge dessa. Eleven kan tillämpa normerna för upphovsrätt och ange sina källor.

M15 stödja elevens möjlighet att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem

I åk 7 ligger fokus på den språkliga medvetenheten, intresset för språkliga fenomen samt språkets struktur.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan beskriva språkliga och textuella särdrag i texter, fundera över deras betydelser och beskriva skillnader mellan olika språkliga varianter och särdrag.

M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och ge eleven möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld

Fokus ligger på litterära genrer och litteraturhistoria betonas i årskurs 9.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Litteraturkunskap och kulturkännedom samt hur läsutvecklingen fortskridit	Eleven har insikt i kulturell mångfald och kan beskriva sina egna kulturella erfarenheter. Eleven känner till svenska språkets historia, något om de nordiska granspråken samt litteraturens olika skeden. Eleven har grepp om litteraturens huvudgenrer och har läst de böcker som man har avtalat om inom ämnet.

M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska granspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former

Språkhistoria behandlas i årskurs 9.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över den språkliga identiteten	Eleven kan beskriva den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och förstår språkets och modersmålet(n)s innebörd för en individ och det svenska språkets plats bland språken i världen.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

Eleverna stärker sina färdigheter i att fungera i olika slag av kommunikationssituationer, även utanför skolan. De ökar sin medvetenhet om betydelsen av sina egna och andras kommunikativa val. De tränar sig i att lyssna och tala genom att utbyta idéer, argumentera, förhandla och lösa problem, övar sig i att motivera sina åsikter och analysera sina styrkor och utvecklingsområden som kommunikatörer. De bekantar sig också med teatern som konstform och med teaterns uttrycksmedel genom dramaövningar. Eleverna får övning i att använda olika retoriska medel då de kommunicerar. De övar sig i att hålla förberedda muntliga anföranden och presentationer och att åskådliggöra det de vill kommunicera. De övar sig även att utvärdera sina egna kommunikativa färdigheter och analysera vilka färdigheter som bör utvecklas.

I2 Att tolka texter

Elevernas texttolkningsförmåga fördjupas genom att de läser, analyserar och tolkar fiktiva texter och faktatexter i olika former: litteratur, faktatexter och texter i tryckta, elektroniska och audiovisuella medier. De funderar över texters olika syften och mottagare och får öva sig att ställa frågor till de texter de arbetar med. Eleverna fördjupar sin läsförståelse genom att förutspå en texts innehåll, sammanfatta det centrala i en text, dra slutsatser och formulera frågor utifrån en text, omformulera texter och ställa ny information i relation till sin tidigare kunskap. De iakttar även sin egen läsutveckling. Eleverna bekantar sig också med olika slag av förklarande och argumenterande texter och de språkliga drag som är utmärkande för dessa textgenrer. Eleverna ska kunna skilja mellan åsikter och fakta, referat och argumentation, peka på förhållanden mellan företeelser och hur man uttrycker t.ex. förhållningssätt och affektivitet. De reflekterar över texters syfte och målgrupp och ställer läsarkritiska frågor till texterna. Då eleverna läser litteratur reflekterar de över sina egna livserfarenheter i relation till det de läst och analyserar sina läsoplevelser. De vidgar sitt läsande från ungdomslitteratur till allmän litteratur, både fiktion och fakta. De analyserar även texter som kombinerar bild, ljud och text och uttryckssätten i sådana texter. De övar sig att analysera och tolka litteratur och lär sig använda nya begrepp för detta. De lär sig om symboler och bildspråk och fördjupar sin kännedom om berättarteknik. De bekantar sig med informationssökningens olika faser, med olika informationskällor och hur man bedömer tillförlitligheten hos olika källor.

I3 Att producera texter

Eleverna producerar fiktiva och icke-fiktiva texter i olika former: språkliga, visuella, audiovisuella och webbtexter. De övar sig att producera texter steg för steg och att ge och ta emot respons i olika skeden av textproduktionsprocessen. De övar sig i att avgöra syftet med olika texter och att använda kriterier för att bedöma texter. Eleverna studerar textuella, språkliga och visuella drag som är typiska för berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och utnyttjar denna kunskap då de producerar egna texter. De lär sig anpassa textinnehållet och språket i sina texter för olika syften och målgrupper och att ta emot och ge respons under olika faser av textproduktionen. Eleverna undersöker olika element i skriftspråket och de övar sig i att dra nytta av denna kunskap då de producerar egna texter. Eleverna fördjupar även sina kunskaper om standardskriftspråket. De lär sig identifiera stycken, menings- och satsstrukturer, att undersöka olika sätt att uttrycka förhållanden mellan företeelser samt att känna igen olika register och stildrag. De undersöker olika tidsformer och laborerar med dessa i sina egna texter. De bekantar sig med förkortningar, främmande ord och sifferuttryck och lär sig använda alla dessa kännetecken då de skapar egna texter. Eleverna förbättrar sin förmåga att producera texter som behövs i studierna, såsom att referera, göra sammandrag och anteckningar och att använda källor och källhänvisningar i sina egna texter och de lär sig även om upphovsrätt och etisk webbkommunikation.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Eleverna använder och analyserar på mer avancerad nivå språkliga strukturer, de nordiska grannspråken, kulturella fenomen samt litteratur inom många olika genrer och medier i en mångkulturell omvärld. Eleverna tolkar texter och deras språkliga uppbyggnad, betydelser och syften och använder gängse begrepp för att diskutera språkliga drag och sociokulturella fenomen. Eleverna fördjupar sina kunskaper om det skrivna standardspråket, olika stilnivåer och svenska språkets satsbyggnad med fokus på ordföljd, struktur, sats, satsdelar och mening. De svenska språkdragen analyseras även genom kontrastiv jämförelse med andra språk. Eleverna bekantar sig med det svenska språkets utveckling och historia, med språkbruket i Finland och Norden och regionala varianter i svenskan i Finland. De undersöker hur olika språk påverkar varandras ordförråd och namnskick. Eleverna bekantar sig med kulturbegreppet och med olika former av kultur såsom folklöre, film, teater, muntlig tradition och olika slag av mediekultur. De vidgar sin kulturfär till hela Finland, Sverige och det övriga Norden och även till andra länder och kulturer i världen. Eleverna diskuterar etiska och moraliska aspekter på språkbruk, yttrandefrihet och integritet i olika medier och i olika språksituationer. De bekantar sig med olika skeden inom finlandssvensk, annan finländsk och svensk litteratur, med ungdomsböcker och klassiska och moderna verk samt faktaböcker. Eleverna övar sig även i att analysera och tolka litteratur, de laborerar med litteraturens huvudgenrer, några undergenrer och stilriktningar och blir vana att använda sig av textanalytiska begrepp. Eleverna uppmuntras att använda bibliotekstjänster både aktivt och mångsidigt.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2, K3, K6, K7
M2	I1	K1, K2, K3, K7
M3	I1	K1, K2, K3, K7
M4	I1	K1, K2, K6, K7
M5	I2	K1, K2, K4
M6	I2	K1, K2, K4, K5
M7	I2	K1, K2, K4
M8	I2	K2, K4, K5, K6
M9	I2	K1, K2, K4, K5
M10	I3	K2, K4, K5, K7
M11	I3	K2, K4, K5
M12	I3	K2, K4, K5, K6
M13	I3	K2, K4, K5, K6
M14	I3	K2, K4, K5, K7
M15	I4	K1, K2, K4
M16	I4	K1, K2, K4
M17	I4	K2, K4, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika slag av kommunikationsmiljöer	Eleven kan kommunicera målinriktat i olika slag av kommunikationsmiljöer och -situationer, visar att hen förstår andras inlägg och kan iaktta hur den egna kommunikationen påverkar andra.

M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i grupp	Eleven kan uttrycka sina åsikter och motivera dem på ett trovärdigt sätt, beaktar andras åsikter och samarbetar med andra i kommunikationssituationer.

M3 stödja eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer, även genom drama

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sig med retoriska hjälpmedel och uppträda inför publik	Eleven kan uttrycka sig såsom situationen och ändamålet kräver och använda sig av retoriska grepp. Eleven kan framföra både ett spontant och ett förberett anförande eller diskussions-inlägg, ta hänsyn till sin publik och använda några retoriska knep för att åskådliggöra sitt budskap.

M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig observera sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla sina kommunikativa färdigheter	Eleven kan utvärdera sin kommunikativa kompetens i olika kommunikationsmiljöer på basis av feedback från andra och vet vilka områden som behöver utvecklas.

M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Behärskande av lässtrategier	Eleven kan självständigt använda sig av lässtrategier. Eleven kan utvärdera sin egen läskunnighet och namnge de områden hen behöver utveckla.

M6 erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, analysera och tolka många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter och därvid använda lämpliga begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Multilitteracitetskompetens och förmåga att bredda sin textvärld	Eleven kan med hjälp av handledning bruka och analysera många olika slag av texter också sådana typer av texter som är obekanta för eleven samt använda några analytiska begrepp.

M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet, förmåga att analysera och tolka texter samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera och tolka texter	Eleven kan granska texter kritiskt, känner igen olika textgenrer och kan beskriva några språkliga och textuella drag i förklarande, instruerande och argumenterande texter samt förstår att olika texter har olika upphov och syften.

M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven kan namnge de centrala faserna vid informationssökning och vet var och hur man kan söka information. Eleven kan värdera vilken information som är användbar och avgöra vilka källor som är tillförlitliga.

M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av att lyssna till och läsa texter samt bearbeta dessa och samtidigt fördjupa elevens förståelse av fiktion

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera och tolka fiktiva texter samt att ge uttryck för sin läserfarenhet	Eleven kan tolka fiktiva texter, använda centrala textanalytiska begrepp och kan koppla texterna till en kontext. Eleven hittar självmant lämpliga texter, läser flera böcker och breddar villigt samt delar med sig av sina läserfarenheter.

M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera många olika slag av texter, även multimodala samt stödja eleven i att definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka tankar och producera olika slag av texter (multilitteracitet) och bredda sin textvärld	Eleven producerar under handledning texter som är nya för eleven och testar olika sätt och metoder att producera texter för att uttrycka sina åsikter. Eleven kan beskriva sig själv som textproducent.

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter, även i multimediala miljöer och att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation

Ett av målen är att eleven lämnar in sina texter inom utsatt tid.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om och förmåga att använda textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och använda de uttryckssätt som kännetecknar ifrågavarande textgenre.

M12 stödja eleven i att utveckla sina textproduktions-processer och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om och förmåga att använda textproduktionsprocesser	Eleven kan namnge de olika etapperna vid textproduktion och kan arbeta med dem både individuellt och i grupp. Eleven kan ge och ta emot respons på sina texter och kan utvärdera sina egna färdigheter i textproduktion och uttrycka sina utvecklingsbehov på området.

M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standardspråket

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Skrivkompetens och förmåga att tillämpa skriftspråkets konventioner	Eleven känner till skriftspråkets grundläggande strukturer och det skrivna standardspråkets normer och kan använda dessa vid produktion och bearbetning av sina texter. Eleven skriver flytande för hand och digitalt.

M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka, bedöma och använda information och att använda sig av flera olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga regler

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmågan att använda och presentera information och tillämpa upphovsrättsliga normer (etiska normer för kommunikation)	Eleven kan i sina texter använda information från olika håll. Eleven kan göra anteckningar, komprimera information och använda olika källor i sina egna texter samt uppge dessa. Eleven kan tillämpa normerna för upphovsrätt och ange sina källor.

M15 stödja elevens möjlighet att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan beskriva språkliga och textuella särdrag i texter, fundera över deras betydelser och beskriva skillnader mellan olika språkliga varianter och särdrag.

M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och ge eleven möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld

Litteraturhistoria betonas i årskurs 9.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Litteraturkunskap och kulturkännedom samt hur läsutvecklingen fortskridit	Eleven har insikt i kulturell mångfald och kan beskriva sina egna kulturella erfarenheter. Eleven känner till svenska språkets historia, något om de nordiska grannspråken samt litteraturens olika skeden. Eleven har grepp om litteraturens huvudgenrer och har läst de böcker som man har avtalat om inom ämnet.

M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former

Språkhistoria behandlas i årskurs 9 och de nordiska språken i årskurs 7.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över den språkliga identiteten	Eleven kan beskriva den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och förstår språkets och modersmålet(n)s innebörd för en individ och det svenska språkets plats bland språken i världen.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

Eleverna stärker sina färdigheter i att fungera i olika slag av kommunikationssituationer, även utanför skolan. De ökar sin medvetenhet om betydelsen av sina egna och andras kommunikativa val. De tränar sig i att lyssna och tala genom att utbyta idéer, argumentera, förhandla och lösa problem, övar sig i att motivera sina åsikter och analysera sina styrkor och utvecklingsområden som kommunikatörer. De bekantar sig också med teatern som konstform och med teaterns uttrycksmedel genom dramaövningar. Eleverna får övning i att använda olika retoriska medel då de kommunicerar. De övar sig i att hålla förberedda muntliga anföranden och presentationer och att åskådliggöra det de vill kommunicera. De övar sig även att utvärdera sina egna kommunikativa färdigheter och analysera vilka färdigheter som bör utvecklas.

I2 Att tolka texter

Elevernas texttolkningsförmåga fördjupas genom att de läser, analyserar och tolkar fiktiva texter och faktatexter i olika former: litteratur, faktatexter och texter i tryckta, elektroniska och audiovisuella medier. De funderar över texters olika syften och mottagare och får öva sig att ställa frågor till de texter de arbetar med. Eleverna fördjupar sin läsförståelse genom att förutspå en texts innehåll, sammanfatta det centrala i en text, dra slutsatser och formulera frågor utifrån en text, omformulera texter och ställa ny information i relation till sin tidigare kunskap. De iakttar även sin egen läsutveckling. Eleverna bekantar sig också med olika slag av förklarande och argumenterande texter och de språkliga drag som är utmärkande för dessa textgenrer. Eleverna ska kunna skilja mellan åsikter och fakta, referat och argumentation, peka på förhållanden mellan företeelser och hur man uttrycker t.ex. förhållningssätt och affektivitet. De reflekterar över texters syfte och målgrupp och ställer läsarkritiska frågor till texterna. Då eleverna läser litteratur reflekterar de över sina egna livserfarenheter i relation till det de läst och analyserar sina läsoplevelser. De vidgar sitt läsande från ungdomslitteratur till allmän litteratur, både fiktion och fakta. De analyserar även texter som kombinerar bild, ljud och text och uttryckssätten i sådana texter. De övar sig att analysera och tolka litteratur och lär sig använda nya begrepp för detta. De lär sig om symboler och bildspråk och fördjupar sin kännedom om berättarteknik. De bekantar sig med informationssökningens olika faser, med olika informationskällor och hur man bedömer tillförlitligheten hos olika källor.

I3 Att producera texter

Eleverna producerar fiktiva och icke-fiktiva texter i olika former: språkliga, visuella, audiovisuella och webbtexter. De övar sig att producera texter steg för steg och att ge och ta emot respons i olika skeden av textproduktionsprocessen. De övar sig i att avgöra syftet med olika texter och att använda kriterier för att bedöma texter. Eleverna studerar textuella, språkliga och visuella drag som är typiska för berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och utnyttjar denna kunskap då de producerar egna texter. De lär sig anpassa textinnehållet och språket i sina texter för olika syften och målgrupper och att ta emot

och ge respons under olika faser av textproduktionen. Eleverna undersöker olika element i skriftspråket och de övar sig i att dra nytta av denna kunskap då de producerar egna texter. Eleverna fördjupar även sina kunskaper om standardskriftspråket. De lär sig identifiera stycken, menings- och satsstrukturer, att undersöka olika sätt att uttrycka förhållanden mellan företeelser samt att känna igen olika register och stildrag. De undersöker olika tidsformer och laborerar med dessa i sina egna texter. De bekantar sig med förkortningar, främmande ord och sifferuttryck och lär sig använda alla dessa kännetecken då de skapar egna texter. Eleverna förbättrar sin förmåga att producera texter som behövs i studierna, såsom att referera, göra sammandrag och anteckningar och att använda källor och källhänvisningar i sina egna texter och de lär sig även om upphovsrätt och etisk webbkommunikation.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Eleverna använder och analyserar på mer avancerad nivå språkliga strukturer, de nordiska grannspråken, kulturella fenomen samt litteratur inom många olika genrer och medier i en mångkulturell omvärld. Eleverna tolkar texter och deras språkliga uppbyggnad, betydelser och syften och använder gängse begrepp för att diskutera språkliga drag och sociokulturella fenomen. Eleverna fördjupar sina kunskaper om det skrivna standardspråket, olika stilnivåer och svenska språkets satsbyggnad med fokus på ordföljd, struktur, sats, satsdelar och mening. De svenska språkdragen analyseras även genom kontrastiv jämförelse med andra språk. Eleverna bekantar sig med det svenska språkets utveckling och historia, med språkbruket i Finland och Norden och regionala varianter i svenskan i Finland. De undersöker hur olika språk påverkar varandras ordförråd och namnskick. Eleverna bekantar sig med kulturbegreppet och med olika former av kultur såsom folklöre, film, teater, muntlig tradition och olika slag av mediekultur. De vidgar sin kultursfär till hela Finland, Sverige och det övriga Norden och även till andra länder och kulturer i världen. Eleverna diskuterar etiska och moraliska aspekter på språkbruk, yttrandefrihet och integritet i olika medier och i olika språksituationer. De bekantar sig med olika skeden inom finlandssvensk, annan finländsk och svensk litteratur, med ungdomsböcker och klassiska och moderna verk samt faktaböcker. Eleverna övar sig även i att analysera och tolka litteratur, de laborerar med litteraturens huvudgenrer, några undergenrer och stilriktningar och blir vana att använda sig av textanalytiska begrepp. Eleverna uppmuntras att använda bibliotekstjänster både aktivt och mångsidigt.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2, K3, K6, K7
M2	I1	K1, K2, K3, K7
M3	I1	K1, K2, K3, K7
M4	I1	K1, K2, K6, K7
M5	I2	K1, K2, K4
M6	I2	K1, K2, K4, K5
M7	I2	K1, K2, K4
M8	I2	K2, K4, K5, K6
M9	I2	K1, K2, K4, K5
M10	I3	K2, K4, K5, K7
M11	I3	K2, K4, K5
M12	I3	K2, K4, K5, K6
M13	I3	K2, K4, K5, K6
M14	I3	K2, K4, K5, K7
M15	I4	K1, K2, K4
M16	I4	K1, K2, K4
M17	I4	K2, K4, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika slag av kommunikationsmiljöer	Eleven kan kommunicera målinriktat i olika slag av kommunikationsmiljöer och -situationer, visar att hen förstår andras inlägg och kan iaktta hur den egna kommunikationen påverkar andra.

M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i grupp	Eleven kan uttrycka sina åsikter och motivera dem på ett trovärdigt sätt, beaktar andras åsikter och samarbetar med andra i kommunikationssituationer.

M3 stödja eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer, även genom drama

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sig med retoriska hjälpmedel och uppträda inför publik	Eleven kan uttrycka sig såsom situationen och ändamålet kräver och använda sig av retoriska grepp. Eleven kan framföra både ett spontant och ett förberett anförande eller diskussions-inlägg, ta hänsyn till sin publik och använda några retoriska knep för att åskådliggöra sitt budskap.

M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig observera sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla sina kommunikativa färdigheter	Eleven kan utvärdera sin kommunikativa kompetens i olika kommunikationsmiljöer på basis av feedback från andra och vet vilka områden som behöver utvecklas.

M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Behärskande av lässtrategier	Eleven kan självständigt använda sig av lässtrategier. Eleven kan utvärdera sin egen läskunnighet och namnge de områden hen behöver utveckla.

M6 erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, analysera och tolka många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter och därvid använda lämpliga begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Multilitteracitetskompetens och förmåga att bredda sin textvärld	Eleven kan med hjälp av handledning bruka och analysera många olika slag av texter också sådana typer av texter som är obekanta för eleven samt använda några analytiska begrepp.

M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet, förmåga att analysera och tolka texter samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera och tolka texter	Eleven kan granska texter kritiskt, känner igen olika textgenrer och kan beskriva några språkliga och textuella drag i förklarande, instruerande och argumenterande texter samt förstår att olika texter har olika upphov och syften.

M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven kan namnge de centrala faserna vid informationssökning och vet var och hur man kan söka information. Eleven kan värdera vilken information som är användbar och avgöra vilka källor som är tillförlitliga.

M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av att lyssna till och läsa texter samt bearbeta dessa och samtidigt fördjupa elevens förståelse av fiktion

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera och tolka fiktiva texter samt att ge uttryck för sin läserfarenhet	Eleven kan tolka fiktiva texter, använda centrala textanalytiska begrepp och kan koppla texterna till en kontext. Eleven hittar självmant lämpliga texter, läser flera böcker och breddar villigt samt delar med sig av sina läserfarenheter.

M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera många olika slag av texter, även multimodala samt stödja eleven i att definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka tankar och producera olika slag av texter (multilitteracitet) och bredda sin textvärld	Eleven producerar under handledning texter som är nya för eleven och testar olika sätt och metoder att producera texter för att uttrycka sina åsikter. Eleven kan beskriva sig själv som textproducent.

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter, även i multimediala miljöer och att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation

Ett av målen är att eleven lämnar in sina texter inom utsatt tid.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om och förmåga att använda textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och använda de uttryckssätt som kännetecknar ifrågavarande textgenre.

M12 stödja eleven i att utveckla sina textproduktions-processer och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om och förmåga att använda textproduktionsprocesser	Eleven kan namnge de olika etapperna vid textproduktion och kan arbeta med dem både individuellt och i grupp. Eleven kan ge och ta emot respons på sina texter och kan utvärdera sina egna färdigheter i textproduktion och uttrycka sina utvecklingsbehov på området.

M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standardspråket

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Skrivkompetens och förmåga att tillämpa skriftspråkets konventioner	Eleven känner till skriftspråkets grundläggande strukturer och det skrivna standardspråkets normer och kan använda dessa vid produktion och bearbetning av sina texter. Eleven skriver flytande för hand och digitalt.

M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka, bedöma och använda information och att använda sig av flera olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga regler

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmågan att använda och presentera information och tillämpa upphovsrättsliga normer (etiska normer för kommunikation)	Eleven kan i sina texter använda information från olika håll. Eleven kan göra anteckningar, komprimera information och använda olika källor i sina egna texter samt uppge dessa. Eleven kan tillämpa normerna för upphovsrätt och ange sina källor.

M15 stödja elevens möjlighet att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan beskriva språkliga och textuella särdrag i texter, fundera över deras betydelser och beskriva skillnader mellan olika språkliga varianter och särdrag.

M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och ge eleven möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Litteraturkunskap och kulturkännedom samt hur läsutvecklingen fortskridit	Eleven har insikt i kulturell mångfald och kan beskriva sina egna kulturella erfarenheter. Eleven känner till svenska språkets historia, något om de nordiska granspråken samt litteraturens olika skeden. Eleven har grepp om litteraturens huvudgenrer och har läst de böcker som man har avtalat om inom ämnet.

M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska granspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över den språkliga identiteten	Eleven kan beskriva den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och förstår språkets och modersmålet(n)s innebörd för en individ och det svenska språkets plats bland språken i världen.

36.6.16. Musik

Läroämnets uppdrag

Musikundervisningens uppdrag är att skapa förutsättningar för mångsidig musikalisk aktivitet och ett aktivt kulturellt deltagande. Undervisningen ska hjälpa eleverna att tolka musikens många betydelser i olika kulturer samt i individers och grupperns verksamhet. Genom att bredda musikkunskaperna stärks elevernas positiva relation till musiken, vilket lägger grund för livslångt musicerande. Musikundervisningen ska utveckla en positiv och nyfiken inställning till musik och kulturell mångfald.

Funktionell musikundervisning främjar utvecklingen av elevernas musikaliska kunskaper och förståelse, totala växande och förmåga att samarbeta med andra. Dessa stärks genom att man i musikundervisningen beaktar elevernas musikintressen, andra läroämnena, ämnesövergripande teman, fester och evenemang i skolan samt verksamhet utanför skolan. Genom att regelbundet erbjuda eleverna möjlighet att använda sin röst och musicera, komponera och skapa utvecklas deras tänkande och uppfattningsförmåga. I musikundervisningen studerar eleverna musik på ett mångsidigt sätt, vilket bidrar till att utveckla deras uttrycksförmåga.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 ska undervisningen i musik ge eleverna möjlighet att bredda sina musikaliska kunskaper och vidga sin världsbild. Samtidigt ska undervisningen handleda dem att tolka musikens betydelse och att analysera känslor och upplevelser i samband med musik. Undervisningens uppdrag är också att utveckla elevernas förmåga att kritiskt granska olika musikkulturer genom att handleda dem att analysera och bedöma hur man kan kommunicera och påverka med hjälp av musik. Elevernas agerande och tänkande stärks genom att man repeterar och fördjupar de musikaliska färdigheter som de har sedan tidigare. Eleverna ska också ges möjlighet att själva planera och utvärdera sitt lärande. Eleverna ska få uttrycka sig musikaliskt på ett mångsidigt och kreativt sätt och skapa musik självständigt och tillsammans med andra. Detta stöds genom att musik kombineras med andra uttrycksformer. När eleverna använder digitala verktyg stiftar de bekantskap med upphovsrätt och möjligheter att använda musik och digitala medier och vilka eventuella etiska problem som kan uppstå.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i musik i årskurs 7-9

Målet är att skapa en pedagogiskt mångsidig och flexibel studiehelhet i musik, som ger möjlighet till olika musikaliska arbetssätt, musikalisk samverkan, gemensamt musicerande och andra gemensamma musikaktiviteter. Glädje i lärandet, en atmosfär som sporrar kreativt tänkande och positiva musikupplevelser inspirerar eleven och stärker viljan att utveckla sina musikaliska färdigheter. I undervisningssituationerna ska eleven ges möjligheter att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. Musikbegrepp lärs ut med hjälp av musikaliska arbetssätt. I undervisningen ska man utnyttja de möjligheter som konst- och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.

Handledning, differentiering och stöd i musik i årskurs 7-9

Musikundervisningen och arbetet ska planeras med hänsyn till elevernas olika behov, tidigare lärande och intressen. Beslut om arbetssätt, läromedel, instrument och grupparbete fattas så att också eleverna får sin röst hörd. Musikundervisningen ska ge möjlighet till gemensamt musicerande som främjar lärandet och stärker elevens självkänsla, samarbets- och initiativförmåga. Vid valet av arbetssätt ska målet vara att bryta eventuella könsbundna mönster som förekommer inom musikkulturen och i musikundervisningen.

Bedömning av elevens lärande i musik i årskurs 7-9

I musikundervisningen behöver eleven realistisk och samtidigt uppmuntrande respons också i årskurs 7-9 i den grundläggande utbildningen. Handledande respons hjälper eleven att bättre uppfatta musikaliskt genomförande, musikaliskt uttryck och musikens betydelser. Eleven behöver respons i synnerhet när eleven genomför helheter som omfattar kreativt skapande och musikteknologi.

Slutbedömningen infaller det läsår då musik upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått de gemensamma målen för lärokursen i musik när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i musik. I musik utvecklas

elevens kunskaper inom alla målområden ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnen och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röstanvändningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K2
M3	I1, I2, I3, I4	K2
M4	I1, I2, I3, I4	K2
M5	I1, I2, I3, I4	K2
M6	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K6
M7	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K5
M8	I1, I2, I3, I4	K2, K4
M9	I1, I2, I3, I4	K4
M10	I1, I2, I3, I4	K3, K4
M11	I1, I2, I3, I4	K3
M12	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att medverka konstruktivt i en musicerande grupp och i musikaliska sammanhang

Eleven sjunger, spelar, improviserar och rör sig till samt lyssnar på musik. Eleven deltar aktivt och tar hänsyn till de andra i gruppen. Eleven kan använda sig av sina egna styrkor på ett konstruktivt sätt i samband med gruppens musicerande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att medverka i en musikgrupp	Eleven medverkar i en musikgrupp, sköter sin andel och sporrar andra.

M2 hjälpa eleven att upprätthålla förmågan att använda sin röst och sjunga och att vidareutveckla den i en musicerande grupp

Elevens naturliga röst användning utvecklas. Eleven handleds i att vårda sin röst och får en inblick i hur rösten utvecklas under målbrottet. Eleven bekantar sig med olika sätt att använda rösten och olika sångstilar. Eleven tränar stämsång och fäster även uppmärksamhet vid musikalisk tolkning och uttryckssätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda sin röst och sjunga i en musikgrupp	Eleven använder sin röst för att uttrycka sig musikaliskt och deltar i allsång samt kan bidra till den musikaliska helheten.

M3 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina färdigheter att spela och musicera i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

Eleven samspel i grupp förstärks. Eleven tränar grundläggande speltekniker med t.ex. rytm-, stavspels- och bandinstrument. Eleven tränar olika tidsvärden, taktarter och skalor i samband med musicerande och förverkligar egna musikaliska idéer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att spela i en musikgrupp	Eleven spelar genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument och deltar ganska ledigt i gemensamt musicerande.

M4 uppmuntra eleven att pröva på mångsidiga sätt att uttrycka sig och röra sig till musik

Eleven rör sig, improviserar och dansar till musik. Eleven använder hela kroppen och bodyrytmik för att uttrycka musikens form, innehåll och stämningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att röra sig till musik	Eleven visar i sina rörelser att hen uppfattar musikens grundrytm och anpassar sina rörelser till den musik hen hör.

M5 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och handleda eleven att diskutera det hen hört

Eleven lyssnar på ljud och musik från olika genrer, såväl meditativt som analytiskt. Eleven berättar om det hen hört och framför egna motiverade åsikter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna till och diskutera ljudmiljöer och musik	Eleven lyssnar till ljudmiljöer och musik och kan berätta om det hen hört.

M6 uppmuntra eleven att bygga upp ett kreativt förhållande till musik och handleda eleven att improvisera, arrangera och komponera samt arbeta tvärkonstnärligt

Eleven handleds i att komponera och improvisera utgående från enkla rytmiska och melodiska motiv, t ex två-, tre- eller fyrklanger eller utgående ifrån pentatoniska skalan. I undervisningen används såväl instrument som digitala verktyg.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att skapa musik kreativt	Eleven kan använda musikaliska eller andra ljudelement för att utveckla och tillämpa nya musikaliska idéer självständigt eller i grupp.

M7 handleda eleven att spela in musik och att använda musikteknologi på ett kreativt sätt både för att skapa musik och som en del av ämnesövergripande helheter

Eleven använder sig av olika digitala verktyg för att planera och förverkliga ljudcollage, kompositioner eller kombinera bild och ljud.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda musikteknologi	Eleven kan använda de möjligheter musikteknologin erbjuder för att uttrycka musik självständigt eller i grupp.

M8 vägleda eleven att granska musiken som konst och att förstå hur musik används för att kommunicera och påverka i olika kulturer

Eleven bekantar sig med och forskar i musik från olika genrer, kulturer och tidsepoker samt berättar om sina musikaliska upplevelser och iakttagelser. I mån av möjlighet samarbete över ämnesgränserna eller med andra konst- och kulturinstitutioner.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell kompetens	Eleven kan analysera hur musik används och i vilka former den förekommer och berätta om sina iakttagelser.

M9 uppmuntra och handleda eleven att diskutera musik med hjälp av musikbegrepp och -termer

Eleven använder sig av musikbegrepp och -termer i musicerande grupp. Elevens förmåga att uppfatta rytm, melodi, harmoni, form, klangfärg och dynamik förstärks, både genom att musicera och genom att lyssna på musik. Eleven utvecklas i att gestalta noter, tidsvärden och tempobeteckningar samt lär sig att namnge dem och att känna till deras symboler.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda musikbegrepp och -symboler	Eleven använder musikaliska grundbegrepp, notationssätt och termer i den musikaliska verksamheten.

M10 hjälpa eleven att upptäcka hur musiken påverkar känslorna och välbefinnandet

Eleven reflekterar över sitt eget förhållande till musiken. Eleven bekantar sig med musik från olika genrer och handleds i att finna den musik som passar hen vid olika sinnesstämningar. Eleven handleds också i att reflektera över hurdan musik som lämpar sig för olika fester och tillställningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att upptäcka musikens inverkan på välbefinnandet	Man diskuterar med eleven om musikens inverkan på känslorna och välbefinnandet, men detta mål används inte som grund för slutbedömningen.

M11 handleda eleven att måna om sin hörsel och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

Eleven handleds i att använda instrument och annan musikutrustning på ett ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt samt att vårda sin hörsel och bidra till att ljudnivån hålls på en acceptabel nivå i samband med musicerande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att värna om hörseln och om att musik- och ljudmiljön är trygg	Eleven beaktar bland annat ljudstyrkan och andra faktorer som hör samman med en trygg musik- och ljudmiljö när hen musicerar.

M12 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att ställa upp mål för sitt musikaliska lärande och att bedöma sina framsteg i förhållande till målen

Eleven övar och repeterar långsiktigt, både enskilt och i grupp och fäster uppmärksamhet vid slutproduktens kvalitet. Eleven övar in program och uppträder tillsammans med andra elever på morgonsamlingar, fester och olika tillställningar i skolan. I mån av möjlighet uppträdanden även på tillställningar utanför skolan.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig	Eleven ställer under handledning upp ett eget mål för musicerande, rörelse till musik eller komposition och annat kreativt skapande samt bedömer sina framsteg i förhållande till målet.

36.6.17. Religion

Läroämnets uppdrag

Läroämnets uppdrag är att ge eleverna en bred allmänbildning i religion och livsåskådning. Undervisningen ska göra eleverna förtrogna med den religion som studeras och dess mångfald. Eleverna ska få insikt i religiösa och konfessionella traditioner i Finland och i religioner och livsåskådningar på andra håll i världen. Läroämnet ska främja förståelse för förhållandet mellan religion och kultur samt multilitteracitet i fråga om religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och hjälpa eleverna att förstå diskussioner som gäller religion. Eleverna ska vägledas att tänka kritiskt och att studera religioner och livsåskådningar ur olika perspektiv. I undervisningen behandlas förhållandet mellan religion och kunskap samt språk, symbolik och begrepp som är kännetecknande för religioner. Religionsundervisningen ska ge eleverna beredskap att ta del av den dialog som förs både inom och mellan olika religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska handleda eleverna att respektera livet, människovärdet och det som är heligt för en själv och andra.

Undervisningen ska ge eleverna insikt i etiskt tänkande inom den religion som studeras och inom andra religioner och livsåskådningar, och uppmuntra eleverna att själva fundera över etiska frågor. Undervisningen ska stödja elevens självkänneteknande, självaktning och utveckla elevens livskompetens under hela den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska hjälpa eleven att forma och bedöma sin identitet, sin livsåskådning och sin världsåskådning. Religionsundervisningen ska stödja att eleven utvecklas till en ansvarsfull medlem i sin grupp och i det demokratiska samhället och till en ansvarsfull världsmedborgare.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I **årskurserna 7-9** ska man i undervisningen i religion utforska den religion som studeras som ett kulturellt och samhällsligt fenomen. Kunskapen om den aktuella religionens rötter, ursprung, lära och normer samt inflytande i världen fördjupas och berikas.

I undervisningen utforskas både de stora religiösa traditionerna i världen och irreligiositet. Religionernas samhälleliga och politiska inflytande och religionsfrihet behandlas. Eleverna lär sig känna igen och analysera religiösa teman i vetenskap, medier, konst och populärkultur.

I undervisningen behandlas de centrala etiska begreppen och de etiska principerna inom den religion som studeras. I undervisningen granskas FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna samt etiska synsätt i olika religioner och livsåskådningar. Mänskliga livsfrågor och aktuella etiska problem tas upp. Religionsundervisningen ska erbjuda eleverna resurser för deras fortsatta utveckling.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 7–9

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämnesbeskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion i årskurs 7–9

Målet är att visa uppskattning och respekt för alla religioner och livsåskådningar. Teman granskas med hjälp av erfarenhetsbaserat, konkret och gemensamt lärande. Det är viktigt att fördjupa och gemensamt reflektera över begrepp. Olika digitala verktyg används i religionsundervisningen

för att främja lärandet och öka elevernas aktivitet och interaktion. Undervisningsmiljön ska vara rofylld. Diskussion är en viktig del av undervisningen. I mån av möjlighet kan studiebesök och gäster utnyttjas i undervisningen. Undervisningen kan innehålla individuella eller gemensamma projekt som omfattar flera lärokurser eller överskrider läroämnesgränserna.

Handledning, differentiering och stöd i religion i årskurs 7–9

Lärokurserna genomförs så att elevernas olika religiösa och konfessionella bakgrunder och språkkunskaper beaktas i undervisningen och arbetet. I undervisningen skapas gemensamma situationer som främjar lärande och delaktighet samt sociala och kommunikativa färdigheter. Eleverna handleds att stärka sin studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömningen av elevens lärande i religion i årskurs 7–9

Bedömningen ska grunda sig på observationer och diskussioner i arbetet samt på elevens olika alster. Utöver alstren bedöms studieprocessen och arbetets olika faser. Bedömningen ska vara mångsidig och responsen handledande och uppmuntrande. Eleverna ska regelbundet få information om sina framsteg och prestationer i relation till de uppställda målen. Elevernas självbedömning och kamratbedömning används som stöd för bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i religion när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen. Kunskapen i läroämnet utvecklas kumulativt i takt med att elevens tankeförmåga fördjupas. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen i läroämnet beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar de kunskaper som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrider för något mål, kan detta kompensera en svagare prestation för något annat mål.

Evangelisk-luthersk tro

Lärokursens uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 ska man i undervisningen i religion utforska den religion som studeras som ett kulturellt och samhällsligt fenomen. Kunskapen om den aktuella religionens rötter, ursprung, lära och normer samt inflytande i världen fördjupas och berikas.

I undervisningen utforskas både de stora religiösa traditionerna i världen och irreligiositet. Religionernas samhällsliga och politiska inflytande och religionsfrihet behandlas. Eleverna lär sig känna igen och analysera religiösa teman i vetenskap, medier, konst och populärkultur.

I undervisningen behandlas de centrala etiska begreppen och de etiska principerna inom den religion som studeras. I undervisningen granskas FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna samt etiska synsätt i olika religioner och livsåskådningar. Mänskliga livsfrågor och aktuella etiska problem tas upp. Religionsundervisningen ska erbjuda eleverna resurser för deras fortsatta utveckling.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 7–9

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämnesbeskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av

de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

Centralt innehåll i undervisningen är kristendomen på olika håll i världen, med betoning på nutid. Man studerar kristendomens uppkomst, utbredning och uppdelning i olika kyrkor. Man bekantar sig med de största kristna kyrkorna: den katolska och den ortodoxa kyrkan och de protestantiska kyrkorna, särskilt den lutherska kyrkan. Kyrkornas utbredning och centrala lära behandlas. Man studerar Bibelns uppkomst, centrala innehåll, olika tolkningssätt och kulturellt inflytande. Kristendomen i Finland och dess kulturella inflytande behandlas. Man reflekterar hur man själv förhåller sig till att vara lutheran, finländare och europé.

I2 Religionernas värld

I undervisningen behandlas de stora världsreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen. Man bekantar sig också med naturreligioner och nya religiösa rörelser samt irreligiositet som livsåskådning. Man granskar religionerna ur vetenskapligt perspektiv med beaktande av religiösa dimensioner. I undervisningen behandlas skillnaden mellan tro och kunskap samt religiöst och vetenskapligt språk, religionskritik och hur religionerna syns i medierna, i politiken, inom olika kulturområden, i populärkulturen, i konst och i seder och bruk. Man behandlar ekumenik samt dialogen mellan religioner och livsåskådningar och dess betydelse för världsfreden.

Begreppet religion utreds. De stora världsreligionernas samt naturreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen med betoning på nutid behandlas.

I3 Ett gott liv

Centralt i undervisningen är de etiska grundbegreppen och förståelsen av dem. Man bekantar sig med etiska normer inom kristendomen och andra religioner och med etiska betoningar i olika kristna kyrkor samt med förhållandet mellan Bibeln och etik. Man studerar FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och människorättsetik. I undervisningen behandlas livsfrågor och frågor i anslutning till det finländska samhället, globalt ansvar, miljö och djur ur etiskt perspektiv. Man reflekterar över etiska frågor med hjälp av aktuella exempel i media. Man reflekterar också över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2	K1
M2	I1	K2
M3	I2	K2, K3, K6
M4	I1, I2, I3	K2, K4, K6
M5	I1, I3	K1, K2, K4, K5, K7
M6	I3	K2, K7
M7	I1, I3	K5, K6
M8	I1, I2, I3	K7
M9	I2, I3	K1, K2
M10	I1, I2, I3	K6

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen och kan nämna religiösa inslag i den omgivande kulturen.

Begreppet religion utreds. De stora världsreligionernas samt naturreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen med betoning på nutid behandlas.

M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan beskriva hur den aktuella religionen har uppkommit och vilket inflytande den haft. Eleven känner till religionens grundpelare och kan nämna de viktigaste källorna.

M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om världsreligionerna och olika livsåskådningar	Eleven har grundläggande kunskaper om världens stora religioner och om irreligiositet. Eleven kan beskriva mångfalden i religionerna och livsåskådningarna.

Begreppet religion utreds. De stora världsreligionernas samt naturreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen med betoning på nutid behandlas.

M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan nämna olika seder och symboler i religiösa traditioner. Eleven kan ge exempel på religiösa teman i medier, inom konst och populärkultur.

Begreppet religion utreds. De stora världsreligionernas samt naturreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen med betoning på nutid behandlas.

M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen och kan ge exempel på olika sätt att argumentera samt några skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk.

M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om etik och människorättsetik	Eleven känner till och kan nämna centrala etiska begrepp. Eleven kan nämna de viktigaste konventionerna om mänskliga rättigheter och redogöra för det centrala innehållet i dem. Eleven känner till etiska principer i den religion som studeras och i andra religioner och livsåskådningar.

M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religioners och livsåskådningars globala betydelse	Eleven kan beskriva och bedöma religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val.

M8 uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Etiskt tänkande	Eleven reflekterar över mänskliga livsfrågor och kan redogöra för aktuella etiska frågor.

Begreppet religion utreds. De stora världsreligionernas samt naturreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen med betoning på nutid behandlas.

M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Etiskt tänkande	Eleven reflekterar över de etiska aspekterna i sina val och kan berätta hur de påverkar det egna och andras välbefinnande och en hållbar framtid.

Begreppet religion utreds. De stora världsreligionernas samt naturreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen med betoning på nutid behandlas.

M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Begreppet religion utreds. De stora världsreligionernas samt naturreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen med betoning på nutid behandlas.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

Centralt innehåll i undervisningen är kristendomen på olika håll i världen, med betoning på nutid. Man studerar kristendomens uppkomst, utbredning och uppdelning i olika kyrkor. Man bekantar sig med de största kristna kyrkorna: den katolska och den ortodoxa kyrkan och de protestantiska kyrkorna, särskilt den lutherska kyrkan. Kyrkornas utbredning och centrala lära behandlas. Man studerar Bibelns uppkomst, centrala innehåll, olika tolkningssätt och kulturellt inflytande. Kristendomen i Finland och dess kulturella inflytande behandlas. Man reflekterar hur man själv förhåller sig till att vara lutheran, finländare och europé.

Kristendomens inverkan på politik, kultur, seder och bruk i historia och nutid behandlas.

I2 Religionernas värld

I undervisningen behandlas de stora världsreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen. Man bekantar sig också med naturreligioner och nya religiösa rörelser samt irreligiositet som livsåskådning. Man granskar religionerna ur vetenskapligt perspektiv med beaktande av religiösa dimensioner. I undervisningen behandlas skillnaden mellan tro och kunskap samt religiöst och vetenskapligt språk, religionskritik och hur religionerna syns i medierna, i politiken, inom olika kulturområden, i populärkulturen, i konst och i seder och bruk. Man behandlar ekumenik samt dialogen mellan religioner och livsåskådningar och dess betydelse för världsfreden.

Religionerna i Mellanöstern behandlas.

Religionsfrihet diskuteras.

Olika religioners heliga skrifter behandlas.

I3 Ett gott liv

Centralt i undervisningen är de etiska grundbegreppen och förståelsen av dem. Man bekantar sig med etiska normer inom kristendomen och andra religioner och med etiska betoningar i olika kristna kyrkor samt med förhållandet mellan Bibeln och etik. Man studerar FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och människorättsetik. I undervisningen behandlas livsfrågor och frågor

i anslutning till det finländska samhället, globalt ansvar, miljö och djur ur etiskt perspektiv. Man reflekterar över etiska frågor med hjälp av aktuella exempel i media. Man reflekterar också över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2	K1
M2	I1	K2
M3	I2	K2, K3, K6
M4	I1, I2, I3	K2, K4, K6
M5	I1, I3	K1, K2, K4, K5, K7
M6	I3	K2, K7
M7	I1, I3	K5, K6
M8	I1, I2, I3	K7
M9	I2, I3	K1, K2
M10	I1, I2, I3	K6

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen och kan nämna religiösa inslag i den omgivande kulturen.

Kristendomens inverkan på politik, kultur, seder och bruk i historia och nutid behandlas.

Religionerna i Mellanöstern behandlas.

Religionsfrihet diskuteras.

Olika religioners heliga skrifter behandlas.

M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan beskriva hur den aktuella religionen har uppkommit och vilket inflytande den haft. Eleven känner till religionens grundpelare och kan nämna de viktigaste källorna.

Kristendomens inverkan på politik, kultur, seder och bruk i historia och nutid behandlas.

M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om världsreligionerna och olika livsåskådningar	Eleven har grundläggande kunskaper om världens stora religioner och om irreligiositet. Eleven kan beskriva mångfalden i religionerna och livsåskådningarna.

Religionerna i Mellanöstern behandlas.

Religionsfrihet diskuteras.

Olika religioners heliga skrifter behandlas.

M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan nämna olika seder och symboler i religiösa traditioner. Eleven kan ge exempel på religiösa teman i medier, inom konst och populärkultur.

Religionerna i Mellanöstern behandlas.

Religionsfrihet diskuteras.

Olika religioners heliga skrifter behandlas.

Kristendomens inverkan på politik, kultur, seder och bruk i historia och nutid behandlas.

M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen och kan ge exempel på olika sätt att argumentera samt några skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk.

Kristendomens inverkan på politik, kultur, seder och bruk i historia och nutid behandlas.

M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om etik och människorättsetik	Eleven känner till och kan nämna centrala etiska begrepp. Eleven kan nämna de viktigaste konventionerna om mänskliga rättigheter och redogöra för det centrala innehållet i dem. Eleven känner till etiska principer i den religion som studeras och i andra religioner och livsåskådningar.

M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religioners och livsåskådningars globala betydelse	Eleven kan beskriva och bedöma religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val.

Kristendomens inverkan på politik, kultur, seder och bruk i historia och nutid behandlas.

M8 uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Etiskt tänkande	Eleven reflekterar över mänskliga livsfrågor och kan redogöra för aktuella etiska frågor.

Kristendomens inverkan på politik, kultur, seder och bruk i historia och nutid behandlas.

Religionerna i Mellanöstern behandlas.

Religionsfrihet diskuteras.

Olika religioners heliga skrifter behandlas.

M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Etiskt tänkande	Eleven reflekterar över de etiska aspekterna i sina val och kan berätta hur de påverkar det egna och andras välbefinnande och en hållbar framtid.

Religionerna i Mellanöstern behandlas.

Religionsfrihet diskuteras.

Olika religioners heliga skrifter behandlas.

M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Religionerna i Mellanöstern behandlas.

Religionsfrihet diskuteras.

Olika religioners heliga skrifter behandlas.

Kristendomens inverkan på politik, kultur, seder och bruk i historia och nutid behandlas.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

Centralt innehåll i undervisningen är kristendomen på olika håll i världen, med betoning på nutid. Man studerar kristendomens uppkomst, utbredning och uppdelning i olika kyrkor. Man bekantar sig med de största kristna kyrkorna: den katolska och den ortodoxa kyrkan och de protestantiska kyrkorna, särskilt den lutherska kyrkan. Kyrkornas utbredning och centrala lära behandlas. Man studerar Bibelns uppkomst, centrala innehåll, olika tolkningssätt och kulturellt inflytande. Kristendomen i Finland och dess kulturella inflytande behandlas. Man reflekterar hur man själv förhåller sig till att vara lutheran, finländare och europé.

I2 Religionernas värld

I undervisningen behandlas de stora världsreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen. Man bekantar sig också med naturreligioner och nya religiösa rörelser samt irreligiositet som livsåskådning. Man granskar religionerna ur vetenskapligt perspektiv med beaktande av religiösa dimensioner. I undervisningen behandlas skillnaden mellan tro och kunskap samt religiöst och vetenskapligt språk, religionskritik och hur religionerna syns i medierna, i politiken, inom olika kulturområden, i populärkulturen, i konst och i seder och

bruk. Man behandlar ekumenik samt dialogen mellan religioner och livsåskådningar och dess betydelse för världsfreden.

Fornfinländarnas tro samt olika religioners historia i Finland och deras kulturella inflytande behandlas.

I3 Ett gott liv

Centralt i undervisningen är de etiska grundbegreppen och förståelsen av dem. Man bekantar sig med etiska normer inom kristendomen och andra religioner och med etiska betoningar i olika kristna kyrkor samt med förhållandet mellan Bibeln och etik. Man studerar FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och människorättsetik. I undervisningen behandlas livsfrågor och frågor i anslutning till det finländska samhället, globalt ansvar, miljö och djur ur etiskt perspektiv. Man reflekterar över etiska frågor med hjälp av aktuella exempel i media. Man reflekterar också över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande.

Etiska problem i livets olika skeden samt etiska problem i anslutning till internet, s.k. netikett, diskuteras.

Genusperspektiv på religion diskuteras.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2	K1
M2	I1	K2
M3	I2	K2, K3, K6
M4	I1, I2, I3	K2, K4, K6
M5	I1, I3	K1, K2, K4, K5, K7
M7	I1, I3	K5, K6
M8	I1, I2, I3	K7
M9	I2, I3	K1, K2
M10	I1, I2, I3	K6

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen och kan nämna religiösa inslag i den omgivande kulturen.

Fornfinländarnas tro samt olika religioners historia i Finland och deras kulturella inflytande behandlas.

M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan beskriva hur den aktuella religionen har uppkommit och vilket inflytande den haft. Eleven känner till religionens grundpelare och kan nämna de viktigaste källorna.

M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om världsreligionerna och olika livsåskådningar	Eleven har grundläggande kunskaper om världens stora religioner och om irreligiositet. Eleven kan beskriva mångfalden i religionerna och livsåskådningarna.

Fornfinländarnas tro samt olika religioners historia i Finland och deras kulturella inflytande behandlas.

M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan nämna olika seder och symboler i religiösa traditioner. Eleven kan ge exempel på religiösa teman i medier, inom konst och populärkultur.

Etiska problem i livets olika skeden samt etiska problem i anslutning till internet, s.k. netikett, diskuteras.

Genusperspektiv på religion diskuteras.

Fornfinländarnas tro samt olika religioners historia i Finland och deras kulturella inflytande behandlas.

M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen och kan ge exempel på olika sätt att argumentera samt några skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk.

Etiska problem i livets olika skeden samt etiska problem i anslutning till internet, s.k. netikett, diskuteras.

Genusperspektiv på religion diskuteras.

M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religioners och livsåskådningars globala betydelse	Eleven kan beskriva och bedöma religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val.

Etiska problem i livets olika skeden samt etiska problem i anslutning till internet, s.k. netikett, diskuteras.

Genusperspektiv på religion diskuteras.

M8 uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Etiskt tänkande	Eleven reflekterar över mänskliga livsfrågor och kan redogöra för aktuella etiska frågor.

Fornfinländarnas tro samt olika religioners historia i Finland och deras kulturella inflytande behandlas.

Etiska problem i livets olika skeden samt etiska problem i anslutning till internet, s.k. netikett, diskuteras.

Genusperspektiv på religion diskuteras.

M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Etiskt tänkande	Eleven reflekterar över de etiska aspekterna i sina val och kan berätta hur de påverkar det egna och andras välbefinnande och en hållbar framtid.

Etiska problem i livets olika skeden samt etiska problem i anslutning till internet, s.k. netikett, diskuteras.

Genusperspektiv på religion diskuteras.

Fornfinländarnas tro samt olika religioners historia i Finland och deras kulturella inflytande behandlas.

M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Etiska problem i livets olika skeden samt etiska problem i anslutning till internet, s.k. netikett, diskuteras.

Genusperspektiv på religion diskuteras.

Fornfinländarnas tro samt olika religioners historia i Finland och deras kulturella inflytande behandlas.

36.6.18. Samhällslära

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i samhällslära är att stödja elevernas utveckling till aktiva, ansvarsfulla och företagsamma medborgare. Eleverna ska vägledas att iaktta demokratiska värden och principer i ett pluralistiskt samhälle som har förståelse för olikhet och respekterar jämlikhet och mänskliga rättigheter. Läroämnets uppdrag är att ge teoretisk kunskap om hur samhället fungerar och hur en medborgare kan påverka samt uppmuntra eleverna att utvecklas till handlingskraftiga och initiativrika samhällsliga och ekonomiska aktörer.

I undervisningen i samhällslära ska eleverna handledas att följa med aktuella frågor och händelser och att inse vilket samband de har med det egna livet. Det centrala är att eleverna lär sig att söka och kritiskt bedöma information producerad av olika slags aktörer och att tillämpa informationen i olika situationer. Eleverna ska uppmuntras att delta aktivt och konstruktivt i olika situationer och grupper. Eleverna ska också lära sig förstå att samhällseliga beslut grundar sig på ett val mellan alternativa möjligheter med målet att nå samförstånd.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 ska man betona elevernas möjligheter och kompetens att påverka i ett demokratiskt samhälle samt elevernas ansvar i fråga om egna livsval. Eleverna ska både i skolan och med aktörer i närmiljön få träna sådana färdigheter som behövs vid beslutsfattande och påverkan. I undervisningen ska man fästa vikt vid samhällets och samhällslivets strukturer samt begrepp i anslutning till dessa. Eleven ska vägledas att fälla omdöme om samhällseliga och ekonomiska frågor och att jämföra olika åsikter och strategier inom olika folkgrupper och gällande olika värdeämål. Studierna av samhällsfrågor ska vidgas till att omfatta även globala frågor.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i samhällslära i årskurs 7-9

Målet är att stödja elevernas utveckling till aktiva medborgare genom att använda mångsidiga konkreta arbetssätt. Det är viktigt att kontinuerligt följa med, analysera och diskutera aktuella frågor och händelser. Likaså är kommunikationen med olika aktörer i samhället viktig. Man kan även använda ämnesövergripande arbete i undervisningen, till exempel i samband med olika projekt. Utöver kollaborativa arbetssätt prioriteras undersökande lärande. Granskning och användning av medier samt informations- och kommunikationsteknik utgör en central del av studierna.

Handledning, differentiering och stöd i samhällslära i årskurs 7-9

Med tanke på läroämnets mål och karaktär är det viktigt att handleda eleverna att se sig själva som medlemmar i medborgarsamhället samt stödja elevernas utveckling till aktiva medlemmar i olika samhällsgrupper. Mångsidig kommunikation, delaktighet och samverkan stöds genom praktiska övningar. Eleverna ska öva sig att söka, förstå och tillämpa information om samhälle och ekonomi samt bedöma informationens betydelse både ur sin egen och ur en allmän synvinkel. Läroämnets abstrakta karaktär ska beaktas i undervisningsarrangemangen och arbetssätten genom att läraren förklarar till exempel bilder, grafer och statistik.

Bedömning av elevens lärande i samhällslära i årskurs 7-9

I samhällsläran ska bedömningen vara uppmuntrande och handledande. Genom mångsidig respons ska eleverna uppmuntras att fungera aktivt i i sin egen närmiljö och att tillämpa sina kunskaper om samhälle och ekonomi i det praktiska livet. Vid bedömningen ska läraren beakta elevernas många olika – multimodala - sätt att arbeta och producera. Genom bedömningen ska man stödja elevens förmåga att tillämpa samhällseliga kunskaper och färdigheter. Det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid hur mångsidigt eleven lärt sig att bilda sig en egen uppfattning om samhället och hur väl hen kan motivera sina åsikter.

Slutbedömningen infaller det läsår då samhällslära upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i samhällslära när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i samhällslära. Inom samhällsläran utvecklas elevens kompetens inom alla målområden under hela lärokursen fram till slutbedömningen. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen i läroämnet beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som de nationella kunskapskraven

förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation gällande målen inom något annat delområde.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Vardagskompetens och kontroll över det egna livet

Eleverna fördjupar sig i individens ansvar, skyldigheter och rättigheter och i hur man får kontroll över det egna livet och ekonomin. Då de planerar sin egen framtid bekantar de sig med arbetslivet och med olika näringar. De studerar också olika sätt att främja sitt eget välbefinnande och säkerheten i familjen och närmiljön.

I2 Ett demokratiskt samhälle

Eleverna fördjupar sig i demokratiska och rättsstatliga principer och förfaringsätt. I undervisningen behandlas mänskliga rättigheter och anknytande internationella avtal. Undervisningen omfattar strukturer och maktutövning i samhället. Eleverna undersöker även hur åsikter kanaliseras i verksamhet och beslut av individer, organisationer, medier och den offentliga makten, i Finland och internationellt.

I3 Aktivt medborgarskap och påverkan

Eleverna bekantar sig med olika kanaler och medel för samhällelig påverkan. Skolan ska skapa konkreta förutsättningar för delaktighet och ett aktivt, ansvarsfullt och konstruktivt samarbete, även med aktörer utanför skolan, så att eleverna kan öva sig att använda färdigheter som behövs inom samhällelig verksamhet, i arbetslivet och i ekonomisk verksamhet.

I4 Ekonomisk verksamhet

Eleverna fördjupar sig i grundläggande begrepp, fenomen och centrala ekonomiska aktörer samt granskar ekonomiska faktorer även ur ett också med tanke på hållbar konsumtion. Dessutom fördjupar sig eleverna i förhållandet mellan ekonomi och välbefinnande bland annat genom arbete och entreprenörskap.

Undervisningsmål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K4, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K4, K7
M3	I2, I3	K2, K4, K7
M4	I1, I2, I3	K3, K4, K5
M5	I1, I4	K1, K4, K6, K7
M6	I1, I2, I3	K2, K4
M7	I1, I2, I3	K1, K4, K7
M8	I1, I4	K2, K4, K6, K7
M9	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att stärka sitt intresse för det omgivande samhället och för samhällskunskap som vetenskapsområde

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven uppmanas att reflektera över sina erfarenheter som ett led i självbedömningen.

M2 hjälpa eleven att träna sin etiska förståelse och omdömesförmåga i olika mänskliga, samhällsliga och ekonomiska frågor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven uppmanas att reflektera över sina erfarenheter som ett led i självbedömningen.

M3 handleda eleven att förstå rättsstatliga principer och betydelsen av människorättsfrågor i ett globalt perspektiv och att fördjupa sina kunskaper om det finländska rättssystemet och hur det fungerar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå rättsstatliga principer och hur de fungerar	Eleven kan beskriva och förklara de centrala människorättsprinciperna i en rättsstat och kan beskriva det finländska rättssystemets struktur och verksamhet.

M4 hjälpa eleven att fördjupa och uppdatera sina kunskaper och färdigheter i fråga om samhälle, ekonomi och konsumtion och kritiskt värdera mediernas roll och betydelse

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter som gäller samhälle, medier, ekonomi och konsumtion	Eleven kan beskriva hur samhället, ekonomin och medierna fungerar och granska den offentliga debatten inom dessa områden.

M5 uppmuntra eleven att utvecklas till en företagsam och ansvarsfull ekonomisk aktör, som har insikt i arbetslivet, känner till vilka möjligheter det erbjuder och kan planera sin egen framtid

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Entreprenörskap och arbetslivskompetens	Eleven kan beskriva arbetslivets och entreprenörskapets samhällsliga betydelse samt fälla omdömen om vilka möjligheter de erbjuder även för elevens egen framtid.

M6 vägleda eleven att studera olika samhällsaktiviteter, sammanslutningar och minoritetsgrupper på ett mångsidigt och fördomsfritt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om olika samhällsgrupper och minoriteter i samhället	Eleven kan studera och diskutera olika samhällsgrupper och minoriteter på ett konstruktivt och analytiskt sätt.

M7 stödja eleven att förstå principerna för samhällsligt beslutsfattande och demokratiska förfaringssätt på lokal, nationell, EU- och global nivå och att fungera som en aktiv medborgare som utvecklar sitt närsamhälle

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om demokratiska principer och handlingsmönster och om principerna för beslutsfattande i samhället	Eleven kan ge exempel på politiskt beslutsfattande, maktutövning, samhällsstrukturer och -funktioner på lokal, nationell och global nivå samt fungera aktivt för att utveckla sin egen närmiljö enligt demokratiska principer och handlingsmönster.

M8 handleda eleven att förstå grunderna i ekonomiförvaltning, att kunna hantera sin egen ekonomi och att konsumera ansvarsfullt och i enlighet med principerna för hållbar utveckling

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Grundläggande kunskap om ekonomi	Eleven kan motivera betydelsen av att spara, investera och konsumera både privat och ur nationalekonomiskt perspektiv.

M9 vägleda eleven att vidga sitt samhällsperspektiv, engagera sig i samhällelig verksamhet och diskussion samt använda sina medie- och samhällskunskaper då hen bildar sig egna uppfattningar som medborgare

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för samhällsfrågor och förmåga att påverka och fungera som aktiv och delaktig medborgare	Eleven kan uttrycka och motivera sina åsikter på ett ändamålsenligt sätt, påverka och fungera konstruktivt som aktiv medborgare i sin närmiljö.

36.6.19. Slöjd

Läroämnets uppdrag

Läroämnet slöjd har som uppdrag att lära eleverna att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Slöjd är ett läroämne där eleverna med hjälp av många olika slags material får uttrycka sig

genom att skapa för hand, genom att formge och genom att använda teknologi. Hit hör att självständigt eller gemensamt planera och framställa en produkt eller ett alster och att utvärdera den egna eller gemensamma slöjdprocessen. Att slöjda innebär undersökande, kreativt och experimentellt arbete, där man fördomsfritt väljer olika visuella, materiella och tekniska lösningar och framställningsmetoder. I slöjden lär sig eleverna att förstå, utvärdera och utveckla olika slags tekniska tillämpningar och att använda de inlärdade kunskaperna och färdigheterna i vardagen. Slöjden ska utveckla elevernas rumsuppfattning, taktila känsla och förmåga att skapa med händerna, vilket främjar de motoriska färdigheterna, kreativiteten och förmågan att planera. Undervisningen ska stärka elevens förutsättningar att arbeta mångsidigt. Slöjdens betydelse ligger i den långsiktiga och innovativa arbetsprocessen samt i upplevelser som ger tillfredsställelse och stärker självkänslan.

I undervisningen betonas elevernas olika intressen och gruppsamverkan. I slöjd är utgångspunkten att studera olika övergripande teman på ett heltäckande och naturligt sätt över läroämnesgränserna. Kunskap om den omgivande materiella världen bidrar till att lägga grund för en hållbar livsstil och utveckling. Det här omfattar elevens livsmiljö, det lokala kulturarvet, olika gruppers kulturarv samt skolans kulturella mångfald. Undervisningen i slöjd ska fostra etiska, medvetna och delaktiga samt kunniga och företagsamma medborgare, som värdesätter sina slöjdfärdigheter, kan uttrycka sig genom slöjd och har vilja att värna om och utveckla slöjdekulturen.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7–9 är slöjdens fostrande uppdrag att stärka och fördjupa elevernas förmåga att ta fasta på sina egna erfarenheter för att skapa nytt och lösa problem samt stärka och fördjupa sådana kunskaper och färdigheter som behövs för att planera, skapa och uttrycka sig genom slöjd. Undervisningen i slöjd utgår från att eleverna ska få iaktta och undersöka den byggda miljön och dess olika material samt tillämpa kunskapen i sitt skapande. Då färdigheterna fördjupas ska eleverna också bli bekanta med olika tekniska funktionsprinciper och praktiska problem som kan uppstå då de tillämpas. Slöjdens ska stödja elevernas välbefinnande och livskompetens samt yrkesval och val som gäller arbetslivet.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i slöjd i årskurs 7–9

Mångsidiga apparater, maskiner, arbetsredskap och lärmiljöer ger eleverna möjlighet att lära sig slöjda med olika material och att tillägna sig en ansvarsfull arbetsattityd. Vardagslivet, naturen, den byggda miljön och olika föremål observeras och utnyttjas för att planera och framställa slöjdprodukter. Eleverna utnyttjar mobila apparater i slöjden och övar sig att skapa tredimensionella ritningar och modeller. I undervisningen används arbetssätt som är typiska för tekniskt arbete och textilarbete. Det praktiska lärandet stöds med hjälp av undersökande projekt i samarbete med utomstående sakkunniga, olika instanser och över läroämnesgränserna. Eleverna får kunskap om slöjd genom att besöka museer, utställningar och företag.

Handledning, differentiering och stöd i slöjd i årskurs 7–9

Med tanke på målen för läroämnet är det viktigt att handledning/stöd ordnas med hänsyn till olika pedagogiska arbets- och förhållningssätt som stödjer eleverna att tillägna sig slöjdfärdigheter och främjar deras förmåga att planera och samarbeta. Genom individuellt arbete, grupparbete och kollaborativa arbetssätt uppmuntras eleverna att delta, vara aktiva och att självständigt ta ansvar. I undervisningen ska elevernas olika förutsättningar och behov beaktas och slöjdundervisningen differentieras utgående från dem, till exempel genom valet av lärmiljöer, arbetsredskap, arbetssätt och arbetsuppgifter.

Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 7–9

Bedömningen av lärandet ska vägleda och sporra eleverna. Bedömningen ska grunda sig på slöjdprocessen i sin helhet, på målen och kriterierna för den samt på kontinuerlig bedömning

och dokumentation under arbetets gång. Det är viktigt att eleverna känner till grunderna för bedömningen. Dokumentationen av de olika skedena av arbetsprocessen fungerar som ett redskap vid bedömningen. Eleverna ska ges mångsidig respons på sina framsteg och sitt lärande. Bedömningen ska stödja utvecklingen av mångsidiga slöjdfärdigheter. Eleverna ska erbjudas olika möjligheter att visa sina framsteg och uppmuntras att utnyttja sina styrkor och inhämta de färdigheter som behöver utvecklas. Eleverna ska vägledas att utvärdera sitt lärande och erbjudas olika sätt att utvärdera både sitt eget och sina klasskamraters arbete. Responsen ska vara ömsesidig, så att även läraren får respons på sina metoder eller arbetssätt.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleverna har uppnått målen för lärokursen i slöjd när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i slöjd. Kunskaperna i läroämnet utvecklas kontinuerligt under studiernas gång. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleverna får vitsordet åtta (8) om de i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något mål, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat mål. Siffervitsordet bestäms gemensamt av de lärare som undervisat eleverna i slöjd.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Innovation

Eleverna gör uppgifter där de ska planera olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler. Eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga. Eleverna utvärderar både sitt eget och sina klasskamraters arbete under slöjdprocessen.

I2 Formgivning

Eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhälleligt, kulturellt och tekniskt perspektiv. Eleverna drar nytta av lokala möjligheter, olika kulturers traditioner och av både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.

I3 Prövning

Eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material samt använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material och framställningstekniker. I slöjdundervisningen används inbyggda system, d.v.s. man tillämpar programmering för planering och framställning av produkter.

Eleven arbetar med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa. Hen bekantar sig med grundtekniker inom slöjden och baskunskaper i dessa. Eleven uppmuntras att pröva på olika tekniker och material.

I4 Dokumentation och värdering

Eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplanerings- och framställningsprocessen. Eleverna analyserar produkters design och användbarhet. Eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

I5 Tillverkning

Eleven tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter eller alster. Eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.

I6 Arbets säkerhet

Eleverna får kunskap om arbets säkerhet samt lär sig att kartlägga och bedöma risker under slöjdprocessens gång. Eleverna arbetar på ett tryggt och säkert sätt.

I7 Företagsamt lärande

Eleverna bekantar sig med företagsamt lärande, företagsamhet och föreningssamarbete genom presentationer, virtuellt och genom studie- eller företagsbesök. Undervisningen tar fasta på de praktiska färdigheternas betydelse i arbetslivet. Kulturinstitutionernas utbud utnyttjas som en idékälla.

I8 Medvetenhet och delaktighet

Eleverna undersöker olika betydelser som slöjd och olika slöjdprodukter kan ha ur individ-, samhälls- och miljöperspektiv. Eleverna reflekterar över hur slöjd främjar hållbar utveckling och välbefinnandet i vardagen. Eleverna lär sig delta, påverka och kommunicera genom slöjd.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I2, I3, I4, I5	K2, K3
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K4, K6
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K2, K4
M5	I6	K3, K6
M6	I1, I2, I3, I4, I5	K5
M7	I7	K6
M8	I8	K1, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta och producera	Eleven planerar sitt arbete, kan göra val och söka egna lösningar för sitt arbete.

Eleven arbetar med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa. Hen bekantar sig med grundtekniker inom slöjden och baskunskaper i dessa. Eleven uppmuntras att pröva på olika tekniker och material.

M2 vägleda eleven att ställa upp mål för sitt lärande och arbete och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en slöjdprocess i sin helhet	Eleven ställer upp mål för sitt arbete, arbetar processinriktat och utvärderar realistiskt sitt lärande under slöjdprocessen.

Eleven arbetar med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa. Hen bekantar sig med grundtekniker inom slöjden och baskunskaper i dessa. Eleven uppmuntras att pröva på olika tekniker och material.

M3 handleda eleven att undersöka och mångsidigt använda olika redskap, material och ändamålsenliga metoder samt att utveckla innovationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att framställa och använda tekniker och bearbetningsmetoder	Eleven kan välja ändamålsenliga material, tekniker och bearbetningsmetoder samt använda dem för att framställa produkter/alster enligt sina planer.

Eleven arbetar med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa. Hen bekantar sig med grundtekniker inom slöjden och baskunskaper i dessa. Eleven uppmuntras att pröva på olika tekniker och material.

M4 handleda eleven att lära sig använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Visuellt, materiellt och tekniskt uttryck	Eleven kan använda centrala slöjdbegrepp, kan uttrycka sina idéer klart och genomföra sina idéer planenligt och med hänsyn till estetik och funktionalitet.

Eleven arbetar med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa. Hen bekantar sig med grundtekniker inom slöjden och baskunskaper i dessa. Eleven uppmuntras att pröva på olika tekniker och material.

M5 handleda eleven att uppfatta, förutse och reagera på riskfaktorer i arbetet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta på ett tryggt och säkert sätt	Eleven kan bedöma farorna och riskerna i arbetet samt arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen.

M6 handleda eleven att utnyttja informations- och kommunikationsteknikens möjligheter för planering, framställning och dokumentation samt för att producera och distribuera gemensam information

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdigheter i informations- och kommunikationsteknik, Förmåga att arbeta tillsammans med andra	Eleven kan använda informations- och kommunikationsteknik både på egen hand och tillsammans med andra för planering, framställning och dokumentation av slöjdprocessen.

Eleven arbetar med både textila och tekniska material samt kombinationer av dessa. Hen bekantar sig med grundtekniker inom slöjden och baskunskaper i dessa. Eleven uppmuntras att pröva på olika tekniker och material.

M7 vägleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta betydelsen av praktiska färdigheter och slöjd i samhället	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva slöjdfärdigheternas betydelse i vardagen, samhället och arbetslivet.

M8 vägleda eleven att tänka ekonomiskt och att i anslutning till slöjdprocessen göra val som främjar en hållbar livsstil

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att göra val och motivera sina val	Eleven kan redogöra för hur slöjd stödjer en hållbar livsstil och kan göra hållbara val i sitt arbete.